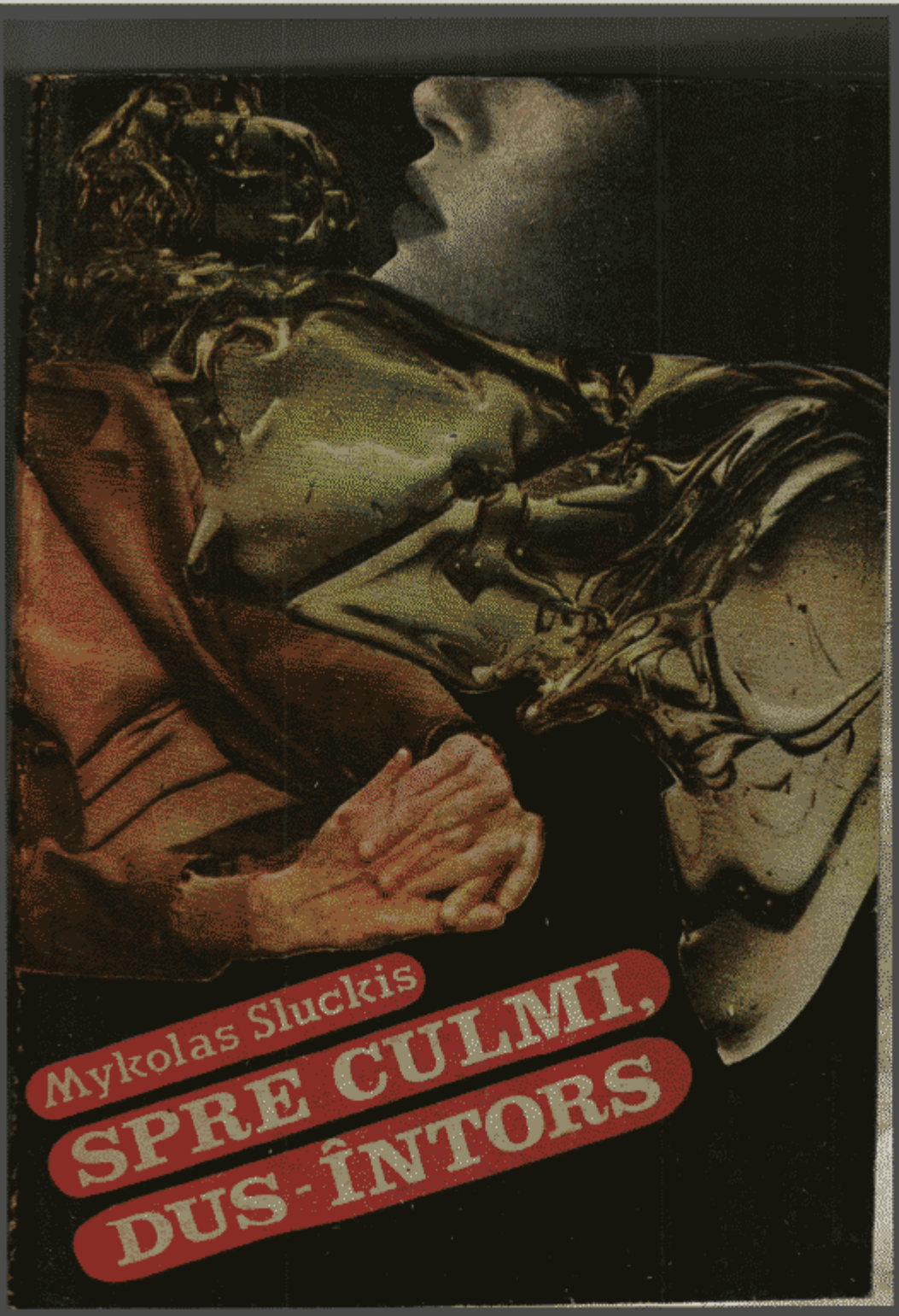
Mykolas Sluckis
SPRE CULMI,
DUS-ÎNTORS

Mykolas Sluckis

SPRE CULMI, DUS-ÎNTORS

Coperta de : ȘTEFAN DAMO

МИКОЛАС СЛУЦКИС

ПОЕЗДКА В ГОРЫ И ОБРАТНО

РОМАН

МОСКВА
СОВЕТСКИЙ ПИСАТЕЛЬ
1983

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate
Editurii UNIVERS

MYKOLAS SLUCKIS

SPRE CULMI, DUS-ÎNTORS

TRADUCERE ŞI NOTE DE
NINA GAFIŢA

EDITURA UNIVERS
BUCUREŞTI, 1988

SPRE CULMI, DUS-ÎNTORS

Partea întîi

ROMANTICĂ

ÎNTREAGA FIINȚĂ îi e cuprinsă de așteptare : iată, într-o clipă într-alta pămîntul o să se cutremure, o să-și arcuiască spinarea, însă nu doar într-o singură cocoașă, ci într-un nesfîrșit lanț de ridicături, ca și cum la orizont s-ar ivi o caravană de cămile (nu văzuse niciodată o cămilă vie — și-o închipuia doar după ilustrate și filme, la fel ca multe alte lucruri din micul și strîmtul ei univers), și ridicăturile acestea, legănîndu-se domol și înălțîndu-se, întîi încetișor, apoi tot mai repede, vor începe să-i alerge în întîmpinare, înainte de a deveni un zid compact, elastic și amenințător, care, pe neașteptate, zguduit de o putere nepămînteană, avea să se burzuluiască, să se cabreze și să acopere cerul, retezînd tot ce nu sînt munți, piscuri, zbor. Prin urmare și existența ei dinainte...

Pînă nu demult se îndoia și singură : trăia oare cu adevărat ? Dar dacă, de fapt, nici nu exista ? Străină pentru ai săi, inutilă pentru toți ceilalți... În zilele cu arșiță nu simțea căldura, pe ger frigul, și trebuia să se ciupească zdravăn pentru a se încredința — da, era vie. Odată, ascuțind niște creioane, s-a tăiat. A trebuit să aștepte mult pînă să sîngereze, iar apa din chiuvetă nici nu s-a înroșit. N-am sînge în vine, s-a speriat ea, și doar spaima asta a convins-o de propria-i existență. Și cu toate acestea — exista ! Fie și numai aidoma acelor mici cocoloașe de gumă, suflate în grabă de pe foaia de hîrtie,

după ce ştergea vreo greşeală de dactilografiere, fie şi numai aşa — dar exista ! Uneori cuteza chiar să arunce cîte o privire asupra străzii, pe care erau înfipţi copacii rari, sluţiţi de foarfecele grădinarilor. Poate că acolo, undeva pe lîngă ea, care se zgribulise lîngă voluminosul „Remington", curgea viaţa adevărată — acel ademenitor imprevizibil, dar care, totuşi, pe ea o apăsa atît. Viaţa aceasta se înfăţişa pentru ea într-un ciudat racursiu : jos, chiar lîngă geam — picioarele şi sacoşele grele cu cumpărături, iar puţin mai departe — roţile şi aripile murdare ale automobilelor. Pentru celelalte fete (două dintre dactilografe fuseseră deja măritate şi avuseseră vreme să divorţeze, a treia — creştea un nepot) cercetarea străzii nu era deloc ceva apăsător. Adunate una într-alta într-un mic grup, ridicîndu-şi capetele, ele făceau haz pe seama trecătorilor — că doar încălţămintea şi ceea ce cară omul în mînă pot povesti multe despre el. Pe ea însă n-o interesau detaliile comice. Nici n-apuci bine să înţelegi în ce constă sensul lor, că au şi dispărut, întocmai greşelii de dactilografiere ştearsă **cu guma**. Adevărat, unele greşeli nu vor să dispară nici dacă le răzui **cu** lama. Rebaţi literele din nou, dar greşeala **îţi** rînjeşte **cu** nerușinare, plină de satisfacţie, amenințînd să nesocotească nu numai succesiunea bine alcătuită a rîndurilor, ci şi curgerea monotonă a zilelor. Întotdeauna cerceta îngrozită cîteva clipe o astfel de greşeală — doar îi mersese vestea că e cea mai pricepută ! — nefiind în stare să înţeleagă în ce chip în loc de Austria ţîşnise, pe neaşteptate, Australia şi de ce faţa colegei ei — care-l aducea zilnic cu ea pe băiatul acela gras — seamănă cu mutrişoara iscoditoare a cangurului văzut nu demult la **emi**siunea „Din lumea animalelor". Apoi degetele porneau din nou să-i joace pe claviatură, din nou rîndurile se aliniau într-o ordine exemplară pe coala de hîrtie, însă **ea** se simţea năpădită de tristeţe, de parcă cineva, după **ce** îi făcuse semn să se apropie — o abandonase, la fel ca alaltăieri sau ca altădată, atunci cînd, în loc să urmeze conservatorul, se înscrisese la cursuri de dactilografiere. Căci tocmai aşa se şi întîmplase : pentru o clipă se ivise un fel de tainic semn, şi se întredeschiseseră în faţa ei porţile acelui spaţiu interzis, ce se apărase mai înainte cu atîta străşnicie de ea — spaţiul în care lucrurile, distanţele şi fiinţele vii pot să-şi schimbe fără dificultate

nu numai locurile, ci însăşi esenţa lor, — dar ea s-a pripit să se baricadeze atunci cu un gard de şipci alcătuit din cuvinte moarte. Mai tîrziu, în timp ce-şi consuma, ca în fiecare zi, la bufet cafeaua cu prăjitură — una pentru ea, cealaltă pentru băieţelul ce gîfîia în straiele prea călduroase — îi trecu prin minte că trîntise dinadins greşeala aceea. Vroia să simtă, să asculte : cît de neliniştită va începe să-i bată inima, după ce se aruncase aşa, deodată, în necunoscut ? Toate acestea i se întîmplau rareori însă : şi greşelile, şi gîndurile lipsite de însemnătate, cărora numai ea le dădea importanţă, ca şi, de asemeni, scurta, foarte scurta satisfacţie pricinuită de revolta sa, desigur şi ea nesemnificativă...

Dar acum începuse viaţa ei cu adevărat. Nu se mai îndoia de asta cîtuşi de puţin, căci maşina de scris îşi încetase ţăcănitul, astfel că degetelor ei, care-i duceau dorul, nu le rămînea decît să bată darabana pe suprafeţele dure din jur. Indiferent ce aveau la-ndemînă — o copertă multicoloră de revistă, tăblia lăcuită a măsuţei, sau o tavă de material plastic. Chiar şi acum, degetele i se mişcau pe sticla geamului, adevărat, cu prudenţă şi cu teamă, ca un mers pe gheaţă alunecoasă, şlefuită de vînt. Desigur, nici vorbă de gheaţă, în vagon e-o zăpuşeală... căci prospeţimea cîmpiilor pătrunde greu aici, abia-abia de-o poţi simţi. Gheaţa e înlăuntrul meu, îşi zise zîmbind cu tristeţe gîndurilor sale, încă nu s-a topit în întregime toată gheaţa aceea adunată de-a lungul unei vieţi întregi, dar s-a încălzit deja şi, treptat, treptat, începe să se desprindă...

Aştepta mereu, sufletul îi era inundat de o aşteptare obsedantă, plină de bucurie şi de speranţă totodată, aştepta cercetîndu-se cu mare atenţie pe sine, ascultîndu-se pe sine. Priveliştile ce se perindau fugare dincolo de fereastră îi obosiseră ochii, urechile îi asurziseră de zgomotul roţilor, degetele i se agăţau febrile de rama geamului... Întreaga-i fiinţă părea a nu fi altceva decît aşteptare şi, totuşi, îi era cu neputinţă să surprindă semnul că, iată, acum, îndată, pămîntul o să se burzuluiască. Imaginile obişnuite — colinele verzi, căsuţele şi micile grădini de pe povîrnişuri, poteca, acest avertisment concret, viu — ţine-te bine, nu te prăbuşi ! — pîrîul, ce susura printre tufişuri — toate acestea deveniseră dintr-o dată neobişnuite : şi necuprinsul pădurilor, al cîmpiilor, şi

drumurile drepte, ca trase cu rigla, şi casele, ce vrînd parcă să evite apropierea cu natura, da, da, fără îndoială, din pricina asta, s-au îngrămădit toate la un loc, numai ea n-a reuşit încă să se îndepărteze decît cu un pas foarte mic de cea care fusese ieri. Îşi mai ţinea încă buzele strîns contractate, severe, deşi s-ar fi cuvenit ca, zburînd spre necunoscut, să le aibă destinse într-un zîmbet larg, pentru că tot ce o aştepta de acum încolo era inevitabil — la fel ca tot ceea ce fusese înainte ! — dar nu era în stare să zîmbească, o stinghereau zdruncinăturile cu care nu era obişnuită, licărirea umbrelor, ţăcănitul roţilor...

Zgomotul vagonului l-ar fi suportat mai uşor. Doar nu se putea spune că patru maşini de dactilografiat în cămăruţa îngustă de la demisol însemnau linişte ! Ceea ce o speria însă era vuietul care ba se gudura, întocmai unui dulău ciobănesc cu blana lăţoasă — întotdeauna îşi dorise un astfel de dulău credincios, — ba se repezea, se năpustea la ea ca un cîine lup costeliv şi zbîrlit, — ceva asemănător i se întîmplase în vis. Şi, pe deasupra, îi era grozav de teamă ca nu cumva în urma ultimului vagon să se închidă porţile de fier ale cerului. Să acopere dintr-un capăt într-altul orizontul, să se împlînte în pămînt şi să nu te mai lase să pleci înapoi, dacă ţi-ai dori să te reîntorci. Da, exact, să te reîntorci... căci nu e chiar atît de rău să ai scaunul şi măsuţa ta, maşina ta de scris, cafeaua modestă, luată înainte de masa de prînz şi, bineînţeles, masa de prînz la cantina dietetică, unde se plimbă de colo-colo, printre picioare, pisica adunată de pe drumuri de bufetieră ! Cînd îţi bei cafeaua, se foieşte alături băieţaşul, iar cînd îţi înfuleci caşa de hrişcă, ce-ţi place atît — pisica. Fericirea celor doi depinde de dispoziţia ta. Pe urmă, cînd vii acasă, te întîmpină bombăneala cu glas tare a mamei, care ceasuri de-a rîndul se ia la întrecere cu televizorul „Rekord" pus în priză. Da, da, existaseră destule lucruri bune în trecut, şi ea n-a ştiut să le preţuiască, iar acum i se părea că ele rămăseseră acolo, în spaţiul acela atît de drag, pe care-l retezase depărtarea. Şi totuşi, de ce simte cum îi îngheaţă sîngele în vine ? Vinovată este, desigur, nesfîrşita zdruncinătură — te face să-ţi pierzi orice raţiune, nu mai ştii la ce să te gîndeşti, ce să-ţi doreşti. Nu, hotărît lucru, ea nu este ceea ce se cheamă o călătoare. Cu trenuri şi avioane

a fost întotdeauna ticsită doar viața mamei, așa încît pare chiar ciudat că femeia aceea masivă și frumoasă — o piele atît de netedă și un păr atît de bogat nu i se întîmplase să mai vadă la nimeni altcineva ! — nu se afla în vagon și acum, pentru a da ordine cu glasul ei strident, tineresc. Însă și mai ciudat e faptul că aceasta n-a putut veni nici măcar să-și conducă fiica, ce pleca în prima sa călătorie, prima, dacă nu puneai la socoteală excursiile la Minsk, făcute cu colegele de clasă și deplasările în orășelul Pravieniškes, situat în apropiere, — unde tatăl își ispășea condamnarea...

— N-o să mă crezi, fata mea, dar eu mă simt bine la închisoare, îi declarase tatăl clătinîndu-și capul, sluțit de niște firișoare de păr ce abia se căzneau să crească și trăgîndu-și gîtul mai adînc în gulerul larg, prea larg al salopetei. Îndată ce mi-am făcut norma — mă și apuc de citit !

Dorința aceasta a avut-o dintotdeauna — să citească multe cărți, iar pe cele preferate — de mai multe ori. Toată viața însă a fost împiedicat să-și realizeze dorința sa, atît din cauza propriului caracter, cît și a ocupațiilor impuse de ceilalți oameni.

Ochelarii i se aburiseră, se temea ca nu cumva fiică-sa să rîvnească la bucuria lui, iar ei îi era teamă de toate : de tatăl care se bucura în taină. de zidurile și îmbrăcămintea de pușcăriaș. Ciocanul obișnuit și lădița cu cuie arătau lugubru acolo, ca niște unelte de tortură.

— Sînt fericit. Abia acum sînt fericit...

Asta însă părea a fi altceva — nu acea bucurie ce și-o dorise de cînd era copil și pe care viața i-o refuzase cu zgîrcenie. Alături, pe banca lată, ce părea lustruită, se afla o carte cu coperțile arse puțin : Dostoievski. „Frații Karamazov". Fericirea tatălui o înspăimîntase mai mult decît sîrma ghimpată și santinelele cu pistoale automate, — pe lîngă acestea va trebui să se strecoare din nou, plecîndu-și ochii cu un aer de vinovăție. Vinovăție ? În prezența apărătorilor ordinei publice se simțea întotdeauna ca și cum ar fi săvîrșit sau neapărat avea să săvîrșească în viitor ceva interzis. Același sentiment i-l provoca și maică-sa, mereu gata să facă vreo năzbîtie prin care, brusc, să fie dat din nou peste cap destinul tatălui. Soldățelul de la poartă o dezbrăcase, pur și simplu,

cu privirea : se arătase interesat nu atît de poşeta demodată, ce şi-o strîngea spasmodic la subţioară, cît de ridicăturile feciorelnice, mici şi rotunde, de sub jacheta şifonată, care şi ea nu mai era demult modernă. Uneori era privită astfel şi în viaţă (închisoarea nu însemna pentru ea viaţă). Îşi ferise privirea şi schiţase un surîs, deşi încercarea flăcăului de a pătrunde dincolo de „armura" sa nu-i trezise nici un fel de ecou. Mirată de propria-i îndrăzneală, o luase la fugă. Fugise pînă cînd simţise un junghi în coastă...

Acasă căutase „Karamazovii". Cartea veche, îngălbenită, avea mirosul nucilor cu miez mucegăit. Nu reuşise să dezghioace totul din carte, dar şi privirea prudentă, aruncată asupra celor ce se aflau doar la suprafaţă, i-a fost de-ajuns — s-a dat brusc înapoi, ca în faţa unui abis. E cu putinţă oare ca tata, un om atît de blînd, ce nu se poate împotrivi ciudăţeniilor mamei, să poarte în suflet, fără să se gîndească la nimic, tot abisul acesta ? Pentru că e îngrozitor cînd un om se simte bine la închisoare.

Şi adică mama — femeie deşteaptă, care atunci cînd o ameninţă vreo nenorocire, devine isteaţă, chiar şi ingenioasă — nu bănuieşte absolut nimic ?

Mama începu să se mişte în fotoliul său şi şalul negru de caşmir, mîndria ei — dobîndit cu preţul unor mari eforturi — alunecă pe duşumea. Cîndva îl achiziţionase în Transcaucazia, în schimbul unui şal demodat, de nailon. Pe atunci, vizitînd Moscova, Tbilisi sau Baku se îndeletnicise adesea cu vînzări-cumpărări. Era, deci, clar despre ce va începe acum să vorbească, căci şi aşa, ţintuită cum era în fotoliu, nu înceta să se preocupe de înfăţişarea sa şi în primul rînd de faţa pe care un muşchi neascultător i-o deformase un pic. Părea că un ciob de zîmbet se împotmolise într-un loc nepotrivit, şi asta o enerva la fel ca un corp străin, ca o bucăţică de sticlă împlîntată în obraz. În răstimpuri, mai ales cînd aştepta vizitatori străini, mama îşi tortura buzele cu ruj, ca şi cum roşul de purpură al acestuia trebuia să ardă cu văpaia lui zîmbetul acela nepotrivit, în stare să dea o expresie echivocă nu numai feţei unui om, ci şi vieţii acestuia.

— Să-ţi cumperi un parfum bun, cele mai bune sînt parfumurile franţuzeşti ! — În vocea schimbată, dogită

puțin, răzbea invidia, pe care o trăda, mai mult chiar decît gura în flăcări, starea jalnică a mamei.

— Bine, mamă.

— Să știi un lucru : chiar propriul tău soț trebuie sedus ! Mereu. Să nu-i permiți niciodată să se obișnuiască nici cu trupul, nici cu caracterul tău. Uite, eu, de pildă, îl sileam pe taică-tău să sară ca jumara pe jăratec. Îl mai încălzesc și acuma, din cînd în cînd, ca să nu se răcească.

— Ce ? Iar turbează mămicuța ? Nu-i da prea multă atenție. — Cînd îi spunea asta, tata încă nu fusese învești mîntat în salopeta aceea scîrboasă, cu guler enorm, întocmai ca un ham, iar ea era o fetiță mică, de nouă ani, cu o fețișoară nu cu mult mai veselă decît cea de acum. — Groaznic e focul pe care omul și-l aprinde singur înlăuntrul său. Nimic nu-l poate stinge — doar vodca.

Și tata se ferea de vodcă. Pe atunci era mică, iar lui îi era teamă să n-o jignească.

Își frecă pieptul în partea stîngă, dar nu-i aruncă nici o privire fiică-si, ce dîrdîia de frig lîngă el. O simțea întotdeauna apropiindu-se înainte de a-i auzi pașii și înainte ca ea să apuce să deschidă gura. Intra în contact doar cu umbra ei — mereu vigilentă, care observa nemiloasă totul, nu pretindea niciodată nimic și, mai ales, nu accepta recompense.

Aștepta mereu, deși nu izbutea cu nici un chip să vadă înfăptuirea celor așteptate, dimpotrivă, i se părea chiar că vagonul se oprise, nu mai înainta, ci doar se zgîlțîia din toate încheieturile, strivit din amîndouă părțile de cîmpii, gări, trenuri, inundat necruțător de lumina soarelui de deasupra, care parcă se topise și el de căldură și era gata, din clipă în clipă, să se evapore împreună cu oamenii, cu plictiseala și indiferența lor. Din cînd în cînd roțile păreau a se pune din nou în mișcare și trenul gonea cu toată viteza, însă făcea asta cumva într-un fel ciudat — încovoindu-se ca un arc și îmbrîncind în prim plan ba o carieră de nisip, cu povîrnișuri golașe, ce acoperea orizontul, ba zidul kilometric al cine știe cărei uzine. Din pricina încordării vederea i se tulbura și la un moment dat i se năzări că au pornit înapoi, cu toate că ea se împotrivea acestui lucru din răsputeri. Cerul se desprinse de pămînt lăsînd garnitura să treacă, plopii

drepți ca niște lumînări au dispărut, din nou fosneau împrejur tei mici, îndesați și ea, iat-o, acuși o să se pomenească iarăși pe peronul ud al Vilniusului — căci acolo ploua fără încetare. N-o să apuce nici măcar să-și deschidă umbrela, că femeia aceea cu haine întunecate și trăsăturile chipului mari, imobile, tăiate parcă în piatră de dalta unui sculptor, o să se apropie de ea, îngrădindu-i drumul. Ceea ce te frapează la ea în mod special e buza superioară, imensă, de parc-ar fi fost plămădită cu cine știe ce tainică intenție. Ochii cenușii acoperiți de pleoape umflate nu clipeau mai deloc, cînd stropii de ploaie biciuiau buza proeminentă.

— N-o să li se întîmple nimic alor tăi, fetițo. O să-i găsești așa cum i-ai lăsat, vii.

Cu asemenea nepăsare oamenii vorbesc, de obicei, despre pisicile lăsate în seama cuiva. Unde mai pui că se băgase singură, fără s-o roage nimeni să le vină în ajutor, căci mamei urma să-i poarte de grijă, bineînțeles, tata, care se jurase și acum, ca de fiecare dată, fără s-o privească pe fiică-sa, că o va hrăni și o va supraveghea. În timp ce vorbea, femeia își potrivea taioraşul de croială bărbătească, lucrat dintr-o stofă albastră cu dungi. Și, de ce, mă rog, fetițo ? Gata ? Chiar nu mai avea să-i spună nimic altceva ? Bine, dar ea nu mai este fetiță. Altă dată, cînd o strigau „Ei, fetițo !" se grăbea să se întoarcă. De cele mai multe ori o întrebau cum să ajungă în vreo stradă, sau îi cereau un foc. Nu fuma, însă avea întotdeauna o cutie în poșetă, pentru a nu fi nevoită să se scuze că nu are chibrituri. E drept că, între fetița de atunci și ea cea de astăzi, personal, nu prea simțea o mare deosebire, însă modul în care i se adresase această persoană impunătoare o jignise. Fraza părea să conțină o aluzie la caracterul întîmplător al situației sale prezente, sau poate chiar o aluzie la faptul că această situație e doar provizorie. Oare în curînd o să redevină din nou fetiță ? Și e cazul să se întristeze mai mult de asta decît de felul jignitor în care i se vorbise ? Nu știu ce este acum, nici ce va fi mai tîrziu, dar știu precis că nu mai sînt fetiță ! Și unicul om care poate atesta lucrul acesta se află aici, lîngă mine. Stă așa, dus pe gînduri, și nu-mi dă nici o atenție. În general, în prezența oamenilor, nu mă prea observă, cînd sîntem între patru ochi însă, ei, atunci e cu totul altceva. — De ce cari cu tine chibrituri ?

o întrebase, deşi nu s-a uitat la ea, cînd îşi răsturnase pe măsuţă conţinutul poşetei. Firește, numai eu sînt de vină. Nu mă pot obişnui cu el. Cu trupul lui mirosind a apă de colonie şi lavabou. Cu numele, care nu seamănă deloc cu al obişnuiţilor ionas-i, antanas-i şi tadas-i. Cred însă că el ar fi trebuit să-i explice soră-si — doamna impunătoare în costum bărbătesc e sora lui ! — că acum nu mai sînt fetiţă. Sora însă nu-şi mai manifestase nici un interes faţă de ea, doar îşi strîmbase într-un zîmbet crispat impresionanta sa buză superioară, deasupra căreia, în firicelele mustăţii, se împotmolise o mică picătură de apă de la ploaia care, deşi invizibilă, se auzea fîşîind din ce în ce mai tare. Şi iată că, la un moment dat, deja două picături împodobeau trăsăturile create de sculptor — una strălucea pe fruntea bombată, cealaltă deasupra nemărginitei buze superioare. Gertruda. Teribil i se potrivea femeii numele acesta străin, plin de asprime ! S-ar fi cuvenit s-o adăpostească de ploaie, dar umbrela i se înţepenise şi nu vroia deloc să se deschidă.

Gertruda nu dădea atenţie degetelor tinerei ce trăgeau întruna de ghemotocul umbrelei. Sub stropii mărunţi de ploaie, ea scotocea în poşeta cafenie şi mare cît o servietă. În sfîrşit, scoase de acolo un pachet alb, legat cu o panglică trandafirie, care putea conţine orice. Chiar şi ceva plăcut.

— Se ştie ce lipsă de igienă domneşte prin trenuri. Recunoaşte, fetiţo, nu-i aşa că ţie nici prin minte nu ţi-a trecut să iei nişte şervetele ? Reţine însă că de acum încolo va trebui să ai grijă nu numai de propria-ţi persoană.

...Nu numai de propria-i persoană ? Oh, cît de mult şi-ar dori s-o facă, dar nu reuşeşte să se perceapă decît pe sine — trupul său, pielea sa, părul său uscat, — pe ea, ea întreagă — semănînd cu un tufiş ţepos înfipt pe un povîrniş abrupt, ce-şi întinde spre soare crengile sfîrlogite şi spinii răsuciţi parcă din sîrmă. De altminteri, şi asta e o senzaţie nouă, care-o bucură şi-o sperie totodată. Căci pînă nu demult nu izbutea să se afle pe sine nicăieri, pînă şi sîngele nu-i curgea în locul în care se tăia, pentru a-i dovedi că era vie. Iar acum, poftim, îşi simte sînii elastici, sîngele cald curgîndu-i în vine şi chiar dacă, după părerea mamei, nu e încă suficient de zburdalnică,

a ajuns totuşi să-şi dorească ceva şi să aştepte ceva, ba chiar şi să călătorească încotrova...

— Timbre, plicuri, ilustrate ! Cumpără, frumoaso, că nimeni, fire-ar ale dracului, nu le ia ! De ţi-o trece cumva prin gînd să le scrii părinţilor, iubitului sau neiubitului, să ştii că fără hîrtie liniată, fără plic din ăsta, de la stat... Ha-ha-ha, frumoaso ! striga căscîndu-şi gura cu dinţi crescuţi anapoda, un invalid vesel, cu un singur ochi. Se aşeză, îşi întinse cu un gest larg modesta sa marfă şi ea îşi alese imediat trei plicuri, deşi nu avea intenţia să scrie nimănui.

— Îţi mulţumesc, frumoaso. Nu pentru copeici. Ha-ha-ha, pentru saftea ! Şi invalidul o porni mai departe pe culoar, strigînd zgomotos şi ciocănind cu catarama centurii soldăţeşti în uşile închise ale compartimentelor.

Frumoaso — o onora, adresîndu-i-se astfel şi bunica Prudencija. Poate fiindcă îi era milă de nepoata ce nu izbutea deloc să înflorească la umbra înăbuşitoare a mamei sale. Sau poate fiindcă ea vedea frumuseţea în altă parte şi nu acolo unde o vedeau toţi ceilalţi. Într-o bună zi bătrînica de şaptezeci şi trei de ani a fost nevoită să plece într-o lungă călătorie. Pe Prudencija venise s-o ia un automobil mare, cu o cruce roşie pe caroserie. O aştepta un drum de două sute de kilometri şi bun şi rău, — iar la capătul lui, o nouă viaţă. Adevărat, bunica nu-şi mai dădea seama de nimic, nici de distanţe, nici de viaţa ce poate fi schimbată cu una mai bună. Şi mai ales nu-şi dădea seama că Frumoasa ei urma să susţină nişte examene nemaipomenit de grele. În treacăt fie spus însă, cel mai greu examen a trebuit să-l dea chiar bunica, cu toată vîrsta şi boala ei. La început au scos-o din cămăruţa ale cărei geamuri dădeau în curtea liniştită, plină de verdeaţă, — unde, în afara gheretei cu transformatorul electric, se aflau şi cîţiva copaci — şi au mutat-o în iad. Adică, firește, nu în iad, ci în salon, dincolo de pereţii căruia huruia, vuia şi urla strada. Aşa hotărîse fiica ei, femeia frumoasă şi prezentabilă. Pe atunci, chipul mamei nu fusese deformat încă de ciobul acela de zîmbet permanent, astfel că ea alerga veselă încoace şi încolo, scuturînd pernele bunicii şi degajînd spaţiul respectiv pentru

presupusul start al copilei sale. Bunica Prudencija, băgată cu sila în pat, ca un buștean, îndurase totul cu stoicism — și imobilizarea permanentă, și trupul din ce în ce mai umflat și mai plin de rănile datorate ședерii îndelungate în pat — că doar nu făcea altceva decît să mănînce și să zacă, să zacă și să mănînce ! — și limba înțepenită care o condamna la singurătate, nu undeva în cine știe ce pustietate, ci aici, în mijlocul oamenilor — însă bubuitul prelung al străzii nu-l putuse suporta. Rămăsese doar o jumătate de om, cum spunea o vecină, căci bătrînica nu era în stare să se dea la o parte nici măcar din calea unei sîciitoare raze de soare, sau să se ferească de cățelușa vecinilor, ce se năpustea s-o miroase și pe care o ura cu toată puterea simțurilor ce-i mai rămăseseră încă vii. Dar mai mult decît orice ura zgomotul strecurat din stradă zi și noapte, pentru a-i sfîșia cu gheare de fier creierul...

...Dar cine știe, poate că bunicii îi plăcea această reptilă bubuitoare ? Se spune că nu numai în tinerețe, dar chiar și cînd era mai în vîrstă, fusese o fire veselă, îngropase doi bărbați și ăștia n-au fost singurii care oftaseră de dorul ei. Sau poate, datorită zgîlțîitului cercevelelor de la ferestre, a dușumelei și a pereților precum și a patului de fier, vopsit în albastru, bătrînica simțea cît de strîmtă era închisoarea care-o izola de oamenii vii. Sau, la fel ca planta ce se usucă, lipsită de ploaie, tînjea după viața ce-și urma cursul alături de ea, chiar dacă simțea, totodată, că o sufocă ura împotriva acesteia ?

Că avea un motiv sau altul n-are importanță, fapt e că bunica Prudencija se punea pe gemut. Gemea încet de tot, dar atît de neomenesc de lugubru, încît părea că gemetele ei veneau din infern. Nici ușa bine închisă, nici puișorul cu care-ți astupai urechile nu foloseau la nimic. Ți se părea că dacă nu fugi din casă, o să începi și tu să gemi și că, în același timp, se vor pune pe gemut și masa, scaunele și absolut tot ce se afla în jur viu, sau neînsuflețit. Și atunci, dacă asta era situația, cum să te mai miri că mama, care spăla răbdătoare trupul înțepenit al bunicii, a hotărît să pună capăt acestor concerte ? Să cadă la examen fetița ei numai pentru că ea, mama, nu procedează cu acest cadavru viu așa cum ar fi procedat orice om normal ? ! Și mama începu să desfășoare o ac-

tivitate furtunoasă, care sub aspectul perseverenței nu era cu nimic mai prejos de gemetele bunicii Prudencija. Începură să-și facă apariția, una după alta, fel de fel de comisii, care o consultau pe bolnavă, o ciupeau și o înțepau cu acul, miroseau cu zel aerul din cameră — dacă e sau nu cu putință ca acesta să fie suportat de ceilalți locatari ai apartamentului, și în special de tînăra generație — dar e puțin probabil ca mama să fi izbutit să obțină ceva, dacă nu era ceasul de aur al tatei. Adevărat, de tata nu se prea lipeau lucrurile, mai ales cele de preț, dar cert e că dacă, într-o situație dificilă, scoteai puțin printre boarfele lui, nu se putea să nu dai și de ceva zornăitor. Așa că ea i-a strecurat ceasul omului indispensabil și membrii comisiei au încetat să-i mai sîcîie.

Ca urmare, bunica Prudencija trebuia să plece într-un mic orășel din nordul Lituaniei, care pînă nu demult mai fusese sat. Se înțelege, ea habar n-avea despre această neobișnuită casă pentru invalizi. Locatarilor casei li se puneau la dispoziție paturi cu rotile, balansoare. Celor mai în putere — grădină de zarzavat, livadă și stupi cu albine (dacă nu lenevești, poți obține și miere !) celor mai slăbiți — aer curat și odihnă, precum și îngrijire plină de atenție din partea îngerilor albi, adică a medicilor și surorilor. Însă bunica Prudencija continua să geamă, cu toate că mama își vîntura pe sub nasul ei mînecile bogate ale bluzei de mătase, zumzăind, mai abitir ca un roi de albine. Dac-ai ști ce te așteaptă, ai zburda de bucurie, te-ai juca făcînd baloane de săpun — parcă ce, nu știu eu cum îți lasă gura apă cînd zărești farfuria cu prăjituri ? Însă deodată, bunica parcă a înțeles ceva : unul din ochii ei, ca de obicei, nu-și putea ridica nici acum pleoapa umflată ce-l acoperea, dar în celălalt — așa ceva încă nu se mai întîmplase ! — i s-a aprins o lugubră căință pentru ceva, — poate pentru povara pusă în spinarea fiicei și a nepoatei, poate pentru întreaga ei viață care nu se mai sfîrșea. Cataracta permanentă a dispărut ca prin farmec și această neașteptată trezire a simțului, ce-i dilatase ochiul negru, ca de țigancă, în asemenea măsură încît părea că nu mai are mult pînă să-l facă să plesnească și să azvîrle din orbită globul injectat, plin de mucozități, — a însoțit-o pe Frumoasă la primul său examen...

Continua încă să mai aştepte, adîncindu-se mereu în trecut, acolo unde nu vroia şi nu putea să mai rămînă ; fie şi numai datorită acestei tăcute, aproape pioase aşteptări s-ar fi cuvenit ca ziua de ieri să se desprindă, aşa cum se desprinde pojghiţa uscată de pe o rană, să se evapore, aşa cum se evaporă sub razele fierbinţi ale soarelui apa din pămîntul îngheţat — căci, într-adevăr, străluceşte un soare vesel, te orbesc aceşti copaci şi aceste case, pe care nu le-ai mai văzut niciciînd altădată, nu-i aşa că străluceşte ? — munţii însă, care s-ar fi cuvenit s-o apere de trecut, mai picoteau tăcuţi şi acum în pîntecul pămîntului, ori în depărtări inaccesibile, în vreme ce ea, rezemîndu-şi fruntea fierbinte de sticla geamului, se gîndea : poate că în viaţă nu există nici un fel de munţi, nu există nimic în afara unei existenţe cenuşii de fiecare zi, în afara copleşitoarelor şi tristelor ei amintiri din trecut ?

— De nimic nu are omul mai mare nevoie ca de munţi, spusese tatăl cînd s-a întors din închisoare.

I se adresase ei, dar, de fapt, nu propriu-zis ei — ci umbrei ei, care-l urmărea cu o tăcută gravitate şi cu un devotament sîciitor, de care însă uneori se simţea înduioşat. Despre el nu povestise aproape nimic, se simţise bine acolo — şi-atît. Fiindu-i drag mirosul lemnului, acolo lucrase cu plăcere mînuind dalta şi rindeaua. Cît despre cărţi — citise pe săturate. Chiar şi pe Engels, pe care altădată, cînd era silit s-o facă, nu izbutise să şi-l însuşească.

— Probabil ai aflat din cărţi şi unele lucruri noi despre munţi, nu-i aşa, tată ?

Brusc, tatăl îndrăznise s-o privească direct şi nu pe deasupra ochelarilor.

Viaţa de închisoare îl pusese laolaltă cu fel de fel de oameni. Unul dintre tovarăşii săi de nenorocire se deosebea de toţi ceilalţi, atît prin accentul şi obiceiurile sale, cît şi prin aspectul său exterior. Omul era de loc dintr-o regiune de la poalele munţilor Caucazului. Transportînd la Vilnius un vagon de pepeni verzi, găsise un mijloc ingenios de a pune mîna pe un camion cu textile. Cu textilele astea l-au şi prins asupra faptului.

— De nimic nu-mi pare rău, om al cărţii — aşa-mi spunea el, pentru că mă socotea grozav de învăţat, pe el direcţia închisorii nu izbutise nici în ruptul capului să-l bage măcar în clasa a treia de şcoală elementară. — Nici

de banii frumoşi, care s-au prăpădit, nici de maşina care rugineşte în ascunzătoare, nici de nevasta mea tînără, care se culcă cu inspectorul de la secţia financiară ! De nimic nu-mi pare rău, om al cărţii, numai şi numai de munţi. Şi dacă n-or să-mi dea drumul, să ştii că o să mă prăpădesc de dorul lor.

Dar cine să-i dea drumul ? ! Şi omul şi-a tăiat venele cu un ciob de sticlă. L-au salvat, şi-apoi l-au trimis în sud pentru ca acolo, fie şi numai printre gratii, să-şi vadă munţii aceia ai lui.

— De nimic nu are omul mai mare nevoie, ca de munţi... Şi tatăl îşi întorsese de la ea privirea, adîncindu-se în trecutul lui mototolit.

...Ah, dacă i-ar arăta cineva munţii, munţii pentru care nu-ţi pare rău să-ţi jertfeşti chiar şi viaţa !

— Ticăloşii ! Cei de teapa lor trebuie plesniţi peste bot ! spusese tatăl scrîşnind din dinţi, cînd, la întoarcerea sa, n-o mai găsise pe bunica Prudencija. Patul ei de fier, vopsit în albastru, fusese vîndut pe mai nimic unui colhoznic venit la piaţă. Maică-ta e o ticăloasă ! Toţi sînt nişte ticăloşi !

După vechiul său obicei, se adresase umbrei fiicei sale, pentru a nu-i întîlni ochii — care înţelegeau totul, care nu-l învinuiau, dar nici nu-l scuzau.

— Şi cine, dacă nu eu, o să mai aibă grijă de bulgăraşul tău de gheaţă ? rostise mama izbucnind în rîs.

Nu luase în seamă scrîşnitul din dinţi şi cuvintele de ocară ale tatei.

— Vrei un păhărel ? Am o licoare grozavă, preparată din plante.

— Toţi sînt nişte ticăloşi ! Ar trebui plesniţi ! Dă-mi un păhărel...

Dar de plesnit, de bătut, tata nu-l bătuse decît pe unul singur, şi încă nu pe cel mai mare gunoi dintre toţi cei care, după părerea lui, meritau să fie plesniţi peste bot. Pe atunci se deplasa pretutindeni cu „Pobeda" uzinei.

Chiar alături de casa lor se lucra la o construcţie. Pe terenul neîmprejmuit erau îngrămădite de-a valma grinzi de metal, rulouri de carton asfaltat, buşteni, ţevi. Printre celelalte se tăvălea şi un ghem de cablu electric. Tata tocmai venise acasă să mănînce de prînz, şoferul lui — un

flăcău în scurtă de piele, înalt şi voinic, cu nişte ochi mici, iscoditori, apucase ghemul, potrivise la portbagaj două scînduri, ca nu cumva să facă hernie, — foarte gospodar omul — şi rostogolise cablul înăuntru. Tata s-a năpustit jos numai în cămaşă — văzuse totul de la fereastră.

— Descarcă ! s-a răstit el, muşcînd dintr-un castravete.

— Descarc pe dracu' ! Ce-ţi pare rău de-un fleac ca ăsta, şefu' ?

— Fleac ? Ăsta-i articol deficitar ! Tata a aruncat restul de castravete şi s-a apropiat în mers săltat. Ştii cum se cheamă însuşirea unui fleac de ăsta ? Hoţie ! Eşti un hoţ !

— Eh, acuma fură toţi. Iar şefii, dacă te uiţi bine, fură şi mai şi decît subalternii lor.

— Uite, eu sînt şeful tău. Ce-am furat eu ? Haide, spune !

— Păi... dacă n-ai furat, o să furi de-acum încolo !

Tatăl a tresărit, dar a reuşit să-şi păstreze stăpînirea de sine.

— La ce-ţi trebuie cablul ăsta, ai ?

Şoferul s-a fistîcit puţin şi, o vreme, s-a scărpinat la ceafă.

— Ei, într-o gospodărie — orice prinde bine !

— Vrei să spui că furi doar ca să furi, ticălosule ? Nu de nevoie şi nu pentru că-ţi trebuie un anumit lucru, aşa-i ?

— Nu te-nfierbînta, şefu'. Păzeşte-ţi ochelarii ! — şoferul era mult mai tînăr decît tata.

— Nu mi-a fost mie frică de alţii mai grozavi ! Şi-acum, crezi c-o să mă sperii de-un hoţ ca tine ?

Cu o mînă tremurîndă tata şi-a potrivit ochelarii şi i-a tras un picior nemernicului. Şoferul s-a frînt în două şi s-a prăbuşit pe pietriş.

Un director nu-şi bate subalternii, unde s-a mai pomenit una ca asta ? ! Tatăl îl asculta zîmbind pe procuror. Pe hoţ l-am bătut, pe hoţ, îşi zicea el. E flăcău voinic, cu pumnul nu l-aş fi dovedit. Aşa că eu... — cu piciorul.

Cîteva luni l-au tot tîrît pe tata pe la diverse cabinete. Se deplasau la faţa locului comisii după comisii. Mama încercase, fără ştirea tatei, să cîştige bunăvoinţa revizorilor, dar ei ţineau cu toţii partea „victimei", pînă într-o

zi, cînd au dezgropat din grădina acesteia — o mașină de frezat...

Totul, absolut totul se petrecea în vagonul unui tren accelerat, deși, de fapt, pînă în prezent nu se petrecuse încă nimic important. Trenul gonea pe un pămînt care, luîndu-se la întrecere cu vînturile și norii, se dăduse brusc la o parte din calea lui, dar trenul gonea, nu acum, ci cu șaptesprezece ani în urmă. De aceea ar fi poate mai nimerit să folosim aici timpul trecut, deci ar trebui spus : în loc de se petrecea — s-a petrecut.

Așadar trenul accelerat suplimentar — unul din numeroasele trenuri care se grăbesc spre sud în toiul concediilor de vară, gonea cu toată viteza ; deasupra garniturii, ce se încovoia ca un șarpe, și șuiera victorios din vreme în vreme, trîmbe de fum zburau și se risipeau îndată, fără a lăsa altă urmă decît mirosul amar de cărbune ars ce-ți îmbîcsea nările, — iar pe culoarul vagonului, lîngă geamul prăfuit, pe care atîrna o perdea de culoarea fildeșului, stătea o femeie cu o față micuță și foarte tînără, — ca de copil. Ochi de culoarea scrumului stins — nici mari, nici mici. Nas puțin cîrn, sau mai precis — neavînd o linie dreaptă ideală. Buze un pic umflate, rămase parcă nemodelate pînă la capăt, la fel ca întreaga înfățișare a femeii, a celei care fusese ea ieri, și așa cum o reținuse memoria, femeia care habar n-avea ce va deveni dincolo de stația următoare, peste o zi sau două, și cu atît mai mult peste un an. Fețișoara aceasta destul de palidă, ce nu se remarca prin nimic, i-o scrijelau soarele și umbrele, vrînd să-i pătrundă sub piele, să alunge amorțeala de-acolo și să facă loc unor simțăminte noi. La orizont licărea necuprinsul spațiilor, în întîmpinarea lor veneau în zbor și dispăreau apoi, rămînînd în urmă, pentru a apărea din nou, grămezi cenușii de zgură de cărbune, care păreau a fi bucăți din viața ei de pînă atunci, și totuși, pînă și înnegurarea din ochii plini de tristețe, pe care strălucirea soarelui nu reușise încă s-o învingă, o silea să se gîndească la viitorul ei chip și nu la cel prezent. Oare cum va arăta ea cînd avea să se întoarcă din munți ? Nu, era încă prea devreme să ghicească, deocamdată, făptura care se lipea de geam era o fetișcană tristă, cu părul de culoare deschisă, iar faptul că era măritată deja, îl atesta doar verigheta. Cînd își ridică mîna în

dreptul perdelei, aurul acesteia străluci puternic — ce să facă ? s-o lase puțin mai jos sau s-o coboare complet, pentru ca soarele să n-o orbească ? Căsătoria ei o confirma și mai elocvent bărbatul înalt și solid, cu fața prelungă. Purta și el un inel identic, deși era cu mult mai în vîrstă decît fetița. Bărbatul ieșise încetișor din compartiment și rămase nemișcat în spatele ei, fără a se hotărî prin ce cuvinte sau gesturi să-și facă simțită prezența.

Era mai vîrstnic decît ea cu un car de ani. O dovedeau în mod evident nu atît anumite semne de îmbătrînire — deocamdată imperceptibile, afară poate doar de chelia abia conturată din creștet, pe care, de altfel, socotea că încă nu e absolut necesar să și-o acopere cu părul lins și galben ca ceara — vîrsta i-o striga în gura mare aplombul său și impresia că e conștient de importanța propriei sale persoane. Deși palpabilă, această impresie, la fel ca și stofa plină a costumului de pe el, nu părea a fi dură și nici penibilă. Bărbatului îi ședea bine încetineala afișată, care parcă sublinia că fiecare vorbă ce i se desprindea de pe buze, înainte de a o fi rostit, el o cîntărise temeinic, apelînd la întreaga-i făptură prezentabilă, la întregul său înveliș protector de seriozitate, la toate amintirile și deprinderile ce-l întovărășeau. Iată de ce zîmbetul de pe buzele-i subțiri, abia conturate, nu putea fi luat drept aroganță, ci îngăduință acordată celorlalți de un om ferm convins de justețea concepțiilor sale. Dar buzele se retraseră imediat la locul lor ; nu erau singuri aici și pe deasupra se aflau într-o situație în care oricînd puteau interveni, întocmai unor spini, tot felul de surprize, dat fiind că ei doi — călătoreau, nu-i așa ?

Trase cu coada ochiului fără a-și întoarce capul. Parcă simțea cu pielea obrajilor săi proaspăt bărbieriți și parfumați cu colonie nu numai mirosul răspîndit pe culoar de oamenii străini din compartimentele vecine, dar și distanța ce-l despărțea de femeie, ființa cea mai apropiată în clipa aceea. Încă nu fusese îndepărtată din relațiile lor intime, începute în urmă cu o lună, distanța aceasta nici pe plan fizic, nici pe cel spiritual. Se pregăti să întindă mîna și s-o mîngîie, dar o lăsă repede în jos. Cine știe cum ar fi reacționat ea la o mîngîiere vizibilă. Spaima ei i-ar fi stîrnit enervarea ; bucuria, de asemeni, l-ar fi nemulțumit.

Femeia cu gît subțire, feciorelnic, îl tulbura teribil, deși îi aparținea cu trup, suflet și îmbrăcăminte, — da, da, cu îmbrăcămintea ei de voiaj ! — fapt confirmat, o dată în plus, de privirea protectoare cu care ochii lui de un albastru transparent o învăluiau.

— N-ai obosit, draga mea ? Toată ziua ai stat numai în picioare.

Acum, cînd pufușorul delicat de pe gîtul alb i se undui sub respirația mirosind a pastă de dinți a bărbatului, umerii înguști ai femeii tresăriră — întotdeauna tresărea cînd i se adresa cineva pe neașteptate, silind-o să se și arate tulburată de fiecare dată, dar să și zîmbească politicos — așa încît, gîndi bărbatul, o să-și permită și el să-i ciufulească părul des, dar tuns prea scurt din păcate ! O mîngîiere nevinovată, îngăduită. Avu senzația că a băgat mîna într-o perie aspră — atît de des îi era părul, păcat că nu rămăsese decît a treia parte din el, astfel că acum gîtul subțirel părea de oiță tunsă și izgonită în ploaie. Simți un spasm în gîtlej ca atunci cînd îl izbea rafala unui vînt pătrunzător. Impacientat, tuși sec.

— Mare zăpușeală, nu-i așa ? Aici parcă-i puțin mai răcoare. Așa am impresia... Simți ? A început să miroase a floarea-soarelui ! rosti ea. Ca și cum s-ar fi trezit brusc din somn, vroia să-și audă propriul glas. Oare nu-l nimicise huruitul nebunesc, nu-l strivise, laolaltă cu pulberea drumului ? Nu, glasul îi răsuna ca mai înainte, fără a spune totul pînă la capăt, lăsînd mereu destule să i se oprească în gît și chiar undeva mai în adînc. Se și mîndrea puțin, firește, în taină, cu glasul acesta al ei surprinzător de sonor. Femeia avea de gînd să se reîntoarcă în sine — că doar nimic nu se schimbase și nici nu se va schimba ! — însă amorul propriu al bărbatului se simți lezat de faptul că, prin sonoritatea glasului său, ea se grăbea să anuleze atingerea lui, să dea uitării unda electrică ce-i trecuse în fugă prin păr, înfiorînd-o.

— Ce fel de floarea-soarelui ? Unde-o vezi tu ? și el își repezi bărbia în direcția fișiilor galbene ale spicelor de grîu cosite, dar încă neculese, ce licăreau dincolo de geam, — stăpînindu-se cu greu să nu strîngă la piept căpușorul acela gata să dea crezare unei înșelătoare culori și, în schimb, să nu aibă încredere în sinceritatea mîngîierii lui.

— Da, ai dreptate ! Oh !

Cu o notă tînguitoare în glas, ea se scuză pentru greşeala făcută şi totodată pentru şederea asta prostească lîngă geam care, ce-i drept, nu era interzisă. În general, ei nu i se interzicea nimic, pentru că înţelegea la vreme şi singură ce nu se cuvine să facă. Dar chiar şi atunci cînd îşi dădea brusc seama că greşise, n-o obliga nimeni să-şi exprime regretul.

— Oricum, ai grijă, nu te obosi peste măsură. Drumul e lung, draga mea. Mîna, pe care mai stăruia încă parfumul părului ei, alunecă şi rămase suspendată în aer, la spatele ei.

Aşadar, nici de data asta nimeni nu-i ceruse nimic, mîna lui atîrna fără să-i atingă şoldurile, şi cu toate acestea, bluza ei albă începu să vibreze. Tînăra femeie fu străpunsă de un fior adînc, care-o sili să se umple de încordare şi freamăt. Între el şi ea rămînea mereu o anumită distanţă. Chiar şi în clipele de apropiere intimă. De fiecare dată ea încerca să-i ascundă ceva. Dar ce anume ? Un gînd pudic, trupul dezgolit ? O clipă în amintirea lui licărire, aidoma unor hulubi speriaţi, sînii ei pe care reuşea să-i zărească doar în întuneric, sau în cel mai bun caz în semiobscuritate. Da, trebuia să respecte o condiţie : să nu se dezbrace la lumină. Şi cît ar fi dorit s-o scoată din întuneric, din pudoarea sau spaima ce-o încătuşau, s-o încălzească în palmele lui, pentru ca să se poată coace, întocmai unui fruct verde încă ; în taină îşi dorea pătimaş lucrul acesta şi suferea teribil simţindu-se tot atît de încătuşat cît şi ea, cea ascultătoare, dar care, totuşi, în fundul sufletului îi opunea atîta rezistenţă. Prea tînăra lui soţie tremura sub palma ce-i devenea tot mai grea, iar furia strecurată în sufletul lui sporea întruna la gîndul că el, bărbatul puternic, e jefuit ziua-n amiaza mare — parcă şi auzea în spatele său respiraţia precipitată a tîlharului, simţea mîna alunecoasă, transpirată a acestuia, furişîndu-i-se în sîn, şi cu toate acestea, în mod inexplicabil — fie dintr-o prea mare onestitate, fie din teamă — nu se decidea să plesnească degetele viclene şi astfel să-şi consolideze dreptul său la posesiune.

— Îţi sînt atît de recunoscătoare, Aloyzas... Atît de recunoscătoare... Pentru tot... — rosti ea ca şi cum, urcînd o pantă abruptă, se oprise o vreme să-şi tragă sufletul,

deşi nu exista, bineînţeles, nici o pantă — trenul gonea de-a lungul cîmpiei.

Nici pentru ea nu era clar de ce ţinuse să se arate recunoscătoare faţă de soţul său, nu era deloc clar : putea oare recunoştinţa ei să înglobeze absolut tot ceea ce se perindase dincolo de geamul vagonului ca şi ceea ce avea să se mai perinde încă de acum înainte, inclusiv acea nălucă a munţilor, care-i apăruse pe neaşteptate, undeva între două staţii oarecare, eclipsîndu-i toate celelalte impresii ? Nu pricepu nici el de ce dintr-o dată îi scăpaseră ei cuvintele acelea de recunoştinţă, dar îşi simţi respiraţia oprindu-i-se. Pentru o clipă dispăruse supunerea ei lipsită de căldură şi tainic dojenitoare. Îi pronunţase chiar şi numele, ca înainte de executarea unei sărituri ; alteori, cînd îi mai spusese pe nume, glasul i-a răsunat, de fiecare dată, prea plin de condescendenţă. Ah, de i l-ar rosti mai des, aşa ca acum ! Şi Aloyzas îşi simţi bătăile puternice ale inimii sub cămaşa primită cadou de la soră-sa Gertruda, sub haina din tweed, care, cu toată arşiţa radiind dinspre nesfîrşitele mirişti secerate, îl acoperea întocmai unei armuri, cu acel înveliş al importanţei şi distanţei, în care se învăţase să se înfăşoare, pentru a se apăra de ambiţii deşarte şi de banalitate. Îşi văzu mîna întinsă spre soţie, o mînă ce părea a nu fi a lui, ci o alta, străină, poate chiar a tîlharului de adineauri, iar pe ea o văzu deasupra mîinii, arătînd ca şi cum era gata-gata să leşine, îi văzu umerii lipsiţi de vlagă, gîtul şi dunga de piele trandafirie de pe piept, din deschizătura decentă a bluzei. Niciodată, nici chiar în pat, nu s-au simţit atît de atraşi unul de celălalt ca acum, pînă şi propria respiraţie părea să-i incomodeze, cînd, deodată, cineva gemu cu voluptate. Gemu tare, parcă în bătaie de joc, să audă nu numai ei doi, ci întreg vagonul. Geamătul se auzi din nou, însoţit de astă dată de un hohot vulgar de rîs care îi reprimă adevărata semnificaţie.

Undeva foarte aproape de ei, pe culoarul cufundat brusc în întuneric — trenul intrase într-un tunel — se hîrjonea un cuplu : un flăcău voinic cu un maiou portocaliu şi o fată cu păr de culoare deschisă, robustă, ce nu încăpea deloc în halatul scurtuţ şi mult prea strîmt pentru ea. Fata încerca să-şi acopere cu halatul sînul vînjos ieşit înafară, însă băiatul o îmbrîncea, zădărnicindu-i încercarea. Ea tot plesnea obrajii flăcăului cu un ziar făcut

sul, dar laba lui neruşinată, lăsînd în pace sînul, se întindea acum spre cordonul de la talie. În mod neaşteptat hîrjoneala luă sfîrşit — oare fusese doar o glumă din exces de tinereţe ? — şi totuşi, în urechile lui Aloyzas încă mai răsunau atît suspinul femeii ce se abandona, gata pentru orice şi acceptînd dinainte totul, cît şi rîsul vulgar, al ei sau al altcuiva, care, jenat fiind, încercase să devalorizeze şi chiar să minjească totul.

Zgomotele le ascultase cu atenţie, ţinîndu-şi răsuflarea, şi Liongina — era, desigur, timpul ca el să înceapă a-i spune pe nume tinerei sale soţii ! — şi geamătul şi rîsul o tulburaseră în aceeaşi măsură ca şi pe el, dar ea se arăta mirată, oarecum, că nu se mai petrecea nimic altceva, ba, dimpotrivă, călătorii din jurul lor reîncepuseră mormăiala lor nedesluşită, iar perdeaua galbenă de la geam, înhăţată de o pală de vînt, îşi reluase din nou filfîirea. Şi era atît de cald, era o zăpuşeală înnebunitoare... Aloyzas văzu din nou mîna ce se întindea lacomă spre Liongina... Nu pe cea a tîlharului imaginar, ci propria-i mînă cu vinele umflate şi unghii meticulos îngrijite.

— Grozav aş vrea să fumez, şopti el abia mişcîndu-şi buzele devenite brusc prea uscate.

Ridică anevoie mîna grea, ce părea inertă, ca fracturată, îşi pipăi buzunarul hainei şi scoase de acolo o pipă cu muştiucul curbat. Degetele, înviorate acum, o atingeau fără prea mare gingăşie.

Pipă ? Ce nevoie are el de pipă ? Liongina îl privea nedumerită, nu pricepea nimic, nu simţea mirosul nobil al lemnului ars şi al tutunului ce nu-şi începuse încă arderea mocnită. Fumul nu-i plăcea — însă pregătirea dinaintea fumatului, aroma delicată a pipei, da. Se şi mîndrea că soţul său are acest obicei, atît de rar printre bărbaţii din ziua de azi, care-şi aruncă chiştoacele şi îşi scutură scrumul pe unde nimeresc. Ochii ei, nici mari, nici mici, clipeau din cînd în cînd dilatîndu-se, şi întreaga-i fiinţă, tăinuindu-şi respiraţia, continua încă să aştepte ceva.

— Te duci să fumezi ?

— Dacă ai nevoie de mine, strigă-mă, draga mea.

— Bine. Ea îşi lipi strîns de tot buzele, apoi întinzîndu-le parc-ar fi fost de gumă, izbuti să simuleze un zîmbet.

— Uite, aşa e foarte bine.

Nu înțelegea nici el ce anume era foarte bine, pentru că din vocea Lionginei dispăruse excitația de adineauri, pe care nici unul din ei n-o satisfăcuse. Și asta nu era cîtuși de puțin din vina ei.

Speriat de starea lor tulbure, ca și de propria-i stîngăcie, Aloyzas îmbrățișă cu o privire culoarul : o mochetă lungă, îngustă, prăfuită și uzată, iar în spatele ușii cu geam — fierbătorul nichelat. Flăcăul cu maiou portocaliu și fata cu păr de culoare deschisă, îmbrăcată foarte sumar, nu mai erau acolo. Să-i fi născocit el însuși, justificîndu-și astfel pofta neînfrînată ce-l năpădise ? Și totuși, chiar și acum, după ce dăduse adevăratul nume dorinței ce îl cotropise mai înainte, geamătul și rîsul continuau încă să se audă, laolaltă cu țăcănitul roților. S-au închis oare în compartiment, unde, feriți de priviri străine, continuă să se hîrjonească ? Și fără voie, el își imagină ceea ce, pentru nimic în lume, n-ar fi cutezat să facă în văzul tuturor — căci vroia s-o mîngîie, doar s-o mîngîie, atît — și, adresîndu-i un zîmbet prietenos soției, — e-așa de istovită, sărăcuța, n-are rost s-o mai sperii și eu ! — porni spre platformă.

Liongina îl urmări cu privirea. Se uita cum își tîra încet, anevoie picioarele, legănîndu-se ușor, nesigur, dar nu din pricină că îl arunca vagonul dintr-o parte în alta. Nu. Căuta un reper, un punct de sprijin, vroia să-și restabilească sentimentul pierdut al propriei demnități, iată ce nu-i permitea să-și grăbească pasul. Ceva anume, între ei doi — între ea și soț — nu avusese loc, ceva anume necunoscut ei, complet nou, nu se întîmplase...

Mai simțea încă și acum, furișîndu-i-se undeva la ceafă un fior — mîngîierea nesăvîrșită, la care mai înainte nici nu visase, dar, ciudat, în clipa asta avea certitudinea că are nevoie tocmai de această mîngîiere, un lucru atît de obișnuit pentru toți ceilalți, primit fără o prealabilă chibzuință, fără să le fie jenă, sau să trebuiască să se chinuie atît. Da, avusese nevoie de mîngîierea asta încă din prima zi a vieții lor în comun.

Niște baschetbaliști dădură buzna din vagonul de alături și Aloyzas se lipi de perete ca să le facă loc. Cînd începu iarăși să înainteze, Liongina își plimbă ochii pe spinarea lui redevenită, din nou, dreaptă și puternică, așa strînsă cum era în haina de vară, cu dungi, de culoare deschisă, și bine croită, însă dintr-o stofă mult prea plină,

și de aceea nepotrivită cu sezonul. Altădată n-ar fi stat să mediteze la așa ceva — rămase uimită chiar că un asemenea fleac îi trecuse prin minte tocmai acum. Căci în privința toaletelor, el se sfătuia întotdeauna cu soră-sa Gertruda. Dar nepotrivirea ce-i atrăsese atenția și pe care, mai mult ca sigur, o simțea doar ea, o duse cu imaginația la un alt cusur, mai serios, — i se părea că pe spatele lui, undeva mai jos de omoplatul stîng, sub tweedul hainei, se căscase o plagă și în clipa în care cineva o va atinge sau o va lovi cu cotul din nebăgare de seamă, trecînd în fugă pe alături, ceea ce vedea acum doar ea, vor putea să vadă toți ceilalți ; aceștia îl vor înconjura pe Aloyzas din toate părțile, vor începe să se holbeze la el, și-atunci, brusc, își va deschide și el larg ochii... și va vedea rana, de existența căreia habar n-avea pînă atunci. Liongina își auzi strigătul nerostit însoțit de țăcănitul roților — avertizarea ei adresată soțului — și își trase capul adînc între umeri. Vai, ce s-ar mai supăra pe ea Aloyzas pentru asta ! Buzele lui i-ar zîmbi, firește, dar în colțul lor, disprețul ar stărui îndelung — așa reacționează el întotdeauna la ideile ei pe teme abstracte, sau la cele privind vreo problemă de viață cît de cît complicată. Strîngîndu-și cu putere între degete pipa — încă nu îndeajuns de bine îndesată — ce răspîndește un miros dulce-amețitor de tutun, după care l-ai putea deosebi fără greș printre fumători, el s-ar întoarce cu fața la ea și, în timp ce și-ar îngroșa vocea, pentru a-i da o nuanță proteguitoare, s-ar interesa ce anume o înspăimîntase. Surîsul ar fi cel știut, acela ce de-atîtea ori o jignise, însă de data asta — alcătuit cu greu și în mare grabă peste un chip nou, necunoscut ei, disimulînd perplexitatea — el ar fi cumplit, astfel că ea s-ar încredința imediat că rana aceea, pe care i s-a părut că o vede pe spatele lui, nu fusese decît o halucinație, rod al imaginației sale lipsite de maturitate. Așadar, prinzîndu-i tandru încheietura mîinii, el ar fi nevoit să-și repete întrebarea, pentru că ea, fie că și-ar fi pierdut complet darul vorbirii, fie că ar încerca să se justifice, oh, nici vorbă să-l fi strigat, pur și simplu i se păruse lui că și-a auzit numele. Ba nu, nu-i adevărat, Aloyzas al ei e puternic și de neclintit, întocmai ca o stîncă nebrăzdată de fisuri, și ori de cîte ori o va amenința vreo primejdie, o să aibă pe ce să se sprijine, chiar dacă dinspre stînca aceasta adie o undă de răceală.

...Dactilografiase detestabil manuscrisul acesta ordonat, scris aproape caligrafic şi împestriţat ici-colo cu fraze frumos subliniate ! Da, împănase tot textul cu greşeli peste greşeli — să fi vrut dinadins şi n-ar fi putut născoci altele mai stupide ! — iar corecturile le executase cu mare stîngăcie. Deşi îşi dădea toată silinţa, treaba nu mergea deloc, o împiedicau adevărurile relatate de autor, greu de înţeles, nişte adevăruri lipsite de căldură. Dar chiar şi acele lucruri pe care nu le înţelegea o înspăimîntau, autorul se cocoţase foarte sus (cu siguranţă pe una din piramidele pe care le pomenea atît de des în manuscrisul său !) şi nu-şi ascundea dispreţul faţă de tot ceea ce nu este artă, ca şi faţă de tot ce nu exprimă idei despre artă, şi în primul rînd faţă de viaţa omului simplu. Foile stricate zburau una după alta la coşul de hîrtii, iar cele noi, pe care le introducea în locul lor, urmau curînd acelaşi drum. Era o căldură diabolică — douăzeci şi cinci de grade Celsius la umbră ! — şi, pe deasupra, îi mai venise şi menstruaţia, cu dureri şi instalîndu-se pentru multă vreme, ca de obicei. Acul ceasului alerga neîndurător pe cadran — din clipă în clipă avea să-şi facă apariţia clientul — savantul impozant, cu un chip fără urmă de zîmbet.

Nu s-a mai dus, aşa cum făcea în fiecare zi, să-şi bea cafeaua obişnuită. Vru să-i strecoare nepoţelului colegei cîteva monede, ca să-şi cumpere singur prăjitura, dar acesta le azvîrli cît colo într-un colţ, — ce mai, un autentic îndrăgostit ultragiat ! Nici la masă nu se duse. Spera că, uitînd de ora stabilită, clientul o să zăbovească la vreo cafenea, stînd de vorbă cu prietenii despre nişte teme tot atît de înalte ca cele din absurdul său articol. Deşi de la el nu prea puteai afla ceva din care să deduci că ar exista în jurul său şi nişte oameni apropiaţi. Spre deosebire de ceilalţi clienţi, stînjeniţi de scrisul lor, de mirosul răspîndit din gură, sau de manuscrisele lor voluminoase, care-ţi reduceau timpul de odihnă, el nu te întreba niciodată absolut nimic.

Cînd savantul — plin de importanţă, cu cravată la gît, deşi era o căldură ce topea asfaltul, îşi făcu apariţia cu exactitate de secundă în birou — ea înţelese că nu mai avea nici o scăpare. Luă poziţie de drepţi lîngă masa ei, ca o şcolăriţă pe care o strigaseră la tablă. Rămase împietrită, cu capul plecat, trăgînd cu coada ochiului la buchetul de flori. Ghemuite lîngă pantalonii de culoarea ni-

sipului, impecabil călcați, se răsfățau, cu potirul corolelor întors în jos, niște gladiole neobișnuit de frumoase și viu colorate. Pentru mine ? Cea neîndemînatică ? Cu degete paralizate de teamă și de rușine, ea îi întinse lucrarea pe care abia o terminase. El puse florile pe un maldăr de copii și începu să răsfoiască paginile dactilografiate. De spus — nu spuse nimic, doar gura i se smuci puțin într-o parte, ca într-un spasm de durere. Își privi în tăcere buchetul și căută un loc mai potrivit unde să-l așeze. Florile se aprinseră în vîlvătăi. O flacără trandafirie incendie nichelul mașinii de scris, sandalele cuiva aruncate lîngă măsuța de alături, unghiile ei cu lacul cojit. Absorbit, clientul continua să frunzărească paginile care foșneau, pantofii lui strălucitori păreau împlîntați în dușumea. Ea ar fi vrut să-i spună că nu-i pretindea bani, iar florile nu le merita cîtuși de puțin. Însă buzele ei doar se mișcară ușor, fără să producă vreun sunet.

— Ia loc ! îi aruncă el și strînse cu putere, ca pe o nuia, cozile buchetului.

Ea se trînti cu zgomot pe scaunul său, ca și cum ar fi îmbrîncit-o cineva și aștepta lovitura sau cuvintele nimicitoare. În sfîrșit, avea să primească cu vîrf și îndesat ceea ce merita pentru ieșirile sale năstrușnice, cu ajutorul cărora încerca uneori să se răzbune pe viața atît de ștearsă, de cenușie. Simțea dureri în toate articulațiile de parcă o bătuse cineva, dar încerca în același timp și o mare satisfacție, ca și cum suferința ei luase sfîrșit și supunerea îi coborîse în suflet.

— Nu trebuie să te frămînți așa, stimată Liongina. Gura bărbatului făcu cale-ntoarsă la locul său și-i zîmbi încurajator. După cîte văd — îți plac florile mele, nu-i așa?

Flăcările gladiolelor te orbeau. Fiecare fir în parte și întregul buchet la un loc foșnea, era proaspăt ca și cum chiar atunci fusese cules. Un buchet atît de frumos, cu flori care să se desfacă sub ochii tăi, nu mai văzuse în viața ei. Și nici n-am să mai văd, gîndi ea cu tristețe, cu umilință.

— Am o soră, — bărbatul păli, luptîndu-se cu minciuna, cu toate că, pe soră-sa n-o inventase, — mare iubitoare de flori. Buchetul e pentru ea !

Trenul păcănea monoton, trecînd peste încheieturile șinelor. Clipa care le tulburase amîndurora rațiunea nu

schimbă nimic, nici în vagon, nici în peisajul ce se întindea nemărginit dincolo de fereastră, adică : pătratele galbene ale miriștilor, șirurile plopilor înalți și zvelți, ce sprijineau cerul scoborît, alburiu.

Am născocit, se mustra Liongina, am născocit singură totul. Din lipsă de activitate visez ba munți înalți, ba mîngîierea virilă a bărbatului. Fată bătrînă, cum bombănea uneori mama, fată bătrînă, împănată cu spaime ca merlanul[1] Babei Furman cu ierburi și condimente ; neavînd știucă, vecina lor prepara merlan umplut, cu care îi plăcea să-i trateze și pe ei. Și dacă, totuși, acum se petrece ceva extraordinar ? Dacă și Aloyzas e, într-adevăr, tulburat ?

Liongina o zbughi spre ușa platformei vagonului. O să se ascundă acolo pentru ca el, atunci cînd va porni înapoi, să nu apuce să-și arboreze masca obișnuită — cea care-l face să semene cu un portret de-al lui atîrnat în apartamentul Gertrudei. Din nou i se opri respirația, acum însă din pricina mersului grăbit cu care nu era obișnuită. Știa că nu-i place să fie luat prin surprindere.

— Ah, Aloyzas ! Privește, ia privește puțin !

Aloyzas izbi cu zgomot ușa platformei, ca și cum ar fi retezat ceva în mod iremediabil. Liongina abia avu vreme să sară în lături. Înaintînd cu viteză redusă, lunecînd încet, în întîmpinarea lor veneau din sens opus niște platforme deschise, cu țarcuri înjghebate din lătunoaie cenușii, deasupra cărora se agitau capete de cai. Multe capete, toate micuțe, și cu coama ciufulită. Un miros tulburător de baleg și copilărie pătrunse pe geam. Da, căluțul mărunt și negru trăgea sania încărcată cu legături de vreascuri, tălpile saniei scoteau țipete ascuțite pe caldarîmul întunecat, albit de zăpada gata să se topească sub soarele de martie ; iată, deasupra calului rotat se ridică aburii, iar din coaja lemnelor se scutură mici fărîme.

Aloyzas o privea învăluit de fumul ce-l răspîndea pipa. Absolut nici un amănunt, nici măcar un fir de păr din pieptănătura acestuia nu făcea dovada vreunei neliniști sufletești sau a vreunei slăbiciuni a trupului său. Ca și cum adineaori vizitase Olimpul, unde se consfătuise cu înțelepții zei ai acestuia. Nici nu-și aruncă ochii în direcția cailor. Era reținut, plin de demnitate, calm. Doar avem tot timpul în fața noastră, de ce să grăbim evenimentele, ce, sîntem

[1] Pește din mările cu ape reci.

niște adolescenți care șterpelesc pe ascuns bucățile gustoase de pe masa pregătită pentru ospăț ?

— Spune-mi, ce te-a speriat așa, draga mea ?

O îmbrățișă petrecîndu-i mîna pe după talie, dar asta nu mai era mîngîiere, ci doar atitudine protectoare și aplomb : așa, draga mea ! Nu instinctele ne stăpînesc, noi sîntem cei care le ținem în frîu ! În felul acesta ele nu ni se mai par înspăimîntătoare și nici nu pot distruge armonia noastră interioară, da, întreaga înțelepciune constă, numai și numai, în stăpînirea de sine.

— Nimic.

— Ce, ai văzut caii, nu-i așa ? — Nu l-a iritat faptul că, drept răspuns, ea ridicase doar din umeri, ușor, firește, însă vădit nemulțumită. — Nici urmă de romantism în toate astea, draga mea. Căluții erau transportați la combinatul de carne.

Liongina tăcea.

— În vremurile noastre, caii nu mai sînt rentabili. La muncile cîmpului sînt folosiți din ce în ce mai rar. În schimb în Asia Centrală, carnea de cal e la mare preț.

Treptat, mirosul sudorii de cal și al amintirilor se evaporase aproape complet.

— Și Lituania livrează cai Asiei Centrale. Carnea lor e cam tare, e-adevărat, însă salamurile, preparate în amestec cu carne de vită, sînt gustoase.

Aloyzas vorbea cu convingere, în perfectă cunoștință de cauză. Și fără patimă. Probabil, în același fel le explica și studenților săi ce e bine și ce e rău, ce e josnic și ce e moral. În manuscrise, logica de netăgăduit a gîndirii lui era întărită cu citate în mai multe limbi. Iar greșelile de dactilografiere se dovedeau, pînă la urmă, incapabile să zdruncine dîrzenia din rîndurile acestora.

Șinele de cale ferată de-alături aruncau luciri sumbre. Nu, nu se întîmplase nimic. Nu venise în întîmpinarea lor nimeni din sens opus.

Deodată năvăli cu zgomot în compartimentul lor un om. Asta s-a întîmplat într-o gară mică, în care se vindeau găini fripte și semințe — toată lumea scuipa coji fără încetare. Vîrfurile pantofilor lui cafenii străluceau, bine întins peste costumul nou-nouț fișiia impermeabilul finlandez, de sub manșeta pantalonilor apăreau niște ciorapi de un roșu aprins, aidoma gușii curcanului, iar chipul mo-

bil, ca de dihor, însă totodată deschis şi foarte încrezător, era încins de căldură. Stropii de sudoare se prelingeau de-a lungul nasului, picurînd pe geamantănaşul îngrijit, şi acesta de import, pe care omul nu-l pusese sub banchetă, ci şi-l aşeză cu băgare de seamă pe genunchi. Pe faţa micuţă, cît pumnul, străluceau ca două cioburi de azur nişte ochişori albaştri, ce păreau să promită o scamatorie, dar nu pentru cine ştie ce alţi spectatori, ci anume pentru ei, tinerii proaspăt căsătoriţi din Lituania.

— În sfîrşit, Egorîci, eşti printre oameni cumsecade. Ura, puişorilor ! strigă el cu o voce joasă, scîrţîitoare, ce se tot întrerupea, sau poate că era răguşită din cine ştie ce pricini. Ochii săi mici îi săgetau cu priviri rapide, vesele, de parc-ar fi fost nişte prieteni de-ai lui sau copii, a căror prezenţă îi prilejuia o nemărginită plăcere.

— Va să zică, tot te-ai strecurat, nemernicule ! îl ajunse din urmă glasul însoţitoarei, al cărei piept impunător, ieşind în relief de sub tunica uniformei, apăru în uşă. La vagonul comun e locul tău ! Las' că te-nvăţ eu minte să te mai bagi în vagoane cu compartimente !

— Vedeţi, puişorilor ? Egorîci îşi deschide larg sufletul, iar cloşca asta... — Şi, fără ca măcar să se întoarcă, cu un gest neglijent al mîinii, el atinse geanta umflată, din foaie de cort, a îngrijitoarei. Bancnota de zece ruble îşi licări, o clipă, luciul întocmai unei miraculoase raze de soare, şi femeia, bombănind puţin, de ochii lumii, plecă satisfăcută de unde venise.

În regulă ! Şi-acum, doar n-o să-nceapă Egorîci să moţăie, n-o să-şi irosească degeaba timpul preţios. Pe legea mea, puişorilor ! Şi îndată, apăru pe măsuţă, alături de borcănelul cu chefir, de chiflă şi de nişte articole cosmetice pentru femei, o sticlă de coniac „O.S." [1] pe care, întocmai unui scamator, o scosese la iveală nu se ştie de pe unde. Să bem !

— Cine-i ăsta, îl cunoşti de undeva ? strecură printre dinţi Aloyzas şi, fără a întoarce capul, se uită chiorîş la soţia sa.

— Eu ? Liongina nu înţelese şi surîse cu un aer de vinovăţie.

— Te-ntreb dacă-l cunoşti, de vreme ce-i zîmbeşti atît de tandru ? Aloyzas nu era deloc dispus să glumească.

---

[1] Marcă de coniac gruzin foarte scump şi de bună calitate.

— De unde să-l cunosc, Aloyzas ? Dar... — Ceva, nu știa nici ea ce anume, o atrăgea la omul acesta aiurit, care dăduse buzna în compartimentul lor — îmbrăcămintea pestriță și gesturile lui largi vorbeau despre o altă lume, plină de taine pentru ea.

— Amuzant, amuzant, continuă, te rog. Aloyzas își încleștă dinții, însă deocamdată disprețul nu apucă să-i schimonosească buzele.

— Păi nu... N-aveam intenția să spun nimic.

— Atunci cînd n-ai nimic de spus, se cuvine să taci din gură.

— Bine, am să tac. Și roși, cu toate că surprinzătorul lor vecin nu putea înțelege cuvintele lituaniene, atît de puțin măgulitoare, ce îi fuseseră adresate în șoaptă. Și apoi, el nici nu le dădea atenție — se desfăta privindu-și sticla, așa cum privești o floare minunată ce-și desface petalele sub ochii tăi.

Ca de obicei, firește, spusele lui Aloyzas erau juste, iar ale ei — nechibzuite, și totuși, Liongina avu impresia că Aloyzas se răzbună pe ea pentru ceva anume. Să fie oare din pricina acelei mîngîieri neîmplinite de pe culoarul vagonului ? Sau din pricina derutei de o clipă, pe care se străduia acum s-o strivească cu piciorul, ca pe o mică scînteie țîșnită. pe neașteptate din pipă ?

— Să știi că eu nu-ți sînt nici supraveghetor și nici dădacă. Aloyzas tuși sec, pentru ca fantezia ei să n-o ia din nou razna. Cine știe ce-i mai poate trece prin minte unei femei tinere, lipsită de experiență, dacă a fost în stare să se înduioșeze de niște cai transportați la abator !

— Dar ce-am făcut ?

— Deocamdată — nimic.

— N-ar fi mai bine să ies de aici ?

— În ceea ce mă privește, n-am intenția s-o iau la sănătoasa din compartimentul meu.

— Haideți, puișorilor, să ne cinstim împărătește ! Omul se foi nițel instalîndu-se mai comod, apoi deschise, cu un pocnet, capacul geamantănașului. Acolo erau rînduite cu grijă cîteva sticle de coniac, un borcan de jumătate de kilogram cu icre de Manciuria și un drug de salam tare și aproape negru de afumat ce era. O să ne cinstim ca niște împărați ! Și-o să vorbim pe săturate !

— Pe mine unul să nu contați că o să vă țin tovărășie, n-are rost. Eu nu consum alcool, spuse încet Aloyzas, abia stăpînindu-și enervarea.

— Un strop tot o să bei și dumneata ! Să bei cu mine, dragă prietene, e-o treabă plăcută. Eu nu sînt lacom, să știi. Și tare-am mai dus dorul oamenilor ! Hei, gazdă dragă ! strigă Egorîci după însoțitoare, scoțind capul pe culoar. Pahare ! Cuțite, furculițe, haide, fuguța ! Pentru operativitate — plătesc separat !

Se auziră îndată pași tîrșiți și zăngănit de pahare, iar în întîmpinarea acestora zbură o bancnotă de cinci ruble răsucită sul. În timp ce ei doi căscau gura la ceea ce se petrecea, ca la un spectacol, paharele se umplură și pe farfurie se rostogoli un boț de icre.

— Parte dreaptă la toți. Să știți că Egorîci le-a turnat tuturor așa cum se pune la farmacie cu pipeta. Omulețul își dădu capul pe spate, goli paharul și izbucni în hohote de rîs, rînjindu-și dinții de aur care-i umpleau gura. Ah, mi se umple inima de bucurie ! N-o să mă credeți, poate, dar eram gata să mă descurajez cu totul, nu știam că aici mă aștepta un anturaj atît de onorabil... Ei, haideți, fraților, puișorilor ! Mai cu curaj !

— Eu, v-am mai spus, mi se pare, că nu... Iar doamna o să-și exprime părerea în mod independent, — Aloyzas devenea tot mai rezervat și mai distant.

— Eu ? Nu, nu ! protestă Liongina.

Aloyzas se întoarse cu fața la fereastră și Liongina îi urmă exemplul. Soarele roșu, rotund, apunea. În lumina lui pîcloasă se întindea necuprinsă cîmpia. De-a lungul ei, vrînd parcă să ajungă din urmă trenul, se tîrau rîpe adînci, cu malurile lor abrupte, mîncate de ape. Nu, nu, nu erau rîpe, ci niște cicatrici, niște îngrozitoare spintecături... La fel ca acelea din vremuri preistorice, cînd omul era singur și neajutorat. E și acum la fel de singur, își zise Liongina cu un suspin.

— Va să zică vă e silă, așa-i ? Egorîci bău din nou și se șterse la gură cu mîneca. După a doua porție de coniac, ochișorii lui prinseră a se undui, închipuind două minuscule lacuri albastre.

— Regret, dar nu vă putem ajuta cu nimic, rosti Aloyzas și își acoperi gura cu mîna. Cu mîna cealaltă o bătu ușurel pe Liongina peste genunchi — de aci încolo va trebui să-și extindă grija și asupra ei.

— Şi de ce, mă rog, vă purtaţi aşa, ai ? V-a jignit cumva Egorîci ? V-a supărat cu ceva ? Albastrul din ochii lui se înnegură. Că strîmbă cuconiţa din nas, mă rog, asta nu-i greu de înţeles, Opt Martie şi altele de felul acesta, ce mai, e răsfăţată ! Dar tu, că doar eşti bărbat ! Eşti bărbat, sau poate că...

Glasul omului — glasul, nu vorbele-i brutale — implora cu atîta umilinţă, încît Liongina începu să tragă nădejde că în cele din urmă o să i se facă lehamite lui Aloyzas de refuzul său, şi, surîzînd, o să-şi ridice paharul, invitînd-o şi pe ea să guste puţin din al său, pentru a nu jigni un om de treabă ca acesta. Dar Aloyzas stătea nemişcat, continua să-şi ţină încleştate pe genunchi mîinile, cuprinse de un uşor tremur. Ocupa exact atîta loc cît trebuie să ocupe un ins, nu mai mult şi, totuşi, învăluit în îndărătnicia lui, părea că se lăţeşte din ce în ce mai mult, că devine tot mai corpolent.

— Nu vă supăraţi, regretăm amîndoi, că... Vă rugăm mult să ne scuzaţi, izbucni fără voie Liongina, neştiind nici ea de ce începuse să vorbească, poate doar pentru că tăcerea devenea insuportabil de ostilă şi, pe deasupra, plină de cruzime. Să ştiţi că noi n-am vrut să vă jignim.

Buzele lui Aloyzas se strîmbară dispreţuitoare.

— Nu trebuie să vă supăraţi. Soţul meu... Noi... Era pentru prima dată cînd un om, pe care-l întîlnea din întîmplare, i-l amintise prin ceva pe tatăl său, deşi între ei, firește, nu era nici un fel de asemănare. Curios, oare într-o împrejurare imprevizibilă, ajuns printre oameni străini, ar încerca şi tata să-şi smulgă din suflet sentimentul de singurătate, bizuindu-se pe înţelegerea celor din jur ? Nu, nu, se grăbi ea să gonească gîndul acesta, dar pe Egorici nu era în stare să-l privească cu duşmănie. Ştiţi, soţul meu, într-adevăr... nu bea.

— Nu bea ? Egorîci îşi şterse broboanele de sudoare de pe frunte. O namilă de bărbat ca ăsta şi să nu bea ? Adică, ia stai, ia stai puţin, coniţă, poate că n-are voie să mai bea ? A băut şi a dat cumva de belea ? Ei, atunci, se-nţelege, asta-i altă mîncare de peşte...

— Am eu oare înfăţişare de fost alcoolic ? Aloyzas îşi săltă cu aroganţă bărbia. Din aceia cu nasul vineţiu, da?... Şi tu... Ce, soţioara mea ştie să şi mintă ? Şi revenind din nou la lituaniană, îi şopti cu dispreţ, ca unei femeiuşti

ușuratice, ceva care păru s-o țintuiască acolo, pe bancheta ei, după care continuă în rusă : Sînt, din principiu, împotriva beției. Mai ridic și eu un pahar, la cine știe ce ocazie deosebită, dar asta prefer s-o fac — la restaurant...

— La restaurant ? Strașnică idee, puișorilor ! Hai la restaurant ! Că bănuți are Egorîci destui, de asta puteți fi siguri ! Și își desfăcu haina — pe buzunarul de la piept, căscat din pricina teancului de bancnote, licări pentru o clipă, strălucitoare, marca fabricii.

— Pentru nimic în lume nu merg eu la restaurant cu oricine !

Aloyzas o domoli din privire pe Liongina : altfel, te pomenești că iar începe să se scuze față de alcoolicul ăsta. N-are nevoie nimeni de sacrificiile ei și cu atît mai puțin de jalnicele-i minciuni. Ea înțelese dojana nerostită, — și mai înțelese că orice amestec posibil din partea ei va fi dinainte neacceptat. Ah ! Aloyzas, cum îi respinge el — nu numai pe omul ăsta străin, dar și pe ea, ca și cum pricina vulnerabilității sale, pe care evită s-o dezvăluie celorlalți oameni, ar fi ea.

Aparent nu se schimbă nimic, ședeau alături amîndoi, coapsa lui o atingea pe a ei, însă Liongina se simțea aruncată undeva departe, foarte departe. Singură-singurică, printre rîpele adînci și înspăimîntătoare, ce se tîrau din adînca antichitate, pentru a le aminti oamenilor cîtă nevoie au ei să fie uniți. E atît de fragil ceea ce noi, oamenii, cunoaștem deja și înțelegem, încît e suficient doar un gest nesocotit, sau un cuvînt grosolan, atît, pentru ca totul să se facă țăndări. Deocamdată, Liongina încă nu-și dădea seama că, meditînd astfel, a și evoluat, a și lăsat-o în urmă pe ea — cea de ieri.

— Cum adică — cu oricine ? ! Omul sări în picioare, își trase mai jos nodul cravatei, smuci gulerul cămășii, dar nu simți nici o ușurare. Ia stați puțin, fraților, stați puțin să lămurim lucrurile ! Aflați dar dumneavoastră, dacă nu vă e cu supărare, că anume acest „oricine", — el repezi cu zgomot un pumn în pieptu-i care vui, — extrage cărbuni dincolo de Cercul Polar. Dedesubt iad de foc, deasupra alt iad, de gheață. Cinci ani fără concediu, clar ? Dinții, încă din a treia iarnă, de cînd m-am cărăbănit acolo, mi i-am prăpădit, și el își rînji batjocoritor gura, cu gardul acela strălucitor de aur. Așa, fără dinți în gură cum eram, muierea m-a părăsit, a fugit undeva în Sud. Păi, cum, cre-

deaţi oare altfel ? Că doar aveam şi eu muiere, ca oricare. Numai că, vezi, i s-a cam urît şi ei să se tot holbeze la aurora boreală... ba, se mai întîmpla, ce-i drept, cam rar, dar aveai uneori prilejul să admiri şi dosul vreunui urs. De altfel, n-o să mă pornesc acuma să vă spun tot soiul de poveşti. Am scăpat de acolo căpătînd, pentru prima dată după cinci ani, concediu — şi-atunci, de ce să nu pot bea şi eu un păhărel, de ce să nu-mi încălzesc puţin sufletul printre oameni ? Că doar banii i-am agonisit muncind, nu-s furaţi ! Şi-acuma, haideţi, puişorilor, fiţi buni, daţi-mi voie să ies, că trebuie să cobor îndată, să-mi vizitez în drum rudele, prietenii... Că, după cîte se vede, nu mai apuc să ajung la vestitele staţiuni balneare din Sud ! Hei, se aude ? Şi fără a mai aştepta vreun semn doveditor că asprimea tovarăşilor de drum s-ar fi atenuat, dădu pe gît jumătate de pahar din lichidul acela cafeniu şi arzător. Nu-şi mai şterse buzele şi strigă după însoţitoare : Ia, haide, bagă-mă undeva în altă gaură ! Aici nu rămîn, n-o să călătorească Egorîci cu nişte birocraţi ca ăştia ! Eh, vai de capul vostru... O să trăiţi o sută de ani şi mai bine, dacă n-o să muriţi cumva de plictiseală !

Înhăţă geamantănaşul şi se năpusti afară din compartiment.

Însoţitoarea strîngea de pe masă în tăcere, străduindu-se să nu-i atingă cumva pe nici unul din ei sau lucrurile lor. Ca şi cum ei doi, şi nu Egorîci, ar fi stîrnit toată harababura din compartiment. „Icrele sînt aşa de proaspete, ce rău îmi pare că nici nu le-am gustat măcar..." Şi, ruşinată, Liongina trase cu coada ochiului la Aloyzas, — i-a surprins oare această dorinţă copilărească ? Că, după aceea, una-două, mereu o să-i scoată ochii cu pretinsa ei minciună.

— Să bem, copilaşilor ! Haideţi, heee-i ruu-up ! se auzi de pe culoar vocea sonoră, însă foarte răguşită acum, vocea pe care ea n-avea s-o uite multă vreme ; Aloyzas, în schimb, are s-o uite îndată.

El se ridică în picioare şi se întinse cu voluptate. I se părea că nu are destul loc — pentru trupul său mare, pentru starea sa de spirit plină de vioiciune, acum, după ce nu cedase şantajului, da-da, a fost un şantaj grosolan, care putea triumfa dacă, la momentul oportun, nu i-ar fi servit impertinentului replica, avînd grijă, firește, să-şi cruţe nervii. Ea însă, dimpotrivă, ar fi vrut să se ghemuiască, să

se facă mică, mică de tot. Măsuța lustruită lună, salteaua făcută sul, ca și lenjeria de pat, murdară, totul în jur mirosea a pagubă. Adăpostul lor provizoriu fusese văduvit de ceva important și bun — părea că o pasăre, ce de-abia își începuse cîntul, amuțise brusc ! — și despre acest ceva îi amintea fiecare hohot vesel de rîs ce se auzea de după peretele compartimentului. Nu trecu mult și vecinii de acolo începură să cînte — era un cîntec deocheat, aproape obscen și Liongina, parcă răzbunîndu-se pe sine, gîndi : sau poate, totuși, Aloyzas are dreptate ?

— Și dacă te-ar fi lovit ?

— Pe mine ?

Aloyzas se dădu brusc îndărăt, de-ai fi zis că, într-adevăr, fusese lovit în plin, și nu așa, cîndva, mai demult, ci acum, chiar în clipa asta, și nu de altcineva, ci de fetița ascultătoare, ghemuită aici, care uneori izbucnește din senin, spunînd ceva tăios, ce surprinde în mod bizar. Dacă o vezi, așa cum e, în pijamaua înflorată încheiată la toți nasturii pînă sub bărbie, și bine întinsă peste sînii abia vizibili, pare o păpușică înfășată. Ca de obicei, face tot posibilul să nu se dezbrace în fața lui, deși încăpățînarea ei, în acest caz — spre deosebire de alte situații în care, fără îndoială, trebuie să i-o îndepărteze — îl excită, stîrnindu-i dorința s-o posede. Sfiiciunea și totodată pasiunea pentru puritate a Lionginei erau însă în totală contradicție cu neghiobia pe care, cu atîta ușurință, o născocise adineaori. Căci nu era oare asta o idee năstrușnică ?... Auzi ? Să-l lovească pe el ?... Omul care a scos-o din neant dîndu-i numele său... care din nimic — din elemente primitive — îi alcătuise un chip uman nou ?

— Să fi îndrăznit numai... În timpul studenției boxam, ba și la scrimă mă descurcam binișor. Aloyzas își repezi înainte brațul, simulînd o fandare cu o spadă invizibilă și, totodată, cu vîrful imaginar al acesteia, încercă să ridice bărbia soției. Iar ea simți organic atingerea ascuțită a metalului. Campion n-am ajuns, firește, dar... să fi îndrăznit numai !

Ei i se făcu deodată și frig și frică. Își mîji ochii. Oare o s-o ciupească dureros ? O să-i smulgă pijamaua de pe umeri ? N-are decît, asta oricum va fi mai bine, cu mult mai bine ! Pe cînd așa, ironiile lui — lipsite de cea mai mică scînteie de umor — îți storc, picătură cu picătură,

toată vlaga. Ajungi să te simți ca un smoc stingher de iarbă aruncat în bătaia vîntului. Biciuit, răvășit mereu. Cel puțin așa, n-o să mai tremur de teamă că mă poate jigni cineva !

— Ce-i cu tine, draga mea ? Și degetele lui Aloyzas îi atinseră cu indiferență pleoapele strîns lipite. Acum își revenise complet și dorea ca ea să nu-i tulbure liniștea. Tot te mai torturează halucinațiile ? Scoateți-l din cap pe bețivanul acela. Doar ne îndreptăm spre munții tăi, Liongina.

— Am obosit, nu mai vreau nimic.

— Ei, asta-i bună ! Dar cine mi-a împuiat capul cu munții ? Și, brusc, îi trecu prin minte că singur se ambalase în această stupidă aventură : în loc să se fi repezit pentru o săptămînă-două la Palanga [1], se duce în munți. Iar acum, poftim, încep primele peripeții. Primele — însă nu ultimele. Dumneaei, cea care poartă vina acestor peripeții, vedeți dumneavoastră, nu mai vrea munți, munții aceia ai ei, pe care și-i dorise atît.

Eu nu i-am cerut să merg nicăieri. Mi-am imaginat, pur și simplu, că o să închid ochii și o să mă trezesc la poalele muntelui. Unul nu prea mare, ca să nu mă simt strivită sub greutatea lui. O înnebunise maică-sa : călătoriile de nuntă, călătoriile de nuntă sînt din nou la modă ! îi zicea rîzînd, pentru a-și masca, cu o bucurie exagerată, zîmbetul acela lipsit de viață, din pricina căruia pe fiică-sa o treceau fiori reci.

— Parcă vreau și parcă nu vreau. Nu știu nici eu. Ah, Aloyzas...

— Foarte mulțumesc pentru sinceritate, însă, evident, logica ta cam șchioapătă.

— Mă rog, n-ai decît să mă certi, Aloyzas, ceartă-mă...

— Pentru ziua de azi — ajunge. În sinea lui mai era iritat pentru jignirea adusă : pe mine... auzi ? să-și închipuie că m-ar putea pocni pe mine pumnul unui necunoscut ? Dar bine, draga mea, toate au o limită !

Și el luă o pastilă înainte de a adormi.

Liongina se trezi în toiul nopții din pricina unei raze de lumină ce-i spintecă, aidoma unui brici, obrazul. Un brici ascuțit, plin de cruzime. Trenul abia se tîra pe lîngă

[1] Stațiune balneară la Marea Baltică.

o magazie nesfîrșit de lungă, din întuneric țîșneau întruna becuri nemaipomenit de puternice, orbindu-te cu lumina lor.

Aloyzas dormea cu fața în sus și cu mîinile așezate pe piept. Avea gura întredeschisă și buza de jos îi atîrna puțin. În lumina orbitoare, părea că cineva, profitînd de clipa de întuneric, trăgea cu putere de dunga aceea subțire, învinețită, silindu-l din cînd în cînd să geamă încetișor. Gemea tînguitor, ca un copil rău și îmbufnat. Liongina se ghemui din nou îngrozită și de gîndul acesta, ca și de loviturile, tot mai prelungite, ale violentelor fulgere, palide ca moartea.

Tocmai se pregătea să întindă mîna ca să-și trezească soțul, cînd ochii lui Aloyzas scînteiară. Vîrful ascuțit al floretei sau al spadei era iar îndreptat spre bărbia ei. Îmi e complet străin omul acesta, pe care-l cheamă Aloyzas — cine e el, de fapt ? Dar tu, tu însăți — cine ești ? Știi oare? Ți-e teamă de el, ți-e teamă și de tine, și toate acestea la un loc — ha, ha, — se numesc excursie în munți — în munți ce nu există ! — sau, cum spunea mama, în acea veche, de cînd lumea, călătorie de nuntă, ha-ha !

Tatăl nu venise la gară s-o conducă. S-a tot uitat de jur-împrejur, doar-doar va vedea strălucind ochelarii cu rame ieftine pe chipul lui aspru, pe care viața i-l boțise atît. Ginerele și respectabila soră a acestuia îl stînjeneau grozav, ca niște temniceri travestiți. Nu-i adevărat, de altceva era tata stînjenit. Să fi fost din pricina acelei pălăvrăgeli despre munți, pe care-o adusese din purgatoriul său ? Presărase, fără un gînd anume, niște semințe ale speranței în inimioara fiicei sale și acum aștepta, cuprins de îngrijorare, ca ele să încolțească ?

„Nu mă face să rîd, îi spusese imediat după nuntă mama, căreia nu-i pierise graiul ca bunicii Prudencija, doar fața-i fusese schimonosită și partea dreaptă a corpului : mîna și piciorul îi erau paralizate. Nu-i vorba nici de taică-tu, nici de tine... Cum poți să crezi că ai tu vreun merit ? Eu sînt cea care ți l-am găsit, l-am luat de mînă și ți l-am adus aici ! Că tu, doamne iartă-mă, n-ai fi în stare să ademenești nici măcar un țînțar. Eu sînt cea care am aranjat să-ți aducă ție, nu altcuiva, tot ceea ce lucra și să bată drumul pînă acasă la noi după manuscrise. Pen-

tru că într-o ambianță de familie și dactilografa tot femeie e ! Crede-mă, cînd îți spun : un capoțel, acasă la tine, face o impresie mai bună decît niște inele prețioase la serviciu. Și excursia voastră pe munte, tot datorită mie o s-o faceți. Banii sînt ai bărbatului tău, dar relațiile și abilitatea — ale mele. Parcă ce preț mai au banii în vremurile noastre? Așa că, pe lîngă mine să te ții, fata mea, nu pe lîngă taică-tău. Ce te-ar putea învăța un om care se simțea bine și-n închisoare ? După el, ar trebui să se instaleze toată lumea la închisoare, de vreme ce-i atît de bine acolo !"

Discursurile mamei erau înceţoşate. Oare ceața asta nu-mi învăluie uneori și judecata ? Căci am acceptat să mă mărit numai din respect pentru savant. Din recunoștință că i-a fost milă să mă plesnească peste ochi cu gladiolele acelea — după cîte greșeli îi băgasem în manuscris, ar fi putut să mă improaște și cu noroi, însă lui i-a fost milă. Cît despre flori, sînt sigură că pentru mine le cumpărase, sperînd c-o să-i dactilografiez lucrarea ca lumea. M-a mințit că le cumpărase pentru soră-sa. Și nu știe să mintă — a pălit cînd mi-a spus asta. E foarte adevărat că nu se vede decît pe sine, nu trăiește decît pentru sine, dar de mințit nu știe să mintă. Stătea aplecat deasupra mea ca o întruchipare a unei virtuți profanate. Cît despre mine... ce însemnătate mai puteau avea calmul lui, care te îngheață, sau vorbele-i amețitoare, vorbe, firește, bine chibzuite, însă din cale-afară de solemne...

Dacă e să spunem adevărul însă, Liongina acceptase să se mărite din pricina singurătății. Din teama lugubră că o să înțepenească, fără să se atingă de nici o altă ființă vie, simțind cum i se usucă și i se zbîrcește pielea, i se toacă și i se rărește părul, iar mîinile înghețate încep să-i semene cu niște labe vineții și dezgustătoare de broască...

...Doamne, oare numai de atît am eu nevoie, de un colțișor retras — și nu de munți, de munții pentru care n-aș pregeta să-mi dau tot sîngele din vine, picătură cu picătură ?...

— Scoală-te, draga mea. Niște țigani vor cu tot dinadinsul să intre la noi.

Obrazul lui Aloyzas era nebărbierit, obosit. Încă nu-i trecuse amețeala după somniferul de aseară. Bombănea

nemulțumit, pentru că, luat prin surprindere, nu apucase să intre în armura lui obișnuită — costumul. Chiar dacă în necuprinsul stepei abia începea să se lumineze, iar în gara mică și strîmtă, cufundată în noapte — felinarele își mai răspîndeau din plin lumina puternică.

— Răbdare, aveți răbdare, cetățeni. Oamenii dorm, înțelegeți ? Și Aloyzas desfăcu, cu un țăcănit, micul zăvor al siguranței de la ușă. Glasul era ca de hamal mahmur de la magazinul alimentar care n-a căpătat băutură în dimineața respectivă. Împinse ușa enormă și aprinse lumina mare — oricum nu vor mai putea dormi.

— O să trebuiască să le dăm drumul înăuntru țiganilor, că altfel n-or să ne lase în pace.

Dar nou veniții nu erau țigani, ci un băiat și o femeie cu păr de culoare deschisă și nume sonor : Inger. Nu părea cu mult mai vîrstnică decît Liongina, să tot fi avut douăzeci și trei, sau douăzeci și patru de ani, dar, dacă ar fi spus că abia și-a serbat aniversarea de douăzeci, îi puteai da crezare. La fel ca numele, păsărească îi era și vorba : turuia în rafale de mitralieră. Numai că, dacă nu avea decît douăzeci, cînd o fi avut vreme să se pricopsească cu un fecior atît de mare ? Se speria mereu că a dispărut, cu toate că băiatul, răbdător și tăcut, nu părăsea nici o clipă compartimentul. Ea făcea ce făcea și, brusc, sărea ca arsă: nu și-a îmbrățișat de mult odorul ! așa că, îngrijorată, începea să scormonească cu ochii pretutindeni. Bineînțeles, copilul nu plecase nicăieri, stătea pe vine și-și făcea de lucru cu catarama de la sandaua maică-si. De bucurie, îl îmbrățișa lipindu-și-l de genunchi, dar cu atîta putere, că băiețelului i se tăia respirația, — după care continua să turuie. Povestea, trecînd de la una la alta, fără nici o legătură, aidoma unei păsărele ce zboară din creangă în creangă. Gîndurile-i erau aici, în tren, și totuși păreau a nu fi aici — ci undeva între cer și pămînt. Oricum, nici vorbă nu putea fi că Inger e țigancă ! Blondă, cu părul foarte deschis la culoare, parc-ar fi fost decolorat cu cel mai bun produs chimic din import. Să fie oare naturală culoarea lui sau i-l decolorase soarele verii ? Pe Liongina o uimea albeața ei strălucitoare dar și mai mult copilul oacheș care, înțepenit cum stătea lîngă genunchii femeii, părea o dojană nerostită. Părul puștiului era negru ca smoala, ochii lui, de un căprui închis, ca două castane

proaspăt descojite, începeau cu greu sub sprîncenele-i mici și dese.

— Eu din Petrozavodsk. Finlandeza din Petrozavodsk. Mergem departe... La tatăl Faiz... Uite, asta Faizas al meu! Unghia cu lacul jupuit a lui Inger se afundă în chica neagră și deasă a băiatului.

Acesta se roși din cap pînă-n picioare și începu să se sucească în toate părțile, de parcă ar fi primit cea mai grozavă dovadă de afecțiune. Apoi se întoarse brusc și înhățînă mîna ce-l mîngîiase, încercînd s-o muște pe maică-sa de un deget ; uitînd de toți și de toate, începură amîndoi să se întreacă în răgete, ca la grădina zoologică, unde se-ntîmplă să vezi uneori în aceeași cușcă un tigru împreună cu un pisic, sau o vulpe cu un cocoșel. Faizas clănțănea din dinți ca și cum ar fi fost gata, din clipă în clipă, să-i reteze mamei degetul, iar ea, chipurile, supărîndu-se, îl plesnea peste gura cu buze groase. Se tot hîrjoniră așa pînă cînd femeia își aminti, pe neașteptate, că nu-și terminase povestea începută adineaori. Îl pupă pe micuț în creștetul negru și ciufulit și-l îndepărtă ușurel, cu amîndouă mîinile, așa cum, abia atingîndu-l, îndepărtezi un balon.

— Băiat cheamă Faizas, iar tata Faiz și soț al meu — Achmedas. Uh, tare o să bucure soț al meu ! De bucuria o să facă mare ospățul, toți rudele o să cheme. Șașlîk [1], un grozavul — kelap [2], basturma [3] ! Achmedas o să ascută pumnal al lui... Toată noapte ascută, uite-așa hîrști-hîrști ! Ea înșfăcă două linguriță de pe masă și începu să le frece una de cealaltă, dar nu obținu sunetul dorit. — Uite-așa pumnal la el ! — Inger aruncă lingurițele și-și depărtă brațele. În intervalul pe care-l arătă ar fi încăput, cu siguranță, o pînză zdravănă de coasă. Și ochii ei limpezi, ca două bucățele străvezii de gheață, se umplură de lacrimi. În lumina fugară a becurilor de pe marginea drumului, în ei prinseră a sălta micuțe scînteieri, nu doar de groază, ci, oricît de ciudat ar părea, și de încîntare.

— Și dumitale nu ți-e frică ? se arătă curioasă Liongina, care niciodată pînă atunci nu mai auzise povești atît de sinistre — fără să știe de ce, nu punea deloc la îndoială spusele femeii, deși era limpede că aceasta exagerează, sau,

---

[1] Frigărui din carne de berbec.
[2] Friptură la frigare, specifică bucătăriei turcești.
[3] Pastramă foate pipărată, preparată din carne de vită.

în cel mai bun caz, îngrămădește laolaltă, în mare neorînduială, amintiri cît se poate de diferite.

— La mine, da, este frica ! Oi, mare frica ! Repede iau Faizas și fugit. Mai fugit încă de trei ori și tot de trei ori întors.

— Și ai de gînd să trăiești din nou cu bruta asta ?

Lionginei i se făcu dintr-o dată frig și-și strînse mai bine pătura în jurul trupului. Aloyzas stătea cu ochii pe jumătate închiși ; își mușcase colțul buzei zîmbind ironic. Nu-i arunca nici o privire tovarășei lor de drum, ca și cum aceasta nici nu s-ar fi aflat acolo, în schimb o urmărea cu atenție pe soție, care, mînată de curiozitate, o îndemna fără încetare pe neașteptata lor tovarășă de drum să îndruge verzi și uscate.

— Care bruta ? Achmedas bruta ? Pentru o clipă în ochii reci ai lui Inger se aprinse o scînteiere de mînie, dar imediat mîniei îi luă locul compătimirea : o compătimea pe femeia naivă, care habar n-avea de toate treburile astea. Liongina se trase brusc îndărăt — schimbarea neașteptată a dispoziției interlocutoarei sale o uluise, dar zîmbetul veninos al lui Aloyzas o avertiza că n-o sfătuiește să-și mai continue întrebările. Achmedas nu bruta ! declamă cu mîndrie Inger, ca și cum vroia să se convingă ea însăși de asta. Achmedas — studii superior ! Asta Inger — numai frizer este, Inger ! S-a dat concurs de frizeri din toți republici autonome : cine cel mai-cel mai bun ? Inger — cel mai-cel mai bun, frumos tuns pe frățior Achmedas. Achmedas invitat la vizita și nu lăsat pleci. Nu lăsat pleci, pînă Inger nu dat acord să mărite ! A încuiat...

— Și dumneata ți-ai dat consimțămintul ? Asta a fost voința dumitale ?

— Voința ? Inger are voința ? Văzut și topit, ca ceara... Ochii de focul, părul — coama de cal ! Eu rugam Dumnezeu să nu descuie... Îndrăgostit ca o nebuna.

— Și pumnalul ? Iartă-mă, te rog, ai vorbit dumneata de pumnal, sau mi s-a părut doar ? Liongina își cuprinse gîtul cu mîna de parcă, furișîndu-se pe nesimțite, răzbunarea o amenința și pe ea...

— Pumnal ? Asta pumnal de dragostea ! Achmedas foarte iubește pe Inger al său... Uitați aici ! Și izbucnind într-un hohot de rîs cam vulgar, își suflecă pînă sus de tot mîneca bluzei. Un umăr alb, splendid ieși la iveală, odată

cu semiluna roşie a unei muşcături. Nici la strada nu lasa, nu dă voia lucrat, frica este ca barbaţi straini să nu mănînce pe Inger, hi-hi !... Geloz este şi pe soarele ! Credeţi, la mine că eu la golf Finic am bronzat vara mai mult, ca la Caucaz. Inger începu din nou să rîdă, însă de astă dată în alt fel — trist, melancolic, ca şi cum se mira singură de această neobişnuită curiozitate geografică. De dragostea — pumnal asta, de dragostea... Într-un bună noaptea chiar înjunghie la mine... N-are decît ! Ea îşi scutură cu repeziciune părul cînepiu, apoi, amintindu-şi că nu-l mai îmbrăţişase de mult pe Faizas, îl apucă şi îl strînse atît de tare, încît băiatul începu să ţipe.

Trenul se apropia de o gară mare, unde Inger trebuia să se dea jos. Ea se precipită să-şi strîngă lucrurile şi în acelaşi timp încercă să termine de istorisit, foarte dezlînat, povestea vieţii ei : de lucrat, lucrează la Petrozavodsk, dar acuma se duce la Rostov. Acolo locuieşte sora lui Achmedas, măritată cu un ucrainean — cap luminat, femeia asta e învăţătoare. Numai ea, ea e singurul om care o înţelege pe Inger de parcă i-ar fi soră. După ce vor coborî, Inger şi Faizas vor trebui să se urce în alt tren. Cel mai bun lucru ar fi să ajungă acasă după amiază, cînd pe străzile încinse de arşiţă nu întîlneşti nici măcar un cîine. Pînă nu se adună rubedeniile, Achmedas, care lucrează la un centru al Sanepidului, — ştampilează carnea ! — e bun la mine, foarte bun. Uneori îl vede, chiar că varsă lacrimi de fericire. Pe ea o prinde-n braţe şi-ncepe s-o învîrtă ca pe un copil, uitînd cu totul de fiul său, Faizas, care, nu încape îndoială, s-a dezobişnuit de tată-său şi o să-i fie grozav de teamă de un „nene" aşa de bărbos şi zurbagiu ca el. Cînd vor apărea rubedeniile însă Achmedas o să se schimbe complet : o să înceapă să înjure, să ameninţe, să alerge de colo-colo, măsurînd dintr-un capăt în altul odaia.

Fără să-i tacă gura nici o clipă, Inger îşi rînduia lucrurile — fel de fel de pachete cumpărate la Tallin — da, fusese şi la Tallin, de ce nu ? Privită aşa, de la distanţă, părea că femeia e mulţumită, ba chiar că se şi mîndreşte cu achiziţiile sale turistice — şi că în timpul acestor călătorii amintirea pumnalului lung, care-ţi îngheaţă sîngele în vine, se evaporează definitiv din căpşorul ei uşuratec şi încîlcit, cu un păr atît de blond.

— Parcă poți să știi ? Te pomenești că într-o bună zi, dacă i se năzare cine știe ce, ăsta într-adevăr îi face de petrecanie ! Sărmana, e-așa de tinerică ! o căină Liongina, cînd rămase numai cu Aloyzas în compartimentul răvășit ca după o teribilă furtună — căci tăcutul Faizas, după ce izbutise să împrăștie totul, așezase lucrurile, chiar și pe ale lor, cum l-a tăiat capul.

— Ți-ai și găsit de cine să-ți pară rău ! Tot abținîndu-se să nu intervină în discuția femeilor, Aloyzas își consumase deja disprețul și enervarea. Hai, să nu ne mai gîndim la ea... Mi s-a făcut foame tot ascultînd pălăvrăgeala voastră. Ce-ar fi să mîncăm ceva ?

Liongina nu-i răspunse.

— La ce meditezi ? Și, cu vîrful degetului, el îi înălță puțin bărbia, sperînd să deslușească în ochii ei adevăratul motiv al întristării, — nu era exclus să fie doar un fleac în legătură cu pălăvrăgeala finlandezei sau, poate, mai degrabă, cu asprimea lui. Eu aș înfuleca cu plăcere un copan de găină. Tu nu ?

Ciudată și neobișnuită era, firește, și tandrețea lui, ca și, mai ales, dorința subită de a mînca la o oră nepotrivită, și cu toate acestea, Liongina nu păru deloc surprinsă.

— Ce-i cu tine, ce ai ? încerca el zadarnic să-i risipească mîhnirea, cuprins de neliniște, dar fiind, totodată, gata să se și înfurie. Dacă ți-e milă de finlandeza asta, apăi... Să știi că de-alde astea de teapa ei se găsesc pe sub toate gardurile.

Și Liongina își imagină un gard lung-lung și orb, fără nici o deschidere. Jos, sub gard, nu se afla Inger, ci ea, stoarsă de puteri și zăcînd, ca o cîrpă, iar de undeva de deasupra, de la o înălțime ametitoare, pironită asupra ei, o privire distantă, plină de răceală — poate era a lui Aloyzas privirea, sau poate nu...

O asemenea privire fixă, care vede prin om ca prin sticlă, o întîmpinase pe Liongina, cînd, ținînd-o de mînă, Aloyzas a introdus-o în apartamentul acela de două camere, împodobit cu mobilă bătrînească. Dulapurile lustruite străluceau, lumina becurilor se cernea domolită de abajuri masive, fiecare centimetru de parchet era protejat fie de covor, fie de vreun preș pestriț. Trăinicia fotoliilor se conserva sub huse din pînză, cotoarele cărților — în spatele unor despărțituri de sticlă, pe care nu se

vedea nici un fir de praf și nici o urmă de degete. Cea mai mare parte din numeroasele și diferitele mărunțișuri — lucrușoare obișnuite de uz, prafuri, tuburi cu pastă, licori, pentru toate ocaziile din viață — erau rînduite, pe mici rafturi, în bucătărie, baie sau hol, repartizate ordonat în cutiuțe și sertărașe. Fiecare perie, fiecare andrea, ba chiar și fiecare ac, aveau ambalaje și învelitori durabile.

— O fetiță e pur și simplu o fetiță, rosti vocea limpede și sonoră, ce părea a nu cunoaște îndoiala, o voce pe care nimic n-o putea face să se mire, în timp ce privirea circumspectă a ochilor reci, după ce-o măsură pe Liongina din cap pînă-n picioare, lunecă undeva într-o parte, făcînd-o să se simtă, o clipă, goală pușcă și mult mai tînără decît era în realitate. După aceea ochii s-au ațintit din nou, însă de astă dată examinînd-o nu numai pe ea, separat, ci împreună cu Aloyzas, care, stînjenit și el, își muta greutatea corpului de pe un picior pe altul — și astfel, pentru o vreme, rămaseră împietriți amîndoi sub privirea fosforescentă, înghețată, din ochii sumbri ai sorei lui Aloyzas — Gertruda. Nu e un monstru. Orice altceva s-ar putea spune, însă asta nu, mormăi ea printre dinți, ca și cum ar fi vorbit despre o păpușă de cîrpe, care, evident, n-ar corespunde stilului sobru al interiorului său, dar ar fi pe deplin suportabilă, probabil, într-o altă locuință mai modestă.

Aloyzas surîse puțin cam nervos, trădînd astfel importanța pe care o acorda el impresiei produse de Liongina, deși, chipurile, nu avea nevoie de binecuvîntarea sorei sale.

— Nu-i așa că îți place mîndrețea mea de fată ?

— Mîndrețe ca mîndrețe, dar, să știi. e prea tînără.

— O, să nu crezi așa ceva, doar nu mai are șaptesprezece anișori !

— În curînd împlinesc douăzeci, se încumetă să rostească Liongina, slobozind dintr-o răsuflare cuvintele, doar acolo, în bucățica de aer din fața ei. Nu știa cum să i se adreseze sorei lui Aloyzas, încă nici lui nu-i spunea pe nume. Petele de pe față, gîtul și mîinile ei încremeneau sub privirile reci, lipsite de expresie ale Gertrudei. Avea senzația că e năclăită de clei sau albuș de ou. Și asta o împiedica să respire, să-și miște buzele, să gîndească.

— Nimic de zis, e, într-adevăr, o vîrstă impunătoare, rosti Gertruda.

— Va să zică, nu-ţi place mîndreţea mea de fată, da, Gerta ?

Ciudat, gîndi Liongina, cum poate cineva să-i spună acelei femei Gerta ?

— Ţi-am spus doar — nu-i un monstru ! Încolo... cam tinerică. Restul se va vedea mai tîrziu.

Căutînd-o cu ochii, Aloyzas o descoperi ascunsă într-un ungher, lîngă o glastră de ceramică cu imortele. Florile şi rămurelele lor uscate atenuau întrucîtva atmosfera deprimantă a camerelor ticsite cu mobilă. El zîmbi ostentativ, iar privirea, foarte asemănătoare cu cea a sorei sale, doar un pic mai vioaie, mai mobilă, o îmbie pe Liongina să vină mai aproape. Oare, pînă la urmă, o s-o anunţe totuşi pe Gerta asta a lui de ce m-a adus aici, sau nu ?

— Nu va fi nici un „mai tîrziu". Vineri, fetiţa asta o să devină soţia mea.

Pe chipul cu trăsături pronunţate al sorei, încadrat de un frumos păr castaniu, imensa buză superioară tresări. Tresări de parc-o izbise cineva în plin cu o piatră. Undeva, înlăuntru, în coşul pieptului, se desluşi ceva ca un trosnet. Înafară răbufni un sunet ce aducea, în acelaşi timp, a hohot de plîns şi a chicotit vesel de rîs. Se lăsă o tăcere stînjenitoare. Faţa Gertrudei deveni cenuşie, aidoma unei pajişti călcată în picioare. Şi mai semăna faţa ei cu o carte preţioasă de pe vremuri, terfelită de mîini murdare şi irresponsabile, dar în care totul mai putea fi încă citit : există, au existat şi vor exista întotdeauna lucruri de preţ ce nu pot fi făcute să sufere din pricina unor hotărîri nechibzuite, chiar şi în acele cazuri în care o adaptare la anumite împrejurări se impune. Pentru a-şi ascunde chipul, extrem de expresiv, Gertruda se apucă să pună masa. Se tot opinti multă vreme trăgînd şi deschizînd sertarele scîrţîitoare ale dulapului, îndesate pînă la refuz cu cearceafuri, lenjerie de corp şi fel de fel de cupoane — căuta faţa de masă şi şerveţelele rătăcite pe undeva. Apoi, aşezînd farfuriile de porţelan, rînduind lingurile şi furculiţele de argint, se linişti în cele din urmă.

În timpul mesei, Liongina simţi din nou privirea îngheţată, sfredelitoare a Gertrudei aţintită asupra ei. N-a mai stat să aştepte pînă cînd privirea asta o va sili să încremenească, ci s-a tras puţin la o parte, aşa cum te fereşti de un obiect ce-ţi pendulează în faţa ochilor. Acum nu mai era singură, deşi nu cuteza să-şi pună mîna pe mîna

lui Aloyzas, sau să arate, prin cine știe ce alt mijloc, că îi aparține acestui om, ai cărui ochi semănau atît de mult cu cei ai sorei sale.

— După cum văd, nu pui mare preț pe vin ! rosti Gertruda, ducîndu-și la gură paharul de cristal.

— Nu știu. Și Liongina îl goli pe al său pînă la fund, așezîndu-l apoi cu grijă pe masă, ca nu cumva să spargă paharul greu și scump.

— Nu te pripi, sînt încă multe lucruri pe care nu le știi. Vocea fermă a Gertrudei căpătă o nuanță mai afectuoasă.

— Nu sînt o răsfățată, rosti cu glas tare Liongina, amețită și de vin, dar și de mica ei izbîndă.

— Dar, ia să vedem, cum îți închipui tu, fetițo, viața de familie ? Gertruda lupta plină de curaj pentru a nu se lăsa copleșită de înfrîngerea ce-o suferise. Pierduse imens și era suficient ca fetița aceasta să înceapă a vorbi, cu glăsciorul ei cald și plăcut, pentru ca ea să nu mai fie în stare să bănuiască măcar ce ar putea obține în schimbul pierderii suferite.

— Păi,... nicicum, recunoscu Liongina cu sinceritate.

— Dumnezeule, și cu acest bagaj te înfățișezi tu în fața altaru... adică, vreau să spun în fața ofițerului stării civile!?

În vremea asta, Aloyzas se lăsă învăluit în nori de fum aromitor. Fumatul, pentru el, reprezintă un întreg ritual, o emoție aproape estetică, așa îi declarase el, fără ca, înainte de asta, să-i fi povestit măcar ceva despre sine. Ei, asta-i ! doar n-o să se transforme în apărătorul ei acum, cînd își ține pipa fumegîndă în mînă. Sau, cine știe ? poate că, dimpotrivă, Aloyzas permite dinadins ca ea să fie tocată cu un cuțit tocit, pentru ca astfel să devină mai ascultătoare ?

Liongina nu răspunse. O lacrimă furișată fără voie ar fi trădat-o — dovadă a acelui chinuit respect față de sine pe care-l au ființele singuratice. Mai exact, rămășițe ale respectului față de sine, căci socotea că e nedemnă de Aloyzas și că se strecurase aproape hoțește în viața lui. Dar de ce oare mă tot scormone atîta cu privirea-i lipsită de expresie ? Ah, dacă aș iubi... Și dacă aș fi și eu, măcar puțintel, iubită !

— Eh, să sperăm că totul va fi bine. Tăcerea e de aur și vorba-i de argint. Parcă așa se spune în popor, nu ? Și deodată, Gertruda își dădu seama că o supusese la un exa-

men peste măsură de sever. Nu vrei să-mi vezi gospodăria, cîtă vreme Aloyzas se afumă aici ?

Şi începu să-i explice, cu deosebită seriozitate, la ce serveşte fiecare lucruşor. Iată, aici, o tipsie decorativă în care ticăie un ceas. Iată mixerul pentru cocteiluri şi îngheţată, şi tot aşa, îi arătă o mulţime de alte ajutoare ale gospodinei. Unele femei vorbesc cu acelaşi entuziasm despre copiii lor, îşi zise Liongina, cu oarecare înţelegere, deşi ordinea fără cusur din apartament o înspăimînta.

— Dar asta ce e ? Observase pe pervazul ferestrei de la bucătărie un ghemotoc ce nu încăpea în dosul perdelei.

— Un cactus. S-a degenerat. Trebuie să-l arunc.

Şi cu un gest nervos, Gertruda potrivi perdeaua. Lionginei i se năzări că, de acolo, de pe pervaz, o privea cu suspiciune un om. Cu nişte ochi plini de ură ce păreau să prezică doar nenorociri.

...Un omuleţ — un cap uriaş şi umflat ! — se apropia ameninţător de ea, răşchirîndu-şi braţele — nişte cioturi scurt retezate — şi şchiopătînd pe picioruşele-i boante, retezate şi acestea.

— Inger, iubito ! Nemernico, tîrfo, Inger ! In-ge-eer ! Oare de ce-mi spune Inger ? Doar eu sînt — f e t i ţ a !...

Picioarele i s-au împotmolit în noroi, ca în mîlul unei mlaştini. Vrea să înainteze, sprijinindu-se într-o mînă — dar şi mîna i se înfundă în mîzgă.

— In-ge-eer ! Degeaba fugi de mine, tot nu scapi ! In-ge-eer !

— Eu — nu-s Inger ! Sînt Frumoasa, sînt — Bulgăraş de gheaţă... Nu-s Inger !

Glasul puternic, cumplit, zguduise cerul făcîndu-l să vuiască la fel ca tabla ruginită de pe acoperiş. Bolta zbuciumată o izbeşte peste creştet, sufocînd-o cu duhoarea-i de rugină.

Omuleţul face un salt şi corpul său sferic se împlîntă în cer. În loc de ochi şi nas — nişte proeminenţe bulbucate, în locul bărbii — ţepi cumpliţi, galbeni. Dar acesta e...

— Piei de-aici ! Nu eşti Achmedas ! Te-am recunoscut ! Eşti cactusul Gertrudei !

Căţărîndu-se pe pervaz, omuleţul s-a făcut nevăzut. Şi-acum, ce-o să se întîmple ? Nu m-a crezut că nu-s Inger... nu m-a crezut !

— Trezește-te, draga mea. Uite munții !

În prima clipă, Lionginei i se păru că întunericul nopții nu se risipise pe de-a-ntregul, că bulgări de beznă s-au împotmolit în ceață, s-au agățat de bușteni, ori unii de ceilalți, alcătuind bizare îngrămădiri, ce se tot înălțau și se tot prăvăleau fără zgomot. Monștrii aceștia întunecați, gigantici, își întindeau unii altora labele puternice și le încolăceau, își arcuiau spinările, cățărîndu-se pe alte cheaguri de beznă, la fel de diforme.

Da, întîi i se năzăriseră niște edificii plăsmuite din neguri, speranțe și frînturi de vis, ca atunci cînd realul apare încă de-a valma cu viziunile de curînd avute în somn, — totul în jur plutea, se transforma, se metamorfoza, cînd înghițit de catranul umbrelor, cînd, sub razele soarelui, dezgolit pînă la zuluful lichenului prins pe vreo piatră ! — dar... zîmbetul lui Aloyzas, țintuit pe buzele-i tremurătoare, ce păreau a repeta întocmai unduirile pămîntului răvășit, o stînjenea. Zîmbetul era atoateștiutor, satisfăcut de efectul produs și, în același timp, părea s-o înștiințeze fără vorbe că ceea ce vedea în fața ochilor încă nu erau munții, ci doar așa... o regiune de la poalele lor, o undă firavă, ce se rostogolise tîrîndu-se din adîncuri, — cel dintîi spasm izbucnit înafară din pîntecul pămîntului. Curînd, Liongina se încredință și singură că tot ceea ce vedea împrejur era încremenit acolo de multă vreme, că straturile pocite nu se mișcau nici măcar cu viteză de broască țestoasă, ci, mai mult ca sigur, se-nghesuiau acolo de cînd lumea : piatră peste piatră, bolovan peste bolovan, așa încît nimic nu li se putea întîmpla, decît, poate, doar vreo pietricică, deranjată de pasul omului să se rostogolească pe abruptul povîrniș stratificat, dezghiocînd din trupul acestuia cîțiva pumni de pulbere, sau, cine știe ? vreun sărman tufiș țepos, legănîndu-se în bătaia vîntului, alături de catargul de oțel al liniei de înaltă tensiune, să sloboadă un spin îngălbenit în albia secată a pîriului...

Și, copleșită de durere, ea izbucni în plîns : e cu putință, oare, ca pe pămînt să nu fi rămas nimic în stare să se înalțe mai sus de această pîrjolită albie de piatră, — un om însetat n-ar afla în ea strop de apă ! — mai sus de aceste îngrămădiri neînsuflețite, dincolo de care, probabil, se profilează altele și mai înalte, și mai lipsite de viață ? În vremea asta mîna lui Aloyzas îi mîngîia tandru umărul,

făgăduind parcă s-o ocrotească, răsplătind-o astfel pentru supunerea și încrederea ce i-o arătase, iar ea simți, ca niciodată pînă atunci, că îi era dragă mîna asta, ce nu cunoștea îndoiala și pe care te puteai bizui — ar trebui doar s-o prindă cu putere, să se agațe de ea cu toată forța, acum, cîtă vreme trenul, cotind dintr-o parte în cealaltă, silea pantele abrupte și pietroase să dănțuiască, de parcă erau capabile de mișcare și gata, în orice moment, să se avînte în înaltul cerului. Cu toate acestea, chiar și acum, învinsă și convinsă — da, firește, munții nu-s altceva decît niște bolovani de piatră ! — exista ceva care tot o mai împiedica pe Liongina să creadă și să se supună pe deplin, poate chiar soarele dimineții, scînteind cu o intensitate neobișnuită, — alta decît cea de acasă — și aprinzînd atît de puternic muchiile pietrelor, încît părea că acuși-acuși vor țîșni scîntei din ele, ca dintr-o forjă încinsă, și-atunci, mai poți oare crede pînă la capăt că piatra e doar o piatră și nu tufă de măcieș cuprinsă de flăcări mici și stacojii ? — sau cine știe ? poate o împiedica fața nebărbierită a lui Aloyzas, cu ochi ce clipeau, neavînd destulă putere să suporte seninul orbitor al cerului, fața lui, ce semăna izbitor, în momentele acestea, cu cea a sorei sale Gertruda, da, acolo pe peron Gertruda își impusese cu sila buzelor ei severe să-i zîmbească afectuos anume ei, Lionginei...

...Și-apoi, mai era marea, ca o recompensă pentru toate pierderile suferite, ca o compensație pentru prejudiciile aduse, marea nemărginit de gingașă și îmbietoare, acolo, semănînd cu un uriaș ghem de ață sinilie încîlcit, înțepenit printre pietre — de nu mi-o plăcea aici, plec mai departe ! — dincolo, scînteietoare sub razele soarelui, întocmai ca o cadă umplută cu argint pînă sus, iar undeva departe — închipuind văluri de pîclă verzuie plutind peste pajiști... Trenul pufăia chiar pe marginea terasamentului, ce sta aninat deasupra țărmului, prin geamurile deschise vîntul repezea stropi din apa mării, și se vedea deslușit cum, pe mal, neobișnuit de fragile horbote se rostogoleau una după alta, cum se rup sfîșiate și se destramă pe grăunțele de piatră grosolan măcinată, împodobindu-le cu multicolore izvoade, ce nu trăiesc decît o clipă. Puse în mișcare de puterea valului, foșneau milioane de pietricele, ca și cum întregul țărm, cît îl cuprindeai cu ochii, stătea gata să se întoarcă de pe-o coastă pe cealaltă. Iar ei i se părea că

i-ar fi plăcut grozav de mult să se lungească aici, pe pietrișul umed, să închidă ochii și să rămînă o veșnicie așa, culcată și ascultînd cîntecul de leagăn cadențat al valurilor, — la fel ca în copilărie cînd, după un plînset îndelungat, se ghemuia pe divan cu pisica miorlăindu-i la picioare...

Garnitura se tîra de multă vreme de-a lungul țărmului stîncos și întortocheat — autentică ramă pentru nuanțele de smarald și ultramarinuri, în continuă schimbare, ale mării. La fiecare cotitură a drumului, soarele, înălțîndu-se sus, tot mai sus și încingîndu-se din ce în ce mai tare, colora mereu în alt fel oglinda necuprinsă a apelor, iar Liongina, fără a-și desprinde ochii de pe întinderea mării, implora în tăcere : hai să rămînem aici, Aloyzas, dragul și înțeleptul meu Aloyzas, să ne pitulăm uite colo, lîngă golfulețul acela minuscul în formă de potcovioară (sau, dincolo de promontoriul ce seamănă cu botul unui cîine tolănit, sau lîngă cioturile astea întunecate de stîncă, ce par a fi niște bătrînele clevetitoare înfofolite în broboade) ! Să uităm de lanțurile acelea de munți, pe care visurile mele le-au zămislit înălțîndu-se cu semeție, căci pietrele sînt orișiunde la fel — fie că se îngrămădesc mai multe la un loc, fie că sînt mai puține, ce importanță are cantitatea ? — oricum, am văzut deja atîtea, cîte n-am văzut în toată viața mea, și-ți sînt atît de recunoscătoare, mai ales pentru vîntul acesta cald și umed ce-mi arde buzele îmbibîndu-le cu sare de parcă n-ar fi cîtuși de puțin ale mele, ci ale lui Inger, ale neînfricatei și nesăbuitei Inger, căreia nu-i este teamă de nimeni și de nimic pe lumea asta, nici chiar de pumnalul lui Achmedas al său, ale năstrușnicei Inger, care nu pune preț pe nimic altceva, decît doar pe dragoste...

Hai să coborîm, Aloyzas, să rămînem aici pe țărmul acesta liniștit, inundat de soare, unde nimeni nu are alte dorințe, în afara aceleia de a fi însetat de căldură și azur, că doar vîntul ăsta n-o să bată întruna, o să se potolească odată, și-atunci mă voi liniști și eu și, în clipocitul gingaș al valurilor, îmi voi da osteneală să te iubesc așa cum meriți, soțul meu grijuliu și inteligent, care nu-și pierde capul nici în cea mai mare harababură, iată, nici chiar aici, în această împărăție a fericirii !

Aloyzas își mijea ochii — soarele îi albise complet sprîncenele, și așa deschise la culoare — el nu auzea ruga nerostită a Lionginei. Întorcîndu-și fața de la ea, întorcîndu-și fața de la copleșitoarea fosforescență, care, sporind-o pe cea dinlăuntrul ei, năvălea dinspre țărmul ce răsuna de țipetele copiilor, ca și cînd cineva ciupea niște strune nevăzute — oh, și aici sînt copii, și aici sînt acești tulburători ai liniștii — el își schimonosea colțurile buzelor într-o grimasă. În timp ce alături aluneca, parcă plutind, „Potcovioara", presărată cu trupuri despuiate (sau Botul de cîine acoperit cu ciorchini de omuleți goi), Liongina auzi cum, fără să deschidă gura, Aloyzas strecură printre dinți :

— Asta-i odihnă, printre bezmeticii ăștia ? Cap-picioare, picioare-cap. Drept cine mă iei, draga mea ?

— Iartă-mă, Aloyzas. Nu știu ce mi-a venit. Eu...

Oamenii goi însă, ajunși tuciurii sub razele soarelui și îmbibați de sarea mării, folosind limbajul expresiv al muților — în timp ce roțile trenului sfărîmau, aidoma unor coji de nucă, strigătele lor vesele — povesteau cît de bine este aici. E bine și pe pietrele ce-ți împung dureros trupul, e bine și pe scîndurile tari ale paturilor, din pricina cărora ți se-nroșesc coastele, dar mai ales, ce voluptate e să uiți cine ești și cum te cheamă, — e cu putință să-ți imaginezi un alt colț de rai ?

Rai ? Liongina, care pînă mai adineauri dezmierdase cu privirea furnicarul acesta, acum nu se mai simțea în stare să găsească, pentru ea și soțul ei, un locșor potrivit, deși pe plajă se vedeau lucind ici-colo destule insulițe eliberate de trupurile cafenii. Căci dacă ar fi trebuit să și-l închipuie, totuși, pe Aloyzas printre trîntorii ăștia, care stăteau tolăniți fără să facă vreo mișcare, sau hoinăreau pe țărm, pe el nu-l vedea dezbrăcat, ci înveșmîntat în costum și cămașă albă, grăbindu-se să se ferească de acești trîndavi pierde-vară și, trăgînd-o cu forța după el și pe ea, să meargă departe, cît mai departe de aici.

— La ce meditezi, draga mea ?

— Ce oameni ciudați... Nici duduitul trenului și nici funinginea nu-i împiedică să stea să se bronzeze !... dar oricît încerca ea să-i distragă atenția, să-i înșele vigilența, simțea că zadarnic se străduie.

— Crezi oare că ăştia-s oameni serioşi ? Ori ei, ori acel Egorîci — totuna.

Aşadar, nici Aloyzas nu-l uitase pe Egorîci.

Hamali ? Parcă poţi pune mîna pe vreunul, în îmbulzeala aceasta de pe peron, şi, totuşi, ar trebui să existe — gara e destul de mare, trenurile vin şi pleacă unul după altul, pe plăcuţele vagoanelor prăfuite sînt indicate nume de oraşe mari. Ce-i drept, de jur-împrejur forfotesc un soi de indivizi ce nu inspiră încredere, strigă cu toţii de parc-ar fi în codru, şi îţi înhaţă cu insistenţă geamantanele, — însă aceştia nu-s hamali, ci proprietari buni de gură, ce-şi laudă exagerat locuinţele, pe care le închiriază („Veniţi cu mine, am tot confortul, apă la robinet, poşta-i aproape — chiar sub nas !", „Spune, coniţă, ai mîncat dumneata vreodată smochine direct din copac ? Ei, cînd o să le guşti — n-o să mai vrei să pleci de-aici !", „O rublă — patul, dar nu-s lacom, să ştii, ţie, frumoaso, nu-ţi iau nici o copeică — numai, te rog, zîmbeşte-mi puţin, hai !"). Liongina refuza politicos, nu atît speriată de tot bîlciul acesta, cît mai curînd interesată de el. Aloyzas, în schimb, răspundea tăios, respingea oamenii, gata-gata să-i îmbrîncească cu cotul, deşi, bineînţeles, nimeni nu-i lua în seamă refuzurile — lumea de pe-aici e stăruitoare ! — un flăcău cu părul vîlvoi, care se apropie fără zgomot, înşfăcă servieta, păzită de Aloyzas mai ceva ca lumina ochilor — în ea se afla viitoarea lui carte ! — iar Aloyzas i-o smulse cu atîta înverşunare, încît flăcăul se dădu brusc îndărăt şi o luă la sănătoasa cît mai departe, rotindu-şi înspăimîntat ochii mari cît prunele şi bolborosind : „Piaţa-i la doi paşi, magazinul — la doi paşi — ce altceva vă mai trebuie ?" În aer, deasupra mulţimii gălăgioase, ce se tocmea, se risipea întruna şi din nou se strîngea laolaltă, stăruia un miros, sau poate senzaţia a ceva căruia era cu neputinţă să-i dai un nume precis, dar acest ceva nu era adus din altă parte şi nu venea din amintire, ci era născut chiar aici, se prefira, aidoma şuviţelor de tămîie de deasupra unei imense cădelniţe invizibile, şi era — ca şi palmierii scunzi, foarte robuşti, decupaţi parcă din tablă verde, ca şi stratul uriaş de splendide flori roşii, sau tufele tunse cu grijă din spatele barierei de cale ferată, de acolo, din grădina aceea gata s-o ia la goană pe colină în jos, — ca şi încă multe altele, acest ceva era tot atît de

pitoresc şi de înmiresmat. Din pricina acestui miros — de fapt, nu miros, ci caleidoscop de flori viu colorate — totul îţi juca în faţa ochilor, simţeai în gură un gust dulceag, capul ţi se învîrtea puţin şi aveai impresia că de acum încolo viaţa se va strecura plutind pe lîngă tine ca un norişor alb şi diafan, — adio griji, adio necazuri !... Însă n-ai vreme să răsufli mai din adînc, n-ai vreme să te desfeţi cu uluitoarea senzaţie, pe care, fără îndoială, ai născocit-o doar (la urma urmei, de ce ar trebui să fie aicî mai altfel decît în nordul nostru posomorît ?). Aşezate direct pe asfalt, arătînd la fel ca petele de vopsea de pe un imens şevalet, păreau să ţipe, îmbiindu-te, prune vineţii, aproape negre, rodii purpurii, legături de ardei semănînd cu şiraguri de coral, grămezi cafenii de alune, mormane, de un verde deschis sau trandafiriu bătînd în albastru (bine zis mormane — căci, altfel, cum să numeşti cantitatea asta nemaipomenită ?) de struguri din boabele cărora ai impresia că sucul va ţîşni încă înainte de a le atinge tu cu dinţii, făcînd ca aerul ameţitor şi dens din jur să devină astfel şi mai suculent.

— Nu mai căsca gura, vrei să rămînem fără bagaje ? bombăni Aloyzas, însă judecînd după glasul, după gura perplex întredeschisă a soţului, Liongina pricepu îndată cît de buimăcit e acesta.

În vreme ce se tot învîrteau amîndoi fără rost pe peron, nefiind încă în stare să-şi vină în fire, trenul, care-i adusese pînă aici, începu să-şi huruie tampoanele. Nepăsător şi tîrîndu-se fără grabă, acesta porni în sens invers, aşadar, haide, ia-ţi rămas bun de la el pentru o lună încheiată, o veşnicie aproape, şi, totuşi, Liongina îşi dori să-l vadă plecat cît mai departe — aşa cum era, lung, cufundat într-o sumbră tăcere, şi dezgustător cu coastele lui parcă şi mai afumate acum, în plin soare orbitor, ce promitea tuturor o lumină tot mai strălucitoare. Trenul — ce asemănare cu trecutul îndepărtat, care s-a ţinut după ea tot drumul, ba şi acum părînd gata să-i ameninţe noul mod de viaţă.

— V-aş putea repezi eu, ghenaţvale [1]. Mergeţi departe? se oferi un omuleţ jerpelit, cu obrajii invadaţi de un păr negru, aspru şi ţepos, jucîndu-se cu cheile maşinii, şi

[1] Termen autohton pentru a aborda pe cineva ; sensul este de „prieten", alteori şi cu nuanţă de alint : prieten drag.

avînd aerul că nu-l prea interesează răspunsul lor. Le aruncă în sus, le prinse şi iar le aruncă. Dar iată că, pe neaşteptate, începură să se avînte în sus şi să cadă în palmă, — două legături de chei, apoi trei şi, brusc, omuleţul îşi lepădă indiferenţa, ca şarpele de casă pielea năpîrlită — acum aveau în faţa lor un om sprinten, cu ochi plini de vioiciune şi foarte dispus să-i ajute.

Liongina îi mulţumi cu un zîmbet, în schimb Aloyzas îl cercetă pe necunoscut cu aroganţă.

— Nu, nici vorbă, cu particularii noi...

— Cum, cum ? Ah, va să zică asta era ! Te credeam turist...

Omul îşi zăngăni cheile în buzunarul lăbărţat al salopetei, scuipă printre dinţi şi o porni repede, cu paşi mărunţi, către învălmăşeala cumplită de maşini din cealaltă parte a pieţei. Pocnindu-şi călcîiele, Aloyzas se întoarse către Liongina.

— Nu te teme. De plecat — plecăm noi. Doar n-o să înnoptăm aici. În biletul de repartizare se menţionează foarte clar : autobuzele au curse regulate. În fond, avem o sută şaptezeci de kilometri, nu o mie. Şi apoi, nu sîntem undeva în pustiu, aşa că nu fi îngrijorată.

Faptul că refuzase să facă uz de serviciile unui particular l-a umplut de curaj pe Aloyzas, — ochii de un albastru transparent căpătaseră nuanţe şi scînteieri de oţel. Îşi întoarse capul cu păr blond, nici prea repede, nici prea încet, şi îşi ţinea umerii larg desfăcuţi şi drepţi ca o copertă rigidă de carte, iar inflexibilitatea aceasta, ce se degaja din silueta lui înaltă şi zveltă, îi era dragă Lionginei. Aşa e el, şi gata, încercă ea să se consoleze. Nici o clipă nu-i trecu prin gînd însă că pînă azi n-a fost nevoie să-l dezvinovăţească în vreun fel. De-ar fi ştiut ce sincer din fire e Aloyzas, omul care-şi arunca adineaori atît de voinicește cheile, nu s-ar fi supărat.

Chioşcul albastru de scînduri nu prea semăna a casă de bilete. Prin gemuleţele sale minuscule, cu greu ar fi putut să intre pumnul vreunui bărbat mai voinic. Aloyzas zăbovi în faţa scîndurii pe care, decolorat, ars de soare şi pătat de muşte, era afişat orarul. Cum nu reuşea cu cu nici un chip să se descurce în talmeş-balmeşul acestuia, îşi croi drum către gemuleţele, luate cu asalt, ale casei. „Tu ce vrei ? Ce nevoie ai de-un sat de munte izolat ?

Ascultă aici, alege-ţi oricare altă staţiune balneară: Adler, Gagra, Piţunda, Suhumi![1] Adică de ce să nu-ţi convină, dacă tuturor celorlalţi le convine?" Gemuleţul se închise cu zgomot, se izbi pocnind şi celălalt, cel de alături, iar bătrînul casier îşi ciocăni cu degetul chelia netedă şi cafenie.

Aloyzas îşi arcui gîtul — te pomeneşti că acum o să tragă aer în piept şi o să înceapă să zbiere ca un taur înfuriat!? Da' de unde. Îşi pipăi buzunarele în căutarea pipei. Deşi mîinile îi tremurau, el nu acceleră cîtuşi de puţin ritualul obişnuit. Fără grabă şi abia atingînd tutunul, îl îndesă în pipă cu unghia. Prin tot ce făcea, prin felul în care-şi ţinea pipa, sau îşi ţuguia buzele, trăgînd din muştiuc în răstimpuri, se deosebea de localnici. Exprimîndu-şi printr-un zîmbet ironic dispreţul faţă de dezordinea din jur, Aloyzas se îndreptă calm şi, bineînţeles, în silă, spre cealaltă parte a pieţei, unde nu se ştie din ce motiv se îngrămădiseră unul lîngă altul automobile dintre cele mai diferite. Contrar aşteptărilor însă, şoferii acestora nu se năpustiră la el ca albinele la miere, — de jur împrejur zăceau destule cotoare de mere, năpădite de viespi şi mustind încă de zeama ce se mai prelingea din ele, — aşezaţi comod la umbra micuţelor „Gaz"-uri şi a „Pobedelor" lor, şoferii fumau, — se-nţelege ţigări — sau ronţăiau alune şi aruncau din cînd în cînd priviri nepăsătoare asupra străinului care se apropia. Îi examinară cu atenţie costumul, pantofii, faţa foarte albă şi transpirată, dar mai ales pipa, pe care acesta o mîngîia cu degetele ca pe o făptură vie. Curios, dar nici unul dintre ei nu-şi oferi serviciile, deşi mobilul venirii sale acolo era limpede pentru toată lumea. După cum, tot atît de limpede era şi faptul că le va plăti cît îi vor cere, ba o să mai zică şi „bogdaproste". Plin de fermitate şi sever ca un inspector financiar, Aloyzas luă maşinile la rînd. Începu cu o „Volgă" nou-nouţă, fără nici o zgîrietură — aici în munţi „Volgile" apăruseră nu demult şi stîrneau un entuziasm general („Aş! îmi aştept stăpînul!"). Trecu la o „Pobedă", de asemeni nouă, cu o cuvertură roşie aşternută pe banchetă. („Nu pot, scumpule, nu vezi că lucrez?!). Îl refuză şi şoferul unei „Pobede" uzate, cu coastele stîlcite („Ce? nu eşti zdravăn la cap? Cu rabla asta-n munţi?"). Atunci,

[1] Staţiuni balneare în R.S.S. Gruzină, pe ţărmul Mării Negre.

poate măcar minusculul „Moskvici" provenit din primele tipuri ? Însă nici posesorul acestei vrăbiuțe cenușii nu avea intenția să iasă de sub umbra deasă a salcîmilor. Soarele arunca stropi de metal topit peste creștetul descoperit al lui Aloyzas, spatele îi era lac de sudoare. Prin pîcla încinsă, licări brusc o amintire — nuanțele de smarald și ultramarinuri de pe întinderea necuprinsă a apelor — cît de plăcut ar fi fost acum printre oamenii aceia goi ! — Umbra lui Aloyzas abia se mai tîra. Cînd începu din nou să vorbească, se adresă, de astă dată, tuturor, cu vocea stinsă, nu însă și complet lipsită de speranțe. Gata, batem palma, nu-i așa, cetățeni ? Ne transportați, totuși, da ? Făcu un mare efort impunîndu-și să glumească — încă n-a uitat ofensa de adineaori, asta-i cert ! — cum însă șoferii, instalați comod la umbră, nici nu se clintiră de pe locurile lor, treptat, vocea i se înfierbîntă tot mai mult, devenind penibil de țipătoare, dar se izbi de chipurile viclene, care, deși reacționaseră prompt la cuvintele lui, continuau să rămînă impenetrabile. Liongina nu auzea ce spune Aloyzas, se auzea doar pe sine, auzea doar șoapta ce țîșnea dinlăuntrul ei, grăbindu-se să-i vină în ajutor. S-ar putea ca totul să se sfîrșească foarte prost dacă Aloyzas o să fie nevoit să-și mai tîrască umbra prin piață încă vreo cîteva minute. Evident, însă, o să-și dea seama și el, nu se poate să nu-și dea seama, că e ridicol aici, unde-i alt soare și alte obiceiuri, unde căldura sufletului omenesc are mai mare preț decît rublele sau înfățișarea impozantă a cuiva. Se-nțelege că și dacă va începe cu justificările o, vai, o să devină cu atît mai ridicol ! Iar după aceea, o să dea vina pe ea, ca în tren, cînd a vrut să se descotorosească de Egorîci. Și deodată, își auzi propriul glas, glasul de odinioară ce se furișase timid prin desișul întunecat, înăbușitor al pădurii, și simți parcă aievea cum poteca, abia deslușită de sub picioarele ei, dispare. S-a întîmplat demult, cînd, ducîndu-se cu tatăl după ciuperci, s-au rătăcit și s-au văzut înconjurați din toate părțile de copaci fără grai — o pădure întreagă de uriași fără grai.

— Ei, fraților, ia-ascultaaa-ți, fraților !

Nu te băga, asta nu-i treabă de femeie ! o va opri îndată glasul lui Aloyzas plin de încordare și deformat de o spaimă ce îngheață. Cîtă vreme însă el tace, prostit și înmărmurit, cît tac și șoferii, neclintiți dar intrigați, în glasul ei răsună o undă de speranță, ca atunci, în pădu-

rea fără grai, cînd şi-a dat seama deodată că toţi copacii se dăduseră la o parte, pe neaşteptate, în faţa lor s-a aşternut un covor verde şi proaspăt, iar în poieniţa cu iarba necositâ au prins să zumzăie albine şi alte insecte.

— Ascultaţi, fraţilor ! E oare cu putinţă să ne lăsaţi să ne uscăm la soare ca... ca nişte meduze pe pietrele de pe ţărm ?

Pete de lumină străbătură în fugă pădurea deasă, întunecată a trupurilor de bărbaţi. Mustăcioara celor tineri se zbîrli de zîmbet, ceilalţi, mai vîrstnici, rămaseră mai departe morocănoşi, trăgînd cu coada ochiului — ei, doar n-o să i se aştearnă în faţă, chiar de la început, cărarea însoritâ, — totuşi, rîsul Lionginei, ce nu izbutise încă să-i alunge complet teama din suflet, era plin de presimţirea că totul se va aranja. Şi chiar dacă rîsul zgomotos îi sunase puţintel cam forţat, era sincer, se zbenguia laolaltă cu stropii bucuriei şi cei ai vinovăţiei mărturisite. Fără voie — vai, o să se supere teribil Aloyzas ! — ea regreta nespus aroganţa şi asprimea lui, care declanşaseră conflictul ! Rîzînd, se aplecă şi ridică servieta de jos, de pe asfalt — doar era atît de valoroasă servieta asta ! — apoi se precipită înspre maşini.

— Ascultaţi, noi n-am fost niciodată prin părţile astea. Nu cunoaştem nimic şi pe nimeni !

Glasul ei îşi luase zborul de undeva din adînc, unde atît de multe mai erau încă ferecate şi, brusc, se frînse înspăimîntînd-o pe ea însăşi : nu mai era în stare să născocească nimic, nu ştia ce să mai spună. Niciodată pînă atunci nu se adresase unei mulţimi atît de numeroase de bărbaţi trîndavi, care-o priveau ţintă examinînd-o. Şi niciodată în viaţă vocea nu-i răsunase atît de puternic într-o piaţă. Dacă n-ar fi fost acolo chipul lui Aloyzas, alb ca varul în pîcla arşiţei istovitoare, poate ar fi lăudat piaţa din jur, vegetaţia luxuriantă, stratul de flori arzînd ca focul, dar mai ales — tăria aerului parfumat, al cărui gust te gîdila în gît, ca şi cum, fără să bagi de seamă, ai fi înghiţit un bulgăr de bucurie. Ce-i drept, contrar aşteptărilor sale, nimeni nu se alătură rîsului ei, se auziră doar cîteva fraze rostite în limba guturală a celor de prin partea locului — poate că nu spuseseră nimic despre necazul lor — ci doar despre vreme sau recoltă, — şi totuşi, Liongina băgă de seamă că pînă şi cele mai întunecate chipuri,

invadate de păr aspru și țepos, încep a se lumina. De sub cozoroacele enorme nu-i mai împungeau pe cei doi străini acele disprețului, nimeni nu mai avea chef să-i înjosească nici pe ea, nici pe soțul ei. Și, în afară de asta, ea începu să înțeleagă și altceva : că cele întîmplate nu s-au datorat cuvintelor rostite, din care nu se știe cît pricepuseră ei, ci unei schimbări dinlăuntrul său — în vreme ce își bîiguia vorbele, de acolo, din adînc, reînviase și se eliberase, luîndu-și zborul, ceva trainic.

Atît cei vîrstnici cît și tinerii, uitînd complet de Aloyzas, începură s-o fixeze cu vădită plăcere — silueta zveltă, bine făcută, sînii mici și tari, strînși în bluza albă, picioarele frumoase, parcă sculptate, încălțate cu sandale roșii, cehoslovace. Fără să știe de ce, sesiză că și ea era mult mai conștientă de existența acestor părți ale trupului decît de fața sa, pe care soarele arzător reușise să i-o prindă deja puțin. Fața ei nu reflecta încă acel ceva nou, abia descoperit înlăuntrul său : priceperea de a sesiza așa, ca din zbor, ceva important ; de undeva din adînc, din învălmășeala de percepții se născu, brusc, convingerea că exact ceea ce se petrece acum i s-a mai întîmplat, dacă nu ei, atunci altcuiva, foarte apropiat. Dar cui ? Lui Inger, finlandeza aceea pribeagă cu păr deschis la culoare ? Sau poate visez ? E un vis, da, firește, vis e ! Și dintr-o dată totul deveni altfel : Liongina văzu cum șepcile — un fel de clătite cu un bumb la mijloc, — se ridică de pe frunți, cum chipurile mustăcioase și celelalte, fără mustăți, se luminează de albeața dinților, ce păreau a nu mai avea loc în gură ; unii surîdeau doar, alții hohoteau din toată inima, nimeni nu se mai ascundea, nepăsător, la umbră, deși, fără îndoială, nicăieri în altă parte nu se afla un loc mai plăcut decît acolo, în adîncul umbrei pline de prospețime a salcîmilor.

Rîse în hohote și Liongina, cînd, surprinsă ea însăși de comportarea sa, îngădui să fie apucată de mîini, ca și cum n-ar fi fost vorba de ea ci de altcineva, care, în orice caz, putea dispune singur, cum credea de cuviință, de propria sa persoană. Îmbătată de atotputernicia sa, era gata să creadă că nu alege doar un simplu mijloc de transport, pentru a ajunge într-un îndepărtat sat de munte, ci ceva cu mult mai important, ceva ce ar fi putut deveni fatal atît pentru ea cît și pentru Aloyzas.

Ajutat de șofer, Aloyzas încărcă bagajele într-o „Pobedă", Liongina nu mai observă nici în care anume dintre „Pobede", nici cine urcă la volan — un tînăr sau un bătrîn. După ce pînă adineaori îi urmărise pe toți cei de față ca printr-un binoclu, apropiindu-i și clarificîndu-le imaginea, iat-o acum scufundîndu-se într-o pîclă de neliniști ce nu se mai risipeau din pricina unui jurămînt, același, repetat fără întrerupere: niciodată n-am să mai fac așa ceva, niciodată !... Dar, la urma urmei, ce făptuise atît de rău, de rușinos ? Asta n-o mai știa, simțea însă cum în pieptul ei continuă să clocotească bucuria, — ghemul acela pe care-l înghițise mai înainte — și cum mîna rigidă a lui Aloyzas îi smulge servieta. Nici mîinile soțului nu le vedea, simțea doar jignirea pricinuită de atingerea plină de asprime, ca și cum s-ar fi răstit strigîndu-i că pe viitor, în locurile acelea străine, n-o să mai aibă niciodată încredere în ea.

Drumul șerpuia aidoma unei panglici mînuită cu dibăcie de un scamator. Zăngănind, „Pobeda" condusă de șoferul tînăr care-o mîna nebunește, ba se prăvălea în bezna de neguri, ba se cocoța pe cîte-un povîrniș încins de soare pînă la incandescență și bătut de vînturi, pentru a-și lua apoi zborul pe cîte-o înălțime atît de ametitoare, încît îți ziceai că, fără îndoială, aici, în zilele ploioase, norii se lasă pînă sub roțile mașinii. Dar aceștia încă nu însemnau munți, ci pămînt un pic burzuluit, o repetiție generală înainte de spectacolul propriu-zis — așa turna la brașoave tînărul de la volan, scuturîndu-și ușor părul jilav de transpirație. Pentru douăzeci și cinci de ruble se învoise să-i ducă la destinație și să le arate toate frumusețile acestui drum săltăreț, cu cotituri date naibii. Icicolo, făgașul lui părea a se despărți în două — alături se încolăcea matca unei albii, înfundată cu bolovani și pietriș, după spusele șoferului, un pîrîu de munte secat, care toamna și primăvara clocotea în spume și urla cuprins de turbare. („Iar aici, dragii mei, s-au ciocnit, cap în cap, două autobuze. Catastrofa secolului !", „Și, dincolo, vedeți placa de marmură șlefuită, oameni buni ? E un monument, l-au înălțat acolo niște bătrîni venerabili, părinții singurului lor fiu — alergător de curse !" „Gata ! Țineți-vă bine, acuși e un defileu !"). Șoferul le aruncă din zbor și numele defileului, dar vorbea atît de repezit

și cu niște sunete din limba lui atît de imposibil de repetat, încît, în urletul motorului și în nemilosul huruit al caroseriei, nu puteau deslușì nici măcar o silabă. De altfel, parcă mai avea asta vreo importanță acum, cînd lanțuri de coline — imense clăi, golașe sau năpădite de iarbă — își aruncau una alteia „Pobeda" și cînd, aidoma panglicii din mîna scamatorului, se încolăceau nu numai dunga îngustă de asfalt, ci și buclele verzi ale pădurii, și pelerinele albastre ale lanțurilor de munți din depărtare, și lanurile de porumb sau de floarea soarelui, și pantele pășunilor, acoperite cu turme de oi, ca și absolut tot ce se apropia doar o clipă de ei, atît cît să li se limpezească puțin ochii, și îndată se clătinau, tremurau, își luau zborul și se prăvăleau nu se știe unde. Scrînciobur gigantice de piatră îi legănau fără întrerupere, încît puteai crede — dacă ai fi avut răgazul să mai și gîndești ! — că, începînd cu cea dintîi zi a genezei, pămîntul acesta nu s-a domolit încă nici acum. Alături îl ai pe Aloyzas, stofa cam aspră a hainei lui, fosăitul lui domol, dar tu simți deodată că te sufocă aerul, care parcă prinde a se bălăbăni înăuntrul tău dintr-o parte în alta, azvîrlind afară de-acolo toate cunoștințele precise ce le aveai despre felul cum trebuie să șezi într-o mașină, să te comporți, să privești în dreapta și în stînga ta... Și pe Aloyzas îl asaltau multe, foarte multe impresii — nu-i amintește de purtarea ei din piață, deși e cert că n-o va uita, nu-i așa ? Dar nici la asta n-ai timp să te gîndești !

Dănțuitul munților și al văilor nu se mai termina, „Pobeda" ba luneca în jos ca un capăt de funie scăpat din mînă, ba se cocoța foarte sus pe serpentinele drumului, roțile o purtau în goană mai sus, tot mai sus, acolo unde nu erau decît pietre cenușii și fire uscate de iarbă nu prea arătoasă. Înghesuită într-o adîncitură a banchetei, cu o mînă scoasă afară prin gemulețul deschis și înfigîndu-și degetele celeilalte în rezemătoare, însă cu atîta îndîrjire că i se albiseră unghiile, Liongina stătea gata-gata să țipe cu o voce care și ei i s-ar fi părut respingătoare („Să oprească !", „Aloyzas, somează-l să oprească !"). Însă drăcușorul îndărătnic, poate chiar același care, în timpul dactilografierii, împănase textul lui cu greșeli stupide, sau, poate, un altul, cel care-o îmbrîncise acolo, în piață, silind-o să-i înduplece pe șoferi, acum îi astupă gura cu labele lui lipicioase. Și chiar dacă nu-i vedea chipul, își des-

luşea propriul chicotit conspirativ unindu-se cu pălăvrăgeala şoferului ; şi ce grozav e să simţi furnicături în spate, acolo, la mijloc, pe micul jgheab ud de transpiraţie, să aştepţi un salt şi mai mare, un salt peste o prăpastie pe care n-o vezi, însă o percepi cu precizie, aşa cum percepi sticla dintr-un geam. Oare nu tot aşa ca acum, cu strîngere de inimă şi speranţă, ascultase povestea aceea îngrozitoare a lui Inger despre dragostea ei ? Nu, nu, atunci era doar înspăimîntată. Pe cînd acum, e cu putinţă... chiar nu-i mai este teamă deloc ?

— Gata ! Am isprăvit goana prin defileu ! răcni şoferul, întorcîndu-şi spre pasageri faţa prelungă. Doar trebuie să mai fie şi cîte cineva gata să ţipe de bucurie cît îi ţine gura — cînd nu e nici ceaţă şi nici polei, care să transforme defileul în cetate inexpugnabilă ! De acum o să zburăm ca pe aripi ! În regulă ?

— Ştii, tinere, poate că, n-ar trebui ? făcu bănuitor Aloyzas trăgînd cu coada ochiului : pe volan săltau, pline de neastîmpăr, nişte mîini cu vinele umflate, şi, brusc, vocea lui îşi pierdu siguranţa. După părerea mea... În ceea ce mă priveşte pe mine personal...

— Ce, merg prea încet ? Da ? Să accelerez ? — şi interpretînd în felul său dorinţa exprimată, şoferul îşi rînji dinţii mici şi ascuţiţi ; mustăcioara semeaţă îi era udă, grumazul — lac de sudoare şi aceasta. Nu-mi permite tehnica, scumpii mei... Veniţi la anul — şi-o să vă duc iute ca vîntul, cu o „Volgă" nou-nouţă !

— În regulă, lasă că e bine şi aşa ! rosti Aloyzas presimţind lipsa de siguranţă a unui astfel de zbor şi imaginîndu-şi cu uşurinţă cum brusc, în plin mers, dintr-un salt, se vor desprinde de făgaşul drumului, vor rămîne agăţaţi în stare de imponderabilitate şi-apoi se vor năpusti în jos cu maşină cu tot, ca un pietroi şi se vor sfărîma în bucăţi. Nu, nu se vor sfărîma, se vor risipi ca nişte scîntei. La fel ca pocnitorile de la pomul de iarnă. Din pricina interminabilelor talazuri de piatră devenise plictisit şi melancolic, i-ar fi plăcut să tragă în piept cîteva fumuri de tutun, însă pipa nu asculta de degetele dezvăţate de obişnuita lor dexteritate, muştiucul îl lovea, ciocănind, peste dinţi. Nu reuşi deloc să-şi vină în fire şi cu atît mai mult s-o susţină pe Liongina, care mereu aluneca, nu se ştie pe unde, aşa că era nevoit să aştepte clipa cînd pămîntul nu va mai fi un gigantic scrînciob, ci va rede-

veni din nou pămînt. — Auzi, prietene, zise, atingînd umărul şoferului, dar frînele, îţi sînt în regulă ?

— Frînele ? Frînele mele-s ca viorile-n orchestră ! Poftim, dacă nu credeţi...

Drumul se învolbură, se stîrni, un nor de praf. Scrîşnind strident, dezgustător, şi răspîndind un miros de cauciuc ars, „Pobeda" se ridică pe roţile din spate la fel ca o iapă ce cabrează. Fierul bubui surd, motorul se-necă şi amuţi, capota mai fumega încă, de parc-ar fi un bot de taur întărîtat. Puţin lipsi să nu dea buzna în bariera micuţă, scundă, ce alerga de-a lungul drumului, sau, mai precis, — în ferăstruica aceea albastră — o rîpă săpată de ape, rotundă ca un iluminator, prin care privea cerul. Dintr-o lovitură cu piciorul, gaura aceasta s-ar fi putut lărgi fără nici o osteneală — n-ar fi fost nevoie nici măcar de bara metalică a „Pobedei".

Cu pieptul lipit de volan, şoferul îşi încleştă palmele pe tîmple. Liongina coborî cea dintîi. Aerul de munte o izbi în faţă ca o lovitură de pumn, însă capul şi trupul îi erau complet goale, — doar zgomotul strident al pneurilor, scrîşnetul lor pe pietre continua să-i mai răsune în urechi. Şubredă, proaspăt văruită — mica barieră, iar dincolo de ea cerul, pe care-l puteai lovi cu piciorul... Făcînd un efort, Liongina îşi desprinse ochii de pe sandaua ei roşie, ninsă cu o pulbere albicioasă. Peretele de piatră se prăbuşea în jos, fără zgomot... De-a lungul lui se zvîrcoleau crăpături înspăimîntătoare, pietrele ieşite în afară aveau pete de licheni... Un metru mai jos de nivelul drumului, ţeapănă, dreaptă — o tufă plină de ghimpi. Un măcieş ?... Cum o fi izbutit să se agaţe de stratul înfim de pămînt, adunat în cuta aceea de piatră, cum o fi prins rădăcină ? Florile i se cam scuturaseră, doar cîteva, întîrziate, îşi mai scoteau la iveală smalţul. În schimb, printre frunze scînteiau... briliante. Doamne-dumnezeule, ce-s astea ? Cioburi, ce, nu-i cît se poate de clar că-s cioburi ? Stropi de sticlă scînteiau în desişul de ciulini. Cioburile străluceau răspîndind raze diamantine — şi îţi venea să le atingi cu mîinile. Nu, n-o să poţi ajunge acolo ! Doar dacă te-ai propti zdravăn cu picioarele în marginile ripei săpată de ape, şi-apoi te-ai apleca mult, cu tot trupul.

Numai la gîndul că ar sta cu capul atîrnat deasupra prăpastiei, Liongina începu să se clatine pe picioare. Odată cu ea porni a se legăna pe cer şi discul soarelui, care, în

loc de căldură, răspîndea un frig de gheață. Liongina se lăsă pe spate și își înălță ochii în sus pentru ca soarele să fie din nou agățat la locul lui. Și să-i încălzească iarăși trupul amorțit și vlăguit.

Sprijinind spatele Lionginei cu palmele sale, Aloyzas o împinse ușurel înapoi, spre mașină, ca pe-o meduză moale, tremurătoare.

Nu apucase să se așeze bine praful, că din nou scrîșniră niște frîne. De astă dată nu ale „Pobedei" — ci ale unei „Volgi" verzi, de culoarea ierbii crude de primăvară. Din ea săriră doi bărbați cu cămăși albe și cravate viu colorate. Unul dintre noii veniți era mai vîrstnic — celălalt mai tînăr, unul — șofer, celălalt — pasager ; mai mult ca sigur însă că erau prieteni, pentru că, fără să se jeneze, întrerupîndu-se unul pe celălalt, își oferiră cu căldură serviciile.

— Dar nu s-a întîmplat nimic. Absolut nimic, le mulțumi cu răceală Aloyzas. Se simțea penibil, în fond el însuși, nu altcineva, provocase frînarea periculoasă de adineauri, așa încît atenția străinilor îi era dezagreabilă.

Prăbușită pe banchetă, ca și cum i s-ar fi înmuiat coloana vertebrală, Liongina tăcea. Tăcea și șoferul, pe care era imposibil să-l desprinzi de volan.

— N-avem nevoie de nimic. Absolut de nimic ! Cu mult calm, Aloyzas încercă să se descotorosească de ajutoarele nepoftite.

— E bine tot ce se termină cu bine, rosti cel mai tînăr, gata-gata să-i dea dreptate. Oricum, meritați felicitări !

— Într-adevăr, vă felicit, ați scăpat cu bine ! Dispozitivele speciale de fixare a volanului nu s-au desprins ? nu-l slăbea deloc cel mai vîrstnic, ca și cum el în persoană reușise, printr-o minune, să ocolească prăpastia. Din cînd în cînd fața lui expresivă se înfiora de un tremur, riduri mărunte se desfăceau ușor și reveneau la locul lor, ca pliurile unei țesături în bătaia vîntului. Dar cauciucurile sînt întregi ? Poftim, asta-nseamnă frîne nesincronizate ! Păi, cu frînele astea circuli, djighitule [1], ai ? și cu mîna băgată prin geamul deschis, începu să-l zgîlțîie pe șofer.

— Am avut impresia că peste o clipă o să vă prăbușiți cu zgomot în jos. Îngrozitor, șase sute cincizeci de me-

[1] Djighit — călăreț iscusit și neînfricat. Inițial se numeau astfel cei din munții Caucazului.

tri. Asta e înălțimea oficială de aici, localnicii susțin însă că sînt peste o mie. Fundul e sub nivelul mării. Nimic de zis, un salto-mortale de toată frumusețea ! Acum un an am avut prilejul să asist la un caz asemănător, pot să vă spun că, încă și-acum... — cel mai tînăr era vădit cuprins de înfiorare, și totodată de încîntare, în fața tabloului pe care amintirea i-l reînviase. În ochii săi ageri, scînteietori, licări spaima încercată atunci.

— Dar, vă repet. Nu ni s-a întîmplat nimic ! Aloyzas n-avea intenția să se lanseze în discuții interminabile.

— Vă rog, nu vă supărați că vă spun. Pericol de moarte, posibil, să nu fi fost, în adevăr, dar cînd vezi totul de la distanță... — Tînărul se întrerupse — în interiorul întunecos al „Pobedei" văzu o fată sau o femeie foarte tînără. Rămase uluit observîndu-i gura, mai exact, buzele — aidoma unor mici petece de cîrpă cenușie. Pînă și morții au buze mai frumoase. Chipul lui uscățiv se învăpăie de uimire. Micul triunghi al mustăților, aproape invizibil sub nasul expresiv și energic, începu să-i pulseze. Îi părea rău de fata sau femeia asta, deși, deocamdată, mai trăia cu intensitate bucuria că plictiseala drumului fusese risipită de un eveniment, iar el și prietenul său au fost pe punctul de a juca rolul unor salvatori. — Iertați-mă, nu vă simțiți bine ? Pot să vă ofer o gură de coniac. Nu ? Atunci, poate „borjomi" [1] — avem în portbagaj. Guram, fii bun, se adresă el vîrstnicului, deschide portbagajul. Doamnei sau domnișoarei acesteia, — vă rog să mă scuzați, nu știu cum să mă adresez, — îi este sete.

— Nu, nu !

Acum o nouă primejdie îi amenință. Diferită de cea care planase asupra lor în urmă cu un minut, însă, oricum, primejdie și asta. Micile petice de cîrpă cenușie alunecară de pe buzele ei, care, perfide, străluceau acum ca rubinul, de parcă femeia lipise acolo un zîmbet provocator. Liongina repetă instinctiv lecția însușită nu demult, în piață, cînd, fără nici un efort deosebit din partea ei, toți cei din jur i se supuseseră. Într-adevăr, chipul cu nas acvilin și ochi strălucitori părea gata să rămînă pentru totdeauna nemișcat, unde se afla : în gemulețul „Pobedei". Dacă ea avea să-i permită...

— Fiți atent, feriți capul.

[1] Apă minerală de Borjomi — după localitatea cu același nume din Republica Sovietică Socialistă Gruzină (Georgiană).

— Cine ? Eu ? şi în aceeaşi clipă se lovi cu capul de marginea capotei. aşa cum prevăzuse ea. Va să zică, refuzaţi „borjomi“ ? Păcat. Este o bă-utură minunată, sîngele mu-unţilor. Nu-i aşa, Guram ? — Vorbele lui, rostite curgător, cu duioşie, se împiedicară brusc, deveniră nesigure, poticnindu-se în ironia tinerei femei.

Ehei, acum n-o să te mai poţi descotorosi de el prea uşor, gîndi Liongina înfiorată, şi de emoţia pe care o încercase, dar şi de un soi de satisfacţie răzbunătoare — de parcă izbutise să aibă cîştig de cauză într-o discuţie cu cineva ! Ia te uită, ce mai mîndreţe de bărbat încrezut. cel dintîi flăcău din sat. Descoperirea aceasta, care n-avea legătură cu elocinţa pompoasă, caracteristică celor din sud, a necunoscutului şi nici cu înfăţişarea lui de fante, acţionă asupra Lionginei într-un mod ciudat. Munţii începură din nou să se clatine în faţa ochilor ei. „Pobeda“ se smuci nebuneşte din loc... O pietricică, ţîşnind de sub pneu, se împlîntă în cer... Liongina se ghemui şi îşi pironi ochii somnoroşi în deşertul albastru. Virînd fără zgomot, de astă dată mai încet, „Pobeda“ se dădu îndărăt lunecînd din faţa beznei.

— Faceţi cunoştinţă. Soţia mea. Noi...

Venise cu întîrziere ajutorul lui. Aloyzas sesiză el însuşi că n-a înlăturat la timp dezastruosul eveniment. Se întîmplase ceva, ceva ce n-ar fi trebuit să se întîmple. Dar ce anume ? Asta n-a înţeles nici Liongina. Iată „Pobeda“ lor — încinsă, mirosind urît din pricina vaporilor de benzină şi avînd mocheta îmbîcsită de praf. Iar alături — intrată chiar pe pietrişul din marginea drumului, „Volga“ nou-nouţă. Mistuindu-se în hăul prăpastiei, pietricica aruncată adineauri ţiuia subţirel, ca un ţînţar ce se îndepărtă. Ducea cu sine un mic fragment alterat al fiinţei ei. Şi-atunci, de ce o întrista despărţirea asta, de ce i se strîngea inima de durere ?

— În cazul acesta, îmi cer prea supus iert-aare ! De o mie de ori ! Iar a o mie una oară, pentru faptul de a nu ne fi prezentat, ca cei din urmă dintre prost crescuţi ! Şi tînărul, — de altfel, nu chiar atît de tînăr, avînd pe puţin douăzeci şi cinci de ani — fantele acesta încîntat de propria-i persoană, întredeschise portiera. — Prietenul meu — Guram Mgheladze, ilustru regizor la teatrul de păpuşi! Iar supusul dumneavoastră servitor — Rafael Huţuev-Namregi ! De ce port un dublu nume de familie ? Unul este pen-

tru actul de identita-ate, celălalt — pentru afişe. Căci eu, vedeţi dumneavoastră, cum-necum, sînt artist.

— Nu-l credeţi pe modestul acesta — e o stea de primă mărime ! îl întrerupse cel vîrstnic, adică Guram Mgheladzé. Dacă nu astăzi, mîine — în mod sigur ! Regizorii de filme se bat disputîndu-şi-l. Să luăm, de pildă, fie şi numai profilul lui acvilin, cît de valoros e ! Ce mai, de neînlocuit — în rolurile de îndrăgostit romantic ! Nici n-ar avea nevoie să joace vreun rol — pentru că e îndrăgostit de toate : de munţi, de copaci, de soare ! De altfel, ar fi şi imposibil să nu iubeşti munţii de aici ! Şi Mgheladzé îşi desfăcu larg braţele — gata parcă să îmbrăţişeze la pieptul său necuprinsul haos de piatră, răbufnit din adîncuri şi încremenit acolo de cînd lumea.

— Eh, o dată. O singură dată m-au ademenit cei de la cinematografie şi, de atunci, nemernicul ăsta îmi face mereu zile fripte ! zise Rafael, prefăcîndu-se supărat, dar rîzînd totodată. Nu se mai bîlbîi cînd i se adresă prietenului, însă mocasinul lui cafeniu desenă cu nervozitate ceva pe pietriş.

— Arc şi săgeată. Poftim, e gata să-i facă de petrecanie unui biet păpuşar ! explică cu indiferenţă Mgheladzé desenul schiţat.

— Ascultă, păpuşar nenorocit ! Să ştii că n-am să-ţi suport ironiile ! strecură printre dinţi Rafael pălind. Liongina îi spuse în gînd doar prenumele, nu i se adresă după răsunătorul său nume de familie.

— Acuşi mă provoacă la duel. În regulă, în regulă, gata, am tăcut. Are şi tînărul nostru muntean un temperament, de mai mare dragul ! Obrajii rotunzi ai celui vîrstnic, strălucitori de roşii ce erau, tremurau cutremuraţi de un rîs plin de duioşie.

— Da, da, bătrîne, nu uita că sînt muntean. Şi nu un muntean oarecare, ci unul de pe cel mai important lanţ de munţi ! Mînia lui Rafael se risipi fără urmă, — oare jucase doar rolul unui om mînios ? Acum, din nou politicos, li se adresă străinilor : — Cei doi muşchetari, Guram şi Rafael, sînt la dispoziţia dumneavoastră !

Vădit fără chef, cu toate că îşi păstrase prestanţa, Aloyzas se înclină :

— Aloyzas Hubertavičius, profesor la Institutul de cultură din Vilnius. Dumneaei este soţia mea, Liongina... —

Habar n-avea cum ar fi trebuit s-o prezinte în alt fel, fără a-şi submina propria autoritate în faţa acestor somităţi locale. O clipă îi trecu chiar prin minte că în afara faptului că este soţia lui şi e dactilografă, nu ştie nimic, absolut nimic despre ea, deşi pînă în acel moment socotise că ştie totul.

— Frumos nume — Lón-gina ! Rafael nu izbuti să pronunţe un „l" înmuiat, deşi îşi dăduse osteneala s-o facă. Lón-gina ! accentuă el prima silabă, retezînd astfel tot ceea ce nu era obligatoriu să facă parte din numele ei.

— Şi ce înseamnă numele soţiei dumneavoastră ? se informă Mgheladze, politicos.

— Nimic. Un nume ca oricare altul. Varianta feminină a lituanianului — Lionginas, mormăi Aloyzas ; fără să vrea, o plasase pe Liongina în centrul atenţiei. Şi-acum, cred că e timpul s-o luăm din loc, nu-i aşa ? Hei, prietene ! zise, atingînd spatele şoferului, care continua să stea nemişcat, parcă înlemnise acolo.

— Guram, vai de mine, Guram, noi facem aici pe cavalerii plini de noblețe, iar musafirii mor de foame şi de sete. Ascultaţi ! La cinci kilometri de aici e un izvor şi un mic duhan [1] — o bodegă micuţă ! Şi Rafael îşi pocni voios degetele, imaginîndu-şi masa cu bucate gata servite. Aşadar, stimaţii noştri, urmaţi-ne. Dă-i drumul, Guram !

— Imediat comand şaşlikul — prin telepatie ! Şi, făcînd o mină poznaşă, Guram izbucni în hohote de rîs. Din păcate însă, văd că şoferul scumpilor noştri musafiri s-a prefăcut în stîlp de sare. N-ar fi cazul să-l aducem în simţiri ? Pumnul tău e mai solid, Rafael, nu ?

Fu de-ajuns ca tînărul muntean să arunce o privire scînteietoare şi să tuşească semnificativ, pentru ca şoferul „Pobedei" să învie din morţi. Începu să ofteze, să geamă, să-şi frîngă mîinile. Era dispus să sărute pînă şi pietrele de sub sandaua Lionginei. Se văicări jalnic o vreme, apoi începu deodată să rîdă strident, nervos.

— Copită de măgar, cap sec ce eşti ! Ce crezi că transporţi ? Coceni de porumb sau oamenii vii ? — În jurul creştetului strălucitor şi chel, flutura coama căruntă a lui Guram, iar vorbele lui biciuiau nemiloase. Îl certă îndelung pe şofer, amestecînd laolaltă cuvintele ruseşti cu cele gruzine şi ascultîndu-şi încîntat, ca la teatru, propria-i

[1] Denumire foarte veche folosită în Caucaz pentru o circiumioară sau un mic restaurant cu vînzare de vinuri.

voce. Văzduhul vuia, atît de puternic răspundea ecoul. Amenințările păpușarului se rostogoleau pînă în vîlceaua ce se zărea albăstrind undeva în adîncul de jos.

— Pornește, pornește imediat! Și mergi așa cum ne-am înțeles! îl grăbi Aloyzas pe șofer.

— La revedere, pe curînd. Cam bănuiesc eu unde o să opriți! Închizînd cu zgomot portiera în urma lui Aloyzas, Rafael îi aruncă Lionginei, prin geam, o privire veselă și lacomă.

Îi răspunse și ea printr-o privire. Însă nu una amețitoare, care s-o ardă și pe ea însăși, ci una cuminte, prietenoasă, care-l implora să uite totul. Văzută de aproape, fața lui Rafael nu-ți dădea impresia că e masca unui erou de film — fără urmă de rid, netedă, chituită cu fard — nu: era zgrunțuroasă, ca o sculptură neșlefuită pînă la capăt. Pe obrazul stîng, ca o mică potcoavă — o cicatrice. O fi un semn din naștere? Urmă de cuțit? La ceartă se aprinde ușor — oare se și încaieră? Fața aceasta îi plăcu mai mult decît profilul acvilin, pe seama căruia glumea Guram, dar acum nici ea nu mai era cea care, cu un minut în urmă, jucase rolul eroinei ce nu are nimic de pierdut. Încercă să-și alunge amețeala, care încă stăruia, și pentru a simți mai bine prezența lui Aloyzas, Liongina se lipi de umărul lui puternic, ușor încordat. Dar inima nu-i fu năpădită nici de fierbinte afecțiune, nici de căință. Surprizele acestui drum de munte îi învălmășiseră toate simțămintele. Trebuia să facă un efort și să redevină, fie și numai pentru scurtă vreme, din nou tandră, ascultătoare. Bat oare la o ușă închisă? Oare eu, cea dinainte, nu mai exist? De un lucru însă era convinsă: n-avea nici un chef ca acești neprevăzuți tovarăși de drum să se mai ivească vreodată în calea ei. În calea noastră, rectifică ea imediat în gînd. Hotărîrea de a evita noi întîlniri nu era dictată de sentimente — ci de o precauție pur feminină. De-a lungul drumului, treptat, acumulase o oarecare experiență. Cîndva o să devină și ea înțeleaptă, la fel ca alte femei, poate chiar și mai înțeleaptă ca altele, dar, deocamdată, n-avea cum să-și dea seama de asta. Cînd „Volga" cea verde se făcu nevăzută după un munte uriaș cu povîrnișul știrbit — de acolo scoteau piatră de construcții, pe care o încărcau apoi în vagonete — în fața ochilor Lionginei apăru mica potcoavă de pe obrazul palid al lui Rafael.

La coborîş, drumul, torturat pînă atunci de viraje neaşteptate, deveni mai drept. Ciocăneau încă, din cînd în cînd, lovind fundul maşinii, pietricele rostogolite pînă pe asfalt de pe povîrnişurile abrupte, însă munţii cei mohoriţi se dădeau la o parte şi, treptat, se înfăţişa vederii o vale largă, smălţuită cu iarbă de un verde delicat. Părea că undeva, în faţa lor gonea un tainic binefăcător, care descîlcea cotiturile drumului şi astupa cu pietriş hîrtoapele. Totul se schimbase aşa cum se schimbă decorurile la teatru : în locul pantelor abrupte şi a defileurilor, începură a se perinda agreabile coline, copaci deveniţi cenuşii, care mureau de sete, şi tomate, un imens cîmp ce părea împodobit cu ghirlande de becuri roşii. Tomatele se desfăşurau în şiruri lungi, la fel cu cele de cartofi în Lituania. Aloyzas se arătă plin de interes pentru agricultura de prin partea locului şi începu să vorbească cu şoferul, care însă nu scotea un cuvînt, parcă se afla pe banca acuzaţilor. Îi secase cu desăvîrşire izvorul elocinţei. Acum, după ce totul se terminase cu bine, fără să fi fost nevoie să se dezvinovăţească măcar, începuse să-l mustre conştiinţa.

— Nu-i mai scoate din sărite pe bietul om ! izbucni Liongina, speriată ea însăşi de tonul poruncitor al vocii sale.

Aloyzas îşi aminti că auzise ceva în legătură cu răul de munte, ceva asemănător răului de mare. Oare suferea şi ea de răul acela din pricina înălţimii, a trepidaţiilor şi a zgomotului ?

Munţii rămîneau tot mai în urmă, se ascundeau tot mai des după dîmburi izolate sau grămezi de piatră, însă Liongina simţea organic prezenţa lor, mai precis — necesitatea lor... Căci, cine oare susţinea, ridicînd în înalturi, pînza albastră a cerului, dacă nu ei ? Deodată îi trecu prin minte că, poate, nu numai acea mică potcoavă de pe obraz, dar şi omul care-i răsărise în drum aidoma unui spiriduş ieşit dintr-o cutie fermecată, Rafael — tot o plăsmuire a munţilor fusese. Şi totuşi, grozav şi-ar fi dorit Liongina ca munţii s-o înconjoare din nou, să se ridice la orizont în toată maiestuoasa lor înfăţişare, făcînd ca realul să pară născocire, iar născocirea real. Iată, a fost de ajuns să gîndească doar asta, pentru ca imediat, undeva departe-departe, în direcţia în care ducea drumul, să apară, pe neaşteptate, un nouraş alb. Deşi goneau într-acolo, nou-

raşul rămînea pe loc. Drumul începu iar să coteaască întruna, să se tîrască în sus, în schimb nourașul n-avea de gînd să-şi schimbe poziţia. Stătea atîrnat, încremenit acolo pe bolta albastră. Cînd se uita mai atent, Liongina observă că norişorul se sprijină pe ceva. Aidoma unei păsări cu penaj alb şi aripi întinse — se lăsase pe ceva albastru, ceva ce nu era nici depărtare, nici aer condensat. Pasăre dacă era, ar fi zburat demult. Nu ! Tot munţi sînt, doar că-s încă şi mai înalţi, încă şi mai maiestuoşi ! Şi Lionginei începură iarăşi să-i ţiuie urechile, ca acolo, lîngă rîpa rotundă, săpată de ape, în mica barieră de ciment de deasupra prăpastiei.

Să fie acesta izvorul promis ? Vîna micuţă de apă nu susura, nimeni nu lua apă de acolo, însă camioane şi maşini mici înconjurau pe cîteva rînduri o construcţie scundă, zidită din piatră şi stropită neglijent cu vopsea albă. Prin geamurile larg deschise, ce încercau să reţină ultimele raze ale soarelui de seară, se prefira miros de carne friptă, ceapă şi oţet. Mirosea a slănină prăjită pe jar, a vin care, turnat din belşug, încinge sîngele, pe scurt — a fel de fel de năvalnice desfătări ale vieţii. La fereastra din capăt, un bărbat, depărtîndu-se de cărbunii încinşi, se aplecase înafară, aproape pînă la jumătate, ca să se răcorească. Mînecile suflecate ale halatului alb, descheiat, părul abundent de pe piept, buzele ce căutau cu lăcomie răcoarea... Faţa de un roşu cărămiziu a bucătarului strălucea, de parcă atunci o scosese dintr-un cazan cu apă clocotită. Spunînd ceva cu o voce răguşită, guturală — nu se ştie cui, nu se ştie ce anume ! — el dispăru înăuntru, unde, de-a lungul pereţilor se tîrau reflexele focului şi se auzeau glasuri de bărbaţi răcnind cît îi ţinea gura.

— Şaşlîk, rosti şoferul înghiţind în sec. Fac ăştia un şaşlîk, de-o să vă lingeţi degetele, nu alta.

— Dă-i drumul, dă-i drumul ! îi aruncă Aloyzas şoferului, cînd acesta încetinise, şi se încordă de parcă era călare şi strîngea pîntecul umflat al calului. Înainte, am spus ! M-am săturat de-atîtea aventuri !

Ultimele cuvinte le strigase în lituaniană, surprinzînd privirea pe care i-o aruncase Liongina. Sub un alun, înconjurată de o droaie de copii, îşi scînteia verdele deschis o „Volgă". Aloyzas nu-i adresase şoferului ordinul său, ci Lionginei, luîndu-şi astfel revanşa pentru comportarea ei

nestăpînită de acolo, de lîngă prăpastie. Îi strînse umărul într-o încleştare pe care n-o slăbi decît după ce duhanul dispăru după nişte copaci. Prin atitudinea sa energică, subliniată de o privire severă, Aloyzas nu-i pretindea numai supunere, el vroia ca Liongina să plece de aici ca soţie a lui, şi nu pur şi simplu să accepte ca el s-o tîrască după sine ca pe o oaie cu funia la gît. În ceea ce o privea, ea, dimpotrivă, ar fi vrut să rămînă făptură necuvîntătoare. Porunceşte-mi, Aloyzas ! Procedează cum crezi tu de cuviinţă. N-am să-ţi mai ies din cuvînt niciodată. De azi înainte nu mai vreau nimic. Sînt şi aşa sătulă pînă la refuz de pămîntul acesta care se clatină, de culorile şi mirosurile lui violente. Şi ea se lipi în tăcere de soţul său. Avea impresia că nu fugise de circiuma aceea, ci de un nor negru, spintecat de tunete şi fulgere, — deşi de jur împrejur era cald şi linişte.

O senzaţie de neobişnuită linişte o cuprinse şi pe ea cînd şoferul opri pentru a controla cauciucurile. Chiar lîngă drum răsuna, destul de guraliv, un clipocit. Se vede că acesta era izvorul, sau mai precis o mică vînă desprinsă din el, ce curgea pe aici. O scînteiere jilavă, hoinară licărea prin frunziş, iarbă şi vreascuri, — de fapt ceea ce vedea nu erau cîtuşi de puţin vreascuri, ci strujeni de porumb uscaţi ; pîrîiaşul clipocea pe mai multe glasuri, după cum erau şi obstacolele ce trebuiau învinse : vreun mic prag de piatră, vreo sticlă goală, sau vreun cauciuc uzat de automobil. Iată, nenumărate şuviţe înspumate pipăiau un bloc de granit, cu o frunte lăţăreaţă, şi adînc împlîntat în pămînt — n-aveai nici cum să-l clinteşti din loc şi nici cum să sari peste el ! — şi-atunci, murmurînd cu duioşie, pîrîiaşul îşi repezea cotul mai încolo, şi piatra aceea mare ia-o de unde nu-i, în schimb, vina mică şi subţire de apă, croindu-şi un jgheab mititel pe alături, alerga încă şi mai veselă, înainte, într-acolo unde era multă lărgime şi libertate, unde puteai face larmă cît pofteşti sau, unde, dimpotrivă, desfăşurîndu-te pe întinderea unui fluviu întreg, puteai să taci îndelung.

Cînd Liongina începu să-i vorbească lui Aloyzas despre asta, el surîse.

— Fluviu ? Grozav fluviu, nimic de zis ! Se termină acolo unde din pîrîiaş se preface în baltă, — uite-o, balta de colo, de lîngă ferma de vaci. Vezi cum stau proţăpite doniţele în fluviul tău ?

În fluviul meu ? De ce al meu ? Şi de ce trebuie să te bucuri că un pîrîiaş gureş devine baltă rău mirositoare ? Dar lui nu-i răspunse la întrebare : se simţea şi aşa vinovată. Se întîmplase ceva ce n-ar fi trebuit să se întîmple — deşi nimeni nu putea spune ce anume —, iar ea, nu numai că nu se împotrivise, dimpotrivă, contribuise chiar la declanşarea acelui ceva. Pe ea însă, care nu înţelegea nimic în mod desluşit, ci doar construia vagi ipoteze, o înspăimînta nu atît culpa de acum, cît, mai cu seamă, cealaltă — care avea să se săvîrşească în viitor. Tocmai pentru cea de atunci se căia dinainte.

„Volga" verde îi ajunse din urmă şi dispăru în goană, pusă pe fugă de umbrele aruncate din belşug asupră-i de copaci, de coline, de casele cu acoperişuri joase, plane, cu uşi şi ferestre larg deschise. Brusc, Lionginei i se năzări : uite, unde trăiesc oameni fericiţi, nu vezi nicăieri nici un fel de lacăte, doar puse la uscat pe funii mănunchiuri cu tot soiul de ierburi şi fructe, sau rufe de toate culorile. În verandele deschise pătrunde, dinspre plita micuţă, cît palma, ce fumegă în grădină, fumul gras, cu mirosuri vestind cina ; două vecine, fără a coborî nici una din micul ei cerdac şi fără a conteni să piseze nu se ştie ce, fiecare în cîte-o piuliţă, stau de vorbă, clinchetul clopoţeilor de prin tufişurile dese ar putea deveni, dintr-o clipă într-alta, behăit, muget, sau fîşîitul şuviţelor de lapte — totul este la vedere, descoperit în faţa cerului şi a pămîntului, în faţa celor ce trec pe drum, pe jos sau în vreun vehicol. Dacă maşina şi-ar fi redus din viteză — adevărat, acum şoferul nu mai gonea cu aceeaşi semeţie ! — Liongina ar fi putut observa nu numai fericirea netulburată sau oboseala de pe feţele localnicilor, dar şi cîte ceva în plus : nepăsare, amărăciune din pricina vreunei speranţe neîmplinite, ba chiar şi invidie faţă de ei, cei ce goneau cu maşina, ducînd totodată cu sine, pe geamurile „Pobedei", ultimele pete de lumină ale zilei. Dar cine ar fi fost în stare să desluşească înţelesul vorbei străine, aruncată în urma ta, cînd abia de poţi prinde din zbor nişte sunete cu care nu eşti deprins ? Ce te faci dacă e un reproş şi nu un salut de bun venit ? E mai bine, deci, că şoferul nu încetineşte, Liongina nu vrea să se atingă de viaţa altora, care are-ntotdeauna şi altă faţă, în afara celei vizibile. Dar gîndi : dacă, pe neaşteptate, toată frumuseţea asta, toată

fericirea asta, or s-o năpădească într-o bună zi, la fel ca amintirile de la o înmormîntare fastuoasă ? E cu putinţă oare să se înmormînteze pe sine înainte chiar de a fi început să trăiască ? Enigma acestui sfîrşit inevitabil, ce plutea în aer, pe undeva prin apropiere, i-o şopti şi amurgul. Părea că o stîncă uriaşă, prăvălindu-se, acoperise valea pe de-a-ntregul, astfel că totul, pînă şi panglica albicioasă a drumului se dizolvă pentru o clipă, în funingine. Sau poate că nu era vorba de o stîncă, ci de un tăvălug gigantic, înmuiat în catran, care strivea fără zgomot tot ce-i ieşea în cale şi nimeni nu putea nici să-l oprească, nici să-i schimbe direcţia.

— Aşa e în Sud. În ţinuturile astea, draga mea, întunericul cade întotdeauna brusc. Aici totul e altfel. Nu e ca acasă. Aloyzas profită de întunecimea neaşteptată şi de deruta soţiei, pentru a o sili să se simtă şi mai legată de el.

Deodată Liongina deslusi, dar nu cu ochii — ochii ei demult nu mai vedeau nimic — ci cu întreaga-i fiinţă, ce tînjea mereu după lumină, o mică scînteie verde. O clipă, aceasta licări prin apropiere, apoi, ajungînd din urmă maşina, dintr-un salt, i-o luă înainte. Plutea pe undeva prin faţa lor, ba dispărînd, ba reapărînd din nou, de parcă, neobosită, le călăuzea drumul. Ca şi cum abia aşteptase să se ivească această primă luminiţă, începură să strălucească şi altele, să se aprindă, cînd mai jos, cînd mai sus, agăţîndu-se de povîrnişuri şi pripoare, iar cele mai temerare se cocoţară tocmai pe bolta cerului — se risipiră de-a lungul acesteia pînă hăt-departe, şi de acolo, din înalt, tot clipind, lăsau să cadă jos, în bezna adîncă, mici boabe strălucitoare. Părea că stelele nu licăresc doar, ci zuruie totodată. Îndepărtînd zăbranicul sumbru de întuneric, se trezi la viaţă şi terra, care începu să discute cu cerul. Văzduhul se umplu de zgomote percutante, un fel de sunete ascuţite şi stridente, de triluri şi ţîrîituri, ce răsunau din toate părţile. Urechile vuiau, mulţimea sunetelor dese, sacadate, amestecate toate laolaltă, nu înceta nici pentru o clipă.

— Ăsta-i ţîrîit de cicade. Sînt la fel ca greieraşii noştri de cîmp, doar puţintel mai mari. Informaţia asta Aloyzas o scosese tot de prin cărţile lui.

Se prea poate să fie cicade, îşi zise Liongina, văzîndu-se silită să-i facă această concesie, după ce, deprimată

mai întîi din pricina beznei neașteptate, fusese acum din nou readusă la viață datorită luminițelor. Foarte posibil ca Aloyzas să aibă dreptate — n-au decît să țîrîie pînă n-or mai putea greierașii ăștia de prin partea locului ! — totuși, chiar din prima clipă în care tăciunii stelelor străpunseseră întunericul și, pe cerul fără hotar, începură să ardă în vîlvătăi aștrii, reluînd din nou acea veche, de cînd lumea cale, fără de sfîrșit, ce nu depinde de voința noastră, dar e indisolubil legată de noi, oamenii, Liongina nu înceta să se tot mustre îndurerată : de ce oare, bulgărașule de gheață, altădată nu vroiai să privești cerul ? Sau dacă-l priveai, de ce nu vedeai nimic acolo ?

Și ar fi continuat, de bună seamă, să se tot cicălească încă multă vreme, de n-ar fi salvat-o oboseala. Liongina aținti și avu un vis. Poate că nici nu fusese vis, ci pur și simplu un fel de viziune, apărută la hotarul dinaintea somnului, după o zi agitată, cînd încă mai simți, auzi și înțelegi totul, dar nu ai puterea și nici dorința să-ți rînduiești impresiile în micul sipet al memoriei, sau să clarifici fără întîrziere ce semnificație poate avea fiecare din ele. Nu era o halucinație, dar nici un vis nu putea fi, pentru că, ceva mai tîrziu, avea să-și amintească pînă și cum se cățărau din nou pe munte, care, de astă dată, nu era nici golaș, nici acoperit de păduri fremătătoare, ci amenajat pentru locuit, cum se tîrau pe ulicioara îngustă, șerpuitoare, înghesuită din amîndouă părțile de verande și acareturi, iar copacii, nemaiavînd loc după gardurile de piatră ale curților, își întindeau crengile în ulicioară și ciocăneau, cu mere și prune, în capota mașinii. Ulicioara, acum nu mai era cea dintîi, ci o alta, în care abia de mai putea răzbi lumina din ferestrele adumbrite de rețeaua deasă de crengi, — căci pretutindeni se unduia o vegetație năvalnică, ce părea neagră în noapte — era bîntuită de sunete de radio, de mugete, behăituri și mirosuri de mîncare ca și de curiozitatea localnicilor — vroiau să știe cine a venit atît de tîrziu, de ce gonește și duduie mașina și încotro se îndreaptă ? La fiecare pas cîte cineva, dînd la o parte perdeaua întunecată de verdeață, răcnea niște cuvinte neînțelese, într-o limbă străină, iar șoferul, respingînd parcă o minge ce-i fusese trimisă, răcnea, la rîndul lui, ceva drept răspuns, și abia într-un tîrziu țîșni în mijlocul drumului un flăcăiandru, farurile „Pobedei" îl

plesnirâ puternic peste picioarele subțiri, de ți se părea că o să i le frîngă, dar ți-ai găsit — sprinten, mlădios ca o nuieluşă, țopăind, el alerga în fața mașinii, în timp ce aceasta se tîra în urma lui, tot mai sus și mai sus, pînă cînd se opri, proptindu-se într-un perete sau într-o poartă. Băiat și șofer se făcură nevăzuți de parcă-i înghițise pămîntul. Ceasul de la bordul mașinii ticăia și tot ticăia neobosit, ea și Aloyzas, fără a coborî, așteptau de o veșnicie la poartă, în spatele căreia — acum se putea vedea bine — se înălțau niște construcții mari și copaci. De cealaltă parte a porții se zbuciuma un dulău înverșunat, zornăindu-și lanțul și lătrînd asurzitor — ca și cum dirija un numeros cor de cîini de țară gălăgioși. Cînd, în sfîrșit, izbuti să se ridice deasupra gardului, apăru un cap mare, cît o minge de fotbal, un piept voinic și niște labe puternice. Mîna cuiva agita un felinar, luminînd, printre tufele crescute mari și dese, cărăruia, — pe aceasta se rostogoliră înapoi pe ulicioară, șoferul și băiețandrul, — iar o voce guturală, bătrînească, domolea cîinele, îndemnîndu-l să tacă. Îi vorbea în rusește, pentru ca noii veniți să înțeleagă ce spune și să nu se sperie, și cu toate acestea, omul care se apropiase — cu felinarul și o pușcă de vînătoare pe umăr, un moșneag șchiop, căruia mereu i se închidea un ochi, — suspina înspăimîntat și bolborosea ceva nedesluşit.

— Directorul nu-i aici — e la nuntă, administratoarea nu-i aici — e la altă nuntă, vai, vai, vai ! traducea suspinele bătrînului băiețelul cel isteț.

Dulăul își zornăia lanțul și scheuna, șoferul, moșneagul și băiețandrul, adunați tustrei, se sfătuiau în legătură cu ceva, Aloyzas zîmbea cu neîncredere, strîmbînd din nas și negăsind cuvinte prin care să-și verse năduful și să-și exprime dezamăgirea. Prin împletitura deasă de crengi se ivi luna și lumina ei lividă inundă ulicioara, ca pe o scenă pe care trebuia să se săvîrșească o crimă, sau ceva asemănător, dar... nu, nu se va întîmpla nimic înspăimîntător — continua să-și zică Liongina, care nu-și revenise complet nici acum. Nu se grăbea să iasă din fundul mașinii unde era cald — te pomenești că nu-i vor da ascultare picioarele și, pe deasupra, ce nevoie are ea să risipească grupul ce-o impresionase atît de mult : moșneagul cu pușca, strengarul și dulăul ? Dintre toți ceilalți moșneagul se agita cel mai tare, vioara întîi, însă, rămînea

băieţandrul, ascultau toţi cu atenţie şi cu respect vocea lui de alto în schimbare şi, în plus, tot el traducea jelaniile răzleţe ale moşului, alegîndu-le pe acelea care, după părerea lui, erau mai importante.

— Bărbatul se duce cu bătrînul, femeia cu mine ! hotărî băiatul ; şoferul refuză îndelung şi în mod enervant plata, mormăind că mai bine l-ar înghiţi pămîntul decît să ia bani de la ei.

„Pobeda" viră şi îndată luminile ei de poziţie, coborînd panta, începură să danseze, îndepărtîndu-se. Fără să lase din mîini servieta şi sacoşele, Aloyzas înainta repede, cu paşi mărunţi, în urma paznicului, acoperindu-şi faţa cu cotul, să nu i-o şfichiuiască din întîmplare vreo creangă, vreo rufă pusă la uscat sau cine ştie ce altceva — n-avea nici o încredere în misterioasele umbre, şoapte şi foşnete din jur şi nici în dulăul ce schelălăia în răstimpuri, ce-i drept, binevoitor acum, dar care putea, cu o singură lovitură de cap, să doboare un om ostenit. Aloyzas mai păşea încă prin curte, împiedicîndu-se ba de o tufă, ba de un scaun de grădină împletit, în vreme ce Liongina trecuse deja pragul de piatră de la intrare. Casa era din lemn, asta a înţeles-o după zgomot : scara, duşumeaua, uşile — totul scîrţîia, ca şi cum o avertiza că fiecare pas al ei se aude şi, dacă va fi nevoie, va constitui o dovadă de nătăgăduit. Dovadă pentru ce anume ? Pentru respiraţia ei sacadată, plină de nelinişte ? Dar cine-i interzice să înainteze încetişor, cu ochi deschişi ce nu văd nimic, în întîmpinarea destinului, care, în clipa aceasta, îi arată atîta bunăvoinţă ? Băiatul o conducea, ţinînd-o de degetul arătător de la mîna stîngă — i-a fost ruşine s-o ia de braţ — avertizînd-o de fiecare dată cînd se apropiau de vreun cot al micului coridor, sau de vreo mobilă ascunsă în întuneric. O cameră, sforăit de oameni ce dorm, apoi o altă cameră, mai mică... Băiatul o duse pe Liongina lîngă un pat, bătu cu palma peste pătura de pe el — nu era ocupat ; în partea opusă, lipit de celălalt perete, se afla alt pat, pe care dormea cineva, şi, judecînd după respiraţia uşoară, era o femeie. Auzi un foşnet — băiatul se lăsase să alunece de pe pervaz în grădină — tocmai vroia să se repeadă la geam — oare nu cumva se lovise ? — cînd o lovi în ochi lumina lunii. Astrul încremenise în fereastră, mare şi roşu, parcă făurit din aramă. Starea de somnolenţă stăruia, Liongina căscă şi se prăvăli pe pat,

arcurile o îmbrățișară și-o săltară pînă în tavan — ba nu, și mai sus, pînă la luna ce rîdea cu gura pînă la urechi ! — apoi începu să plutească, să plutească, să plutească...

Cum ? S-a și făcut dimineață ? Casa, care pe timpul nopții îi înghițise pe toți ca o balenă, își deschidea acum larg și în toate direcțiile geamurile, apărea la lumina zilei plutind parcă printre desișurile plantelor agățătoare, de unde ieșeau de-a rostogolul, piuind speriați, niște puișori de găină. Ciudată mai era casa aceasta — adusă parcă direct din visul ce nu se mai sfîrșea — încărcată de mansarde și balconașe, sprijinită pe coloane de lemn, împodobită în exces, cu tot felul de detalii arhitecturale, pe care erau întinse prosoape și costume de baie... Liongina se aplecă peste pervaz înafară — frunzele mai erau ude de rouă. Fundamentul înalt al casei îl încingeau de jur împrejur, ca niște grămezi de cărbuni cuprinse de flăcări, tufe de trandafiri, sădite la întîmplare, însă cu mare generozitate, — întregul văzduh era îmbibat de parfumul lor, ca și de aroma proaspătă de rășină. Colega de cameră nu se mai afla în patul de alături. Făcînd să se cutremure sub pașii săi micul coridor, de parcă mărșăluia un regiment întreg, în cameră își făcu apariția Aloyzas — avea o față boțită, somnoroasă.

— Ce-nseamnă asta ? E casă de odihnă pentru oamenii de știință aici, sau ?... Iar dumneaior îmi bagă sub nas, vezi doamne, micul dejun ! Ce naiba să fac eu cu dejunul lor, dacă soților nu li se pune la dispoziție o cameră separată ? Nici nu m-am bărbierit, fir-ar a dracului de treabă !

Îl necăjea mai ales faptul că nu se bărbierise, își tot freca cu palma obrajii cu fire blonde de păr aspru și refuza să asculte ce-i spunea femeia micuță cu ochii de culoare închisă, basma neagră și șorț alb, care venise alergînd în urma lui. Femeia îl invita să servească micul dejun, pentru că pe urmă, zicea ea, totul o să se aranjeze, o să vină directorul de la nuntă — doar i se măritase o nepoată, cum să nu se fi dus la nunta ei, dacă biata copilă e orfană — zău, în casa asta nimeni n-a rămas niciodată fără cameră, indiferent dacă era căsătorit sau celibatar, și nimeni, martor e domnul-dumnezeu, nimeni n-a divorțat din vina lor ! De îndrăgostit, e-adevărat, s-a mai întîmplat să se îndrăgostească oamenii, dar de divorțuri, ea

una, nu ține minte să fi auzut vreodată și doar încărunțise muncind aici, — de sub basma i se vedeau șuvițe de păr alb, dar gura-i mergea mai ceva ca la una tînără. Socotind că-l înduplecase pe Aloyzas, gazda cu ochi ageri o luă în primire pe Liongina, copleșind-o cu complimente — ce frumușică, ce tinerică e, ca un trandafir din cei de sub ferestre, care fuseseră premiați la Tbilisi... Liongina, firește, ar fi cedat și fără complimentele ei — în toată casa se răspîndise un miros foarte apetisant de omletă — dar, surprinzînd un tremur în colțul buzelor lui Aloyzas, se văzu nevoită ca, în mod politicos, să refuze și ea micul dejun.

Continuînd această banală discuție — gazda vorbea tot mai tare și mai insistent, ceilalți putînd să plaseze doar din cînd în cînd cîte o vorbuliță-două, — traversară cu toții camera și se opriră lîngă geamul ce dădea înspre curtea din dos. Niște magazioare, pivnițe... Dar ăsta ce-i ? În spatele șopronului cu lemne se înălța gîrbovit, acoperit de o pădure atît de deasă încît verdele ei părea aproape negru, un munte masiv, ce semăna cu o făptură preistorică, fantastic de greoaie, rătăcită, se vede, noaptea prin partea locului și adormită acolo. În adevăr, ceea ce se vedea uimitor de aproape, nu era muntele propriu-zis, ci o labă uriașă, pe care acesta și-o repezise înainte, un mic dîmb. Părea că din doi-trei pași ai putea parcurge distanța pînă la unghiile galbene ale acesteia, zece pași ți-ar fi fost de-ajuns să tragi o fugă pe laba-i roșcată, iar pe urmă, după alte cîteva zeci de pași, gata, atingeai coama verde, aproape neagră a muntelui, prevăzută, chiar la mijloc, cu o adîncitură, un fel de șa ! — iar dincolo de această șa foarte confortabilă (cu siguranță) pentru odihnă, se înălța, semănînd cu silueta unui străjer morocănos, un alt munte, mult mai abrupt și mai înalt, cu piscul învăluit în ceva alb, ce putea fi un nor, putea fi ceață, după cum nu era deloc exclus să fie seninul acestei zile lungi care de-abia începea. Unde se termina vălul acela și unde începea cerul — asta n-o mai puteai desluși.

— Urcăm, Aloyzas ? Liongina propuse asta simplu ca și cum pentru ea ascensiunile erau un lucru obișnuit. Hai să ne repezim pînă acolo și-napoi, pînă vine directorul.

— După ce ne-am chinuit toată noaptea ? Aloyzas o privi lung, bănuitor — el nu închisese ochii pînă dimi-

neața, iar ea, poftim, mai visează încă și acum. Ce, ai înnebunit ?

— Un-doi — și sîntem în șa ! Iar de-acolo...

— Da de unde, copiii mei ! Vi se pare doar că munții sînt aproape. Munții sînt întotdeauna departe de om, zise gazda, începînd să-și agite mîinile, speriată, nu glumă, că cei doi se vor și năpusti, într-adevăr, în munți, înainte de a-și fi venit în fire după oboseala drumului. Pînă acolo e grozav de departe !

Nu, nu, probabil că tot mai visez : visez că muntele ăsta, fiara asta care seamănă cu un mamut îngenunchеat, sau cu un pangolin gigantic se află chiar aici, alături, își zise Liongina, cuprinsă de bucurie și în același timp de nerăbdare, ca și cum, grăbită să plece undeva, își opărise beregata cu un ceai prea fierbinte. Eh, parcă ce altceva poate fi, dacă nu vis, de vreme ce în fiecare dimineață cînd o să te trezești, o să vezi monstrul acesta care te înspăimîntă, dar te și atrage totodată ? Bine, o să mai aștept, cu condiția să nu-mi tulbure nimeni visul, să nu alunge fiara asta stranie....

Soarele nu mai mîngîie acum, dimpotrivă, din cînd în cînd arde de-a binelea, promițînd o zăpușeală fără seamăn. Seninul zilei înălță tot mai sus și mai sus cerul, muntele de dincolo de gard își scutură și el definitiv urmele somnolenței, devine tot mai mare și mai posomorît — acum i se pot vedea distinct nu numai contururile, ci și detaliile — terase largi, cabine micuțe lipite pe povîrnișuri, iar și mai sus, pînă către șaua aceea, zgîrieturile potecilor ce se întretaie, se încrucișează una cu cealaltă. Oare nu e ca într-un vis, faptul că acest colos poate fi escaladat de niște omuleți micuți ? Oare nu pare vis faptul că încep deodată să răsune glasuri cunoscute și în curte năvălesc rîzînd Guram și Rafael ? Energia lor dezlănțuită zgudui casa de odihnă de sus, din acoperiș, pînă-n subsoluri, încît părea că pînă și pietrele gardului s-au însuflețit. Imediat, personalul de serviciu, care nu avea obiceiul să se grăbească vreodată, se puse pe alergătură. În mai puțin de cincisprezece minute lui Aloyzas și Lionginei li se oferi o cameră. O reținuseră pentru soția nu știu cărui mare șef, — de la ferestrele odăii puteai admira priveliști minunate, una — dădea înspre munți, cealaltă în valea în care cobora, alunecînd domol, satul, și prin care, chiar prin culcușul văii, se rostogolea un rîu de munte.

Brusc, activitatea furtunoasă a celor doi necunoscuți, sau mai precis, a celor doi cunoscuți, care adineauri îi intensificase Lionginei impresia că totul se petrecea în vis, în clipa următoare o trezi la realitate. Îi reveni din nou în urechi țiuitul șuierător, pătrunzător, ca și cum în albastrul cerului s-ar fi împlîntat o pietricică. Și iarăși, nu numai că vedea și auzea, dar, pe deasupra, și simțea totul cu fiecare fibră a trupului său, de parcă nu l-ar fi avut acoperit cu nici un fel de veșmînt. Tot astfel, goală, îi apărea în fața ochilor și Inger, deși aceasta purta în tren un frumos costumaș sport și un batic modern la gît. Îi mai trecu prin gînd și altceva : orice va face de acum încolo în camera aceasta — fie că se va ocupa puțin de gospodărie, fie că va citi, sau își va îmbrățișa soțul — mereu o s-o urmărească Rafael, vocea lui, grija lui, vagile lui intenții care o tulburaseră atît. Ce fel de intenții ? Ah, toate astea nu-s decît niște născociri prostești, bune poate doar pentru o fetiță naivă. Pe cîtă vreme ea e femeie în toată firea, iată-l pe soțul ei — un om instruit, serios. La nevoie o va apăra cu pieptul lui puternic, o va ocroti !

— N-ar fi mai bine să-l așteptăm pe director ? — N-avea intenția să cedeze ușor, dar nici să refuze o cameră bună nu vroia. Din cauza asta vocea îi era puțin tînguitoare.

— Asta mai lipsea ! exclamă Aloyzas privind-o țintă. Ce, nu-ți sînt pe plac apartamentele șefilor ? Haide, Liongina, nu mai face nazuri.

— Tu n-ai impresia că aici e prea mult soare ?

— Totul este relativ, scumpă soțioară. Nu uita că noi, nordicii, nu avem niciodată destul soare și lumină. Lasă, o să ne acomodăm. Și pe deasupra, uite, există draperii de culoare închisă.

Trase de șnur, draperia grea se desfășură foșnindu-și franjurile uzate, și imediat, în odaia cufundată în semiîntuneric, rămase doar o unică fîșie de lumină. Pe salteaua în dungi era așezat un mic teanc cu lenjerie de pat, care mirosea a proaspăt și a săpun. Aloyzas rămase în picioare cîteva clipe, chibzuind ce ar trebui să facă mai întîi. O privi pe Liongina, privi rufele.

...Numai de nu s-ar apropia acum să mă îmbrățișeze ! Numai de nu s-ar decide să-și exercite autoritatea masculină răsturnîndu-mă pe pat ! Nu trebuie, Aloyzas, nu,

în clipa asta nu-mi aparţin nici mie însămi. În odaie, aici, lîngă tine, e doar învelişul, carcasa mea. Iar eu, eu mă aflu încă acolo unde, deasupra prăpastiei, presărat cu diamante, străluceşte măciesul. Ce senzaţie ameţitoare şi în acelaşi timp înspăimîntătoare — să te arunci acolo unde nu vrei şi nu poţi, acolo unde nu există nimic, în afara vidului albastru, ce se cască în fata ta, deşi, în realitate, chiar şi vidul acesta e o amăgire, pentru că mai departe, dincolo de el, e pămîntul dur, care ucide. Şi cu toate astea eu am fost acolo, am vrut să trec peste mica barieră. Ba mai sînt şi acum — tot acolo... Privesc muntele din apropiere ca pe o fiară, — se îndepărtase deja, dar iată-l apropiindu-se din nou, pe furiş... Ştiu că acesta nu-i chiar munte propriu zis, ci unul mai mititel, munţii adevăraţi sînt inaccesibili, dar mai ştiu că încă niciodată pînă acum privirea mea n-a cutezat să se ridice atît de sus. Te rog, Aloyzas, nu mă atinge ! Peste un ceas, sau, mă rog, diseară, o să fiu pregătită. Ştiu, îţi sînt soţie. Nu mai sînt o fetiţă, înţeleg că marea, munţii şi norii nu schimbă nimic în viaţa oamenilor. Dar îngăduie-mi să mă liniştesc mai întîi, să-mi vin în fire, şi-atunci eu şi tu...

Scînteieri lacome se aprinseră în ochii lui Aloyzas, dar se şi stinseră. Îşi drese glasul şi, enervat, trase draperia la loc. În cameră năvăli din nou soarele, lumina limpede a zilei, care întotdeauna simplifică totul. Pereţii de lemn aveau tapete. Unele fîşii, probabil înlocuite de curînd, aveau desene în culori mai aprinse. Pe tavan se zărea o pată, cam cît o turtă de floarea-soarelui — oare aici, toamna, pătrunde apa prin acoperiş ? În afara celor două paturi nichelate, cu ornamente sferice, în cameră se mai afla o masă pătrată, vopsită în alb, şi două fotolii de pe vremuri, capitonate cu pluş de un roşu purpuriu. Era mai nimerit ca acestea, firește, după ce ar fi fost recondiţionate, să se afle într-un muzeu.

După ce mai întîi oftă din adînc, Liongina se apucă să facă paturile. Îşi dădu toată osteneala să nu-l atingă deloc pe Aloyzas, nici măcar cu privirea. El se pregătea să se bărbierească. Ritualul împrospătării sale o să-l absoarbă total, şi astfel aveau să se volatilizeze şi resturile pasiunii. Trebuia doar ca ea să mînuiască cu mai multă iuţeală lenjeria asta scrobită prea tare, lipită şi scorţoasă, cîtă vreme el îşi mai admira în oglindă propriile degete în plină ac-

tivitate. După aceea, uitînd complet de ea, o să se pornească să geamă de plăcere, răcorindu-şi cu apă obrazul bărbierit.

...Nu, Aloyzas, dragul meu, bunul meu Aloyzas, nu ! Nu trebuia să mă asculţi. Uf, că nici eu nu ştiu ce vreau... Sau, poate, vreau să arunci briciul şi să-ţi lipeşti obrazul nebărbierit, ce înţeapă neplăcut, de al meu ? Haide, îmbrăţişează-mă tare-tare de tot, pentru ca toate fanteziile mele puerile să plesnească, exact ca un balon de săpun. Şi, la urma urmei, uite, eu nici nu cred că munţii şi spaţiile întinse au o existenţă de sine stătătoare, în timp ce noi, umile gîngănii, o avem pe a noastră, de asemeni de sine stătătoare... Nu cred, nu cred, nu cred ! N-ai decît să rîzi de mine cît vrei, dar eu cred, dimpotrivă, că munţii ar dispărea, s-ar face una cu pămîntul, la fel ca muşuroaiele de cîrtiţă, dacă eu nu i-aş mai privi ! De fapt, nici n-au existat munţi aici, înainte de a veni eu. Cînd îmi arunc privirea — se trezesc şi ei din amorţire, se înalţă văzînd cu ochii, se înalţă acoperind cerul. Rîzi, Aloyzas, rîzi, ai tot dreptul să rîzi. Pentru că, firește, în realitate totul este exact pe dos ! Munţii există din vremuri imemoriale, pe cînd eu, da, eu sînt cea care n-am trăit cu adevărat, pînă cînd n-am simţit chemarea lor, pînă cînd n-am venit aici să îngenunchez la poalele lor. Da, mie, biet bulgăraş de gheaţă, mie, căreia nici măcar sînge nu-mi curgea atunci cînd mă tăiam, mie, Aloyzas, mi s-a oprit pulsul şi mi s-a tăiat răsuflarea privindu-i. Crezi că-i o mare prostie ce-am spus, Aloyzas ?

— Cred că nu vom trece imediat la o odihnă intensivă, făcu Aloyzas ştergîndu-şi cu mare atenţie aparatul de ras. Mă refer la băile de soare.

— Tu ştii mai bine.

— De asemeni, şi pentru mersul pe munte e încă prea devreme. Ştiu, ştiu, tu erai în stare să te şi năpusteşti sus. Din cauza soarelui, Aloyzas îşi mijì ochii înroşiţi. Asta ar fi o prostie, după părerea mea. Întîi trebuie să ne obişnuim cu casa, cu grădina. În sfîrşit, să cutreierăm întreaga aşezare. De acord ?

— Tu ştii mai bine, repetă ea mecanic.

— Dar tu ? Tu ?

— Eu am să fac aşa cum o să spui tu.

— Doar nu crezi că-s plutonier, şi tu soldat de rînd !

— Bine, Aloyzas. Nu mă mai chinui.

— Termin îndată. Nu mă referem doar la aclimatizare, draga mea. Vezi şi tu că nu sîntem pe o insulă pustie. Cei care se află la odihnă aici, ne sînt vecini. Firește, e foarte bine că, venind încoace, am întîlnit niște tovarăși de drum agreabili, dar... n-ar fi frumos din partea noastră dacă am continua şi de aci înainte să apelăm la serviciile lor. Vă mulţumim, stimabililor, o să ne orientăm şi noi ce şi cum, şi o să începem să ne descurcăm singuri. Uite, am luat cu mine cîteva fleacuri de chihlimbar. Le oferim şi lor cîte un cadou şi, în felul acesta, ne descotorosim. Ce părere ai ?

— Ar fi şi mai bine dacă le-am plăti, la fel ca şoferului.

— Închipuie-ţi, — Aloyzas nu sesiză ironia, — tînărul acela a refuzat să ia banii. Pînă la urmă tot n-am reuşit să i-i strecor. Eu, zicea, era cît pe ce să vă omor. Eu, zicea, vă rămîn îndatorat pentru totdeauna. Ciudat om !

Liongina deschise larg fereastra. Corul păsărilor răsuna în zeci de glasuri. Albinele zumzăiau. Paznicul de noapte umbla de colo colo în jurul stupilor. Văzînd-o, îi zîmbi larg, arătîndu-şi dinţii — una din pleoape începu să-i zvîcnească violent. Gazda cu basma neagră şi şorţ alb, curăţa cu nisip un ceaun de aramă, pe care-l mîngîiau razele soarelui. Mai departe, dincolo de terenul de volei, scînteia bara „Volgăi". Pretutindeni — acest Rafael ! Pe Guram îl uitase cu desăvîrşire, aşa cum uiţi un trecător oarecare întîlnit întîmplător, sau un copac din grădină...

Satul cobora către rîu, a cărui albie se prelungea în vale printre vii şi cîmpuri cu porumb, iar cu celălalt capăt suia în munte. Poate cîndva, în trecut, o fi avut de gînd şi el să se cocoaţe mai sus, însă s-a împotmolit între două stihii. Mărturia acestor cutezătoare eforturi ale sale era micuţa capelă albă, lipită de povîrniş, la o înălţime de jumătate de kilometru. Rîul încerca să sape casele la temelie, torentele vroiau să le distrugă, dar aşezarea era bătrînă şi vicleană, mai vicleană şi mai bătrînă decît bătrînii în viaţă de peste o sută de ani de pe aici, care, în dimineţile cu rouă îşi încălzeau oasele la arşiţa soarelui, la fel ca şopîrlele şi-apoi, cît e ziulica de lungă dădeau de mîncare porcilor şi mînau vacile, mici şi iuţi de picior, de la un petec de iarbă la altul. Mai făceau şi alte

munci : mărunțeau strujeni de porumb pentru ațițat focul, tăiau tutunul ce creștea, tot acolo, sub ferestrele caselor, dar nu se oboseau peste măsură, ascultînd de povețele soarelui, adică, în orele cînd dogorea mai tare, moțăiau la umbră, rămînînd imobili, ca pietrificați, dacă, firește, nu-i mîna din urmă vreo treabă anume sau vreo grijă deosebită. De aceea era uimitor să vezi cîte un bătrînel din aceștia slăbănog, sfrijit, cu păr cărunt, bătînd în albăstrui, care, fără să se fi odihnit deloc după amiază, seceră grîu sub arșița soarelui. Și, ca să nu se prăbușească de pe panta abruptă în desișul de arbuști țepoși, ce se înfoiau țanțoș dedesubt, se lega cu funia de un copac. Singur secera, singur lega snopii, singur rînduia clăile micuțe.

— Dar tinerii ce fac ? Copiii, nepoții bătrînului ?

— Tinerii sînt cu tractoarele, gonesc pe cîmpuri ! răspunse, la uimirea Lionginei, băiețandrul atotștiutor, cu care făcuseră cunoștință în noaptea trecută. Cînd o să fiu mare, mă fac și eu tractorist. Că munca de aici e murdară !

Va să zică, sînt în sat și fel de fel de bătrîni și fel de fel de tineri, dar satul e unul singur pentru toți, și — atunci cînd toamna o să năvălească torentele din munți, ulicioarele lui or să se prefacă în pîraie de clisă — așa le spusese soților Hubertavičius paznicul de noapte, clipind semnificativ — dar astea n-or să poată duce cu ele, decît, poate, doar vreo pereche de cizme de cauciuc, uitate pe lîngă poartă de cine știe ce gospodină nepăsătoare, sau vreun vas, din care i se dă cîinelui să mănînce. Uneori, se întîmplă să se burzuluiască și rîul, să se reverse peste maluri, umflat de lut, de pietre, bușteni și copaci smulși cu rădăcină cu tot, însă îl domolesc îndată munții — nu-l prea lasă să-și facă de cap. Cîtă vreme se încaieră apa cu piatra, omul poate sta liniștit să asculte cu urechea lipită de gîtul urciorului de lut, cum fierbe, bolborosind, vinul cel nou, sau să încerce gustul rachiului de casă, care se face aici în fiecare grădină din prunele culese direct din copac. Așa că, oricît a încercat natura, n-a putut pune stăpînire pe sătuc, nici chiar cu ajutorul cutremurelor n-a putut pune stăpînire, — deși, pînă și la casa de odihnă încep uneori din senin să se legene becurile electrice, și nu odată s-au pomenit găinile azvîrlite de pe stinghia pe care dorm. Ba, mai demult, după cum istorisea băiețan-

drul, cutremurul a scuturat, din crăpătura unui perete de birne, o comoară cu monede de pe vremea ţarilor, pe care a găsit-o bunicu-său.

— Şi ce-a făcut cu comoara ? se arătă curioasă Liongina, văzînd că Aloyzas evita să pună întrebări.

— A predat-o statului. Ca să cumpere armament.

— Armament ? porni din nou întrebarea Liongînei.

— Îhî. Tancuri, avioane. Pe atunci era un război mare !

Război ? Oare şi aici, în munţii aceştia îndepărtaţi, să fi ajuns mirosul prafului de puşcă ?

Ca şi în oricare alt sat din lume, de la ferestrele şi uşile caselor, de prin crăpăturile boschetelor, acoperite cu viţă sălbatică, de pretutindeni, îi pîndeau pe noii veniţi ochii unor bătrînele stafidite. Nu erau neastîmpărate ca bătrînii, care se căţărau pe povîrnişuri, dar le vedeai peste tot. Feţe brăzdate de zbîrcituri, îmbrăcăminte largă, neagră şi o curiozitate de neînvins care confirma, sau dimpotrivă, contesta — cine să mai înţeleagă asta ? ! — eternitatea. Atras de apariţia lor, ieşi pentru o clipă la lumina zilei şi un chip îngrozitor — părea ars, sau mîncat de sare. Încă şi mai îngrozitor însă fusese zîmbetul care se furişase pe chipul acesta. Bătrîna îi zîmbi Liongînei, ca şi cum i-ar fi fost cunoştinţă veche.

— E bolnavă de cancer, cancer din cauza soarelui ! îi avertiză în gura mare băiatul, venit cu ei ca însoţitor.

Soarele care topeşte gheaţa din trupul meu, soarele care-mi pătrunde în suflet — să fie oare soarele atît de primejdios ?

Liongina nu mai îndrăzni să se uite îndărăt. Nu mai avea încredere în acest pămînt din piatră, dimpotrivă, acum avea impresia că manifestase o admiraţie exagerată faţă de el. Da, da, de azi înainte va trebui să păşească cu mai multă băgare de seamă, să se uite bine pe unde calcă. Dacă de sub pietre se strecoară vreo viperă ? Sau dacă tresare pămîntul ? Atunci, lutul, presat într-un strat dens, o să se desfacă şi o să dea la iveală... firește, nu cine ştie ce altceva — neliniştea din sufletul şi din trupul ei.

Oricît încerca, tot nu izbutea Liongina să şi-o scoată din cap pe bătrîna aceea cu chip înspăimîntător. Mi-a zîmbit. Dar de ce tocmai mie ? Masca îngrozitoare stă-

ruia dinaintea ei, înceţoşîndu-i ziua, umbrindu-i toate celelalte chipuri, chiar şi pe acela al frumosului Rafael, care făcea ce făcea şi le ieşea în cale ca din întîmplare, deşi, de fapt, era foarte clar că se ţinea după ei ca o umbră... Nu se puteau obişnui deloc nici cu clima de aici — ziua arşiţă, noaptea frig — nici cu mîncărurile picante, de la care îşi simţeau gîtlejul arzînd ca opărit, şi nici cu faptul că, alături, dincolo de gard, stînd cu botul pe labe, picotea muntele şi, totuşi, pe Liongina o atrăgea teribil geamul, sau mai precis portiţa de lemn, din spatele căreia îi zîmbise chipul devorat de soare. Din grupul nostru de trei — Aloyzas, eu şi băieţelul care ne însoţea — ea m-a remarcat pe mine. De ce tocmai pe mine ?

Bătrîna părea să fi aşteptat venirea ei. Abia se ivi Liongina în capătul ulicioarei, că aceasta şi apăru la portiţă. Privea răbdătoare, cu ochii aceia fără sprîncene şi fără gene, pîndind-o dacă nu cumva o să se strecoare pe lîngă ea, ca celelalte turiste : acestea tresăreau, iuţeau pasul, iar cele mai fricoase, mai ales cele cu copii, pur şi simplu făceau cale-ntoarsă. Liongina înaintă direct spre bătrînă — fără a privi rănile care-i desfiguraseră faţa, dar şi fără a întoarce capul în altă parte. O clipă se auzi foşnetul uşor al îmbrăcăminţii largi, negre, şi masca înfiorătoare dispăru. Nici că se poate mai bine ! De ce să mă bag eu ? Dar, de vreme ce tot m-am hotărît, haide, să mai aştept puţin. Unde s-o fi ascuns ? La fel cu celelalte căsuţe din sat şi aceasta era şubredă, ba, privită de un nordic, părea chiar prea şubredă : ridicată din mai nimic şi ţinîndu-se nu se ştie pe ce — doar colţurile i se sprijineau pe bolovani mari de piatră, rotunjiţi de valuri, ăsta îi era tot fundamentul. Pe dedesubt porcii intrau nestingheriţi, iar de păsări ce să mai vorbim ! Pe veranda, la fel de şubredă, se ajungea urcînd o scăriţă de lemn, lîngă care se înălţa un perete văruit, complet alb, — acolo era cameră de locuit. Sădiţi în dezordine împrejurul casei, meri, peri şi alţi pomi fructiferi, iar dincolo de livadă, pe coastă în jos, grădina de zarzavat : roşii, vinete, pătrunjel, care începea chiar de lîngă pereţii construcţiei şi îşi prăbuşea peste căsuţă lăstarii noduroşi ai viţei de vie, iar mai încolo îşi ridica vîlvoi păstăile ţepoase ale fasolei, împungînd văzduhul cu ele. Totul era ca pretutindeni, pînă şi glasurile ce răsunau în grădină, — oare trudeau acolo copiii şi nepoţii bătrînei ? — dar liniştea o

silea pe Liongina să fie numai ochi și urechi, mereu i se părea că, pe ascuns, cineva o urmărește cu atenție, îi cercetează fața, îmbrăcămintea, și-i vede chiar și inima fremătînd temătoare.

Bătrîna apăru la fel de neașteptat precum dispăruse. Stătea în picioare, continuînd să țină cu mîna crengile dese, date la o parte, pentru ca nu cumva să rămînă lipsită de apărare, dacă va fi nevoie să se ascundă din nou. Să fie oare micul loc de aici portița ei de scăpare în caz de pericol, ușa către lumea celor sănătoși ? Reapăru cam la trei pași distanță de Liongina, dar nu se apropie mai mult. Stătea și aștepta, dîndu-i astfel posibilitatea blondei din îndepărtate ținuturi să se retragă. Liongina nu se clinti din loc, deși goliciunea înspăimîntătorului chip o dogorea ca focul. În fond, să n-o rupi la fugă acum, era mai ușor decît să fugi — întorcîndu-i spatele. Probabil, făcînd-o, i-ar fi luat ceafa foc. Văzuse cîndva un om căzut dintr-o mașină — se zvîrcolea, cu spatele cuprins de flăcări. Bătrîna bodogăni nu se știe ce, poate în gruzină, poate în rusește, ceva ce semăna și cu o urare de bunvenit și cu o invitație de a intra. Vocea îi era stinsă, răgușită. Cîți ani să aibă ? Optzeci, o sută ? Liongina tot mai continua să stea înlemnită, cînd, brusc, niște degete puternice și aspre o apucară de mînă. Mîna aceea nu era deloc bătrînă, cu toate că ieșise de sub broboada neagră ce revărsa doliul peste capul, umerii și pieptul femeii. Nu, se vede că Lionginei i s-a năzărit doar că mîna ei tremurătoare fusese încleștată de o alta — putea, foarte simplu, să și-o smulgă din palma bătrînei și gata ! Ce vrea de la mine ? Ce vreau eu de la ea ? Mîna transmitea o stranie agilitate și o căldură năvalnică, de parcă, în realitate, nu aparținea unei bătrîne, ci altcuiva, unei tinere femei.

Cînd, în sfîrșit, mîna Lionginei încetă să mai tremure, femeia o trase ușurel după sine și, fără a-i da drumul, porni cu spatele înainte. Treptele scîrțîiau asurzitor, podeaua verandei scotea scrîșnete ascuțite. În timp ce înainta așa, bătrîna continua să tot bodogănească, și chiar dacă nu puteai înțelege nici o vorbă din ce spunea, sensul era clar : trebuie să fi fost, firește, o urare de bunvenit pentru musafiră și obișnuitele cuvinte de politețe. Iar vocea, acum, cînd gazda începuse să vorbească mai

tare, căpătase inflexiuni suave, pline de vioiciune, care dezminţeau faptul că ar avea optzeci sau o sută de ani.

În odaie era răcoare — aici nu pătrundea soarele dogoritor, — atît de răcoare şi de curat că Liongina se jena să păşească bocănind cu pantofii ei prăfuiţi. Arătînd spre laviţa curăţată cu atîta zel, încît albul ei strălucea, femeia îşi scoase broboada şi rămase legată doar cu o basma neagră de stambă, care-i înfăşura strîns capul, fără a-i ascunde însă faţa şi mai ales pieptul. Gîtul apărea alb şi neted, deloc îmbătrînit, iar sînii i se legănau, plini şi tari, ca ai unei femei de cincizeci de ani, care alăptase mulţi copii. Surprinzînd privirea întrebătoare a Lionginei, ea clătină din cap, retezînd totodată cu cotul, ca şi cum acesta ar fi fost o seceră, grămada imaginară de copii, — gestul era foarte clar, tot atît de clar ca un fulger ce spinteca cerul nopţii, — nu, nu avusese copii !

Totul, inclusiv înfăţişarea tinerească a acestui trup viguros, părea iluzoriu, părelnic, un miraj ! — cu excepţia rănii larg deschise de pe faţă, singurul fapt de necontestat, care-i plasa din nou, tocmai faţa, în prim plan. Pînă acum Liongina îşi dăduse toată silinţa să nu-i vadă faţa, chiar şi atunci cînd o privea. Nu putea îndepărta senzaţia că, dacă îşi va aţinti ochii asupra ei, îngrozitoarea mască avea să i se lipească ei înseşi pe chip. O să-i acopere capul — fruntea, nasul — şi o să devină obrazul ei. Cînd era micuţă de tot, o înspăimînta gîndul că s-ar putea preface în cîine sau pisică, dacă ar privi prea mult aceste animale. Cum nu credea în superioritatea, de altfel, insuficient confirmată, a omului faţă de fraţii săi mai mici, dintr-o anume pornire a subconştientului său, încerca să se apere singură. În clipa de faţă asta însemna teama de autodistrugere, teama de moarte.

— Nu, bunicuţo, nu trebuie ! începu să protesteze cu glas tremurător Liongina, cînd văzu că bătrîna se pregătea să-i ofere o trataţie, aşa cum se obişnuieşte.

— Nu buicuţo, nu buicuţo ! ripostă femeia stîlcind cuvintele ruseşti pronunţate, totuşi, clar şi arătîndu-i printr-un gest expresiv, cît de gustoasă ar fi fost trataţia ei, dacă musafira nu s-ar arăta atît de trufaşă.

Tot bodogănind „nu buicuţo, nu buicuţo" şi alternînd uneori şirul ordonat, curgător al vorbirii gruzine, cu cuvinte dintr-o limbă străină, ea se apropie de peretele pe care, în rame, sub sticlă, sau pur şi simplu prinse cu

bolduri, atîrnau niște fotografii. Unele erau decolorate, altele însă mai clare, — printre ultimele remarcîndu-se un soldat cu mustățile răsucite în sus, stînd lîngă o fată frumoasă, cu o coadă atît de lungă, încît capătul acesteia se încolăcise, ca un motănaș de angora, pe poala fustei celei ce ședea jos. E cu putință, oare, ca fata din fotografie să fie ea ? Pe vremea cînd încă nici prin minte nu-i trecea că o neștiută zgripțuroaică o să-i pocească astfel chipul ? Nu, nu se poate ! Și, fără să vrea, Liongina își acoperi ochii cu palmele, însă bătrîna, preocupată cum era de propria-i persoană, nu-i observă gestul. Chicotind satisfăcută, ea spunea ceva, fără îndoială, ceva în genul : „Ia te uită ce bătrînă, ia te uită cum nu e bună de nimic !"

Pe neașteptate chipul i se însenină, dacă se poate spune asta despre un asemenea chip. Renunțînd la fotografii — gestul făcut cu mîna însemna pesemne : să mai aștepte ! — ea se strecură spre dulap. Dulapul, din lemn de mahon, vechi, tot numai crăpături, pe care erau sculptați ciorchini de struguri, se înălța impunător, aidoma unui martor aducător de probe. Probe cu mai multă greutate și mai vrednice de luat în seamă decît fotografiile. Gazda își trecu palma prin fața ușii acestuia, ușurel, ca și cum nici n-ar fi vrut s-o atingă, o mîngîie și o deschise, mormăind ceva cu multă gingășie, ba chiar cu un fel de umilință, de parcă acolo se afla ascunsă o ființă capricioasă ce nu-i dădea întotdeauna ascultare. Din dulap năvăli un miros pătrunzător de ierburi, direct peste fața neprotejată de piele, dar femeia nu-l lua în seamă — chicotea amuzată, azvîrlind, cu mîini tremurătoare, de-a dreptul pe podea, fel de fel de veșminte : o rochie simplă, în care cîndva făcuse, pesemne, menajul acasă, sau le dăduse o mînă de ajutor vecinelor, o alta, de sărbătoare, cu care pleca la oraș după tîrguieli, sau se ducea să cînte la cor. Ca număr de exponate, tot ce era acolo, ar fi fost suficient pentru un întreg muzeu de etnografie, lipsea doar manechinul — o siluetă mlădioasă, cu mijlocul subțire și cu un chip tînăr, frumos, — Liongina simți deodată că i se răcesc mîinile și picioarele, că spatele i se acoperă de sus pînă jos cu coșuri mari, devine aspru ca o răzătoare, iar limba i se umflă în gură. Deodată, plutind parcă prin aer, începu să se apropie de ea o rochie dintr-o mătase albastră decolorată, cusută, mai mult ca sigur, pentru nunta ce nu mai avusese loc

cu acel soldat mustăcios, încă o singură clipă — și gata, totul s-a terminat : fie că strigi, fie că nu strigi... nu, se înfiora de groază — fiecare din celulele trupului ei ce nu apucaseră încă să se pietrifice, fiecare picătură de sînge ce încă mai curgea : nu, mai bine să nu mai văd nici soarele, nici munții, nimic !

Ce mai, nu fu în stare să-și stoarcă din gîtlej nici un cuvînt de protest și se lăsă îmbrăcată — părea că se pregătește să plece într-o călătorie în țara ghețurilor eterne. Și, imediat își văzu imaginea reflectată în oglinda fără luciu — o siluetă albăstrui-străvezie, ca o șuviță de fum, neînchipuit de zveltă și grațioasă, dar avînd, în locul feței proprii, masca înfiorătoare a bătrînei.

— Bătrîna ? Pleacă mereu la Tbilisi, pentru tratament. Stă cît stă acolo și iar se întoarce acasă. Are un fecior — profesor celebru, și alții doi, tot doctori. La urma urmei, de ce să nu călătorească și ea ? Informația aceasta, primită de la băiețandrul ager și atotștiutor, însoțitorul lor, părea să fi fost întru totul demnă de crezare.

Liongina însă, chiar dacă nu știa nici ea de unde aflase, era convinsă de altceva : nu exista nimic și cu atît mai mult, nici un fel de feciori, nimic, în afara dorinței mistuitoare de a exista, de a trăi, de a iubi. Desigur, mai era ceva ce nu știa Liongina — ce se întîmplase cu ea însăși : trăise un fel de vis, fusese un joc al imaginației înfierbîntate, sau poate doar o plimbare de somnambulă ziua în amiaza-mare ? Îi mai răsuna în urechi chicotitul și bodogăneala, auzea deslușit cuvintele gruzine — și, totodată, acel „nu buicuțo“ — oare cine i le șoptise cu atîta ardoare ? Iar nările îi mai erau excitate încă și acum de mirosul greu de ierburi, răspîndit din dulap, care, oricum, nu s-ar fi putut deschide singur, chiar dacă, să zicem, ea ar fi pătruns nepoftită, într-o casă pustie și misterioasă...

E prea mult aer din acesta dens, irespirabil, ca un aluat, ce te împresoară de pretutindeni. Simți că îți este imposibil să-ți deplasezi picioarele, să-ți miști chiar și limba-n gură. De plimbări, s-au săturat amîndoi — au hoinărit peste tot, chiar dacă n-au ajuns pînă la rîu și nici pe munte n-au urcat. De-altfel, nici localnicii nu-și prea dădeau ghies să urce pe munte, decît dacă aveau

neapărată nevoie s-o facă — şi aşa se istoveau destul căţărîndu-se mereu pe pripoare şi povîrnişuri şi urcînd pe ulicioarele întortocheate pînă la magazin, farmacie, frizerie sau la sediul colhozului. În treacăt fie spus, pînă la urmă, s-a dovedit că potecile ce se încrucişau pe spinarea muntelui, ca nişte curele de rucsac, nu erau neapărat cărări, cele mai multe erau foste adînciturі pe care odinioară se coborau buştenii. Acum nu mai erau necesare — după război n-au mai rămas copaci de doborît.

Deodată răsună un zăngănit puternic. Era bucătăreasa, care bătea într-o bucată de şină de cale ferată, din fundul grădinii, chemîndu-i la cină pe toţi cei aflaţi la odihnă. Străpungînd perdeaua deasă de verdeaţă, zăngănitul metalic plutea pînă departe, peste întreaga vale. La orice mişcare a Lionginei, fotoliul împletit trosnea tînguitor. Îl găsise chiar lîngă uşă. Să-i fi făcut iarăşi cineva un serviciu fără a fi rugat ? Oricum, e plăcut să-ţi risipeşti osteneala şezînd într-un fotoliu ca ăsta.

— Eu nu-s în stare să mănînc nici o înghiţitură, Aloyzas.

Fotoliul de muzeu scîrţîi un timp sub greutatea lui Aloyzas.

— Nici eu, draga mea. Totuşi, ar fi o impolitеţe.

— Hai să născocim ceva. De pildă... că m-am îmbolnăvit, în regulă ? O insolaţie sau un şoc termic, de acord ?

Fotoliul lui Aloyzas scîrţîi dezaprobator. O minciună? Din nou o mică minciună ?

— Se vede că, într-adevăr, căpuşorul tău s-a încins peste măsură. Şi doar ţi-am spus, leagă-ţi o broboadă...

Cuvintele lui se scufundă în întuneric, o beznă de nepătruns le astupă ochii, gurile. E muntele, a acoperit soarele de zici că e un snop înfoiat de grîu. Pentru ca nici unul din spicele de lumină să nu răzbată în afară, a presărat deasupra lor pietre şi ţărînă. Acum e greu să mai înţelegi unde se termină peretele muntelui şi unde începe hăul. Toată lumea din jur pare a fi oarbă, nu se mişcă decît pe dibuite. Un plînset de copil răzgîiat — întunericul neaşteptat i-a smuls mingea din mîini. O şuviţă de lapte ţîşnind pe o piatră — mîna tremurătoare a cuiva n-a nimerit unde trebuie şi laptele — ce sacrilegiu ! — curge pe-alături de doniţă ; mulgătoarea invizibilă izbeşte coasta vacii invizibile, aceasta îşi ridică mî-

nioasă capul, coarnele i se împlîntă în frunzișul întunecat și pe pămînt cad grindină niște fructe. Laolaltă cu toate zgomotele acestea se împletește un rîs de fată, care întîi se intensifică însoțit de fișiitul îndrăcit al unor roți de bicicletă, pentru ca, tot atunci, să se prăbușească undeva, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Glasurile oamenilor, răcnetele animalelor sînt prea neînsemnate pentru a se putea împotrivi bolovanului de beznă ce se năpustește asupra lor. Iată-l, acuși o să se furișeze aproape de tot, chiar aici, o să strivească pervazul de lemn al ferestrei, și, fără nici un fel de avertisment, o să-i strîngă într-o încleștare inima care, cît a fost ziua de lungă, a tot bătut, gata să sară afară din coșul pieptului și din gît.

— Să aprind lumina, draga mea ? se oferi Aloyzas.

Liongina nu-i răspunse, contururile abia bănuite ale înălțimilor o tîrau după ele acolo unde nu este nici zi, nici noapte, unde nu există obligații de nici un fel și nici tentații. Cu o condiție : să nu-ți dorești nimic, să nu rîvnești la nimic ! Bezna nemărginită și tu — un firicel de praf cenușiu. Atît. În cazul acesta, n-o să-ți mai fie teamă de vipera încolăcită sub piatră, sau de... soarele care-ți va devora fața, la fel ca femeii aceleia.

Dar Aloyzas nu vroia să accepte cu supunere scufundarea în întuneric — începu să-și pipăie genunchii cu palma, să se caute prin buzunare. Și o să fumeze oare, fără să-și admire rotocoalele de fum ? Păi, cum va rămîne atunci cu plăcerea estetică ? Pipăind, mîna lui găsi ceea ce căuta, dar nu, nu scoase pipa din buzunar, ci se întinse spre Liongina și rămase așa, nemișcată, undeva lîngă ea. Nici un gest de răspuns. Și-atunci, degetele-i desfăcute lunecară încetișor în sus, apărură o clipă în dreptul frunții, a nasului ei, fără a se hotărî să-i atingă buzele. Liongina se stăpîni cu greu să nu-i apuce palma mirosind ușor a tutun și să nu-și lipească buzele de ea. Dar dacă, după aceea, n-o să mai urmeze nimic ? Nimic, doar o simplă atingere ? Propriile-i mîini, ca și buzele ei se aflau în întuneric — dar și le simțea străine, de parcă altcineva i le încredințase prin procură, doar pentru un timp limitat. Poftim, o să-i mușc mîna asta timidă, care nu are încredere în mine ! Și, prostită de spaimă, îngrozindu-se ea însăși de această pornire, încercă să prindă cu dinții mîna soțului.

— Așa, va să zică, știi să și muști ? Ia te uită ! făcu Aloyzas rîzînd îngăduitor și se feri, prin întuneric, de dințișorii ascuțiți și furioși.

Afară, de cealaltă parte a ferestrei larg deschise, nu mai era întuneric beznă. Catranul cel negru se scurgea prin văgăuni, ponoare, șanțuri, se învălătucea în ghemotoace, ce se prindeau prin pîlcurile dese ale tufișurilor, pieptănînd și netezind într-alt fel pămîntul, în timp ce tușe pastelate, din aceeași culoare predominantă, așterneau mici punți între acoperișuri și copaci, îndulcind muchiile ascuțite ale pietrelor împrăștiate pretutindeni. Întîi sfioase, apoi cu tot mai multă îndrăzneală, începură să se aprindă luminile — ferestre galbene, becuri stinghere pe sub porți și pe stîlpii de pe străzi, sau pietrișul scînteietor risipit pe tot cuprinsul boltei cerești — astfel că întunericul de antracit plesnea, se sfărîma, se ghemuia pe lîngă coloșii negri ai colinelor din apropiere, care nu puteau deveni nici mai rare și nici mai spălăcite, pentru că se contopiseră cu munții, înălțați din beznă și încremeniți acolo de cînd lumea.

— Draga mea, am o idee. Ce-ar fi să bem niște vinișor ? — Deci, Aloyzas devine bine dispus ! — Haide să sărbătorim inaugurarea casei !

— Și de unde vin ? Doar magazinul e închis la ora asta. Liongina îi răspunse mașinal, deși propunerea îi surîdea. La urma urmei, de ce se indispusese așa pe întuneric ? Căci, nu s-a întîmplat nimic deosebit, s-a lăsat seara, atît, nu s-a dezlănțuit nici un cataclism, care să întoarcă pe dos măruntaiele pămîntului.

— Hocus-pocus ! Vin, ciocolată, sardele și o cheie de conserve grozavă, din acelea mixte ! Și, voios, Aloyzas scoase din servietă, pe rînd, toate cele enumerate. Dar aici ce-o mai fi ? Aa ! Două cubulețe de brînză topită !

— Iartă-mă, Aloyzas, nu mă simt în stare să accept invitația la ospăț. Cînd mănînc brînză topită, îmi vine să vomit.

Așadar, Gertruda băgase pe furiș toate astea. Cine altul s-o fi făcut, dacă nu ea ? Umbra ei gonise de-a lungul a mii de kilometri, luîndu-se la întrecere cu trenul, pentru a face pe grozava față de ea, de Liongina. Nu-i ajunge că dă buzna în toate visele, iată că acum a venit să astupe și munții cu buza ei umflată !

— Poți să nu mănînci, dacă nu vrei. Un pahar de vin, însă, știu că nu strică nimănui.

Exact așa ar fi spus și Gertruda dacă s-ar fi aflat într-un moment de bună dispoziție. Și și-ar fi holbat imediat ochii sticloși, străduindu-se să desluşească dacă nu cumva refuzul ei ascunde cine știe ce alt motiv.

Aloyzas tot se mai învîrtea cu sticla și tirbușonul în mînă, cînd, o bubuitură puternică se auzi pe coridor, iar de pe ușa de placaj, toată numai crăpături, se scuturară cîteva cojițe de vopsea. Și, ca o rafală de vînt, dădură buzna în camera lor musafiri.

— Fericire și numai bucurii casei acesteia ! Vă facem o prea respectuoasă invitație și vă rugăm să n-o luați în nume de rău ! Trei zile de aclimatizare sînt mai mult decît suficiente, asta-i și părerea celor mai savanți dintre medici. Și-apoi, știți, nici umanismul nostru nu e nelimitat ! turuia, făcînd plecăciuni adînci, Guram Mgheladze. Chelia lui, înconjurată de șuvițe lungi, cărunte, sclipea, gulerul cămășii orbitor de albe, răsfrînt peste reverul hainei, strălucea, ca de altfel și fața mare, bine bărbierită, brăzdată de nenumărate riduri mărunte, care însă, ciudat, n-o îmbătrîneau cîtuși de puțin.

— Intrați, vă rog, poftiți ! De fapt, nu prea înțeleg... — zise Aloyzas, stingherit de parcă fusese surprins făcînd ceva nepermis.

— Trebuie să sărbătorim inaugurarea casei ! A dumneavoastră și a noastră. După vechile tradiții ale acestei case de odihnă, în asemenea ocazii slujitorii artei și ai științei se adună la un loc ! Din spatele lui Guram apăru Rafael Huțuev-Namregi. Nasul lui energic, frumos, împrumuta umbrei de pe perete un aer războinic. Părul ondulat i se ciufulise puțin și dădea impresia că, anticipînd plăcerea ocaziei sărbătorești, omul apucase deja să bea un păhărel. Purta o cămașă uimitor de albă, pantaloni deschiși la culoare, ba chiar și pantofi albi. Iar cravata pestriță avea colorit de pasăre tropicală.

— Noi tocmai ne pregăteam să gustăm ceva și să ne culcăm. Aloyzas se zăpăcise complet și, cuprins de îngrijorare, se holba la el ca la un fulger globular. Știți, totul e-atît de surprinzător.

— Surprizele... sînt surorile veseliei ! zise rîzînd Guram și îl dădu mai la o parte pe strălucitorul Rafael —

fața acestuia avea și ea luciri de lună plină. Să cinăm după obiceiurile noastre !

— Vă rugăm să ne scuzați, dar, după ziua de azi, ne simțim amîndoi foarte obosiți. Soțul meu, firește, vrînd să mă cruțe, refuză invitația dumneavoastră. Liongina se rezemă de umărul lui Aloyzas, demonstrînd astfel întreaga-i supunere și dependență față de el.

Cum va găsi de cuviință să hotărască stăpînul meu, așa va fi, spunea vocea ei, dar în ochi i se reflectau fulgere albastre, roșii și verzi — penajul păsării tropicale — cravata lui Rafael. Sărbătoarea ce năvălise pe neașteptate era o sărbătoare a ei. Liongina simți că se clatină, ca și cum cineva ar fi încercat să-i tragă covorașul de sub picioare. Nu, nu era asta, tremura, pur și simplu, scîndura pardoselii pe care stătea. O clipă doar și o trambulină invizibilă avea s-o salte în sus, de unde nu va mai putea atinge pămîntul cu picioarele și va trebui să zboare. Vai de mine, dar eu nu știu să zbor ! O să cad ca un pietroi. N-are importanță !

— O clipă, dragul meu ! Fără nici o jenă, Guram se întinse, luă sticla din mîna țeapănă a lui Aloyzas, și începu s-o întoarcă pe toate fețele, la lumina becului. Nu vă supărați că întreb, chiar aveți intenția să beți oțetul acesta din import ? Și unde ? ! Aici, în patria strugurilor și a vinului ?

— Ar fi o jignire adusă munților și cîmpiilor noastre ! declară Rafael luînd sticla și cercetînd-o și el cu atenție. Vă așteaptă, dragi prieteni, u-unicul vin, care, deși, e-adevărat, nu poartă un n-nume, este foarte valoros. Demult s-ar fi dus vestea despre el în întreaga lume, ca despre vinurile Ținandali sau Gurdjaani [1], dacă bărbații de prin partea locului ar fi consimțit să-și p-petreacă zilele uscîndu-se de sete. Adevărații suverani n-nu-și expun capetele încoronate în văzul lumii pentru a fi a-admirate, privilegiul acesta nu-l au decît d-diletanții. Așa că, vă rugăm să poftiți !...

Faptul că se bîlbîia — ca atunci cînd s-au întîlnit pe drum — îi trăda tulburarea, deși chipul lui Rafael radia de bucurie. Liongina băgase de seamă : bîlbîiala lui nu avea legătură cu pronunțarea anumitor sunete — pro-

[1] Orașe în R.S.S. Gruzină, renumite pentru vinurile purtînd aceleași nume.

nunța perfect toate consoanele. E oare, într-adevăr, emoționat ? Din pricina mea ?

— Bine, dar noi nu sîntem somități, sau persoane cu funcții înalte, așa că nu e cazul să vă deranjați, se împotrivea stînjenit și întrucîtva ofensat Aloyzas.

Liongina continua să se rezeme de umărul lui, dar cu mai puțină convingere acum, pentru că nu avea intenția să-i țină isonul, dacă încăpățînarea lui ar fi persistat. Aștepta o soluție de compromis. Dar pe chipul lui Aloyzas se contura tot mai evident zîmbetul acela strîmb, chinuit, de parcă cineva i-ar deschide gura cu sila, desfăcîndu-i buzele. Prima dată cînd Liongina îl văzuse la fel de zăpăcit și furios crau la ofițerul stării civile — li se propusese și lor să ia parte la ceremonia festivă a colectivului tinerilor căsătoriți. Atunci, Aloyzas făcuse doar o remarcă sarcastică, acum însă era gata să-și încleștеze și pumnii.

— Dumncavoastră sînteți musafiri aici ! Și, după obiceiurile noastre, nimic nu poate fi mai de preț decît musafirul. Musafirul este trimisul lui Dumnezeu — aceasta-i dorința lăsată cu limbă de moarte de strămoșii noștri ! perora Guram, bătîndu-l părintește pe umăr pe Aloyzas, ceea ce îl înfuria și mai mult. Nu putea suferi să fie atins de oameni străini — el nu se urca niciodată într-un troleibuz arhiplin, și nu intra într-un cinematograf asediat de mulțime.

Deodată, în odaia lor năvăliră și alți participanți la proiectatul ospăț. Supărat, Aloyzas își dădu seama că nu va putea domoli starea lor de spirit plină de voioșie, ce nu ținea seamă de nici un fel de logică, și se gîndea cum să bată în retragere în mod onorabil. Să le accepte, cu sînge rece, propunerea ? Toată nădejdea și-o punea în firea blîndă a Lionginei, chiar dacă în timpul călătoriei aceasta se schimbase, devenind aproape de nerecunoscut. Ea se desprinse de umărul lui și cu toate că adineauri parcă abia se mai ținea pe picioare, făcu o piruetă zglobie pe toculețele pantofilor. Îi zîmbi soțului, apoi împărți surîsuri seducătoare și celorlalți bărbați.

— Vă mulțumim, vă mulțumim ! Într-o clipă sîntem gata ! Ne acordați un minut, să ne aranjăm puțin ținuta?

Lărmuind satisfăcuți, bărbații ieșiră imediat din cameră. Glasurile și pașii lor făceau să răsune toată casa — atît de confortabilă pe întuneric ! — în timp ce becul din tavan licărea legănîndu-se întruna.

— Cum adică... pe mine mă refuzi, iar cu ei ?...

— Lasă, Aloyzas. Suportăm noi și asta. Doar sîntem musafiri.

— Va să zică, de dragul politeței va trebui să tot petrecem în fiecare noapte ?

— Mă rog, atunci hai să desfacem conserva de pește a Gertrudei.

— Ce amestec are Gertruda aici ?

— În cazul acesta, gata, bărbățele, îmbracă-te. Nu-i politicos să nesocotim dorințele gazdelor.

— Și gazdele ? Ele nu le nesocotesc pe ale noastre ?

Liongina nu răspunse. Se și afla în fața oglinzii. Oboseala îi dispăruse fără urmă, iar tristețea, mîhnirea, indiferența se risipiseră și ele. I se părea că pășește din nou prin piața gării, că, din nou, cuvintele îi sînt ascultate cu atenție, iar dorințele îndeplinite de acești bărbați atît de mîndri. Mai simțea parcă și acum o undă din aroma aceea, deși acolo, lîngă gară, mirosea mai degrabă a frunze de dafin, a lămîi și a coajă de eucalipt, pe cînd aici, la poalele munților, doar a cer senin. Atunci era convinsă că nu vor fi lăsați să se usuce ca niște meduze pe pietrele de pe țărm. Iar acum... hei, mai știa ea și acum cîte ceva, dar ceea ce știa nu vroia s-o mărturisească nimănui, nici chiar sieși. În casa asta totul are să se schimbe, înainte ca ea să miște măcar un deget. Ea ? Fetița ? Bulgărașul de gheață ? Soțioara modestă și ascultătoare a șefului de catedră Aloyzas Hubertavičius ? O, nu, o alta, care nu-i seamănă deloc, o femeie mîndră de valoarea sa, una ce își potrivește ba zîmbetul nerușinat al nomadei Inger, ba masca înfricoșătoare a bătrînei gruzine, dar care știe de pe acum că, la timpul cuvenit, chipul ei va fi altul, cu desăvîrșire altul !

Fericită, tocmai se pregătea să-și tragă pe ea rochia de fiecare zi.

— Nu mă face de rușine, draga mea — Aloyzas își înnoda cea mai frumoasă dintre cravate —, te rog, rochia albastră cu fir argintiu.

Liongina luă imediat de pe umeraș o rochie decoltată, pe care i-o vîrîse pe gît maică-sa. Era dintr-o mătase albastru-închis, cu mînecile largi, puțin strîmtate către încheietura mîinii. Aloyzas o examină cu un ochi critic și, deși rămase mulțumit, bombăni :

— O să stăm și noi, de ochii lumii, o oră-două și gata ! Eu așa intenționez să fac. În ceea ce te privește, vei decide singură. De asta are fiecare capul său pe umeri — să judece ! Ai înțeles, draga mea ?

— Am înțeles, scumpule. Liongina era gata să promită orice, numai să nu-l facă pe Aloyzas să se răzgîndească.

Mansarda era chiar sub acoperiș, geamurile ei dădeau în toate cele patru zări. Printr-un geam, pătrundea înăuntru o ramură cu mere iernatice, pe jumătate verzi încă, — sferele mici, purpurii, luceau discret în lumina lumînărilor și a cerului. Curentul, venit de pretutindeni, gonea dintr-un colț în altul zăpușeala zilei, cum fugărești o pisică mare și leneșă. Fiecare se instalase pe unde-a putut : pe brațul unui fotoliu capitonat, pe o șa veche, strivită sub greutatea trupului — pe vremuri era conac aici ! — sau pe vreun taburet scîrțiitor, lipsit de stabilitate. În schimb, masa era ca un altar — o față de masă albă ca zăpada, feluri de mîncare și băuturi nemaivăzute : în castronașe — verdețuri și legume, în vaze cu picior înalt — fructe.

— Gustă, gustă. pîinică, fata mea ! o îndemna administratoarea pe Liongina, învîrtindu-se ca un titirez în jurul ei. Fața mică și smeadă nu i se vedea deloc, doar șorțulețul alb și broboada neagră. Frige de fierbinte ce e, chiar acum am scos-o din tone [1]. Dacă te interesează, o să-ți arăt cum se coace pîinea la noi.

O turtă albă-albă și ușoară ca fulgul. E caldă încă. Și crocantă. Și miroase — ca plăcinta coaptă de paști în copilărie. Însă Liongina nu apucă să înghită nici măcar o îmbucătură.

— Gustați vinișorul ! E de-al nostru, de prin partea locului, tescuit din strugurii noștri ! căutau s-o înduplece pe Liongina mai multe glasuri deodată. Toți erau amabili și atenți, deși nu reușea să le rețină chipurile. Oare, se cuvine să bea vin ? Nu, doar n-o să se apuce acum să bea vin.

Nici să bea, și nici să mănînce... Se săturase cu altceva, cu mirosuri și culori, aici pînă și denumirile mîn-

[1] Cuptor de pămînt, pe pereții căruia se pun la copt turte, ce înlocuiesc pîinea, turte de pîine.

cărurilor — haciapuri [1], suluguni [2], lobi [3] ! — aveau rezonanţe muzicale — allegro, andante, scherzo ! O îmbătaseră sclipirile lumînărilor, care, apropiind, aducînd în mod neaşteptat aici trecutul îndepărtat, făceau să pară confuză imaginea despre timp, — mai lipseau doar zalele şi spadele, în locul cravatelor şi al ceasurilor de mînă. Dar de ce nu se aud solemnele, răsunătoarele şi înduioşător de plăcutele cuvinte prin care, într-o anume ordine, fixată de cel ales să conducă ospăţul, îşi aduc laude unul altuia bărbaţii ? Fiecare îndemn de a ridica paharul, cu scînteieri de vin alb şi roşu, înseamnă o invitaţie de participare la un fel de întrecere, întrecere cu toţi ceilalţi şi cu tine însuţi, prin cuvinte alese, pe care să nu le fi rostit încă nici unul dintre vorbitorii dinaintea ta. Acestea, tocmai aceste cuvinte trebuie, chiar acolo, pe loc, să-şi desfacă mugurii şi, învolburate, să foşnească aidoma frunzişului bogat, pentru a dărui mesei sărbătoreşti fructele sale suculente ! Oamenii de aici nu beau şi, cu atît mai mult, nu fac beţii, deşi vinul curge din belşug din urcioare şi clocoteşte în gîtlejuri, — ci vorbesc, vorbesc, vorbesc şi chiar şi Liongina, beată acum, în nici un caz din pricina vinului — doar cîteva picături îi umeziseră buzele ! — simţea că, în jurul acestei mese, nu trebuie să cauţi identificări cu realitatea. După cum nu trebuie să cauţi nici lupta de fiecare zi a omului cu piatra, nici soarele, care, pur şi simplu, arde pînza cămăşilor pe spinările bătrînilor. Nici măcar zgomotul surd al cutremurelor nu pătrundea aici, decît poate doar ca ceva anecdotic, deşi oamenii din sat îşi povesteau mereu pe şoptite fel de fel de lucruri despre acestea, ca despre un permanent război în miniatură, — căci foarte aproape, de cealaltă parte a munţilor, se afla Turcia, unde pămîntul se clătina întruna sub picioare din pricina cazanului ce clocotea în adîncurile lui. Şi totuşi, toate acestea se auzeau susurînd în vorbele oamenilor, în rîsul lor foarte viguros, absolut toate — şi soarele, care făcea pămîntul să crape, şi piatra, cu menirea ei de obstacol, atît pentru brăzdar, cît şi pentru rădăcinile de tot felul, şi încă multe-multe altele, pe care le inspira în pieptul său, împreună cu aerul de aici nu numai localnicul, dar şi omul venit de aiu-

[1] Un fel de chifle sau de plăcinte cu brînză.
[2] Brînză iute, picantă, care se consumă prăjită.
[3] Mîncare picantă preparată din fasole murată.

rea. Sau, cine știe, poate că oamenii glumeau doar, își lăsau la o parte, pentru o clipă, grijile și glumeau cu chipurile lor foarte serioase și autentic însuflețite ? Căci era minunat să auzi cum despre un omuleț oarecare, lipsit de însemnătate, ce ședea la umbra unui paltin cu trunchiul gros — în jurul scaunului său zăceau grămezi de ziare ! — se spunea pe un ton cucernic, solemn pînă la ridicol :

— În poeziile sale, în uimitoarele sale strofe auzi freamătul vîntului de munte !

Sau cum, despre un altul — matematician cu o frunte înaltă, ce rontăia cu poftă niște verdețuri, pe care și le îndesa în gură cu toptanul — frunzele acestora se agitau sub nasul lui ca niște mustăți, — se povestea, cu aceeași solemnitate :

— Cînd setea nu ne-o putem potoli îndeajuns cu poezia divină, îngenunchem, pentru a sorbi din izvorul încîntătoarelor sale ecuații !

De frumos — era frumos, dar din stînga, o voce ironică, de șarpe perfid, îi șoptea tot timpul („Aici nici chiar însuși Rustaveli [1] n-ar mai avea nimic de făcut ! Și nici domnul Einstein. Nu aveți aceeași impresie, madam ?") Nu, Liongina nu avea impresia asta — cuvintele toasturilor erau încărcate cu o forță tainică, și ea vedea aievea vîntul de munte ce țintuia pe piatră iarba rară, vedea cum el susținea, o clipă doar, firicelele ei firave, cum le lăsa apoi libere, pentru ca din nou să le pieptene și nu se mai sătura privind degetele puternice, delicate ale vîntului ce mîngîia fiecare fir de iarbă. Or, omulețul acela scund — băgase ea de seamă — are niște degete uimitor de delicate. Cît privește cuvintele pompoase, acestea își revărsau spuma și se opreau — nu-i obligatoriu să crezi în ele, e de ajuns că te-au umplut de încîntare gheizerele lor fantastice, ce se ridică, aidoma munților, ai căror coloși se înalță și ei în apropiere, făcînd dovada existenței a ceva, ce poate că nici nu există de fapt. Da, totul la masa aceasta era nemaipomenit de luminos și măreț, la fel ca pe munte : prietenia, laudele exagerate, modestia. Nemaipomenit — dacă privești de jos, dîndu-ți capul pe spate... Dar dac-ai privi de sus, de pe culmi ? O, doamne,

[1] *Șota Rustaveli* (sec. 12), poet și umanist gruzin, autor al poemului „Viteazul în piele de tigru", conceput în spiritul eposului cavaleresc.

de-aș privi doar o singură dată de pe culmi ! De-aș putea ajunge măcar pînă la micuța capelă !

— Ce să spun, știm să ne lăudăm, nu glumă ! Cu cît e mai mic un popor, cu atît mai mulți lăudăroși are ! Și asta iar i se șoptise din stînga, ca să nu se mai topească atîta de încîntare.

Și chiar dacă nici prin gînd nu-i trecea să fie de acord cu vocea aceasta lucidă, care spulbera toate cuvintele alese rostite acolo, Liongina nu se hotăra s-o contrazică, deoarece în cazul acesta, ar fi trebuit să se încaiere nu numai cu vocea, ci și cu ochiul care-o privea mereu pieziș, arzînd ca un cărbune încins, și cu nasul acvilin, și cu cravata semănînd cu o pasăre tropicală, ce-și filfîia penele scînteind în toate culorile curcubeului. Atît ochiul cît și nasul păsării de pradă erau, după cîte se pare, gata să se înfigă fără întîrziere în ea și să nu-i mai dea drumul, de îndată ce va îndrăzni să deschidă gura.

Între timp masa era stropită toi mai des cu șuvițe de vin — și vinul nu e ca apa, se urcă la cap ! Ordinea severă începea să se încîlcească, fața de masă, pătată acum, se șifonase, masa se clătina și ea din cînd în cînd, — ce să le faci, doar sînt și ei oameni și nu zei, nu-i așa, Aloyzas ? Dar el n-o auzea — polemiza, însuflețit, pe o temă oarecare, cu matematicianul. La începutul ospățului, privirea lui, aidoma unui braț, o susținuse mereu, din celălalt capăt al mesei, pentru ca ea nu cumva să întreacă măsura, devenind pentru cei de alături ceva foarte gustos, ceva de felul unui pui fript — din care se găseau, îngrămădiți acolo, destui alții și fără ea — iar acum, poftim, nici n-o băga în seamă. După culoarea schimbată a feței lui se vedea bine că băuse peste măsură, — să fie, oare, și el fascinat de atmosfera asta lipsită de banalitate ?

— Iar cel de colo — e arhitect. Șoapta din stînga încerca să-i atragă atenția asupra unui lungan slăbănog, cu capul dat puțin pe spate, care, cu un aer plin de importanță, își umplea pipa. Știți prin ce a devenit celebru ? Prin chioșcurile de comerț vopsite în albastru, brrr ! Sînt o rușine națională chioșcurile lui, dar, să vedeți cum or să-l ridice îndată în slăvi, mai ceva ca pe Oscar Niemeyer [1] !

[1] Celebru arhitect contemporan — a construit orașul Brasilia (1957—1960), devenit noua capitală a Braziliei.

Vecinul din stînga nu izbutea cu nici un chip să-i surprindă zîmbetul hoinar, de o pămînteană şiretenie şi totodată complet desprins de lumea înconjurătoare. Dar omul era insistent, şoptea şi tot şoptea şi iată că, exact ca la o comandă a sa, o voce de bas începu să bubuie :

— Distincţia construcţiilor maestrului... Cînd vulturi vor plana deasupra lor...

— Să-nnebuneşti, nu alta ! Ce v-am spus ? ! jubilă, învăluitoare, vocea — odioasă în clipa asta pentru Liongina, căci ameninţa să-i strice toată sărbătoarea.

Vocea îi aparţinea lui Rafael Huţuev-Namregi, la fel ca şi ochiul scînteietor, ca şi nasul acvilin ; dar, în fond, numele lui dublu de familie — ce altceva era, dacă nu tot trufie ? Osanale de felul acestora îi mîngîiaseră şi lui inima, fără îndoială, da, da, era şi el un fiu al acestor munţi care a supt, odată cu laptele mamei, savoarea obiceiurilor autohtone, doar că acum le reteza pe toate din rădăcină, pentru a-i fi ei pe plac. În schimb, acest Vergiliu al ei nu uita să bea şi să mănînce, avea nişte dinţi — albi şi puternici — care spărgeau nuca, simplu, dintr-o singură strînsoare. Dinţii aceştia, ce măcinau totul şi mustăcioara ce se mişca fără întrerupere le vedea ea şi fără să-l privească pe Rafael — iată, chiar acum şi-a înfipt furculiţa într-o bucată de friptură rece de curcan înecată în sos de nuci ; intenţionase s-o pună în farfuria Lionginei, cum însă ea se ferise ridicînd cotul, s-a apucat s-o devoreze singur, fără să uite nici o clipă, totuşi, să urmărească, cu iscusinţă de comentator sportiv, nu numai ce se petrece la masa ospăţului, dar şi în ce dispoziţie se află ea, vecina din imediata lui apropiere.

— Poate că aveţi dreptate, încercă ea să scape de şoapta protectoare a vecinului, impunîndu-şi, totodată, să-i observe degetele, unsuroase de la grăsimea fripturii de curcan. La urma urmei, cît mă pricep eu la arhitectură ? Cît despre chioşcuri ?... E rău — cînd nu există.

— Vorbiţi serios ? O femeie ca dumneavoastră ? Rafael începu să dea din cap şi cravata îi alunecă într-o parte, iar cămaşa foarte albă, care nu mai era acum etalon de prospeţime, ci şifonată, lăsa să apară, de sub mînecile-i suflecate, nişte mîini acoperite cu păr negru şi des.

— Ce fel de femeie ? Poftim, spuneţi, ce fel de femeie ? Sînt dactilografă. O simplă dactilografă de instituţie. N-aţi

ştiut asta ? zise Liongina precipitat, dintr-o răsuflare şi cu o bucurie aproape răutăcioasă, fără să priceapă nici ea ce anume o îmboldea să se răfuiască cu vecinul său pentru remarcile lui pline de sarcasm, care, de fapt, stabiliseră un echilibru rezonabil, — altfel întreaga sărbătoare ar fi fost doar un minunat fel de mîncare fără pic de sare. Poate faptul că, luînd în derîdere acele fraze, construite din cuvinte frumoase, ce se rostiseră acolo, el nu făcuse decît să distrugă ceva cu mult mai important, plăsmuit de visurile ei, munţii ? Să-i distrugă ? El ? Acest pierde-vară pe care-l întîlnise din întîmplare pe drum ? Actoraşul ăsta ? Uitase cu desăvîrşire cît respect avea ea, de obicei, pentru actori. Odată, încă pe cînd era în clasa a cincea, i se încredinţase un rol. N-avea de spus decît două fraze şi un „ha-ha". Frazele le pronunţa acceptabil, rîsul, însă, i se împotmolea, de fiecare dată. Dar nu în gît, unde se opreşte sputa bolnavilor de bronşită. Zadarnic îşi forţa coardele vocale pe stradă sau sub plapumă, în pat. Ajunsese să creadă că oricine ştie să rîdă, şi, în special, că actorul adevărat e un supraom. Cum nu obţinea nici un rezultat, i s-a făcut milă învăţătoarei de ea şi a eliminat din rol „ha-ha"-ul acela. Nu, de astă dată aureola de artist nici vorbă să-l poată salva pe vecinul cel impertinent. Ba, mai mult, acum o sîcîia şi cu neajunsurile lui fizice. Cicatricea, mica potcoavă de pe obraz, era dezgustătoare... Unde să se fi ales cu ea, în vreo colonie de delicvenţi ? Şi apoi, capul, capul lui avea o formă inegală, neregulată, chiar dacă de departe arăta ca o reclamă de frizerie. Ce să spun, o mîndreţe de bărbat ! Nasul mare, ochii ca nişte cărbuni încinşi — majoritatea muntenilor îi au astfel. Se aprind la fel de tare şi atunci cînd ponegresc cu înverşunare un comesean şi atunci cînd înfulecă cu mare poftă un copan de curcan. Aşa cum îl vedea, transpirat, sfîşiind cu dinţii friptura de curcan, o irita la culme. Înfăţişarea prozaică a omului obişnuit anulase imaginea solemnă, laolaltă cu speranţele spontane ce i se înfiripaseră în suflet. Mai bine rămînea aşa cum apăruse în faţa ei pe drumul acela şerpuitor din munţi — un bolovan de piatră, căzut dumnezeu ştie de unde, din care mai fumegau încă nori de praf.

— Ia te uită, vrei să spui că eşti dactilografă ! După ce îşi şterse buzele şi degetele cu şervetul de pînză, Rafael îl azvîrli, şifonat, pe masă. Nu, n-aţi fost deloc originală, Longina. Mă rog, sînteţi liberă să credeţi ce doriţi, Lon-

gina. Ultima frază o rostise doar de dragul numelui. Numele îi plăcea. Îi plăcea să-l strivească între dinți, ca pe o nucă.

— Aveți impresia că mint? Și își avîntă mîinile, într-un gest profesional, deasupra farfuriei — o imaginară claviatură a mașinii de scris, — dar pînă și ei i se păru că spusese un neadevăr. Atît de mare era distanța dintre ea — cea de ieri, și ea — cea de acum.

— Lon-gina? Lon-gina minte? zise el gata să se sufoce din pricina rîsului stăpînit cu greu. Paharul din mîna pe care o ridicase, se clătină puțin și o picătură de vin roșu, cu agilitatea unei insecte de noapte, o porni în jos, pe pieptul larg, de-a lungul cămășii albe. Chiar și cînd minți, trebuie să știi s-o faci. Ba, aș spune chiar că, pentru a fi mincinos, trebuie să fii astfel din născare, dragă Longina.

— Doamne, ați pătat o cămașă nouă! Palma Liongînei, care se întinse instinctiv spre pată, simți, ca o arsură, pieptul lui Rafael. Ca și cum ar fi atins o rană deschisă — înspăimîntată, ea își retrase mîna.

Rafael ar fi vrut să i-o rețină puțin, dar fața femeii, roșie ca focul, îl împiedică s-o facă.

— Nu mă atingeți! Și, în general, glumele dumneavoastră... mă plictisesc!

Acum regreta că se ambalase într-o discuție intimă. Căci ea, deși mai era un puișor ce încă n-a ieșit cu totul din găoace, era de fapt o soție în toată regula, o femeie măritată! Și, deodată, surprinse ca prin ceață privirea lui Aloyzas — nu se îndreptase în mod special asupra ei, pur și simplu alunecase peste toate celelalte fețe din jur, transpirate și devenite foarte asemănătoare între ele. O privi și așa, nitam-nisam, izbucni în rîs, nechezînd ca un armăsar. Ce-i asta? Aloyzas cel serios și rezervat — nechează? Cînd o să-și audă rîsul, o să se sperie singur! Dar nu și l-a auzit. Iată, acum i se adresează renumitul arhitect, fără a uita să ciocnească paharul cu el. Iar acum, iată că și Aloyzas își întinde din proprie inițiativă paharul plin în direcția cuiva. Ar trebui, evident, să-i atragă atenția — doar vinul nu e apă! — însă amorul propriu nu-i permite să facă așa ceva. Da, așa e, sînt o simplă dactilografă. Dar, ia privește, cum o asaltează toți, din toate părțile, pe dactilografa ta. Asta-i pentru Aloyzas. Și tu îți închipui oare că, dacă-i dactilografă, poți s-o pipăi cu degetele pline de

grăsime ? Asta e pentru Rafael. Şi acum, pentru mine : poate că, odată şi odată, o să fiu şi eu altceva ? Sau, dacă n-am să izbutesc să fiu altceva, poate măcar o să pot deveni eu însămi ? Căci am acum şi suflet, şi sentimente, şi speranţe. Pînă adineauri n-am avut nimic din toate astea, dar acum le am. De pildă, dacă în clipa asta m-aş tăia, mi-ar ţîşni sîngele şuvoi. Ca dactilografă, trebuie să recunosc, eram destul de mediocră, ha-ha ! Şi Liongina izbucni într-un ris zgomotos. Uite că ştiu să şi rid ! Asta pentru că mi-am amintit cîteva din greşelile acelea absurde, strecurate în manuscrisul nu ştiu cui — oare nu chiar în manuscrisul lui Aloyzas ?

— De-acum înainte, gata, pe cămaşa asta scumpă, din import, o să se răsfeţe o pată dezgustătoare, zise ea, fără a se mai arăta dispusă să-i dea o mînă de ajutor vecinului. N-ar fi rău totuşi să răsturnaţi peste pată solniţa.

Rafael schiţă un gest dispreţuitor de lehamite cu mîna.

— Nu-i nimic, Lora o să-i vină de hac ! Ştiţi, ea face adevărate minuni.

Ce mitocan, vrea să-mi dea de înţeles că are o femeie şi, probabil, nu numai una, tipii ăştia oacheşi şi pe deasupra cu nasul acvilin sînt întotdeauna înconjuraţi de admiratoare, iar ăsta, pe lîngă faptul că e cîrlionţat, mai e şi artist de cinema ! Una, pesemne, îl hrăneşte, alta îl spală şi-i scoate petele de pe haine, a treia... Ah, cît îmi eşti de nesuferit — asta o gîndise în lituaniană, dar, fără să-şi dea seama, o spuse cu voce tare.

— Poftim ? Vorbeaţi cu mine ?

— Cu dumneavoastră !

— În cazul acesta, vă rog să-mi traduceţi.

— Şi fără traducere, nu e clar ?

— Ştiţi cu ce seamănă acum ochişorii dumneavoastră senini ?

— Cu un lac de munte, ce scînteiază sub razele soarelui dimineţii, nu-i aşa ? declamă ea în stilul bombastic al toasturilor.

— Bravo, Longina ! Vă rugăm însă, nu ne luaţi nouă, muntenilor, cea din urmă dintre arme — elocinţa ! i se adresă Guram Mgheladze aplaudînd-o. Nu de alta, dar prin munţi şi acum mai hoinăresc... urşii. Aşa că avem încă nevoie de bărbaţi.

Gîtul lui Rafael se făcu roşu-sîngeriu, ca şi cum căra în spate un frigider — ziua, Liongina îi văzuse transpor-

tînd amîndoi, în aripa secundară a casei, unde locuiau, un frigider „Saratov". La drept vorbind îl ducea Rafael singur, Guram nu făcea decît să-l susţină un pic. Acum Rafael tăcea, îi secase întreaga elocinţă, şi Lionginei i se făcu milă de el, — îl asemui cu un pîrîu zăgăzuit care nu mai poate nici să alerge, nici să susure. El ridică paharul şi îl goli dintr-o înghiţitură, fără să bage de seamă că amestecase vinul roşu cu cel alb. Nici după al doilea pahar nu-şi reveni, în urma loviturii pe care i-o dăduse, prin replica sa, Guram, cel mai bun prieten al său, ce-i cunoştea punctele vulnerabile. Pentru că altceva, mă rog, poate că îl şi ocolise uneori, însă atenţia femeilor — niciodată. Şi cînd colo, poftim... Necăjit, Rafael se trase înapoi cu scaun cu tot, lovindu-se cu ceafa de peretele acoperit cu şipci de lemn. Cînd în cele din urmă începu să vorbească din nou, cuvintele rostite nu erau nici ruseşti şi nici gruzine, aşa cum vorbeau toţi ceilalţi aflaţi în jurul mesei, ci altfel de cuvinte, pe care niciodată pînă atunci Liongina nu le mai auzise. Sunetele curgeau duioase şi, totodată, puţin rigide, zgrunţuroase, foşnind ca lichenii ce se tîrăsc pe pietre, despicîndu-le. Îşi găsise un interlocutor ? Nu, recita în surdină versuri în limba lui maternă. Acum, după ce Rafael se izolase de toţi ceilalţi, prin acele armonii arhaice, ce-şi aveau originea, mai mult ca sigur, încă în vremurile lui Noe, el îşi recăpătă aerul misterios, la fel de misterios ca şi al munţilor ce dorm în noapte. Dumnezeu ştie de ce fapte neîngăduite ar fi el în stare, Dumnezeu ştie ce nenorociri i-ar trece prin minte să provoace. Să vrea doar, şi ar putea sili şi pămîntul să se clatine sub picioare. Mai cu seamă dacă l-ar jigni cineva în vreun fel.

— Atenţie, dragi musafiri, vorbitorii se vor ocupa acum de dumneavoastră ! îi avertiză părinteşte Guram Mgheladze ducîndu-şi un deget la buze şi Liongina îşi aţinti privirea asupra unui bărbat înalt, în costum negru, ce se ridicase în picioare. N-o uimea costumul sobru, degală, singurul dintre toate hainele în culori deschise purtate de ceilalţi, ci pletele care împodobeau capul omului. Pe asemenea claie, o barză şi-ar fi putut face cuib.

— ...educator al tineretului... celebru om de ştiinţă din Lituania... orice piatră din patria lui îl cunoaşte... sîntem mîndri că de azi înainte ne vom putea socoti printre prietenii săi...

Urmind exemplul celorlalți, în cinstea cărora se ținuseră toasturile pînă atunci, Aloyzas se ridică rezemîndu-și mîinile lungi de marginea mesei. Pumnii, cu vinele umflate, abia își făcură loc printre farfuriile și vazele pline toate cu cîte ceva. O vreme, pe chipul îmbujorat, moleșit puțin din cauza vinului băut, rătăci un zîmbet servil. Căuta un punct de reper pentru a se putea simți el însuși — nu un sac ghiftuit cu vin și mîncăruri necunoscute, sau o momîie nevoită să dea din cap respectuos, în semn de aprobare, în tactul laudelor aduse și care se străduia din răsputeri să nu sughită. Liongina se întoarse către el cu scaun cu tot, vrînd să iasă în evidență printre ceilalți, astfel ca soțul să-și poată opri ochii asupra ei. Dar zîmbetul lui vag, neîncrezător și totodată puțin speriat lunecă pe lîngă ea, abia atingînd-o. Aloyzas își îndreptă privirea către celălalt capăt al mesei — ochii i se aținiră, imobili, pe chipul lui Rafael, aflat în umbră. Acolo, în semiobscuritate, străluceau ochii, părul, dinții acestuia. Străluceau cu o tacită ironie îndreptată împotriva tuturor participanților la acest mister [1] sărbătoresc.

Transpirat din pricina tulburării și mormăind cuvinte de mulțumire, Aloyzas ciocni paharul cu acela al oratorului. Imediat îl înconjurară din toate părțile alte pahare — scînteiau și se multiplicau în fața ochilor lui. Ridicîndu-l pe al său, el îl băgă în grămada de pahare. Se auzi un zăngănit, și vinul se scurse pe mîinile cuiva.

— Ce faci, Aloyzas ? nu se mai putu stăpîni Liongina și strigătul ei reuși să îndepărteze vălul întunecat de pe ochii soțului.

Într-adevăr, ce se petrece ? De ce trag la măsea atîta vin ? Doar ăsta-i alcool ! Ce-o să-și închipuie gazdele despre mine ? Toate aceste gînduri răzlețe erau întipărite pe chipul lui Aloyzas, ca niște litere înscrise pe o coală de hîrtie. Se trînti cu zgomot pe scaunul său și, jenat, încercă să se ascundă după o vază cu flori. Sărmanul, acum o să-l mustre conștiința pentru că a întrecut măsura, îl compătimi Liongina. Brusc, își aminti nechezatul lui cabalin. Oare vroia astfel să se răzbune pe mine pentru buna mea

[1] Referire la ritualurile religioase secrete (mistere) din Grecia și Roma antică, la care luau parte numai cei inițiați, și al căror ceremonial consta, în primul rînd, dintr-o reprezentație teatrală evocînd mituri legate de diverse zeități : Demeter și Kore, Dionysos și Orfeu etc.

dispoziție, pentru că... sînt fericită ? O năpădi ciuda, îi era necaz pe el, simțămînt care poate că nu era prea întemeiat. Bine, dar totul n-a fost decît un joc, nimic altceva decît un simplu joc, încerca ea să se dezvinovățească. Ceremonia, întreruptă pentru cîteva clipe, își reluă desfășurarea așa cum cerea rînduiala.

— ...Deslușim pe chipul ei floarea minunată a unui minunat ținut... o femeie încîntătoare... prietenă devotată și păzitoare a vetrei căminului... prin modestia ei, care o întrece pe cea a unei flori de cîmp... ferice de stejarul pe a cărui puternică tulpină, cu gingășie se încolăcește ea, asemeni viței de vie sălbatice...

Iarăși, zăngăniră și scînteiară paharele umplute cu vin. Tulpina stejarului și mlădița fragilă a viței de vie, menită să umple cu seva ei ciorchinii strugurilor care, aidoma cuiburilor de păsări, fi-vor adăpostiți de viguroasa coroană. Există oare o imagine mai splendidă decît aceasta? Și, meritã reținut, că strălcitoarea metaforă n-a rostit-o fitecine — ci un poet autentic, îi șopti Lionginei, din capătul opus al mesei, Guram, a rostit-o poetul favorit al Tbilisi-ului, cel în fața căruia, atunci cînd, amețit de băutură, își tîrăște pașii clătinîndu-se pe picioare, se oprește un nesfîrșit convoi de troleibuze, pentru ca el să poată traversa în deplină siguranță de pe o parte pe alta a bulevardului. Iată ce fel de poet o ridicase în slăvi ! Entuziasmat de cuvintele poetului, pînă și ofensatul Rafael dădea din cap în semn de aprobare... Și-atunci, să te mai miri că veninul laudelor i s-a strecurat și Lionginei în sînge, făcînd-o să simtă o dulce durere la limbă, în pofida faptului că rațiunea — acea clarvăzătoare rațiune feminină — îi cerea să nu dea atenție hiperbolelor ? După ce își înghiți pe neobservate nodul ce i se urcase în gît, în mijlocul tăcerii generale, ea mărturisi cu glas sonor :

— Cît de dragi îmi sînt munții voștri ! Toată viața am sperat să-i văd. I-am văzut, și-mi vine să plîng, și mi-e frică, pentru că acum mi-au devenit și mai dragi...

Toată viața ? Dar, de fapt, pînă acum tu încă n-ai trăit ! Și n-ai văzut nimic. N-ai văzut nici măcar Puntuko[1] — ha-ha ! Ce-i drept, însă, ai învățat să rîzi.

— Da, toată viața am sperat să-i văd. Liongina își șterse o lacrimă timidă și, plină de hotărîre, goni toate în-

[1] Mare bloc de granit, monument al naturii din epoca glaciară, aflat în raionul Anikșciansk — R.S.S. Lituaniană.

doielile. Încă de pe vremea cînd nici nu știam ce înseamnă o speranță... Jur, vouă vă jur, că niciodată n-am să uit munții voștri !

— Bravo ! Ura-a ! strigă din răsputeri cineva.

În ochișorii congestionați ai poetului amator de băutură, luceau lacrimi de înduioșare, și administratoarea, care apăru imediat lîngă el, se grăbi să i le șteargă, ca unui copil, cu o batistă dantelată. Guram Mgheladze începu să tușească stînjenit — el strigase adineaori — apoi, brusc, se instăpini o tăcere atît de deplină, încît de dincolo de ferestre se auzeau cum zboară de pe o creangă pe alta liliecii. Parcă trebuia să se întîmple ceva anume, acum, în tăcerea aceasta, cînd nimeni nu mai clefăia și nu rîgîia, — nu se putea, era cu neputință să nu se întîmple nimic, de vreme ce toată lumea era atît de emoționată ! Și, într-adevăr, iată că Rafael, scuturîndu-și cîrlionții și desprinzîndu-se din întuneric, de parcă ieșea dintr-o peșteră, începu să cînte, — încet, atît de încet încît cei de față își opriră respirația. Firicelul subțire al melodiei înfiripate fu prins de Guram, care îl acompanie în terță, cu un bubuit surd, apoi se alătură și vocea de tenor gingașă, tremurată a poetului cu ochii roșii, și îndată, după ce-și potriviră glasurile și intrară pe rînd, unul cîte unul, încă peste o jumătate de duzină de alte glasuri bărbătești, cîntecul — o melodie gruzină polifonică — începu să curgă, să curgă, să răsune. Din pricina aerului care vibra, flăcările lumînărilor păreau gata să se stingă ; de partea cealaltă a ferestrelor, creșteau, în toată înălțimea lor — munții, ce-și redobîndiseră înfățișarea stihinică de la începuturi, iar melodia îți pătrundea în sînge, inima ți se înfiora și, neobosită, șoptea întruna că eterne nu sînt decît piscurile, culmile și depărtările, că vrednic de milă este cel a cărui inimă nu-și încetează bătăile, atunci cînd ochii i s-au oprit înmărmuriți pe stînca ce-i atîrnă deasupra capului sau pe o alta, ursuză, îngrămădită undeva sus, la înălțimi inaccesibile... Ah, dar toate astea cu siguranță le-ai născocit tu singură, Liongina ! Și ea lupta din răsputeri să nu se lase copleșită de vraja cîntecului. Și, mă rog, de ce ești atît de fermecată ? Toți bărbații aceștia cîntă ceva despre un băiat și o fată și încă despre un vultur — așa îi explicase vecinul din dreapta, care ciugulea dintr-un ciorchine de strugure, aruncîndu-și în gură boabă după boabă. Dar

Liongina nu auzea nici ce i se traduce, nici explicațiile date. Melodia se legăna în ritm cu munții, purtînd-o, ducînd-o cu sine, ba ridicînd-o în înălțimi amețitoare, ba coborînd-o, cu mare grijă — așa cum așezi pruncul în leagănul lui, — și culcînd-o apoi, jos în vale. Cu, sau fără ea — uneori Liongina lăsa să-i scape firul și nu izbutea să se agațe imediat de un altul ! — cîntecul se legăna fără încetare, repetînd linia unduitoare a munților, și părea că nimeni nu l-a început nicicînd și nimeni nu-l va sfîrși vreodată. În vuietul plin de înfiorare dispărură, se dizolvară și Rafael și Guram Mgheladze și gloriosul poet, care-și acoperise cu pleoapele ochii înroșiți, cînd, pe neașteptate, o voce de bariton se avîntă din nou în zbor, țîșnind din armonia disciplinat aliniată a celorlalte glasuri, aidoma unei creste înzăpezite ce străpunge cerul... Era Rafael — Liongina nu vru să-i privească fața transpirată, torturată de suferință, care lucea, ca o piatră biciuită de ploaie.

Cuprinse de bună dispoziție, gazdele pretinseră acum să cînte și ei doi, musafirii, un cîntec de-al lor, lituanian ! Glasul lui Aloyzas scîrțiia ca o roată neunsă cînd trebuia să acompanieze pe cineva, așa că, a cînta era pentru el totuna cu a-l sili să se dezbrace față de oameni străini, dispuși să-ți cerceteze fiecare aluniță. Nici Liongina nu se putea numi o cîntăreață, însă execută și ea un cîntecel simplu, pe care i-l cînta cîndva bunica Prudencija, izbutind, cu vocea ei gravă, limpede, cu timbru profund, să facă față atît de bine, încît îl uimi pînă și pe Aloyzas — el nu s-ar fi așteptat de la ea la una ca asta — ca să nu mai vorbim de toți ceilalți, care-i ascultaseră cîntecelul copilăresc ținîndu-și răsuflarea, ca și cum sub ochii lor înflorea pentru a doua oară un tînăr copăcel ce-și scuturase prima floare în pragul primăverii...

— Aloyzas !... Nu mai dormi, te rog, ascultă !

Ar fi vrut să-i spună cît de recunoscătoare îi era pentru această, cea dintîi și, mai mult ca sigur, cea din urmă, excursie a lor în munți. Doamne, cum mai cîntaseră cu toții ! Cît de uniți, cu cîtă forță și totodată cu cea mai mare gingășie, ca și cum își treceau din mînă în mînă un prunc adormit, pe care maica sa îl luase cu grijă din leagăn. Glasurile lor îl legănau și-i cîntau nani, pentru ca pleoapele lipite de somn ale micuțului nici măcar să nu tresară, cu toate că, în același timp, ecoul puternic al acelorași glasuri

făcea să se cutremure cerul. Sau poate că nu era asta, ci altceva, cu totul altceva — poate era chiar glasul munților, îndureratul lor suspin pentru că, după ce atinseseră apogeul atotputerniciei, fuseseră condamnați pentru vecie la nemișcare, astfel că nu le rămînea altceva de făcut decît doar să-i invidieze pe omuleții micuți, aceste ființe jalnice și ridicole, dar care, în schimb, se puteau mișca, și mișunau la poalele lor ?... Nu-i adevărat, oamenii aceia care cîntau erau înțelepți și puternici. Iar faptul că se copleșeau cu laude în mod nestăpînit, peste măsură, unii pe alții, că ridicau în slăvi atît meritele reale cît și cele închipuite ale comesenilor, acesta era doar un joc, o loterie cu toate numerele cîștigătoare, la care fiecăruia, chiar și unui șoricel cenușiu, venit din nord, și rătăcit acolo — îi poate surîde norocul. Șoricelul — e ea, căreia acum îi este grozav de teamă să nu adoarmă și, astfel, senzația de netulburată fericire să se destrame !

— Aloyzas ! Hei, Aloyzas, trezește-te odată ! Haide, spune ceva, orice, de pildă că soția ta s-a țicnit ! Dacă îi spui asta, n-o să mai facă pozne.

Aloyzas rîgîi în somn — era neobișnuit cu chefurile cu multă băutură și mîncăruri picante. Liongina se repezi să-l întoarcă pe o coastă. Tata o ruga să facă asta întotdeauna, pentru că sforăia cînd dormea cu fața în sus și se temea să nu se sufoce în somn. În părul și îmbrăcămintea Lionginei mai stăruia încă mirosul sărbătorii — nu se îndura să-și scoată rochia. Își descălță soțul de pantofi, apoi se întinse și ea alături, dar imediat se ridică din nou. Îl privi. Voluminos, greoi, transpirat. Dogorea ca focul. Dar n-o deranja respirația lui fierbinte. Și nici senzația că îi este complet străin, aceeași, resimțită din prima zi cînd s-au cunoscut, și care nici acum nu dispăruse.

Era culcat pe dușumea — asta i se părea ciudat, mai mult chiar decît ciudat. Așa cum arăta, întins direct pe podeaua de scînduri neacoperită, cu cămașa ieșită de sub curea, cu pantalonii șifonați, nu s-ar fi găsit un loc pentru el nu numai în imaginația ei agitată și gata să-și ia zborul, dar nici măcar în cele mai banale, cele mai lipsite de emoție gînduri. Stătea culcat și se răcorea, la fel ca o piatră încinsă, răspîndind un miros puternic de alcool. Oare cînd o să se trezească, o să redevină iar cel dinainte ? O să strîmbe din nas văzînd dezordinea din jur și o s-o întrebe, cu vocea sonoră a Gertrudei : cum de-ai fost în stare, fe-

tiţo, să-ţi faci de cap aseară, într-un asemenea hal ? Trăgea dinspre ferestre şi îşi simţi spatele înfrigurat. Smulse pătura de pe pat şi, după ce îl înveli pe Aloyzas, se lipi şi ea de el. Bolborosind ceva nedesluşit prin somn, el îşi frecă puţin obrazul de umărul ei. Poate că, cine ştie, vrînd să se obişnuiască cu un culcuş tare, îşi călească articulaţiile încătuşate ? Oare, cînd se va trezi, cătuşele, ce-i înăbuşă cuvintele, respiraţia, gîndurile, vor cădea sfărîmate şi ele? Iar el, rîzînd din toată inima de sine însuşi, după ce se va întinde cît e de lung, o să-i facă un semn cu mîna chemînd-o să-l urmeze în munţi ? Pe povîrnişuri, roua va străluci pentru ei, în mii de boabe de sticlă multicoloră, iar în faţa ochilor, se va undui galbenă o cărăruie, croită anume pentru ei, de o şopîrlă... Ea îşi miji tare de tot ochii pentru a face să dispară scînteierea îmbietoarelor privelişti. Iată-i căţărîndu-se amîndoi pe o pantă, întinzîndu-şi unul altuia mîinile... De sub picioarele lor o mulţime de pietricele se avîntă, şi aidoma unor păsări, o pornesc zburînd, în jos... Nu în sus, — ci în jos... Ia te uită cît de sus — sus de tot — au izbutit ei să urce ajutîndu-se unul pe celălalt ! Şi, cuprinsă de o senzaţie plăcută, ea aţipi, apoi auzi cum cineva, şişiind într-un anume fel, de ziceai că s-a fript cu o zeamă fierbinte, domolea cîinele, ajutorul de nădejde al paznicului şchiop. Pe sub ferestre păru a se desluşi un freamăt uşor de vînt, sau poate un foşnet de pomi.

Cînd Liongina se trezi de-a binelea, în odaie tocmai se furişa tiptil o rază de soare. Bezna se risipise, deşi tot se mai ghemuia prin unghere. Ca şi pînă atunci, ea şi Aloyzas stăteau culcaţi alături pe podea, printre hainele aruncate în dezordine. Privirea i se tîrî leneşă, urmînd drumul razei de lumină care, doar prin simpla-i prezenţă, părea că ameninţă să distrugă actualul echilibru, şi aşa destul de precar, sădind în locul lui noi temeri : cum avea, oare, să fie ziua care abia începea ? — şi trezind mustrări de conştiinţă pentru ziua de ieri. Iar pe pervazul ferestrei — ce-i acolo ? — un coş cu prune ! Nişte prune mari, rotunde, de un negru brumat, fără luciu. Şi Liongina încetă să se mai gîndească la razele supărătoare de adineaori.

— Aloyzas, uită-te puţin, Aloyzas !

Sprintenă, se ridică de jos şi dintr-un salt fu lîngă fereastră. Nu ! Bunătatea nu luase sfîrşit odată cu noaptea.

Ce altă dovadă trebuia, mai inocentă și mai plină de noblețe decît asta ?

Deși strigătul Lionginei îi străpunse urechile ca o înțepătură, Aloyzas nici nu se clinti. Auzise totul — ea știa că auzise. — dar în capul care vuia sub ridurile tremurînde de pe frunte, sub pleoapele strînse cu putere, ce nu-i mai puteau feri de lumina stridentă a dimineții, forfotea un întreg furnicar. Gîndurile se îmbulzeau, se îmbrînceau, se războiau între ele, cădeau, dar și așa, azvîrlite în toate părțile, se regrupau din nou, fără întîrziere, imediat, tîrîndu-se și cărînd cu ele fapte — și mari și mici — iar pe el îl treceau nădușelile pentru fiecare din ele. Din pricina broboanelor de transpirație, fruntea lui deveni strălucitoare și părul i se udă la rădăcină. Ferindu-se de nerăbdarea Lionginei, enervat de expresia propriului chip de om trezit înainte de a-și face somnul, Aloyzas încerca să se reîntregească din fragmentele disparate, aruncate la întîmplare pe podea și care nu vroiau nicidecum să-i dea ascultare. Oare picioarele acestea mari și greoaie, mîinile ca niște cioturi tremurătoare, îi aparțin într-adevăr lui ?

— Ce, m-am îmbătat ca un porc aseară, nu-i așa ? întrebă el pe un ton tînguitor, trecîndu-și limba țeapănă peste buzele spuzite.

— Vai de mine, ce tot vorbești, Aloyzas ! Erai doar bine dispus... foarte bine dispus. Acolo toți erau bine dispuși.

— Mi-amintesc că s-a spart un pahar... Nu cumva l-am spart eu ? Prin crăpăturile pleoapelor care-i acopereau ochii, se prefira o undă de deznădejde. Nu vroia dinadins să dea crezare ciripitului însuflețit al soției, care căuta să atenueze lipsa de tact a comportării sale.

— S-au spart mai multe pahare. Dar nimeni nu s-a plîns din pricina asta, pentru cîteva copeici acolo. Mai bine, ia uită-te aici, Aloyzas ! Și ea îi arătă cu mîna coșul. Crezi că apăreau prunele astea aici, dacă vreunul din noi le-am fi jignit pe gazde ?

Deși temerile nu i se risipiră, Aloyzas nu mai continuă discuția și Liongina răsuflă ușurată — vălul tulbure al mahmurelii se îndepărta, fără să întunece ziua ce abia începuse. Ziua lor ! Ospitalitatea gazdelor și, mai ales, cîntecul de aseară, semănînd cu un ceremonial, ca un fel de botez, le întredeschisese o ușă către lumea în care străinilor nu le era îngăduit să intre. Și Liongina nu se îndoia

nici o clipă că era vorba de acea lume a munților, ce avea să li se dezvăluie chiar astăzi.

— Va să zică, așa ? Eu îmi fac mii de reproșuri, iar altora puțin le pasă ! zise Aloyzas zîmbind strîmb. Mi se pare că te-ai produs și tu cu un solo — sau am visat eu ?

Gata, a tot tatonat pînă a găsit ceva care să poată atenua sau chiar înlătura cu desăvîrșire culpa proprie, dacă, eventual, greșise el cu ceva.

— Ei, m-au rugat foarte mult. Ar fi fost nepoliticos din partea mea să nu accept să cînt.

— Ca să vezi ce poate face politețea ! Minuni, draga mea : prea tăcuta mea soțioară s-a pus pe cîntat !

Liongina urmărea cu îngrijorare cum își pipăia Aloyzas pieptul, față, ca și cum căuta niște vînătăi sau cine știe ce alte dovezi în stare să ateste faptul că aci nu se afla el, Aloyzas Hubertavičius, insul echilibrat și serios, ci o haimana și un bețivan. Își mirosi chiar și palmele, de parcă le-ar fi murdărit fără voie cu găinaț. Era profund dezgustat de propria-i persoană, pentru că alunecase din învelișul ei obișnuit, cît se poate de confortabil și suficient de încăpător, pentru întreaga esență a ființei sale. E dezgustător ! Atît de dezgustător că ți se face greață ! Într-un colțișor al conștiinței sale persista chiar uimirea, o uimire cît se poate de lucidă, că îl mai suportă soția și, firește, că se suportă ea însăși, căci, bineînțeles, se murdărise și ea, tot atît cît și el, chiar dacă petele de pe chipul ei erau camuflate de strălucirea tinereții. Nedormită, avînd pe ea doar combinezonul șifonat și strîns pe trup, ea tot strălucea, or, asta constituia un reproș în plus la adresa lui, căruia îi venea să urle ca un ciine, sub povara inutilă pusă în spinare de niște oameni total străini.

— Știi ce ? Hai să tragem o fugă să ne spălăm la izvor ! propuse Liongina, în timp ce el căsca, trecîndu-și degetele prin părul încîlcit și încleiat de nădușeală. Apa țîșnea cu putere dintr-o conductă aflată dincolo de gardul grădinii, iar pietrele netede, răspîndite împrejur, luceau cu scînteieri jucăușe. Apa de izvor o să ne învioreze grozav !

Aloyzas nu-i răspunse, doar schiță un surîs. Poftim, iată și dovada că ei îi provoacă, totuși, repulsie un soț nebărbierit, ciufulit, arătînd îngrozitor, și-atunci îi propune un remediu care să-i curețe murdăria — izvorul, de unde se adapă boii și măgărușii. În locul ei, s-ar fi expri-

mat chiar mai grosolan în privința sa — spunînd : vai, ce groaznic duhnești a băutură ! — lasă că miroase destul și ea, chiar dacă puțintel mai plăcut. La urma urmei, dacă nu era ea, care-a uitat complet aseară de demnitate și amor propriu, în schimbul laudelor de două parale, a unor hiperbole de-a dreptul anecdotice, ce frizau clovneria, parcă s-ar fi apucat el să dea pe gît, să toarne ca într-un butoi atîta alcool ?

— Gata, mergem să ne spălăm. Liongina nu-l mai zgîlțîia acum cu voioșie, ci pur și simplu din obligație. Tot la izvor spălăm și prunele.

— Prunele ? întrebă mirat Aloyzas, ca și cum auzea pentru prima dată despre asta și se ridică de pe podea. Care prune ?

Raza de soare îi scoase în evidență buza lăsată în jos, îi împestriță obrajii cu pete și riduri, îi făcu vizibilă chelia, ce începea să i se contureze în creștet. Așa o să arate în pragul bătrîneții, o săgetă pe Liongina un simțămînt acut de milă, cu toate că pe dinăuntru fierbea deja de supărare, așteptînd reproșuri noi, încă neformulate deslușit, ci reținute în spatele dinților încleștați. Ceea ce le făcea să devină și mai dezgustătoare și mai indecente. Ar fi preferat să-i spună numai cuvinte sincere, fie chiar și brutale, care, firește, n-ar bucura-o, dar nici n-ar trebui să-i mai fie jenă de nevoia elementară a trupului, care se vroia biciuit de apa înghețată a izvorului ! Soarele părea că s-a decis să-l transforme în mumie pe Aloyzas, dacă va continua să rămînă în același loc, și iar o copleși mila față de soț — pentru că refuza cu îndărătnicie să se lase antrenat într-o atît de neînsemnată încălcare a programului, care, cine știe, s-ar putea să devină un început de înțelegere între ei doi. Același simțămînt de milă o mai încercase odată, acolo, în vagon, în timpul călătoriei — atunci, însă, era mila pentru băiatul cufundat în somnul copilăriei.

— Uite ce prune mari și coapte. Uită-te puțin, Aloyzas!

Poate că prunele brumate, încă pline de rouă — din astea n-ai putea cumpăra în nici o piață ! — îi vor îmbuna privirea tăioasă și îi vor înlătura starea sufletească apăsătoare ?! Așa sperase Liongina, dar acum nu mai avea răbdare.

— Hai, să facem totuși ceva, Aloyzas !

Aloyzas își frecă insistent fruntea, vrînd parcă să alunge, măcar dintr-un colțișor, durerea sicîitoare ce-i cuprinsese tot creierul. Tîrîndu-și cu greu trupul și buimăceala, el se deplasă, împleticindu-se, pînă la fereastră.

— Ia stai puțin, cînd le-ai observat tu, mă rog, aici ? Întinse mîna, dar nu atinse prunele. Știi cumva cine le-a adus ? Gazdele ?

— De unde să știu ?

— Ei, știi tu, dar nu vrei să recunoști. Foarte bine. Și zici că-s frumoase prunele astea, da ?

Înhăță coșul și, fără să aștepte răspunsul, îi făcu vînt, aruncîndu-l cît colo. Prunele zburară prin tufișuri, ca un stol speriat de vrăbii, cîteva din ele se rostogoliră prin cameră.

— De ce-ai făcut asta ? De ce-ai făcut asta ?

Liongina își acoperi ochii cu palmele de parcă o lovise cineva. Avea senzația că obrajii i-au devenit dintr-o dată aspri, zgrunțuroși, iar fața — o crustă imensă. Încă o clipă și o să arăt ca bătrîna aceea, o tortura gîndul.

— Și eu care credeam că toate farsele au luat sfîrșit acolo, la masă ! Aloyzas arăta acum din nou calm și liniștit. În fine, își făcuse omul datoria, adevărat, neplăcută, dar inevitabilă. Procedase cît se poate de just, așa că nici prin gînd nu-i trecea să ia în seamă toate mutrele ei. Și-acum, gata, în pat !

— Dar e deja zi, Aloyzas ! Ochii îi sticleau plini de suferință, vocea însă nu vroia deloc să-i îmbătrînească, și nici să înghețe — avea inflexiuni tinerești, provocatoare chiar.

— La culcare, am spus. Imediat ! Aloyzas n-avea intenția să-și risipească vorbele în van.

Fără să aștepte încuviințarea sau ajutorul ei, trase energic canaturile geamului și-l închise cu zgomot. Cercevelele vechi scîrțîiră, bucăți de chit se desprinseră și căzură pe podea. Mîinile lui se luptau acum nu numai cu rama, ci cu tot lanțul muntos ce se profila răzbind prin ceață, scînteind în lumina soarelui și parcă furișîndu-se aici, chiar sub ferestrele lor, mai aproape decît în toate celelalte dimineți. Unul dintre cîrlige, scăpînd din lemnul putrezit, îi zgîrie degetul. Cuprins de furie, Aloyzas linse picătura de sînge țîșnită din zgîrietură. Asta mai lipsea, să se schilodească din cauza ei ! Cu chiu cu vai trase draperia și trecuse deja pe-alături, dincolo de Liongina,

— care încremenise urmărind îngrozită accesul lui mut de furie, — cînd deodată raza de soare se strecură iarăşi printr-o crăpătură.

— Culcă-te ! Cu tine vorbesc !?...

Ea se miră cum de nu i transformă chipul în rană sîngerîndă. Şi-atunci, el se apropie şi-i strînse cu atîta putere umărul, încît acesta trosni din încheietură.

Camera cu storurile trase era încă inundată de o lumină discret-învăluitoare. Deşi era în plină zi. Pe perete vibrau ondulîndu-se numeroase băşicuţe aurii, unul din picioarele mesei se împotmolise într-o băltoacă gălbui-strălucitoare, iar praful, con înceţoşat, plutea alene în raza luminoasă. Aloyzas stătea culcat, buimăcit şi sleit de puteri din pricina repetatelor încercări de a reuşi să-i stoarcă soţiei, întinsă alături, măcar un suspin de recunoştinţă, ceva care să semene puţin cu cîntecelul acela simplu de aseară. Ea însă tăcuse mereu în timp ce îi smulgea combinezonul, tăcuse mereu în timp ce o mîngîia frenetic. Acum Aloyzas stătea culcat, — era istovit şi atît de îndepărtat sufleteşte, că nici nu putea bănui ce se petrece în capul ei, plin de nelinişti, întîi pentru zborul neaşteptat de ieri, apoi pentru prăbuşirea de azi, la fel de neaşteptată. Iar acolo, înăuntru, se învîrtea fără încetare aceeaşi placă: ah, Aloyzas, sărmanul meu Aloyzas, dacă ai fi fost aşa, mai demult, în tren, ba nu, încă înainte de plecare, dar acum nu mai pot, nu accept, pentru că am şi eu un suflet, care mă priveşte ţintă cu ochii săi mari şi larg deschişi. Tu aştepţi să-ţi fiu recunoscătoare, iar eu, în clipele astea, tremur de frică să nu-mi fi rămas cumva vînătăi pe gît şi pe braţe pentru că, avîndu-le, aş putea oare să-mi mai ridic ochii spre cer, sau să apar în faţa munţilor purtînd pe încheieturile mîinilor urmele cătuşelor de roabă ?

Liongina se mira că nici acum obrazul nu-i era încă acoperit de cruste respingătoare. Avea senzaţia că îi fusese substituită o altă persoană, — cineva îi băgase ei însăşi, cu de-a sila, pe o alta. O fiinţă speriată de moarte, tremurînd de groază şi murdară. O să se simtă penibil cînd ochii ei vor trebui să se ascundă de poetul acela prietenos, sau să-l ocolească pe bunul Guram Mgheladze. Cît despre Rafael... Pentru că ei cred cu toţii că mai sînt şi acum cea care, aseară, le-a cîntat cîntecelul copilăresc...

Aloyzas trăsese un pui de somn și acum îi strivea sînii cu cotul. Ea, în schimb, avea o poftă grozavă să-i azvîrle brațul, să se ducă încetișor pînă la geam și să tragă în piept, cu lăcomie, aerul proaspăt. Oare se mai înalță încă, la fel ca ieri și ca alaltăieri, valurile încremenite de piatră semănînd cu niște pangolini ? Și mai strălucesc oare, aidoma fulgerelor, pantele de piatră abrupte și golașe, eliberate de umbre ?

— Stai culcată ! A fost suficient să se miște puțin, că mîna lui Aloyzas i-a strivit și gîtul. Îți spun eu cînd e timpul să ne sculăm.

Dimineața își făcea simțită prezența, bocănind, din cînd în cînd, cu potcoavele boilor și ale măgărușilor și răsunînd cu glasurile tinerești ale bătrînilor ce-i mînau din urmă. Decepționat de trupul soției, total indiferent, refuzînd să răspundă mîngîierilor lui, Aloyzas se lăsă să alunece încet din pat. Zăpușeala istovitoare îi înăbușea gîndurile privitoare la ceva ireparabil, ceva despre supunerea răsplătită cu violență fizică. Îndepărtă cu un gest molatic draperia, deși nu sconta pe vreo adiere răcoroasă.

Pe un postament, stropit cu vopsea galbenă și verde, așezat chiar lîngă fereastră — din nou, un coș ! În care, din nou, erau puse prune vineții. Glumeți oameni, nimic de zis ! Să le fi adunat cu sîrguință pe cele împrăștiate prin tufișuri ? Ei, aș ! E o prostie ! Doar n-aveau să-și piardă timpul cu așa ceva, cînd prune din astea zac grămezi, peste tot, nici porcii nu le mai mănîncă.

— Le-au cules chiar acuma. Și nici postamentul nu le-a fost lene să-l care pînă aici. Cum se face că le-am intrat în grații atît de grozav ? bombănea Aloyzas tot mirosind coșul, ca și cum ar fi fost plin cu balegă de măgar. Sau, poate că asta n-are nici o legătură cu mine !? O fi onorariul trimis soțioarei mele pentru solo-ul ei ? Cucoanele cu buze vopsite de pe-aici se distrau ciugulind boabe de struguri, în timp ce a mea... Recunosc, mie mi se urcase alcoolul la cap, dar, oricum, tot mai țin minte cîte ceva. Va să zică, din nou prune ?

Se aplecă peste pervaz, luă, cu o strîmbătură de dezgust, coșul, dar nu-l puse la loc, ci îl aduse înăuntru. Liongina îl urmărea cum pășea prin odaie, cu prunele în mînă, stînd ghemuită în pat, ca o mică fiară încolțită și refugiată în vizuina ei, care, fiind deja descoperită, devastată,

nu mai prezintă nici o siguranţă. Căzuse de la o mare înălţime şi căderea ei nu se mai sfîrşea. Tiranul o storsese de vlagă ca pe o cîrpă, iar acum îşi bătea joc scoţîndu-i ochii cu prunele. Să fie Aloyzas un tiran plin de cruzime? Adineauri, cînd se abandonase reveriei, îi şoptea că nu poate trăi fără ea, şi-atunci, de ce continuă s-o tortureze? Refuză să admită ideea că are şi ea un suflet, de-aceea e atît de crud ? Sau poate că, bătîndu-şi joc, în mod subtil, se răzbună pentru propriul zbor, la care a renunţat sau n-a avut parte de el niciodată ? Deci, nu degeaba, acolo în tren, cînd s-a dus să fumeze pe platforma vagonului, ei i s-a năzărit că vede pe spatele lui o rană sîngerîndă. Dezmeticeşte-te, Aloyzas, cît încă nu e prea tîrziu !

Fără să lase coşul din mînă, Aloyzas se aşează pe marginea patului, şi smulse pătura de pe bărbia Lionginei.

— De vreme ce tu, draga mea, taci cu încăpăţînare, mă văd nevoit să vorbesc eu. Evident, n-o să mă apuc acum să bat apa în piuă pe tema prunelor şi a altor fructe uşor perisabile. Nu contest faptul că bărbaţii au cîntat binişor. Şi cu toate acestea, departe de mine gîndul că nu există şi ansambluri mai bune decît acesta, format din cinci sau şase amatori ameţiţi de băutură. Departe de mine gîndul acesta ! Şi, ridicînd coşul cu prune, îl aşează pe picioarele ei. Dacă vreodată o să ne fie dor de folclorul caucazian, avem oricînd posibilitatea să ascultăm profesionişti, există doar atîtea coruri de stat, fac turnee — şi virtuozii şi cei lipsiţi de virtuozitate. În sfîrşit, există discuri. În orice caz, eu personal, de azi înainte, nu mai vreau să fiu tîrît cu sila în rai, nici dacă aş crede în raiul acesta. Cît priveşte prunele, draga mea, — el ridică din nou coşul şi-l mută pe pîntecele Lionginei — să ştii că piaţa e invadată de prune. Consider că întrebări nu sînt, nu-i aşa ? Şi, din moment ce nu sînt, asta-i tot ce am avut de spus. Aloyzas se ridică de pe pat ; arcurile somierei, eliberate de imensa greutate, slobozîră ţipete stridente. Liongina rămase culcată, fără să dea vreun semn de viaţă. Avea impresia că trupul ei se umflă ca un stîrv, sub razele dogoritoare ale soarelui.

— Iar acum, permite-mi să restitui ăst plocon... gazdelor. Împrejurările o impun ca gestul meu să rămînă anonim !

Liongina auzi cum, izbindu-se de crengi, prunele s-au împrăştiat, iar coşul a căzut cu un pîrîit surd.

Reuşiră să iasă din casă abia către ora mesei, cînd soarele ardea cu o furie ajunsă la paroxism. Era un alt fel de soare acesta — unul care muşca nemilos, care sfîşiase demult vălul delicat al dimineţii şi acum calcina tot ce-i ieşea în cale. Ciorapii lui Aloyzas se înnegriră imediat din cauza transpiraţiei — îşi făcuse şi o rosătură la picior, aşa că mergea şchiopătînd, şi bombănea întruna. Lionginei i se muiase stratul gros de pudră, cu care se străduise să-şi mascheze gîtul, ce se resimţea serios în urma dovezilor de tandreţe ale soţului. O javră de căţel fără stăpîn, ce se foia în umbra unui castan, începuse să dea din coadă văzîndu-i, dar l-a speriat soarele dogoritor, aşa că n-a riscat s-o ia la goană, ţinîndu-se după ei. Evitînd trecătorii, cotiră pe o potecă izolată, pe care încă nu umblaseră niciodată pînă atunci. Poteca se roti puţin, făcu nişte ocoluri printr-un lăstăriş prăpădit şi îi conduse la micul cimitir al satului. Un dîmbuşor cenuşiu, din toate părţile bătut de vînturi — vegetaţia fusese roasă de capre — pe care se înălţau, înfipte alandala, monumente funerare netede, din piatră. Pe unele se puteau citi inscripţiile, pe altele nu se mai deslușea nimic. Nici un copac, nici o floare, — oricum, aici, n-ar fi putut creşte nimic! Cîteva capre albe ciuguleau arbuştii ţepoşi şi iarba aspră. Eternitatea nu păreau s-o confirme alte mărturii în afara mormintelor — nişte movilițe de pietriş albicios — fără îndoială, pe cei ce aveau de îngropat aici pe cîte cineva, îi treceau toate năduşelile, pînă izbuteau să sape o groapă. Deasupra cimitirului sătesc, fără să aducă nici cea mai mică adiere de răcoare, cenuşii şi pociţi, străjuiau munţii, ca ceva de care nimeni, absolut nimeni, nici chiar ei înşişi, nu avea nevoie — o forţă nechibzuită îi tîrîse cu sila încă în vremuri străvechi, şi îi aruncase aici, tocmai pentru că nu erau nimănui de nici un folos. Privirea deznădăjduită, plină de tristeţe a Lionginei rătăcea între bolta de deasupra — alburie de dogoarea ce o încingea — şi dezgustătoarele grămezi cenuşii de pietre. Brusc, se surprinse gîndind: ar cam fi timpul să ne amintim de nordul nostru răcoros.

— Aş vrea să mor, spuse Liongina cu o voce stinsă. Hai să plecăm acasă, vrei?

— Ce sînt prostiile astea — ce, vrei să plecăm înainte de terminarea concediului?

Simţul înnăscut al ordinei nu-i permitea lui Aloyzas să recunoască deschis că şi el ar fi fugit cu mare plăcere

de aici. Iar flecăreala despre moarte a soției îi intrase pe o ureche și îi ieșise pe alta.

Fără a-și mai face griji că i-ar putea vedea cineva, o luară la picior, alergînd aproape, spre casă. Repede ! Să se vîre în vizuina lor, să-și scoată limba de-un cot de căldură, ca și cățelușul de adineauri și să aștepte răcoarea serii...

— Ei, drăcie, ce-nseamnă asta ? Aloyzas nu apucă să-și scoată decît un singur pantof și, șchiopătînd, se tîrî pînă la fereastră. Iarăși prune ! Iarăși ! Dintr-un alt soi acum — roșii, dolofane. Și nu le-au mai pus în coș — ci într-o strachină de lut frumoasă. Un vas de ceramică neagră, preciză el mașinal. Și, după ce o privi chiorîș pe Liongina, continuă : Ei, ce părere ai ?

Ea nu-i răspunse și Aloyzas apucă strachina dintr-o margine. Acuși o să-și facă vînt și o s-o azvîrle cu atîta putere de-o să-i zboare cioburile pînă sus, pe munte ; dar, prin grădină, hoinăreau oaspeții casei de odihnă. Surîzînd strîmb, doar cu jumătate de gură, el puse vasul la loc și apucînd de codiță o prună, mușcă din ea.

— Sînt dulci — puțin acrișoare. Începu să mestece. Și îți astîmpără setea. Gustă și tu !

Zeama țîșnea în toate părțile și i se prelingea pe bărbie, încît aveai impresia că Aloyzas le rumegă cu sîmbure cu tot.

Ba nu, sîmburii îi scotea din gură și-i așeza pe micul jgheab al pervazului.

Liongina se apucă să aranjeze scaunele din odaie, pentru a nu fi nevoită să-și vadă soțul nimicind prunele. Metodic. Una cîte una.

Au dispărut munții ei, s-au prăbușit ! Iar acum n-or să mai existe nici prunele — această jalnică răsplată, această vagă consolare. N-o să mai existe nimic altceva, în afara amintirii despre înverșunarea cu care se mișcau maxilarele lui Aloyzas.

— Nu vrei ? Au mai rămas cîteva.

— Aș vrea să mor. Șoptise abia auzit, același lucru pe care-l mai spusese și la cimitir.

Noaptea, îl treziră niște șoapte surde, semănînd a descîntec. Liongina gemea prin somn — glasul părea al unei femei bătrîne chemîndu-și cu disperare moartea ce nu mai venea. Reuși cu mare greutate să reziste pînă dimineață, dar nu-și trezi soția.

În zori, cînd o strigă, ochii ei îl priviră toropiți de o beznă tulbure, în care nu existau nici munți, nici soare. Erau goi. În ei nu exista nimic, nici măcar javra aceea de cățel fără stăpîn cu botul murdar.

— Ia spune-mi, ce semnificație are pentru tine noțiunea de „moarte", draga mea ?

— Nici una. Nu mai vreau să trăiesc și gata.

— N-ar fi rău să citești cîte ceva, ca să vezi ce spun despre moarte oamenii înțelepți.

— Nu-mi pasă de nici un fel de oameni înțelepți. Vreau să mor.

— O moarte stupidă, nu face rațională existența omului. E un nonsens.

Întreaga mea existență e un nonsens. Știu foarte bine lucrul acesta și, de aceea, nu-mi mai doresc nimic altceva.

Și, așa dezbrăcată cum era, se duse, lipăind, pînă la geam. Dădu puțin la o parte perdeaua și simți izbind-o în ochi bulgărele imens al soarelui, ce abia se rostogolise din defileu. O lumină trandafirie o inundă pe Liongina din cap pînă-n picioare. Un asemenea răsărit de soare nu mai văzuse niciodată.

O senzație de încîntare și, totodată, plină de amărăciune, o cuprinse, ca și cum ar fi simțit că nicicînd nu-i va fi dat să mai vadă așa ceva.

— Așadar, zîmbim din nou, draga mea ! Aloyzas spera că izbutise, totuși, să-i risipească gîndurile mohorîte. Dar de ce un zîmbet atît de trist ?

Își desfăcu larg brațele ca pentru a o cuprinde, dar ea se strecură pe-alături. De murit nu pot să mor, încă nu pot, dar, oare, cum voi putea să trăiesc ?

— Trindăvie fără sfîrșit ! Aloyzas se lăsase cu toată greutatea pe balustrada verandei și privea în vale. Oare cînd mai apucă oamenii ăștia de pe aici să mai și lucreze ? La amiază nu-i lasă căldura infernală, de întunecat se întunecă devreme, iar cînd răsare luna — se pun pe jucat.

Liongina, care-și aruncase pe umeri un șal, — îi era frig — începu și ea să asculte cu atenție. Oare cine bate toba pe cazanul de aramă al lunii ? Și cine izbutește să scoată sunetele astea puternice din fluier ? Auzindu-le, pînă și uriașul baldachin înstelat tresare, cu toate Carele și cu toate Căile lui Lactee, strămutîndu-se domol dintr-o

necuprinsă depărtare într-alta. Pe terasa naturală, aflată pe micul dîmb din apropierea bisericuței coșcovite, se vedeau ca-n palmă niște oameni, un grup. Înăuntrul pereților, pe jumătate dărîmați, printre pietre, se înălțau, țepene, tufe de ciulini, — ziua aruncaseră și ei o privire pe acolo, — terenul de alături, însă, era bătătorit ca o masă, pe care luna așternuse acum o față de masă verzuie. În mijlocul cercului — picioarele desculțe ale cuiva. Păi, ăsta nu poate fi altcineva decît strengarul acela, însoțitorul lor ! Cine mai are picioare atît de neastîmpărate ? Plutea și tot plutea domol în cerc, se apleca, se unduia răsucindu-se, parcă gata să se înșurubeze în pămînt ca o rădăcină, și din nou plana în zbor de pasăre, pe deasupra aceluiași cerc. Coapsele lui scăpărau și scăpărau într-una, iar dansul părea că va dura o veșnicie, susținut și stîrnit de sunetele dese, sacadate, ale micii tobe. Din cînd în cînd se auzea cîte un strigăt gutural, ăsta-i Rafael, îl recunoscu imediat Liongina, cu cîtă greutate izbuteau degetele lui să țină pasul cu cele mai iuți picioare din sat. Rafael scotea strigăte furioase, de fiecare dată cînd se nesocotea ritmul. Liongina aștepta cu nerăbdare clipele acestea, — glasul lui devenea din ce în ce mai răgușit, iar sunetele dese, sacadate, îndrăcite se accelerau tot mai mult. Toba bubuia gata să plesnească, picioarele scăpărau, și se părea că cei doi au de gînd să silească pămîntul pietros să se legene ca un scrînciob și apoi să cheme acolo, lîngă pereții albi, toată suflarea. Ritmul se strica tot mai des și Liongina începu să înțeleagă că aceasta era o chemare, o chemare de dor, adresată ei. Oriunde se întîlneau amîndoi, Rafael o făcea să se simtă mistuită de privirea lui arzătoare, mîndră și plină de supunere totodată. Iar dansul, dansul nu era decît o viclenie de-a lui, o îndrăzneață încercare de a o seduce. Căci strengarul de băiat, un semn de i-ar face, și e gata să se arunce și în prăpastie pentru el. Ce vor de la mine ? Sau poate că Rafael vrea, astfel, să-mi amintească ceva anume ? Cîntecul munților, care a și murit ? Înfrigurată, Liongina își înfășură mai strîns șalul pe trup.

— Hm, dansuri populare ? Ne-am putea duce și noi puțin pînă acolo, vrei ? îi propuse Aloyzas nehotărît. Se plictisise și el să tot stea în casă.

— E frig. Și, pe deasupra, nu ne-a poftit nimeni.

— Nu te mai înțeleg. La început erai gata să alergi după orice bătrînă zdrențăroasă, îmbrăcată în costum național, după orice măgăruș cenușiu, și acum...

— M-am săturat de prune.

— De prune ? Ce amestec au prunele aici ? Faptul că soția iar nu-l înțelegea îl irita teribil. Dumnealor... au vrut să-și bată joc un pic de noi. Iar eu le-am răspuns după merit. Asta-i tot.

Liongina se ridică și, ținîndu-se de balustradă, o porni spre odaie.

— Ba nu, nu e tot. Mai ai în rezervă încă un mijloc de educație : poți să-mi tragi o bătaie.

Asta a spus-o fiind deja în cameră.

— Să-ți trag o bătaie ? Eu... ție ?

Aloyzas se aprinse la față, privirea îi alunecă urmînd direcția privirii, lipsită de viață, a ei. Ochii amîndurora se ațintiră asupra peretelui camerei, de parcă acum l-ar fi descoperit pentru prima dată. Tapete decolorate, o crăpătură, șerpuind pe una dintre bîrne, și nimic altceva. Nici măcar o pată care să prezinte vreun interes. Un vid. Un nonsens. Negru și lucitor, un păianjen micuț se lăsa în jos de pe tavan, — casele vechi sînt pline de asemenea păianjeni, — dar pînă și el se îndreptă imediat în altă parte, ocolind pustiul searbăd, banal. Într-un colț al camerei, pe podea, — servieta lui Aloyzas cu cartea începută, cu gînduri atît de îndepărtate de această năucitoare plictiseală și, tot în cameră, trandafirul galben pe care administratoarea îl tăiase din grădină și îl pusese în apă — poți sesiza chiar și parfumul acestuia ! — însă privirea rămînea mai departe fixată pe peretele gol. Iar acolo — pustiul.

— Fleacuri. Să nu dramatizăm. Aloyzas se dezmetici, își veni în fire și întoarse spatele vidului. Nu, să nu mai privească în direcția aceea. Să nu mai vadă. Și nici ei, Lionginei, să nu-i îngăduie s-o facă.

— Poftiți înăuntru, nu ne ocoliți, oameni buni ! îi îndemna binevoitor, cu un gest al mîinii, un vînzător cu ochi bulbucați, răsărit în fața lor ca din pămînt.

Și curînd se treziră amîndoi, stînd în picioare, în încăperea de la demisol a micului magazin. De jur-împrejur atîrnau coase și lanțuri, erau rînduite baloturi de țesături ieftine și alte mărfuri necesare locuitorului de la sat, dar

nu era nici un cumpărător — țipenie ! Își dădură repede seama că, de fapt, vînzătorul îl cinstea, într-o anexă a casei, pe un plutonier de miliție care ședea acolo, năduşit tot, și cu centura neîncătărămată. Și unul și celălalt se repeziseră să-i rețină pe eventualii cumpărători. Aloyzas se apăra energic dînd din mîini.

— Vinul e din butoiul căruia i-am dat cep cu prilejul botezului unui nepot de-al meu ! se jura vînzătorul și, din dorința sa de a le fi pe plac, ochii lui păreau gata să-i țîșnească din orbite. Vin din ăsta nu găsiți în Saratovul dumneavoastră, oricît de mult l-ați plăti !

— Noi sîntem din Vilnius, precizâ Liongina.

— Puteți să fiți chiar și din Moscova, chiar și din New York ! Parcă cei din New York au avut de unde mirosi, măcar, un vin ca acesta ? Vă dau în scris că nici chiar Rockefeller, dacă l-ar gusta, n-ar îndrăzni să strîmbe din nas !

— Are dreptate, vinișorul e grozav, îl susținu plutonierul cel gras, frecîndu-și fruntea trandafirie și transpirată. Știți de ce trăiesc mult bătrînii noștri ? Asta să nu-i întrebați pe oamenii de știință, întrebați-mă pe mine și pe Goga !

— De ce ? repetă cel căruia i se spunea Goga. Eu știu, dar nu vă răspund. Gustați... și o să înțelegeți și singuri! Le întinse un pahar mare, șlefuit în fațete.

— Nu, nu, noi am venit să cumpărăm ceva ! protestă Aloyzas. Doar ca să cumpărăm.

— Cum doriți. Puteți să cumpărați și pe urmă să beți. Puteți întîi să beți și pe urmă să cumpărați. Prețurile mărfurilor sînt de stat, așa că n-or să se schimbe, iar vinul nu se vinde pe bani. Așa, acuma, ia să vedem, ce-ați vrut să cumpărați, oameni buni ?

— Ce spuneai că-ți trebuie, draga mea ? Presat de perseverența lui Goga, Aloyzas se fîstîci de-a binelea.

— Mie nu-mi trebuie nimic.

— Am un mic ceas de aur „Zarea". Au fost șapte, dar n-a rămas decît unul singur, le oferi plin de voioșie vînzătorul. S-ar putea crede că gospodinele noastre le folosesc drept umplutură la aluaturi, în loc de stafide.

— Parcă mare nevoie are o femeie frumoasă de aur ? Ea și singură strălucește mult mai tare decît aurul tău ! plasă un compliment plutonierul, a cărui față se înroși, rivalizînd cu jambonul, din care cîteva felii frumos tăiate

se aflau pe un tocător de lemn. Tot acolo era pus un ardei verde și niște roșii.

— Mie îmi trebuie ochelari fumurii de soare ! declară Aloyzas fără urmă de zîmbet. În fine, bine că i-a venit ideea, în fine, o să se poată descotorosi de sîciitoarele lor gazde.

— Slavă domnului că nu doriți soarele de pe cer ! Pe acesta Goga n-ar fi putut să-l coboare de acolo, nici chiar pentru dumneavoastră. Dar ochelari de soare avem. Adevărat că în ultima vreme nu mai cumpără nimeni așa ceva și predecesorul meu a fost nevoit să le reducă prețul. Știu că se tăvălea, pe undeva pe-aici, o pereche. Dar unde anume ? Așa că, pînă îi caut eu, o să trebuiască, oameni buni, să gustați din vin, împreună cu prietenul meu Șalva. Vinul s-ar putea să vă placă, — s-ar putea să nu vă fie pe plac, dar o bună înțelegere cu miliția, nu s-a întîmplat niciodată să nu-i folosească cuiva !

— În cazul acesta o să gustăm cu plăcere din vinul dumneavoastră, se învoi Liongina, care, ascultînd flecăreala însuflețită a omului, arăta acum mai destinsă, așa încît Aloyzas cedă.

— Eu, Șalva, mă închin respectuos în fața dumneavoastră. O să-mi dau toată silința să nu vă supăr în nici un fel. În sănătatea dumneavoastră și în sănătatea tuturor rudelor dumneavoastră ! spuse voios, dintr-o răsuflare, miliționul cel voinic, întinzîndu-le musafirilor cîte un pahar mare, șlefuit în fațete, întîi lui, apoi ei. Și, îndată, urciorul cu gîtul îngust începu să murmure.

Între timp, din micul magazin se auzeau fel de fel de zgomote, — baloturile de țesături care se izbeau în tejghea, zdrăngănitul băițelor pentru copii și al bidoanelor pentru gaz, zornăitul mănunchiurilor de lanțuri.

Aloyzas bău jumătate de pahar și îi aruncă o privire încurajatoare Lionginei, care abia își umezise buzele. Cu ea nu poți ști niciodată ce are de gînd : dacă îi interzici ceva — își iese din sărite, dacă-i permiți ceva — se opune.

— Femeile, întotdeauna țin morțiș să-și urmeze drumul lor, începu să filozofeze, parcă ghicindu-i gîndul, Șalva, și turnă din nou în paharul lui Aloyzas. Noi, bărbații, sîntem cei care trebuie să ne acomodăm cu felul lor de a fi. În caz contrar, nu le-am fi de nici un folos, căci ar deveni și ele bărbați.

— E un vin extraordinar, zise Aloyzas dumirindu-se, în sfîrşit, că trebuie să-l laude.

— Vinul e ca şi femeile, merită mult mai mult decît laude. Faţa lui Şalva se încinse din nou, semănînd acum cu roşia pe care tocmai o tăia cu cuţitul său finlandez. Respect şi dragoste !

— Mulţumesc, zise Liongina, dar nu sorbi din vin. Nu-i venea să bea, nici să mănînce, deşi îi plăcuse şi semiobscuritatea, îmbibată cu miros de vin, din această anexă a casei, şi discuţia celor doi filozofi de provincie, care atingeau cu atîta gingăşie punctele vulnerabile, de ziceai că mînuiesc un puf uleţ moale şi mătăsos de gîscă. Se simţea foarte stingherită, de parcă venise cu faţa nespălată şi mîinile murdare şi se aşezase la o masă deosebit de curat aranjată, la care n-o poftise nimeni.

Se reîntoarse şi Goga. Deşi murdar din cap pînă-n picioare şi cu o zdrelitură sub un ochi, era fericit. Poftim ochelarii !

Acea jumătate de oră petrecută în micul magazin sătesc a fost pentru Liongina una dintre cele mai luminoase impresii rămasă din excursie — ce-i drept, foarte curînd şi acestea, luminoase, împreună cu cele întunecate, aveau să se mistuie undeva într-un ungher tăinuit al fiinţei sale, de parcă nici n-ar fi existat niciodată, şi totuşi, chiar şi aşa, aproape uitate sau risipite, ele aveau să-i încălzească din cînd în cînd sufletul cu căldura lor. De Aloyzas cel cu ochelari fumurii, o să-şi amintească foarte vag, dar achiziţia aceasta a lui va deveni, cu timpul, o amintire plăcută. Cînd ieşi, cu chiu cu vai, din micul demisol, Aloyzas mirosea puţin a vin : Liongina avea senzaţia că bărbatul de lîngă ea nu e el, ci un altul. Un necunoscut, pe chipul căruia scînteiau în răstimpuri, reflectînd razele soarelui, lentilele negre ale unor ochelari demodaţi, însă, în schimb, foarte solizi. Aloyzas, adică celălalt bărbat, necunoscutul, îşi expunea fără teamă fruntea în faţa soarelui şi a umbrelor, a copacilor şi a pietrelor, chiar dacă la început se împiedicase de cîteva ori şi era cît pe ce să-şi scrîntească un picior. De aci înainte, toate intenţiile şi încercările oamenilor dinafară se vor lovi de aceste lentile, de bazaltul lor negru, în care se reflecta absolut totul. De pildă, cînd Liongina întreba în ce direcţie trebuiau s-o ia — în dreapta sau în stînga, — Aloyzas nu-i răspundea

imediat, ci abia după ce se consulta cu cel camuflat în dosul lentilelor fumurii. Ochelarii îi confereau un aer de măreție, același ca al unei case cu multe anexe, la intrarea căreia ești nevoit să aștepți pînă cînd gazdele, pitite pe după perdelele nenumăratelor geamuri, ajung să se lămurească cu ce intenții ai venit. Cît privește intențiile lui proprii, ele deveniseră cu desăvîrșire de neînțeles. Pîlpîia, oare, în sufletul lui, măcar o fărîmă de căință pentru ceea ce făcuse ? Sau un pic de compasiune ? De altminteri, Liongina nu îndrăznea să-și manifeste curiozitatea în sensul acesta, la fel cum nu îndrăznea să se abată, nici cu un pas, cît de mic, de la cărarea pe care mergeau amîndoi.

Aloyzas nu avusese deloc intenția să poarte ochelari, dar după ce și i-a pus, nu i-a mai scos — erau pentru el ca o armură de război. Cu ea putea trece nestingherit pe lîngă privirea întrebătoare a lui Guram Mgheladze, sau pe lîngă Rafael Huțuev-Namregi, al cărui profil acvilin desena umbra unei păsări de pradă. Să mai cuteze și acum să i se bage în suflet cu sîciitoarele lor invitații !... Nici o grijă, putem coborî și fără însoțitori pînă la rîul ce clocotește înspumat în vale ! Iar mica piață cu prune — aceleași de care se săturase pînă-n gît — cu cartofi, la fel de albi și de scumpi ca ouăle, și cu brînzeturi bine pătrunse de soare, preparate din lapte de oaie, o găsim noi și singuri ! Și pe munte o să urcăm tot singuri, cînd se va mai potoli căldura !

Pentru Liongina însă, era mult mai dificil să treacă cu capul plecat pe lîngă cei doi. Era suficient să audă răsunînd, în treacăt, risul vesel al lui Guram, — mereu grăbit să ajungă undeva —, sau să deslușească urma întipărită în praf a mocasinului lui Rafael, delicată, aproape feminină, și îndată începea să se deruleze în fața ei, foșnind și fîșiind, filmul întrerupt al ultimelor zile. De fapt, viața ei începuse cu această excursie în munți, or munții, batjocoritori și aroganți, se reflectau doar în ochii arzători ai lui Rafael. Și nu erau cîtuși de puțin acei coloși cenușii, lipsiți de viață, așa cum i s-au părut nu demult, cînd i-a privit din cimitirul sătesc cufundat în tăcere, ci niște uriași plini de vigoare ce sprijineau pe creștetele lor — cerul.

Treptat, ulicioara se îngustă, dar cînd făgaşul i se izbi de cîmpul deschis, speriată de necuprinsul văii, ea coti iarăşi în înghesuiala construcţiilor şi a grămezilor de pietre, ghemuindu-şi din nou marginile, ca foietajul unei plăcinte de piatră, pe a cărui crustă verzuie, sărăcăcioasă, acum stătea şi ciugulea iarba — un măgăruş. Curînd, călciiul desculţ al drumului de ţară îşi încălţă anevoie o gheată strîmtă de piatră, pe care n-o azvîrli din picior decît atunci cînd cerul albastru se deschise larg dinainte, şi cînd drumul, alergînd grăbit, ocoli o stîncă gigantică, desprinsă, probabil, cîndva, cu vuiet mare, din înălţimi. Această pietricică, ce producea o impresie copleşitoare te făcea să te gîndeşti la o construcţie cu multe etaje, fără geamuri, lăsată puţin pe-o coastă. În spatele ei, pe povîrniş în sus, o întreagă escortă — bolovani de piatră de diferite dimensiuni şi blocuri de granit netede, mai mari sau mai mici. De un astfel de bloc era agăţată o arba[1] iar micul platou al celui de alături, era ticsit de copii gălăgioşi. Ce făceau acolo, se jucau ? Încercau să-şi smulgă din mînă, unul altuia, un porumb fiert ? Nu prea semăna a joacă. Una din roţile arbalei scîrţiia tînguitor, iar vizitiul, cu bărbia plină de peri aspri şi ţepoşi şi cu părul albalbăstrui din pricina bătrîneţii, era peste măsură de mîniat. Se auzeau strigăte agitate, războinice, copiii furioşi sfîşiau ceva, nici vorbă de joacă !

Liongina începu să alerge, îşi luă avînt, făcu o săritură şi iat-o acum ţinîndu-se de bolovanii de piatră se căţăra sus. Fusta îi flutura umflată de vînt, picioarele ei bronzate străluceau în soare. Uitase cu desăvîrşire ce ar putea crede despre ea bătrînul pustnic, copiii, şi, în fine, el — soţul.

— Ce-i acolo ? o întrebă Aloyzas de jos.

Liongina nu-i răspunse, căpuşorul ei blond părea înconjurat de cîrlionţi negri.

Bătrînul îşi îndemnă boul din jug plescăind din limbă şi îmboldindu-l cu băţul, aşa că arbaua se urni din loc. O roată uriaşă se cocoţă cu mare greutate pe o piatră netedă, dreaptă. Scuipînd vajnic, aşa ca să se audă pînă în sat, moşneagul plecă mai departe purtat de carul lui duruitor.

— Ce-i acolo ? De ce nu răspunzi ? încercă să se informeze Aloyzas, enervat de ieşirea copilărească a Lion-

[1] Căruţă cu două roţi, folosită în Crimeea, Caucaz, şi Asia Centrală.

ginei. Cît stătuse pe loc și îl bătuse soarele așteptînd-o, a transpirat, așa că, udîndu-se, elasticul de la costumul de baie începuse să-l ardă, să-l usture. Doar ne înțeleseserăm să mergem să facem o baie ! S-a tot smiorcăit : la rîu, la rîu, și-acum poftim ! nu mai are nevoie de rîu ?

— O viperă... Au ucis o viperă !

Palidă, Liongina tremura. Trupul ciopîrțit al reptilei mai zvicnea încă sub ochii ei.

— Și ce mare pagubă ? În munți sînt vipere cîtă frunză și iarbă ! Ți-ai găsit pe cine să jelești ! Aloyzas își potrivi ochelarii pe nas și porni înainte vrînd s-o atragă și pe ea după sine, pentru că Liongina era pe punctul de a izbucni în plîns.

Deodată începu să alerge, îl ajunse din urmă și îl depăși, apoi se întoarse cu fața și scînci :

— Aloyzas, dă-mi voie să urc pe munte ! Ochii ei plini de îngrijorare sfredeliră bazaltul ochelarilor fumurii. Fii bun și dă-mi voie, te rog !

— Se uită copiii la tine ! Deveni din ce în ce mai nervos — unde e logica ei ? Adineaori era cît pe ce să-și piardă cunoștința din cauza unui șarpe nenorocit — și acum, deodată, iată, i s-a făcut de munți ! Dacă nu încetezi imediat, n-o să ne mai ducem la rîu cum ți-am promis, ci...

— ...ci o să ne întoarcem acasă și o să ne băgăm în pat, da ? Liongina strigă cît o ține gura, cu brutalitate, cu impertinență.

— Se uită oamenii la noi. Potolește-te odată ! șuieră el furios printre dinți.

— Care oameni ? Aici nu sîntem decît noi, tu și cu mine... Scoate-ți ochelarii !

Fără să-și dea seama ce resort anume îi punea în mișcare mîna, își scoase totuși ochelarii cu lentile negre. Cîteva clipe nu văzu nimic altceva în afara unor fulgere. Soarele se rostogolea năvălind direct peste el, aidoma unui corp cosmic incandescent, lanțul de munți se curbă înfricoșător ca un fierăstru uriaș, ce scînteia orbindu-l. Jur împrejur erau răspîndite pietre care parcă amenințau să-l strivească. Și cît de multe erau ! Iar povîrnișurile astea, pe care creșteau tufișuri pline de țepi, cu siguranță că erau năpădite de buruieni otrăvitoare. Dar unde-o fi Liongina ? A dispărut în vîltoarea asta... Oare să aibă și el vedenii ziua-n amiaza mare, la fel ca țicnita asta de soție? Aloyzas își puse repede ochelarii și-i apăsă cu palma, ca

să se fixeze mai bine. Așa ! Lupta cu lumina și întunericul a luat sfîrșit. Pietrele încremeniră pe locurile lor, soarele își pierdu strălucirea. Liongina... Liongina își ținea capul aplecat și desena ceva pe pietrișul mărunt cu vîrful pantofului. Doar n-o să te apuci s-o chemi la ordine aici, față de oameni străini. Doar n-o să te apuci s-o certi, așa cum e acum, copleșită de deprimare și tremurînd din tot trupul. După ce îi biruise împotrivirea în pat și după ce făcuse în așa fel încît din toate considerațiile ei prostești despre moarte să nu rămînă piatră pe piatră — vrînd-nevrînd — o să-l urmeze ea !

— Stai să-mi trag puțin sufletul. Aloyzas se opri la umbra unui nuc rămuros. Și tu, bagă de seamă, nu te îndepărta prea mult.

— Păi, aici e apa mică. Abia ți se udă tălpile.

— Nu glumi, doar ăsta-i un rîu de munte ! Se descălță și tălpile lui goale ciufuliră iarba scundă de un verde aprins. Mai încolo, în arșița soarelui, erau doar cîteva petece brun-roșcate și cenușii, cu firele proțăpite în sus. Nu uita asta, draga mea.

Vocea lui deveni mai caldă. Și vocea, și privirea, de parcă aveau de-a face, într-adevăr, cu o fetiță mică de tot, ce trebuie supravegheată. Adineaori pufăia sufocîndu-se de ciudă și o tîra încoace aproape cu sila, iar acuma — era plin de tandrețe ca un frate mai mare. Ah, dac-ar fi fost așa și mai înainte !.. Cine știe, poate că uneori o fi fost și așa, dar ea n-a observat ?

— Și, vezi, nu te duce departe ! Pornise spre ea, dar călcă pe o pietricică ascuțită și începînd să dea caraghios din mîini, o zbughi înapoi sub copac. Se lungi cu fața în sus și își expuse picioarele la soare — erau albe și nu prea musculoase, pentru că nu umblase desculț niciodată pînă acum. Aici, în împărăția pietrelor, Aloyzas era foarte neajutorat — cu asta și singur era de acord. Clipind din ochi, fericit că poate să stea fără să se mai miște și să se consume din cauza neîndemînării sale, Aloyzas căuta totuși ca nici reacțiile Lionginei să nu-i scape de sub control : teama și, totodată, dorința ei nebună de a se arunca în torentul care mugea. — Te ții de o tufă și te stropești puțin cu apă... Ne-am înțeles ?

Ea continua să stea pe mal, o reținea nu cuvintele — ci vocea devenită caldă, plină de grija tandră a soțului, dar în același timp o mai reținea picioarele lui, ce se iveau

din umbră, caraghioase, de parcă nu-i aparţineau lui Aloyzas ci altcuiva, unui ins simplu şi mai uşor de înţeles. Şi dacă tandreţea asta a lui nu-i decît un şiretlic ? O zgardă discretă în locul patosului brutal de adineauri ? Sau poate că, dimpotrivă, atitudinea de intoleranţă, ca şi obiceiul de a vorbi sentenţios şi foarte de sus despre orice — sînt doar un norişor aşezat în dreptul soarelui ? Iată-l, a apărut aşa, deodată, şi acum, cînd nici nu te aşteptai să-l vezi... Şi adică, să fi fost doar o nălucire viaţa de fiecare zi alături de el, viaţa aceea mai rea decît moartea ? Dar prunele, şi astea tot o nălucire au fost ? Prunele şi supliciul umilitor, atunci cînd mă strivea storcîndu-mă de vlagă, ca pe-o cîrpă ?...

— Ştiu să înot ! zise înlăturînd ferm toate dubiile şi îi întoarse spatele, ca şi cum acel Aloyzas, devenit mai bun, nu existase nicicînd.

Liongina nu ştia să înoate. Ea ştia să zboare. Era convinsă : dacă ar trebui, s-ar putea desprinde de pămînt. Pentru a face acest lucru o singură dată în viaţă, ar fi avut destulă hotărîre şi puteri. Începuse s-o creadă adineauri, în timp ce trăgea în piept aerul îmbibat de arome al acestui pămînt — un aer care, pur şi simplu, te îndeamnă să pluteşti în văzduh — şi în timp ce îşi simţea sîngele pulsîndu-i în vine. Nu ea — alţii i-au dat de înţeles că n-ar fi decît o cîrpă. Au trîntit-o la pămînt şi după aceea au tăvălit-o prin noroi. Aşa că acum, înainte de a se ridica în înalturi, trebuie neapărat să se spele bine de tot. Să-şi frece energic pielea, îndepărtînd murdăria...

O vreme îşi plimbă talpa piciorului pe deasupra torentului înspumat ce alerga năvalnic. Apa clocotea ca şi cum, dedesubtul ei, ar fi ars un foc zdravăn. Îşi strînse pleoapele cu putere şi păşi în uncropul rece ca gheaţa. Nici nu apucă să geamă, că vîltoarea tulbure o cuprinse, o arse — întîi cu limbi de văpaie, apoi cu un fier îngheţat şi din nou o pîrjolîră limbile de văpaie. În jurul ei totul vîjîia şi bubuia, cerul se despica sub nişte lovituri teribile, împroşcînd-o cu bucăţi zornăitoare. Pe-alături, pe lîngă umărul ei biciuit de vîrtejul apei, se rostogoli un buştean negru, vîscos ; tot ce era împrejur o izbea luînd-o drept ţintă : odgoanele de oţel ale şuvoaielor, pietrele ce se tîrau pe fundul albiei. Nu izbutea cu nici un chip să-şi desfacă braţele, să tragă aer în piept, i se părea că e răsucită, mereu şi mereu ră-

sucită în acelaşi loc, iar malurile, deşi goneau mînioase chiar alături, fugeau de ea, ba dispărînd, ba răsărind foarte aproape — cînd golaşe, cînd crescute cu tufişuri dese, sau pline de cioturi şi crengi negre, răspîndite pretutindeni, şi împotmolite acolo ; cît despre nucul rămuros, acesta a ţîşnit pe neaşteptate de la locul său şi s-a agăţat de malul celălalt !...

Aloyzas, ajutor ! Dar glasul îi era mut. Rafael, ajutor !.. Rafael !.. Ra !.. Nici măcar numele cu sunet de speranţă nu-l mai putea striga : i s-a oprit în gît, astupîndu-i-l, un dop dur, vîscos, — încă un efort — şi coşul pieptului o să-i plesnească. Liongina gonea mereu încotrova, uitînd complet ce ştie să facă. Torentul o tîra, o scufunda cu cap cu tot, pentru ca din nou s-o arunce cu putere la suprafaţă. Aerul o şfichiuia doar şi se strecura pe nesimţite, lunecînd pe lîngă ea, silind-o să înghită spumă şi să se sufoce. O izbitură. Se izbi cu tot trupul, pe care nu mai era stăpînă, de ceva foarte mare şi foarte dur. I se părea că, fiind mai întîi ţinută de mîini şi de picioare, fusese legănată, şi-apoi i se făcuse vînt, pentru a fi azvîrlită pe o suprafaţă netedă, de metal, ceva ca o poartă de fier. Zăngănitul acesteia începu să-i răsune în cap şi în tot corpul. Dar malul, pămîntul, cerul — întreg iureşul acela, se oprise în loc. Doar la tîmple îi mai stăruia o durere surdă. Însă îndată ce-i ţîşni din gît şi din nas o mucozitate greţoasă, durerea dispăru...

Gemu. Făcu un efort să-şi mişte puţin mîinile, picioarele. Dar durerea se răspîndi iarăşi, cuprinzînd-o toată.

Liongina fusese aruncată pe un banc de nisip, mai exact, pe o ridicătură rămasă neînvinsă de-a lungul a mii de ani, rezistînd turbatelor torente de munte. Înfipt alături, drept ca o torpilă —, se afla buşteanul care o ajunsese din urmă în apă...

— Cum e apa ? Eu am aţipit puţin.

Din cauza ochelarilor, Aloyzas nu putea vedea paloarea cadaverică, de pe faţa Lionginei. Paloarea pătrundea — pete-pete — prin bronzul pielii, acoperindu-i cu un fel de coji faţa şi gîtul.

— A-a-apa e b-bu-ună... — îngăimă ea cu buze tremurînde.

— Grozavă baie trebuie să fi făcut, dacă te-ai mînjit în halul ăsta din cap pînă-n picioare, zise Aloyzas surîzînd și cercetînd-o cu atenție.

— M-am zgîriat un pic. Uite...

Și îi întinse mîna dreaptă, la care nu se lovise. De durut, o durea și dreapta. Iar trupul și-l simțea atît de greoi, de parcă nu-i aparținea. Capul i se înclina mereu într-o parte, gîtul nu izbutea să mai susțină greutatea lui sporită înzecit.

— Și doar te-am prevenit, mi se pare, Aloyzas se lungi din nou la umbră, expunîndu-și la soare doar picioarele. Nici pînă acum nu observase că Liongina se clatină. Și cu atît mai mult n-a putut să observe că nucul uriaș, cu o parte din crengi uscate, ieșite în afară, și acoperit de sus pînă jos cu bulzii verzi ai nucilor — copiii încă nu apucaseră să bată nucii — se clatină și acesta de parc-ar fi beat.

Liongina se lăsă jos, pe pămînt. Se așeză cuprinzîndu-și genunchii cu mîinile. Privea cum malul, cu ierba crescută bogat, mai continua să se legene. Apoi, domol, se răsturnă pe-o coastă și se lipi de pămîntul tare, cald, — sprijin pe care întotdeauna te poți bizui, — sub a cărui scoarță stătea, așezată în straturi, piatra ; iar straturile de piatră, bătrîne de milenii, erau nepăsătoare în egală măsură, atît față de toate fleacurile și necazurile oamenilor, cît și față de dîrzenia sau înfrîngerile acestora. Nepăsătoare ? Pămîntul vuia surd, acompaniind vijîitul apei, veșnica ei răzvrătire. Torentul continua să gonească, să se prăbușească din înălțimi în vale, purtînd în el pieirea celor imprudenți și disperați.

Am fost avertizată. M-au avertizat munții. În schimb, acum sînt curată. Îmi e atît de curat trupul... și sufletul.

— Nu te supăra, draga mea. Mă sîcîie teribil inactivitatea. Mă gîndesc că ar cam fi timpul să mă apuc de lucru, ce părere ai ?

De la o vreme Aloyzas nu-și mai scotea ochelarii nici în cameră, numai atunci cînd avea de gînd să se culce, îi așeza pe noptieră. Orbitele lui, nebronzate la soare, apăreau atunci, la lumina becului, strident de albe, ca la nevăzători, însă era sigur că noaptea vedea mai bine ca ziua. În liniștea casei vechi, tihnite, încerca să-și facă soția să priceapă că viața lor în comun va continua și după ce

vor înceta să mai existe soarele orbitor și emoțiile dogoritoare de aici. Clipele acestea vor pieri înghițite de flăcări, nu-și vor lăsa în urma lor nici măcar cenușa, în vreme ce viața lor adevărată se va desfășura acolo, în îndepărtatul colț de țară, unde s-au născut, acolo în casa pe care, ce-i drept, încă n-au apucat să și-o întemeieze. Așa fiind, ar fi meritat oare să se frămînte atît, atunci cînd a venit la ei Rafael Huțuev-Namregi, pentru a-i chema să urce împreună pe munte ? Adevărat că nici el, Aloyzas, n-a fost prea amabil, declarîndu-i că pentru astfel de excursii oamenii trebuiesc anunțați din vreme. Doar munții n-o să fugă nicăieri ! De urcat, pot ei să urce și singuri pe munte, dar nu oricum, ci pregătindu-se de cu seară, făcîndu-și rost de încălțăminte potrivită și de bastoane. Aaa, inadmisibil ! — încă nu-i povestise Lionginei pînă acum ? Da, exact, în partea a doua a cărții sale va fi examinată, cu deosebită atenție, problema educării personalității umane și a limitelor optime ale individualismului. Căci, stimulînd în individ dorința de a se exprima pe sine, noi îi trezim în mod sigur potențele egocentrice, cele care, la rîndul lor, stîrnesc biologicul din om. Și uite, aici, ar fi foarte interesant de știut ce crede ea despre toate aceste lucruri ?

— Dar tu ce-mi poruncești să fac azi ?

— Azi ? Aloyzas era orb tocmai acum cînd izbucnea lumina dimineții, ce deschidea larg porțile întinderilor și depărtărilor. Și exact ca un orb, care se împiedică de toate lucrurile din jur, nu dorea să meargă nicăieri. Odihnește-te și tu, plimbă-te prin grădină. Poți să-i ceri administratoarei un hamac, e bine așa ?

— E bine. O să hoinăresc și eu de la un boschet la altul, ca o bătrînă.

— Ehei, unele dintre bătrînele astea care hoinăresc așa, dacă te uiți bine, mai și citesc cîte o carte, reuși să-i plaseze Aloyzas.

— Sînt sătulă de cît am tot citit, dactilografiind...

— Hai, să nu ne certăm, se grăbi el să-și atenueze reproșul. Un lucru e cert : că nimeni n-o să scrie cartea — în locul soțiorului tău, nu-i așa ? Iar după masă, îți promit, pe cuvînt de onoare, că mergem să ne plimbăm prin împrejurimi.

Și Aloyzas își băgă nasul în hîrtiile scoase din servieta sa încăpătoare, aceeași pe care, în timpul călătoriei, o păzise ca lumina ochilor, iar Liongina ieși afară, pentru a

pătrunde în lumea scînteietoare și unduitoare a depărtărilor albastre, depărtări care, de fapt, nu erau altceva decît șiruri de munți. Masivul verde — pangolinul, iată-l, s-a aplecat puțin mai jos, pentru ca ea să i se poată urca mai ușor pe grumaz. Iar după aceea, totul o să devină, desigur, cît se poate de simplu — nu va trebui să facă altceva decît să se rostogolească, în chip de mică minge, de-a lungul spinării largi de piatră ! nu, mai bine să nu se uite... Și Liongina își coborî privirea. Vai de mine, mi se pare că ieri nu era aici — jos, șerpuia o crăpătură cu marginile zdrențuite : în fața pămîntului scorojit teribil din pricina uscăciunii o cuprinse groaza. Acuși, îndată, o să audă cum, trosnind, o să se sfîșie scoarța pînă în adînc. De cînd sînt ei aici, nu plouase nici măcar o dată ! Pe neașteptate, printre crengile trandafirii ale unui arbust, răscolite cu vuiet de umerii cuiva — în timp ce frunzele se scuturau și se tot scuturau, — văzu cum, gîrboviți sub greutatea rucsacelor, urcau panta, cu pași repezi, Rafael, iar în urma lui, lovind pietrele cu bățul, Guram. Și unul și celălalt purtau pălării albe, din acelea cu care umblau pe aici bătrînii și, într-adevăr, dacă, brusc, amîndoi ar fi luat înfățișarea unor bătrîni cu părul alb, ea nu s-ar fi arătat deloc mirată. Sau, să zicem, a unor șopîrle strălucitoare... Pentru că, dacă-i vorba de cei doi — era posibil orice, în privința ei însă... Și valul de ciudă de mai înainte o răscoli cu și mai mare putere. Încă puțin, și Rafael o să dispară în tufărișul acela scund, iar dincolo de tufăriș — se căsca rîpa, din pricina căreia n-o să-i mai poată vedea multă vreme pe nici unul din ei. Sub borurile largi ale pălăriei, Liongina nu-i putea deslușî trăsăturile, dar simțea, știa, că privirea lui Rafael se furișează de-a lungul gardului casei, scotocește toate aleile, ca și potecile din livadă. Ce cauți, frumosule ? Hai, du-te, vezi-ți de drumul tău !

Ba nu, stai puțin, Rafael ! Ar fi vrut să-i strige tare de tot, ca s-o audă : ia-mă și pe mine pe munte ! Ia-mă, n-o să-ți fiu povară. O să mă țin pe urmele voastre. Vreau să urc și eu măcar pînă la capelă. Știu că, nefiind obișnuită, o să-mi fie greu. Dar astea-s fleacuri ! Pot să cad, să mă duc de-a berbeleacul, să mă rănesc — nu contează. Dar dacă nu apuc să urc pe munte, o să mor pe loc. Sau o să mă veștejesc. Așa că, oricum, deși lent — de murit tot o să mor !

...N-ai decît să mori. Ce-mi pasă mie ? Lasă-mă în pace, îndărătnico, doar eşti soţia altuia. Eu — o am pe Lora. Lora ! Lo-ra ! De cîte ori plec pe munte, ea mă aşteaptă în vale. Şi fără să se tînguie. E-n stare să stea acolo o mie de ani să mă aştepte ! Ea nu-mi cere nimic. Nu mă leagă de mîini şi de picioare. Pe cînd tu — să-ţi fie ruşine !

Liongina îşi auzi propria voce scoţînd din piept exact sunetele de care era nevoie în clipa asta. Exact aşa trebuie să-i vorbească Rafael, care o desconsideră... Şi iată, brusc, şi el şi Guram se făcură nevăzuţi în rîpa aceea.

...Începea iar o altă zi, şi iar o aştepta masivul-pangolin, plecîndu-şi grumazul, pînă jos de tot, la picioarele ei.

— Ce facem azi, Aloyzas ?

— Ceea ce am făcut şi ieri. Eu am lucrat foarte bine, iar tu te-ai bronzat mai mult.

— Pămîntul s-a scorojit — din pricina uscăciunii. Liongina îi comunică asta ca şi cum l-ar fi anunţat despre îmbolnăvirea neaşteptată a unui om. E brăzdat de crăpături şi geme.

— Numai oamenii gem atunci cînd îi doare ceva, prostuţa mea... Şi-apoi, chiar şi dintre ei nu gem decît unii. Alţii ştiu să se stăpînească.

— Cei care poartă ochelari negri ?

— Crăpăturile le văd şi eu. E tributul sudului însorit, draga mea. Şi Aloyzas surîse cu îngăduinţă. Pentru struguri însă, uscăciunea asta este exact ceea ce le trebuie. Mi-a spus administratoarea. Mai bine te-ai duce să stai puţin de vorbă cu ea, pînă mai migălesc eu aici cîte ceva. Auzi ?

Liongina auzi cum se deschide, cu un ţăcănit, servieta şi cum începe să foşnească hîrtia. Deasupra foilor se aşternuse o pulbere de calcar. Aloyzas o îndepărtă scuturîndu-le furios. Dar şi mai desluşit auzea ea, chemînd-o tînguitor, vaietul pămîntului pietrificat, pămîntul de la poalele colosului suspendat deasupra satului. Şi dacă, dintr-o dată, o să se despice, trosnind şi gigantul acesta, dacă vor începe să se clatine şi se vor prăbuşi micile insuliţe ale pădurilor, tîrînd cu ele fuioarele de nori ce s-au încîlcit acolo, dacă vor urma aceeaşi cale şi colţii piscurilor acoperiţi cu vată, cei de sus-sus de tot, şi dacă odată cu toate celelalte se vor nărui pînă şi nemărginitele spaţii, acele spaţii incolore ale Universului ?

— Unde-ați pornit-o ? Pe munte ? Merg și eu cu dumneavoastră ! se oferi, țîșnind din tufișuri ca o șopîrlă, strengarul de băiat, proaspătul lor însoțitor și dansator. Picioarele lui subțiri și viguroase ca ale unui cîine de vînătoare, băteau pasul pe loc pline de neastîmpăr.

— Nu, nu, te rog. Liongina căută cu înfrigurare în gînd un pretext să se descotorosească de el. Mai bine ajută-mă în alt fel, uite : dacă soțul meu o să strige de la fereastră : „Liongina !", tu să răspunzi : „E aici !" Sau : „E acolo !" De acord ?

— Și dacă vă vede ?

— N-are cum să mă vadă, pentru că lucrează. Acuma capul lui e doldora de probleme mult mai importante.

— Bine, în regulă !

— Dar pe tine cum te cheamă, voinicule ? Mîna, ridicată pentru a-i ciufuli părul din creștet se opri la jumătatea drumului din pricina viitoarei mustăcioare, ce mijea pe buza de sus a băiețandrului.

— Tamaz. Și pe dumneavoastră — Lon-gina ?

Pronunță ca Rafael. Îi trecu prin minte că așa trebuie să fi arătat în adolescență și Rafael. Cu picioarele sprintene și nespălate, purtînd o cămașă din acelea încinse la brîu, de-a lui taică-său, ori una ponosită, de lucru. Cu singura deosebire că nasul băiețelului e și mai impunător decît al celuilalt. Pare arc încovoiat — nu nas.

— Hei, stai puțin, nu e bine, Lon-gina !

Ia te uită, merge încetișor în urma ei. O să se țină scai și o să-i strice toată ziua, ziua ei de sărbătoare. Ce-i de făcut ?

— Mai întîi, pentru tine — eu nu sînt Longina ci...

— Tanti, tanti Lon-gina ! surîde el satisfăcut, cu o gură pînă la urechi. Și fața începe să-i semene cu un pepene verde crestat. Nu-mi plac picioarele dumneavoastră, tanti Lon-gina.

— Vai de mine, Tamaz !

— Adică nu picioarele, vă rog să mă iertați — pantofiorii. Cu pantofiori din ăștia se merge la dans, nu pe munte.

— Data viitoare cînd vin, o să-mi aduc echipament de munte. La revedere, prietene !

Și o porni sprintenă, țopăind, ca și cum ar fi fost gata îmbrăcată într-un astfel de echipament.

— Dincolo de capela aceea mică e un izvor ! o ajunse din urmă, grăbită, vocea lui Tamaz. Puteți să beți, să nu vă fie frică, acolo-i o apă curată — foarte curată !

— Mulțumesc, Tamaz.

Acum îl vedea pe băiat de undeva de sus, de parcă ar fi urcat într-un balcon, la etajul cinci al unui bloc, deși, cu toată goana ei, nu izbutise să se îndepărteze prea mult.

— Dacă vi se face foame, căutați prune. Sînt cîte vreți, trebuie doar scuturat copacul ! Sau coarne !

— Bine, Tamaz.

— Și dacă iese afară soțul să vă caute ? Ce facem atunci ?

Liongina se avîntă tot mai sus — vrea să dispară și ultima legătură cu valea. Cu pămîntul !

— Atunci, — mormăi Tamaz de acolo, din vale, — atunci am să-i spun că ați coborît pînă la piața mică. Să cumpărați fasole. Nici o mîncare nu-i mai bună decît lobi. Spuneți-mi, e vreuna mai bună ?

Din cîte își amintea Tamaz, fasolea a fost întotdeauna pentru el cea mai grozavă mîncare. Firește, nu trebuiesc uitate cantitățile nelimitate de struguri, prune, mere, coarne și alte verdețuri. Căci Tamaz — era orfan, nu avea nici tată, nici mamă...

Liongina nici nu mai simțea cărarea sub tălpi. Ah, de-ar putea urca sus, cît mai sus. Avea senzația că zboară, că i-au crescut aripi. De bucurie, i se puse un nod în gît, care-o împiedica să respire — ia uite, ce bine merge ea : ușor, repede, — și mai spuneau unii că e greu de urcat pe munte... Dimpotrivă, — cărarea bătătorită de oameni și animale, încrustată bine în piatra poroasă, îți face vînt tot mai sus, — ai impresia că te împing din spate niște roți uriașe ce se mișcă întruna, însă domol, domol, ca-n vis ! Adineaori, o astfel de arba trecea scîrțîind chiar pe-alături. O sarcină enormă de vreascuri se sprijinea direct pe dosul boului. Liongina strigă din răsputeri, pentru a-i da binețe bătrînului cu pielea tuciurie, de bronzată ce era, în vreme ce acesta, cu mînă sigură, își strunea boul, ajuns pe neașteptate în fața unei surpături de teren. Era bătrînul ei ! De fiecare dată cînd ieșea, se întîlnea cu bătrînul ăsta ce părea veșnic, de-o vîrstă cu lumea. Nu, să nu exagerăm, nu chiar de fiecare dată, ci doar în momentele hotărîtoare ale vieții sale. Bătrînul și-a ridicat foarte sus to-

iagul lung, cu vîrf ascuțit — cu toiege din astea își mînau din urmă boii oamenii de prin partea locului. Să-i fi răspuns astfel la salut ? Surîse și o porni în sus țopăind și mai sprintenă ca pînă atunci.

După aceea nu se mai întîlni cu nimeni. Nu mai văzu decît un ghemuleț cenușiu, ce o zbughi în vizuina lui măturîndu-și urmele cu coada. Poteca bătătorită — lustruită pînă la luciu, de parcă ar fi fost o pîrtie bine netezită de schiuri, — dispăru fără urmă. Și abia atunci își simți ea picioarele. Capul și trupul îi erau ușoare ca fulgul, în schimb picioarele... Noroc că, din cînd în cînd, descoperea și pietre netede, tocmai bune să te cațări pe ele. De pe una — pe cealaltă, de pe aceasta — pe o a treia, apoi să mergi ținîndu-te după urme abia vizibile, de animale sălbatice necunoscute, sau urmărind vreun făgaș de torent prăfuit, spălat cîndva de ape, sau chiar, de ce nu ? luînd-o de-a dreptul prin locuri pustii, peste care stăruia, albăstruie, pîcla... Agățîndu-se cu toate puterile de prea plinul bucuriei ce-o năpădise, — din pricină că deasupra ei nu se afla decît cer, din pricină că nimeni nu-i interzicea să respire, trăgînd cu nesaț aerul în plămîni, să-și steargă, și din nou să-și steargă transpirația ce-i curgea șiroaie, din pricină că sufletul i se înălța undeva deasupra trupului, devenit tot mai greoi, deasupra vieții sale, trăită atît de lamentabil și de prosteşte, — Liongina se grăbea să ajungă sus, cît mai sus.

Uneori își arunca privirea asupra văii pustii, dar nu se oprea din mers, ca nu cumva ceea ce rămăsese acolo, învăluit în ceață și enigmatică depărtare, s-o tragă în jos, înapoi, ca o cocoașă. Nu, să nu se mai gîndească la tainele pămîntești, plăcute, e-adevărat, dar vai, cît de neînsemnate ! În munți e-atît de încîntător ! Valurile de piatră o ridicau din ce în ce mai sus, în timp ce jos, totul se micșora, încremenea, își pierdea culoarea. Ceea ce părea sublim și inaccesibil, arăta acum lipsit de valoare și teribil de naiv : cu cîtă ușurință reușea să acopere întreaga întindere a văii, umbra micului nor ce plutea alături de ea. De multă vreme trecuse Liongina peste spinarea pangolinului, masivul acela tolănit mai aproape de sat decît toți ceilalți și a cărui respirație fierbinte o simțise de atîtea ori arzîndu-i obrajii, iar acum iată-l, arată la fel de jalnic ca un cățel jigărit și fără adăpost. Aici, la înălțime, era liberă să privească sau să închidă ochii, să tacă sau să strige

cît o ținea gura. Hei, tu de colo ! — ar fi vrut ea să-i strige cu mîndrie pangolinului învins, însă îi era teamă de confrații lui, care, acolo sus, în cer, s-au și ridicat în două picioare, așteptînd-o.

Vedeai pretutindeni că verdele verii pălise treptat, lăsînd cele mai frumoase poiene în seama nuanțelor ruginii ale toamnei. Sub un arțar sclipea o tipsie de aramă cizelată. Sub un mesteacăn — alta, și, de asemenea alta sub un conifer necunoscut... Iar lor, copacilor, le venea tot mai greu să urce ținînd pasul cu Liongina, care mergea gîfîind. În schimb arbuștii plini de țepi, ca și ciulinii o urmăreau în mod stăruitor zgîriindu-i pieptul și picioarele. În păr i se agățaseră o mulțime de scaieți, iar nările îi erau asaltate de mirosuri înțepătoare. În sfîrșit, muntele și-a coborît un umăr și s-a așezat ca și cum ostenise să tot înainteze în sus. Cu greu răzbi Liongina pînă pe o terasă curată, netedă, unde putea să-și odihnească picioarele și să-și potolească răsuflarea sacadată. Dacă nu se termina panta asta ușor înclinată, aș fi mers, și aș fi tot mers, își surprinse ea gîndul ipocrit răpus de picioarele grele ca plumbul. Zărind în fața ochilor o potecă, se bucură teribil și sări în picioare, dar se prăbuși pe loc — abia avu timp să observe încotro se îndreaptă cărarea. Foarte bine, fie și așa, o să încep iar să urc în patru labe, agățîndu-mă de bolovanii zgrunțuroși sau modelați de torente, ca de coasta fierbinte a unui armăsar de rasă. A călări pe un astfel de armăsar, e totuna cu a zbura ! Deodată însă, cînd Liongina se agăță de unul din bolovani, acesta se clătină ușurel, lunecă de la locul lui și se rostogoli în vale, tîrînd după el alte pietre și stîrnind un ecou asurzitor. Lipindu-se de povîrniș, ca un neînsemnat firicel de nisip, încremenită de spaimă și încîntare, Liongina își dădu seama automat — deși nu se gîndea la asta, n-avea timp ! — că o astfel de prăbușire, care să bubuie prelung și puternic, amplificată de vuietul ecoului, n-o să mai audă niciodată în viața ei. Totodată însă mai bănuia și altceva : că nu numai la atît se reduce tot farmecul munților, după cum nu numai la atît o să se limiteze și spaima care o țintuise pe loc. Cînd praful se așeză și bubuitul încetă, începu să urce din nou.

Bău din apa ce se prelingea susurînd din crăpătura unei stînci. Vai, ce apă grozavă ! Parc-ai suge un țurțure

atîrnat sus, în bolta albastră. Odată cu ea, puțin mai la o parte, se lipi de firicelul umed și răcoros și un gîndac, ce semăna a cărăbuș. Elitrele lui galbene tresăreau pe pietricica, neagră de plictiseală, pe care se așezase. Liongina se simți înrudită cu mica vietate, pe care natura o înzestrase cu aripi, pentru a putea zbura atît de sus. Se lăsă pe vine, încercînd să învețe de la ea cum să soarbă de pe pămînt roua cerească, iar aripile acesteia, deși minuscule, îi stîrniră invidie. Cu toate acestea, cînd își luă zborul, gîndacul o porni bîzîind în jos, pe cită vreme ea se simți atrasă, cu și mai multă forță, în sus. Oprindu-se să-și tragă sufletul pentru a doua oară, gustă cîteva boabe din coarnele culese încă jos, în timp ce se tîra pe sub arbuștii aceia singerii. Acreala lor îi făcu gura pungă, ca și stomacul, astfel că setea începu s-o chinuie din nou, dar Liongina înțelese imediat că, fără ajutorul gîndacului, nu va mai găsi vîna de apă a izvorului, deoarece chiar în fața ei, parcă anume așteptînd-o acolo, se zbîrlise o îngrămădire de pietre, pe care n-ar fi fost în stare s-o înfrunte cu nici un chip.

Stai și odihnește-te puțin, își porunci ea, uită-te bine, cercetează cu ochii de jur împrejur. Fă-o pe furiș, bineînțeles, pentru că cel ce năzuiește să se avînte pe înălțimi nu trebuie să stea cu frica-n sîn. Asta cu atît mai mult cu cît acum, în loc de picioare, ai de tîrît niște istovitoare greutăți din fontă. Chiar lîngă mormanul de pietre se deslușea, întunecată, urma unui foc. Se vede că de aici, după ce au făcut focul cu cîteva vreascuri și au prins puteri, mîncînd conservele încălzite pe jăratic, Guram și Rafael au pornit-o în jos, urmînd direcția pe care se rostogolise cutia goală și zornăitoare de tablă. Nu, nu coborîse decît Guram singur. Rafael se mai afla încă pe munte! El îi veghea zborul! Îi arăta drumul! Căci altfel, dacă nu era sprijinul lui, ar fi fost ea în stare să ajungă pînă aici? Da, el e aici, fără îndoială, deși aseară îi auzise glasul răsunînd dinspre bucătărie, — se plîngea că și-a făcut ferfeniță pantalonii. Alunecase pe o piatră, și praful s-a ales de pantaloni lui noi! În timp ce administratoarea îi cîrpea, el trăncănea. Chipurile — dacă unora munții le iau viața sau judecata, — pe alții îi lasă fără pantaloni. Nu, nu se poate ca Rafael să nu fie, totuși, pe munte, el e întotdeauna pe munte și, pe deasupra, se mai și poartă necuviincios: haide mai repede, Lon-gina! Lon-gina! Ea

îi simți respirația încinsă ciufulindu-i părul și se urni din loc. Acum, aproape că se sprijinea deja cu bărbia pe bariera de piatră, mai înaintă tîrîndu-se pe mîini și își proiectă trupul de cealaltă parte. Dar nu se putu ține cum trebuie și, clipind des din pleoape, căzu. Din fericire — pe moale : în scobitura de piatră era depus un strat subțire de pămînt. Să stau puțin întinsă, pînă îmi vin în fire. Cum adică, să trîndăvească aici printre pietre și mușchi ? Sus ! Trebuie să răzbească la lărgime, unde să vadă tot cerul din capăt în capăt, unde să nu se mai afle nimeni altcineva — în afară de ea și de Rafael. Acolo, sus, o să moară de fericire...

...Ba nu, o să mor aici. Și nu de fericire — de spaimă...

Și din nou, străpungîndu-i trupul de sus pînă jos, o îngheță vechea spaimă, spaima care-o încremenea cîndva în asemenea hal încît, dacă se întîmpla să se taie, nu-i curgea nici o picătură de sînge. Adevărat, acum n-o mai înspăimînta ideea că o să dispară fără urmă, idee căreia cîndva i se împotrivea, introducînd dinadins cele mai absurde greșeli în manuscrise, acum Liongina se temea că n-o să poată birui etapa următoare. Pentru că, în timp ce stătea pe loc aici și gîfîia, o s-o ajungă din urmă alții, care o vor lipsi de puritate, de dreptul de a atinge cea dintîi, de a vedea cea dintîi, ce se află dincolo. Pe nesimțite, obrazul pe care i-l încălzea soarele se răci. Soarele se dăduse la o parte. Grăbește-te, își porunci ea din nou și se ridică în picioare. O parte a ființei sale mai zbura încă planînd lin, escaladînd bolovani și ocolind capcanele întinse de tufișurile țepoase, pe cînd o alta, sleită de puteri, plină de zgîrieturi, abia se mai tîra și ardea de dorință să se cuibărească pe lîngă vreo piatră caldă, chiar dacă și aceasta, foarte curînd, se va răci, — să se cuibărească, și să nu se mai miște de-acolo. Căci pietrele nu-și pierd niciodată puterea. Partea zburătoare a sufletului o sfătuia cu blîndețe să nu îngenuncheze, o ademenea spunîndu-i cît de aproape e infinitul și o îndemna să-și miște picioarele stîlcite, umflate, ce păreau a nu-i aparține Lionginei, ci unui elefant bolnav. Cînd cuvintele nu mai foloseau la nimic se lăsa atrasă de vreo aschie de cristal de stîncă scînteind orbitor prin pietriș, sau de vreo floare albastră agățată cutezător în vreo piatră. Ia, privește în urmă, căuta ea să se stimuleze. În vale începe să se întunece, înseamnă

că trebuie neapărat să faci încă un pas mic, înainte de a apune soarele. Rafael o să fie încîntat de tine.

În schimb, mintea lucidă, sau mai exact picioarele pe care nu le mai putea mișca, îi șopteau altceva Lionginei. N-ai cum să fugi de amurgul care, uite, s-a și furișat la poalele munților. Chiar dacă ai răzbi pînă la un loc deschis luminii, nu vei găsi nici acolo altceva — același decor te așteaptă : pietre împrăștiate și spini uscați, lipsiți de viață. Pînă și alpiniștii se-ntorc de sus, purtînd tot inimile lor în piept. Ah, dacă ar ajunge sus, pe culmi, și-acolo, cineva să-i înlocuiască inima cu alta nouă — curajoasă, mîndră, nepărtinitoare ! Și totuși, Liongina nu-și pierdea speranța : încă un pas-doi — și avea să vadă ceea ce nu mai văzuse pînă acum, să înțeleagă ceea ce nu înțelesese, sau măcar să priceapă deslușit de ce o mistuie dorința nebunească de a ajunge sus, pe înălțimea asta goală, stearpă, lugubră...

Dar nu mai apucă să facă încă un pas. Mica suprafață netedă și comodă, pe care se odihnise cu un minut în urmă, țîșni deodată în sus, o smulse de pe peretele de piatră, aruncînd-o pradă unei dureri ce-o străpungea cu sulițe scînteietoare de foc, după care se atîrnă, cu toată înspăimîntătoarea sa greutate, deasupra ei. Liongina nu sesiză că, de fapt, talpa de piele a pantofului ei alunecase de pe blocul de piatră... Nu înțelesese nici măcar că, zdrelindu-și mîinile desfăcute, în încercarea lor de a se agăța de vreo ieșitură a peretelui stîncii, se prăbușise în jos, căzuse. Din cauza izbiturii, cerul deveni negru, și cînd se lumină din nou, pe întinsul lui clipeau, înghesuite una într-alta, numeroase pete roșii, iar capul ei era bîntuit de o durere surdă, ca și cum îl apăsa o piatră foarte grea. Recunoscînd mica suprafață netedă, Liongina se mișcă ușor, dar în aceeași clipă simți sfredelind-o în coasta stîngă o săgeată încinsă, ca de jăratic și, totodată, un baros greoi izbind-o peste genunchiul drept. Partea zburătoare a sufletului, care-și filfîia cu neastîmpăr aripile, trecuse deja dincolo de peretele de piatră, dar fu nevoită să se întoarcă în trupul încătușat de durere și neputință. De-abia acum se dumiri Liongina ce se întîmplase și începu să geamă.

...Dacă nu mă tîrăsc să ies de sub peretele acesta, o să mor de groază și de durere, pentru că aici are să se întunece mai devreme decît în oricare alt colț al pămîntului...

Și începu să se tîrască, — în urma ei, pe peretele de piatră, mîinile rănite lăsau pete de sînge.

Doamne, dumnezeule-doamne, șoptea Liongina încercînd să ridice capul și să-și îndoaie piciorul înțepenit. Durerea nu-i mai tortura genunchiul, dar acesta refuza s-o asculte. Printre firele țepoase și rare de iarbă, ea privea valea care, treptat, se înfășura într-o pîclă albăstruie, din ce în ce mai întunecată, — dar o privea nu numai cu ochii ! — ci și cu gura uscată, cu fața și cu trupul, cuprinse de fierbințeală. Drumurile, ulicioarele și casele din sat, ba chiar și panglica năvalnicului rîu, i se păreau, de aici, neînsemnate ca dimensiuni, nestatornice, dependente de strălucirea soarelui sau de capriciile vreunui norișor pribeag. Cu o singură mînă, dacă ar fi fost în stare să și-o ridice, ar fi putut scufunda în umbră micile cuburi, pueril dispuse, ale căsuțelor, ca și catargele liniei de înaltă tensiune. Și totuși, tu n-ai venit din altă parte — ci tot de-acolo. Iar trupul te-a silit să cazi, ca să-ți amintească cine ești...

Liongina se uita în jos, dar vedea nu numai niște cutii de chibrituri, lipsite de caracteristicile reale ale esenței lor — în locul fermelor, și nu numai niște fuioare de lînă — în locul drumului, fumegînd de praf, ce trecea de-a lungul islazului, ci se vedea, totodată, și pe ea însăși... avînd dimensiunile grăuntelui de mac, iar în piept, o inimioară mai mică decît cea dinainte, o inimioară care bătea înspăimîntată. Se vedea pe sine izbindu-se în cădere de oameni, — ca de un fel de obiecte cu muchiile rigide, care-i provocau dureri, deși fiecare din ei, și bunica — Prudencija, și mama — Ligija, și tata — Tadas, aveau, fără îndoială, cîte un punct vulnerabil propriu, care poate că-i făcea chiar să sufere, însă își ascundeau cu multă grijă slăbiciunile, mințindu-și astfel destinul. Încă din fragedă copilărie, de la primele deșteptări pe întuneric, de pe atunci de cînd universul pentru ea nu era altceva decît un amurg, răzbind cu greu pe cerul plumburiu, sau luminița abia pîlpîind pe palierul scărilor, unde stăruia mirosul nesuferit de pisici, încă de pe atunci simțise

această ipocrizie care îi îndepărta pe toți cei ce încercau să se apropie de ea, inclusiv pe tata. Senzația aceasta o îndepărtase pînă și pe ea de sine însăși, lipindu-i, ca ceara de albine, pleoapele peste ochi, ca să nu vadă nici dragostea, nici suferința, nici bucuria și astfel să nu se poată mira și ea, laolaltă cu sute de alți ochi în care scînteia plinătatea imaginilor vieții. Cît de puțină a fost lumina pe care am absorbit-o și, la rîndul meu, cît de puțină lumină am iradiat eu — de cîtă lumină s-a bucurat, de pildă, bunica Prudencija din partea mea ? Poate că, de fapt, n-am făcut altceva decît să-i grăbesc sfîrșitul. În închipuirea Lionginei, apăru pe rînd fetița părăsită de mai ieri, apoi tînăra care, sătulă de singurătate, s-a aruncat în brațele celui dintîi bărbat ce i-a oferit protecția sa. Sărmanul meu Aloyzas, cum ai putut trăi lîngă o fricoasă ca mine ? Lîngă o ființă atît de săracă cu duhul și atît de egoistă ? Greșelile acelea nerușinate, cu care mă mîndream, — cîtă micime, cîtă meschinărie ! Aici, unde pămîntul urcă, dar oricît încearcă, tot nu izbutește să se înalțe pînă la cer, — pare meschin tot ce nu se poate ridica sus... tot ce e incapabil să-și ia zborul... Dar, oare, eu sînt, cu adevărat, eu ? Oh ! ce-o să mă fac cu mine însămi ?

...Nu, cu capul greu ca un pietroi și cu genunchiul umflat, care mă doare tot mai rău, n-o să mă pot tîrî prea departe. O să mor aici. De un singur lucru îmi pare rău : că nimeni n-o să afle vreodată cît mi-am disprețuit inima asta mizerabilă. Măcar de-aș muri mai repede, cît mai repede cu putință ! Să-mi așez pentru o clipă piciorul, binișor, să nu mă doară... să sorb cu tot trupul întreaga vîlvătaie a serii ce însîngerează zarea dincolo de piscul înalt, dincolo de cel mai înalt și mai de neînvins pisc...

Mai stătuse ea cîndva așa ca acum, aproape leșinată, deși atunci nu urcase nicăieri — era culcată în pătuțul ei, înspăimîntată și de întuneric, și de singurătate, dar mai ales de omul care i se părea că va fi altfel decît toți ceilalți oameni din lume. Colosul acela cald apărea la căpătîiul ei și o strivea cu extraordinara lui bunătate. Aceasta avea să fie răzbunarea pentru vina — nu a ei, ci a altcuiva sau, poate, a nimănui, — dar care a mocnit mereu în adîncul ei, încă de la primele licăriri ale conștiinței, răz-

bunarea pentru permanenta sa ingratitudine pentru hrană, pătuc și pentru acele impetuoase, maladive — aidoma ciupiturilor — dezmierdări ale mamei. Așa se face că Liongina începuse să caute cu întreaga-i ființă, pe care atunci încă nu avusese posibilitate să și-o cunoască nici ea însăși pe deplin, să caute în tăcere ceva ce, de fapt, nu pierduse și să nutrească, totodată, în taină, credința că undeva — mai mult ca sigur în sufletul unui om obișnuit — se află o parte din ea, cealaltă parte, ce nu e nici atît de friguroasă și nici atît de prăpădită, și care, la timpul potrivit, se va reuni cu ea, da, tocmai această parte — prea mare și generoasă, pentru a conține și perfidie. I se părea că perfidia pătrunsese numai în ființa sa, că, în mod inexplicabil, ajunsese să facă parte integrantă din ea. De aceea, încă de pe cînd era fetiță micuță de tot, visa să dispară, îndată ce va apuca să tragă în piept parfumul binelui, să dispară înainte ca răul să se extindă, să se răspîndească înlăuntrul ei, înainte ca perfidia să devină monstruoasă. Visa să dispară brusc și pentru totdeauna, chiar dacă pe atunci nu înțelegea încă prin ce anume bezna și frigul nopții se deosebesc de bezna și frigul neantului. Tată, iartă-mă, tată ! Nu trebuia s-o scoți din pătuc pe Bulgăraș de gheață ! Eu, numai eu sînt cea care ți-am transformat viața într-o rană deschisă ! În fața ochilor îi răsări chipul tatălui și Lionginei i se păru că e un pic mai cald acum, printre bolovanii cenușii de piatră, ce deveneau tot mai reci.

Așa cum se întîmplă de obicei în munți, așa cum văzuse deja că s-a întîmplat și la poalele lor, întunericul năvăli brusc. Năvăli pe tăcute, fără cel mai mic foșnet, acoperi dîmburile ca și văgăunile, bolovanii împrăștiați pretutindeni ca și aschiile — fragmente de-ale lor, pe care le-ai fi putut împinge fără greutate cu piciorul. Vălul de beznă sfărîma munții, așa că nu-i de mirare că același văl o strivi și pe Liongina ca pe un vierme neînsemnat.

Ea se chircea și se tînguia, uitînd cu desăvîrșire că adineauri vroia să moară. Valea de jos devenise o călimară gigantică plină pînă la refuz cu cerneală. Un monolit de bazalt mult mai negru și mai înspăimîntător decît înșiși munții. O imensă piatră funerară prăvălită peste ceva, înmormîntat acolo, — ceva ce îi fusese răpit ei pentru totdeauna ! Aloyzas ! Bunul meu Aloyzas ! Îl chema pe Aloy-

zas, vroia să vină el, s-o scoată dintre nemiloasele pietre de moară, care transformau totul — pînă şi speranţa ! — într-un supliciu insuportabil. Nu mai fi supărat, Aloyzas, te rog ! Ştiu că eşti supărat pe mine, pentru că n-o iubesc pe Gertruda. Mi-e teamă de ea şi o respect, mi-e tare teamă de ea şi o respect tare mult. Atunci, în gară, cînd n-am apucat să deschid umbrela ca s-o feresc de ploaie, să ştii că n-a fost vina mea — umbrela s-a înţepenit. Dar o să-mi dau toată silinţa şi o s-o iubesc, o s-o iubesc ca pe o soră, ca pe o soră a mea mai mare — pe care n-am avut-o. Ştiu, ştiu, Gertruda ţi-a fost ca o mamă, aşa că de azi înainte o s-o iubesc şi eu ca pe o mamă, — pe care, de asemeni, n-am avut-o... Dar, te rog, vino, vino şi salvează-mă, Aloyzas ! Liongina gemea învinuindu-se pentru acea — puţin spus nesocotită şi nechibzuită ! — fugă pe munte. De azi înainte — ei bine, să vină el numai s-o salveze ! şi... şi o să-l urmeze pe Aloyzas ca un căţeluş devotat, o să devină umbra lui permanentă. Iar munţii n-o să mai vrea nici să-i privească, de parcă aceştia n-ar exista, o să acopere cu tuş negru ademenitorul lor miraj din memorie... Oare mă auzi, Aloyzas, înţeleptul meu Aloyzas ? Am fost şi-aşa cu destulă cruzime pedepsită — pentru neascultare, pentru trufie. Bătrîna cu chip înspăimîntător m-a avertizat. Era cît pe ce să mă înec, atunci cînd nu te-am ascultat ! Mai bine muream în rîu... Vai, ce frig e ! Începură s-o scuture frisoanele. În jurul ei, întuneric şi frig, parcă simţea suflul iernii. Cuprinsă de o spaimă şi mai puternică, Liongina jura să fie ascultătoare nu numai acum, dar mereu de azi înainte, dacă, firește, va mai apuca să vadă ziua de mîine. Aloyzas, oare mă auzi, Aloyzas ?

Tremura toată, o istovise durerea, întunericul, frigul, ca şi spovedania făcută. În vreme ce aştepta să audă drept răspuns un ecou, vreun semn oarecare că fusese auzită, fruntea i se acoperi cu broboane reci de transpiraţie. Avea impresia că s-au scurs nu minute, ci ore întregi. Acum murmura cu voce mai stinsă numele lui Aloyzas — nu mai avea încredere în el. I se părea că, încă de la început, s-a îndoit de reuşita încercărilor sale şi că, de fapt, nu făcuse altceva decît să se străduiască să aprindă, — în ploaie şi în bătaia vîntului — nişte chibrituri ude. În mijlocul acestui pustiu necruţător, în care din cînd în cînd doar piatra trosnea despicîndu-se, numele soţului era lipsit de

rezonanță și nu-i insufla curaj. Nu, nu are ce căuta Aloyzas aici, nici ochelarii lui negri fixați pe nasul drept, nici degetele lungi și albe, care uitînd de tot și de toate — chiar și de tînăra sa soție — ha-ha ! — își făceau de lucru foșnind niște pagini moarte, în căutarea concordanței dintre — oh, doamne, oare cum spusese el ? — dintre modalitățile de autoexprimare spirituală a individului și forțele egocentriste. Forțele ? Numai de nu m-aș scăpa pe mine de frică — iată ce reprezintă acum o autentică faptă de vitejie ! Că altfel or să mă găsească moartă într-o băltoacă... Aloyzas, n-o să mai poți scăpa de rușine dacă nu reușești să-ți salvezi soția ! De fapt, aici, în întuneric și în frig — brr, am înțepenit din cap pînă în picioare ! — un alt nume i se zbuciuma foarte insistent în creier, un nume care îi sfredelea Lionginei tîmplele și-i desfăcea gura pentru strigăt. Rafael ! Curajosul, mîndrul meu Rafael ! Pentru că, în fond, din cauza ta m-am năpustit pe munte, direct în botul căscat al pangolinului. Salvează-mă, Rafael, chiar dacă sînt departe de a fi ca Lora ta. Ascultătoarea Lora, răbdătoarea Lora... Îți jur că o să fiu ca ea, dar, te rog, nu mă lăsa pradă frigului și beznei veșnice ! Să știi că pînă azi eu nici n-am trăit cu adevărat — abia acum, seara, în lumina ultimelor raze de soare, am văzut ce microscopică inimioară am. Căci munții... munții sînt, la drept vorbind, — casa ta, Rafael !

Liongina își mușca buzele, ca nu cumva să-i strige numele, — căci e dezonorant, e ceva teribil de rușinos ca atunci cînd chemi, să rostești numele altcuiva — nu al soțului tău ! — în suspinele ei înăbușite însă se deslușea : Rafael !

Și fără să se mai poată stăpîni nici o secundă, ea răcni din toate puterile : Ra-fa-el ! Cioburile ecoului de pretutindeni se prăbușiră peste capul ei, dar Liongina zîmbi. Înfiorat de strigătul ei, vălul de beznă tresări. Zidul negru începu să se clatine și se dădu la o parte. Pe catifeaua de un albastru întunecat a cerului apăru silueta munților — o caravană de cămile ce își tîrau și își tot tîrau cu greu, fără odihnă, picioarele ! — iar cerneala din călimara gigantică a văii nu mai era atît de îngroșată ca mai înainte — se diluase. Acolo, în adîncul îndepărtat de jos, începură a licări, ca o ploaie măruntă și deasă, mici stropi de lumină, de parcă cineva împrăștiase un pumn de nisip galben.

Tot ce se afla la poalele munţilor prinse viaţă. Ca nişte păsări ce se adună în stoluri şi-apoi se risipesc în toate părţile, începură să se agite felinarele. Păsările ţipau cu glasuri omeneşti, lătrau cum latră ciinii, dar ea, Liongina, nu mai auzea toate astea. Pierzîndu-şi cunoştinţa, se agăţase instinctiv de un bloc de piatră, ieşit înafară din povîrnişul abrupt, pentru a nu se mai prăbuşi acolo unde nimeni n-ar mai fi putut s-o găsească.

— Vreau să mor... să mor...

Durerea din coaste o îmbrînci pe Liongina din ceea ce era şi nu era somn, era şi nu era leşin. Văzu pereţii cu tapete, un fotoliu cu haine îngrămădite pe el, lumina beculuí reflectată în lentilele negre ale ochelarilor — oh, iarăşi ochelarii aceştia ! — şi, cuprinsă din nou de o lugubră muţenie, se scufundă în coşmar. Se tira, se prăbuşea, se ridica, şi iar începea să se tîrască. Stelele atîrnau jos de tot, ca nişte prune pe crengile lor, însă ea nu reuşea, cu nici un chip, să ajungă pînă la ele. Vai, cît de mult dorea să poată ţine în palmă măcar una ! Aprinzîndu-se, ele se îndepărtau pentru ca, după o vreme, să coboare — de astă dată chiar deasupra capului ei, ademenind-o cu strălucirea lor rece. Abia acum înţelese ea, în sfîrşit, de ce fugise pe munte, fără să-şi procure o încălţăminte potrivită — fugise spre stele ! Pieptul îi dogorea ca focul, în schimb spatele îi înţepenea, cuprins de o răceală de gheaţă. Diagnosticul agentului sanitar din localitate suna : comoţie cerebrală, — el mai bănuia că ar putea fi vorba şi de o pneumonie. Aloyzas, care pînă atunci şezuse încremenit în faţa mesei, începu să se frămînte din ce în ce mai tare. Îşi desprinse trupul greoi din fotoliu şi, cu mare efort, porni să-şi tîrască picioarele grele ca plumbul, ca şi cum nu ea, ci el s-ar fi căţărat toată ziua pe pantele abrupte. În nenumărate rînduri se tot apropiase de Liongina. Dar de la ea venea un miros dezgustător de ceacea [1] cu care administratoarea îi fricţionase trupul scuturat de frisoane. Liongina urlase de durere, în timp ce mîinile musculoase ale femeii cu basma neagră o frămîntau neîndurătoare. Ba mai mult, printre mirosurile neliniştitoare, care lui îi aminteau de nenorocire şi de oameni străini, răzbătea, în mod sîcîitor, un miros de

[1] Termen gruzin pentru rachiu obţinut prin distilarea tescovinei, rachiu de tescovină.

transpirație de bărbat, ce îl împiedica să gîndească în liniște și să vină, tot în liniște, lîngă patul soției. Gemînd mereu de parcă se opintea să ridice o mare greutate, Aloyzas se apropie de astă dată foarte mult de pat. Cu o mînă teapănă, dădu pătura la o parte, fără a se putea hotărî să atingă trupul încins de fierbințeală și roșu ca jupuit de piele. Era numai zgîrieturi de sus pînă jos, iar sub sîni se vedea o vînătaie. La altceva nu se mai uită — însă cheagul acesta negru de sub sîni... Măcar de nu și-ar fi fracturat vreo coastă. Se perpelea gîndindu-se la sănătatea ei, dar în plus era torturat de o mare îngrijorare — viața se burzuluise, se cabrase amenințător în fața lui, deși avusese impresia mai înainte că el, Aloyzas, e cel care o ține în frîu cu mînă sigură.

Liongina scrîșni din dinți. Aloyzas luă un prosop plușat și șterse cu grijă nădușeala de pe trupul fierbinte, simțind aproape organic că firișoarele de bumbac îi răzuie dureros pielea. Din nou îl izbi în nări mirosul străin, mirosul bărbatului care-o purtase în brațe pînă acasă. Dîndu-și brusc seama că ea îngheța de frig, o acoperi la loc și începu să-i potrivească pătura băgînd-o pe dedesubt. Făcea asta cu stîngăcie, de parcă vroia mereu să-și ferească fața de foc. Ea scrîșni iarăși din dinți. Mai simțea și acum pe trupul său mîinile străine, — viguroase și tandre. Mîinile o purtaseră înfășurată într-o haină îmbibată de transpirație. O purtaseră pe povîrniș în jos, de pe un prag pe altul, iar ei i se năzărea, dimpotrivă, că plutește în sus, spre stelele care-i alunecau mereu din palmă, devenind din ce în ce tot mai micuțe. Și acum, în delirul său continua să viseze la ele. Uneori se simțea ușoară ca fulgul, alteori ca un sac plin cu pietre, tîrît cu un suprem efort. Lîngă ei doi, chiar alături, țopăia Tamaz, luminînd drumul cu un mic felinar, căutînd mereu cărarea și marcînd cu strigăte de avertizare locurile primejdioase. Cîteodată băiatul îi apuca fie o mînă, fie unul din picioare, — ce-i atîrnau ca niște ramuri uscate — trăgîndu-le într-o parte sau în alta. Hei, diavol împelițat, mai încet! Horcăia un glas cunoscut, deși foarte schimbat, zgîriat parcă de niște pietre cu muchiile ascuțite. Mai tare nu putea vorbi din pricina potecii alunecoase, ce abia se deslușea și a salturilor, ca de cangur, pe care le făcea coborînd. Aidoma unor păsări speriate, își luau zborul de sub picioarele lui pietre ce se rostogoleau pînă la poalele mun-

telui, deşteptînd din somn, cu zgomotul lor, stîncile şi copacii. Glasul strivit sub greutatea ei, întrerupt de propria răsuflare, îi aparţinea lui Rafael. Şi mîinile care-o ţineau — îi aparţineau tot lui. Ale cui să fi fost, dacă nu ale lui Rafael ? Haina lui, pieptul lui, de care se lovea la fiecare salt, ca de o minge dură venită în zbor către ea. Din cînd în cînd izbutea să deslușească numele ei, pronunţat cu duioşie şi puţin stîlcit : Lon-gi-na, Lon-gi-na. Poate era un alint, poate o îmbărbătare, pentru că la un moment dat s-a împiedicat şi era gata să cadă împreună cu povara sa. S-a împiedicat, însă n-a lăsat pămîntul s-o atingă, doar, deasupra capului ei, stelele s-au învălmăşit, într-un dans haotic şi o clipă s-a aprins o torţă scînteietoare, cu a cărei flacără cineva părea că încearcă să-i ardă ochii. Tîrîndu-şi povara printre trunchiurile negre ale copacilor, Rafael obosise, obosise îngrozitor, se clătina pe picioare ca un om beat. Urla — cu lătrat de cîine — ori de cîte ori îl plesnea vreo creangă peste obraz, sau îşi lovea piciorul de vreun ciot înfipt în pămînt. Foşnetul frunzelor vestea că se aflau deja aproape de sat. La un moment dat, el o desprinse de trupul său, încercă s-o aşeze pe pămînt, deşi ea începu să geamă protestînd şi împotrivindu-se din răsputeri să-i elibereze grumazul din strînsoare. N-avea încredere în el. Se temea că o s-o părăsească acolo şi, furişîndu-se, o să dispară în întuneric. El răsufla greu şi scrîşnea din dinţi de oboseală.

— Nu vreau... nu vreau jos... sus... vreau numai sus...

— Auzi, Tamaz ? Sus... Las' că t-te-nvăţ eu m-minte sus... Ta-taci din gură ! N-nu mai pot ! se răsti Rafael şi o azvîrli pe o pernă moale de muşchi. Trebuia neapărat să tragă aer în piept şi să expire în voie. Trebuia să-şi umezească cerul gurii trecîndu-şi limba peste el. Trebuia să se rezeme de trunchiul unui copac şi să stea puţin pe loc.

— ...să mor... mai bine să mor...

El se sperie cumplit, începu să rostească precipitat nişte scuze, stîlcind şi repetînd la infinit numele ei. Doar zăcuse cîteva ceasuri bune după ce a căzut, sărmana de ea ! Singură-singurică în beznă şi în frig ! După ce o luă în braţe, ei i se năzări din nou că zboară mai sus, deşi începuse să se simtă deja mirosul de casă de om, de bălegar şi de fum de la tulpinile de porumb.

Strîns lipită la pieptul lui, acum nu mai vroia să moară. Din nou îşi dorea cu ardoare ca senzaţia aceea că e

ușoară ca fulgul, pe care-o încerca odihnindu-se în brațele lui puternice, să nu se sfîrșească niciodată. În cele din urmă însă, ba recăpătîndu-și cunoștința, ba prăbușindu-se în delir, dădu cu ochii de strălucirea lentilelor negre ale ochelarilor. Și, brusc, excursia în munți, care abia începuse, luă sfîrșit. Iar dorința de a se scufunda din nou în bezna neantului, birui încercarea rațiunii de a se agăța de lumina slabă a becului electric.

— Liniștește-te, Lionge... Era pentru prima dată că Aloyzas, fără să vrea, i se adresase astfel, cînd ea a deschis ochii — și numele de alint nou, neobișnuit, o reținu o clipă, deasupra abisului.

Dar pînă să descopere, cu privirea ei împăienjenită, buzele care-i pronunțaseră atît de ciudat numele, pînă să încerce să ridice mîna, pe care de fapt n-a mai putut s-o ridice — ca să arate că, iată, te aud, — vălul leșinului o năpădi din nou. Fața lui Aloyzas deveni una cu peretele camerei, cu panta abruptă a masivului muntos — zdrunțuroasă, presărată cu proeminențe ascuțite și primejdioase.

— Stai culcată, Lionge, stai culcată, repeta el mereu, deși în pat se zvîrcolea — plin de răni, sleit de puteri — doar trupul ei, căci sufletul, pîrjolit de un foc neștiut de nimeni, mai plutea încă undeva departe-departe.

Aloyzas îi vorbea, căuta s-o înduplece, și se minuna el însuși că așteaptă șoapta ei, care cu siguranță avea să provoace o și mai mare derută, că așteaptă, ca pe o favoare, o privire din partea ei, — și dacă atît șoapta cît și privirea. îl vor sili să se ia cu mîinile de cap, să se năpustească îngrozit afară din casă și să se tînguie fără glas, acolo sub cerul rece, ce-l va trezi la realitate, pentru ca, într-un fel oarecare, să-și poată înăbuși îngrijorarea pentru soția bolnavă, cît și propria sa derută ? Sau dacă nu e vorba decît de o găoace, de găoacea sa personală, sub care bunătatea laolaltă cu micul ghem al suferinței pulsează, zvîcnesc, la fel cum zvîcnea vipera aceea ciopîrțită pe munte de băieșandri ? Pretutindeni în jur sînt mii, milioane de pietre, întreg pămîntul aflat sub cerul de aici răsună de pietre, dar nu există nici măcar o pietricică — una singură, capabilă să ucidă această suferință a lui. Și el vorbea, vorbea fără întrerupere pentru a și-o alunga, pentru a se izola, pentru a nu mai auzi cum țipă în el demnitatea călcată în picioare și batjocorită, vorbea fără întrerupere, nefiind în stare să găsească răspunsul la

o unică și teribil de simplă întrebare : cum, în ce fel să întîmpine el ziua care va veni ?

— Dormi, Lionge, nu fi îngrijorată. A fost agentul sanitar aici, ți-a făcut un vaccin antitetanic, trebuia neapărat, erai toată numai răni, parcă te-au rupt ciinii. Din patru în patru ore, administratoarea o să-ți facă injecție cu penicilină și streptomicină, agentul sanitar ia toate măsurile... — despre pneumonie Aloyzas nu suflă o vorbă. Eu îl rugasem să-ți dea un somnifer, dar bătrînul n-a vrut, nu e nevoie, zicea, un organism tînăr își restabilește singur bioritmurile. Genunchiul nu e fracturat — o simplă lovitură, nimic alarmant, doar la una din coaste s-ar putea să fie, în cel mai rău caz, o fisură. E un doctor foarte, foarte iscusit, de cincizeci de ani practică medicina, se pricepe chiar și la nașteri, așa că nu trebuie să te temi de nimic. Odihnește-te în liniște, mîine vine medicul de la spitalul raional, însă tu, după părerea agentului sanitar, ai nevoie numai de odihnă ; dacă nu se vor ivi simptome de agravare, n-am să-i las să te ia la spital, crede-mă, pe cuvînt de onoare.

Termenii medicali și denumirea medicamentelor, această succesiune neîntreruptă de cuvinte sonore, lipsite de conținut, au mai calmat-o puțin. Despre principalul element inclus în diagnostic — pneumonia — Aloyzas nu spusese nimic, deoarece sufletul Lionginei, după ce s-a tot zbuciumat printre stele, acum se reîntorcea mereu în trup, așa că nu știa nimeni cînd i se putea trezi și spiritul de sacrificiu, care nu iartă pe nimeni.

— Să mor... să mor cît mai repede !

Plutind încet prin ceață, ieșiră la iveală ochii, care nu prea semănau a ochi, ci mai degrabă cu lanternele de poziție ale unui automobil ce și-a pierdut direcția. Brusc, tiradele logice ale lui Aloyzas fură definitiv nimicite de această alunecare în imperiul groazei, în abis, unde nu exista nimic de care te-ai fi putut agăța. Se simțea el însuși doborît. Vocea lui golită de căldură, abandonată, zăngănea ca tinicheaua unei cutii goale. Dacă va reîncepe să vorbească acum, va fi, sigur, și mai puțin coerent ca înainte.

— De ce să mori ? Nu trebuie să bagi frica în oameni, draga mea, reveni la tonul său arogant de totdeauna și atît de deplasat în prezent, dar sesiză imediat asta, și, pentru a repara situația, spuse repede, dintr-o răsuflare,

surprins el însuşi de vorbele rostite : Ia, stai puţin ! Ce-ar fi să ţi-l chem aici pe Rafael ?

Şi, auzindu-şi propriile cuvinte, rămase înmărmurit. Nu reuşea nici în ruptul capului să-şi imagineze cum ar putea arăta ei amîndoi, stînd lîngă patul bolnavei. Ca lîngă un sicriu ? Dar de ce — amîndoi ? O să stea doar Rafael ! Liongina era, de asemeni, uluită, însă în clipele acestea ea înceta să mai existe — îşi adună puterile pentru un nou salt, pe care îl va face nu se ştie în ce direcţie — spre lumină sau spre beznă. Oare ce altceva să mai întreprindă el, pentru a pune capăt acestei sinucideri prelungite peste măsură, pentru a face să dispară din odaie mirosul ca de înmormîntare al crengilor de brad ?

— Cînd dormeai, l-ai chemat mereu. Aşa că m-am gîndit... Firește, el merită asta pe deplin. Doar ţi-a salvat viaţa ! zise Aloyzas trecînd din nou la tonul său didactic, menit să-i dea curaj lui însuşi şi să-l ridice deasupra amorului propriu lezat, deasupra compătimirii — ce-i strivea spasmodic pieptul — compătimirea faţă de ea şi faţă de sine. Poate că şi-a riscat propria viaţă. Da, da, draga mea. Dacă nu era el, cine ştie unde ai fi fost tu acum. E de datoria ta, deci, să-i mulţumeşti, Liongina.

— Să-i mulţumesc ?

Lanternele de poziţie de pe chipul Lionginei se stinseră. Adineaori fugea înspre ceva mîncînd pămîntul, dar se oprise o clipă, îşi pironise ochii în adîncul său, în trupul plin de julituri, în sufletul chinuit, torturat de dorinţe contradictorii. Să-l mai văd măcar o singură dată... Viu şi nevătămat. Să-l aud pronunţîndu-mi caraghios numele : Lón-gina. Să mă lipesc de el tare, tare de tot, astfel ca nimeni să nu mă poată desprinde. Nimeni ! Ei bine, da, sînt o ticăloasă... sînt îngrozitoare ! Hei, oameni buni, puteţi să mă azvîrliţi la lada de gunoi, ca pe un stîrv de pisică ! Aloyzas e nobil şi e bun. Prea bun cu mine...

— Aş vrea să crăp... Mai bine aş crăpa...

După ce spuse asta cu un horcăit abia auzit, ea se prăvăli din nou undeva în gol — cărarea dreaptă s-a frînt brusc, pentru a o proiecta, împreună cu Rafael, ba şi cu Tamaz în plus, într-o fîntînă. Într-o fîntînă fără fund. Stop ! — strigă Rafael susţinînd-o cu o mînă, iar cu cealaltă prinzîndu-se de un trunchi firav de copac. S-a prins cu atîta putere, încît copăcelul s-a îndoit pînă la pămînt, iar rizomul acestuia, neputînd să reziste, a început să tros-

nească şi să iasă din sol. Plin de îngrijorare, Aloyzas pipăia fruntea Lionginei, apoi îi atinse cu palma şi gîtul. De unde a apărut aici Aloyzas ? Îl privea cu ochi tulburi, cuprinşi de groază, ca şi cum văzuse furişîndu-se lîngă ea un criminal. Da. El are să-l îmbrîncească binişor pe Rafael şi copăcelul nu va rezista...

— Totuşi, mă duc să-l chem. Aloyzas o porni încet spre uşă, aşteptînd ca intenţia să-i fie încurajată sau, dimpotrivă, reprimată. Însă ea nu-l mai vedea — se lăsase în genunchi lîngă şuviţa subţire de apă, alături de un cărăbuş sau de un altfel de gîndac, ce lingea piatra umedă. Apa avea gust de ţurţure desprins direct din cer. Insecta îşi ridică elitrele, îşi mişcă aripioarele delicate şi supse din pămîntul abia umezit. Ah, dac-am putea avea şi noi aripi, ca gîndacul acesta... ca păsările... ca stelele...

Aloyzas era scuturat de frisoane. Îi era frig. Oare ce-o fi acolo ? Nişte oameni se apropiau încetişor, cîinii lătrau, torţele răspîndeau scîntei, nu se putea şti ce fel de ceremonie se petrece — înmormîntare, nuntă sau altceva ? Înconjurat de o mulţime gălăgioasă, cu o înfăţişare de nerecunoscut, clătinîndu-se şi purtînd în braţe o povară lipsită de formă, înainta Rafael.

— Luaţi-o de pe mine ! M-mă sugrumă ! Guram, salvează-mă ! Acuma, n-naiba să vă ia, voi o să trebuiască să mă salvaţi pe mine ! strigă Rafael şi cu ultimele puteri, izbucni în rîs, aşezîndu-se direct pe pămînt. Guram, trage-o de picioare. S-a zgîriat, s-a lovit, dar e v-vie... Că, uite, se bagă pe munte care şi cum i se năzare. Haide, luaţi-o odată de pe mine !

— Lăsaţi-l pe soţ... E soţul ei aici ! Şi o mînă energică, poate a administratoarei, îl trase pe Aloyzas în mijlocul cercului format.

Cu degete crispate, Aloyzas îşi frecă obrajii. Nu mai era nimeni în jur — nici oameni, nici cîini. Nu era decît muntele, acelaşi masiv suspendat deasupra satului. Cum face un pas — matahala sinistră se burzuluieşte cabrîndu-se. Şuvoaie, ba calde, ba reci îi biciuiesc faţa — e răsuflarea înspăimîntătoarei fiare. Apoi, pangolinul trage la repezeală pe nările lui toată căldura, — un frig de gheaţă îi încleştează, într-o strînsoare, gîtlejul şi rămîne uimit că n-au încărunţit încă, acoperindu-se de promoroacă, tufele de trandafiri şi tulpinile merilor. Prins în cătuşele

acestui ger năprasnic, Aloyzas nu-şi mai poate striga, acolo, sub botul pangolinului, toată revolta, toată ura. Monstrul devine din ce în ce mai mare, acoperă tot cerul. Nu mai e fiară, nu mai e munte — e forţa oarbă a Universului. Un rînjet enigmatic al haosului etern, transformat, pentru o clipă doar, în piatră, pămînt şi vegetaţie mizeră. Cînd se va sătura să facă pe monstrul de piatră burzuluit, cabrat, — o să se prăbuşească cu zgomot, strivind acoperişurile şi merii. Dar ce-i asta ? Încep să am şi eu vedenii ca Liongina ? În faţa ochilor apăru Lionghina silindu-l pe Aloyzas să se urnească din loc.

Va trebui să mă duc să bat la uşă, se precipită el îndreptîndu-se spre geamul micii clădiri anexă, prin care pătrundea o lumină gălbuie. Acolo locuiesc Rafael şi Guram. Mult mai uşor i-ar fi fost să rostogolească, în sus pe povîrnişul abrupt, un bolovan uriaş, modelat de torente, decît să bată la uşa aceea. Alta era acum cea mai fierbinte dorinţă a lui — să se dea cu capul de pietroiul alb şi rotund de lîngă gard, pe care ziua era atît de plăcut să şezi cu privirea aţintită asupra văii.

— Bună seara, ghenaţvale ! Vocea prietenoasă îl făcu să tresară. De lîngă peretele pavilionului se desprinse umbra unui om. O şapcă uriaşă şi un chip micuţ ca de veveriţă — aşa arăta cel ce se apropia. Reuşind să-i alunge teama, gîndul lui Aloyzas îi sugeră : trebuie să fie călăuza aia mizerabilă a lor ! Ah, mai bine ne-am fi prăbuşit atunci în prăpastie amîndoi ! — Vă rog să mă iertaţi că, în puterea nopţii, vă salut cu bună seara. E-adevărat că soţia dumneavoastră s-a îmbolnăvit ? Casa noastră e în celălalt capăt al satului ! — şi îşi flutură mîna arătînd undeva într-o parte şi în sus. Acolo se vedea licărind fie un foc, fie o steluţă, nu puteai desluşi ce anume e. Dar, fără a mai aştepta să i se răspundă, băiatul îl trase pe Aloyzas de mînecă.

— Nu-i nimic serios... Aloyzas nu era niciodată dispus să-şi împărtăşească necazurile unor străini, însă atingerea acestui om nu-l enerva deloc.

— Nu vă supăraţi pe mine, nu-i aşa ? Vă duceam iar nişte prune. Tînărul avea în mînă un săculeţ.

— Va să zică tu... tu aduceai prunele ? Aloyzas se clătină de parcă l-ar fi izbit cineva cu o piatră.

— Nu vă faceţi griji, stimate. Bunicul meu... Mai are puţin şi împlineşte suta. El mi-a poruncit. Erau cît pe ce — mi-a zis — să-şi piardă viaţa, din pricina unui neghiob de şofer... Şi nimic altceva nu-i mai de preţ decît viaţa. Cît despre mine, nici nu mi-e greu să fac ce mi-a cerut. Aici la noi, cuvîntul unui om mai în vîrstă se respectă cu sfinţenie, ghenaţvale.

Aloyzas înghiţi nodul fierbinte din git. Simţi deodată că îşi mişcă mai uşor picioarele. Nimic altceva nu-i mai de preţ decît viaţa ? Viaţa ei ?

Geamul galben era chiar alături.

Tăceau amîndoi, de parcă în odaie ar fi plutit, într-adevăr, miros de crengi de brad şi de lumînări de ceară aprinse. Se aşezară foarte incomod — la căpătiiul şi la picioarele patului, unul în faţa celuilalt. Alb ca varul, Aloyzas şedea ţinîndu-şi spatele foarte drept, ochelarii negri te împiedicau să-ţi dai seama de adevărata lui stare de spirit — supunere în faţa inevitabilului şi dezgust faţă de orice, inclusiv faţă de propria persoană. Rafael se tolănise în fotoliu, cu picioarele crăcănate, — oboseala se făcea simţită şi acum. Capul i se lăsa mereu într-o parte, ca şi cum omul era gata să adoarmă şi să se rostogolească pe duşumea şi, cu toate acestea, zîmbetul vag şi inofensiv care-i flutura pe buzele uşor umflate era triumfător. Deşi spontan, zîmbetul era şi justificativ şi provocator, totodată. Glas plăcut, o cicatrice dizgraţioasă pe obraz, iar acum, iată, şi acest mic zîmbet de cuceritor sau de campion... Destinul se amuză, dîndu-i mereu prilejul să iasă în evidenţă faţă de toţi ceilalţi, gîndi Aloyzas. De parcă nu s-ar fi născut să-şi trăiască propria existenţă, ci să tortureze şi să dezorganizeze existenţa altora. Dar, de fapt, ce reprezintă în realitate, mă rog, existenţa aceasta a lui ? Dar a ta ? O parte din existenţa lui Aloyzas — dacă nu chiar întreaga lui existenţă — depindea, în momentul de faţă, de aceste buze groase şi crăpate, de micul lor zîmbet stupid, care era cînd provocare, cînd justificare.

— Vă rugăm să ne iertaţi că nu vă lăsăm în pace să vă odihniţi. V-am invitat aici la rugămintea Lionginei, rosti el în silă, deşi mai spusese asta dincolo, în clădirea anexă şi pe drum, cînd se îndreptau încoace. Nu ştia nici el de ce se ascunde în spatele numelui ei. Căci acum ea avea mintea întunecată. Nu putea răspunde de faptele

sale. Așa încît, consecințele venirii lui Rafael aici cădeau doar pe capul lui.

— Da, da, înțeleg, mormăi Rafael. Îl enervau întrucîtva și fraza rostită și situația echivocă în care se afla el însuși.

— Cine-i aici... cine ? se desluși o șoaptă de parcă cineva s-ar fi apropiat încetișor, în vîrful picioarelor și, ținîndu-și mîna la ochi, ar fi încercat să distingă un mic punct, undeva, într-o scînteietoare depărtare.

Rafael își schimbă poziția, dar tăcu, neînțelegînd lituaniana. Așa că fu nevoit Aloyzas să vorbească :

— Avem un musafir, draga mea, Rafael. S-a abătut pe-aici ca să afle cum te mai simți.

— Da, da, sînt aici, spuse Rafael dregîndu-și glasul și, brusc, se simți atît de stînjenit, ca și cum venise nechemat.

— Ai venit ? Ai venit în sfîrșit ? Cît de mult te-am așteptat. N-ai să mai pleci ? N-ai să mă părăsești ?

Pe Aloyzas șoapta ei îl ignora complet — sau, mai exact, deși nu considera prezența lui o piedică — socotea că, pur și simplu, el e ca și cum n-ar exista.

— El e aici... aici... iar tu spuneai... că o să mă arunce, ca pe o cîrpă... spuneai... — Liongina discuta despre vestea îmbucurătoare cu un interlocutor invizibil, poate chiar cu umbra, apărută pentru cîteva clipe, a lui Aloyzas, și contesta niște idei imaginare ale acestuia. — Ai venit... tu ai venit — și din nou întreaga ei gingășie se revărsă asupra lui Rafael.

Șoptea mijindu-și ochii, fără să facă nici o mișcare sub pătură, dar bucuria de a-l recunoaște nu era o continuare a delirului. Și fără să-l vadă, simțea prezența lui Rafael. După miros, după respirație, după cuvintele incoerente ale omului care nimerise într-o cursă. Și încă după aroma abia simțită de vin ce răzbătea printre diversele mirosuri de medicamente.

— Totul o să fie bine. Cu o mînă tremurătoare Rafael mîngîie pătura, fără a cuteza să se atingă de talpa, ce ieșea de sub ea, a piciorului Lionginei. Gestul trebuia să-i demonstreze — în primul rînd lui — că nu îi e teamă de nimic.

— Da, da, agentul sanitar nu ne-a speriat prea tare, îl susținu Aloyzas în mod cît se poate de concret, însă urmărind cu coada ochiului mîna lui Rafael, care căuta să-și atribuie numai și numai sieși dreptul — ce îi aparține,

de fapt, lui — de a o atinge pe Liongina și, ca răspuns, mîngîie ușor pieptul bolnavei. Totul o să fie bine. Dar, în primul rînd, se cuvine să vă mulțumim dumneavoastră, tovarășe Huțuev. — Numele de familie țîșni aidoma unui pește negru de adînc. Locul lui — nu era aici.

— N-nu, vă rog, n-nu e cazul ! N-am făcut nimic deosebit... — se eschivă mărinimos și, de aceea, cu o ușoară notă de bravadă, Rafael. Atitudinea aceasta însă îl ajută să devină mai degajat. Noi ne-am născut și am crescut în munți. Așa că nu e prima oară că hoinărim pe sus. Dar ea, ea s-sărăcuța, a suferit mult.

Ea. Orice întorsătură luau, atît discuția cît și gîndurile celor doi bărbați, totul se oprea la ea. Ea ! Plăpîndă, ca un fir de păianjen bătut de vînt, dar puternică prin neînvinsa ei năzuință de a-și atinge țelul, un țel care, poate, nici ei nu-i era cunoscut.

Cînd ochii lor se întîlniră încă o dată, pironiți asupra ei, care respira egal, cu un calm ce părea aproape artificial, amîndoi înțeleseră : sub stratul de zgură ce-i acoperă conștiința, mocnește un foc puternic. Flacăra lui, peste care e presărat acum scrumul neputinței fizice, brusc, are să izbucnească și va preface în cenușă consimțămîntul lor convențional.

— Aloyzas ! Bunul meu Aloyzas ! își aduse ea aminte deodată de soț, ca și cum și-ar fi revenit definitiv din delir, iar el pășii mai aproape. Să nu-l lași să plece, te rog, da ? Promite-mi că n-o să-l lași.

— Rafael nu pleacă nicăieri. De astă dată nu mai avu curajul să pronunțe Huțuev. Și se miră el însuși că poate fi aproape recunoscător pentru acestă îndoielnică încredere a ei.

— Rafael ! Ia-mă în brațe, Rafael... Strînge-mă cît mai tare, ca să nu-mi fie teamă... Iarăși avea nevoie de Rafael, iarăși glasul lui răzbătea prin beznă și frig pînă la ea. Tare, ca să-mi trosnească oasele... Nu vreau în jos... Nu... Numai în sus... unde nu e nimic... nici aer... Rafael ! Unde ești, Rafael ?

Rafael începu să se miște în fotoliu, apoi se lăsă din nou pe spate. Surîsul victorios ce-i atinse doar în treacăt buzele dispăru imediat și chipul i se crispă într-o grimasă de nemulțumire.

— Sînt aici... aici. Sîntem aici, şi eu şi t-tovarăşul Aloyzas, d-discutăm, se grăbi el să pună capăt viitoarelor ei efuziuni. Vorbea cu mare greutate, parcă mărturisea că furase ceva. În sătucul în care se născuse, nu era crimă mai îngrozitoare decît furtul. Dacă vreunul dintre localnici fura o papahă [1], ceilalţi consăteni îi aduceau, unul după altul, papaha lor. Dacă fura un urcior — cărau, pe rînd, cu toţii şi lăsau în faţa casei hoţului — urcioare...

— Da, da, discutăm. Aloyzas se temea să nu fie prins cu minciuna, deşi Liongina, peste care se revărsase valul tulbure al delirului, nu mai auzea nimic.

— Îi spuneam... Aşadar, ce anume vă spuneam ? Şi Rafael îi aruncă o privire, sperînd ca Aloyzas să-i vină în ajutor.

— Am impresia că dumneavoastră nu sînteţi gruzin, nu-i aşa ? începu Aloyzas în silă, doar pentru a nu mai trebui să asculte tăcerea plină de încordare, semănînd cu cu cea dinaintea exploziei unei bombe.

— E cu putinţă să nu vă fi povestit nimeni nimic despre mine ? Rafael se învioră brusc, — simţea nevoia acută de a se regăsi pe sine şi, ciudat, acum glasul nu i se mai poticnea. M-am născut, am crescut şi mi-am făcut studiile în Gruzia. Sînt îndrăgostit de ţinutul acesta — de altfel, ar fi imposibil să nu fii îndrăgostit de el ! — deşi în vinele mele nu curge prea mult sînge gruzin. Străbunicul era cerchez, trecuse de partea răzvrătiţilor lui Şamil [2]. A lupta împotriva armatei ţariste. Compatrioţii mei reuşiseră să captureze atunci chiar şi un tun. Dar succesul nu i-a întovărăşit prea mult timp. Străbunicul meu a fost ucis. Şi din tot aulul [3] n-au rămas în viaţă decît doi copii, care se ascunseseră într-un desiş de arbuşti, — viitorul meu bunic şi o surioară a lui. Un ofiţer rus, care-i salvase pe amîndoi de baionetele detaşamentului de represalii, i-a dus la Petersburg, şi i-a dat la şcoală. Bunicul s-a căsătorit cu o rusoaică, — a cărei mamă era gruzină — şi a plecat să lucreze în Gruzia. La rîndul lui, tatăl meu, inginer de mină, s-a căsătorit cu o osetină, născută din sînge armean amestecat cu gru-

[1] Căciulă caucaziană.

[2] Conducător (aprox. 1798—1871) al mişcării de eliberare a muntenilor din Daghestan şi Cecia, împotriva feudalilor autohtoni şi a politicii coloniale a guvernului Rusiei ţariste.

[3] Sat, termen din Caucaz şi Asia Centrală.

zin. Ah, sînt sigur că am reuşit să vă încurc de-a binelea, nu-i aşa ?

Se încurcase şi el, adevărat, nu în arborele său genealogic — ci în timp şi spaţiu. Aşadar, iată situaţia : lumina electrică arde, el stă tolănit în fotoliu, miroase a vin, pe care l-a băut împreună cu Guram, iar coborîşul de pe munte, neînchipuit de greu, nu se mai isprăveşte. Îl face să se clatine, gata-gata să se prăbuşească. Şi, mă rog, de ce s-a pornit el să arunce aici praf în ochi, vrînd să-l ducă cu zăhărelul pe lituanianul ăsta plin de ifose ? Că doar nu furase nimic ! Poate jura pe bunicu-său, de care e foarte mîndru. A salvat un om, atît. Dacă nu chiar de la moarte, măcar de la o boală grea. Într-adevăr, omul acesta — e o femeie care-i place. Şi încă îi place foarte mult. Dar, ia te uită, cui ar putea ea să nu-i placă ? Părul ei bogat şi blond, pufuşorul mătăsos al sprîncenelor... Glasul, care susură aidoma unui izvor, ce-şi face drum prin nisipul moale şi curat... Da, cărui bărbat ar putea ea să nu-i placă ? Doar unuia în ale cărui vine ar curge, în loc de sînge... apă chioară. S-o poarte în braţe a fost greu. Ce vorbă — greu ! Golgotă, nu altceva — calvar şi netulburată fericire. De aceea nimeni n-are să-i aducă papaha sa. N-o să primească nici măcar una singură. În celelalte aule, dacă cineva lua femeia altuia, i se tăia o mînă sau i se ardeau ochii. În locul de baştină al străbunicului său, un aul de pe lîngă cascada Namregi — acum au băgat-o într-o conductă ca să învîrtă turbinele — oamenii aşezau în curtea tîlharului un munte de papaha sau de glugi...

Aloyzas asculta şi nu tocmai. Nu-i intrau deloc în cap nici un fel de fapte, de evenimente. Erau prea numeroase. La fel de numeroase ca pietrele aflate aici pretutindeni. Nu observa decît mîndria, ce însoţea fiecare cuvînt rostit de bărbatul acesta tînăr, talentat şi sigur de el. Şi, iată — femeia. Pe ea, chiar şi în delir prezenţa acestui om o linişteşte. Cutele de pe fruntea încruntată i se netezesc, articulaţiile rigide i se destind, buzele i se dezmorţesc, de parcă întreaga ei fiinţă s-ar elibera pentru totdeauna de teamă şi nesiguranţă. În delirul ei, femeia îi face declaraţii de dragoste, în timp ce soţul legitim, urmărind toate acestea, e gata să-l implore să nu plece, ca şi cum, deîndată ce o să plece el, pe ei doi o să-i

înghită abisul... Nebunie, își spunea Aloyzas în gînd, doar că nu se știe a cui : a ei, a lor, a amîndurora, sau e o triplă nebunie ? Și, pe deasupra îl sîcîia o durere în spate de parcă cineva i-a înfipt acolo un foarfece, pe care-l tot răsucește cu o mînă nemiloasă, sfîșiindu-i rana. De ce un foarfece ? Pentru că, dacă era cuțit, durerea ar fi fost mai suportabilă. Gertruda avea, aruncat pe undeva printre catrafusele ei, un foarfece uriaș de croitorie. Maică-sa, răposata, făcea croitorie de plăcere — se vede că așa ajunsese foarfecele la ea. De multă vreme nu-și mai amintise de mama. Simți foarfecele împlîntîndu-i-se și mai adînc în carne.

În liniștea odăii scîrțîiau din vreme în vreme fotoliile și se auzea respirația Lionginei. Cînd domoală, aproape regulată, cînd accelerată, precipitată, însoțită de gemete și tresăriri spasmodice ale mușchilor. N-o mai interesa nici unul, nici celălalt, deoarece, preocupați de grijile lor, se izolaseră amîndoi de ea. Rafael își privi ceasul și Aloyzas îi urmă exemplul. De la începutul confruntării lor se scursese o jumătate de oră, dar, așa cum se întîmplă în vis, reperele precise relativ la timp rămăseseră insesizabile. Ducîndu-și degetul la buze, Rafael schiță un gest de avertizare că se retrage. Aloyzas nu se grăbi să-l rețină.

— Dacă va fi n-nevoie de ceva, eu... Noi, Guram și cu mine... M-mașina e oricînd la dispoziția dumneavoastră!

Acum, Rafael nu-și mai concentra atenția asupra ochelarilor negri, cu străluciri posomorîte, ai lui Aloyzas. N-o vedea decît pe ea, numai și numai pe ea. Femeia visată, pe care soarta i-o aruncase în brațe, fără însă a-i îngădui să se atingă de ea. Îi mai era încă încins de dogoare tot trupul de la fierbințeala ei — nu va uita niciodată povara pe care-o purtase ! — și acum, să plece de aici fără a trage în piept, pentru ultima oară, parfumul părului ei ? Nu, asta nu ! Și se ridică în picioare, apoi se aplecă deasupra Lionginei.

Ea începu imediat să se miște, ca și cum abia așteptase să se întîmple asta, ca și cum tot calmul ei nu fusese altceva decît un acoperămînt subțire, mai subțire chiar decît cearceaful. Mîna îi țîșni fulgerător de sub pătură și se înfipse în părul lui Rafael. Nu-i dădea drumul, îl trăgea spre ea, încordîndu-și toate puterile, nu atît ale

trupului său istovit, cît mai ales ale sufletului răscolit de neliniști și care nu vroia să țină seama de nici un fel de opreliști sau rațiuni lucide. S-a înfipt în el ca atunci cînd se aplecase deasupra ei pe pragul acela de piatră, unde zăcea mai mult moartă decît vie, după ce se prăvălise de pe povîrniș. Tot ca acolo îi trăgea și acum spre ea capul, gîtul, umerii, așa că el fu nevoit să se aplece și mai jos, ca să n-o scoată goală pe jumătate din așternut. Sîngele i se urcase la cap, în mica potcoavă de pe obraz se împotmolise o picătură de transpirație. Liongina nu-i dădu drumul pînă în clipa cînd fruntea lui îi atinse fruntea. Atunci îi lăsă liber părul, îi apucă mîna și și-o lipi de pieptul ei gol.

Aloyzas se trase brusc înapoi și încremeni. Drept, solemn, ca și cum aducea o jertfă în fața unui altar, — adevărat, altarul era al unui zeu bizar, străin, de altă credință decît a sa. De sub rama rotundă a ochelarilor negri se rostogoli o lacrimă.

— D-dar liniștește-te, te rog... Liniștește-te, Lon-gina... — murmura abia auzit Rafael, și în glasul sugrumat se amestecau laolaltă durerea aproape organică, dragostea pătimașă și rușinea. Soția dumneavoastră e b-bolnavă. Nu e vina ei... asta e din cauza b-bolii ! spunea el cu glas răgușit, bîlbîindu-se tot mai tare și pierzînd speranța că s-ar putea elibera fără ajutorul cuiva din afară, sau că s-ar putea dezvinovăți măcar în vreun fel oarecare.

Totul dură o veșnicie — strania lor îmbrățișare și privirea Lionginei ațintită asupra lui Aloyzas. Oare cînd avea să se sfîrșească vrăjitoria asta ? Ce caută privirea ei lugubră, ce se căznește ea să descopere pe chipul lui devenit mască împietrită ?

Aloyzas își șterse cu degetul mare lacrima ce i se prelingea pe obraz și încremeni din nou.

— Aș vrea să crăp... Ar trebui să crăp ! Din nou licări, pentru o clipă, mîna albă a Lionginei, care, de astă dată, îndepărta de lîngă ea capul lui Rafael, ca pe o piatră. Puzderie de pietre se rostogoliseră gata s-o strivească, și iată că pe una dintre acestea, ea a avut tăria s-o dea la o parte. Acum ochii îi ardeau cu flăcări reci, izvorîte din niște adîncuri în care nu mai era nimic înspăimîntător.

— Ea... Cred că și-a ieșit din minți ! E n-nebună ! îngăima sufocat Rafael, retrăgîndu-se de lîngă pat.

Îi era ruşine să-şi ridice capul, să-şi îndrepte umerii. Nu se pricepea să adopte o atitudine de vinovat — ar fi preferat să lupte cu un duşman adevărat, decît să implore îndurare, după ce fusese învins. Căci, simţea, chiar dacă nu înţelegea de ce, din ce cauză, simţea că pierduse. Da, aşa a fost : a vrut, a avut chef să se facă remarcat de femeia aceasta şi s-a purtat cu ea întocmai ca un atlet, un săritor în faţa ştachetei — s-a grozăvit în fel şi chip, şi-a etalat, în văzul tuturor, graţia şi curajul, s-a străduit să-i apară într-o lumină cît mai favorabilă. Exact, dar pe munte, acolo, s-a purtat de la început pînă la sfîrşit ireproşabil ! În fond, nu-i aşa ? Femeia, ea a fost cea care s-a simţit foarte atrasă de el, se lipea toată, îl implora să n-o lase din braţe, deşi el, atingîndu-i sînii, simţea cum îi clocoteşte sîngele în vine — şi tot astfel o să-l simtă clocotind, ori de cîte ori îşi va aminti de acele gheţuri şi văpăi — însă Rafael bănuia instinctiv că dezlănţuirea pătimaşă a femeii nu era îndreptată spre fondul său masculin, ci viza altceva, ceva ce nu avea legătură cu nici un bărbat, sau dacă avea, totuşi, vreo legătură indirectă, aceasta se făcea prin lanţuri ameninţătoare, care nu puteau fi sfărîmate decît dacă se ajungea undeva sus, pe nişte culmi înalte, mult prea înalte pentru a-i sta în putere omului să le învingă.

— Sper... că nu mai e nevoie de mine.

El se întoarse şi ieşi grăbit din odaie.

Pe Liongina o trezi soarele. De astă dată, trezirea în plină zi nu mai semăna cu acele străfulgerări de lumină, răzbind cu greu prin ceaţa deasă. Totuşi, Aloyzas nu observase nici o schimbare. Stătea posomorît, cu faţa întoarsă spre pat, şi îşi ţinea coatele pe masă, sprijinindu-şi astfel umerii răpuşi de oboseală, pleoştiţi.

Auzind că buzele ei şoptesc ceva, el se precipită.

— Să-l chem pe agentul sanitar ? Îndată, îndată ! Şi sări în picioare pentru a-şi alunga amorţeala.

Liongina întoarse capul şi privi în urma lui. La fel ca atunci, în culoarul vagonului, pe spatele lui Aloyzas se căsca o rană deschisă. Pe care nu i-o făcuse mîna altcuiva — ci mîna ei.

— Nu pleca, îl rugă ea cu o voce lucidă, însă abia auzită, stinsă.

Era vocea unui om bolnav. Şi mîinile, şi pieptul erau ale unui om bolnav. În vocea şi în trupul ei muriseră atîtea...

— Aloyzas, sînt eu... Mă mai recunoşti ?

Auzindu-i vocea, şi văzînd, în locul ochilor, petele acelea tulburi, i se strînse inima.

— Eu... eu... îndată.

Aloyzas îşi scoase ochelarii fumurii şi se apropie.

Partea a doua

DRAMATICĂ

INTRĂ, ÎȘI SCOATE și își atîrnă în cuier pălăria și paltonul, aruncă o privire de jur împrejur, dacă nu cumva e o dungă galbenă pe podea, nu e, și nici nu poate fi, decît dacă doar, în graba de dimineață, ar fi lăsat el singur lumina aprinsă la baie ; își descalță pantofii, apoi cu degetele piciorului caută, pe pipăite, unul din papucii de casă, și agățîndu-l, și-l încalță, îl descoperă în același fel și pe cel de-al doilea, își freacă puțin mîinile — palmele îi sînt uscate și pielea, încălzită prin frecare, trosnește ușor. Ei, ce facem, lucrăm puțin ? Zăbovește o clipă, ca și cum cineva ar trebui să-și exprime acordul față de intenția sa, dar, așa cum de altfel spera și el, în toată casa — nici țipenie ; și-atunci, mijindu-și ochii, începe să-și plimbe mîna pe suprafața peretelui — lumina îl orbește, păi, bineînțeles, pe scară e întuneric, becul s-a ars acum trei zile, ar trebui schimbat, și gîndul acesta sîcîitor îl indispune — asta mai lipsea! să se preocupe acum și de toate nimicurile vieții cotidiene ! Apucă servieta, își îndreaptă spatele, își desface bine de tot umerii și trăgînd adînc în plămîni aerul cald, uscat din pricina radiatoarelor caloriferului, răsucește, cu un țăcănit, comutatorul din camera care e și birou și dormitor în același timp. Ba, pe deasupra, ai putea primi aici și cîte-un musafir, dacă, pe neașteptate, și-ar face apariția vreunul. Ei bine, și-acum

să lucrăm puțin, să ne dăm chiar osteneala să muncim din răsputeri ! Nimeni nu aprobă, nimeni nu se-mpotrivește — asta ne și trebuie — tam-tararam, tararam-tam-tam ! — își lasă servieta jos, lîngă biroul care seamănă cu o cămilă încărcată de poveri, ce stă în genunchi dormitînd — și într-o parte și în cealaltă, teancuri de cărți, iar la mijloc o claie lăsată pe o coastă, că te și miri cum de nu se dărîmă : mape, reviste, broșuri, hîrtie de scris. Ce bine e să stai așa, lîngă masa de lucru, să-ți lași în voie mîinile să se încălzească tot mai tare și să știi că acuși o să-ți abandonezi trupul în îmbrățișarea fotoliului comod și-apoi toată seara n-o să-ți mai scoți capul dintre hîrtii, orice s-ar întîmpla, de-ar fi să se despice în două și cerul bîntuit de tunete. De altfel, nici vorbă de tunete — pe stradă e o dezgustătoare burniță de toamnă, — cu atît mai bine, nimeni n-o să te deranjeze. Nu au cum să te amenințe nici alte daruri oferite de natură — fel de fel de inundații, cutremure, uragane — e chiar plăcut să constați că Țările Baltice sînt într-o zonă cu climă temperată, adevărat, nu strica să fi fost mai puțină umezeală, *„Umiditate relativă nouăzeci și șase la sută“* — de azi dimineață îi răsună în urechi vocea crainicului de la emisiunea „Ultimele știri“. Se întinde fără grabă să coboare storul de la fereastră. În dreptul ușii de la intrare se aud zgomote de pași : chipul i se lungește în așteptare. Slavă domnului, s-au îndepărtat în grabă, deci n-o să vină nimeni, n-o să facă murdărie, n-o să-i risipească în discuții sterile cheful de lucru : e-atîta timp de cînd n-a mai chemat pe nimeni și nici el nu s-a dus nicăieri, tocmai pentru a nu se împotmoli în diferite fleacuri obositoare și inutile. Pășește cu hotărîre ridicîndu-și cît mai sus picioarele de pe podea, și se îndreaptă spre dulapul din perete : înainte de a le fi atins, ușile acestuia se deschid larg și parfumul de lăcrămioare, cu care sînt impregnate toaletele soției, îl izbește în obraz — unda mirositoare țîșnește cu putere scoțîndu-l din minți ! Dacă-l mai miroși mult o să te înduioșezi și o să-ți piară cu totul pofta de lucru, așa cum pățești mereu de la o vreme încoace. Și, mă rog, pe unde umblă dumneaei haimana pînă la ora asta ? Rătăcește fără rost prin vînt și prin băltoace, sub cerul ăsta greu de nori... Și, cu mare precauție, ca și cum mirosul ar avea mîini ca să-l înhațe și să nu-i mai dea drumul, el pescuiește din dulap un umeraș de lemn pe

care-şi atîrnă cu grijă costumul îmbibat de fumul tutunului — toţi cei de la catedră pufăie, — e oribil. Reuşeşte cu multă dibăcie să-şi bage umeraşul tocmai în fundul dulapului, cît mai adînc în grămada de haine, aşaaa, acum totul o să duhnească a tutun, adio, lăcrămioare, cu atît mai mult cu cît nici nu sînt franţuzeşti ci din cele fabricate la Riga. Mai trebuie doar să-şi tragă pe el pantalonii săi strîmţi, gen sport, să se bage în pulovărul gros lucrat de mînă, să-şi spele cu multă apă şi săpun mîinile, şi după aceea — tam-tararam, tararam-tam-tam !

Şi Aloyzas Hubertavičius — da, firește, despre el este vorba — căci cine altul s-ar mai fi pregătit atît de temeinic să se aşeze la lucru ? — îşi dezmorţeşte degetele. Trosnetul articulaţiilor — pare o promisiune că tot ceea ce şi-a propus să facă în seara aceasta, se va realiza. Însă, cînd omul are de gînd să mute şi munţii din loc, se cuvine să stea cîteva clipe să mediteze în liniște, să piară din preajma lui — aidoma unor bucăţele de gheaţă ce s-au topit la mal, s-au desprins şi, purtate de ape, au pornit să plutească departe, cît mai departe, — toate chipurile oamenilor străini, toate frazele şi zîmbetele. De cele absolut întîmplătoare care l-au sîcîit pe stradă sau în autobuz s-a şi descotorosit deja în timp ce urca scările. Acum, hai, să-i dăm un brînci şi fizionomiei şefului de catedră P. : laţe de păr căzute pe frunte, ochi cu neputinţă de văzut — în totul o mutră de căţeluş flocos. Monden şi comod — debitezi nimicuri oficiale fără să te temi că, pe neaşteptate, ai putea întîlni privirea atotînţelegătoare a unui om cumsecade. Chipul colegului D., nu e, de fapt, un chip, ci pur şi simplu un fier de călcat încins la maximum — radiază fie de căldura alcoolului dat pe gît, fie incitat de vreo noutate scabroasă, ba uneori, dacă nu izbuteşti să te faci nevăzut la vreme, te zăpăceşte cu amîndouă deodată. Însă cel mai insistent este colegul N., mai exact fostul coleg. Cum te-a prins pe stradă, te-a şi apucat de reverele paltonului. Se uită la tine şi imediat aruncă o privire undeva pe-alături, la tine şi iarăşi urmăreşte din ochi vreun trecător, iar în tot timpul acesta nici gînd să dea drumul reverelor tale ! La început ţi se pare doar caraghios, pe urmă te enervezi de-a binelea, şi totuşi, uite, oricît ar părea de ciudat, de N. nu rîde nimeni niciodată. Unii îl stimează, nu se ştie de ce, alţii, în mod

inexplicabil, se cam tem de el, deşi N. se numără printre ultragiaţi. Mereu nu-şi vede capul de treburi, — nu de ale lui, ale altora — şi e într-o permanentă agitaţie : ba îi face rost cuiva de ceva, ba sare să ia apărarea altcuiva. Ceea ce, însă, nu-mi este clar deloc e altceva : ce tot vroia să obţină de la mine ! — Şi, nemulţumit, Aloyzas face o strîmbătură. A tot pălăvrăgit de una de alta, şi, la un moment dat, brusc, a pomenit numele prorectorului Eugenijaus E. Adevărat, n-a spus nimic concret, doar aşa, ceva foarte pe departe şi, discutînd pe ocolite, mă rog, într-un fel asemănător cu adierea uşoară a vîntului, ce nu izbuteşte decît să încreţească aproape imperceptibil suprafaţa unei ape. Chipurile, nu tot ce străluceşte — e aur curat... Căci dacă ai scormoni puţin pe dedesubt... Stop, scumpule, gata, nu-mi pasă cine eşti sau cine sînt ceilalţi de-o teapă cu tine ! N-aveţi decît să scormoniţi dedesubturile oricui poftiţi, dar în nici un caz ale lui Eugenijaus, de el să nu vă atingeţi, pentru voi el este prorectorul — iar pentru mine, Aloyzas Hubertavičius, este în plus şi Genius şi, aş putea spune că mi-e prieten, amic dacă nu ne-am întîlni atît de rar. Însă, mă rog, e ceva normal, doar n-o să te apuci să-l baţi la cap pe reprezentantul conducerii ! Nu ? Fără a mai aştepta riposta cuvenită, colegul N. a luat-o din loc. Să sperăm că a fost prima şi ultima dată cînd a abordat astfel de discuţii... În schimb, iat-o, de pildă, pe colega C. — are o mutrişoară plăcută, îngrijită, de pisicuţă, şi în ochişorii albaştri nici urmă de falsă blîndeţe sau şiretenie vulgară ; cu toate acestea, nu-i bine să ai prea multă încredere nici în ea, căci, oricum, e femeie. De s-ar ţine doar de dizertaţia ei, mai treacă-meargă, dar nu — ea mai scrie uneori şi poezioare ! Ei, gata, ajunge cît ţi-ai bîrfit colegii, lasă-i să trăiască aşa cum sînt, că altfel o să ţi se facă lehamite de tine însuţi înainte de a te aşeza în faţa colii albe de hîrtie, fără să poţi avansa, a cîta oară ? nici măcar cu un rînd. Da, de la excursia eşuată şi atît de stupidă, care m-a plictisit de moarte, excursia aceea pe munte, au trecut şapte ani, or cartea o începusem cu mult înainte. Ei, asta-i, n-a existat nici o excursie, — tam-tararam, tararam-tam-tam ! — şi chiar de-ar fi existat n-a mai rămas nici urmă din ea, aşa că, fă bine şi scoateţi-o din cap, cum ai scoate praful dintr-un covor dus afară în curte şi scuturat cu bătătorul.

Cu înfățișarea sa îngrijită și viguroasă, aceeași de acum șapte ani — umerii foarte drepți, semănînd cu coperta rigidă a unei cărți deschise, capul prelung, puțin dat pe spate și bărbia repezită înainte, — Aloyzas se îndreaptă plin de fermitate spre biroul care nu întotdeauna se aseamănă cu o cămilă. Uneori — pare o mică movilă, un mormînt supraîncărcat cu coroane de flori veștede. Ezită să se așeze pe scaun, însă nu imaginea stăruitoare ce-l transportă, pentru o clipă, în orășelul îndepărtat, la cimitirul în care odihnesc rămășițele pămîntești ale tatălui său îl reține, ci altceva ; da, să aprinzi lampa de birou și să-ți rezemi coatele de tăblia mesei de scris nu e un lucru chiar atît de simplu. În loc să dea la o parte, printr-o mișcare decisă, mormanele îngrămădite acolo, Aloyzas scoate din servieta sa umflată o nouă porție din producția de hîrtie. A avut noroc. A găsit la papetărie un bloc de cartotecă. Da, acuși o să transcrie totul pe fișe și o să arunce la coș petecele de hîrtie îngălbenită. Albul imaculat al cartonașelor tari, neatinse încă de degetele nimănui, îi dă curaj și mîna i se întinde automat spre stilou. Cu buzele subțiri strîns lipite, cu sprîncenele blonde încruntate, e gata să pășească în acele spații în care nu stăruie mirosul de transpirație al trupurilor omenești și nici nu mocnesc senzațiile apăsătoare ce ar putea aminti de ele. Briciul ascuțit al rațiunii a retezat tot ceea ce nu prezenta importanță ; acum plutești în imponderabilitate, în fața ta e doar fericirea deplină și puritatea esteticii. Păcat că fișele sînt atît de mici... nu-ți permit să te desfășori. Dacă și-ar vedea chipul reflectat în geamul dulapului de bibliotecă, i-ar atrage atenția lipsa obișnuitului zîmbet strîmb din colțul buzelor, această zeflemea îndreptată asupra stupidității întregii omeniri — și chiar împotriva lui însuși. A dispărut, s-a făcut nevăzută zeflemeaua, de parc-ar fi astupat-o cineva cu chit, dar Aloyzas nu mai vede nimic acum. Liongina n-a înțeles niciodată că surîsul acesta disprețuitor îl terorizează și pe el, nu numai pe ea, cum își închipuie. Dar nu grimasa de nemulțumire alungă umbra Lionginei ci toba bubuitoare : tam-tararam, tararam-tam-tam ! Bine că nu-i ea aici. E bine ? Penița zgîrie hîrtia grosolană, ațoasă. Și doar îi promisese c-o să-i facă rost, de la agenția ei, de hîrtie netedă, lucioasă, eh, parcă te poți bizui pe ea ? Penița zgîrie, stropii de cerneală sar în toate părțile, degetele i s-au

învineţit ca la copii cînd culeg afine. Ciudat, el n-a fost niciodată la cules de fructe, cu toate că locuiau chiar în marginea pădurii. Fructe culegea mama...

Nu-i prea plăcea mamei să se ocupe de treaba asta, întotdeauna căuta să scape în vreun fel. Poate pentru că, avînd vederea slabă, în coşuleţ nimereau odată cu fructele şi o mulţime de gunoaie. Sau poate pentru că îi tremurau degetele — parcă-i uşor să pipăi cu astfel de degete obiectele mici, ca de pildă, acul, nasturii ? Şi, bineînţeles, boabele fructelor. Desluşeşti roşul lor aprins chiar sub nasul tău, dar nu poţi nici în ruptul capului să le apuci. Aşa că ei, copiii, ori de cîte ori vroiau fructe, aduceau oglinda şi o aşezau în faţa mamei, silind-o să-şi privească chipul : părul vîlvoi, ochii umflaţi... Dacă n-o convingeau nici în felul acesta, îi cîntau încetişor cîntecelul pe care, cu o seară în urmă, îl cîntase ea, răcnind cît o ţinea gura, în tufişurile de pe malul rîului. De obicei cîntecelul i-l fredona, cu glasul ei sonor, Gertruda — toţi ceilalţi membri ai familiei se ruşinau de mama mahmură după beţie, vorbeau cu glas scăzut de parcă se simţeau ei înşişi vinovaţi de ceva. Amintindu-şi de cele petrecute în ajun şi copleşită de groază, mama se năpustea să facă orice fel de muncă — cu cît erau mai multe de făcut, cu atît mai bine ! — iar pe furiş trăgea mereu cu coada ochiului la Gertruda — îi iertase oare aceasta măcar o părticică din vină ? Dacă în clipele acelea cineva dădea de înţeles că ar vrea nişte zmeură sau afine — mama înhăţa îndată coşuleţul de nuiele şi o rupea la fugă în pădure, ca şi cum bunăstarea întregii familii nu depindea decît de coşuleţul acela de nuiele.

Cînd se întorcea acasă, o întîmpina Gertruda, care îndată ce punea stăpînire pe coşuleţul acoperit cu frunze de ferigă, nu-l mai lăsa din mîinile sale vînjoase. Feriga zbura cît colo sub gard, iar mama, fără nici o clipă de răgaz, se năpustea la porcii care, înfometaţi, guiţau asurzitor. — Hubertavičius-ii trebuiau să aibă o alimentaţie cu mare valoare calorică. Gertruda spăla fructele în cîteva ape, turna peste ele lapte, le presăra cu zahăr şi punea cea dintîi farfurie plină ochi în faţa frăţiorului său preferat. Boabele fructelor nu mai miroseau a pădure, ci aveau mirosul mîinilor curate, cu unghiile îngrijit tăiate ale Gertrudei. Mîinile sterilizate ale sorei, buza ei supe-

rioară — groasă și elastică de parc-ar fi fost din cauciuc — l-au lipsit din cea mai fragedă copilărie de toate bucuriile vieții : și de aerul proaspăt, și de seninul cerului, și de soarele scînteietor, și de fructele de pădure prinse pe rămurelele lor încă pline de rouă. Cînd îl lua cu ea să se plimbe prin pădure — în familie se spunea : ieșim să luăm aer curat, sau scoate copilul la aer curat ! — ea, pur și simplu, își paraliza fratele cu grija-i permanentă. N-avea voie copilul să se încălzească la soare nici în mai, nici în iunie. Pășea în silă, abia tîrîndu-și picioarele, cu o pălăriuță de pai pe cap, trasă pînă deasupra sprîncenelor, dacă-i era rușine să se ascundă sub umbrela pestriță a sorei. Abia la începutul lunii iulie i se permitea, și asta numai după nesfîrșite rugăminți din partea lui, să-și scoată cămășuța pentru un sfert de ceas, la care se adăugau apoi zilnic, tot cîte zece minute, ceea ce se chema „a face băi de soare". În timpul plimbărilor Gertruda ducea răbdătoare coșul cu mîncare și aromele plăcute, pe care acesta le răspîndea, îl făceau pe micul trîntor, obosit și iritat, să se mai împace oarecum cu soarta sa. În loc să se așeze fără grijă pe vreun bolovan acoperit cu mușchi, de pe care cerul părea a nu fi departe, Aloyzas trebuia să care cu el un scăunel pliant, scîrțiitor și cu picioarele strîmbe, primit cîndva în dar de tatăl său de la un învățător, coleg de-al lui, moșier scăpătat. Totuși, lui Aloyzas îi făcea plăcere să se înfrupte cu bunătățile din coșul Gertrudei ; soră-sa așternea pe iarbă o față de masă înflorată și scrobită. Blinelele erau gustoase și prinse, răsucite cu grijă pe furculiță ! Băieții, adunați gloată împrejur, se prăpădeau de rîs ori de cîte ori vedeau fața de masă și scăunelul. Din pricina asta Gertruda se străduia să-i evite. Nu-i dădea mîna ca ea, elevă de liceu, cu sîni deja împliniți, să se încaiere cu niște huligani. Dar știa să se răzbune pe cei mai obraznici folosind un procedeu aparte, bun mai degrabă pentru oameni în toată firea decît pentru niște copii. Punîndu-și micul ceas de mînă al mamei — mama nu-l purta niciodată — sora lui lua la rînd toți vecinii.

— Vai, Gertute, ce frumoasă te-ai făcut, ce mare ai crescut ! o întîmpina binevoitoare gazda, îndreptîndu-și spinarea de deasupra stratului pe care-l plivea și frecîndu-și mîinile murdare de pămînt, acasă nimeni nu în-

drăznea să-i spună nici Gertrute, nici Gerta — ci i se adresau rostindu-i numele întreg.

Gertruda făcea o reverență plină de politețe în fața tușicii și, cu o voce glacială, își relata plîngerea, susținîndu-și-o cu argumente juridice, pasămite, alaltăieri la orele douăsprezece și douăzeci — Gertruda se uita cu coada ochiului la micul ceas, ca și cum acesta ar fi arătat și acum aceeași oră, — Kazus sau Leonas al dumneavoastră a aruncat în fiul domnului Hubertavičius, învățătorul, cu ghinde de anul trecut. Privirea aruncată pe micul cadran al ceasului o convingea definitiv pe tușică de adevărul acuzației — căci se petrecuse doar nu așa... oricînd, ci fix la ora douăsprezece și douăzeci de minute! Ștergîndu-și apăsat buzele cu mîneca, femeia apuca mîna Gertrudei să i-o sărute, iar seara, bărbățelul ei, muncitor la fabrica de cherestea, îi ardea respectivului Leonas sau Kazus o papară numărul unu, astfel încît tînărul avea să țină minte multă vreme ce înseamnă să deranjezi odrasla suferindă de plămîni a învățătorului, atunci cînd aceasta folosește una din cuceririle civilizației — scăunelul pliant. Din spusele tatălui rezulta că toți Hubertavičius-ii au suferit de plămîni, cu excepția, firește, a mamei și a Gertrudei, care, glumea posomorît tata, n-ar putea fi răpusă nici de microbii de pe planeta Marte. Pe bunica și pe una dintre surorile tatălui oftica le băgase în mormînt încă de tinere, iar pe unul dintre frații lui — la anii maturității. Chiar și tata expectorase ani în șir bacili Koch, iar Tautvydas, fratele mai mic al lui Aloyzas, tot din pricina acestora se ofilea. Pe Aloyzas boala nu pusese stăpînire, deși toți îi prevestiseră că va deveni tuberculos și, în consecință, se purtau cu el de parcă ar fi fost deja bolnav. De salvat, l-a salvat Gertruda, sentimentul datoriei din ea, cunoașterea regulilor de igienă, însă, nu-i mai puțin adevărat că ea a acoperit, totodată, cu o pînză cenușie cerul copilăriei și al tinereții lui. Și trebuie spus că, pînza aceasta dezgustătoare mai duhnea în plus și a pucioasă. De aceea în conștiința lui Aloyzas oftica și rîia [1] se reuneau într-un tot unitar. E drept că rîia le-a căzut pe cap mult mai tîrziu, în anii ocupației nemțești. Desigur, nu e exclus ca mirosul de pucioasă și cearceafurile pătate cu alifie să fi reușit să învingă nu

[1] În lb. rusă joc de cuvinte intraductibil — ceahotka (oftică) și cesotka (rîie).

numai rîia ei, odată cu ea, şi rămăşiţele tuberculozei. Amintirile care-l năpădiseră erau penibil de înfricoşătoare şi, dezmeticindu-se, Aloyzas s-a mirat teribil cît de departe l-a putut duce pata de cerneală de pe degetul său. Nu-i a bună să faci astfel de digresiuni, nu-i a bună. Dacă o să tot deviezi astfel, n-o să-ţi mai termini cartea în vecii vecilor, tam-tararam, tararam-tam-tam !

Aruncînd stiloul, Aloyzas întinde mîna după un creion. Poftim, sînt neascuţite ! Şi Liongina asta, unde-o fi dispărut ? Era demult timpul să fie acasă. Ea are obligaţia să ascută creioanele şi, la nevoie, să repare siguranţele electrice, sau să bată cuie unde e necesar. Da, se însurase cu o făptură smerită, friguroasă, cît se poate de modestă şi, ia te uită, ce de talente ascunse zăceau în ea ! În orice caz, nici tu nu eşti un om lipsit total de calităţi. Poftim ! Şi Aloyzas se adînceşte în descifrarea unui careu de cuvinte încrucişate pe care-l începuse ieri. Alaltăieri îl copiase dintr-o revistă. Ia, să vedem ! Dar parcă poţi face o treabă serioasă cu creioanele astea ? ! Pătrăţel negru — pătrăţel alb — negru — alb — negru — negru — negru — alb — alb... Un trosnet — şi creionul se rupe. Aloyzas scoate din paharul de lemn un creion nou şi se chinuie îndelung să-l ascută cu lama. A şi transpirat pînă a izbutit să îndepărteze de pe bastonaşul din mijloc cămăşuţa lui de lemn. Vîrful ascuţit al creionului se înfige ca o suliţă în construcţia fragilă şi pestriţă de pătrăţele : negru — alb — alb — negru... Se aude un bubuit, un vuiet din ce în ce mai puternic şi micile pătrăţele luminoase se umplu de întuneric — parcă a trecut un troleibuz pe strada cufundată în noapte — iată ce înseamnă pătrăţelele haşurate cu creionul. La rîndul lor, celelalte, albe — înseamnă ploaie torenţială, un gol lugubru în jur, flori coplesite de deznădejde înflorind pe asfalt. Pătratul negru — e planeta care, printr-un miracol mai e locuită, e larma veselă a celor ce se întorc acasă, cel alb — necontenita aşteptare, urmele spălate de ploaie ale paşilor ei uşori. Negru — alb. Iarăşi alb ? Au crescut năvalnic, s-au înălţat pînă la cer florile otrăvitoare, torţele rarelor troleibuze inundă cu jerbe de stropi tulpinile lor ţepoase. Namilele astea de un verde întunecat nu mai au loc pe asfalt şi se tîrăsc spre casele oamenilor. Iată-le întinzîndu-se către ferestre, pretin-

zînd să fie lăsate înăuntru — una din ramuri s-a şi furişat în odaie şi-l înţeapă în piept...

Ce pot să însemne toate astea — tam-tararam, tararam-tam-tam ! — dacă nu jocul unei imaginaţii zbuciumate ? Aloyzas mototoleşte foaia mîzgălită şi o aruncă la coş. Nimereşte alături ! Se apleacă, făcînd scaunul să scîrţîie şi scotoceşte sub masă, — caută acolo ghemotocul de hîrtie. Na, că am dat de dracu, am halucinaţii ! Îşi mîngîie pieptul cu palma ca şi cum l-ar mai durea şi acum locul unde a simţit înţepătura. Ce moale, ce pufoasă e lîna. O jumătate de an a tot migălit Liongina pînă i-a tricotat pulovărul ăsta cu degetele ei care, istovite după ziua de muncă, refuzau s-o mai asculte. Aloyzas încearcă să se convingă că Lionginei nu i se poate întîmpla nimic rău. Căci, deşi vin rar, deşi trec la intervale mari de timp, troleibuzele mai circulă încă. Şi îndată ce se gîndeşte la ea are impresia că o şi vede pe Liongina zîmbindu-i prin ploaie şi întuneric. Aşadar, a catadicsit totuşi ? În sfîrşit. Aloyzas îşi încleştează strîns buzele şi, întocmai ca odinioară la şcoală, îşi aşază mîinile pe masă. Ce, gata ? A fost suficient să-şi strîmbe puţin gura într-un rictus şi te-ai şi topit de dragul ei, ca un biet prostănac ademenit de învelitoarea viu colorată a unei bomboane ? Dar cîţi nervi tociţi pînă acum ? Cît timp preţios irosit într-o aşteptare absurdă ? Iar lucrarea, din pricina asta, n-a avansat nici măcar cu un pas. Şi, treptat, îngrijorarea provocată de absenţa soţiei se transformă în supărare. Aloyzas îşi scoate ceasul de la mînă şi îl fixează pe masă, chiar în faţa lui. Ca pe un corp delict.

După ce reţine cît e ora, se apleacă din nou deasupra teancului de hîrtii, devenit sensibil mai subţire, datorită foilor întrebuinţate la dezlegarea cuvintelor încrucişate. Sfera gîndirii pure e învăluită de o ceaţă groasă, cu neputinţă s-o străbaţi de unul singur şi avînd o astfel de greutate pe suflet. Cînd Liongina o să se strecoare acuşi în odaie şi o să înceapă să se gudure ca o pisică plouată, el n-o să-i adreseze nici un cuvînt — doar o să ciocănească cu unghia în gemuleţul ceasului de pe masă. Iar dacă ea îi va spune că a uitat, o să-i explice cu multă răbdare cîte ore sînt într-o zi şi o noapte şi cîte minute fac toate aceste ore la un loc. În treacăt fie spus, şi un minut este alcătuit la rîndul său din şaizeci de secunde care, şi acestea se cuvine să le trăieşti, de la prima pînă la ul-

tima. Învață aritmetică, draga mea ! Ah, așteptarea asta i-a stricat toată seara, tocmai cînd era gata să se apuce de lucru, animat de cel mai deplin spirit de sacrificiu ; s-a străduit să nu se enerveze nici din pricina întunericului de pe scară, nici din pricina parfumului de lăcrămioare exagerat de puternic din dulap, nici a creioanelor neascuțite. Și rezultatul ? Unde e rezultatul ?

N-a avut parte decît de o mică bucurie, atunci cînd, rupînd unul după altul creioanele de pe birou, completa pătrățelele din careul cuvintelor încrucișate — fagurii aceia albi și negri ! Cît era de îngrijorat, cît a tremurat pentru ea uitînd totul și iertîndu-i totul — ce a fost, ca și ce va mai fi. Încet, cu vîrful ascuțit al creionului, Aloyzas își apropie tot mai mult ceasul cu cureaua uzată și cu cadranul său șters, abia vizibil. Ceasul ăsta are și el foarte mulți ani. La fel ca și suferința lui. Cînd te izbești de o veche suferință, îți dai seama că ar fi o prostie s-o retrăiești și, oricît de plăcute ar fi unele clipe din viața ta, ele nu mai pot schimba absolut nimic.

Soneria. Prelungă, stridentă, îți sfredelește urechile. Liongina ? De obicei, ea își dă toată silința să se furișeze încet-încet, ca nu cumva să-l întrerupă de la lucrul lui la manuscris. Și-atunci, ce-nseamnă asta ? Aloyzas nu poate suporta zgomotele străine care-i poluează creierul. Cu un aer total absent, el arborează o mină severă, își ridică sus de tot elasticul pantalonilor sport și, tîrîndu-și agale picioarele, se îndreaptă spre ușa de la intrare. Stop ! Nici un pas mai departe ! Se imaginează pe sine îmbrățișînd-o în fața ușii pe Liongina — udă din cap pînă în picioare, speriată, da-da, mai mult ca sigur că e speriată. Nu cumva au fugărit-o niște derbedei ? Cu un minut mai înainte s-ar fi repezit și ar fi îmbrățișat-o emoționat, acum însă, face un efort, impunîndu-și să deschidă ușa.

Foarte bine că nu s-a grăbit cu îmbrățișările. Nu e Liongina, e o necunoscută care se năpustește înăuntru. Pare a nu fi femeie măritată ci o copilă, dar e masivă și urîtă. Vizitatoarea are în mînă o geantă sport și e înfofolită pînă sub ochi într-o broboadă, de-ai zice că pe stradă scîrțîie deja zăpada sub tălpi.

— O clipă ! Sînteți cumva de la deratizare ? Atunci, să știți că stăpîna nu este acasă. Nici stăpîna, nici șoa-

recii ! Şi Aloyzas îi taie calea. Se simte foarte stînjenit — fără haină, fără cravată, în papuci.

— De unde pînă unde — şoareci ? Ochii fetei, lipsiţi de expresie, semănînd cu nişte pietricele negre, neşlefuite, clipesc de cîteva ori.

— Ah, aşadar sînteţi de la gaze... Verificarea gazelor. Ascultaţi-mă bine, doar v-am mai spus-o : stăpîna nu este acasă, iar eu...

Fără să ţină seamă de refuzul lui ferm de a o lăsa să pătrundă în apartament, vizitatoarea începe să-şi scoată broboada înfăşurată în jurul capului. De fapt, nu e o broboadă, ci mai degrabă un şal nesfîrşit de lung — pe care îl deapănă şi îl tot deapănă, aşa încît Aloyzas începe să se simtă penibil, ca şi cum, dintr-o clipă în alta, şalul acesta fără capăt l-ar putea prinde şi pe el în încîlcitura lui. În sfîrşit iese la iveală un păr aspru şi tuns scurt, în scări. O fi fost internată în vreun spital ? Şi totuşi, tunsoarea asta masculină n-o sluţeşte cîtuşi de puţin. O clipă îi trece chiar prin minte că, într-o altă conjunctură, fata ar putea arăta cu totul altfel, şi Aloyzas o priveşte bănuitor, cu şi mai multă suspiciune.

— Nu mă cunoaşteţi, tovarăşe Hubertavičius ? Şi, totuşi, sînt una dintre studentele dumneavoastră. Adevărat, nu sînt chiar a dumneavoastră, pentru că nouă ne ţine prelegerile docentul M., dar el îmbolnăvindu-se, îi ţineţi locul înainte de sesiune — dumneavoastră. De aceea, poate, n-am avut încă timp să facem cunoştinţă. Ea îşi descheie scurta de blană sintetică. Pe Aloyzas îl izbeşte în nări un puternic miros de transpiraţie. Bluza fetei e udă de udă şi lipită de ea, încît sînii supli — par complet goi.

Aloyzas se trage brusc în lături din faţa trupului înfierbîntat al musafirei. Să se înşele el într-atît, încît să nu-şi mai recunoască studentele ? ! Deşi nu trecuse nici un minut de la apariţia acesteia, el avusese de cîteva ori senzaţia că se află în mare încurcătură. Da, bineînţeles, aşa este, i-au băgat pe gît cu sila grupa sărmanului M., care a avut un accident de automobil, şi totuşi, ciudat, cum de n-a reţinut căpşorul acesta tuns scurt ? O priveşte cu mare atenţie, şi îşi aminteşte ca prin ceaţă — da, exact, a mai întîlnit-o la facultate, dar de ce îşi etalează sînii aici, în faţa lui, ce speră să obţină ?

În timpul acesta musafira nepoftită nu stă degeaba : își suflecă pantalonii sport complet deformați, își desface șireturile și își descalță bascheții. Ia te uită, te pomenești că dacă înfățișarea lui ar fi mai puțin severă și-ar scoate chiar și ciorapii de pe picioarele astea mari și deloc feciorelnice, atît de mult îi place să se abandoneze reveriilor. Are ciorapi de lînă, roșii, împletiți ca la țară, iar tălpile — de fapt, nu tălpi, ci mai degrabă lopeți, bune de scos pîinea din cuptor — stau bine înfipte în pămînt. Aloyzas nu știe dacă e bine sau e rău, dar, după toate probabilitățile, domnișoara are intenția să rămînă aici mai multă vreme.

— Îmi permiteți ?

Și fără să aștepte invitația lui, pătrunde, în mers săltat, în odaie. Aloyzas continuă să stea încă în vestibul, ținînd în mînă șalul, al cărui miros de transpirație îl enervează teribil. Oare cînd s-a pomenit cu el în mînă ? Musafira se trîntește pe divan, de parcă nu s-ar afla pentru prima dată în casa aceasta, și își pune picior peste picior. Observînd că fața gazdei devine tot mai palidă, ea se așază puțin mai decent, dar nu-și clintește genunchii din loc. Aloyzas își simte gura uscată : să fie oare din alea care ?... A avut adesea prilejul să audă că pentru unele studente nu înseamnă mare lucru să-și petreacă noaptea cu profesorul lor. Nu crezuse și nici nu va crede pentru nimic în lume una ca asta.

— Te rog să te așezi în altă parte. Da, da, în altă parte !

Glasul lui, puțin tremurat la început, se redresează imediat și Aloyzas, cu un gest hotărît, îi arată fetei un scaun, dar chiar în clipa aceea șalul îi scapă din mînă. Conștient fiind că e gazdă, el îl ridică de jos și-l pune pe spătarul scaunului. Șalul însă alunecînd de acolo, îl silește să se aplece din nou, astfel că sîngele, năvălind cu putere, îi colorează obrajii. Ce lungă, ce nesfîrșit de lungă și incomodă chestie și șalul ăsta ! Nu-i de ajuns că a venit nechemată, acum, poftim, mai pierde-ți vremea și cu boarfele ei ! își zice, simțind cum îi crește furia, pentru că i-a fost ratată seara, chiar dacă și alte multe seri, asemeni acesteia, se încheiaseră tot cu un gol. Mînios, mototolește șalul și i-l aruncă posesoarei, iar aceasta, prinzîndu-l din zbor, și-l pune pe genunchi.

— Așază-te în altă parte... O să stai mai comod.

— Dar stau foarte comod şi aici. Sper că nu v-am deranjat, nu-i aşa ? Poftim, ei nici nu-i pasă că profesorul e stînjenit şi nici prin gînd nu-i trece cît de mult îl tulbură trupul ei tînăr şi viguros. După cîte văd, aveţi un apartament cam micuţ.

— Cum, cum ?

— Am avut ocazia de curînd să merg în vizită la unul dintre colegii dumneavoastră. E un începător în comparaţie cu dumneavoastră, dar de trăit, trăieşte... Trei camere, de fapt, nu camere, adevărate saloane. Cămin din marmură albă. Covoare.

Încîntarea din glasul ei scăzut e falsă. Pietricelele negre, inexpresive ale ochilor sînt la fel de nepăsătoare faţă de lux ca şi faţă de sărăcie.

— Ia, uitaţi-vă, se coşcoveşte tencuiala. Şi colo şi dincolo.

Atenţia dispersată a acestei domnişoare, ochii care scotocesc prin toată odaia, îl fac pe Aloyzas să nu se mai poată concentra şi, fără voie, începe şi el să-şi plimbe privirea de la un obiect la altul.

— Vai de mine, vedeţi acolo o bucată cît o balegă zdravănă de vacă ? O să cadă ! Drept pe masa dumneavoastră ! E adevărat ce se spune, că scrieţi o carte ?

— Iartă-mă, te rog. De fapt, ce doreşti dumneata ? Aloyzas se stăpîneşte cu greu, simte că acuşi va începe să drăcuie. Nu încape îndoială că fata ţese în jurul lui un soi de pînză de păianjen din care, dacă n-o rupe imediat, îi va fi peste putinţă să se elibereze mai tîrziu.

— Nimic deosebit. Veneam într-un suflet de la antrenament şi cînd mă uit la geamul dumneavoastră — lumină. Cum să vă spun, eu sînt voleibalistă. N-aţi ştiut ?

— Şi ţi se pare că ai ales momentul cel mai potrivit pentru o vizită. Nu-i aşa, colega ? Aloyzas împunge cu degetul de cîteva ori cadranul ceasului. E nepoliticos, firesc, dar tipa merită să înghită hapul. Ceasul a încetat să mai fie un corp delict împotriva Lionginei, acum e un simplu obiect care indică ora.

— Vai, ce bestie mai e şi antrenorul ăsta al nostru. Ne pune să alergăm pînă ne trec toate năduşelile. Nu vedeţi ? Miros a transpiraţie de la şapte poşte. Iar în sala de sport nu există duş. Şi din nou, în mod intenţionat, sau fără să-şi dea seama, îşi etalează sînii. Cînd să mai am timp să şi învăţ ?

— Îmi pare rău pentru dumneata. Dar nu văd cu ce te pot ajuta ?

— Aţi omis să-mi treceţi nota de la examenul de diferenţă.

— Iartă-mă, dumneata nu eşti cumva... Almoné... Almoné J. ? — în sfîrşit, în memoria lui se lămureşte totul — şi numele şi prenumele, şi mîzgăleala îngrozitoare : în şapte fraze — şapte greşeli de ortografie. Da, acum e cît se poate de clar. — Ţi-am pus un doi la lucrarea de control, am desenat, ca să spun aşa, o lebădă. La ce altceva te mai referi ?

— Tovarăşe profesor, haideţi să ne înţelegem în felul următor : dumneavoastră aţi omis, pur şi simplu, să-mi semnaţi carnetul de note. Şi fata îl asaltează nu numai cu glasul, ci şi cu tot trupul său masiv, impertinent, cu ochii săi imobili, lipsiţi de expresie.

— Nu înţeleg... Îţi baţi joc de mine ?

— Nu zău, parcă ce vă costă ? Mai ales că nici nu sînt o studentă din grupa dumneavoastră. Sînt doar o oarecare Almoné. Umilinţa ei nu e prea sinceră, în schimb, fata e cît se poate de sinceră atunci cînd nu acordă nici o atenţie faptului că Aloyzas e înfuriat la culme. De altfel, colegul pe care dumneavoastră îl înlocuiţi, mi-ar fi semnat fără nici un fel de discuţie. Poftim, carnetul meu de note !

Aloyzas începe să răsfoiască în silă carnetul primit. Mototolit, cu colţurile îndoite, acesta duhneşte a sudoare de gladiator.

— În halul ăsta arată carnetul dumitale de note ? Vai, colega, colega...

— Ce rost are să-mi ţineţi predici ? Mai bine aruncaţi o privire asupra notelor mele !

— Numai cinci de sus pînă jos ? Ba nu, uite şi un patru şi uite... E cu putinţă ca astea să fie, într-adevăr, notele dumitale ? Aloyzas are senzaţia că a fost pur şi simplu tras pe sfoară. Ce s-a întîmplat cu perspicacitatea lui, cu flerul teribil, caracteristic oricărui profesor ? Înseamnă că e ceva ce nu sesizezi, ceva ce-ţi scapă.

— Doar nu vreţi să spuneţi că mi-am pus singură notele astea de cinci. Pe chipul lui Almoné se iveşte un zîmbet vag, ce pare a nu-i aparţine — sînii îi tresaltă tot mai neastîmpăraţi, iar mirosul de transpiraţie devine din ce

în ce mai pătrunzător. Vedeți, și dumneavoastră erați gata-gata să nedreptățiți o studentă sîrguincioasă.

— În mod sigur carnetul acesta de note e al dumitale ? Aloyzas aruncă o privire pe fotografie. Umerii de acolo sînt învăluiți în păr bogat, ondulat — o adevărată claie. Și totuși tunsoarea scurtă, șuvițele lipite pe frunte îi vin mai bine.

— Am fost nevoită să-l tund scurt. Cu lațele acelea lungi și încîlcite îmi era rușine să alerg pe teren. N-aveți nici o îndoială, tovarășe profesor, acolo sînt eu — eu în persoană ! Semnați și n-o să ne mai certăm.

— În ceea ce mă privește, eu nu mă cert deloc, dar nu examinez studenți la domiciliu. Prezintă-te la catedră. Și, în timp ce vorbea, continua să mediteze la părul ei. Spune-mi, nu-ți pare rău ?

— De ce să-mi pară ? Ah, de părul frumos de acolo ? Firește că-mi pare rău ! Dar ce să-i faci ? ești nevoit să trăiești nu așa cum vrei, ci așa cum trebuie.

— Eh, asta-i o generalizare mult prea sumbră...

— Nu-mi mai faceți atîta morală, profesore. Spuneți-mi mai bine altceva : în ceea ce vă privește, dumneavoastră trăiți așa cum vreți ? În regulă, s-o lăsăm baltă. După cîte-am înțeles, vreți să-mi semnați carnetul la catedră, da ?

— Numai dacă o să-mi răspunzi la întrebările puse.

— Și chiar n-o să vă fie lene să-mi puneți întrebări ? De altfel, pot să vă spun că sînt unele persoane cărora le place noua mea pieptănătură, și ea își netezi cu palmele mari, puternice, părul.

— Nu ți se pare că batem apa-n piuă ?

Aloyzas se ridică de pe scaun. Ea însă nici gînd să se miște.

— Și perdelele, ce îngălbenite sînt... Să le vedeți pe ale colegului dumneavoastră, începătorul acela, și-a adus perdele din Franța. Nu știu cum suportă soția dumneavoastră asemenea perdele ?!

— Lasă-i în pace și pe colegul meu și pe soția mea. Și, în genere, ajunge ! Vizita a luat sfîrșit ! Aloyzas aproape că își strigă vorbele, și accentele acestea stridente, străine vocii sale, îi sînt și lui dezagreabile...

— Dar asta de aici ce e, tovarășe profesor ? Și ochișorii fetei, în care nu-i nici urmă de teamă, privesc fix scoica aflată pe unul dintre rafturi, o scoică a cărei formă

seamănă cu o pilnie străveche pe gramofon, iar culoarea, de un trandafiriu delicat, e întocmai ca pielea unui prunc sau ca un boboc de plantă tropicală gata să se desfacă. Săltîndu-se de pe arcurile divanului, Almoné sare în picioare şi, cu mîini dibace, înhaţă scoica exotică de pe raft. — Auziţi ? Vuieşte ! — şi-o apropie de ureche şi se lipeşte toată de Aloyzas, ca să poată auzi şi el.

Ochii lui — şi, foarte aproape, alături, obrazul fierbinte, pielea cu pori dilataţi a fetei. Iar pupila-pietricică a prins viaţă, în întunericul ei s-au aprins scînteietoare luminiţe, izvorîte dintr-o clocotitoare bucurie lăuntrică. Acum mirosul de transpiraţie care-i învăluie laolaltă pe amîndoi i se pare chiar agreabil.

— Vuieşte ! E o scoică tropicală adevărată ! N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Aţi adus-o chiar dumneavoastră de departe, dintr-o călătorie peste mări ?

— Da' de unde ! Eu ? Nu. Atenţia ei avidă îi face plăcere, însă răspunsul său lipsit de vlagă nu-l satisface deloc. E un cadou ! Mi l-a oferit un prieten.

Nu un prieten — o prietenă, rectifică el în gînd. Şi, de fapt, nici prietenă nu era... Ci aşa... Eh, fleacuri. O cutiuţă goală de la medicamente, o amintire despre o boală de care ai suferit în copilărie. Atît !

— Nu vreţi să mi-o vindeţi mie, profesore ? Degetele puternice, cu unghiile rupte, nu vor să dea drumul pradei.

Cred că nu-i zdravănă, îi trece prin minte lui Aloyzas, şi gîndul acesta îi risipeşte mila de care se simţise cuprins mai înainte. Oare n-a avut parte niciodată în viaţa ei să vadă ceva mai frumos ? S-ar cuveni, probabil, să-i pună un trei în carnet şi ducă-se învîrtindu-se ! Acum însă, după ce-a apucat să spună „nu", e cu neputinţă să-şi schimbe hotărîrea. Ei, să facă bine să tocească, să-nveţe pe dinafară şi să ştie materia ca pe „Tatăl nostru" ! Acelaşi lucru i l-a spus şi ei.

— Nu, nici în ruptul capului, n-aveţi decît să tociţi dumneavoastră rugăciunile, vi se potriveşte mai bine.

— Mie ?

Mama, sărmana, ea se ruga — singura din toată familia şi pentru toată familia. După ce se mînjea din cap pînă în picioare cu noroi, blestemîndu-se şi pe ea şi pe ceilalţi, după ce se tăvălea multă vreme în praful drumului, şi la propriu şi la figurat — odată a trîntit-o cu adevărat o căruţă cu doi cai — rugăciunile înflăcărate, şi

munca iar o puneau pe picioare. Tot așa se întîmpla și cînd se ridica de jos, cădea și din nou se ridica, de parcă era alcătuită din fragilitatea ierbii și duritatea fierului. Dar oricît de ciudat ar părea, Gertruda nu moștenise de la maică-sa decît duritatea fierului. Nici atunci cînd a trîntit-o căruța — a șchiopătat după aceea o jumătate de an ! — nu s-a astîmpărat, a încercat mereu, la fel ca înainte, să-și scuture de pe umeri jugul familial, dar pentru că de fiecare dată dădea greș, începea să se roage din nou cu înfocare și să facă o mulțime de treburi.

— Sper să ne mai vedem ! ?

— Nu mă îndoiesc. Și Aloyzas încuviințează cu o mișcare a capului, fără s-o privească.

— Sînteți un om încăpățînat. De ne-clin-tit. Sau, poate că, totuși, v-ați răzgîndit ? Se spune că ultima clipă... este cea hotărîtoare.

— Pentru dumneata... hotărîtoare a fost penultima.

Aloyzas ia din cuier scurta și i-o îndeasă în brațe. Ar fi vrut să-i vîre, totodată, și aerul îmbîcsit de transpirația ei, care invadase toată casa, numai s-o vadă că-și ia tălpășița.

Nu închide imediat ușa în urma vizitatoarei. Să se mai primenească puțin atmosfera.

În fața ușii de la intrare Liongina zăbovește puțin, vrea să-și obișnuiască ochii cu întunericul — pe scări e beznă. Mai greu îi vine însă să-și stăpînească respirația care-o sufocă și tremurul buzelor. Tot drumul de la stația de troleibuz și pînă aici a urmărit-o un individ care-i propunea să se culce cu el, făgăduindu-i, în schimb, neobișnuite desfătări. Baticul i s-a lipit de părul ud, de pe impermeabil se scurg picături de apă direct pe podea. Alte picături se desprind de pe nas, rostogolindu-i-se pe obraji. Ciudat, oare de ce n-a strigat după ajutor ? I-a fost teamă, dar nu poate spune că s-a speriat de moarte. Uf, Aloyzas tot n-a schimbat becul, deși i-a promis s-o facă. Liongina încearcă să-și alunge enervarea, înainte ca aceasta s-o cuprindă și mai mult : știi doar că pentru el orice clipă e prețioasă. Deși cu greu, izbutește totuși să deslușească prin întuneric butonul soneriei — dacă l-ar apăsa, Aloyzas i-ar deschide, chiar dacă ar face-o fără prea mare grabă. Nu. Mai bine să se descurce singură. Altfel o să-l audă bombănind-o că îl împiedică să se concentreze. O vreme,

Liongina se învîrte pe lîngă uşă, cum dumnezeu să găseşti cheile, cînd mîinile ţi se rup de greutatea sacoşei cu alimente, a plasei cu cartofi şi mere, a poşetei şi a topului de hîrtie învelit în punga de polietilenă ? Punga e pentru el, pentru Aloyzas. Îi place hîrtia lucioasă, rezistentă.

În clipa cînd se aude pocnetul broaştei şi spatele ei se înfioară de scîrţîitul uşii ce se deschide, pe nasul Lionginei nu se mai prelinge o picătură de ploaie — ci una de transpiraţie. Îşi trece peste prag sacoşele, intră, şi închide încetişor uşa în urma ei. Se străduie să nu scoată nici un foşnet, nici un fosăit — din cameră pătrunde în vestibul lumina lămpii de birou. În cercul de lumină verde deschis al veiozei — Aloyzas, cartea lui, speranţa şi ţelul întregii lor vieţi. Încă de pe cînd se mai afla pe stradă, stătea la cozi, sau era în troleibuz, îşi imagina în răstimpuri această luminoasă aureolă şi, pentru o clipă, povara i se părea mai uşoară. El se întoarce spre ea cu scaun cu tot, fără însă a lăsa din mînă creionul — şi umbra acestuia profilată pe perete pare o suliţă. Liongina îşi înclină puţin capul pentru ca ascuţişul cuprins de tremur al suliţei să nu i-l străpungă. Ţinîndu-şi respiraţia, ea se furişează în bucătărie. Căci pe Aloyzas chiar şi respiraţia ei l-ar putea deranja. Şi-apoi, şi ea are neapărată nevoie să-şi vină în fire, să tragă în piept o gură din aerul odăii, pentru a simţi că se află într-adevăr acasă, pentru a se obişnui cu ideea că e deja aici şi că din clipă în clipă i se poate striga cu reproş : pe unde umbli brambura, nerușinato ? Cîte din preţioasele idei zămislite în mintea mea le-ai omorît înainte de a se fi născut ! Doar şi Aloyzas, cît de bine ştie ea lucrul acesta, trebuie şi el să se deprindă cu prezenţa ei, cu ea, care acum nu mai seamănă deloc cu cea care se îmbulzea în troleibuze şi lipăia prin ploaie, sau cu cea pe care o aşteptase el, ascultînd cu încordare zgomotul sutelor de paşi ce se apropiau şi se îndepărtau mereu. Cît a fost ziulica de lungă s-a îmbrîncit printre oameni, coate străine i-au atins îmbrăcămintea, mîinile, ba chiar şi gîndurile — nu mai ştie nici ea singură ce anume s-a păstrat în ea din ce îi aparţine şi ce anume e străin, împrumutat ? Uneori, cînd privirile li se întîlnesc, ei i se pare că a lui o străpunge, trece prin ea, ca şi cum Liongina cea reală i-ar zîmbi de altundeva, aflîndu-se în urma ei, în spatele celei intrate pe uşă. În zadar cauţi, dragul meu, nu există altă Liongina, însă atunci cînd mă întorc acasă, arăt, pur

și simplu, într-un hal fără hal. Sînt așa de obosită, că pînă și părul îl simt apăsîndu-mă ca o povară. Uite, dacă i-ai povesti asta cuiva, nici nu te-ar crede, decît poate doar dacă ar fi psihiatru. Dar la unul din ăștia mi-e și groază să mă gîndesc ! Extenuare excesivă și abrutizare — mai mult de-atît n-ar putea descoperi nici medicul. Ba nu-i adevărat, cîte ceva, foarte puțin, tot mi-a mai rămas. Pentru că acolo, pe stradă, un necunoscut a încercat să intre în vorbă cu mine. S-a ținut scai după mine. Iar pe ea o înecа rîsul — nici să-i dea drumul nu putea și nici să și-l stăpînească nu era în stare. Cel care o urmărise pas cu pas, tîrîndu-se după ea și strecurîndu-i fel de fel de glume obscene, era un ștrengar impertinent, un mucos care, din nefericire, i-a stîrnit rîsul. Hei, fetițo, vino cu mine să ne distrăm la mansardă ! O să-ți dau bomboane ! În clipa în care Liongina s-a întors brusc cu fața la el însă, pe băiat l-a apucat sughițul. Ce-o fi văzut el oare pe chipul meu ? Ce, cu una ca mine n-ai chef să te distrezi ? Hohotul sarcastic de rîs i se oprește în gît, e groaznic, măcar de nu l-ar speria pe Aloyzas cu cotcodăcitul ăsta înăbușit de găină buimacă. Ajunge, e timpul să și-l scoată din cap pe prostănacul care-i debitase atîtea necuviințe. Firește, ziua asta nesfîrșită ar cam fi timpul s-o uite, dar, din păcate, ea, ziua, nu vrea s-o lase în pace, dîndu-i ghes să izbucnească în rîs sau în plîns. Eh, toate astea sînt niște fleacuri în comparație cu... Cu ce ? „În comparație" cu ce ? Și Liongina se grăbește să-și răspundă singură, pentru ca să nu țîșnească de undeva un alt răspuns, unul care n-ar avea loc să-i intre nici în cap, nici în inimă, nicăieri. Iar răspunsul ei e invariabil același : în comparație cu lucrarea lui Aloyzas, cu scîrțîitul scaunului său ce se aude din timp în timp, cu nesfîrșita lui răbdare, cu imensa, pur și simplu, uluitoarea lui perseverență !...

Aloyzas adună într-un mic teanc hîrtiuțele răspîndite, mușcă de cîteva ori capătul creionului și se ridică de la birou. Măcar de s-ar putea stăpîni puțin, de nu s-ar năpusti dincolo, zgîndu-se la Liongina ! Așadar, a apărut, în sfîrșit, și dumneaei ! Udă din cap pînă-n picioare, înțepenită de frig... Dar, mă rog, cine-i de vină ? Era demult timpul să fi fost acasă. Și el mai zăbovește puțin, pînă cînd simte că elanul bucuriei s-a topit, pînă cînd tremurul plin

de neastîmpăr al mîinilor lui s-a domolit și acesta. Pune la locul ei scoica, pe care o înhățaseră degetele lui Almoné. Un boț de carne, atît ! Proastă și antipatică. Acum i se pare insuportabil mirosul străin, necuviincios. Nu, colega, cu mine n-o să-ți meargă. Îmbărbătat de gîndul acesta, Aloyzas se mai liniștește puțin. Se întinde cît e de lung, își îndreaptă umerii și, convins că amînase deja suficient întîlnirea, se îndreaptă încetișor spre bucătărie. Și totuși, se pare că iar a întrecut măsura — niciodată nu izbutește el s-o ia prin surprindere. Acum chipul ei s-a schimbat deja, devenind un fragment dintr-o masă amorfă, docilă, pe care oricît de mult te-ai strădui s-o modelezi, tot n-ai obține altceva decît o formă ștearsă, lipsită de personalitate și care, indiferent de unghiul din care o privești, îți apare aerodinamică. E o soție cumsecade, grijulie, nu se cruță deloc, își dă seama întotdeauna care-i sînt îndatoririle față de soț, și așa mai departe. Atîta doar că în clipele acestea, cînd abia își stăpînește răsuflarea și încearcă să-și domolească zbuciumul lăuntric, nu știi niciodată la ce se gîndește ? Sau, de pildă, ce gîndește ea despre mine și despre toată povestea asta născocită cu volumașul meu — această adunătură de citate luate la întîmplare de peste tot, — ce gîndește ea cînd nu e nevoită să se ferească de privirea mea neiertătoare, oare își mai amintește foarte clar și acum imaginea ei din timpul acelui delir desfrînat, cînd oscila între doi bărbați fără să se poată decide pe care din ei să-l prefere ? Își mai aduce ea oare aminte vreodată de căderea ei de pe munte, de pangolinul apocaliptic ce rînjea arătîndu-și colții ? Da, atunci în aer mirosea a praf de pușcă și a neant — dacă ar fi fost pe timpul lui Pușkin sau Lermontov s-ar fi auzit bubuit de pistoale ! Bine, dar e ridicol să te mai gîndești la asta de vreme ce vina este iertată demult și totul a fost cu desăvîrșire uitat. Acum o ai aici pe ea, iat-o... s-a întors, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat... Dar în liniștea din jur pare că dospește ceva... Oare cum îi apar eu cînd nu e nevoită să-mi facă pe voie, să mă respecte pentru tîmplele încărunțite și pentru creștetul cu părul rărit ? O, de-aș auzi odată măcar din partea ei un cuvînt de adevăr — și nu de consolare ! Și, pe neașteptate, are senzația că a spart un vas de sticlă și că abia se tîrăște, călcînd cu tălpile goale direct pe cioburi.

— Aloyzas, tu ești ? De ce taci ?

Dar tace și ea, da, deocamdată încă nu se află aici, deși a rostit deja primele cuvinte și chiar pe un ton aproape familiar, exprimînd o totală supunere față de tutela și exigențele lui ; cu toate acestea, Liongina nu s-a dezbrăcat — ciudat ! De obicei se grăbește să-și scoată hainele, de care s-a plictisit de-a lungul zilei — să scape de privirile, de atingerile străine. Și-a lăsat sacoșele pe podea și stă așa, aplecată deasupra lor, ca și cum are de gînd să iasă din nou din apartament — după cine știe ce fleac uitat afară, sau pentru a aduce cu sine o altă femeie ce așteaptă în ușa ușii și care va începe să se miște, să vorbească și să facă fel de fel de lucruri în locul ei.

— Dezbracă-te, de ce stai așa ?

Nu l-a auzit ? Crispîndu-se la atingerea țesăturii sintetice, udă și lipicioasă, Aloyzas îndepărtează de pe Liongina învelișul impermeabil. Spatele ei, deși umed, nu miroase deloc a transpirație — cu totul altceva decît alcătuirea robustă a trupului lui Almoné. Pentru a face să dispară definitiv mirosul celeilalte, Aloyzas îmbrățișează pe la spate talia subțire a soției și palmele lui se strecoară pe sub bluză încercînd să-i simtă sînii mici și tari.

— Oh, Aloyzas ! geme Liongina și se îndoaie din șale.

Împotrivirea e abia schițată, însă el își retrage imediat mîinile, pentru ca ea să nu se considere cumva o învingătoare după toată așteptarea lungă și chinuitoare, la care-l supusese și după toată această zi sterilă, ce nu i-a dăruit nici o idee creatoare.

— Dar, spune-mi, unde te-ai istovit atît de tare, Lionge ? Asta nu e, de fapt, o întrebare, după cum nu e nici reproș. Tot ceea ce ar afla acum despre treburile și grijile ei, n-ar face decît să-l indispună și mai mult. Deci, să aștepte mai bine pînă cînd va decide ea singură ce să dezgroape pentru el de sub dărîmăturile zilei care a trecut. Oricum ar fi, tot o să iasă la iveală ce n-a putut obține, în ciuda eforturilor depuse, ca și ceea ce, împotriva voinței și dorinței sale, cărase acasă, și care, practic, seamănă cu noroiul de pe cizmulițele ei. Se simte penibil observînd-o cum se străduie să-și aranjeze bluza ieșită din fustă. Pumnul ei micuț se strecoară fără dificultate pe sub cordon, unde ar mai putea încăpea unul la fel. Slăbește pe zi ce trece tot mai mult, cu toate că nu se plînge niciodată de sănătate.

— De ce ți s-a părût că sînt istovită ?

Mormăind ceva nedesluşit, Aloyzas prinde pumnul micuț al soției, — nu rezistă tentației de a-i îndrepta pe rînd, unul cîte unul, degetele subțiri în palma sa. Sînt, pur şi simplu, aidoma unor rămurele uscate... Dar Liongina îşi retrage mîna, de parcă ar simți că cineva străin încearcă să pătrundă cu forța în lăuntrul tainic, ascuns privirilor celorlalți, al ființei sale.

— Nu sînt nici un picuț chinuită, cum crezi. Astea-s născociri de-ale tale.

Şi imediat, fiindu-i teamă că s-a trădat, adaugă :

— Arăt îngrozitor ? Dar să-mi spui adevărat, Aloyzas !

— Ai o înfățişare agreabilă.

— De ce nu spui că sînt frumoasă ?

— Asta se înțelege de la sine. A avea o înfățişare agreabilă, dacă vrei să ştii, e o calitate cu mult mai mare, — este chiar o dovadă de cultură.

— Ce grozav ştii tu să te eschivezi. Mai bine spune-mi adevărul...

— Dacă vrei adevărul-adevărat, atunci uite, arăți puțin cam obosită...

— Da' de unde puțin ! Sînt sleită de puteri ca o mîrțoagă. Mă învîrt tot timpul parc-aş fi pusă în priză.

Jilăvit de umezeala străzii, glasul ei se zbate, ca o cîrpă udă bătută de vînt. O orgă demult dezacordată, răguşită, incapabilă să mai scoată vreun sunet melodios. Speriată că şi-a pierdut nu numai vocea, Liongina îşi pipăie gîtul, îşi ciufulește părul — coama deasă şi aspră nu se mai înfoaie acum, ca de obicei ; da, o să trebuiască să mă recondiționez, toată, din cap pînă-n picioare, bucățică cu bucățică.

— De ce nu mi-ai dat telefon ? Ți-aş fi ieşit înainte.

Înțeleg şi unul şi celălalt că acestea sînt doar vorbe şi nimic altceva. Dacă s-ar fi smiorcăit puțin, firește că s-ar fi tîrît şi el afară din bîrlog. Încruntîndu-şi fruntea în bătaia ploii, ar fi filozofat cu înțelepciune — cît de tainic şi incognoscibil este universul noaptea ! — dar, în sinea lui, ar fi fost indignat. Ar fi întîmpinat-o posomorît, fosăind, tuşind şi scuipînd cu năduf.

— Crezi că mie mi-e frică de ceva ? Nu mi-e frică nici un piculeț, să ştii ! rostește, cu voce stinsă, Liongina. Asta e provocarea pe care o aruncă ea străzii întunecoase, năpădite de vînt, ce continuă să se mai tîrască încă în urma

ei, provocare îndreptată împotriva a ceva de care nu mai vrea să-şi amintească, dar adresată în acelaşi timp şi lui, lui Aloyzas, grijilor lui meschine, dezarmant de meschine.

— Am spus eu că ţi-e frică ? Mai bine să fie de acord cu ea decît s-o contrazică ; altfel, te pomeneşti că de pe buzele astea palide, care-au apucat să soarbă multe din amărăciunile de femeie — în pofida chipului şi a siluetei care îi mai sînt încă, în mare măsură, feciorelnice — o să se desprindă un geamăt care-o să-l răscolească, făcîndu-l să fie la fel de tulburat cum e şi ea în clipa aceasta. Da, nu încape nici o îndoială că, în timp ce el moţăia deasupra foii de hîrtie, în timp ce încerca să respingă atacul necuviincioasei sportive, s-a întîmplat ceva. Ştii, mi-a trecut prin minte o idee genială. Şi ca orice lucru genial — extrem de simplă : uite, tu aşază-te, stai liniştită aici, şi odihneşte-te, iar eu am să pregătesc ceaiul. Ei, ce zici de asta ?

— Doamne-dumnezeule, dar tu n-ai mîncat încă nimic! Spaima ei nu pare prea sinceră, faptul că el e flămînd n-o tulbură în mod deosebit.

— În primul rînd, să ştii că eu am luat o gustare. În al doilea rînd, pentru cină e mult prea tîrziu. Un ceai, însă, e întotdeauna bine venit. Englezii îl beau cu începere de la ora şase dimineaţa şi pînă noaptea. Dacă le-am urma şi noi exemplul, ce părere ai ?

— Al cui exemplu ? Liongina s-a prăbuşit din nou în cine ştie ce genune. Acum priveşte cu nişte ochi care nu mai văd şi nu mai înţeleg nimic.

— Ziceam că am de gînd să fierb un ceai.

Doar trebuie să priceapă, în sfîrşit, şi ea că n-a fost o glumă din partea lui, ah, serile astea sînt un supliciu, nu altceva. În clipa de faţă, nu-şi mai dă seama nici el dacă a scornit istoria cu ceaiul numai ca s-o tachineze, sau pentru că, realmente, îi este milă de soţia atît de obosită, de istovită.

— Să fierbi un ceai, tu ? Nu mă face să rîd, Aloyzas. Privirea, redevenită doar pentru o clipă conştientă, se furişează, alunecă din nou undeva pe-alături.

— Ca să-ţi demonstrez că nu glumesc, uite, spune-mi, te rog, unde ţii tu ceaiul ? Împlîntat în golul din jur, glasul lui răsună mai puternic, ca şi cum n-ar vrea s-o ajute, ci s-o pedepsească.

— Rămîi puţin aici cu mine, dragul meu. Acuşi o să-mi revin şi o să le fac pe toate. Liongina refuză să pătrundă în

miezul intenției lui, deși nu se îndoiește de dreptul soțului de a pretinde și a dojeni. Se luptă cu sine — simte neapărat nevoia să fie absolut convinsă că e deja în stare să-și miște mîinile și picioarele și, în special, că vrea să facă ceea ce a făcut zi de zi și pînă acum. Stai jos.

Ea se lasă pe taburet și, atingîndu-l ușor cu mîna, îl îndeamnă și pe Aloyzas să se așeze alături, dar el refuză, clatină din cap și rămîne în picioare, undeva deasupra ei, înalt, drept, cu mărul lui Adam foarte proeminent. Da, e necesar să păstreze o anumită distanță, — din două capete, unul măcar trebuie să judece cu luciditate. De-ajuns că și-așa, fiindu-i milă de ea, era cît pe ce să se ambaleze într-o întreagă aventură. Să fierbi un ceai — e o aventură ? — își surprinde el gîndul ironic, reminiscență a vremurilor de odinioară, cînd cu ajutorul zîmbetului strîmb din colțul gurii reușea să învingă primejdii și mai mari.

— Stau și eu puțin de tot rezemată de perete și-ndată mă și apuc de treabă. Uite-așa ! Liongina face un efort să-și ridice mîna de pe genunchi, dar nu e în stare. Stă jos, umerii i s-au încovoiat fără voie și buzele crăpate îi tresar în răstimpuri, aidoma unui fluture fixat cu acul. Chinuit, mai mult mort decît viu și, totuși, ce plăcut e că-și poate mișca aripioarele la căldură. Obrajii palizi i se îmbujorează treptat și Aloyzas îndrăznește să vorbească acum pe un ton mai sever :

— Tu îți dai seama cît e ceasul ? Unu — după miezul nopții !

— Cum o să fie unu — după miezul nopții ? se miră Liongina somnoroasă, ca și cum nu ea catadicsise să-și facă apariția atît de tîrziu acasă, ci o altă femeie care își însușise numele ei.

— Să știi că vorbesc cu tine foarte serios !

Aloyzas se stăpînește cu greu, îi vine să zgîlțîie din răsputeri trupul ei lipsit de vlagă. De altfel, ajunge cît și-a hărțuit nervii proprii, odată și odată trebuie să se termine cu enigmele și cu starea asta de spirit detestabilă. Însă, chiar și acum, cînd încearcă să elucideze definitiv lucrurile, își dă seama că, de fapt, nu dorește cu orice preț așa ceva. Elucidarea ar putea încîlci totul și mai mult. De aceea o lasă mai moale, dar continuă să-și cerceteze soția cu priviri sfredelitoare. Și totuși, spune-mi, Lionge, ce s-a întîmplat cu tine ? Probabil, am și eu dreptul să știu...

— Cu mine ? Nimic. Absolut nimic... Poate cu tine ?

Ei bine, ăsta nu-i un răspuns, ci mai degrabă un pretext oarecare, dacă nu cumva chiar o impertinenţă. Da, într-adevăr, cu el s-a întîmplat ceva, n-a apucat încă nici singur să-şi dea seama prea bine ce anume, dar s-a întîmplat. În primul rînd, torturat de îngrijorare din pricina ei, n-a avansat nici măcar cu un rînd la lucrarea sa. În al doilea, o fată, o depravată, a pipăit cu labele ei scoica de sidef — de acum înainte o să-l sîcîie mereu urmele degetelor ei străine. În al treilea, fiind foarte enervat, a ajuns să se trădeze pe sine, să-şi trădeze principiile : era cît pe ce să se apuce să pregătească ceaiul ! El, care pînă acum nici măcar o dată n-a aprins aragazul. Se-nţelege, nu-i nevoie de cine ştie ce pregătire ştiinţifică pentru asta, s-ar fi priceput el să se descurce cumva, dar dacă începe azi cu ceaiul — mîine ce va mai fi ? Ce alte pretenţii va avea ea de la el mîine ? Iată în ce cursă era gata-gata să nimerească ! Are chiar sentimentul că e un criminal — faţă de sine şi faţă de Gertruda. O şi vede cît se poate de clar pe soră-sa — stă în picioare, în pragul uşii. Chipul îi este neclintit, ca de piatră, iar imensa buză superioară, bosumflată a dezaprobare.

— Prostii. Ce putea să se întîmple acasă ?

Nu, nu intenţionează să se trădeze. Cît despre Gertruda, ea n-are ce căuta aici. Şi, totuşi, şi-o imaginează pe soră-sa, iat-o, s-a răsucit pe călcîie şi se îndepărtează în timp ce el îi urmăreşte cu privirea silueta plină de tulburare ofensată. Căci om e şi ea, nu ? Adevărat, nu ne vedem uneori luni în şir şi nu-i telefonez. Astăzi însă mă simt aşa cum nu m-am mai simţit niciodată pînă acum, — un autentic Hubertavičius, pătruns de respect pentru familia din care face parte.

— Acasă... acasă ?

Dar ce-i asta ? Doarme cu ochii deschişi şi totodată se străduieşte să zîmbească ? Chipul îi este alb, neted, încremenit. Pe un asemenea chip nici gînd să poposească vreun fluturaş. Ai impresia că dacă şi-ar impune să zîmbească forţat — faţa ei s-ar face ţăndări. Jur că n-am văzut niciodată la ea un chip ca ăsta, ba nu, mint, am văzut. Nu vreau să-mi amintesc unde.

— Mă rog. N-ai decît să-ţi rezolvi treburile cum vrei, dar întoarce-te totuşi mai devreme acasă. Plimbările tale nocturne s-ar putea termina rău ! Trebuie, cu orice preţ,

s-o silească să-şi vină în fire, dacă, evident, nu simulează totul pentru a-l determina să se îndepărteze şi mai mult de principiile sale, şi să abdice de bună voie de pe altarul sau piedestalul familial, pe care — cine altcineva dacă nu tot ea ? — i l-a construit. E cu putinţă, draga mea, să nu fi auzit despre studenta aceea ? A fost găsită într-o rîpă, undeva în afara oraşului... Trei desfrînaţi, printre care un minor fugit dintr-o colonie de reeducare... Nu, zău, chiar n-ai auzit despre asta ?

— Mi-a povestit cineva încă anul trecut. E cert că Liongina trage de timp — sînt ultimele ei momente de inactivitate, de lîncezeală.

— Anul trecut, zici ? Şi tu îţi închipui că alte istorii de felul acesta nu s-au mai petrecut de atunci ? Într-adevăr, anul trecut a fost asta... Ia te uită, ce exemplu neizbutit i-a servit. Şi ce de farse i-a jucat memoria în seara asta ! — Iar despre o femeie în vîrstă se spune că...

— Ai face mai bine să te uiţi cu atenţie la femeia în vîrstă de lîngă tine ! Brusc, Liongina se desprinde de lîngă perete şi străduindu-se să se ţină dreaptă, îşi înalţă spre soţ chipul ei lipsit de viaţă. Aveai impresia că dacă s-ar prăbuşi acum, ai auzi un zăngănit de cioburi. Pe ea, pe asta de aici, a acostat-o pe stradă un derbedeu beat. Nu mă crezi ?

— Pe tine ? Un tip beat ? Evident, trebuia să se aştepte la asta, că doar nu degeaba i s-a năzărit lui că vede, dincolo de geam, tot felul de bizarerii, deşi acolo nu se află decît nişte copaci desfrunziţi şi biciuiţi de ploaie, copaci cît se poate de obişnuiţi.

— Adică de ce nu şi pe mine, de vreme ce sînt acostate femeile în vîrstă ? Doar sînt şi eu destul de bătrînă ! Şi, în loc să scoată un strigăt de disperare sau de revoltă, ea izbucneşte în rîs, hohoteşte într-un asemenea hal, că se izbeşte cu ceafa de perete, se îneacă, sughite, însă nu se poate opri cu nici un chip, chiar dacă înţelege că hohotul ei e plin de necuviinţă şi jignitor. Şi mai înţelege încă ceva : că rîde acum nu de mutra buimăcită a urmăritorului, în clipa cînd ea şi-a întors faţa spre el, ci rîde de ea însăşi, de încercările ei absurde de a se împotrivi inevitabilului. Sau poate că toate astea nu merită decît un surîs fugar şi nimic mai mult ?

— Şi de ce nu mi-ai spus asta din capul locului ? Nu văd ce ţi se pare atît de amuzant ?

Aloyzas își desface, își îndreaptă bine de tot degetele pentru a nu încleșta pumnii, pentru a nu-i ridica deasupra chipului palid ce-și bate joc de el, — da, fără îndoială că-și bate joc de el ! Cutezase cîndva mai demult, să facă ceva asemănător, ce-i drept, nu chiar cu pumnul, dar din pricina izbiturii și-a pierdut el singur echilibrul și a trebuit apoi să se tîrască în praful drumului, alături de trupul ei, prăbușit acolo, și s-o implore să se ridice. Să fi născocit singură toată povestea cu derbedeul, altfel de ce-ar rîde atîta ? Dar dacă, totuși, încearcă din răsputeri să mascheze, cu acest rîs, ce-i sfîșie pieptul, ceva cu mult mai îngrozitor, care i-a lovit sufletul în punctul cel mai dureros? Pentru că nu ține minte să se fi pierdut ea vreodată cu firea din pricina născocirilor. Că a fost cîndva obsedată de munți, asta-i altceva, acolo munții ți se băgau, pur și simplu, în ochi, intrau pe fereastră — acei coloși de piatră se aflau pretutindeni, nu trebuiau născociți. Dar oare nu cumva tot ce se petrece acum s-a zămislit încă acolo, în umbra lor de gheață ? În adîncul acelor abisuri ?

— Nu, nu se mai poate, trebuie întreprins ceva ! Trebuie !

Se tot învîrte în același loc, căci bucătărioara e cît o colivie. Dar ce anume ? Ce ? Să-i șteargă lacrimile astea năprasnice ? Să-i aducă puțină apă să bea ? Să-i cheme pe vecini ? O, dar ea n-o să permită nimănui să se apropie — cu ghearele o să-și apere dreptul la rîsul acesta neghiob. Ai impresia chiar că degetele-i rășchirate, cuprinse de tremur, sînt gata să sfîșie în bucăți pe oricine. Și-atunci ? S-o ducă, mîine chiar, la un medic ? Pentru că, fără îndoială, e o criză de isterie, un șoc nervos. Termenul ce i-a venit în minte — șoc — pare să clarifice, într-o oarecare măsură, ceea ce se petrece și-l mai liniștește puțin. Trece totul imediat, trebuie să treacă, dacă-i vorba de un șoc. Uite, a și început să respire cu nesaț aerul pe gură și să sughită mai rar, cu toate că nu s-a oprit încă din tremurat. Vezi ? Dacă te-ai fi pripit, făceai din țînțar armăsar. Și ai fi ajuns de rîsul lumii ! Ceva trebuie să facă, bineînțeles, dar nu așa, pe negîndite, ci numai după ce va examina situația sub toate aspectele, și după ce va reflecta serios și asupra unor eventuale consecințe.

— Tu te extenuezi, asta e. Și el mîngîie ușor aerul din jurul ei, fără să-i atingă trupul abia domolit, scăpat parcă

dintr-o încăierare. Te extenuezi, iar eu sînt mult prea exigent.

Nu-i răspunde, e încă înspăimîntată de criza sa de isterie, — tardive, abia acum ajung în conştiinţa ei ecourile rîsului chinuitor de mai înainte.

— Boala de nervi — acesta e flagelul secolului nostru. Fraza, deşi banală, îi dă curaj. Privirea Lionginei, care observase cum n-a îndrăznit el s-o atingă cu mîna, se umple de o caldă recunoştinţă. Ai prea multe griji pentru un singur om. Ce-ar fi să încercăm să redistribuim obligaţiile familiale, vrei, Lionge ? Şi sociologii fac această recomandare — Aloyzas vede că Liongina îşi revine şi treptat încearcă să-i stîrnească interesul pentru o propunere în înfăptuirea căreia nu prea crede nici singur. În fond, el nu rîvneşte cu ardoare la obligaţii suplimentare pentru sine, ci la linişte, o linişte pe care să n-o tulbure accese de rîs maladiv, incidente petrecute pe stradă sau vizite stranii — şi din nou simte mirosul lui Almoné ! — Aş putea să cumpăr eu, de la cel mai apropiat magazin, pîinea şi laptele, de acord ?

Liongina îşi îndreaptă spatele ostenit. Rîsul a fost foarte folositor : a izgonit încordarea aceea spasmodică din trupul ei. Acum ai putea modela din el fără dificultate, ca din aluat, orice altceva. E drept, mare lucru n-ai obţine, doar puţină răsătură de pe covată, atît de puţin cîntăreşte ea acum. Capul lui Aloyzas vuieşte din pricina vidului — imens, incomensurabil — dinăuntru.

— Şi atunci ar fi şi pentru tine niţel mai uşor. Tu auzi ce-ţi explic ?

— Aud, dragul meu, aud.

— Şi ce ai de spus ?

— Am de spus „mulţumesc". Dar de ajutor, n-am nevoie. Sînt rezistentă, puternică, uite, o să vezi îndată ! Glasul i-a răsunat acum mai vioi, dar cu toate acestea ea nu se decide încă să se ridice de pe taburet. N-am să îngădui ca soţul meu să-şi pierdă vremea pe la cozi.

— Parcă-s puţini bărbaţii care se îmbulzesc prin magazine ? Crezi că eu nu văd ?

— Aştia nu-s bărbaţi ! Bărbaţii ar trebui să cumpere numai vin, bomboane şi flori !

Vorbele nu sînt ale ei, sînt ale Gertrudei, surioara lui le-a repetat de-atîtea ori că i s-au întipărit în minte... dar oare nu cumva le-a dres ea cu puţină ironie ? Nu-nu !

Liongina s-a întors deja din bizara călătorie, s-a trezit de-a binelea, redevenind iar soția sa ascultătoare. Cînd începe să vorbească cu el, își dă seama că, de astă dată, ea rostește propriile lui cuvinte, nu pe ale altcuiva :

— Cînd lucrezi la o carte, gîndurile trebuie să-ți plutească în înălțimi inaccesibile. Cratițele și cîrpele de bucătărie sînt sfetnici răi. Dacă există pe lume ceva cu adevărat sacru, acel ceva este, în primul rînd, foaia de hîrtie scrisă de mîna cuiva. Apropo, ți-am adus hîrtie de scris de bună calitate.

Frazele auzite cîndva de la el sînt banale — și lui i s-a urît de ele — însă vocea Lionginei e inegală, sacadată. Ea le rostește cu un aer solemn, gonindu-și astfel din minte istoriile năstrușnice ce i le povestise adineaori, așa că, treptat, Aloyzas începe să-și recapete respectul față de propria-i persoană. O, da, desigur, ar fi dorit să găsească în inima ei, de pe care gheața a prins a se topi, mai multă înțelegere, pentru a-l face să uite complet seara atît de sumbră și pentru a-i insufla încredere mai fermă în vocația sa, — or vocația, ce poate fi altceva decît cartea lui ? — dar se teme că, implorîndu-i tandrețea, s-ar umili. Cu ani în urmă Liongina sesizase deja că e lipsit de fermitate — acolo, în munți, în munții aceia blestemați, cînd viața în comun abia începută era gata-gata să se năruiască. Norocul lui că atunci a reușit să se stăpînească la vreme.

— Mă rog, într-un fel sau altul, hai să ne înțelegem, draga mea : aceasta să fie ultima oară cînd vii acasă după ora douăsprezece ! Auzi, Lionge ? Dacă o să te îmbolnăvești, cine-o să fie de vină ? Pe cine-o să învinuiești tu ?

Pe tine — pe cine altcineva ! — îl biciuie gîndul tocmai acolo unde îl durea mai tare, și abia acum înțelege el pe deplin de ce toată seara a lîncezit, ca de altfel în atîtea alte seri, la masa de lucru fără să scrie nici un rînd în plus ? Poftim, încearcă să te adîncești în labirintul abstractizărilor, să te convingi de înțelepciunea prăfuită de vremuri a unor citate, să uiți de toți și de toate, atîta timp cît ești nevoit, în permanență, să stai cu nervii încordați, urmărind cu gîndul o făptură ciudată — care nu mai e o fetiță, dar nici femeie nu poate fi socotită — pînă cînd aceasta o să-și isprăvească goana pe interminabile cărări de furnică ! ? Iar tu în vremea asta, așteptînd-o, îți îmbîcsești sufletul cu naiba știe ce mizerii ! Doar ticăitul

ceasului — nici un alt sunet în tot Universul, doar tremurul nervos al secundarului — nici o altă mişcare în jurul tău. Bine, dar în felul acesta te transformi într-o amibă, te cobori pînă la modul ei de a percepe lumea, astfel că, brusc, pentru tine încetează să mai existe Universul, împreună cu toate marile enigme ale cosmosului, încetează să mai existe şi viaţa şi estetica. Da, da, dacă o să mai ai parte de cîteva asemenea seri de veghe, o să devii cu siguranţă un organism monocelular.

Liongina se află deja în faţa aragazului : îl aprinde, pune ceainicul la fiert. Cuţitul, ascultînd de mîna ei, taie pîinea în felii subţiri. Ea se apleacă şi scoate de pe raftul de jos al dulapului-masă de bucătărie, borcanul cu dulceaţă ; apoi se întinde tare, ridicîndu-se pe vîrful picioarelor, către raftul de sus — acolo, într-o cutie de tablă se află ceaiul. Bluza i-a ieşit iarăşi din fustă şi, săltîndu-se, i-a dezgolit spatele lucios, ce nu pare cîtuşi de puţin obosit. E din nou rezistentă, e din nou puternică ? Împrejurul ei se învolburează un vîrtej de mişcări, mirosuri, sunete. Nu, nu-i adevărat, nu se întîmplase nimic, absolut nimic, tot ceea ce era sortit să se întîmple a rămas undeva în trecut. Viitorul depinde numai de tenacitatea, de dîrzenia lor şi de lucrarea lui, da, întocmai : de lucrarea lui, tam-tararam, tararam-tam-tam !

Îşi beau ceaiul împreună şi spectacolul acesta obişnuit îi destinde. Aloyzas îşi imaginează chiar cum, foarte curînd, pe patul cu cearşafurile proaspăt schimbate, foşnind plăcut de apretate ce sînt, el avea s-o îmbrăţişeze, iar ea, pe jumătate adormită, o să se abandoneze mîngîierilor sale. Dar, cînd ajunse în pat şi îi puse mîna pe pîntece, Liongina suspină şi se întoarse cu spatele, — ascuţite, coastele ei se profilau prin ţesătura pijamalei.

— Mîine, în regulă ? Sînt atît de obosită...

Şi pentru că nu-şi retrage mîna, ea adăugă :

— Obosită de moarte !

Dimineaţa, — posomorîtă, apăsătoare, — nu se deosebeşte prea mult de noaptea care trecuse, cu excepţia unui singur detaliu : pata palidă a lunii a dispărut de pe cer. Pretutindeni automobile de toate culorile — un imens morman de metal stropit cu noroi, pe care o forţă oarbă aci îl îngrămădeşte laolaltă, aci îl azvîrle din nou în toate direcţiile. Examinîndu-şi cu atenţie imaginea reflectată

în oglinda fără luciu şi închipuindu-şi ce se întîmplă pe stradă pe o vreme ca asta, Aloyzas, care îşi înnoadă cu gesturi studiate cravata, simte că îl trec fiorii. Curînd moina de pe stradă are să-l înghită şi pe el, dar deocamdată, în clipele pe care le are încă la dispoziţie, îşi poate permite să se răsfeţe în căldura uscată a casei, savurîndu-şi în tihnă cafeaua neagră şi aromată, cafeaua de dimineaţă. Treptat, sub degetele lui se înfoaie nodul roşu, cu reflexe albastre, al cravatei — nici prea mare, nici prea mic, exact aşa cum îi place lui, — şi asta îi potoleşte insatisfacţia faţă de el însuşi şi faţă de dimineaţa mohorîtă. Nu poate pricepe nici el ce anume l-a supărat mai mult : refuzul Lionginei de a-i accepta mîngîierea, sau seara pe care o ratase în aşteptarea ei. Mă rog, ajunge. De-o fi una, de-o fi alta, următoarele şase ore, în care va trebui să bage în căpăţîna unor tineri imbecili filozofia esteticii — cutia lor craniană e ticsită cu orice : baschet, beţii, femei, în fine, posibil să fie şi cîteva idei mai înalte, dar ele în nici un caz nu privesc noţiunile obiectului predat de dînsul — îi vor risipi starea de spirit chinuitoare ce a pus stăpînire pe el în dimineaţa aceasta.

Şi-acum, încă o privire în oglindă, ultima, oho, parc-ar fi gata să pornească, cu paşi mari, hotărîţi printr-o întindere însorită şi nu pe trotuarul murdar. Costumul gri închis, cu dungi discrete, cu revere moderne, foarte late, cămaşa de un alb orbitor, gulerul cu colţurile ascuţite, nodul cravatei roşii bătînd în albastru. Totul, absolut totul stă ca turnat pe el. Cămaşa însă mai păstrează căldura maşinii cu care i-a călcat-o Liongina şi în căldura aceasta el simte un soi de reproş. În timp ce îşi dezmorţea mădularele făcîndu-şi exerciţiile de înviorare, sau fuma, ea muncea de zor : dădea cu aspiratorul, punea masa, ba reuşise să şi calce între timp. Dar el îndepărtează în grabă reproşul, căci aşa e de cînd lumea : unii au de rezolvat sarcini de mare răspundere, iar alţii — micile griji cotidiene. Aseară, indispus de absenţa ei, a fost gata să comită o greşeală, oferindu-se să fiarbă ceaiul, era cît pe-aci să încalce rînduiala raţională ce se stabilise în familia lor. Da, bine zis, raţională. Definiţia exactă pe care i-o formulează creierul îl convinge de justeţea comportării sale, aşa încît, alungînd mustrările de conştiinţă, îşi potriveşte cu grijă manşetele, nu cumva ies prea tare din mînecă ? Pentru că dis-de-dimineaţă se vor aţinti asupra lui cîteva zeci

de ochi. Puțină mătreață pe guler, niște pantaloni ponosiți, o cămașă lipsită de prospețime — și gata, ți-a fost subminată autoritatea. De aceea nu-i deloc simplu nici măcar să te piepteni, mai ales dacă, dintr-o dată, a început să ți se dezgolească creștetul. De ce dintr-o dată ? Doar își aduce perfect de bine aminte seara în care a simțit că i-a apărut chelia. Asta se întîmpla la teatru — în timp ce pe scenă se juca o piesă, pe neașteptate s-au deschis larg ușile terasei și curentul i-a ciufulit frizura, — pipăindu-și îndată după aceea creștetul, pe care pielea era ca de curcă, constatase că desișul de acolo dispăruse, lăsînd în locul său un gol.

— Nu are importanță, deocamdată nu sînt încă o epavă, mormăie Aloyzas zîmbind forțat, — bombăneala asta făcea parte din ritualul zilnic, la fel ca și privirea admirativă a Lionginei, pe care fără să vrea o surprinde fixată asupra sa. Matinal — proaspăt bărbierit, dichisit, cu capul, pe care și-l ține drept, dat puțin pe spate ! — i se pare că e mai înalt, că răspîndește în jur vigoare și fermitate.

Ca și cum ar fi ieșit la suprafață din niște tainice adîncuri, apare lîngă el, în oglindă, silueta Lionginei.

— Nu fii supărat pe mine, dragul meu. Eram atît de istovită aseară.

— Arăt eu ca un tiran ? și, plin de mîndrie, el își înalță bărbia — nu, nici vorbă de buhăveală sau cute de grăsime.

— Tu știi doar că sînt întotdeauna ascultătoare. Uite, ți-am ascuțit creioanele.

Ține strîns în căușul palmelor creioanele ascuțite. Oare cînd a avut vreme ?

— Am afirmat eu vreodată că ești neascultătoare ?

Ea o zbughește în odaie, de unde se aude imediat foșnetul hîrtiilor de pe masă și zgomotul creioanelor, ce-și reiau locul în paharul lor de lemn. Fii atentă, nu cumva să atingi scoica ! — vroia el s-o avertizeze, însă în cazul acesta, ar fi trebuit să-i spună că aseară a fost aici o persoană dezgustătoare, care a înhățat scoica exact ca un vînător ce își apucă iepurele rănit. Dezgustătoare și, totuși, atrăgătoare. Nu știe nici el prin ce anume. De fapt poate că atrăgătoare nu e tocmai epitetul potrivit. Desigur, n-ar fi deloc exclus să-l ia gura pe dinainte și așa, prin-

tre altele, fără să intre prea mult în amănunte, să-i spună şi ei despre asta, doar nu se întîmplase nimic grav, o dăduse afară pe neobrăzată şi cu asta basta ! — dar supunerea Lionginei, neexprimată în cuvinte, îl sileşte să fie cu ochii în patru. Bine că cel puţin n-a încercat aseară să-i obţină mîngîierile cu forţa, ca odinioară, acolo, în munţi — în munţii aceia îngrozitori ! — ce scump l-a costat înflăcărarea de atunci şi, de ce n-ar recunoaşte-o deschis ? îi mai costă încă şi acum. Cîndva, îi pretindea ascultare şi un neprecupeţit spirit de sacrificiu, iar acum, cît de necesară, cît de scumpă i-ar fi încrederea ei !

— Te rog să mă ierţi, Aloyzas, aseară ţi-am ascuns că... — Oftează din rărunchi, consumîndu-şi pentru această unică frază tot aerul din plămîni.

— Termină, Lionge. Ţi-ai băgat în cap fel de fel de prostii. E ridicol ! Rîzînd abia auzit, prefăcîndu-se amuzat, Aloyzas se străduieşte să se descotorosească de spaima ce i se furişează treptat în suflet. Eh, se vede că n-o să mai poată intra astăzi în amfiteatru proaspăt şi simţind pe obrajii bine raşi înţepăturile plăcute ale apei de colonie. Costumul nou, cenuşiu închis, de pe el o să arate ca agăţat pe umeraş, starea de spirit plină de vigoare o să se risipească fără urmă şi îi va fi peste putinţă să se concentreze. Sper că nu i-ai făcut de petrecanie urmăritorului tău ? A rămas în viaţă, desigur, nemernicul, nu-i aşa ?

— Un derbedeu, înţelegi, un derbedeu mucos. Cînd m-am întors cu faţa la el, i s-a făcut frică... Dar ceea ce vreau să-ţi spun, e mult mai înfricoşător... Tu...

Din nou nu are destul aer şi el se grăbeşte s-o întrerupă :

— Ştiu, ştiu — maică-ta. Întotdeauna te întorci de la ea de parc-ai fi turmentată. Ce-a mai făcut, a declarat greva foamei, n-a mîncat cu poftă prăjiturile „Napoleon" pe care i le-ai dus ?

Ce teribilă concesie îi face amintindu-şi de maică-sa. Bani îi dă, cheltuielile nu i le controlează, dar n-o poate suferi pe soacră-sa : nici bolile ei şi nici discuţiile despre ea.

— Nu, Aloyzas. Ieri s-a purtat cuviincios. Nici un capriciu. Deşi avea un motiv întemeiat : am apărut la ea abia pe la unsprezece.

— Draga mea, tot ce era în adîncurile fanteziei mele s-a epuizat. Ai avut cumva vreun necaz la institut ? Parcă

nu mi te-ai plîns de nimic ! Aloyzas vede că soţia lui se afundă tot mai adînc într-o sinistră vîltoare. Trebuie neapărat să iasă la mal înainte ca torentul tulbure s-o poarte cu el cine ştie unde. Oare din pricina oboselii, a extenuării îi trec ei prin minte lucruri ce încă nu s-au întîmplat ?

— Institutul nu are nici un amestec. Stăm acolo cît durează orele de serviciu — unii cască, alţii sforăie. Nu, nu-i vorba despre asta, dragul meu.

Rămîne perplex în faţa hotărîrii ei de a doborî toate barierele înălţate de el. Uite cum poţi să te rostogoleşti în mlaştină, unde nu ai nimic de care să te agăţi, iar în cap... bîntuie vidul, singura soluţie — să te legi de cuvîntelul cam vulgar *„sforăie"*, dar, se cuvine oare ? Ei bine, e cert că ea exagerează cu dreptul pe care şi-l arogă de a-l indispune. Şi Aloyzas izbucneşte şuierînd mînios :

— Ai de gînd să-mi spui odată ce s-a întîmplat ?

— Cu mine, după cum vezi, nimic. Nu m-a sfîşiat nimeni în bucăţi. Îi aruncă o privire piezişă, — ochii ei sînt alburii ca la peştele alterat. Cu Anicetą. Cu Anicetą L.

— Care Anicetą ? Doamne, ia te uită ce sensibili mai sîntem ! zbiară Aloyzas şi o undă liniştitoare de uşurare îi răcoreşte fruntea înfierbîntată. Va să zică, din ditamai norul — o singură picătură ?

— Dacă mai ţipi, nu mai scot un cuvînt. Dar e ceva sinistru.

— Chiar sinistru ? Haida, de ! Şi Aloyzas, care pornise spre vestibul, se întoarce călcînd apăsat. Dar ce anume s-a întîmplat ?

— Anicetei i s-a întîmplat.

— Am auzit deja că Anicetei. Şi ţie ? Ţie nu ţi s-a întîmplat nimic ?

— Nu, nu m-a sfîşiat nimeni în bucăţi, repetă ea una din mojiciile spuse mai înainte.

Dacă nu era seriozitatea aceasta dementă a Lionginei, Aloyzas ar fi rîs din toată inima, deşi, adevărat, nu-i place să facă aşa ceva. S-a agăţat de el şi nu-i dă drumul, deşi nu se poate spune că-l ţine sechestrat — poftim, poţi pleca sănătos, cît e ziua de lungă, uşile-ţi sînt larg deschise pînă la următoarea criză de isterie, care s-ar putea să fie însă mult mai dezagreabilă.

— Ia stai puţin, n-o cunosc şi eu pe Anicetą asta ?

— A dat odată fuga pînă aici, mai demult, după niște conspecte. E colegă de an cu mine. Una slăbuță, cu sprîncene negre. Suferă de ulcer duodenal.

— Nu e una care pufnea mereu în rîs ? Trebuie să-i lase timp, totuși, Lionginei să-și vină în fire, că doar se istovise destul cîntărind în brațe cine știe de cînd bolovanul, pînă și-a luat avînt să-l arunce.

— Rîdea, pur și simplu. Tu discutai foarte didactic ! Iar pe dînsa orice atitudine afectată o face să rîdă. Mai tîrziu vroia să afle de la mine dacă nu cumva ești de viță nobilă.

— Adevărat ? Perspicacitatea Anicetei îl măgulește teribil pe Aloyzas, dar buzele i se crispează fără să vrea, așteaptă cu sufletul la gură noutatea, care acuși va țîșni purtîndu-l cine știe pe unde.

— Te rog însă, Aloyzas, nu mă întrerupe. Liongina continuă să-i răspundă la întrebări, îl și dojenește uneori și, totuși, Aloyzas nu e pe deplin convins că ea discută, într-adevăr, cu el. Ce-i drept, cine altul, dacă nu el, ar accepta să asculte pînă la capăt pălăvrăgeala ei nătîngă ? Micul lui zîmbet ironic ricoșează fără a produce vreo impresie deosebită asupra Lionginei. Și abia acum observă el că în dimineața asta Liongina s-a gătit, ca și cum nu s-ar duce la serviciu, ci altundeva.

— Așa ceva i se poate întîmpla cuiva doar în vis, într-un coșmar... Imaginează-ți, noi aveam seminar la economie politică, și profesorul docent, ca de obicei, îi căuta Anicetei nod în papură pentru un fleac — chipurile, folosise un termen neadecvat.

— Nici un termen nu e fleac.

— Parcă mi-ai promis să nu mă întrerupi ! ?

Nu-i promisese, dar pentru propria lui liniște, nu mai obiectează.

— Pe scurt, s-a încins o discuție aprinsă, că doar nici Aniceta nu se lasă prostită, așa că tot discutînd amîndoi, n-au observat cum a intrat tiptil în amfiteatru o femeie cu o telegramă în mînă. E vînzătoare, lucrează împreună cu Aniceta. Se uita la noi, ne tot făcea semne, dar pe Aniceta părea s-o evite. Cineva a luat hîrtiuța și i-a transmis-o Anicetei, ea a despăturit-o și cînd a țipat odată ! un țipăt strident, înspăimîntător ! N-am auzit în viața mea un astfel de răcnet...

— În amfiteatru ? De față cu toți ceilalți ? Aloyzas nu e de acord cu cineva care-și manifestă sentimentele în public și totuși acum se preface că e mirat — nu are de ales, trebuie neapărat să anuleze în vreun fel, să îndepărteze acel ceva ce se apropie, amenințînd să-i distrugă echilibrul sufletesc. Să nu dea atenție noutății îngrozitoare, asta n-o să-i meargă ; însă poate reușește măcar să limiteze totul la un cadru adecvat pentru o dezbatere. Capacitatea de a percepe trăsăturile caracteristice formei — este o particularitate distinctă, proprie unei personalități evoluate. Cît despre Liongina, ea n-a pus niciodată mare preț pe determinări și forme. Așa că acum se aruncă din haos într-o spaimă și mai mare.

— Dar ce putea ea oare să facă altceva, ce ? Pentru că pe Vanguté, fetița ei... a doborît-o mașină... pe Vanguté a ei !

— Pe fetiță ?

Evident — doar nu poate fi vorba de o pisică... Aloyzas refuză să intre în amănunte. Evită spitalele, înmormîntările, monumentele funerare, căci și acestea tot pentru morți se fac.

— Vanguté... Vanguté...

Inutil s-o mai întrebe dacă accidentul a fost mortal, sau s-a soldat doar cu rănirea victimei. În privirea încremenită a Lionginei se citește un singur răspuns, deși pentru el nu e prea clar — de ce, cu ce scop și cine are nevoie de absurditatea aceasta sinistră ? Panica o copleșește pînă într-atît, încît chiar și lui i se pare că în jurul ei adie suflul înspăimîntător al morții, — a simțit asta atunci cînd, parcă într-o supremă încercare de a face ceva pentru a se salva, ea s-a lipit de el cu tot trupul. Aloyzas a fost întotdeauna sănătos, încă de pe cînd era micuț în jurul lui se înălțase zidul fortificat al unei alimentații abundente și al permanentei tutele din partea Gertrudei și, totuși, spaima în fața acestei absurdități — moartea, îl obsedase fără încetare tocmai în anii copilăriei. Pe o fîșie de pămînt aflată între niște stinghii albicioase și un gărduț din șipci vopsit în verde, Hubertavičius-ii aveau cîțiva meri, un salcîm și niște tufe de liliac. Dar nici un trecător nu îndrăznea să rupă vreo creangă înflorită, cum se întîmpla în grădinițele celorlalți vecini. Iar ei, proprietarii, nu trebuiau să păzească nimic, pentru că oamenii străini se fereau singuri, atît de cei ai casei, cît și de florile, de fructele lor

— de teamă să nu se molipsească. Perdelele de dantelă de la ferestrele lor păreau că luminează întreaga stradă, într-atît de strălucitor le era albul, înăuntru în casă duşumelele vopsite în roşu luceau fără urmă de praf şi cu toate acestea în permanenţă se auzeau, aidoma barosului ce loveşte nicovala, tusea tatălui, şi odată cu ea cea a frăţiorului său Tautvydas, ţinîndu-i isonul şi dînd impresia că bate şi el în răstimpuri cu un ciocănel. Cu puţin înainte de a se stinge, băiatul n-a mai tuşit — în pieptul lui îngust, micuţ ca la puii de pasăre, horcăia şi scîrţîia ceva — părea că Tautvydas înghiţise lanţul de la bicicletă, care acolo, înăuntru, îşi zornăia din vreme în vreme verigile. Să te ferească dumnezeu să mănînci din farfuria fratelui tău, Aloyzas, — Gertruda nu-i spunea niciodată Aliau, sau Aliuk, cum îl striga mama, — şi nu cumva să te joci cu jucăriile lui ! Dar, mai ales — să nu te gîndeşti la el. Pentru că tu *te-ai născut cu caiţă pe cap*, nu trebuie să uiţi asta, — tu abia împliniseşi un anişor şi gungureai deja, piuiai ca un puişor, iar la doi ani ai pus-o la punct pe o tuşică din vecini, venită să împrumute nişte sodă, că de ce, pasămite, vrea să ia de la noi ceva care nu-i aparţine ! El îşi iubea frăţiorul, dar era obligat să se iubească numai pe sine, să se iubească şi să-şi amintească mereu că s-a născut cu căiţa pe cap, că viaţa o să-i fie îndelungată şi fericită, că i se prevesteşte un destin fără seamăn, poate chiar uluitor, că i-a fost hărăzită o menire deosebită, adevărat, încă necunoscută, dar care, în orice caz, va fi grandioasă. De fiecare dată cînd Gertruda nu se afla prin apropiere, mama îl expedia în curte pe ditamai mototolul, care abia se mişca pe picioarele lui şubrede, înfofolit cum era în haine călduroase. De ce îl gonea ? Oare pentru ca să vadă lumea şi cu ochii proprii, nu numai cu ai Gertrudei ? Pe crengile pomilor şi jos, sub ei, merele putrezeau — dacă le-ar fi dat cuiva degeaba şi tot nu le-ar fi luat nimeni. Albinele bîzîiau vesele, prin iarbă mişunau o mulţime de furnicuţe negre, ia te uită, o iau şi ele la goană de la noi ! Oare şi lor le e teamă ? Dar cum poţi să-i sileşti pe oameni să creadă că au nevoie de tine şi că te-ai născut cu căiţa pe cap nu numai pentru a realiza năzuinţele sorei tale, ci şi pe acelea ale lor ? Respectînd indicaţiile fiicei, mama spăla foarte des duşumelele, aerisea lenjeria de pat, opărea cu apă clocotită vesela, însă totul, chiar şi

masa răzuită și spălată pînă la luciu, dezmințea prin discreta sa strălucire sublimele proorociri ale Gertrudei.

— Cum spuneai că o chemă, Vanguté ?

Da, e cu mult mai bine că e vorba de Vanguté, pe care n-o cunosc, decît de frățiorul meu Tautvydas, care odihnește demult în micul său sicriu. Pe mîna lui uscățivă mătăniile semănau cu un lanț de bicicletă ; vai, cît m-am mai bucurat atunci : în sfîrșit, bine că a fost îngropat în pămînt lanțul acela nesuferit, așa că n-o să-l mai aud zornăind și scîrțiind în pieptul fratelui meu, adică într-un piept de om, chiar dacă părea a fi al unui pui de pasăre.

— Haide, Aloyzas, nu te mai preface că nu știi nimic ! Doar ți-am povestit. Anicetą ne-a împuiat capul la toți cu Vanguté a ei — în glasul Lionginei, care continua să stea strîns lipită de el, se strecoară o undă de căldură și ți se pare că, în timp ce vorbește, fetița o să se încălzească și o să poată reveni la viață. *Cine bîzîie așa ? O albinuță. Dar ce nume de familie are albinuța ? Bondar ? Dar țînțarul, are și el nume de familie ?* În timpul pauzelor rideau toți cu lacrimi de istorioarele astea ale Anicetei.

— Era copilul ei ?

— Nu, nu era al ei. Al fratelui ei era. Unicul copil la părinți. Fratele e invalid, are o soție tînără și foarte firavă, care nu poate să aibă copii, mereu avortează. Cînd Vanguté s-a îmbolnăvit de febră paratifoidă, Aniceta s-a internat cu ea în spital. Îți dai seama cît de mult trebuie să iubești un copil, ca să te internezi cu el într-un spital de boli contagioase ? Am crezut că inima Anicetei n-o să reziste, răcnea cît o ținea gura și se izbea cu capul de pereți.

— Înțeleg. Și nu încape nici o îndoială că tu n-ai putut s-o lași singură și ai alergat după ea ! Așa-i ?

— Dacă ai fi auzit-o cum se zbuciuma de durere !

— Deci, ai condus-o la gară ? Foarte frumos din partea ta. Și ce-a fost mai departe ?

— N-a mai fost nimic. Și nici n-o să fie. Noi nu întîrziem cumva, Aloyzas ?

— Nu, nu întîrziem. Dar nu mi-ai spus ce-ați făcut la gară ? Aloyzas sesizează că nu i-a spus tocmai esențialul, îi e teamă, se vede, și ei, să nu se prăbușească din nou în torentul de lavă.

— Ce-am făcut ? Am degerat o oră încheiată în gară Aniceta a plecat, iar eu am tras o fugă la mama. Altceva ce te mai interesează ?

— Ai remuşcări că n-ai plecat cu prietena ta ? Draga mea, dar nu trebuie să suferi atîta pentru fetiţa asta... Cu infinit de mare precauţie încearcă să se apropie de torentul clocotitor. Nu pronunţă numele, pentru că şi numele copilului adie a moarte. La fel ca numele lui Tautvydas. Într-un sertar al scrinului lor de acasă se afla un giulgiu. I-l arătase chiar frăţiorul lui. Abia aşteptau toţi să vină Costeliva să-l ia cît mai repede ! Atît din milă pentru el, cît şi de teamă ca lanţul de bicicletă să nu înceapă să zornăie şi în piepturile lor. — Este într-adevăr ceva nespus de trist, dar oare ai tu vreo vină ? Sau conştiinţa ta ? Ia gîndeşte-te puţin, nu-i destul că îţi îngrijeşti cu atîta demnitate mama grav bolnavă ?

— Ah, iar ai început să vorbeşti ca atunci, cu Aniceţa. Conştiinţă, demnitate ! Te pomeneşti că de asta m-a şi întrebat ea dacă nu cumva eşti de viţă nobilă ?

— De altfel, să ştii, Liongina, că familia tatălui meu, Ignas Hubertavičius, este realmente de obîrşie străveche. Ne tragem din vechii Žemaitijos-i, nobili scăpătaţi. Taică-meu avea chiar şi o seamă de acte...

Şi brusc se opreşte, înţelegînd că nu e deloc momentul să se fălească cu arborele său genealogic.

— Şi de ce nu mi-ai spus mai demult ? Aş fi plesnit de mîndrie... În ceea ce mă priveşte, ştii bine că nu e cazul să vorbim de cinste şi conştiinţă. Pe mama o compătimesc, pur şi simplu ; cîteodată o compătimesc, cîteodată o urăsc.

În clipa aceasta întreaga ei fiinţă e vulnerabilă, descoperită ca o rană de pe care a fost smuls pansamentul. Te fereşti s-o atingi de teamă că o să ţipe de durere. Ce bine ar fi să-şi ia inima în dinţi şi să pătrundă în adîncurile sufletului rănit, deschizîndu-şi totodată pe al său, ca la o spovedanie şi astfel să reunească suferinţa şi pierderile amîndurora într-un singur tot, într-o unică şi indivizibilă suferinţă. Să-şi zvîrle cît colo *căiţa de pe cap*, care-i ţine de cald destul de puţin, vai, mult prea puţin. Să se scufunde împreună în adînci abisuri şi tot împreună să iasă apoi din nou la suprafaţă. De fapt, pînă acum ei doi nu trăiseră niciodată o suferinţă comună, în afară poate doar de cea de atunci, cînd se aflau în munţi, în munţii aceia perfizi ! — însă acolo, fiecare din ei suferise în felul său. Dar oare e cu putinţă să începi viaţa de la capăt acum, cînd cea mai mare parte din ea s-a şi scurs ?

— Să porți de grijă unei femei atît de grav bolnave... Și în loc să-și îmbrățișeze soția, el o bate ușurel pe umăr. Care alta ar fi dat dovadă de atîta răbdare ?

Liongina clatină din cap, de astă dată cu mai puțină îndărătnicie : ce amestec are mama aici ?

— Lionge dragă, tu nu-ți aparții doar ție. Aloyzas face o scurtă pauză și fără a aștepta ca, eventual, să fie contrazis, continuă aproape în șoaptă : Uită-te la mine, privește-mă ! Aș fi fost eu în stare să scriu dacă nu erai tu ? Crede-mă, aseară, în timp ce stăteam cu urechea ațintită să-ți aud pașii, n-am fost capabil să scriu nici măcar un rînd... Doamne, cîte nu mi-au trecut prin minte. De fiecare dată cînd aici aproape, pe stradă, goneau troleibuzele, mi se năzăreau fel de fel de monștri.

— Da, Aloyzas, știu, cartea ta. Îți mulțumesc că mi-ai amintit. Și ai dreptate. La toți m-am gîndit, în schimb pe omul cel mai apropiat, și cel mai drag, l-am uitat. Liongina și-a coborît pleoapele să n-o mai vadă pe Vanguté alergînd după albinuță. *Dar ce nume de familie are albinuța ? Bondar ?* Apoi, imediat, le strînge tare, tare de tot, pentru a goni imaginea dureros de minunată apărută pentru o clipă. Obrazul bărbierit cu grijă al soțului miroase a apă de colonie, mirosul o amețește, învăluie într-o pîclă străvezie spaima pentru cele petrecute și, laolaltă cu spaima, și mica foaie de hîrtie cu careul de cuvinte încrucișate, pe care a descoperit-o, și nu pentru prima oară — ci ori de cîte ori șterge praful de pe biroul lui. N-ar recunoaște pentru nimic în lume că nu-l uitase nici o clipă pe Aloyzas, mai ales atunci cînd a luat-o la fugă părăsind-o pe Aniceta, pe biata Vanguté, — Altădată să nu mă lași să-ți povestesc, Aloyzas ! Uite, cînd o să-ți termini cartea, o să organizăm o petrecere. O să fie cea mai frumoasă zi din viața noastră, nu-i așa, dragul meu ?

— Așa e, draga mea. Cine are de înfăptuit un țel măreț, acela trebuie să învingă toate obstacolele...

— Îți promit că de azi înainte niciodată n-o să mă mai auzi plîngîndu-mă de ceva ! Pentru că lucrul cel mai important e buna ta dispoziție. Nu-i așa, Aloyzas ?

— Așa e, Lionge.

— O să mă fac luntre și punte, pentru ca nici un fel de griji să nu te mai îndepărteze de la masa de scris. Nici un fel !

— Tu ai fost întotdeauna sprijinul meu cel mai devotat.

— Nu-i adevărat ! Sînt proastă, rea, am căutat să mă răzbun pe mine însămi. Dar îţi jur că aşa ceva nu se va mai repeta, n-o să-ţi mai dau niciclnd prilejul să te plîngi de mine.

Faptul că raţiunea i-a revenit pe neaşteptate în timp ce chipul i-a rămas în continuare ca de ghips, i se pare cam suspect lui Aloyzas, dar consideră că e mai bine aşa decît s-o vadă autoflagelîndu-se în mod absurd pentru o vină inexistentă. O, da, halucinaţiile sînt lăcuste lacome. Hrana lor o constituie voinţa lipsită de hotărîre, sentimentele răvăşite, imaginaţia înfierbîntată. Şi, deşi e jenant să-şi amintească, trebuie să recunoască totuşi că aseară delirase şi el. Prin urmare, putem pune punct, draga mea ? Cu cît mai puţine emoţii de felul celei de aseară, ba chiar şi al acesteia de azi dimineaţă, ne vlăguiesc raţiunea, cu atît mai necuprinse devin spaţiile în care ideea liberă îşi poate lua zborul.

În timp ce coboară scara ei se ţin de mînă, împletindu-şi degetele, reuniţi prin măreaţa lui menire, care peste zi, e-adevărat, îşi va mai diminua puţin luciul din pricina cenuşiului toamnei, a poverii apăsătoare de griji cotidiene, ca şi a altor numeroase lucruri fără importanţă. Deocamdată, însă, nici intemperiile şi nici gîndurile de altă natură nu vor izbuti să-i întunece cîtuşi de puţin strălucirea. Dar strada sfîşie solidaritatea lor şi iată-i păşind deja fiecare separat, ca şi cum nu şi-ar aparţine unul celuilalt. Se ştie doar că asupra lui se îndreaptă zeci de ochi : ai vecinilor, ai studenţilor ce locuiesc prin apropiere. Aşa că el o depăşeşte întotdeauna cu o jumătate de pas, pentru ca nimănui nici măcar prin gînd să nu-i treacă ideea că ei doi sînt la fel cu toţi ceilalţi — perechile acelea mergînd braţ la braţ, despre care nu ştii niciodată care din doi e cap de familie, bărbatul sau femeia. Aşadar, priviţi-o, aceasta este soţia sa — păstrătoarea căminului său, o funcţionară obişnuită, — nici chiar în gînd Aloyzas nu precizează că Liongina e dactilografă — şi priviţi-l pe el, savantul care promite foarte mult, asistent la facultate şi, firește, viitor profesor. Oricine-l întîlneşte dimineţile — văzîndu-l cum trece ţanţoş, cu bărbia puţin înălţată şi răspunzînd la saluturi cu un aer indiferent, abia ridicîndu-şi pălăria cu două degete — îşi spune fără

a avea vreun dubiu : trebuie să fie un tînăr profesor, acesta nu poate fi decît profesor ! Pînă şi Lionginei — contaminată deja de agitaţia generală a dimineţii — i se pare că soţul este mai bun, mai prezentabil, mai impunător decît toţi ceilalţi bărbaţi. Doar o clipă le-a mai rămas să fie împreună şi, totuşi, la despărţire ea nu îndrăzneşte să-şi apropie obrazul de obrazul lui. Iar ca să-i dea mîna ca unui străin, se jeneză. Aloyzas o atinge uşurel cu umărul şi ea îl petrece cu privirea pînă cînd silueta soţului dispare în vîltoarea străzii.

Şi-atunci, în timp ce el se depărtează purtat de o forţă oarbă necunoscută, aceeaşi forţă ce o împinge şi pe ea în direcţia opusă, Liongina surprinde, sau poate i se pare doar că surprinde, privirea plină de implorare pe care Aloyzas, întors cu faţa spre ea, i-o adresează : ai încredere în mine, draga mea ! Ai încredere chiar dacă te îndoieşti, chiar dacă eu însumi nu mai cred în mine !

— Hubertavičiené, te cheamă şeful ! Liongina, care tocmai scotea husa de pe maşina greoaie de scris, are impresia că vocea secretarei e penibil de violentă. Te aşteaptă demult.

— După cîte ştiu — e nouă fix.

— Nu mă interesează ce ştii dumneata ! Şeful a venit acum o jumătate de oră. Te aşteaptă în biroul lui.

Furia aceasta cu dinţişori ascuţiţi de şobolan şi fundă de şcolăriţă e gata la orice de dragul şefului său. Porunceşte tuturor imitîndu-l, cu singura deosebire că ţipă mai ascuţit şi e mai cicălitoare decît el. Urmîndu-şi suveranul, ea s-a transferat de la o instituţie mult mai mare la acest serviciu. Nu demult duetul lor făcea să tremure nu numai cîteva încăperi, ca aici, ci zeci de birouri — glasurile lor bubuiau autoritare băgînd spaima în instituţiile şi serviciile subordonate. Iar înainte de asta, basul şefului se auzise tunînd într-o mică localitate dintr-un îndepărtat fund de ţară, printre pini şi nisipuri, unde-i convingea pe ţărani să se înscrie în colhoz. Ţinutul era minunat : sol nisipos, hrişcă şi ciuperci. Ţăranii, naivi şi neştiutori de carte, pasionaţi culegători de ciuperci, toţi pînă la ultimul, se agăţaseră cu mîinile de cozile propriilor căluţi, împotrivindu-se să-i dea. Cînd făcea agitaţie, el le promitea marea cu sarea, crezînd şi singur în ceea ce le spunea, cîteodată însă era, desigur, nevoit să mai ia de guler pe cîte cineva, sau chiar să-l convingă cu patul armei. Peste puţin timp,

şi tot acolo, a ajuns şi celebru : după ce îşi înaintase deja raportul cu privire la colectivizarea încununată de victorie — în procent de sută la sută — o împuşcătură dintr-un tufiş i-a zdrobit laba mîinii stîngi. Toate acestea Liongina le aflase din memoriile şefului, pe care i le scrie un ziarist cu mutră de popîndău — umblă încălţat cu nişte ghete foarte uzate, cu vîrfurile săltate mult în sus. Mîzgăleşte ceva pe cîteva hîrtioare şi-apoi încearcă să vîneze de pe la cineva o bancnotă de cinci ruble, să se dreagă după beţie. Cum nu-i o treabă deloc simplă s-o înduplece pe secretară, caută să-i înduioşeze pe ceilalţi funcţionari cu suflet mai milostiv. De curînd Liongina îi dactilografiase un nou capitolaş. Nu destul că s-a chinuit o mulţime pînă să descifreze hieroglifele strîmbe ale scribului, a trebuit, pe deasupra, să scoată şi ea din buzunar o rublă şi cincisprezece copeici. Asta pentru că, spunea el, o rublă înseamnă pomană, pe cînd o rublă şi cinsprezece reprezintă o datorie decentă. — Începe prost ziua mea, îşi zise Liongina indispusă, probabil că am făcut o mulţime de greşeli. Dar, mă rog, după cele întîmplate ieri, n-au decît s-o învinuiască de orice, puţin îi pasă ; va trebui doar să-şi impună să tacă din gură, ca nu cumva să le stîrnească milă.

Se ridică de pe scaun şi avînd senzaţia că picioarele îi sînt de lemn, o urmează pe secretară. Furia nu-i aruncă nici o privire, exprimîndu-şi în felul acesta dispreţul, însă taioraşul nou de pe ea i-l evaluează dintr-o privire. E din jerseu, strîns pe corp şi are o culoare plăcută, roşu-închis. Ce bine că mi l-am pus, se felicită Liongina în sinea ei, deşi nu mai are timp să se consoleze cu superioritatea toaletei sale — dincolo de uşa biroului se auzea vuiet de cascadă.

— Ei, gata ? ai isprăvit cu manichiurile şi pedichiurile dumitale ? Ca şi cum eu n-aş avea altă treabă decît să stau şi să aştept cînd o să binevoieşti dumneata să apari ! se prăvăleşte asupra ei, gata s-o trîntească la pămînt, basul bubuitor.

Aplecat deasupra biroului său, ţinînd în mîna dreaptă un creion, se află în faţa ei un uriaş cărunt, pe trupul căruia costumul şi cămaşa cumpărate de gata sînt prea strîmte. Creionul — e şi acesta neobişnuit, de dimensiuni gigantice şi împodobit cu vederi din Leningrad. Cît e ziua de lungă, în timp ce examinează hîrtiile aduse la semnat,

șeful nu-l lasă din mînă. La drept vorbind, nu prea are ce face el aici : instituția e lipsită de importanță, minusculă, extrem de pașnică și de bine organizată, o instituție în care toate situațiile statistice sînt prelucrate de femei — contabile sau funcționare obișnuite la serviciul de contabilitate — astfel că șefului nu-i rămîne altceva de făcut decît să-și deseneze pe hîrtii complicata sa iscălitură. Tînjind după o activitate agitată, el își pune pe alergătură funcționarii, încurcă rînduiala statornicită, pretinde în fel și chip accelerarea ritmurilor. În asemenea momente ochii de sub sprîncenele sale stufoase și cărunte aruncă fulgere, întocmai ca pe vremuri, căci iată, în sfîrșit, acționează, nu mai e nevoit să stea cu privirea ațintită într-un punct fix, așteptînd ceasuri în șir să sune vreun telefon, care abia dacă izbutește să-i risipească plictiseala. Pe măsuța rotundă de lîngă birou se află trei aparate, fiecare de altă culoare. Par flori de hîrtie ce nu se ofilesc niciodată și nu au miros.

— Poftim, admiră-ți opera ! Mi-ai făcut bucata, iar eu îmi storc creierii cum să ies din încurcătură !

Din pricina acestei noi salve, abdomenul Lionginei se încleștează într-un spasm. Celelalte părți ale trupului nu și le mai simte. Cu cotul stîng, șeful împinge către ea de-a lungul întregii suprafețe a mesei o coală de hîrtie. Liongina recunoaște că e ceva dactilografiat de ea, deși deocamdată nu deslușește nici un cuvînt și, cu atît mai puțins, vreunul care să fi fost scris greșit.

— Se poate una ca asta ? Va să zică, după părerea dumitale, la noi în Lituania organele puterii mai sînt reprezentate și acum de biserică ? ! În loc să scrii *muncitoresc-țărănesc*, dumneata pui — *creștinesc !*[1] Cu vreo zece ani în urmă știi unde te-ar fi azvîrlit pentru o astfel de greșeală ? Sigur, dumneata n-ai de unde să știi. Ești din generația foarte delicată. Crescută în sere.

— Sînt foarte obosită, tovarășe șef. Am o mamă grav bolnavă. Vocea tînguitoare, cu inflexiuni slugarnice, o dezgustă și pe ea.

— Dar cine figurează la mine în statele de plată — dumneata sau mămițica dumitale ?

---

[1] În limba rusă eroarea e de o singură silabă : ***hristianskaia*** (creștinesc) — în loc de ***krestianskaia*** (țărănesc).

— Doar ştiţi şi dumneavoastră că studiez şi la curs seral.

— Mă rog, să-ţi fie de bine ! N-ai decît să studiezi sănătoasă ! Noi nu ne opunem.

— O să rebat îndată repejor, curăţel, frumos, continuă ea în acelaşi spirit. Fără nici o greşeală...

— Încă o singură „greşeală" din asta — şi-o să zbori de-aici ca din puşcă ! Însă lucrarea n-am să ţi-o dau s-o rebaţi ! şi, brusc, mînia lui se potoleşte. O să corectez singur, de mînă. Hei, ce te uiţi aşa la mine, ce, crezi c-am să te mănînc ?

— Atunci pot pleca, tovarăşe şef ? Am mult de lucru, şi din nou simte ceva în abdomen, un fel de ghiorăit suspect, în vreme ce muşchii gîtului şi ai umerilor îi tremură cuprinşi de sfîrşeală, ca şi cum ar fi ridicat o uriaşă povară.

— Ai tot timpul să lucrezi ! Ia te uită, dumneaei, vezi doamne, are mult de lucru. Iar eu trîndăvesc, nu-i aşa ?

Din clipa asta şeful n-o mai înspăimîntă — aşadar, nu mai trebuie să se transfere în altă parte ! — şi, brusc, pe Liongina o cuprinde un alt simţămînt, de care îi e greu să scape : mila, mila aproape maternă a femeii faţă de bărbatul acesta neglijat, lipsit de îngrijire şi cu o viaţă sufletească atît de încîlcită. Iar pe deasupra în mintea ei se furişează şi un alt mic gînd, unul poznaş. Ehei, altfel de secretară i-ar trebui lui în locul furiei — papagalul acesta vorbitor îmbibat de răutate... Şi o altă femeie... În faţa ochilor minţii îi apare blonda cu sîni mari şi obraji rumeni. Dacă şi-ar pune pe cap o boneţică albă şi apretată, ai jura că-i bufetieră la vreun birt unde vinde vodcă lungită cu apă.

— Toată vlaga din trup mi-a supt-o copilaşul dumnealui, se plîngea ea colegelor Lionginei, odată cînd, directorul fiind plecat din instituţie, dăduse buzna în biroul lor. N-a supt numai lapte de la sînul meu, mi-a băut şi tot sîngele din vine ! Doar vedeţi că m-am uscat de tot !

Ochii femeilor, care observaseră pînă şi firul ce i se dusese la unul din ciorapi, nu descoperiseră însă la nevasta şefului nici unul din semnele acelea de uscăciune de care vorbea ea. Probabil că altceva se usca în inima sau în capul ei.

Da, Lionginei îi e tare milă de el... Pare un copac retezat de la rădăcină... Nestăpînit din fire, se aprinde uşor,

dar supărarea îi trece repede... Ce-ar fi dacă s-ar apropia încetişor şi i-ar ciufuli părul cărunt, care, deşi rărit deja, mai continuă să se proţăpească încă şi acum, semeţ ca o perie. O clipă îşi şi închipuie că atinge cu degete tremurătoare pielea uscată a capului, vai, cît de penibil ar fi pentru ea dacă ar face-o !

— Mai rămîi şi tu puţin aici ! Că doar nu-ţi dă mîncarea în foc ! Acum o tutuieşte, deci partea oficială a audienţei a luat sfîrşit. Ai răbdare ! Nici prin minte nu-i trece s-o invite să ia loc pe scaun. El însă a sărit de la biroul său şi nu-şi mai află locul, măsurînd odaia dintr-un colţ în altul.

— Închipuie-ţi, a încuiat copilul în baie ! Nu spune cine l-a încuiat, dar pentru Liongina e cît se poate de limpede totul. L-a ţinut aşa o jumătate de zi. Dacă începi să ţipi — i-a zis — dau drumul la robinete şi te las să te îneci ! Din pricină că a urlat atîta, copilul a făcut hernie. Îţi vine să-ţi ieşi din minţi, nu alta !

— N-ar fi rău s-o duceţi la un doctor.

— Ţi-ai găsit ! E şireată, bestia ! Faţă de străini e prietenoasă, blîndă, de zici că-i bună de pus la rană. O întruchipare a maternităţii fericite ! Iar cînd nu sînt alţii în jur, îţi face viaţa iad ! Copilul ei, născut de ea, şi nu-l iubeşte. Ce-i de făcut ? Oare n-ar fi mai bine să divorţez ? Şi vorbind, ochii lui lacomi încearcă să deslueşască un răspuns în privirea ei evazivă dar în acelaşi timp plină de compasiune. Alţii, nu vezi ? divorţează şi gata ! Şi încă de mai multe ori. Dar copilul ?

— Ei, vedeţi, tocmai asta e, copilul...

— De ce oftezi ? Eu aştept un sfat... şi ea stă şi oftează. De oftat, ştiu să oftez şi singur, n-ai grijă ! Şi să scrîşnesc din dinţi ştiu, sau să-i dau peste bot duşmanului ! Pe cînd aici, unde-i duşmanul ? Să mi-l arate mie cineva cu degetul şi-atunci... Ei, bine, haide, du-te, că altfel, cine ştie, te pomeneşti că o să te apuci şi de bîrfit, chipurile, mi s-a spovedit şeful.

— N-am obiceiul să pălăvrăgesc.

Încă o clipă şi Liongina, nemaiputîndu-se stăpîni, s-ar fi năpustit în colţul odăii unde se afla creionul acela gigantic, strîns în pumn şi privirea plină de tristeţe aţintită în perete. Dar, de la pasul acesta ireparabil — fără îndoială, va trebui să-şi caute un alt loc de muncă ! — o reţine, ţintuind-o locului, o cumplită bănuială, în care la

început îi vine greu să și creadă : haida-de, ia vezi, chiar atît de sinceră, de dezinteresată e mila ta ? !... Bineînțeles, îți este milă și de copilaș, și-l compătimești și pe tatăl acesta bătrîn, dar cel mai mult te îngrijorează altceva : pentru tine, omul acesta reprezintă conducerea. Unde în altă parte vei putea găsi tu un loc mai bun decît cel de aici ? Ce importanță are că îl auzi mereu tunînd și fulgerînd, atîta timp cît poți să vii și să pleci de la slujbă după pofta inimii. Unde și cine ți-ar mai îngădui una ca asta ? Numai și numai de bunăvoința șefului depinde s-o scoți la capăt cu seralul pînă la obținerea diplomei și, pe deasupra, și cu îngrijirea mamei grav bolnavă.

— Vai de mine, astăzi am atîta de lucru ! spune tare Liongina, cu o voce melodioasă, și se retrage cu spatele înainte spre ușă, cuprinsă dintr-o dată de teamă — nu cumva să-și închipuie cine știe ce intrigantele de la birou. Gîndul acesta o îngrozește de-a binelea, însă totodată o și ajută să se descotorosească de altă constatare neplăcută : așadar, uite că se pricepe să fie și ipocrită, să afișeze o compasiune lipsită de sinceritate !

Pe raftul din fața mașinii ei de scris, teancul de pagini dactilografiate crește văzînd cu ochii. Este primul și, întotdeauna, teancul acesta are ceva aparte, nu apucă să se îmbibe de oboseală și de enervare, nu are nici o ștersătură, e curat, plin de făgăduieli, întocmai ca prima zăpadă, sau ca cea dintîi baie în rîu. Mai tîrziu, ceilalți vor tulbura apa, vor călca în picioare troienele — vor mîzgăli paginile îngrijit dactilografiate.

— Salut, Lionge ! Ce faci ?

— Bat. Da' tu ?

— Durui și eu !

E un mic duet : Liongina și responsabila grupei lor de la seral, dactilografă și ea. Cînd se întîlnesc, nu prea reușesc să se apropie sufletește una de cealaltă, în receptoarele telefoanelor însă, prietenia lor își învolburează spuma jucăușă ca cea a șampaniei.

— Ascultă, Lionge, eu le-am sunat de aici, pe rînd, pe toate fetele noastre la telefon și toată lumea a votat pentru coroană.

— Ce fel de coroană ?

— Ei, o coroană pentru biata de Vanguté. Punem la bătaie fiecare cîte două ruble, două ruble de căciulă, stăruie responsabila, sesizînd că Liongina n-o susţine deloc. Da' ce-i cu tine, ce ai ? Nu eşti de acord ?

— Doamne fereşte ! Receptorul e gata să-i alunece din palma năclăită brusc de o transpiraţie abundentă. Cum a fost cu putinţă să uite de sărmana Vanguté ? Atunci credea c-o să se desfacă pămîntul sub picioarele ei înghiţind-o, nu mai vroia să trăiască, nu mai vroia să-şi iubească soţul — şi acum, gata ? a uitat-o ?... — Contribuie tu şi pentru mine. În regulă ?

— Stai puţin, că n-am terminat. Lumea cere să fie trimisă la faţa locului o delegaţie.

— Foarte bine !

— Nu mă-ndoiesc că vrei să mergi şi tu, nu-i aşa ?

— Eu ?

— Merg cu tine, doar n-o să te duci de una singură.

— Regret, dar... eu...

— Ce, l-a apucat turbarea pe stăpînu-tău ? Responsabila îi spune stăpîn — şefului lor. Vrei să-ţi fac eu rost de un certificat medical ? Una din prietenele mele are un prieten — măcelar la un spital...

— De unde-ai mai scos-o şi pe asta ? Nu-mi interzice nimeni. Eu şi singură am...

— Ascultă, eşti sau nu prietena Anicetei ?

— Bineînţeles că sînt, draga mea. Mi-e foarte, foarte milă de ea. Şi de ea, şi de nefericitul ei frăţior, şi de cumnata aceea bolnavă care n-o să mai poată naşte niciodată o altă fetiţă. Dar cel mai tare mi-e milă de micuţa floare călcată în picioare, de Vanguté. Nu-mi iese din minte cît de frumos vorbea ea... Însă, vă implor, nu mă siliţi să merg acolo !... Eu...

— Ce ! Nu suporţi înmormîntările, nu-i aşa ?

— N-nu... În general, da. Ah, nu mă mai chinui, pentru dumnezeu !

Ce greu a reuşit s-o scoată la capăt, noroc cu responsabila care i-a dat ideea cu înmormîntările. Iată : în jurul chipului micuţ şi alb al lui Vanguté semănînd cu o lună încremenită, s-au aprins pentru o clipă şi s-au stins îndată nişte lumînărele galbene. Broboadele negre şi ciorapii negri de capron s-au contopit cu întunericul cimitirului şi totodată şi cu mila ei, care chiar dacă îi sfîşie inima, ea ştie că e doar o milă ipocrită.

Dar cel mai tare mi-e milă — de micuța floare călcată în picioare. Da, vorbele acestea atît de binevenite le rostise gura unei femei limbute, căreia, de fapt, nu-i este milă de nimeni. Va să zică, de azi înainte o să fiu o femeie lipsită de inimă ?

Micul **teanc de** pagini proaspete, de astă dată altul pus tot acolo pe raft, e de un cenușiu murdar. Nu vor mai fi de-acum pagini curate care să-ți mîngîie sufletul. Ah ! De n-ar mai auzi țipetele disperate ale Anicetei. De nu le-ar mai auzi !

— Draga mea, de unde nu e, nici dumnezeu nu cere. Totuși, să știi, Liongina, că ești mult prea sensibilă ! Tăcerea prelungită a interlocutoarei sale i se pare suspectă responsabilei de grupă. Nu-i nimic, înhămăm noi pe altcineva la treaba asta dacă tu ești bolnavă... Sau poate că ai altceva ?... Poate că tu... Ei bine, bine, gata ! Nu te mai întreb nimic.

— O să-mi naști copii, scumpa mea. Întîi un fiu și pe urmă — o fiică. Dacă se va întîmpla să fie gemeni, o să întîmpinăm bucuroși și o pereche ! i-a declarat Aloyzas cu toată seriozitatea, fără urmă de zîmbet, aproape imediat după ce s-au întors din călătoria de nuntă, care, în loc să consolideze, era cît pe ce să destrame, să rupă legătura lor fragilă.

Da ! Era absolut necesar să scape de toată harababura, să răpună mormanele de piatră ce se ridicaseră acoperind nu numai bolta înaltă a cerului, dar și sufletele lor. În primul rînd, Aloyzas renunță la ochelarii fumurii — da, da, universul se cuvine să-l vezi cum se prezintă el și nu așa cum ai dori tu să fie ! În sinea lui se înfiripa o convingere fermă : totul o să se schimbe în bine, de îndată ce va apărea noul vlăstar, pentru care trecutul părinților o să însemne doar petecul de pămînt în care și-a înfipt el rădăcinile. Îndată ce acesta va începe să se tragă spre soare, va pretinde să i se rezerve un loc al său, atît în spațiu cît și în inimi, ignorînd cu ostilitate tot ceea ce nu contribuie la năzuința lui de a crește, de a se înălța. Nu se știe cine îi șoptise lucrul acesta, poate chiar Gertruda, dar oricum, fie că-l îndemnase ea, fie că se hotărîse din proprie inițiativă, cert este că Aloyzas era decis acum să taie nodul gordian dintr-o singură lovitură. Emoția copleșitoare stîrnită de apariția noii vieți, bucuriile și grijile

ce îi vor asalta, le vor ajuta să astupe surpătura ce se căscase nu se știe exact unde, dar care putea să se deschidă din nou sub picioarele lor în orice clipă, de îndată ce unul dintre ei ar aluneca pe neașteptate. Aloyzas simțea cu întreaga lui ființă : surpătura n-a fost încă astupată, în pofida faptului că Liongina, care se prăbușise din înălțimi, se străduia din răsputeri să uite forța de seducție a munților. Își tîrîse cu greu și atît de multă vreme picioarele prin cenușa care se răcea din ce în ce mai mult, încît chipul și gîndurile ei au devenit și ele cenușii. Dacă cineva s-ar încumeta în prezent să-i amintească cum, nu de mult, încercase să zboare fără aripi, nu i-ar da crezare. Ce-i drept, cu puțin timp în urmă, pe tăblița școlărească de ardezie a cerului din sud mai licărise încă într-o fulgerare de-o clipă formula de nepătruns a imposibilului, însă, brusc, un burete îmbibat de apă s-a izbit cu zgomot tocmai acolo, astfel că în locul formulei n-a mai rămas nimic altceva — doar o pată murdară și spălăcită. Strălucirea înflăcărată din ochi i s-a decolorat, iar unda aceea de tristețe reținută dinainte nu s-a mai întors în ei. A murit și Liongina cea bîntuită de disperări și cea care se temea pînă și de propria-i umbră. Acum mișcările-i sînt lipsite de vlagă, privirea indiferentă, de parcă tot ceea ce o înconjoară nu e decît ceva provizoriu, plin de nesiguranță și care urmează să rămînă tot astfel, neschimbat... pentru totdeauna.

De astă dată Aloyzas nu mai vroia să tărăgăneze, n-a mai continuat să pufăie enigmatic din pipa sa, ci, plin de fermitate, a orientat întreaga lor viață către un alt făgaș — copiii trebuiau să-și facă apariția acum, fără întîrziere, și nu abia după terminarea volumașuui său, așa cum plănuiseră ei mai demult. De altfel se grăbea și el să-și consolideze ambițiile de mascul — îl preocupa mereu ideea de a găsi o modalitate prin care să înlăture definitiv din conștiința ei orice i-ar fi putut aminti de celălalt bărbat, de farmecul și superioritatea lui. Știa că Liongina nu aparținuse nici unui alt bărbat în afara lui, dar fie și numai gîndul la o astfel de posibilitate îl înfuria peste măsură, îl acoperea din cap pînă în picioare de o transpirație rece și-i încleștea spasmodic pumnii. Atîțat în felul acesta, abia dacă mai avea vreme să smulgă rochia de pe ea, iar apoi, încă transpirat, sleit de puteri, cuprins de turbare din pricina nereușitei, începea s-o dorească din nou. Indi-

ferentă la început față de mîngîierile soțului, Liongina doar accepta cu resemnare să fie îmbrățișată ; treptat, însă, asaltat de nepotolita **lui** înverșunare, trupul ei a învățat să-i răspundă, să iasă **în întîmpinarea** dorinței lui, **așa încît cîteva** clipe trăia **și ea** împreună cu el aceleași impulsuri, pînă în momentul totalei abandonări reciproce, după care Aloyzas începea să-și simtă sufletul cuprins de o nouă nădejde, iar ea — de deznădejde, ca și cum l-ar fi mințit în mod conștient. Bine, dar trupul ei, de fapt, nu e ea însăși, ci doar un obiect care, răspunzînd înfierbîntatelor efuziuni ale bărbatului său, gemea de plăcere sau de durere, cu un glas care într-adevăr era al ei. Însă în timp ce trupul consimțea : ei bine — vrei gemeni, dragul meu ? poftim, n-au decît să fie gemeni ! — sufletul ei striga : *nu !* în pofida faptului că își poruncise sieși să fie ascultătoare, gata să facă absolut tot, indiferent ce **i-ar** putea pretinde el, soțul legitim. Treptat, s-a obișnuit chiar să aștepte mîinile lui, căutările febrile și insistente ale acestora, de parcă trupul i-ar fi fost un continent încă neexplorat, incapabil să se cunoască pe sine, pînă în clipa în care soțul n-avea să-l descopere și să-i dea un nume. Gîtul ei delicat, adîncitura aceea de pe spate ca **o** mică vîlcea, sînul stîng un pic mai mare decît cel drept și avînd o aluniță, toate păreau a nu fi existat înainte de atingerile lui, furișate pe ascuns și împresurînd-o din toate părțile ca un vîrtej, atingeri ce-i stîrneau dorința de nestăvilit de a găsi înlăuntrul său o forță capabilă de ceva cu mult mai important decît acea scurtă clipă de uitare de sine. Uneori își vedea exact ca într-o oglindă trupul desfrînat — formele feminine cu rotunjimile lor își băteau joc de strădania ei de a-și păstra în fundul sufletului convingerea că este o ființă înțeleaptă și curată. Nici chiar însărcinată fiind, tot n-a izbutit să stabilească un contact rezonabil între trupul — acum gata să rodească și spiritul său plăpînd de lîngă care acesta fusese smuls. Adevărat că o forță cu mult mai puternică decît tăcuta-i împotrivire i-a încețoșat rămășițele de puritate, fără însă a putea s-o schimbe pe ea, fără să-i răscolească pînă în adîncuri spiritul, în așa măsură încît uitînd totul și renunțînd la toate — cu excepția acelui minuscul, aproape insesizabil mugur de viață — să se lase, cu toată credința și nădejdea, doar în seama destinului său de femeie. Își impunea mereu : o să fac absolut tot ce vrea el, ce-și dorește el, tot

ce poate să calmeze și să satisfacă orgoliul său, căci, iată, în loc să mă dispreţuiască și să-mi întoarcă spatele ca unei fiinţe nedemne, el se avîntă cu tot sufletul spre mine, îmi dăruieşte un copil, copilul lui care, bineînţeles, cu timpul o să devină, în mod indiscutabil, al meu.

— Dacă o să fie băiat, îi vom spune Ignas. — Aloyzas își amintește de tatăl său.

— Ignas, Ignelis ? întreabă Liongina, ascultînd cu atenţie rezonanţele fiecărei silabe și zîmbind neîncrezătoare unui mic punct, ce abia dacă licărea, ca o nedesluşită pată în întuneric — viaţa ce urma să se nască nu pusese încă stăpînire pe închipuirea ei.

— Domnule Ignas ! Acolo, în rîpă, doamna Ignienė dansează cu foc cadrilul... — se auzea deodată în dosul ferestrei şoapta respectuoasă și totodată perfidă a vecinului.

Tatăl, dînd la o parte cartea de pe genunchi, își întindea braţul după cravată. Mîinile lui slabe, osoase, nu reuşeau să-și potrivească la repezeală manşetele. Dar Gertruda apărea imediat lîngă el : îl ajuta să-și încheie gulerul cămăşii, — alb, însă, ce-i drept, cam îngălbenit — să-și pună haina neagră, din stofă de bună calitate, dar roasă și aceasta pînă la luciu pe la coate. Și Ignas Hubertavičius, înveşmîntat în obişnuita sa armură, cuprins de revoltă și de o cucernică indignare, se răstea cu severitate la copii :

— Ţsst ! Să n-aud pe careva bocind !

De fapt nimeni n-avea de gînd să bocească. În casă era liniște la fel ca în dimineţile geroase de iarnă, deşi afară era vară în toată legea.

— Bastonul !

Gertruda îi întinde bastonul — o nuia din lemn de brad împodobită cu un model gravat, primită în dar de la şeful ocolului silvic.

— Nu cumva să-ţi treacă prin minte să te ţii după mine !

Tatăl îl avertizează pe Aloyzas nu numai cu vorba — sprîncenele îi sînt încruntate, iar ochii aruncă scînteieri de furie. Cînd coboară din cerdac în stradă n-ai zice că e fiinţă omenească, ci mai curînd fulger globular rostogolindu-se, însă... — vai de mine, ce naiba m-a apucat ? doar mă privesc trecătorii — aşa că, brusc, își aminteşte

că el e domnul învățător în persoană. Încetinește deci pasul și începe să-și agite nuielușa : nimeni nu trebuie să-și închipuie că aleargă ca la incendiu, ci, dimpotrivă, că a ieșit să se plimbe, să ia puțin aer curat.

— Și tu, ce te-ai speriat așa ? Halal bărbat, n-am ce zice ! Mai bine dă fuga s-o aperi pe mama !

Și în loc să-și țină frățiorul sub aripa sa ocrotitoare, ca de obicei, Gertruda îl îmbrîncește pe Aloyzas, silindu-l să pornească în urma tatălui, așa că, buimăcit, băiatul se năpustește în stradă. Aleargă, însă nefiind obișnuit să alerge, simte broboanele de transpirație invadîndu-i ochii. Și pe deasupra grozav îl mai roade îndoiala. Adică, ce are de gînd Gertruda ? De ce nu s-a repezit ea în urma tatălui care-și tot agită bastonul ? Cui oare, dacă nu Gertrudei în primul rînd, i-ar da ascultare Ignas Hubertavičius ? Pe cînd așa, singur cum e în plină stradă, fără tutela soră-si, fără să audă cuvintele ei pline de calm și care întotdeauna pot să prevadă dinainte totul, se simte cuprins de teamă. Orășelul s-a lățit pînă hăt-departe, ba urcă acum și în sus pe coastă, așa că nu mai e orășel — ci oraș adevărat — mare și înțesat de oameni, iar mămica lui, a lui Aloyzas, *dansează cu foc cadrilul* și tata se duce repede după ea. Nu, bineînțeles că nu dansează cadril, or asta e ceva mult mai înfricoșător ! Și pe deasupra bățul din mîna tatălui e încă și mai înfricoșător. Din cînd în cînd, tatăl se oprește puțin din mers și aruncă o privire în urmă, nu cumva să alerge careva în spatele lui ! Și-atunci Aloyzas se ascunde repede după vreun copac, sau o zbughește pe după colțul vreunui gard. Trecătorii care-i întîlnesc își ridică pălăriile salutîndu-l pe tata, ba cîteodată îi adresează și lui cîteva cuvinte. Însă nici tatăl și nici fiul nu observă fețele oamenilor — acestea sînt pentru ei doar niște pete albicioase. Două căruțe huruitoare, care s-au întîlnit venind din direcții opuse, îi silesc pe amîndoi să se oprească. Vai, dar caii aceștia doi — atît cel negru ca pana corbului, cît și celălalt, sur — îi cunosc foarte bine ! Pe vizitii, însă, nu-i știu. Tatăl îl observă pe Aloyzas și nu se știe de ce nici nu-l alungă și nici nu-l amenință cu bățul. Bineînțeles, acuma nu sînt decît un străin pentru el, își spune băiatul, așa-i întotdeauna cînd i se întîmplă cuiva o mare nenorocire — îi simte pe toți cei din jurul său complet străini. Dar de

ce, de ce oamenii cei mai apropiați se urăsc, în loc să fie uniți, ca o singură ființă ?

Iată și rîpa, pe fundul căreia aleargă un pîrîiaș rău mirositor ducînd cu sine scursorile de la tăbăcărie. Aici e groapa de gunoi a orașului și tot aici sînt îngropate stîrvurile animalelor pierite. Crengile copacilor sînt înfricoșătoare, negre, ca și cum ar fi fost îmbibate cu toate spaimele din văgăună : locșorul acesta e căutat mai ales de sinucigași — cîțiva oameni apucaseră deja să se spînzure în salcia flenduroasă de colo, dar și mai potrivit socoteau locul acesta... iubitorii de vodcă.

O sticlă goală, de jumătate de litru, pe care copiii o împinseseră cu picioarele pînă se rostogolise foarte aproape de apa pîrîului, licărea sub razele prietenoase ale soarelui, iar mama lui Aloyzas — doamna Ignienė, adică doamna învățătoare, înjura birjărește micile haimanale în timp ce cobora cu greu, mai mult tîrîndu-se, pentru a-și recupera comoara.

— Ticăloșilor!.. Mînca-v-ar moartea ! N-ați mai apuca ziua de mîine ! Lovi-v-ar damblaua ! Să n-aveți parte nici măcar de-un ciot, de care să vă spînzurați hoitul !..

Cînd însă deasupra văgăunei apare impresionanta siluetă a lui Hubertavičius, copiii se împrăștie care-ncotro — cu toții sînt elevi de-ai lui, sau au fost pînă foarte de curînd. Tufele uscate trosnesc sub picioarele lor, iar ochii iscoditori le lucesc din tufișuri aidoma unor cărbuni încinși : ia să vedem, ce se va întîmpla acum ? Statura tatălui se înalță tăcută deasupra malului îngrămădit cu mormane de gunoi, în timp ce mama, reușind să-și ridice sticla de jos, o șterge grijulie cu poala fustei sale în dungi. E beată în asemenea hal, încît își duce la gură sticla goală și, cu un zîmbet absent, continuă s-o sugă.

Tatăl tușește. O dată, apoi încă o dată. N-are nevoie să se prefacă, la el coșul pieptului e veșnic bîntuit de accese de tuse. Și deși, nu încape îndoială, privirea mamei deslușește doar copacii ce se leagănă — oamenii sînt prea mici pentru a-i vedea ! — ea simte prezența tatei, simte furia lui. Clătinîndu-se și mormăind niște sunete nearticulate, femeia încearcă să se cațere sus — alunecă, se prăbușește, și din nou se tîrăște în patru labe.

Neclintit, Ignas Hubertavičius se înalță deasupra rîpei — e negru de supărare și așa cum e, îmbrăcat în

costumul negru din stofă de bună calitate, pare şi mai întunecat. Lui Aloyzas, care-l cunoaşte atît de bine, chipul tatălui i se pare a nu fi altceva decît un nor negru — un nor prevestitor de furtună, sfîşiat de fulgere şi sufocat de accese chinuitoare de tuse. De îndată ce la malul rîpei se iveşte capul mamei — un ghem de păr bălai, în care s-au încurcat firicele uscate de iarbă şi brusturi — deasupra lui se avîntă nuiaua de brad. Dar nuiaua tremură, pentru că tremură şi pumnul care o strînge din răsputeri, după cum tremură din tot trupul şi Ignas Hubertavičius — uf, cum se năruie întreaga lui viaţă respectabilă !

— Haide ce mai aştepţi ? Loveşte-mă !... Mai bine m-ai omorî... Uite, vezi ? Nici oftica nu se lipeşte de mine ! răcneşte mama cu un glăscior subţire, plîngăreţ. Altul era glasul ei adineauri, cînd îi blestema pe ştrengarii aceia.

Iată, acuşi bătul o să se abată şuierînd peste capul cu părul vîlvoi, peste umeri, peste urechea în care străluceşte un cercel de argint. Lui Aloyzas i se pare chiar că simte în nări mirosul de transpiraţie din părul mamei şi, laolaltă cu el, un miros de sînge. Însă nuiaua în loc să lovească năprasnic, se înfige în pămîntul gras, iar tatăl apucă mîna mamei. Dar nu i-o răsuceşte cu umăr cu tot — nu ! — ci încearcă să-şi lipească buzele încinse de fierbinţeală de degetele tremurătoare ce tot vor să se smulgă din strînsoare. Îi sărută palma şi-i sărută pe rînd fiecare degeţel. Cîndva, demult, sărutase ca acum mîna unei fetişcane de la ţară, elevă de-a lui, şi minunea s-a săvîrşit : fetişcana a acceptat să se mărite cu el. O, doamne ! Doar nu-şi închipuie că sărutările lui ar putea reînvia minunea de atunci, aşa cum se întîmplă cînd, vrînd să reîmprospătezi o franzelă uscată, o pui să se-ncălzească în cuptorul maşinii de gătit ? !

De îndată ce i se risipeşte simţămîntul de mare uşurare ce îl încercase pentru faptul că n-a trebuit să simtă mirosul de sînge, sufletul lui Aloyzas e cuprins de un alt simţămînt, cu neputinţă de explicat. Nu, nu e nici de dezgust faţă de părinţi, în special faţă de tatăl său, după cum nu e nici urmă de ură. Îl doare însă gîndul că fusese pîngărit ceva cu mult mai important decît mama, care dansase cadril în faţa ştrengarilor acelora, sau decît tata, care-şi avîntase bătul pentru lovitură şi nu lovise.

Da ! Fusese strivit şi batjocorit ceva ce nu aparţinea, de fapt, nici unuia dintre ei, chiar dacă acel ceva îi reunea laolaltă atît pe ei doi, cît şi întreaga lor familie. Iar el, Aloyzas Hubertavičius, nu va putea niciodată să se împace cu ceea ce se întîmplase acolo.

— Fii te rog mai atent, domnule tată ! i se adresase odată lui Ignas Hubertavičius cu o voce plină de afectare, ce trebuia de fapt să-i ascundă enervarea, fiica sa Gertruda. Ai grijă să nu-l stropeşti pe Aloyzas cel Înţelept ! aşa îl botezase ea în glumă pe slăbănogul de frate-său, care zăcea toată ziua cu nasul în cărţi.

Era un neadevăr acesta. Căci dacă tuşea, tata îşi ducea întotdeauna mîna la gură. Altul era adevărul : tusea îl îneca ori de cîte ori se apropia de feciorul său mai mare, vrînd să-i explice acestuia un lucru inexplicabil : de ce nu poate s-o convingă şi s-o facă să renunţe la vodcă pe mama, care decădea treptat tot mai mult şi mai mult. I-a distrus tinereţea — da, aşa a fost ! — pentru că a împovărat nişte umeri delicaţi de femeie cu o familie de ofticoşi — acesta era adevărul adevărat ! Dar cum, cu ce te poţi justifica în faţa copiilor — această imensă bogăţie pe care tu ai creat-o, dar care în ochii celor ce au menirea de a o păstra pentru viitor nu-ţi este subordonată cîtuşi de puţin ? Cum ? Cu ce ? Iar Gertrudei, care şi atunci, la fel ca şi acum, manifesta aceeaşi perseverenţă în atingerea scopului urmărit, Gertrudei îi plăcea să glumească. Adevărat că de regulă, glumele ei erau însoţite de rîs, un soi de rîs care, departe de a aminti susurul unui pîrîiaş, semăna mai curînd cu fornăitul robinetului de la conducta de apă. Îl dechidea şi sesizînd utilitatea sau, dimpotrivă, efectul dăunător al glumei sale, îl răsucea imediat înapoi, închizîndu-l.

Aşa se face că de fiecare dată tatăl se îndepărta de fiu, ştergîndu-şi cu batista mototolită între degete buzele încinse de fierbinţeala dinlăuntrul trupului său. Buzele acestea delicate şi frumos conturate. Tot trupul îi era cutremurat de tuse, iar pe fruntea înaltă şi netedă, aceeaşi ca cea din fotografiile foarte vechi, îi cădea, unduindu-se, o şuviţă de păr cărunt. De omul acesta ce părea coborît direct din fotografie — pe atunci, firește, cu mult mai tînăr — se îndrăgostise mama, fetişcana modestă şi voinică de la ţară, care, după ce se terminau lecţiile la

şcoală, spăla cu mîinile ei butucănoase cămăşile de mătase ale tînărului învăţător. Cine ştie dacă-şi mai amintea acum de mătasea aceea moale şi de visurile dulci, mătăsoase, care pe vremea aceea îi stăpîneau gîndurile? Cînd a izbucnit războiul, Ignas Hubertavičius a început să evite amintirile despre trecutul său, ca de altfel şi grijile apăsătoare ale vieţii cotidiene. Acum gîndurile tatălui se înălţau în zbor planat pe deasupra oraşelor cu zidurile dărîmate, pe deasupra mormanelor de cenuşă şi a munţilor de cadavre. Mulţi dintre cunoscuţii sau colegii săi de muncă îşi închideau cu îndărătnicie ferestrele caselor şi odată cu ele şi ochii, pe cîtă vreme tatăl cutezase mult prea devreme să privească totul făţiş, fără ocol.

— S-a năpustit din cuşca ei fiara asta sălbatică şi acum se adapă cu cisterne întregi de sînge omenesc. De cine se teme vampirul? De Dumnezeu? Da de unde! Pe Dumnezeu l-a ademenit de partea sa, înscriind pe fiecare cataramă „Gott mit uns“ [1]. După ce-o să înfulece o jumătate de omenire pe cealaltă — pe cei ce vor izbuti să se salveze cumva de bombe şi gloanţe — o s-o prefacă în dobitoace.

Mama doar clătina din cap — nu îndrăznea să-l contrazică. Dispăruseră fără urmă şi cozile bogate şi albastrul senin din ochii săi, nu-i rămăsese decît credinţa în Dumnezeu şi rarele, şi poate tocmai de aceea atît de îngrozitoarele ei căderi, cînd se îmbăta cu samagon [2]. Cum nu reuşea să-şi spele cu samagon suferinţa din suflet, se împotmolea şi mai mult în noi păcate, lăsîndu-se în voia suferinţei sale şi a îndurării lui Dumnezeu. Pentru ea Dumnezeu rămăsese acelaşi din anii copilăriei — îşi avea lăcaşul în biserica catolică, în chipurile sfinte, în amulete. Oricine îl putea batjocori sau mînia, după cum oricine se putea face vrednic şi de iertarea sa.

— Nu mai băga spaima în copil, domnule tată. Bietul Aloyzas n-o să mai poată învăţa, iar la noapte o să aibă numai coşmaruri, încerca Gertruda să-l convingă să tacă pe capul familiei mistuit de patima acuzatorului, atîta timp cît nu-l sufoca un nou acces de tuse.

— Poftim, copiilor li se răpeşte dreptul de a fi copii! Dacă li s-ar întîmpla aşa ceva bătrînilor, sclavilor, inva-

[1] „Domnul fie cu noi“ (lb. germană).
[2] Rachiu de casă; basamac.

liziior sau celor care le cîntă-n strună călăilor, aș mai înțelege, dar... copiilor ?

— Domnule tată, te rog, termină cu scandalul ! Ai uitat cam repede, se vede, sejurul la răcoare. — În anul 1941, toată luna iulie, tata fusese reținut la comisariatul de poliție ; acolo, în pivnița rece cu ziduri de piatră, tusea i se agravase și după aceea nu i-a mai trecut niciodată. — Să nu-ți închipui că acum o să-ți mai caute-n coarne careva dintre ei. De ce te grăbești atîta să-l treci pe Aloyzas în rîndul orfanilor ?

Sănătoasă tun, ajutată de vocea-i puternică, Gertruda se străduia cu tot mai multă înverșunare să înalțe în jurul fratelui său ziduri fortificate, peste care nu-i era îngăduit nimănui, nici chiar lui însuși să treacă. Zilele lui Tautvydas erau acum numărate : dacă s-ar fi încumetat să-l încălzească cu propria-i răsuflare, ca pe un pui de curcă înghețat, cu lăbuțele chircite deja, n-ar fi făcut decît să-și vatăme propria-i sănătate, pentru că sărmanului copil nu i-ar mai fi ajutat la nimic. Maică-sa, indiferent de ce spunea tata și oricît i-ar fi sărutat el mîinile, nu era, la urma urmei, decît o alcoolică. Iar el, tatăl, deși coborîtor dintr-un neam de viță nobilă odinioară, ce altceva era decît un flecar și un ratat ? Da, fără îndoială, numai prin Aloyzas ar putea fi reînviată gloria Hubertavičiusilor, boieri din neamul Žemaitijos, care cîndva, în anii îndepărtați, săraciseră și ajunseseră țărani. Firește, nu zăngănindu-și paloșul și călărind pe cai înspumați cu tropot vajnic de copite va reînvia el numele strămoșilor săi, nu — fruntea înaltă și inteligentă a băiatului, aptitudinile lui deosebite pentru limbile străine care îi uimeau pe profesori, toate acestea constituiau tot atîtea dovezi că era vorba de un viitor gînditor. Era însă absolut necesar să-i apere trupul și spiritul de bacilul Koch, să vegheze să nu se risipească într-o viață chinuită și modestă, lipsită de perspectivă, să nu se integreze în cerințele unei existențe cotidiene banale, care-i putea nimici orice năzuință nobilă. Simboluri ale genului de existență adecvat pentru el deveniseră calupul de humă — din care mama fierbea un terci subțire, rău mirositor, folosit la spălatul rufelor în loc de săpun — și boțul de unt rînced, căpătat în schimbul lingurilor de argint, primite de ea cîndva drept dar de nuntă.

În pieptul tatălui începuse o asemenea huruială de parcă acolo cineva se străduia din răsputeri să pună în mișcare un motor foarte ruginit.

— Nu-l mai speria, că și așa e mort de spaimă ! spunea el, și începea să rîdă în hohote. Ce fel de om vrei să crească din el dacă-i astupi urechile și-l legi la ochi ? Un egoist scîrbos, căruia să-i fie rușine de un tată ce-și scuipă ultimele rămășițe de plămîni și de propria-i mamă, cea care l-a adus pe lume ?

Însă îndată ce izbutea să-și stăpînească rîsul și tusea, uita de Gertruda și continua să peroreze adresîndu-se de astă dată unui auditoriu imaginar :

— Ce-aveți de gînd ? Să creșteți o fiară ? În cazul acesta nu-i nevoie să-i dați carne în fiecare zi, și-n schimb, ghiftuiți-l cu spaimă ! Decît așa viață, mai bine lipsă ! Nu, hotărît lucru, în zilele noastre este de o mie de ori mai bine să fii ofticos ! Uite, eu și Tautvydas, — și zicînd asta strîngea la pieptul său trupușorul mezinului — sîntem bolnavi, dar cel puțin suferim de o boală omenească și nu de una animalică. De aceeași boală au suferit Kudirka [1], Višinskis [2], Biliūnas [3], Janonis [4], cei mai de omenie oameni ai poporului nostru ! Așa că departe de noi gîndul de a ne schimba boala cu o banală turbare cîinească. Nu, nu, n-o să vă meargă, domnilor național-socialiști.

Trezit de tusea sfîșietoare, Ignas Hubertavičius era zguduit de accese de-a lungul întregului an, zi și noapte, însă acestea îl chinuiau mai ales în zori. Aloyzas se furișa din pat și, cu inima zvîcnind, pornea în urma tatălui, care pe jumătate dezbrăcat ieșea în curte. Bolnavului i se părea că acolo, încleștîndu-și mîna pe trunchiul mărului, va reuși să tragă în piept mai mult aer proaspăt. Însă răcoarea și umezeala nu făceau decît să-i intensifice suferințele, astfel încît, chircindu-se din tot trupul, el se năpustea înapoi în casă. Aflat pe verandă și tremurînd ca varga, Aloyzas nimerea în îmbrățișarea costelivă a tatălui.

— Șterge-o de-aici ! spunea acesta cu un oftat, îmbrățișîndu-l și în același timp îndepărtîndu-l pe fiul său.

[1] Kudirka, V. (1858—1899) — scriitor și publicist lituanian.
[2] Višinskis, P. (1875—1906) — critic lituanian.
[3] Biliūnas I. (1879—1907) — scriitor, critic și publicist lituanian.
[4] Janonis J. (1896—1917) — poet revoluționar proletar lituanian.

Caută să rămîi în preajma Gertrudei, ea are dreptate: sînt un ratat, un muribund. Asta ar mai lipsi, ca înainte de a pune mîinile pe piept să-l molipsesc şi pe copilul sănătos. Să ştii că Gertruda, aşa necioplită cum e, te iubeşte. Caută să te afli mereu în preajma ei şi o să rămîi în viaţă!

Nici în cameră nu rămînea multă vreme, ci se furişa din nou, ieşind pe stradă — să stea puţin la aer, să privească stelele, să simtă în nări mireasma proaspătă a vîntului de cîmpie. Nu ştia nici singur ce să vrea, ce să facă pentru a-şi uşura chinurile. Ah! Măcar de-ar putea s-o tragă pînă la primăvară! Mai tîrziu însă, plin de iritare, blestema primăvara aşteptînd căldura verii, dar cum nici vara nu-l ajuta în vreun fel, îşi punea toată nădejdea în toamnă, în iarnă. Starea sa se agrava din ce în ce mai rău, aşa că începuse să aştepte ziua cînd va fi aşezat în sicriu. Teribil se mai temea de această ultimă călătorie. Aloyzas îşi dădea seama că toate predicile tatălui, toată revolta şi văicărelile erau doar încercări de a evita confruntarea cu inevitabilul, dorinţa de a ieşi din încurcătură, de a se strecura cumva mai uşor prin ştreangul tot mai îngust al sfîrşitului de neînlăturat.

— Tăticul meu drag! Tăticul meu scump! rostea Aloyzas şi se năpustea plîngînd cu sughiţuri în braţele tatălui — îşi impunea să uite de ce picioarele acestuia erau atît de osoase, de descărnate, se lipea cu tot trupul de ele şi imediat începea să se simtă nespus de bine. Iar celălalt, îmbrăţişîndu-şi strîns copilul, încălzindu-l cu ultimele pîlpîiri de căldură, îşi zicea că, aşa cum se simţea acum, ar fi avut destul curaj să coboare în groapă.

— Ei gata, şterge-o de-aici, destul că-l avem pe Tautvydas! Şi tatăl îi strîngea urechea, întocmai ca într-un cleşte, pedeapsă de care pînă nu demult se păzeau ca de foc elevii lui; unii dintre ei, amintindu-şi, se vede, de urechelile din şcoală, îi mai strecurau cînd şi cînd învăţătoarei cîte o jumătate de pîine. De regulă, chiar şi elevii trecuţi de vîrsta şcolară, cînd erau astfel urecheaţi, săreau din bancă urlînd — Aloyzas însă nu simţea nici o durere, ci doar ura tatălui faţă de tot ceea ce socotea el că este iraţional şi cu toate acestea refuză să se supună lui, voinţei lui.

După ce-l îndepărta, împingîndu-l de lîngă el, tatăl se ghemuia într-un ungher şi suferea singur acolo, învă-

luit într-o întunecată și nesfîrșită noapte, bîntuită de răsuflarea morții — dar nici moartea, se pare, nu vroia să-l ocrotească la sînul său. Nu se simțea ușurat decît atunci cînd auzea vocea viguroasă a Gertrudei, care iradia din toți porii arome de mere zemoase și o sănătate ce sfida totul, o sănătate de animal. Ea știa foarte exact ce trebuie să facă pentru Aloyzas spre a evita soarta de care avuseseră parte tatăl și frățiorul său mai mic : să nu se gîndească la moarte, la nenorociri, la jigniri sau boli ! — și să se alimenteze bine, avînd o hrană consistentă, bogată în grăsimi. Iar ingeniozitatea Gertrudei era de-a dreptul inepuizabilă. O silea pe mama să care în micuțele sate de prin împrejurimi, tot ce mai rămăsese din bunăstarea lor de altădată : costumul de sărbătoare al tatălui, o glastră de cristal, micile cupe de argint din care de Crăciun, acasă la ei, i se oferea băutura-preotului. Încă de pe atunci s-a dovedit că Gertruda se pricepea la boala familiei tot atît de bine ca un medic autentic. Să respire mai adînc, să facă mai multă mișcare ! îl povățuia dînsa. În fond, ea fusese cea care sacrificase viața tatălui și a lui Tuatvydas pe cînd aceștia mai trăiau încă — fapt confirmat de tusea lor — în vreme ce Aloyzas... Tot soră-sa deschidea larg geamurile și-l punea să facă gimnastică. Uneori însă, în timp ce își tot agita mîinile așa cum i se cerea s-o facă, în sufletul lui Aloyzas se furișa dintr-o dată îndoiala : dar la urma urmei cine sînt eu, de se face ea luntre și punte de dragul meu și e gata să-i îngroape pe toți ceilalți înainte de vreme ? Prin ce anume sînt mai bun, mai grozav decît alții ? Tata a citit mii de cărți. Tautvydas este cu mult mai bun, mai sensibil ca mine. Oare voi fi eu în stare să înfăptuiesc speranțele Gertrudei, pe care, de altfel, le aprobă în taină și tata, chiar dacă ponegrește în gura mare perseverența fiicei în urmărirea acestui scop ? Dar mă rog, să zicem că rămîn în viață, ei și ? ce-i cu asta ? Adică va trebui să respir mereu în contul celor răposați, să justific existența și moartea lor prin propria-mi viață ? Și pe deasupra să-i mai fiu veșnic recunoscător pentru asta Gertrudei ? Bine, dar în cazul acesta e mult mai ușor să ajung să-mi zornăie și mie în piept, ca lui Tautvydas, lanțul de bicicletă ! Însă lui Aloyzas îi era teamă de moarte și de aceea se străduia din toate puterile să rămînă în preajma Gertrudei, pe care n-o iubea cîtuși de puțin. Îl iubea pe tata, pe frățiorul său, chiar și pe mama o iubea,

dar nu pe soră-sa, femeia aceasta mătăhăloasă cu glas pătrunzător...

Într-una din zile trecu pe sub ferestrele Hubertavičiusilor un lung şir de fantome îmbrăcate în zdrenţe şi mînate din urmă de paznici. Din masa lor nu se deslușea lămurit nici un chip anume, dimpotrivă, părea că cei ce se tîrau anevoie nu erau făpturi omeneşti, ci mai curînd o ceată de umbre. Nenorociţii aceştia îşi fixau cu insistenţă privirea pe absolut tot ce se afla în jurul lor — stîlpi şi obloane de geamuri — ca şi cum aşteptau ca toate acestea să se însufleţească şi, întinzîndu-le mîna, să le dea de pomană. Nu se auzeau gemete, ci doar fişiitul stîrnit pe caldarîm de nenumăratele picioare ce abia se tîrau — un fîşiit în care se zbuciuma parcă disperarea resemnată în faţa inevitabilului. Fîşiitul acesta i-a stăruit în urechi lui Aloyzas toată ziua, deşi, foarte curînd, pe caldarîmul devenit pustiu nu mai rămăsese nici o dovadă că pe acolo trecuseră oamenii aceia condamnaţi la moarte. Tata nu se putea liniști în nici un fel, refuza să se întindă în pat şi măsura odaia în lung şi în lat — chipul său devenea tot mai palid şi tusea îl înăbuşea.

— Ar trebui să se spintece cerul dintr-un capăt în celălalt, dacă există în adevăr un cer deasupra capetelor noastre ! vorbea el de unul singur. Fiara sălbatică îşi devorează în continuare, una după alta, porţiile şi nimeni nu îndrăzneşte să-i vină de hac, nimeni ! Ei bine, unde anume s-a spintecat cerul ? Aş vrea să văd şi eu, unde ? Haide, arătaţi-mi voi dacă sînteţi aşa de înţelepţi ! — Fiind conştient de absurditatea celor ce se petrecuseră adineauri sub ochii săi, tata se enervă în asemenea hal, încît i se declanşă o puternică hemoptizie.

Aloyzas alergase îndată să-i ajute să se întindă pe pat şi-i tot potrivea pernele îndesîndu-le sub el, Gertruda se năpustise în pivniţă şi începuse să spargă gheaţa aflată sub un strat gros de rumeguş. Aşchiile ascuţite săreau în toate părţile de sub toporişcă, mirosea a sînge. Mama turnase apă pe tăblia mesei şi o spăla, avînd grijă ca lăturile să se scurgă în găleata aşezată dedesubt, cînd deodată, se auzise în dosul ferestrei ceva ca un rîciit. Şi, fără să bată la uşă, în bucătărie dăduse buzna un om, sau mai exact — fantoma unui om. Abia după ce străinul şi-a tras broboada înfăşurată pe cap, a devenit clar că era bărbat şi nu fe-

meie. Ar fi fost cu neputință însă să-ți dai seama cîți ani putea avea omul. Pe chipul umflat, tot numai zgîrieturi și vînătăi, ardeau cuprinși de fierbințeală niște ochi negri — de fapt un singur ochi, pentru că în locul celuilalt se bulbuca doar crusta uscată a unei cicatrici.

— Nu vă speriați, ochiul nu mi l-au scos azi. Mai demult, acum o săptămînă. Credea, desigur, că cel mai înfricoșător lucru în înfățișarea sa era ochiul scurs, din pricina căruia, socotea el, nimeni nu-i îngăduia să se apropie. Pe toți evreii i-au împușcat acolo, în carieră. Ascundeți-mă undeva, oameni buni.

După hemoragia avută tatăl zăcea fără cunoștință. Mama trăgea cu coada ochiului cînd la el, cînd la musafirul nepoftit ce se oprise în fața ei cu mîinile întinse ; ea șoptea fără încetare o rugăciune. Singura care a știut imediat cum trebuie să procedeze, de parcă așteptase demult vizita aceasta, a fost Gertruda. În primul rînd l-a înșfăcat pe Aloyzas — să-i facă vînt în altă cameră, ca să nu-l mai vadă pe omul cu ochiul scos. Într-adevăr, lui Aloyzas îi era groază să privească obrazul acela, dar se împotrivise din răsputeri să plece de acolo. Ce rău făcuse evreul acesta ca să fie pedepsit ? Și de ce niște oameni, la fel cu el, îl vînează fugărindu-l ca pe o fiară ? Băiatul se mai temea și de altceva : te pomenești că privirea înnebunită a fugarului avea să-i ceară lui să răspundă la toate aceste întrebări ? Cîrpele murdare ce atîrnau în zdrențe pe trupul fugarului, părul de pe obraji, aspru și țepos, în care se vedeau cheaguri de sînge, dar mai ales găvanul acela gol, cu marginile cusute parcă cu ață groasă, stîrneau în sufletul lui Aloyzas nu numai milă și dezgust, dar și sentimentul că are și el în toate acestea o vină, chiar dacă nu-și da seama exact despre ce vină poate fi vorba. Mai avusese o senzație asemănătoare nu demult, în fața sicriului lui Tautvydas : deși chipul frățiorului mort era curat și liniștit, totuși pe deasupra lui, întocmai ca și pe deasupra acestui om, începuse deja să-și filfîie aripile moartea, doar că de astă dată ea nu mai făgăduia izbăvirea de chinuri ca atunci, ci, dimpotrivă, cuprinsă de furie, amenința să-și dezlănțuie toată nemărginita-i cruzime — ca și cum timpul s-ar fi oprit brusc în loc și doar ea, moartea, rînjindu-și gura hîdă, a rămas să stăpînească peste toate. Își aminti că atunci i s-a părut că vede cum catafalcul împodobit cu coroane, pe care fusese transportat la cimitir

cadavrul fratelui său, se prăbuşeşte în şanţ, lăsînd să împungă cerul doar un fragment din oiştea sfărîmată.

— Sînt singur-singurel. Lor nici nu le trece prin minte că trăiesc. Nimeni nu ştie, nimeni !... — răzbea dinspre prag, abia auzită, şoapta evreului — căci glasul apucase să i-l sugrume deja moartea.

Gertruda încerca să-l tragă la o parte pe Aloyzas certîndu-l :

— Nu-i treaba ta să stai aici. Lasă, nu te teme, că-l ajutăm noi pe omul ăsta. O să facem tot ce va fi posibil !

Gertruda i-a poruncit mamei să găsească o bucată curată de pînză iar ea adusese imediat ligheanul, un urcior cu apă şi săpunul.

— Acuma, te rog să te speli şi pe urmă o să-ţi pansăm ochiul, îl invitase ea venind foarte aproape, cît pe ce să-l atingă chiar pe bietul om, îmbrăcată cum era în rochia ei cu flori viu colorate — tînără, curată, răspîndind sănătate prin toţi porii. Mai mult ar fi fost imposibil să se apropie şi pe Aloyzas îl fulgerase gîndul că ea trebuie să i se pară acelui nefericit un înger coborît din cer. Lasă că-ţi torn eu, haide, spală-te, i-a spus Gertruda, aplecînd mai tare urciorul cu apă.

— Ei cred că sînt un cadavru. Ascundeţi-mă, vă implor, ascundeţi-mă undeva ! Evreul nu pricepea deloc ce vrea fata de la el. Deşi totul era simplu, cît se poate de simplu — fusese rugat să se spele. Pînă aici mai bătuse şi pe la alte case, dar nimeni nu-l rugase să facă aşa ceva — într-una din izbe i-au strecurat în mînă nişte cartofi, iar în alta o bucată de pîine. Da, el uitase că oamenii se mai şi spală.

— Nu-i frumos să umbli în halul ăsta. Se sperie copiii cînd te văd, a căutat să-l lămurească soră-sa turnînd din urcior apă peste palmele cu pielea crăpată şi negre de murdărie. Apoi, înălţîndu-se în vîrful picioarelor, i-a pansat ea însăşi găvanul gol ; ţinînd pansamentul din pînză de casă, mîinile ei albe se avîntau împrejurul capului fantomei, aidoma aripioarelor unui înger.

— Dumnezeu să vă dea sănătate, domnişoară, că nu v-a fost silă de mine. Nu-i aşa că n-o să mă alungaţi ?

— Ia loc puţin, odihneşte-te, şi Gertruda a tras lîngă el taburetul.

— Eu ar fi trebuit acum să fiu un cadavru. Şi nu sînt cadavru. Că doar nu v-aţi fi ostenit dumneavoastră să pansaţi ochiul unui cadavru, nu-i aşa ?

Trecînd pe lîngă Aloyzas, Gertruda l-a bătut pe umăr : chipurile să fie liniştit, că sora lui e plină de hotărîre şi neînfricare.

— Nu te teme, n-o să-l lăsăm noi fără ajutor pe omul acesta, spusese ea tare, ciufulind părul frăţiorului. Da, ea n-ar fi avut nevoie de încurajarea nimănui !

Prin pîcla de disperare şi neputinţă ce-l învăluia, Aloyzas a văzut cum Gertruda a silit-o pe mama să scoată din sobă ceaunul de tuci în care de obicei fierbeau hrana pentru porci, şi cum aceasta, continuînd să-şi şoptească rugăciunile, a început să scormonească în ceaun, scoţînd de acolo cîţiva cartofi, pe care i-a înfăşurat apoi într-un ziar. Gertruda a început să se agite din nou în jurul vizitatorului, al cărui cap bandajat părea, în lumina scăzută a înserării, o pată mare şi albă. Întinzîndu-i pachetul, Gertruda îi explicase cu o voce blîndă, arătînd înspre uşă :

— Ţine asta şi haide să ne luăm rămas-bun înainte de despărţire. Îmi pare rău, dar la noi nu poţi rămîne. Nu poţi ! Dacă ar fi fost măcar o posibilitate cît de mică, eu niciodată...

— Domnişoară, eu pot să stau nemîncat, pot să nu mănînc deloc, chiar dacă nu sînt cadavru. Pot să nu mănînc nimic şi o săptămînă încheiată, bolborosea omul. Am învăţat să mă hrănesc numai şi numai cu iarbă...

— Ah, doamne-dumnezeule, dar dumneata nu pricepi că nu poţi rămîne la noi ? ! Îmi pare nespus de rău, dar trebuie să pleci de aici. Există motive foarte serioase pentru asta. Dacă vrei să ştii... nimeni nu îndrăzneşte să rupă nici măcar un măr din grădina noastră.

Convins nu se ştie din ce pricină, poate de albeaţa strălucitoare a pielii ei, poate de acele aluzii nedesluşite pe care le rostise adineauri, omul tresărise şi se ridicase de pe taburet.

— O clipă, l-a reţinut Gertruda ; aşa era ea, de cîte ori se apuca de vreo treabă, o făcea temeinic ! Se poate, mamă ? Doar nu vrei să mănînce omul fără sare ? !

Fără a înceta să-şi mormăie rugăciunile, mama i-a întins un pic de sare şi Gertruda, punînd-o într-un cornet de hîrtie, i-a strecurat-o nenorocitului.

Forfota şi foşnetele din jur, dar mai ales glasul Gertrudei l-au făcut pe tata să-şi revină. Respira anevoie, asculta atent ce se petrece în coşul pieptului său, dar a înţeles imediat ce se întîmpla la bucătărie.

— Va să zică izgoneşti omul din casă ? s-a răstit el la Gertruda agitîndu-şi mîna osoasă şi îngălbenită ce părea un semn de întrebare.

— El singur vrea să plece. Doar ştii bine şi dumneata, domnule tată, că musafirilor nu le place să rămînă mult timp la noi.

— Lasă că îl întrebăm noi îndată... Îl întrebăm... Tatăl a încercat să se ridice în capul oaselor, dar n-a izbutit.

— Se vede că dumneata, domnule tată, nu te gîndeşti deloc la familie şi la Aloyzas, nu se dădea bătută Gertruda.

— Ia vino încoace puţin, a chemat-o. Vreau să te privesc de aproape.

Gertruda, ştiindu-se cea care-l ocroteşte pe vlăstarul sănătos, nădejdea întregii familii, pe Aloyzas, şi că deci nu are nici un motiv să se simtă vinovată de ceva, se apropiase săltîndu-şi cu îndrăzneală bărbia.

— Să-ţi aduci aminte întotdeauna de ce te-am bătut ! Şi tatăl a plesnit-o peste obraz cu dosul palmei. Sîntem ofticoşi, a rostit el apoi ştergîndu-şi cu batista băşicuţa trandafirie de pe buze şi totodată ridicîndu-se puţin. N-o să-ţi fie teamă să mănînci din aceeaşi oală cu nişte ofticoşi ?

— Ofticoşi ? Evreul n-a înţeles ironia amară a gazdei, — a fi ofticos înseamnă pentru el o speranţă inaccesibilă, o tindă a raiului. Ofticoase, bolnave de inimă, reumatice puteau fi socotite doar făpturile vii şi nicidecum cele cărora li se luase dreptul de a-şi spune oameni. Asta ştia el foarte bine, chiar dacă se dezobişnuise să se spele.

Cîteva ore mai tîrziu au fost arestaţi capul familiei, musafirul său şi un birjar din localitate. Printre „vînătorii" înarmaţi pînă în dinţi se tot vîntura de colo-colo şi un găligan blond, cu mutră spălăcită — unul dintre absolvenţii tatălui dinainte de război, care trăgea din cînd în cînd cu coada ochiului peste gard, arătîndu-se destul de interesat de farmecul ce abia înmugurea al Gertrudei. Omul de la Gestapo care conducea acţiunea, vrînd să respecte instrucţiunile, avusese de gînd să ridice întreaga familie, dar fostul elev a intervenit în favoarea soţiei şi a copiilor celui arestat. Pe evreu l-au ciuruit cu gloanţe

dintr-un pistol automat încă la marginea drumului, fără să-l mai aducă pînă la carieră. Pe tata l-au împuşcat peste trei zile în curtea închisorii, între două camioane tixite cu boarfe confiscate de prin casele oamenilor... sub coviltirul unuia din ele se înalţa, drept, un ficus cu frunze mari ca nişte pingele... Intelectual, prieten cu evreii, iar pe deasupra mai scuipă şi sînge... Respectivul este, în mod indiscutabil, un individ de calitate inferioară, şi fiind de calitate inferioară, rezultă că nu este om. Cînd trimiţi un glonte într-unul ca ăsta, nu te simţi răspunzător nici în faţa lui Dumnezeu şi nici faţă de propria-ţi conştiinţă. Deci, doboară-l, culcă-l la pămînt ca pe un cîine de pripas. A încerca să meditezi sau să schimbi ceva în mersul acestui joc sîngeros e deja din cale-afară de tîrziu şi, deocamdată, din cale-afară de devreme.

— Oricum, nu mai aveam mult de trăit, apucase tata s-o consoleze pe Gertruda, care se strecurase în închisoare să-i aducă pachetul cu provizii şi rufe. Aşa, cel puţin o să ştiu pentru ce mor. Dar, imaginează-ţi ! De cînd sînt aici, nu mai scuip sînge !

Glontele a atins ficusul, frunzele s-au scuturat şi au acoperit chipul grav al lui Ignas Hubertavičius. Cel îngăduitor faţă de slăbiciunile omeneşti şi neînduplecat în faţa violenţei.

Într-o noapte, după ce zgomotul din căminul studenţesc se domolise şi ei doi, osteniţi de îmbrăţişări pătimaşe, se odihneau, Aloyzas, care spera mereu că odată cu trupul ce i se supunea ascultător va obţine şi afecţiunea, căldura sufletului ei, îi spuse Lionginei :

— Ascultă, Porumbiţa mea, aşa i se adresa el pe atunci, rostind fără urmă de dezgust cuvîntul acesta simplu de alint pe care cu o jumătate de an în urmă nu l-ar fi îngăduit pentru nimic în lume. Crezi că eu nu-mi dau seama că avem neapărată nevoie de un spaţiu vital ? Chiar dacă va fi minim, chiar dacă nu va avea decît cincisprezece metri pătraţi, dar să fie spaţiul nostru. Aici, unde cacofonia nu încetează nici zi, nici noapte, orice armăsar se poate năpusti înăuntru ca să rîdă de goliciunea trupurilor noastre. Şi-apoi Ignelis, cum oare o să se simtă el aici ? Nu vreau ca primele impresii din viaţa lui, deşi inconştientă încă, să i se întipărească în suflet între pereţii aceştia coşcoviţi. Firește, institutului nostru i se repartizează un

spațiu locativ foarte mic, în timp ce pretendenți sînt cîtă frunză și iarbă și, totuși, am o speranță. N-am umblat niciodată după chilipiruri și cunoștințe utile, iar pentru formula *dă-mi — ca să-ți dau* am un profund dispreț, însă în situația de față procedeul se impune. Știi, întîmplarea face ca prorectorul nostru să fie un fost prieten de-al meu, elevul lui Ignas Hubertavičius, și anume Genius.

— Care ? Ochelaristul ? Tovarășul acela respectabil, Eugenijaus E., care ne-a onorat cu prezența la cina de la restaurant, în seara nunții noastre ? se informă cu prudență Liongina, spunînd *ochelaristul* deși ar fi trebuit să spună *morocănosul*. După ce s-au întors de la ofițerul stării civile, unde avusese loc înregistrarea căsătoriei, ei nu organizaseră o mare petrecere. Toate intențiile pe care le avusese mama Lionginei, de a invita un mare număr de rude de la țară, s-au risipit izbindu-se de refuzul politicos, dar ferm, al lui Aloyzas. Doar se căsătorise cu fata ei, precizase el, nu cu rudele acesteia și consideră că, în cinstea evenimentului respectiv, se cuvine să fie servită o cină modestă, la care vor lua parte numai rudele și prietenii cei mai apropiați. Nimeni nu găsise nici o clipă de răgaz să ceară și părerea Lionginei, dar în fundul sufletului ea îi fusese recunoscătoare lui Aloyzas pentru hotărîrea luată. Și așa s-a simțit, pur și simplu, epuizată de prezența la cina festivă a două persoane — cumnata sa, de pe chipul căreia n-a dispărut nici un moment grimasa plină de ostilitate care-i schimonosea gura, și bărbatul zîmbitor, în aparență blajin, ce purta ochelari cu ramă din aur veritabil. Nici el nu rostise un cuvînt toată seara. Din rama ochelarilor săi țîșneau în ochii celorlalți luciri scînteietoare, a căror strălucire te ameța. Ochelarii și zîmbetul — dezvelind niște dinți albi și foarte sănătoși — respingeau cu succes atacurile nenumeroșilor musafiri, care încercau să afle părerea lui Eugenijaus E. în diverse probleme. Acesta însă nu catadicsise să-și formuleze vreo opinie nici măcar în legătură cu vremea sau cu calitatea mîncărurilor servite. Curios că, pînă și glasul lui Aloyzas devenea altul cînd se adresa ochelarilor de aur. Cei invitați la cina festivă erau, în genere, colegi ai soțului ; unii, după ce băuseră deveniseră mai pașnici și mai amabili, alții, dimpotrivă, mai agresivi și mai sîcîitori, singur prorectorul rămăsese neschimbat și, aparent, de un calm im-

perturbabil — nici nu s-a îmbujorat măcar după copioasa tratație.

— De unde pînă unde — *ochelarist* ? Ah, da ! Și Aloyzas, amintindu-și ochelarii cu ramă de aur, pufni în rîs. Ai dreptate, să știi că tot el poartă zilnic și un inel cu o piatră prețioasă enormă. Și totuși, el este pur și simplu — Genius.

— Dar de ce ai spus despre el : *un fost prieten* ?

— Ei, asta-i bună, prieten și gata ! Nu te mai lega și tu de un cuvînt ! Enervat, Aloyzas tăcu dintr-o dată. Firește, reluă el după un timp, acum ne întîlnim mai rar. Omul a ajuns sus de tot.

— Și te deranjează funcția lui importantă ? Sau, dimpotrivă, îl deranjează pe el funcția ta lipsită de importanță ? Liongina, care în genere era destul de perspicace, refuza uneori să înțeleagă lucruri cît se poate de simple.

— Nu m-am gîndit la asta. Nu știu. Aloyzas întîrzie cu răspunsul, — niciodată nu se grăbea cînd își exprima opinia despre cineva și-l judeca întotdeauna pe cel în cauză după experiența sa personală. Cum să-ți spun, sentimentul propriei demnități sau nu știu ce alt demon mititel mă reține să afișez relații de prietenie cu el.

— Și va trebui să te înjoseşti prea mult, da ?

— Într-o oarecare măsură, da. Genius împrumuta cărți de la tata și uneori venea la noi încălțat cu galoșii direct pe piciorul gol. La insistențele tatei, sora lui mai mare a fost scutită de taxele școlare la liceu. Iar tatăl lui Genius era un mare beţivan. În vremea noastră, chiar dacă ești alcoolic la pătrat, nici măcar pălăria nu reușești să ți-o bei, ori pe atunci oamenii își cheltuiau pe băutură totul, pînă la ultima leţcaie, rămîneau muritori de foame fiind forțați să-și vîndă întreaga avere.

— Și îți închipui că lui o să-i facă o deosebită plăcere să-și amintească despre beţivul de taică-său ?

— Vai de mine, Porumbițo, ce-ți trece prin minte ! Crezi că am să mă apuc să-i scot ochii cu trecutul său ?

— Dar, de fapt, de ce te bizui tu atît de mult pe dînsul ? Eliberează el repartizările pentru locuințe ? Mai mult ca sigur, există un prorector pentru problemele administrative. Și, în afară de asta, însuși rectorul reprezintă sindicatul.

— Există, bineînțeles, cum să nu existe ! Rectorul nostru este unul dintre tovarășii de luptă ai lui Kipro Pa-

trausko și Tado Ivanausko [1]. O adevărată relicvă. Dar, în fapt, Eugenijaus e cel care are de spus ultimul cuvînt în toate problemele institutului. Atunci, în seara nunții, în timp ce ne ridicam cu toții de la masă, el mi-a șoptit : Auzi, Aloyzas, dacă ai vreun nceaz, te prezinți imediat direct la mine.

— Chiar el, Eugenijaus E. în persoană ?

— Genius, Eugenijaus, sau respectabilul tovarăș Eugenijaus E. — care-i deosebirea ? El nu-i dintre cei care-au ajuns în fotolii înalte prin mașinații de șarlatani. Are o inteligență extrordinar de lucidă și o capacitate de muncă imensă, diabolică.

— Și pînă acum el n-a aflat că ai nevoie de o locuință ?

— Păi, nu-ți dai seama cîte griji are omul pe cap ? Să nu crezi cumva că o să vină el să bată la ușa noastră ca să ne spună : cînd o să terminați de gîngurit, porumbeilor, dați fuga la Comitetul Executiv să vă luați repartizarea, că a și fost emisă. Eu o să trebuiască să fiu cel dintîi care-i va bate la ușă.

— Oricum, e înjositor.

— Da, însă... Așa că, ținînd seama de asta, te rog, Porumbițo, să fii mai tandră cu mine. Apreciază-mi eroismul. Pentru că eu va trebui să roșesc — nu tu.

Și asta nu era decît o parte, una din intențiile animate de bărbătească rîvnă, pe care le nutrea Aloyzas. El mai avea de gînd să rupă definitiv nu numai cu propria viață, cu care fusese obișnuit mai demult, ci și cu viața dusă de Liongina înainte de căsătorie, pentru ca din sfărîmăturile acestora să construiască un edificiu nou, rațional — chiar dacă deocamdată destinația lui nu-i era încă suficient de clară.

— După părerea mea, scumpo, ar fi timpul să te apuci de învățătură. Căci, cum vine asta ? O femeie intelectuală din zilele noastre — fără licență ? Soțul tău, recomandat pentru titlul de conferențiar universitar, va primi, dacă totul va merge bine cu cartea, catedră de profesor. Ei, și-atunci, cum te vei simți alături, neavînd o licență ?

---

[1] *Kipro Patrausko* (1885—1968) — renumit cîntăreț lituanian, artist al poporului din U.R.S.S. ; *Tado Ivanausko* (1882—1970) — savant lituanian, biolog.

— Nu te merit, dragul meu.

— N-am spus *cum vei arăta alături* ci am zis şi o repet : *cum te vei simţi alături ?*

— Indiferent. Nu te merit, asta e.

— Sper că ţi-am dovedit îndeajuns cîtă nevoie am de tine.

— Tu da, Aloyzas, bineînţeles că ai dovedit-o. În schimb eu, vai, dovedesc cu totul altceva. Că nu-ţi corespund deloc... că-ţi stric viaţa.

— Cine m-a învăţat să spun *porumbiţo* ?

— Asta e foarte puţin, Aloyzas, atît de puţin !

— Ei bine, atunci, poftim, ai acum prilejul să te evidenţiezi ! o ţinea el una şi bună, împiedicînd-o să continue cu părerile de rău. Să nu-ţi închipui că va fi uşor şi plăcut să te duci la cursuri în fiecare seară.

— Seara ?

— Seara, porumbiţo ! Numai seara !

— Mă rog, fie, asta nu mă sperie. Dar ce anume aş putea urma ? La conservator nu sînt cursuri serale. Şi nici la medicină. Şi oricum, chiar dac-ar fi fost, eu tot n-aş putea s-o scot la capăt. Să fim serioşi.

— Nici că se poate mai serioşi ! Uite, îţi propun — ştiinţele economice. Acolo există facultate la seral. Exact ce-ţi trebuie ! Ei, ce părere ai, porumbiţo ?

Ce putea ea oare să mai spună, de vreme ce toate ideile dubioase ale lui Aloyzas, care uneori îl uimeau pînă şi pe el însuşi, începuseră rînd pe rînd să fie traduse în viaţă ? La consultaţia de la dispensar o anunţaseră că e însărcinată. Deşi, în afara unor uşoare ameţeli, nu simţise nimic deosebit. Peste o săptămînă s-a prezentat pentru a doua oară la medic. — Dar ce-i cu dumneata, chiar nu te bucuri deloc ? E foarte bine că nu ai nici un fel de stări proaste. La femeile sănătoase aşa trebuie să fie pînă le vine ceasul să nască. Natura nu poate fi înşelată. Doctoriţa era dispusă să filozofeze puţin. Haide, du-te acasă, spune-i soţului bucuria şi fii prudentă, la fel cum e şoferul care are de transportat un pasager. Unul foarte fragil şi foarte capricios, deşi, după cum susţii dumneata, nu simţi nimic deosebit.

Cît despre discuţia privind viitoarele ei studii, aceasta se desfăşura pe divan, în mijlocul camerei goale în care orice şoaptă stîrnea ecouri ostile. Nu mai era odăiţa de la cămin, ci un apartament separat, format dintr-o cameră

cu un hol spațios, baie și bucătărie. Viitoarea locuință a fiului lor. Adevărat, casa nu era nouă, pereții erau numai răni de la cuiele smulse, aveau pete dreptunghiulare — rămase de la tablouri — și dîre semănînd cu riurile de pe hărțile de geografie. Pînă și tavanul era pătat — în mod evident, de șampanie. Doar trăiseră aici oameni care s-au străduit să lase cît mai multe semne despre șederea lor, indiferent ce dovezi reprezenta fiecare din aceste semne. Chiar dacă aminteau de nimicuri sau frivolități... Nici urmele noastre n-or să arate mai estetic, continua să se tortureze Liongina, deși, firește, n-o să ne apucăm să murdărim dinadins pereții. În clipa asta avea senzația că ea însăși e o pată mare și spălăcită, care colorează în cenușiu tot ce se află în jur. Sau un pește dormind în mîlul și algele de pe fundul unui lac. Un astfel de pește îi arătase în copilărie tatăl, după ce îndepărtase pătura de zăpadă de pe fața transparentă a gheții. Oamenii care au trăit aici făceau zarvă împușcînd în tavan cu dopurile sticlelor. Pe cînd ea, rămînînd între aceeași pereți nu va fi în stare să răspîndească nici tristețe și nici bucurie, deși Aloyzas, prin grija lui neîntreruptă, încerca să mătură dînd la o parte nămeții care au troienit-o. Vorba și mersul lui deveniseră mai viguroase, mai hotărîte, ochii nu întotdeauna observau micile neglijențe ale ținutei proprii — nodul de la cravată lăsat mai jos sau pantofii prăfuiți, — ceea ce altădată l-ar fi enervat mai mult decît o lucrare neefectuată. Totodată însă, Liongina simțea că soțul așteaptă ca ea să-i arate mai multă căldură și încurajare.

— Interesant, — rosti ea încetișor, în timp ce spațiul din jur nefiind înțesat cu nici un fel de obiecte, îi repeta ca un puternic difuzor, vorbele, — interesant, oare cei care-au locuit înaintea noastră în apartamentul ăsta erau fericiți ?

Înțelegea foarte bine că nu după asemenea vorbe tînjea Aloyzas, nu ele îi puteau aduce binemeritata răsplată pentru faptul că-i iertase acel păcat îngrozitor și se străduia, de unul singur, cu perseverență, să înalțe din ruine viața lor, a amîndurora. Însă în apartamentul pe care-l obținuseră nu se instalase decît trupul ei — spiritul mai călătorea pe undeva, neînscris în cartea de imobil și negăsindu-și liniștea.

— Păi, nu ți-am povestit ? Genius, Eugenijaus ! Ah ! nici nu-ți închipui cît a făcut el pentru noi !

Şi Aloyzas se porni să-l proslăvaească pe prorector — trebuia neapărat, cu orice preţ s-o scoată pe Liongina din melancolia ce-o stăpînea şi, totodată, să-şi scuture puţin şi propria-i blană, în care se agăţaseră destui scaieţi. La catedră, la decanat, la comitetul sindical — unde numai n-a trebuit să se ploconească, să se milogească cerînd locuinţă cu un glas tremurător, care aducea mai mult a implorare. Toţi îl băteau pe umăr, îi promiteau mereu şi din nou îl minţeau, pînă în clipa în care au auzit o uşoară bătaie în masă a palmei lui Eugenijaus E. Asta a rezolvat problema. I-a dat locuinţă în adevăr, şi trebuie să-i fie recunoscător, dar a făcut-o într-un mod de parcă-i dăduse ceva din propriul său buzunar. În mintea lui Aloyzas, întotdeauna atît de scrupulos, de cinstit, mai răsuna încă şi acum bătaia aceea uşoară cu palma în masă.

— Eu însă tot la foştii locatari mă gîndesc.

— Te rog scoateţi-i din cap, porumbiţo ! Cine ştie cîte apartamente au distrus aştia ? ! Mai mult ca sigur că şi acum chefuiesc pe undeva. Cei de teapa lor n-au nevoie de locuinţe, ei aşteaptă mereu pretexte pentru petreceri. Şi Aloyzas reveni iar la Eugenijaus E. — Că prorectorul e aşa, că prorectorul e pe dincolo, doamne, cîte nu i-a fost dat să audă la adresa lui ! Doar ţi-am mai spus-o, Lionge, nu-i aşa ? Îţi aminteşti ? E un prieten adevărat. Ei, ce zici, de acum înainte poţi să ai încredere în mine ?

— Întotdeauna am avut încredere în tine.

— Adevărat ? Bine, hai să nu mai răscolim trecutul. Ajunge ! Şi începu să rîdă cu gura pînă la urechi. Altădată nu i-ar fi tresărit decît colţurile buzelor şi Liongina ar fi fost nevoită să ghicească dacă e doar un pic nemulţumit de ea sau e înfuriat de-a binelea...

— Spune-mi, tu îi cunoşti ? Eu am găsit pe-aici pe undeva o mingiuţă, roasă toată...

— Păi, cine nu-i cunoştea ? Aloyzas se apăra din răsputeri de foştii locatari, ca nu cumva aceştia să-i pună în pericol fericirea pe care el avea intenţia s-o clădească aici, chiar dacă deocamdată făcea asta de unul singur. Nişte leneşi şi mari slujitori ai lui Bachus. Aci divorţau, aci îşi zvîrleau iar boarfele în aceeaşi grămadă ! Se pricopsiseră cu un copil şi-l tot trăgeau în toate părţile ca pe-un broscoi de picioare, ea — ca să stea cu dînsa, el — ca să i-l dea lui, pînă cînd s-a sufocat bietul ţînc de pneumonie. Nu aşa se cuvine să trăieşti, nu aşa ! Şi unde zi-

ceai că-i mingiuța aia? Ia dă-mi-o, s-o văd. Da, a ros-o cîinele. Pentru că, vezi doamne, pe urmă își făcuseră rost de un cîine — în locul copilului!

Tare nu-i venea să se dezlipească de Liongina, de căldura trupului ei. Nu-i făceau plăcere nici pereții cenușii, numai crăpături, cu cuie înfipte pe suprafețele lor ca niște spini și nici parchetul crestat peste tot cu toporul. Aloyzas lipăi cu picioarele goale pînă la geam — înainta cu băgare de seamă să nu dea peste vreo țeapă — îl deschise larg și azvîrli cît colo ultimul lucru care mai amintea de viața străină ce se scursese acolo. Liongina auzi mingiuța căzînd cu zgomot și rostogolindu-se apoi pe asfalt. Cum era toată numai urechi, i se păru că fusese izgonit însuși spiritul ei lipsit de noroc, tot ceea ce mai rămăsese încă din mica ei fericire atît de curînd ofilită.

— Aici, porumbița mea, o să gîngurească băiețelul nostru! Aloyzas se așează pe marginea divanului; privită de jos, fața lui îi apărea ca un detaliu de monument. Tu o să te apuci de învățătură, iar eu o să-mi termin cartea. Doar omul — nu e o amibă. Omul e viu numai atîta vreme cît ține în mînă făclia cu care-și luminează propria-i cale. Făclia cîte unuia abia-abia dacă pîlpîie, pe cînd a altuia luminează ca un far și împrăștie întunericul; important însă este să te avînți înainte, să înaintezi mereu. Înaintez, deci exist, am putea spune parafrazînd cugetarea înțeleptului din antichitate. Viața omului, draga mea, este prea scurtă, nu merită să-ți risipești forțele sufletești compătimindu-i pe ratați sau alte ființe mărunte transformate în paraziți și trîntori. Înțelegi la ce mă refer?

— Aproximativ da.

— Și-atunci, de ce nu te bucuri?

— O să învăț să și înțeleg, să mă și bucur.

— Timpul nu așteaptă, draga mea. Gata. Sus. Sculatea. Începem curățenia. — Aloyzas îi întinse mîna.

Liongina se ridică, deși n-avea chef nici să se ridice și nici să se apuce de vreo treabă.

— Ce ești așa posomorîtă, ți s-au înecat corăbiile? Doar nu pregătim cuibușorul acesta pentru oricine, îl pregătim pentru băiețelul nostru!

Dar nici aici, la fel ca și zilele trecute la consultație, Liongina nu se simți copleșită de fericire.

...Bine că am vorbit doar la telefon cu responsabila de grupă, cel puțin nu mi-a putut vedea mutra. Vai, ce dezgustător pot să arăt ! Și, brusc, mașina de scris a Lionginei, care țăcănea monoton, aproape ca un automat, amuți. O scurtă pauză — să-și mai odihnească degetele. Trase din mașină cu un gest repezit foile de hîrtie. S-au șifonat. Va trebui să le rebată. Se ridică de pe scaun mirată de oboseala care a năpădit-o mult mai devreme ca de obicei. Să iasă să fumeze o țigară ? Poșeta uite-o sub birou, gata deschisă. Doamne, cît de multe sînt îngrămădite în ea, chiar și un pachet de țigări pe care i l-au dat la chioșc în loc de rest ! Ei, asta ar mai lipsi ! Nu, ea nu fumează. Încă nu fumez, rectifică Liongina, dar uneori e adevărat, mi-am mai făcut și eu cheful. Cînd te simți execrabil, îți face bine să-ți pîrlești puțin plămînii cu o țigară.

Stînd în toaleta placată cu faianță albă, Liongina asculta cum curge apa de la robinet. De fapt nu-i adevărat, nu asculta. O ispitea oglinda. Da ! Datorită spiritului întreprinzător al noului director, la toaletă strălucea acum o oglindă în care te puteai vedea din cap pînă în picioare. Liongina privea fix așteptînd clipa în care pe suprafața lustruită de argint va apare imaginea ei. E oare cu putință ca masca albă și lunguiață de acolo să fie propriul ei chip ? A simțit ea de cîtăva vreme că fața i-a devenit țeapănă și încremenită ca strînsă într-o menghină, însă atît de rigidă și de albă ca acum parcă nu fusese niciodată. Dacă ar atinge-o o pală de vînt sau o privire, s-ar face pulbere și s-ar scutura la fel ca ipsosul uscat peste măsură. Iar ochii — ochii au dispărut. S-au prăbușit undeva. Cine vede o față ca asta nu-și poate închipui decît lucruri rele : fie că am prădat casa de bani, fie că am ucis pe careva. Da, eu am ucis-o pe Vanguté, ieri am ucis-o. Chiar dacă de fapt alții au ucis-o, m-am alăturat imediat și eu acestora — renegînd-o. Iar adineauri, cînd n-am acceptat să duc coroana, am ucis-o pe Aniceta. La drept vorbind, însă, pe mine, pe mine însumi m-am ucis, eu am murit ! Ha, ai murit ? Nu, tu ești nemuritoare. Te-ai rostogolit altădată de pe culmi atît de înalte și puțin ți-a păsat — te-ai ridicat și gata, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Parcă taiorașul nou de pe tine nu constituie și el un argument în sensul acesta ? Haide, de ce nu rîzi ? Doar e teribil de comic. După toate încercările prin care ai trecut, să te prăpădești acum de durere pentru o Vanguté oare-

care sau pentru Anicetą ? Ha-ha ! Şi mai ziceai că nu ştii să rîzi, iar cînd trebuia s-o faci, scoteai doar un fel de cîrîit. Uite că acum ai învăţat şi asta. Şi să rîzi în hohote şi să trăieşti — deşi n-ai chef nici de una, nici de cealaltă. Da ! Mare scofală ! M-am îmbrăcat într-o haină nouă... m-am înfăşurat în ea ca într-un giulgiu, asta-i ! Aşa e, însă pentru că i-am făcut sînge rău furiei — sînt bucuroasă nevoie mare. Aşadar, să zîmbesc în sfîrşit, aşa cum se cuvine s-o facă o femeie ce şi-a învins rivala, haide, dragă, relaxează-ţi muşchii feţei, uite ce obraji contractaţi, crispaţi ai. Mai cu curaj, mai cu curaj ! Aşa ! Acuşi or să-ţi apară gropiţele care-s atît de seducătoare. A, uite şi un rid mititel de-a curmezişul frunţii — penibil ! Eşti încă prea tînără pentru riduri. Aşa, acum e perfect ! Liongina rînji dezvelindu-şi dinţii şi, drept răspuns, îi rînji din oglindă un chip străin. Principalul însă... sînt ochii. Vai de mine, parcă-s proteze, ochi de sticlă. Haide, deschideţi-vă ! Uitaţi ziua de ieri. Priviţi drept înainte, priviţi cu încredere, voi n-aveţi de ce să vă ruşinaţi. Ei bravo ! — o mutrişoară ca asta merge pusă şi pe un afiş de reclamă pentru tîrgul de la Leipzig. *Vizitaţi messa*[1] *noastră !* Evident, n-o să aveţi prilejul nici să plecaţi acolo şi nici de nimic altceva n-o să aveţi parte, dar nimeni nu vă împiedică să admiraţi afişul : priveliştii atît de minunate ca acestea contribuie la o mai bună dispoziţie. Cerul albastru, micul geamantan de voiaj, siluetele pline de optimism ale femeii şi bărbatului. Da, afişele trăiesc în locul nostru.

Oricît se străduia Liongina, nu izbutea s-o scoată la capăt cu ochii. Au încetat să mai clipească, dar s-au ghemuit în fundul orbitelor ca nişte gîndaci. Gîndaci speriaţi, care n-au vrut multă vreme să-i asculte măgulitoarele rugăminţi. Abia într-un tîrziu s-au adaptat la noua situaţie, s-au aplecat pe pervazul orbitelor şi au prins puţin curaj. Iată-i — larg deschişi, stupizi şi neruşinaţi. Acum chipul meu e, din toate punctele de vedere, chipul unei femei moderne, preocupată de munca sa. Poate doar e puţin cam palid. Cred că nu i-ar strica un pic de fard.

Şi, cu gîndul la fard, Liongina se întoarse la maşina sa de scris.

---

[1] *Die Messe* : tîrg de mostre (lb. germană).

Atmosfera specifică amfiteatrului îl întîmpina întotdeauna încă de la distanță. La o parte gînduri străine, să nu rămînă decît tema, tema, tema ! Acesta este efectul produs asupra sa de participarea spectatorului, cititorului, ascultătorului. Deci : Căile și metodele de fuzionare, de contopire cu imaginea. Rolul intuiției. Și mai este ceva esențial — exercitarea influenței psihologice asupra auditoriului pentru a-l atrage la discuții. Tema este aproape liberă, exemple și fapte cu privire la artă se pot da din oricare epocă, începînd cu anticii și pînă în zilele noastre. Aloyzas înaintează solemn prin mulțimea care-l salută — pare un preot catolic purtînd potirul cu mir, căruia nu-i este îngăduit să rostească nici un cuvînt. El se conduce după o lege de neclintit : atunci cînd e gata să urce la catedră, nu trebuie să-l mai preocupe nimic altceva decît tema respectivă.

— Felicitările mele, felicitările mele ! i se adresează cineva și, brusc, în fața lui apare fostul său coleg N. Aloyzas nu reușește să-l ocolească pentru a pătrunde în amfiteatrul plin de larmă, din imediata sa apropiere, căci este înșfăcat de reverele paltonului. Mustăciosul N. e slăbuț și mic de statură — îi ajunge doar pînă la umăr — însă are mîini puternice. L-a înhățat și-l trage într-un ungher despărțit de restul vestibulului prin niște palmieri.

— Dar ce faci, colega ?

Aloyzas e dezgustat de violența cu care a fost îndepărtat de amfiteatrul ticsit — și nu numai cu studenți de la institutul de cultură, de obicei vin să-i asculte lecțiile și studenții institutului pedagogic, aflat în vecinătate. Senzația de nemulțumire i se amplifică și mai mult datorită respirației străine ce-i bicuiește obrazul. Pielea lui delicată nu suportă atingerile brutale, schimbările brusce de temperatură, mirosurile străine și mai ales acela de usturoi care-i asaltează acum nasul. Pe lîngă aer curat și spațiu larg, Aloyzas Hubertavičius pretinde ca nimeni și nimic să nu-l stînjenească în gîndurile și în mișcările sale.

Lui N. însă puțin îi pasă de grimasa nemulțumită a colegului său, ca și de mușchii contractați spasmodic ce-i schimonoseau chipul. Ochișorii lui mici, ce ard ca niște cărbuni încinși, par gata-gata să străpungă cu dogoarea lor învelișul de protecție al trufașului Aloyzas.

— Te salut cu respect ! Demult trebuia s-o faci ! Împreună — vom muta și munții din loc. Felicitările mele !

— Cărbunii se apropie tare, tare de tot, amenințînd să-i ardă bărbia. Buzele lui N., prinse de arșiță și în același timp umede, foarte răsfrînte, împrăștie o ploaie de stropi mărunți.

— La ce munți te referi dumneata ? Cu ce ocazie mă feliciți ? Iartă-mă, nu pricep nimic.

— Ei, asta-i bună — cu ce ocazie te felicit ? Nu mai departe decît ieri mi-ai promis sprijinul dumitale, moral și material, în chestiunea demascării potentatului, a tovarășului Eugenijaus E. ! Așadar, vom mobiliza opinia publică, vom da în vileag apucăturile lui dictatoriale și mașinațiile acoliților săi. Felicitările mele !

Aloyzas e teribil de tulburat, stratul protector a dispărut de pe chipul său rămas acum fără apărare.

— Mașinații ? Eroare, colega ! Nu ți-am promis absolut nimic și nici nu puteam să-ți promit.

— Cum ? Dumneata ai și uitat discuția noastră de ieri ? Îți retractezi deci propriile cuvinte ? Felicitările mele ! În alt sens, desigur.

N. dă drumul reverelor paltonului, dar se înfige în mînecă, pe care începe s-o tragă ca un pompier ce-și manevrează furtunul, silindu-și astfel colegul să se răsucească dintr-o parte în alta. Mustăcioara i s-a umezit, s-a pleoștit obosită, focul din ochișori i s-a stins, dar treptat jarul se adună acolo din nou — N. trebuie să convingă, N. trebuie să acționeze !

— Ieri, după cîte îmi amintesc, ai vorbit dumneata. Pe mine nu m-ai lăsat să plasez nici un cuvîntel. Aloyzas izbutește să-și elibereze aproape complet mîneca din mîinile puternice ale interlocutorului, ba o clipă i se pare chiar că acesta a capitulat și e gata să-i dea drumul, însă nu, nici pomeneală ! N. se răzgîndește și-l înhață cu și mai multă putere. M-ai asaltat cu fapte ce nu prea corespund realității.

— Felicitările mele, felicitări ! Va să zică, dumneata te îndoiești de faptul că Eugenijaus E. își construiește o vilă ? Că folosește pentru construcție mijloace de transport și materiale ce aparțin institutului ? Bineînțeles că nu cărămidă, nu !... plăci de finisaj, echipament tehnico-sanitar, parchet... toate articole deficitare. Și nu e suficient de concret pentru dumneata faptul că acolo, sub pretext că își efectuează practica obligatorie, se spetesc muncind pentru el studenții noștri ? Și în plus, cine altul, dacă nu

el, fără să facă prea multă vîlvă, se răfuiește cu acei membri ai colectivului care îndrăznesc să-l critice ? Ei bine, unul dintre acești membri se află chiar în fața dumitale ! Care, sărmanul, a scăpat cu viață deocamdată !

Și colegul N. se bate cu pumnișorul în piept, ca și cum acolo, sub paltonul bleumarin demodat, se afla armura lui de cavaler. Da, acum e momentul s-o ia la fugă, mai ales că lui N. — care s-a dezlănțuit de tot — îi face semne pline de nerăbdare o femeie aflată de cealaltă parte a palmierilor. E trecută de prima tinerețe, dar mai este încă zveltă, iar părul, despărțit printr-o cărare, e atît de bogat ! Cu un gest autoritar N. o avertizează însă că nu vrea să fie deranjat și femeia, supunîndu-se, se întoarce cu spatele. Oare să-i facă rost el de ceva ? Să-i ia apărarea în fața cuiva ? Procese, pile, probleme de spațiu locativ ? Neglijent cum e, cu înfățișarea sa nu prea atractivă — cînd vorbește i se văd dinții știrbi din față — e posibil ca fostul său coleg să aibă succes la femeile frumoase ? Firește, nu aceste semne de întrebare îl țintuiesc locului pe Aloyzas. E prea enervat pentru a se retrage fără a da riposta cuvenită. Fața și-o simte ca opărită, mintea îi digeră cu mare greutate faptele de necrezut, aproape fantastice, ce par în total dezacord cu realitatea. Sincer. întotdeauna, neștind să-și flateze interlocutorul, el nu are de gînd să renunțe la propriile păreri, la cunoscuta sa apreciere pozitivă asupra activității tovarășului Eugenijaus E., însă atît de aproape scînteiază ochișorii interlocutorului ce nu suportă nici o contrazicere încît, pur și simplu, îi este cu neputință să-și dea capul pe spate și, plin de trufie, să-l pună la punct. Și pe deasupra, învinuirile lui N. au pătruns mult mai adînc decît i se pare lui Aloyzas, așa că a și început să simtă în suflet un fel de remușcări. Practic, aici acționau nu numai și nu atît faptele ce l-ar putea impresiona profund pe oricine, ci și convingerea neclintită în justețea unei cauze, care se desprindea din tiradele lui N. În vremurile noastre, cînd oamenii sînt absorbiți, în genere, de treburi mai importante sau mai mărunte, o astfel de convingere de-a dreptul fantastică într-o idee a ta, fie ea și *ideé fixe* [1], și pe deasupra niște ochi atît de convinși de dreptatea proprie, incontestabilă, pe care ni-

[1] Idee fixă (lb. franceză).

mic n-o poate face să se năruie — este un fenomen rar... N. împotriva lui Eugenijaus E. — este același lucru cu David împotriva lui Goliat și asta impresionează, în pofida faptului că te dezgustă buzele umede, mirosul de usturoi, atitudinea necuviincioasă față de interlocutor. Tocmai de aceea Aloyzas nu este pe deplin mulțumit de sine cînd, în sfîrșit, reușește să obiecteze destul de nepoliticos :

— Iartă-mă că ți-o spun, dar dumneata ai fost destituit pentru incapacitate profesională. Aceasta a fost decizia adoptată de comisia de calificare. Or, toată lumea știe că dispoziția rectorului se bazează pe concluziile acestei comisii.

— Felicitările mele ! Sînt de-a dreptul fascinat de sfînta dumitale naivitate ! Strălucirea febrilă din ochii lui N. este acum străpunsă de scînteieri lucide, care ca niște minuscule ace sînt îndreptate direct spre fruntea lui Aloyzas. Păi tocmai asta e mafia ! Ei pot crea orice comisie, care este în stare să semneze cu ochii închiși — orice !

Mafie ? Cuvîntelul acesta gazetăresc atît de modern te obligă al naibii de mult. Aici nu mai ai de-a face cu limba ta maternă, în care poți sesiza zeci de nuanțe la fiecare cuvînt. Odată ce e mafie, înseamnă că e crimă !

Dar nici de astă dată fostul coleg nu-l lăsă să deschidă gura.

— Da, da ! Despre oricine și orice ! Ieri mai erai un respectabil profesor, iar mîine afli că ești un escroc ale cărui calități morale și de cunoaștere a obiectului predat nu corespund procesului de instruire și educare ! Exact așa s-a întîmplat cu mine, cu un al doilea, cu un al treilea profesor și s-ar putea ca într-o bună zi să ți se întîmple și dumitale ceva asemănător, tinere coleg. Da, da, și dumitale !

De furie, chipul lui Aloyzas devine pentru o clipă alb ca varul. Așadar, nu e de ajuns că învinuirile pline de venin ale lui N. sînt extrem de părtinitoare, acum are îndrăzneala să-l mai și amenințe. Provocare, asta este adevărată provocare !

— Fii liniștit, mie n-o să mi se întîmple așa ceva ! îi aruncă el tăios lui N. și în mod demonstrativ își duce ceasul la ochi, însă fiind cuprins de turbare, nu-i vede acele, doar pata nedeslușită și alburie a cadranului. Studenții așteaptă de-o veșnicie !

— Nu te alarma, am cronometrat timpul. Şi din nou, N. face dovada că la el luciditatea minţii se îmbină în mod ciudat cu strălucirea fanatică din priviri. Şi eu, aşa cum de altfel ai avut ocazia să te convingi adineaori şi eu sînt un om destul de ocupat. Evident, nu-ţi doresc ca şi dumneata să ai parte de o soartă ca a mea, dar... În caz de ceva — reţine, te rog, că îţi stau oricînd la dispoziţie, colega !

— Să sperăm că stăm de vorbă pentru ultima oară. Dumneata probabil nu ştii, stimabile, că Eugenijaus E. este prieten din tinereţe cu mine. Împroşcîndu-l cu noroi pe el, m-ai jignit şi pe mine. Regret din suflet că am fost nevoit să pierd în zadar cincisprezece minute. Şi Aloyzas îşi duce din nou ceasul la ochi, îl cercetează cu atenţie şi totodată se desparte definitiv de interlocutorul său.

— Aşa, va să zică ! Felicitările mele ! Însă de astă dată... de-a-ndoaselea, cum se spune în popor. Nu sînt urări de sănătate ci de veşnică odihnă ! Uimitor, cît de repede ai trecut în lagărul duşmanului ! Aş fi foarte curios să ştiu ce anume te atrage la mafia asta ? Mă rog, într-un fel sau altul, oricum, nu te sfătuiesc să scuipi în puţ... Nu am nici un dubiu că o să încerci să te mai întîlneşti cu mine. O să ai nevoie de mine, să ştii. Da, da, o să ai nevoie de mine ! La revedere !

— O clipă !

Dar fostul coleg se şi face nevăzut ca o fantomă la cîntatul cocoşului. Vai, nici că se poate mai bine. Mirosul nesuferit de haine vechi şi de usturoi începe să se simtă tot mai puţin. Se spune că usturoiul ar fi un remediu preventiv împotriva gripei. Asta mai lipsea, o epidemie de gripă ! Dar de ce totuşi adineaori am încercat să-l reţin ? Ce i-aş fi spus ? Scuză-mă, n-am vrut să te jignesc ? Drept să spun, m-au trecut fiori pe spate fie şi numai la una din supoziţiile lui — practic pe nimic fondată — că m-ar ameninţa şi pe mine soarta peştelui azvîrlit pe uscat. În treacăt fie spus, unul ca el nu se sufocă, ăsta-i îmbrînceşte în vîrşă pe alţii ! Şi trebuie încolţit şi sfîrtecat fără menajamente ! La prima ocazie o să-i spun de la obraz tot ce gîndesc despre el şi — adio ! Dumneata, o să-i spun, eşti un intrigant şi un calomniator ! Mă rog, poate că îi spun, poate că nu — pentru că iar o să mă înhaţe de haină şi o să înceapă să mă stropească cu scuipatul acela veninos. Pe unul ca ăsta dacă-l scuipi între ochi, zice că l-a stropit

roua ! Nu. Cel mai bun lucru este să te faci că nu-l observi, cînd treci pe lîngă el să te uiți în altă parte. Pentru nimic în lume n-o să-mi ridic pălăria ca să-l salut, — asta doare mult mai mult decît oricare cuvînt ! Aloyzas dădea din mîini ca după o încăierare și se enerva tot mai mult. La ce ne mai putem aștepta dacă aici între zidurile institutului, vom începe să ne pierdem timpul cu intrigi și certuri și să ne facem zile fripte unul altuia ? Mafia ? Cuvîntul *mafie* este aproape întotdeauna însoțit de *gangsterism*. Fie că învinuirile lui N. sînt născocite, fie că... Nu ! Odată cu capul n-am să cred că Genius, Eugenijaus E. !... Ajunge ! E timpul să-mi scot din minte toată infamia asta dezgustătoare, tot noroiul ăsta !

Ascultîndu-i vocea sonoră de la catedră, în ochii ascultătorilor se aprindeau întotdeauna licăriri de încîntare. Chiar dacă nu în toți ochii, în cei ai fetelor din primele rînduri, neapărat. Episodul cu Mona Lisa, cînd un tînăr italian s-a năpustit cu cuțitul să sfîșie tabloul — pentru ce femeia înfățișată în el dăruiește zîmbetul său tuturor, ca o tîrfă ? — n-a impresionat auditorul. Tema preferată — operele de artă și consumatorul — s-a transformat în ceva cît se poate de anost. Materialul pe care și-l procurase era interesant firește, însă din tot ce spunea... lipsea scînteia. Venind la curs o purtase în suflet, dar s-a furișat cineva și i-a strivit-o în picioare. Aloyzas s-a descotorosit repede, atît de chipul lui N. cît și de mirosul de usturoi pe care acesta îl răspîndea, dar iată că încordarea din glas mai persista. În vreme ce își dregea vocea — avea senzația că i s-a oprit un os de pește în gît — se căznea să-și amintească o serie de termeni exacți, care brusc îi dipăruseră din memorie. Vocea lui, servindu-l de obicei atît de bine, nu reușea să pună stăpînire pe auditoriu, ci bubuia la întîmplare. Nici fața nu-i mai dădea ascultare. Simțea cu fiecare din porii ei detalii cărora altă dată nu le-ar fi dat nici o atenție. Adevărat, toate băncile erau ocupate, dar alteori pe aceleași bănci erau îngrămădiți și mai mulți ascultători. Pe cei ce nu veniseră parcă îi simțea cu pielea de pe frunte, așa cum orbii simt cîte un obstacol ivit pe neașteptate în calea lor. Conspecte nu-și făceau decît cîțiva, foarte puțini, băncile din fund căscau, șușoteau, își trimiteau biletele. Da, demobilizase întregul auditoriu cu expresia nemulțumită și plîngăreață de pe chipul său.

Poftim, pereții sînt coșcoviți, au tencuiala căzută pe alocuri pînă la cărămidă, tavanul e afumat, cercevelele de la geamuri sînt strîmbe... Și în vremea asta unii își construiesc vile proprii din materiale deficitare! Aloyzas își mută privirea de la pereți încercînd să-și concentreze atenția asupra vreunui chip atrăgător, care-i urmărea cu interes prelegerea. În sfîrșit descoperi un astfel de chip — ochi albaștri, buze pe care încă nu le-a sărutat nimeni, cu excepția mamei — însă îl șocară aproape dureros trei inele de prost gust etalate pe degetele fetei. Liongina nu și-ar fi pus nici unul din ele, deși îi place și ei să-și atîrne fel de fel de zorzoane. Însă Liongina nu-și atîrnă niciodată orice. Lăcrămioarele... Parfumul acela persistent, de neuitat cu care erau îmbibate toate hainele din dulapul lor... Ei asta-i, Liongina îi mai lipsea! Aici stăpînă trebuie să fie doar vocea lui și nimeni altul. *Ai încredere în mine chiar dacă eu însumi nu mai cred în mine!* Oare în asemenea hal să fi fost copleșit de panică atunci cînd își luase rămas-bun de la ea? Dar ea, ea o fi înțeles oare! Și dacă expresia nu fusese altceva decît o simplă figură de stil retorică, un procedeu pe care el, ca un lector experimentat ce era, îl folosise? Aloyzas nu era tentat niciodată să nege faptele neplăcute doar pentru că ele sînt neplăcute. Foarte posibil ca ceva în genul acesta să fi licărit o clipă în privirea lui de rămas-bun, însă intenția îi fusese cu totul alta: aceea de a sublinia nu atît rolul său, cît mai ales al ei. Fii tare, ca să pot birui îndoielile de care, ca orice om rațional, sînt torturat. Rămîi cu mine și voi găsi puteri să învinș totul, oricît de greu mi-ar fi! Asta vroiam eu să-i sugerez, și cînd colo, drept răspuns, ea și-a agățat pe chipul său de ghips un surîs pe care se căznea să-l facă binevoitor. Cu un chip ca ăsta poți povesti, rîzînd în hohote, cum te-a acostat pe stradă un aventurier oarecare. Cu un chip ca ăsta nu e deloc dificil să povestești despre biata fetiță lovită de mașină, fetița din cauza morții căreia trebuia să se fi oprit din eterna sa rotire însuși pămîntul. Dar pentru Dumnezeu, draga mea, nu-mi mai împlînta în spate pumnalul ca atunci cînd ne aflam în munți, în munții aceia blestemați! Atunci s-a prăbușit peste noi o avalanșă, un torent uriaș, nimicind totul în calea sa. Din care abia am scăpat — mai mult morți decît vii. Și oare am scăpat cu adevărat? Poate că și acum în urma noastră se mai tîrăște cu foșnet lugubru laba monstrului

uriaș, pîndind cea mai mică greșeală pe care am putea s-o facem ? Să n-o lăsăm să ne strivească, draga mea ! Tam-tararam, tararam-tam-tam ! Și, brusc, Aloyzas văzu dinaintea sa chipuri mirate. Un murmur de nedumerire străbătu întreaga sală. Oare trîntise toate astea cu glas tare ? Își scuturâ capul cu un aer ofensat, uimindu-și și mai mult studenții, obișnuiți să aibă în fața lor un profesor foarte ponderat întotdeauna. Nu e vorba numai de pielea de pe față — subțire ca foița de țigară și gata să se rupă la fel de ușor ca ea. Și sufletul lui putea fi străpuns — nu, nu neapărat cu un pumnal — era suficient pentru asta și un mic ac. Deodată ușa amfiteatrului se deschise scîrțiind. Aloyzas își ridică înfuriat sprîncenele, deși nu interzicea să se intre în timpul orelor sale. Dar încetișor, ușa se închise la loc. Nu intră nimeni și el, devenit brusc excesiv de sensibil și vulnerabil, încercă o mare dezamăgire. Să fi așteptat pe cineva ? Nu, nu ! Și totuși, parcă sesizase absența cuiva. Și nu a oricui ! Nu ! Absența lui Almoné J., tînăra aceea proastă și cam impertinentă. Să dai buzna în casa omului și să-i pretinzi o notă pe care n-o meriți ? Altădată, pe cele de felul ei le trata fără menajamente — în doi timpi și trei mișcări le arăta ușa. Sau le întîmpina cu un mic surîs care le convingea în mod concludent că încercările de a se milogi pentru notă sînt lipsite de orice speranță. Și-atunci de ce n-a dat-o afară, de ce la urma urmei nu s-a răstit la ea ? Ciuntind și încheind brusc lecția neizbutită, el părăsi amfiteatrul purtîndu-și chipul încet, cu multă băgare de seamă, ca pe un vas deosebit de fragil. Îți dădea impresia că dacă s-ar împiedica ori s-ar agăța de ceva, acesta s-ar sparge în mii de cioburi. Liniștindu-se puțin și trezindu-se la realitate, rămase o vreme în fața geamului deschis ce dădea în curtea micuță a institutului — lîngă zidul de vizavi cei cîțiva brăduți piperniciți, micul mesteacăn cenușiu cu coliviile negre ale graurilor atîrnate pe crengi, mormanul de nisip descărcat acolo pentru niște lucrări de reparații și, deasupra tuturor acestora, îngrămădirea acoperișurilor de țiglă, care se profilau pînă hăt-departe în zare, iar și mai sus, un cer posomorît prevestind zăpadă. Deci iată : totul e la fel cum a fost, iar el — același de mai înainte. Senzația că ar avea un chip despărțit de trupul, de sufletul său — a dispărut fără urmă.

În micul subsol al cantinei studențești, în fața tejghelei cu automatul pentru cafea, vuia zarva celor ce se îmbulzeau în dezordine așteptînd să fie serviți. Aloyzas tocmai vroia să se retragă rapid cînd o făptură energică, purtînd taior și pantaloni, îl prinse de braț și-l așeză cu forța pe un scaun. Nu-i plăceau fetele cu pantaloni, deși moda aceasta se răspîndise grozav de repede și cucerea din ce în ce mai mulți adepți. Nici nu apucă să-i vadă deslușit fața, că tînăra se și înfipse deja în capul rîndului, se și înghiontea deja printre tinerii voinici de acolo, și aducea deja pe o farfurioară două cești aburinde cu cafea, iar pe o alta niște prăjituri.

— Îți mulțumesc, colega, și Aloyzas împinse ușor în direcția fetei o grămăjoară de monezi. Cînd cunoști bine și știi să analizezi istoria artelor, cînd înțelegi cum caruselul modelor se învîrte în conformitate cu legile obiective, opoziția față de pantaloni nu este prea rezonabilă, și totuși ceva îl împiedica să accepte cu calm noutatea și în felul acesta și serviciul femeii îmbrăcate după ultima modă.

Cu o mișcare abilă ea mută copeicile înapoi și una din micile monede se rostogoli zornăind pe dușumea. Fata cotrobăi puțin pe sub masă și alătură imediat grămăjoarei banul ridicat de jos.

— Nu-mi permite conștiința să mă hrănesc de pe urma unei burse de student, rosti el răspicat și serios, fără urmă de zîmbet.

Făptura cu pantaloni își scutură energic coafura vopsită chimic. Părul de un galben deschis ca ceara și ondulat în bucle mari fusese probabil pînă nu demult strîns în codițe, ce se legănau pe spatele ei delicat.

— Vai de mine, tovarășe profesor ! Cine mai trăiește astăzi din bursă ? Nimeni nu se mai întreține acum nici din bursă și nici din retribuție.

— Bine spus. Aloyzas își drese glasul, nu reușea deloc să găsească un ton mai vesel. O clipă i se păru chiar că cineva încearcă iar să-i jupoaie pielea de pe frunte. Regret, dar în persoana mea ai prilejul să vezi tocmai un astfel de măgar. Fără îndoială, dumneata i-ai fi zis mai degrabă idiot, eu însă spun... măgar. Și de aceea îți pretind : ia banii de aici, sau...

— Sau ce ? O să vă ridicați și o să plecați. În ochișorii mici ca de pasăre licăriră scînteieri pline de respect. Bine, îi iau ! Puteți să vă beți cafeaua cu conștiința împăcată.

— Nu trebuie să te neliniștească prea mult conștiința mea. Măgarul e un animal cinstit. Cine își face datoria fără a se gîndi cum să se îmbuibe mai tare, acela... — Însă imediat își dădu seama că o luase prea de sus — doar n-avea de gînd să-i facă morală, din contră, el punea întotdeauna mare preț pe posibilitatea de a rămîne la aceeași distanță și față de sfinți și față de păcătoși, cum se spune.

— N-am să tăgăduiesc, e-adevărat : concepțiile mele de viață se deosebesc întrucîtva de ale dumneavoastră. E clar că studenta avea nevoie să obțină ceva din partea lui — înțelegea el asta foarte bine — iar fata, contînd pe tinerețea și frumusețea ei, se și avîntă năvalnic, plină de curaj înainte : Am însă intenția să trec de partea dumneavoastră. Da-da !

Și izbucni în rîs. Fără îndoială, în spatele rîsului lipsit de sonoritate și nu prea sincer, se afla un calcul precis.

— Vai, dar cît de rapid te reeduci dumneata ! — Aloyzas se lăsă pe spătarul scaunului, rezemîndu-și din nou coatele pe brațele acestuia. Socotea discuția interesantă prin sinceritate, chiar dacă motivul ce o determina pe interlocutoare să-i vorbească nu era dintre cele mai evlavioase cu putință. După senzația de înțepenire ce-l copleșise adineauri în amfiteatru, avea poftă să se amuze, să flecărească puțin discutînd în contradictoriu cu cineva.

— Nici nu vă puteți imagina cît de rapid. Să știți că sînt într-o situație mult mai proastă decît dumneavoastră ! răspunse fata fără să se simtă ofensată, ci dimpotrivă, parcă bucurîndu-se de ceva. La salariul dumneavoastră sînt sigură că nu atentează nimeni, pe cînd bursa mea atîrnă de un fir de păr.

— Zău ?

— Vă mirați ? Dumneavoastră ? Și fata îi surîse ca unui partener de joc surprins tocmai cînd își ascunde cărțile de privirea indiscretă a rivalului.

— Bine, dar înfățișarea dumitale înfloritoare, îmbrăcămintea modernă — cît pe ce să spună *pantalonii* — sînt în total dezacord cu previziunea asta sumbră.

— Mă rog, de vreme ce dumneavoastră faceți asemenea afirmații, o să încerc să mă simt mai liniștită.

— Dar de ce-i atît de important pentru dumneata faptul că tocmai eu fac asemenea afirmații ?

— Ah, stimate domnule profesor, — studenta se încumetă să-i atingă cotul cu lăbuța ei de păsărică. Dumneavoastră ați omis să-mi treceți nota de la colocviu.

— E de-a dreptul nemaipomenit ! Dar nici nu ne cunoaștem, colega... colega... ăăă ?

— Audroné J. Din grupa temporar transferată la dumneavoastră, grupa condusă de sărmanul M. care a fost accidentat.

— Spune-mi te rog, Almoné J. e în aceeași grupă cu dumneata ?

Numele l-a pronunțat involuntar. Nu avusese deloc intenția să întrebe tocmai asta. Și iarăși i se năzări, ca adineaori în amfiteatru, că pielea de pe frunte i se jupoaie, alunecînd încet în jos, iar trupul i se acoperă de o ușoară transpirație. Halal grupă... Ia să vedem, ce minunății o să mai aflu ?

— Da, sîntem prietene. Bun, am înțeles, cu Almoné ați rezolvat, nu-i așa ? Atunci, semnați-mi și mie carnetul și să ne despărțim prieteni. Asta nu înseamnă că de-acum înainte n-o să ne mai întîlnim niciodată ! Și fata îi dărui un zîmbet cochet ce-și luă zborul de pe chipul ei ca o mică pasăre.

— Almoné J., la fel ca și domnia-ta, stimată domnișoară, are un doi. Și chiar dacă îmi ești simpatică, nu am dreptul să-ți modific nota pînă cînd nu ți-o corijezi dumneata singură.

— Probabil că și dumneavoastră îmi sînteți simpatic, tovarășe profesor, dar un lucru nu știu : v-ar face plăcere să vă convingeți de asta înainte de a-mi da nota de trecere? Micuța pasăre revenită la cuibul său aștepta un semn de încuviințare, pentru a-și lua din nou zborul. Aloyzas înmărmuri, fruntea îi deveni purpurie. Cred că nu vă închipuiți că mă ofer în schimbul unei note ! ? Oare arăt eu ca una din alea ?

— Nu, ca una din alea nu arăți, și se abțînu cu greu să nu adauge : arăți mai rău ca ele. Discuția nu-l mai încînta deloc, deși Audroné J. se tot agita în fața lui aidoma unei rîndunele ce-și filfîie aripioarele, ba avîntîndu-se în înalt, ba coborînd fulgerător jos, chiar deasupra pămîntului. Ceea ce îl scotea din sărite pe Aloyzas însă era propria

sa nesăbuință : nu i-ar fi fost deloc greu să bănuiască și de la distanță că tînăra e o tîrfă.

— Almoné susține că, fără îndoială, ei o să-i puneți notă de trecere.

— Și dumitale — cu dragă inimă. Vrei chiar aici, la măsuța asta ? Cum preferi să-ți dai examenul : oral ? în scris ?

— Vai de mine, cafelele noastre s-au răcit ! exclamă Audroné și sări în picioare. Subțirică, în pantalonașii strînși pe picior, părea și acum, cu toată perfidia ei, atrăgătoare. Aduc imediat alta, fierbinte !

— Nu te obosi, colega. Mă tem că asta n-o să-ți sporească șansele.

— Chiar așa de naivă nu sînt, tovarășe profesor. Dar mă întreb : adică de ce în loc să vă bateți capul cu o neghioabă, să nu vă aranjați o mică sărbătoare pentru dumneavoastră ? Și, minunîndu-se parcă ea însăși de propria-i propunere, își mai scutură odată căpșorul blond cu bucle mari, vopsite chimic. Pentru dumneavoastră. Și, bineînțeles, pentru mine. Parcă ce vă costă ? Îmi puneți notă de trecere în carnet și gata — fiecare își capătă cadoul !

— În primul rînd — munca, dragă colega. Și-abia după aceea — sărbătoarea !

— Nu vă supărați că vă spun, dar judecata asta înțeleaptă... s-a demodat. În vremurile noastre totul e exact pe dos. Acum Audroné nu mai avea cum să bată în retragere, așa că miză totul pe o singură carte, arătîndu-se foarte încîntată de îndrăzneala ei. Sărbătorim o dată și apoi, sărbătorim din nou !

— Și toate astea dintr-o singură bursă ? Aloyzas nu intenționa să înceapă o nouă discuție, sociologia nu ținea de domeniul său.

— Mi se pare că am lămurit deja aspectul acesta, tovarășe profesor. Doar nu sînteți nici dumneavoastră picat din cer. Fiecare student, cu excepția celor crescuți la orfelinat, are părinți, iar părinții aceștia...

— In-te-re-sant, — impertinența ei îl făcu să-și piardă graiul, — și pe cine mai au încă *părinții* dumitale ?

— Mă au pe mine și încă o studentă. Asta-i soră-mea. Și o căsuță micuță la Palanga. Dar mîinile ei desemnară altfel de casă, care numai micuță nu era.

— Dă-mi, te rog, carnetul dumitale de note.

— Mi-l semnați ? Vai, sînteți pur și simplu fermecător!

Aloyzas răsfoi puțin carnetul și mîinile începură să-i tremure. Din nou majoritatea notelor — cinci. Doar icicolo cîte un patru. Și nici un trei. Întocmai ca la Almoné, cu singura deosebire că era un carnet mai curat și ținut într-o învelitoare de celofan. Ce-i absurditatea asta ? De cînd au ajuns să fie examenele de diferență obstacole de neînvins pentru studenții fruntași ? Două-trei ore să fi stat să-și parcurgă conspectele și n-ar fi trebuit să se înjosească.

— Vă place Palanga ? Puteți veni să stați acolo cu toată familia. Întotdeauna o să vi se pună la dispoziție o cameră liberă. Cu tot confortul... brazii bat la ferestre și cum străbați pădurea, e marea.

— Nu-mi place marea, și Aloyzas închise carnetul de note. Acum totul era clar. *Dă-mi — ca să-ți dau.* Nu-mi plac stațiunile balneare.

— Păcat. Audroné nu se îndura să-și ia ochii de pe chipul viril, frumos, însă după părerea ei, cam bleg. Poate, totuși, faceți o încercare ? Zgomotul valurilor încă n-a dăunat nicicînd... nimănui, tovarășe profesor.

— Ai grijă, colega, nu cumva să-ți dăuneze dumitale. Aloyzas se ridică atît de brusc, încît era cît pe-aci să răstoarne măsuța. Unui student slab, poate că i-aș fi dat o notă de trecere — din milă. Dumitale, însă, nu.

— Și dacă sînt și eu o studentă slabă ? Gurița i se schimonosi într-un zîmbet fără vlagă — de astă dată mica pasăre nu se mai înălță în zbor victorios ! — iar pe buza de sus apărură mărgeluțe de transpirație. Te pomenești că îmi destăinuie cine știe ce suferință ascunsă ? Cîte nu i se pot întîmpla unui om tînăr ! Dar nu. Zîmbetul se termină cu un hohot de rîs puternic, impertinent, și fata continuă : Doar oameni sîntem cu toții, ființe vii... și fiecare avem slăbiciunile noastre. Am sau nu am dreptate ?

— Se prea poate. Deși interlocutoarea îl decepționase cu desăvîrșire, el se reașeză totuși. Oare ce-ar mai fi în stare să-i promită acum, după ce refuzase *să asculte zgomotul valurilor* pe gratis ?

— Și deoarece recunoaștem slăbiciunile ca fiind manifestări umane, haideți să adăugăm tot aici și indulgența. Audroné își dădea seama că pierde partida, dar continua să lupte din toate puterile.

— Socoți oare că n-am fost cît se poate de indulgent cu dumneata, colega ? Glasul lui deveni mai aspru. Trebuie

să repeți cursul. Nu văd o altă modalitate de a te putea ajuta.

— O s-o vedeți, o s-o vedeți !

— Cum trebuie să înțeleg ce spui dumneata ? Și fără să se mai stăpînească, se trase cu scaun cu tot, cît mai departe de măsuță.

Audroné nu făcu decît să-și ridice unul din umerii săi firavi. Se simțea jignită și n-avea de gînd să dea vreo explicație.

— Îți mulțumesc pentru cafea. Presupun că sîntem chit — nu ?

Aloyzas se ridică, își îndreptă umerii și o porni cu pași mari și apăsați spre ieșire. Uită să se aplece puțin și se izbi cu atîta putere de pragul de sus, că văzu stele verzi. Întoarse capul, aruncînd o privire plină de asprime celei vinovate de neatenția sa, de parcă vroia să-i ceară socoteală pentru această porcărie. Audroné J. însă nu se mai uita la el. Mușcîndu-și buzele de necaz, își aduna lucrușoarele de pe masă. La fel ca precupețul care n-a avut noroc să-și plaseze marfa la piață. Dar această abilă comparație nu-l liniști pe Aloyzas. Da, nu trebuia să accepte servicii din partea ei, chiar dacă și-a plătit cafeaua de care nici nu s-a atins. Și aseară, cu Almoné J. — nu era cazul să-și facă de lucru, ca de altfel și azi cu neobrăzatul acela de N., care împroșcase cu noroi un om respectabil. N-ar fi tolerat așa ceva pentru nimic în lume înainte de excursia în munți, în munții aceia nenorociți, care i-au complicat atît de mult existența ! Uitase că trecuseră șapte ani de cînd văzuse aievea zidul acela gata să se năruie peste capul său descoperit, pe care și-l simțea încremenind în bătaia vîntului înghețat. Altădată, cînd zidul încă nu exista, inculții și leneșii se fereau de el ca de foc, chiar dacă nu se răfuise cu nimeni în mod meschin, pentru nimicuri. Pe atunci, în loc să îndemne zadarnic pe fitecine la bunăcuviință, era suficient să-și fluture zîmbetul ironic în colțul gurii pentru ca imediat orice neisprăvit să încremenească descumpănit, iar neobrăzarea să-i piară ca prin farmec. Și totuși, orice s-ar spune, Audroné J. e simpatică, îi dădu ghes pentru o clipă gîndul pervers. Destul ! Vino-ți în fire ! Încheie-te, cum se zice, la toți nasturii ! Să nu rămînă nici o crăpătură cît de mică — pentru îndoieli, slăbiciuni sau milă.

— E batista dumneavoastră, tovarăşe profesor ?

— Mulţumesc.

Aloyzas cercetă cu priviri bănuitoare batista ce i se întindea, ca şi cum cineva încerca să-i strecoare o broască. Lui nu i se prea întîmpla să-şi piardă lucrurile.

— În sfîrşit, bine că v-am întîlnit !

Unghiuţe roşii, date cu un lac atît de strident, încît privind luciul lor orbitor te dureau ochii şi un mic inel de platină cu diamant. Rareori ai prilejul să vezi strălucind diamante pe degete studenţeşti şi de aceea Aloyzas nu-şi ridică imediat ochii de pe mînuţele atît de bine îngrijite. Reţine : nu i-a fost silă de batista ta mototolită, îl fulgeră gîndul.

Şi un miros deosebit de distins. Parfumul, posibil să nu fi fost cel mai bun cu putinţă, însă, fără îndoială, era franţuzesc. Un taioraş negru cu o tăietură sobră. De sub părul arămiu, unduind în valuri grele — întocmai ca la străvechile statuete — strălucea chipul unei femei frumoase, conştientă de valoarea sa. Genele puţin lăsate în jos şi vopsite artificial dovedeau că posesoarea depune un efort destul de mare cu această ocupaţie ca, de altfel, şi cu toate celelalte griji cotidiene.

— Văd că întîlnirea noastră nu vă încîntă în mod deosebit !? Ochii i s-au deschis mai larg şi pe fruntea netedă, cam îngustă, s-au ridicat arcuindu-se, sprîncenele pensate, subţiri ca firul de aţă, iar capul, îngreunat parcă de povara de aramă a părului, s-a lăsat puţin pe spate, scoţînd în evidenţă linia mlădioasă a gîtului prelung şi alb ca zăpada. Îşi dă toată silinţa să semene cu cineva, îşi zise Aloyzas, dar nu-mi dau seama cu cine anume ? Cu Nefertiti ?

— Scuză-mă, colega, în sala de lectură — nu stau de vorbă. Şi cu atît mai puţin în probleme străine de cursul meu.

— Problema mea nu e deloc străină. Dimpotrivă, ne priveşte pe amîndoi.

Vocea făcu să se năruie întrucîtva asemănarea cu fragila statuetă străveche. Era joasă, puţin răguşită, ca şi cum numai dintr-o eroare îi fusese încredinţată acestei frumuseţi de rafinată distincţie.

— Pe noi amîndoi ? În cazul acesta, te ascult.

— Nu vă speriaţi, n-am venit să vă cer pensie alimentară. Şi umorul era mult prea vulgar pentru delicata

statuetă, dar se armoniza perfect cu vocea. Sînt căsătorită și nu am de gînd să divorțez.

Evident că nu e celibatară, își zise Aloyzas, altfel de unde inelul acesta și mirosul plăcut pe care nu-l poate avea nici unul dintre parfumuri, cu excepția celor franțuzești ?

— Sînt nevoită să constat, tovarășe profesor, că ați dat dovadă de atitudine inumană. Unei femei căsătorite — dumneavoastră i-ați trîntit un doi.

Acum vocea tinerei femei a devenit mai melodioasă, ochii mai binevoitori, iar linia mlădie a gîtului, ireproșabilă — într-adevăr ca la Nefertiti, în schimb el, Aloyzas, începu să aibă din nou senzația — pentru a cîta oară în aceeași zi ? — că fața îi ia foc. Parcă îi jupuia cineva pielea. Prin urmare, colecția de pierde-vară se completează cu încă un exemplar ? Al treilea caz din grupa colegului care a nimerit în spital ? Simplă întîmplare, coincidență ? Mare drăcovenie și asta...

— Colega face parte cumva din grupa profesorului M. ? întrebă Aloyzas grăbindu-se să depășească momentul de confuzie și să arboreze o mină indiferentă.

— Acum... sînt la dumneavoastră.

— Păcat ! îi scăpă lui fără voie.

— Și de ce, mă rog, aveți dumneavoastră o atitudine atît de nefavorabilă față de colegul M. ? Părea că vocea scîrțiitoare, vulgară, dinamitînd statueta pe dinăuntru, avea s-o facă să explodeze. Nouă, tuturor, el ne era foarte drag. Desigur, nu era atît de autoritar ca dumneavoastră... dar în privința notelor nu existau nici un fel de probleme. Trebuie să recunoașteți, tovarășe profesor, că n-ați procedat just !

— După cîte știu, n-am spus nimic ireverențios la adresa lui M.

— Nu despre asta e vorba. Mi-am amintit de el doar așa, în treacăt. Haideți, să nu mai discutăm în contradictoriu, de acord ?

Tînăra și frumoasa femeie surîse abia perceptibil — era evident că discuția o obosise, ca de altfel și nevoia de a se linguși pentru a cerși o notă. Înțelegea și singură că farmecul unei Nefertiti nu se reduce doar la gîtul prelung și ținuta maiestuoasă. Pe de altă parte, nici scopul care o îndemnase să intre în rolul respectiv — acela de a cerși o notă de trecere, — nu era prea nobil și, în consecință, însu-

fleţirea şi farmecul iniţial se risipiră treptat, lăsînd să le ia locul vulgaritatea înnăscută.

— Posibil că eu să nu fi procedat, într-adevăr, just. Dar nimic nu ne împiedică să învăţăm, cum se spune, din propriile greşeli. În sfîrşit, modulaţiile din glasul lui Aloyzas reuşiră să capete o anumită vioiciune. Deci, să pornim cu forţe reunite şi să corectăm situaţia. Prezintă-te din nou la examen, colega, — şi incidentul va fi lichidat! Această propunere practică îl făcu să-şi revină şi el, iar obrajii încetară dintr-o dată să-i mai ardă. Nu! Oricît de bruşte ar fi schimbările de temperatură de pe chipul său, nu vor izbuti să-l determine să se îndoiască de principiile sale. Care sînt severe şi juste.

— Eu, o femeie în toată firea, căsătorită, să mă obosesc pentru un fleac ca ăsta, o notă de trecere? Oare e chiar atît de greu pentru dumneavoastră să-mi puneţi nota şi să semnaţi?

— Nici prin gînd nu-mi trece una ca asta. În timp ce Aloyzas îşi strîngea în grabă cărţile de pe masă, studenta, cuprinsă de enervare, făcea acelaşi lucru cu ale sale.

— Şi chiar nu mai aveţi să-mi spuneţi absolut nimic, tovarăşe profesor?

Pe Aloyzas îl învălui din nou o undă de parfum, ca şi cum tînăra şi-ar fi umezit iarăşi cu colonie chiar în clipa aceea taiorasul modern, şi pieptănătura complicată, ce înlocuia în cazul său, podoaba de pe capul Nefertitei, sau cine ştie cărei alte regine din timpuri străvechi.

Aloyzas nu răspunse.

— În cazul acesta, — femeia se sculă în picioare, astfel că fu nevoit şi el să se ridice, dar, pentru a nu părea covîrşitor de uriaş alături de statura ei minusculă, se gîrbovi puţin şi-şi trase capul între umeri, — în cazul acesta mi-e milă de dumneavoastră. Pentru că dacă o ţigancă v-ar ghici acum viitorul, v-ar prezice că vă aşteaptă numai necazuri şi, dimpotrivă, că nu vă aşteaptă nici o călătorie de plăcere.

Aloyzas se uită la ea chiorîş şi se depărtă cu un pas — stînd aproape, nu reuşea s-o cuprindă cu privirea de sus pînă jos. Dar nici distanţa nu-i fu de mare ajutor — prea departe era el de tot ce înconjoară acest gen de femei, ca să-şi poată imagina, fie şi într-o mică măsură, cum ar arăta ea în alt loc, acolo unde nimic n-o obligă să se stăpînească sau să se prefacă, dacă vrea să ameninţe un om

ce nu-i greşise cu nimic. Se înfruntase şi cu ea, ca şi cu Audroné J., de parcă le-ar fi întîlnit pe o insulă pustie, — unde eşti nevoit să-l judeci pe cel ce-ţi iese în cale doar după glas şi înfăţişare — deşi amîndouă apăruseră în faţa lui din vălmăşagul, din desişul vieţii, unde oamenii, aidoma copacilor, îşi au împletite atît rădăcinile cît şi crengile.

— O ţigancă ? Ce să caute aici o ţigancă ? Nu contenea să se frămînte cumplit, meditînd la izolarea sa, la această uluitoare desprindere a lui de realitate.

— Dacă nu înţelegeţi aluziile, o să vă spun pe şleau: nu vă mai prefaceţi că nu m-aţi cunoaşte ! şi izbucni în hohote puternice şi vulgare de rîs. Cerceii de argint de la urechi începură să-i zăngăne şi Aloyzas se gîndi că, după cîte ştia el, Nefertiti nu purtase cercei. Rîsul insolent făcea să se clatine întreaga faţadă cu ajutorul căreia studenta nu reuşise să obţină nimic sau aproape nimic. Se izbise, chiar de la început, nu atît de principialitatea lui Aloyzas, cît mai ales de fermitatea convingerilor acestuia, însă nici o clipă nu încetase să-l considere altceva decît o piedică, pe care o poţi oricînd îndepărta, printr-un mijloc sau altul : fie că o dai la o parte din drum, ca pe un lucru de prisos, fie că o cumperi, ca pe un obiect. E foarte adevărat că multă lume nu mă cunoaşte pe mine... şi pe tatăl meu. Şi chiar dacă mie personal lucrul acesta nu întotdeauna îmi face plăcere, n-am încotro ! Am eu vreo vină că sînt fiica lui ?! Şi izbucni iarăşi în rîs, fără să se preocupe de faptul că rîsul impertinent nu se potrivea deloc cu înfăţişarea ei. Tăticul meu şi cu prorectorul Eugenijaus E... sînt prieteni nedespărţiţi. Merg la vînătoare împreună. N-aţi ştiut ? Duminica asta au împuşcat doi mistreţi şi o vulpe.

— Nu sînt vînător, nu mă interesează trofeele vînătorilor.

— Ia ascultaţi, tovarăşe profesor, dumneavoastră nu ştiţi, într-adevăr, cine este tatăl meu ? Sau nu vreţi să ştiţi ?

— Ai dreptate, colega. Nu sînt curios din fire. Dar să ştii că dacă vrei să te prezinţi din nou la examen, trebuie să te pregăteşti temeinic. Apropo, care e numele dumitale de familie ?

— A-a... V-aţi răzgîndit deci ? Chipul tinerei femei se însufleţi, dar strălucirea aceea de statuetă străveche pe care o avusese la început nu mai reapăru. Mă numesc

Aldona J. Iar tăticul meu, tovarășul J., este întotdeauna gata să le vină în ajutor oamenilor aflați la strîmtoare. Și, vă asigur, n-o să vă pară rău !

— Carnetul de note... dă-mi, te rog, carnetul de note ! Simțea că se sufocă. Cuprins de furie și înroșindu-se din cap pînă-n picioare, Aloyzas răsfoia carnetul de note. Cinci de sus pînă jos. Exact așa își închipuise și el. Cu un gest repezit, îi restitui carnetul. Cu bine, colega ! Mă tem că dacă vom continua discuția, n-am să mai pot aprecia în mod obiectiv cunoștințele dumitale, atunci cînd vei binevoi să te prezinți la examen, după ce vei termina de repetat întregul curs !

De uimire și indignare, Aldona rămase cu gura căscată. E de presupus că Nefertiti nu lăsase niciodată să-i atîrne atît de prostește maxilarul interior. Aloyzas coborî scara în fugă, ascultînd atent cum îi răsună în urechi zgomotul pașilor săi viguroși. În sfîrșit, procedase exact așa cum se cuvine să procedeze un profesor care se respectă și care se bucură, la rîndul lui, de respectul celorlalți. A lovit-o în plin pe impertinenta ce cutezase să-l amenințe cu influentul său tăticuț ! Nu, niciodată nu mai pățise una ca asta. S-a întîmplat uneori că a mărit și el cîte o notă. Să zicem, din motive de boală, sau ținînd seamă de frecvența sîrguincioasă la cursuri, dar așa — să desființeze un doi fără reexaminare ? Și, pe deasupra, s-o mai și facă cedînd în fața unei amenințări ? Șantaj ! Ce altceva poate fi dacă nu șantaj, în cel mai deplin înțeles al acestui cuvînt cunoscut în întreaga lume ? Cînd o să mi se ivească prilejul, o să-i comunic totul direct tăticului, chiar dacă e o persoană marcantă. Și chiar dacă se duce la vînătoare cu mai știu eu cine ! În treacăt fie spus, însă cum e cu putință ca Eugenijaus, un om atît de cumsecade, să împuște animale ? Se opri avînd senzația că altcineva îi șoptise această întrebare. Și, de fapt, nu chiar oricine — ci fostul lui coleg N. Hei, voi lighioane mărunte, — și încă astea nu sînt toate, da, da, nu sînt toate — felicitările mele ! Bineînțeles, învinuirile lui N. nu sînt decît fum, ceață, atît... Și Aloyzas depăși grăbit umbra colegului, ce se înfiripase o clipă în preajma sa, dar de astă dată fără să-l mai urască atît. La urma urmei intrigile lui N. nu mă privesc cîtuși de puțin, slavă domnului, am treabă pînă peste cap. Principalul e că n-am cedat la presiuni, că i-am arătat în felul acesta Aldonei J. cine sînt și, totodată, ce este

ea. Şi plin de mîndrie, Aloyzas îşi ridică brusc capul, îşi repezi bărbia înainte şi privi în jur. Ia să vedem, oare nu cumva se înghesuie prin apropiere şi alţi clienţi, de felul acelei sfinte treimi — Aldona, Audronė... şi Almonė ? Pe primele două le-a pus la punct binişor. Pauza dinaintea numelui lui Almonė însemna că nu vroia s-o îmbrîncească şi pe ea alături de celelalte două. Ea nu încercase nici să se prefacă şi nici nu ameninţase. Asta n-are importanţă, eu o să fiu la fel de exigent cu toate trei. Cît de tăios i-a retezat-o acelei necivilizate Nefertiti — *mă tem că dacă vom continua discuţia, n-am să mai pot aprecia, în mod obiectiv*... Oare să-mi fi revenit simţul umorului sugrumat pînă acum de atîtea necazuri ? Eh, vom trăi şi vom vedea, tam-tararam, tararam-tam-tam !

Şi Aloyzas începu să-şi încheie cu gesturi energice paltonul. Cînd tocmai înghesuia în butonieră nasturele de sus, îl izbi în nări un miros dulceag. Iarăşi parfumul franţuzesc al Aldonei J. ? Îşi mirosi mîna. Cum de avusese timp să se îmbibe aici parfumul ăsta ?! Nemulţumit de el — ia te uită, m-am grozăvit degeaba ! — ieşi din institut. Pe stradă mirosul străin se evaporă imediat, laolaltă cu senzaţia ce-l rodea într-ascuns, — dormita în sufletul său, dar în orice moment se putea trezi — că făcuse ceva ce n-ar fi trebuit să facă. În piaţă îl întîmpinară vîrtejuri albe. În sfîrşit zăpadă, în sfîrşit o să se aşeze vreme de iarnă. Sub urmele proaspete de paşi mai răzbătea încă mîzga întunecată, dar din cerul coborît foarte jos, chiar deasupra capului, cernea şi cernea fără încetare. Întinse mîna pentru ca stratul subţire de zăpadă albă să-i acopere şi mîneca. Gata, ajunge cît am tot bătut pasul pe loc, la drum ! Simţind fulgi de zăpadă pe gene, Aloyzas îşi miji ochii. Însă mirosul nu se topea împreună cu fulgii delicaţi şi pufoşi, ci îi pătrundea cu sila în nas, în gîtlej şi chiar mai adînc, în plămîni. Haide, să trag în piept cu toată puterea aerul răcoros şi proaspăt. Aşa, şi încă o dată, încă o dată ! Pentru ca mirosul insinuant, greţos de dulceag, dezgustător de rafinat, exact ca cel de sînge diluat, să dispară...

Pînă n-a fost lovit, n-a simţit mirosul acela dulceag, cu toate că propria-i mănuşă era îmbibată de sînge. Nici lovitura n-o simţise, ea i se năzări doar ca prin vis, abia după ce Aloyzas îşi venise în fire. Mănuşa adversarului îl

atinsese cu gingăşie aidoma unui rotocol de fum sau de ceaţă. Clănţănitul dinţilor l-a auzit, dar bubuitul podelei sub trupul său care se prăbuşise — nu l-a mai auzit. Prosopul jilav răspîndea un miros dezgustător de dulceag. Începură să se contureze ca prin ceaţă părţi disparate din silueta antrenorului — fruntea, ca un bolovan uriaş, apoi nasul turtit, apoi buza de jos, umflată şi semănînd cu o lipitoare. Antrenorul muia în apă un şervet, cu care ştergea faţa lui Aloyzas. Mirosul de singe n-avea nici o legătură cu şutul delicat, care stinsese lumina. Singele nu-i aparţinea lui, ci adversarului, pe care-l atinsese de cîteva ori. Totuşi, mirosea exact ca singele lui. Un miros înecăcios şi pătrunzător. Prosopul cald, lunecos, îi intra în gură provocîndu-i o senzaţie de vomă. Ah, să dea la o parte odată prosopul ăsta, să-şi ascundă faţa de mirosul nesuferit. Însă mîna refuza să i se ridice, doar de undeva, din străfundul pieptului năvăli înafară aerul. Auzi un sughiţ şi i se păru că altcineva, nu el sughiţase.

— Stai liniştit, nu te mişca ! Glasul antrenorului se prăbuşi cu zgomot peste timpanele lui şi se rostogoli vuind de-a lungul trupului inert, culcat cu faţa în sus, provocîndu-i o durere cumplită. Singur ţi-ai căutat cnocautul, gură cască ce eşti ! N-ai stofă de boxer.

Iar partenerul, şi el mai mult mort decît viu, — un lungan cu şort foarte larg din satin — se agăţase de corzile ringului şi se legăna dintr-o parte în cealaltă. Pe chipul lui, tot numai pete roşii, se citea uimirea. Era mai uşor decît Aloyzas, însă croşeul său pur şi simplu îi smulsese acestuia pămîntul de sub picioare.

— Că doar eu abia te-am atins ! se tînguia cu glas plîngăreţ namila, ca şi cum el însuşi, nu adversarul său, ar fi zăcut nemişcat pe podea.

Puteam foarte bine să-l răpun eu, dar n-am vrut, se înfiripă gîndul într-un ungher luminos al creierului năpădit de ceţuri dulcege. Aloyzas credea că zîmbeşte. Dar buzele ca şi muşchii nu-i dădură ascultare.

— Nici tu n-ai stofă de boxer ! Sînteţi amîndoi nişte nătărăi ! strigă antrenorul scos din fire, în timp ce urechea sa experimentată asculta cum inima celui făcut cnocaut reîncepea să bată normal.

Aloyzas n-avea de gînd să devină boxer. Vroia doar ca în locul muntelui de grăsime care-l invadase, să obţină un munte de muşchi — acesta era ţelul pe care-l urmărea.

Promovase deja în anul doi, la universitate nu știa nimeni despre boala familiei Hubertavičius, dar el tot nu putea să uite trecutul. Avea impresia că alți studenți sînt mai sprinteni, mai puternici decît el. Reușesc să fie mai degajați nu numai în relațiile dintre ei, dar și față de fete. Gertruda, la care locuia pe atunci, pleda cu înfocare pentru tenis. E un joc elegant și totodată atletic, zicea. Nu este exclus să fie așa. Pe terenul de tenis, rachetele bine întinse și bluzele albe se agitau fără încetare, dar și acestea răspîndeau izul cunoscut al alimentației bogate în calorii și împănate cu vitamine. Pe cîtă vreme Aloyzas, dimpotrivă, visa la forță și rezistență fizică. Să fie în stare să primească cu curaj orice lovitură. Să se clatine sub izbitura ei, dar să rămînă în picioare. Și să răspundă și el printr-o lovitură. Nu ardea deloc de dorință să strivească nasul adversarilor. Principalul era să nu se lase luat prin surprindere în clipa cînd l-ar ataca cineva mai puternic, și astfel să se convingă definitiv că frățiorul Tautvydas fusese cel din urmă tîrîie-brîu din neamul lor. Să nu-și precupețească forțele, chiar dacă l-ar trece toate nădușelile, să nu-i fie teamă că asta i-ar influența în rău sănătatea, iată la ce năzuia el. Dar undeva, în spatele acestor lucide și concrete impulsuri și dorințe — pe care și le trecuse, în ordinea importanței, pe o foaie de hîrtie — în adîncul ființei sale simțea că pulsează, chiar dacă nu era pe deplin conștient de asta, dorința de a-și arde cu fierul roșu din suflet simțămîntul ce-l sîcîise încă din fragedă copilărie, anume acela că persoana sa ar prezenta doar o valoare relativă, și, bineînțeles, să se elibereze pentru totdeauna de tutela stînjenitoare a Gertrudei.

— Lovește, lovește-l, se agita antrenorul dansînd în jurul lui. Dezmorțește javra asta afurisită ! Uf, ai pierdut ocazia. Și iar ai pierdut-o, căscatule ! Dormiți amîndoi. Ehei, băiete, căscăun cum ești, dacă erai pe ring, o încasai serios !

Să surprinzi atacul adversarului, să-i contracarezi limbile de foc ale loviturilor. Apoi, trecînd la apărare defensivă, să te adăpostești — ca atunci cînd te prinde ploaia torențială — și să te odihnești. Lasă-l să-și agite mănușile pînă s-o istovi, și-atunci...

De fiecare dată el dădea impresia că-și adună forțele pentru lovitura de grație, pe care pînă la urmă n-o mai

aplica. Tocmai în momentul cel mai prielnic Aloyzas întîrzia.

— Dormeai, de-aia ai încasat croşeul. Să ştii că aici treaba-i aşa : ori dai tu — ori te atinge celălalt ! bombănea îngrijorat antrenorul. Şi doar te-am avertizat de-atîtea ori : nu dormi în ring, Hubertavičius, nu dormi ! Că aici e cu totul altceva decît să te giugiuleşti în pat cu o fată. În cuvintele antrenorului se simţea dojana, dar în acelaşi timp şi o undă de duioşie, pentru ca băieţandrul să nu se simtă chiar ultimul dintre ghinionişti.

— Knockaut, antrenorule ? Chiar cnocaut a fost ? Acum Aloyzas îşi revenise întrucîtva : putea vorbi şi era în stare să-şi perceapă trupul ca fiind ceva separat de podea şi de atracţia terestră, ceva greu ca plumbul ce îl imobilizase acolo. Dură foarte mult şi îi trebui un mare efort pînă să-şi ridice mîna, o greutate imensă de două puduri, pentru a-şi îndepărta ceaţa de pe ochi, iar de pe buze ghemotocul dulceag şi umed.

— Cnocdaun, a fost un cnocdaun obişnuit. Privirea antrenorului lunecă undeva pe lîngă el, iar obrazul lui plin de cicatrici, de la nenumăratele lovituri primite, se întoarse în altă parte. Auzi dumneata, cnocaut în timpul antrenamentului, asta-i ceva nemaiauzit ! Scandalos ! Îi era teamă de consecinţe, deşi respiraţia băiatului revenise la normal. Şi nici nu mai sughiţa. E rezistent ca un taur, dar uite că n-are scînteie. Nu simte în mănuşă neastîmpărul victoriei. Regret, dar va trebui să ne despărţim.

— Eu, fără să vreau... fără să vreau... bîiguia adversarul, care nu arăta nici el cu mult mai bine decît cel pe care-l făcuse cnocaut.

— Ei, haide, nu te mai frămînta atîta ! şi Aloyzas îi atinse cu blîndeţe mîinile bandajate, care, de slabe ce erau, păreau labe de găină.

N-are decît să îndruge antrenorul verzi şi uscate ca să-şi pună pielea la adăpost. Cnocaut a fost. Pentru el, pentru Aloyzas, totul era cît se poate de clar. I se întîmplase aşadar, cel mai îngrozitor lucru. Nu există ceva mai îngrozitor. Şi asta nu numai în box — aşa credea pe atunci — şi imediat, întreaga sa fiinţă, abia revenită la viaţă, fu năpădită de un val de mîndrie. Într-adevăr, mi-am revenit destul de repede ! Ăsta este esenţialul. Pe măsură ce-şi recăpăta cunoştinţa, apărură din neant pămîntul, oraşul — pe care va trebui să-l străbată, pentru a

ajunge acasă. E adevărat că pereții se mai clatină încă în fața ochilor și tot ce ating cu mîna începe să miroase dezgustător. Însă, a doua oară, o lovitură ca asta n-o să mă mai doboare.

— Ei, ce zici, poți să te tîrăști singur pînă acasă ? Antrenorul îl bătu ușurel pe spate și-l împinse dincolo de ușă. Împreună cu el se năpusti și valul apăsător de ceață, ce inunda toate străzile. Revenindu-și cu desăvîrșire, Aloyzas își dădu repede seama că înaintează agale în cu totul altă direcție, spre aeroport. Dar îndată, cu toată ceața din jur, izbuti să se reorienteze și s-o pornească încet spre casă.

Hotărît lucru, n-avea să mai calce niciodată în vreo sală de sport. Nu erau pentru el loviturile absurde date în para de box sau în capul adversarului. Bine că învățase să-și apere trupul, să-și apere demnitatea. Și mai învățase să se apere de sine însuși. Așa că, ce altceva ar fi putut să-și mai dorească ?

— De-acum înainte o să mă apuc de un alt gen de sport, mai estetic. De scrimă, să zicem ! o anunță el pe Gertruda, după ce ajunse în sfîrșit acasă. Și zîmbi fericit, deoarece chiar și prin perdeaua de ceață, pe care-o purtase cu sine pînă aici, vedea ceea ce ea nu putea să vadă.

De altminteri, cîte ceva mai vedea și soră-sa. Zîmbetul forțat, lipit parcă pe chipul lui și care nu se desprinde de acolo, deși ai impresia că e gata să-i smulgă lui Aloyzas falca din loc. Faptul că nu se repede ca de obicei, flămînd ca un lup, să-și înfulece biftecul rece cu frunze de salată verde în jur. Și că, fără a-și scoate pantalonii și a-i aranja cu grijă, ca să nu le strice dunga, se prăbușește pe divan, întocmai ca bușteanul purtat și răsucit pe toate fețele de torent.

Abia apucă să-i vîre la subțioară termometrul, că micuța coloană de mercur a și suit pînă la treizeci și nouă. Gertruda s-a năpustit la telefon și a chemat „Salvarea". Peste douăzeci de minute ambulanța cu cruce roșie opri sub geamurile apartamentului, iar medicul precizâ diagnosticul — comoție cerebrală.

— Huligani ? se informă el cu un aer preocupat, scărpinîndu-și ușurel, cu degetul, nasul lung.

— Am căzut. Am alunecat pe stradă, șopti Aloyzas zîmbind fericit. Gravitatea diagnosticului nu făcea decît să-i confirme gravitatea situației pe care și-o dorise. Ori-

cum, fie că l-ar fi mustrat sau nu cineva, de schimbat tot nu se mai putea schimba nimic. Indiferent dacă era vorba de comoție sau de orice altceva. Căci, ceea ce trebuia să se întîmple, se și întîmplase.

— Păi atunci, cum o să te mai descurci iarna, dacă în plină vară aluneci în halul ăsta ? îl întrebă enigmatic medicul, plimbîndu-și neîncrezător nasul lung dintr-o parte în alta. Era foarte grăbit și refuză cafeaua oferită.

— Crezi că nu știam că te duci să te bați cu pumnii ? astfel caracterizează Gertruda, plină de dispreț, lecțiile pe care le lua fratele său la secția de box.

Pe ea n-o satisfăcu diagnosticul medicului de la „Salvare". Așa că se instală la telefon și, prin intermediul cunoștințelor, reuși să dea de un faimos neuropatolog. Filfizonul cu înfățișare tinerească și păr încărunțit pe alocuri, confirmă diagnosticul colegului său. Principalul e, declară el, ca bolnavul să stea la pat. Era mai înțelegător decît celălalt — își bău cafeaua și nu protestă cînd mîna plină de distincție a Gertrudei se furișă în buzunarul hainei sale.

— Dumneavoastră îl îngrijiți în mod exemplar pe bolnav, o lăudă el, în timp ce se îndreptă spre ieșire. În caz de ceva, dați-mi un telefon. Îl voi vizita cu plăcere din nou.

— E singurul meu frate, rosti cu modestie, fata, drept răspuns. Era înaltă, frumoasă. Păcat doar că avea un chip prea sever și fără urmă de zîmbet.

Și-a îngrijit fratele cu rîvnă de mamă, nu de soră. Ba chiar mai bine decît o mamă, dacă e să ne gîndim la cea care-l adusese pe lume. Gertruda nu trăia nici o clipă pentru sine, ci doar pentru el, pentru continuatorul neamului lor, pentru cel căruia îi fusese hărăzit să aducă faimă și măreție acestui neam.

— Miroși a grajd, spunea ea uneori în treacăt, aruncînd în cada de la baie maieurile și chiloții fratelui.

— Iau lecții de gimnastică, răspundea el fără să-i dea nici o altă lămurire, deși, în ochii plini de neliniște și de teamă că s-ar putea da de gol, stăruia o implorare mută.

De aceea era nevoită să se piardă în tot soiul de presupuneri — pe unde-i umblă haimana fratele pînă noaptea tîrziu ? Să se ducă în control la sala de gimnastică ? — nu, asta nu i-ar ierta-o niciodată. Cînd s-a întors într-o zi acasă cu un ochi umflat — vînătaia de atunci l-a sluțit mult timp — pentru prima dată îi trecu prin minte Ger-

trudei, că cineva l-ar putea schilodi sau chiar ucide. Poftim ! pe bietul băiat îl zdrobesc pumnii teribili ai cuiva, iar ea, care a ştiut în vremuri mult mai grele să-l apere de boala ce îl ameninţa cu moartea, acuma — cînd totul este atît de simplu şi de uşor — nu mai e în stare să-l ocrotească în nici un fel. Gîndul acesta era mult mai dureros decît o nenorocire reală. O lungă perioadă a trăit aşa, înnebunită de groază, cu sabia lui Damocles deasupra capului. Aştepta lovitura de graţie care trebuia s-o doboare şi pe ea. Se temea şi aştepta.

Şi uite că acum Aloyzas făcuse comoţie cerebrală. Slavă domnului că a rămas în viaţă.

Un bulgăre de zăpadă era cît pe ce să-i zboare lui Aloyzas Hubertavičius pălăria de pe cap. Hohote de rîs, hărmălaie — doar coborîseră din înalt primele păsări albe. Aşa că n-ai încotro, trebuie ori să arunci şi tu un bulgăre, ori s-o iei la sănătoasa. O fetişcană cu beretă de culoarea zmeurei rîdea impertinent. Cu învăţătul, probabil, nu se prea omoară, dar bulgării ştie să-i arunce cu iscusinţă... Să fie oare şi ea din aceeaşi grupă nefastă ? Cît de prost a picat internarea în spital a acestui M. ! Afurisită treabă ! Inima i se strînse de o presimţire lugubră şi-i venea, pur şi simplu, să renunţe la grupa respectivă. Să renunţe ? El ? Acuma, după ce se înfruntase cu Almoné J., cu Audroné J. ori cu Aldona J. ? Nu ! Renunţarea ar fi însemnat o capitulare necondiţionată. Termenul exact, cu rezonanţă internaţională îi insuflă fermitatea de care tocmai avea nevoie. Fetiţa zmeurie se dădu, brusc, în lături din faţa maxilarelor puternic încleştate ale profesorului. Să fiu oare chiar atît de fioros ? De fapt, dacă stai să te gîndeşti cum se cuvine, trebuie să recunoşti că un trei pus din milă nu se prea deosebeşte de un doi. Aşa că, adună-le din nou carnetele, mîzgăleşte-le cîte un trei la fiecare şi nu-ţi mai toci nervii. Vai de mine, se poate una ca asta ? Parcă ce, aici e vorba numai de nervi ? În primul rînd există o anume noţiune căreia îi spunem conştiinţă. Şi apoi există obiectul pe care îl predă el : estetica. Ori aceasta este foarte strîns legată de etică. Un compromis de-al lui, cît de mic, ar însemna o jignire adusă propriei sale persoane. Şi, în afară de asta, cine-i poate garanta că după o concesie nu vor urma şi altele ? Toţi vor începe să-l poarte încolo şi încoace, cum o să le treacă prin minte, ca pe un taur cu

inelul băgat în nări. Rîzînd în gura mare pe la spate, vor arăta cu degetul pe cel îmblînzit — iată, chipurile, de cine poți să-ți bați joc cît poftești fără a fi pedepsit ! De cine ? De el — profesorul de frunte care, la urma urmelor, este un savant ! Doar pregătește un volum — o importantă lucrare teoretică ! Adevărat, o să mai treacă multă vreme pînă s-o termine, dar ce poate face dacă e atît de hărțuit ? Și acasă și la institut. Aș ! nu va permite el unor pierde-vară să-l ducă de nas !

Morocănos, Aloyzas urmărea zborul fulgilor de nea și în același timp realiză că nu din pricina lor e atît de revoltat. Oare din nou încearcă cineva să-i frîngă șira spinării ? Adică toată povestea asta cu notele și grupa nefastă a lui M. să fie doar o perdea străvezie ? E cu putință oare ca neplăceri și mai mari să se furișeze nevăzute în preajma sa, să-i dea tîrcoale rînjindu-și colții ? Un bulgăre ce-i zbură șuierînd pe lîngă ureche îl sili să analizeze cu mai multă atenție situația creată. Fleacuri. Nu există nici o poveste. Există doar trei studente care se fac luntre și punte să capete notă de trecere fără să se prezinte la examen... „Povești" de felul acesteia sînt cu duiumul la fiecare profesor ! Și totuși îl cuprinse o neliniște, de parcă niște dușmani misterioși l-ar fi înconjurat pe tăcute. Îi apărură în memorie, aliniate unul lîngă altul, chipurile colegilor săi de catedră, prinseră contur fizionomiile celor din conducere și, în mod cu totul neașteptat, silueta micuță, pirpirie a fostului coleg N. Neurastenicul acesta e posedat de o *ideé fixe* — demascarea lui Eugenijaus E., care-i un om cumsecade și un bun conducător. Aloyzas nu poate uita cît de mult l-a ajutat Eugenijaus după catastrofa aceea din munți. Da-da, catastrofă ! A fost o înspăimîntătoare catastrofă, chiar dacă nu s-a soldat cu morți și înmormîntări. Chiar dacă toate victimele au rămas în viață. Numai în vremurile de demult tragediile se încheiau cu vărsări de sînge... De altfel există o singură ființă capabilă să aprecieze în mod realist și lucid situația de față — Gertruda ! Lucrător cu muncă de răspundere și avînd zeci de oameni în subordine. Și funcționînd nu într-o instituție extrabugetară oarecare, ci într-un mare minister. Cît a tot stat în cumpănă să chibzuiască dacă trebuie să se ducă sau să nu se ducă — și dacă o să se ducă la cine anume să meargă ? — se opri chiar alături un taxi, din care coborîră niște pasageri.

— Mai repede, n-am timp de pierdut ! Şi şoferul aproape că-l trase în maşină pe Aloyzas, care descumpănit, bătea pasul pe loc.

Vulpoiul bătrîn şi versat începu să învîrtă cu dibăcie volanul blestemînd tot ce-i ieşea în cale : semafoarele, pietonii, zăpada. Ia te uită la ei, ce se mai bucură — vezi doamne, a început să curgă din cer puf alb ! Aştia n-or să-şi vină în fire decît atunci cînd vor vedea accidente şi răniţi la tot pasul, iar doctorii, săracii, or să se spetească muncind. Uf, pentru şoferi mîzga asta e o adevărată nenorocire, fie că frînezi fie că nu frînezi ! Aloyzas însă nu-l asculta, se gîndea la ale lui : să mă duc aşadar la Gertruda? Hotărîrea nu-l entuziasma deloc. La început nici nu-i trecuse prin minte că, mergînd pe jos, avea de făcut doar trei colţuri de stradă, pe cîtă vreme şoferul o să ocolească mai bine de un kilometru. La drept vorbind, însă, i-ar fi fost jenă să se ducă la Gertruda pe jos. După cum s-ar fi simţit penibil să apară în faţa ei cu o pălărie decolorată, sau cu nişte ghete prăfuite. Adevărat că acum port o pălărie nou-nouţă şi ghetele sînt cele de gală. Totul ar fi în perfectă ordine, cu excepţia vizitei propriu-zise, pe care nici n-am visat să i-o fac, iar ea... cu atît mai puţin. Haide, gata, trebuie să-mi pregătesc o frază introductivă... Felicitări cu ocazia... aniversării care a şi trecut ! De fiecare dată cînd se apropia data respectivă, Aloyzas cerea insistent să fie trimis în sector să ţină o conferinţă.

— Fiţi amabil şi opriţi la o florărie, îl rugă el politicos pe şofer.

— Ei asta-i, bombăni nemulţumit acesta. Mi-aţi spus — la minister.

— Mergem după aceea la minister.

— Cum doriţi, acceptă fără chef şoferul. Numai că la florărie, vă spun eu dinainte, n-o să vă pricopsiţi cu nimic.

Şi avu dreptate, colindară pe la vreo trei florării, dar flori... nicăieri. Nu erau şi gata. Pretutindeni numai ghivece, din cele care se pun pe scenele teatrelor la rampă — or, cînd vrei să oferi cuiva nişte flori îţi trebuie, totuşi, ceva mai frumos.

— Să ne repezim pînă la piaţă ! propuse şoferul, căruia i se făcuse milă de clientul său. Acolo sînt mormane de flori. Ca în plină vară.

Într-adevăr, peste tot grămezi de garoafe și trandafiri : sub umbreluțe, sub abajururi de plexiglas, sub sticlă. Și cît de minunat se învolbura roșul lor aprins acum, cînd totul în jur era acoperit de zăpadă proaspătă. Fericit că în sfîrșit a găsit flori, Aloyzas înșfăcă grăbit, fără să se mai tocmească, trei garoafe superbe.

— Acuma, unde mai mergem ? În mod evident, șoferul dădea semne de nervozitate. Că eu demult trebuia să fiu deja la gară. Trebuie, mă-nțelegeți, să aștept acolo o persoană. Pe unul care a fost în vizită la cuscru-meu, la țară. Mi-a promis că-mi aduce cîrnați proaspeți, niște sîngerete. Mergem la minister ?

— La minister, încuviință Aloyzas printr-o mișcare a capului și în aceeași clipă, brusc, îl fulgeră prin gînd : cît de provincial o să arăt cu florile astea în mînă, pe coridoarele ministerului și mai ales în somptuosul birou al Gertrudei !

Un minut mai tîrziu, după ce taxiul, licărindu-și luminile de poziție, dispăru lăsînd în urmă doar niște dîre în zăpada udă, Aloyzas se indispuse de-a binelea : de unde-i venise ideea asta stupidă să-și caute consolare la Gertruda, care era îmbîcsită de sus pînă jos de mirosul urît al hîrtiilor oficiale și al pereților banali din birourile instituțiilor ? E cert că venirea lui n-o va tulbura cîtuși de puțin, dar văzîndu-l, o să fie teribil de mirată : nu-și prea răsfățase Aloyzas sora cu vizitele. Însă mirarea, sau, mă rog, oricare alt sentiment mai tandru, n-o va împiedica să se agațe de îndoielile lui, de tonul lui acru, pe scurt, de toată povestea asta stupidă, care zău dacă are vreo însemnătate — nimic, în afara unor coincidențe absolut întîmplătoare. O să se agațe de el cu toată puterea, cum a făcut atunci cînd reușise cu greu să se tîrască pînă acasă, clătinîndu-se pe picioare, rezemîndu-se de toți pereții, viu, dar cu privirea încă împăienjenită din pricina cnocautului. Teribil se mai enervase Gertruda în ziua aceea, — oare de atunci i-a ieșit atît de mult în afară și a înțepenit așa buza superioară ? Și totuși, brusc, în ochii ei, undeva în adîncul lor se aprinsese în vîlvătăi o tainică bucurie, care-i strălumina chipul : acum, mort de oboseală cum e, vrînd-nevrînd Aloyzas o să-i îngăduie să aibă grijă de el, acum va putea să-l înfețe mai strîns decît înainte. El va începe iar să alerge cu pași mărunți, urmînd-o ascultător peste tot, așa cum alerga cînd era micuț și cînd ea îl sco-

tea la plimbare în pădure *să ia aer curat*. Însă vilvătăile bucuriei licăriră doar o clipă şi îndată se făcură nevăzute, alungate de năvalnice porniri de grijă şi spaimă, întocmai cum îşi ia zborul cîte o pasăre care, imprudentă, nimereşte prin geamul deschis în odaie — doar că pasărea aceasta nu zburase prea departe, ea îşi filfiia mereu aripioarele exact în locul spre care se îndreptau ochii, mîinile, sau vorbele Gertrudei. Şi tîrziu, peste ani, lui îi făcea chiar plăcere de fiecare dată cînd îşi amintea de filfiitul de atunci, de scuzele acelea bizare, de bucuria că, în sfîrşit, începea a i se risipi de pe ochi ceaţa cu miros de sînge, şi că mare noroc a avut să nimerească în mîini atît de energice şi grijulii.

— Mîine, cînd ai să te scoli, o să fii sănătos tun. Dacă mă asculţi şi faci ce-ţi spun eu, o să se aranjeze totul ! îl încredinţa ea ca pe un copil şi el îi răspundea cu un surîs de încuviinţare, pentru că îl stăpînea un simţămînt de deplină libertate şi descătuşare, iar teama îi dispăruse cu desăvîrşire.

N-avea de ales, în mod provizoriu va accepta să se lase în grija ei maternă, predîndu-i Gertrudei spre păstrare toate problemele lui, inclusiv mănuşile de box, care acum îi deveniseră inutile. E adevărat, Aloyzas înţelegea foarte bine că pînă la acel *mîine* va trebui să treacă multă vreme şi că *provizoratul* se va menţine pînă în momentul în care avea să se răzvrătească din nou. Căci Gertruda nu se va grăbi să restituie nimic din ceea ce dobîndise luptînd cu înverşunare.

Cît despre medic, n-a mai fost nevoie să fie invitat a doua oară : lui Aloyzas îi dispăruseră şi senzaţia de vomă şi ameţelile. Dacă nu l-ar fi scuturat uneori frisoanele din pricina mirosului de sînge, ar mai fi zăcut vreo zi, două şi s-ar fi ridicat din pat. Socotea că un duş rece o să-i îndepărteze senzaţiile neplăcute, iar gimnastica şi plimbările îi vor reface forţele. Nimeni nu-şi mai amintea de neuropatolog — astfel că atunci cînd acesta apăru fără să fie chemat — Gertruda, foarte surprinsă îşi aţinti asupra lui ochii luminoşi şi limpezi.

Musafirul se porni să ciocănească şi să frămînte fără milă, pe toate părţile, trupul bietului pacient. Cu rîvnă mult mai mare decît la prima vizită. Ce forţă colosală au mîinile lui, se mira Aloyzas, şi totodată cît de delicate sînt, nu ca ale boxerilor care seamănă cu nişte greutăţi

bune de dat lovituri cu ele. Medicul manipula cu îndemînare de echilibrist ciocănelul şi acul. Însă tocmai datorită acestor însuşiri pozitive, antipatia lui faţă de filfizon nu se diminuă, ci doar se retrase mai la o parte, continuînd să rămînă în expectativă.

— Trebuie să stea la pat încă minimum o săptămînă. Dacă, bineînţeles, nu survine vreo recidivă. Vorbea adresîndu-se nu se ştie cui, de parcă în locul lui Aloyzas, cel pe care cnocautul nu-l răpusese, s-ar fi aflat un sac cu paie.

În picioare, lîngă el, stătea Gertruda, ţinînd în mîna gata întinsă un prosop orbitor de alb şi sorbind cu nesaţ tot ce se referea la gravitatea noii situaţii în care se afla fratele ei. Pentru ea neuropatologul era una din părţile constitutive ale acestei situaţii absolut noi. De aceea, îşi dădea toată silinţa să nu scape nimic din ce spunea medicul şi însoţea fiecare cuvînt al lui cu un semn de aprobare cu capul. Gerta are mai multă nevoie de el decît mine, îşi zisese Aloyzas, cuprins dintr-o dată de o bucurie răutăcioasă.

Acuşi o să se repete micul episod de la prima vizită. Şi aşteptase cu un deosebit interes scena respectivă, savurînd-o şi anticipînd satisfacţia pe care avea s-o încerce. În mod sigur, filfizonul acesta cu gesturi de scamator, o să accepte onorariul. Însă atunci cînd sora sa încercă să-i strecoare în buzunar pliculeţul, medicul îi prinse mîna. Reţinînd-o în palma sa mai mult decît s-ar fi cuvenit, el îndepărtă cu un gest delicat plicul :

— Am venit aici ca prieten. M-aş considera foarte ofensat, colega.

Cum se face atunci că primul pliculeţ nu te-a ofensat? Acum, după ce refuzase plata, medicul îi devenise lui Aloyzas cu mult mai antipatic decît dacă ar fi luat banii. Dar ceea ce l-a făcut să devină peste măsură de circumspect a fost rezonanţa acelui *colega* adresat sorei sale. Gertruda era deja pe atunci salariată în minister, serile, aşezată lîngă abajurul înflorat, traducea din limba germană texte tehnice, trăia modest, nu arunca banii pe fereastră, cum se spune, însă în orice caz dispunea întotdeauna de resursele necesare pentru a-i cumpăra de la restaurant lui Aloyzas biftecuri şi antricoate.

Genele scurte şi blonde ale Gertrudei clipiră de cîteva ori neliniştite. La ea programul şi metodele după care îşi

orînduia viața erau fixate pentru o lungă perioadă de timp. Prin urmare nu putea modifica brusc, așa dintr-o dată, totul. Întîi se fîstîci și abia într-un tîrziu pricepu că nu se învîrte întregul univers numai și numai în jurul frățiorului ei iubit. Dezinteresul medicului pentru bani, așadar, se referise mai mult la ea decît la el. Dar oare ce să însemne asta ? Observînd deruta ei, Aloyzas se văzu nevoit să-i șoptească ce are de făcut mai departe.

— O cafea, o cafea, doctore ? repetă ea cu efort amabila intonație a lui Aloyzas. Nota malițioasă din glasul fratelui are desigur, o anumită semnificație. Dar care anume ? La asta încă nu apucase să se gîndească.

— Într-adevăr, dumneavoastră știți să preparați o cafea excelentă !

Filfizonul își privi ceasul mare, probabil elvețian. Gertruda așternu pe măsuță o față de masă din pînză de in în carouri și scoase cestile din serviciul pentru musafiri. Din cînd în cînd mîinile îi erau cuprinse de un ușor tremur, ca și cum nu se îndeletnicise niciodată în viața ei cu o treabă ca asta, deși, de fapt, nu făcea altceva decît să repete ritualul de la prima vizită.

— O picătură de coniac, doctore ? trebui să repete ea din nou, șoapta fratelui.

— Eventual, dar numai un păhărel. Și apreciind proprietățile curative ale coniacului armenesc, medicul turnă în paharul ei și în al său. Bolnavului n-o să-i dăm. Vom bea noi în sănătatea lui. Nu-i așa ?

— Da, doctore.

Gertruda, în rol de școlăriță care răspunde la întrebări? Aloyzas fluieră încetișor.

— Ați făcut o cafea admirabilă. Din nu se știe ce pricini, nici medicul nu se simțea prea sigur de sine. Poate pentru că pliculețul se mai vedea și acum, ca o pată albă, pe comodă.

— Eu și fratele meu, de obicei bem ceai. Nu mă pricep să fac cafea. Se spune că asta este o mare artă, nu-i așa ? încercă Gertruda, fără succes, să respingă complimentul.

Ce ți-e și cu experții ăștia ! Peste tot văd numai artă, în afară de arta autentică. În timp ce își luau rămas-bun, Aloyzas, indignat, n-a rostit o vorbă. Îl scoteau din sărite și spinările țepene ale celor doi și cuvintele rigide, parcă răsucite din sîrmă, pe care și le adresau. Exista ceva care le împiedica să devină mai maleabile. Poate respirația lui

greoaie ? Doar știut este că bolnavii sînt cei ce le fac viața amară oamenilor sănătoși !? Însă faptul că cineva își manifestase interesul față de Gertruda, și nu așa, oarecine, ci un medic prezentabil, cu o înfățișare tinerească, a fost o mare surpriză pentru Aloyzas. Adevărat, își amintea încă din copilărie, că deseori ochii băieților mai mari se opreau pe furiș pe sînii Gertrudei, din pricina cărora șorțul ei de uniformă stătea întotdeauna gata să plesnească. Chiar și acum, colegii lui de an, atunci cînd trec în fugă pe la el, trag cu coada ochiului la sînii plini ai fetei. Așa, ca înfățișare, arată destul de bine, păcat că duhnește de la o poștă a ipocrizie, îi auzise el pe mai mulți exprimîndu-se la adresa ei.

Dar o surpriză și mai mare pentru el a fost zăpăceala Gertrudei, cînd medicul îi adresase complimentul respectiv. Va să zică devotamentul necondiționat față de unicul bărbat. ce reprezintă neamul Hubertavičius — această platoșă — ea să n-o fi îmbrăcat pentru vecie ? Și o lasă să se fisureze la cea mai mică lovitură ?

— M-am tolănit destul. Gata ! Sînt sănătos ! declară Aloyzas imediat după plecarea musafirului.

Avea impresia că soră-sa se întorsese din vestibul cu obrajii în flăcări și ochi strălucitori. Ba parcă se auzise de acolo chiar și o pupătură. I-o fi sărutat minuța ? Nu, i s-a năzărit, se vede ! Doar n-o să se apuce un medic să sărute mîna unei femei, fie și numai din considerente de igienă. Femei ? De altfel, Gerta încă nu e femeie. E o fată de douăzeci și șase de ani ! Și care, cînd se îmbujorează, pare și mai tînără. Da, toate astea sînt foarte nostime și ar trebui să mai reflecteze asupra lor, cert este, însă, că o eventuală cotitură în mersul evenimentelor ar amenința interesele lui, ale lui Aloyzas ! Bineînțeles, niște interese de moment. Că doar n-avea de gînd să rămînă veșnic sub aripa ocrotitoare a sorei sale.

— Da, sînt sănătos și o să mă dau jos din pat ! repetă, cu toate că nici prin gînd nu-i trecea să se dea jos din pat. Din cauza efortului de a se ridica — încercase deja, pe ascuns, s-o facă — plafoniera începea să se legene și să plutească deasupra capului său, iar ceafa și-o simțea strivită în menghina de fier a durerii.

— Vrei să mă sperii, așa-i ? Și Gertruda își lăsă capul în jos, ca și cum s-ar fi știut vinovată cu ceva față de el. Ea nu acordase prea multă importanță felului în care

degetele puternice ale musafirului le strînseseră pe ale ei, ca şi faptului că acesta îi sărutase mîna în vestibul. Personal, nu-şi făcuse nici un fel de planuri egoiste, în care locul principal să-i fie rezervat ei, şi nu lui Aloyzas. Acea jumătate de oră dinainte fusese pentru ea doar ca un fel de recompensă, în schimbul restricţiilor de totdeauna pe care şi le impusese şi a grijii permanente acordate fratelui şi numai lui. Nici nu băgase de seamă că acum e femeie, sau, mai exact, o tînără fată. Adineauri i se amintise lucrul acesta, fără a i se pretinde nimic în schimb, atît. — Haide, Aloyzas, nu fii îndărătnic ! Ai auzit ce a spus doctorul ? îşi dojeni ea fratele cu o voce puţin mai fermă de astă dată.

— Da, însă în afară de asta, am mai auzit cîte ceva. Răspunsul lui semăna cu o lovitură rapidă, neaşteptată cu care îţi dă riposta adversarul în ring. Crezi că o să mă tolănesc în pat un an de zile, pentru ca sclivisitul ăsta să aibă prilejul să-ţi facă ţie vizite ?

— Mie ? Gertruda nu sesiză de la început sensul cuvintelor lui.

— Nu zău ! Poate că mie ! o răpuse Aloyzas cu cea de a doua lovitură.

Îşi dădu seama imediat că purtarea sa e plină de cruzime. Simţi copleşindu-l ruşinea şi era gata deja să-i ceară iertare, însă Gertruda depuse îndată armele, fără a încerca măcar să-şi apere drepturile ce i se cuveneau.

— Se poate, Aloyzas ? Cum a fost posibil să-ţi închipui ?...

Ce anume a fost posibil să-şi închipuie el şi cum aprecia ea părerea lui, n-a mai fost clarificat — soră-sa tăcu şi îşi înclină capul. Ochii luminoşi şi senini îngheţară, pironindu-şi privirea fixă în peretele odăii. Acum nu mai părea nici foarte tînără, nici înfloritoare. Faţa mare, neîngrijită, era a unei tinere pe care viaţa o maturizase. În loc să se aşeze să-şi continue traducerea, Gertruda s-a dus la baie şi s-a apucat să spele, de teamă că, zăpăcită cum era acuma, ar putea lăsa să i se strecoare greşeli în text.

Peste trei zile, cînd doctorul trecu din nou pe acolo, Gertruda nu-i mai oferi nici măcar o cafea, deşi Aloyzas sugerase asta cu glas tare, încercînd, totodată, s-o convingă şi prin gesturi că ar fi absolut necesar să procedeze astfel.

Aloyzas se plimba încoace și încolo prin fața intrării ministerului, ținînd strîns în pumn garoafele cumpărate. Hîrtia în care fuseseră împachetate se muiase, pe alocuri începea chiar să se rupă, iar el tot nu se dumirea ce să facă cu buchetul său. Să se întoarcă la institut cu el? Doamne ferește! Niciodată n-ar mai scăpa de discuții stupide. Adevărat, colega lui, C., ar merita niște flori, dar — atenție! — este o fire romantică, scrie și poezii din cînd în cînd. Florile îl fac să se remarce în torentul trecătorilor, ca și cum ar fi beat sau neglijent îmbrăcat, așa că Aloyzas chibzuiește întruna cum să se descotorosească de această incomodă povară.

Ce-ar fi să le bage, pur și simplu, într-o ladă de gunoi? Se apropie tiptil de o urnă de beton, apoi de o alta. Un omuleț oarecare cu bascul pătat de vopsea, care pășea grăbit în fața lui, se oprise puțin din mers și băgase ceva în urnă. Niște ghete găurite și murdare de var. Aloyzas nu îndrăznește să ridice brațul pentru a-și arunca florile peste asemenea rupturi. Și, la urma urmei, chiar dacă s-ar hotărî s-o facă, n-ar fi în stare să se aplece cu atîta sprinteneală, să arunce garoafele și să se îndepărteze apoi, pășind liniștit, cum făcuse zugravul. În afară de asta, avea să se găsească neapărat și vreun moralist, care își va arăta indignarea față de gestul surprins, va aduna o mulțime de oameni în jurul lui, iar ei îl vor examina de sus pînă jos, certîndu-l, batjocorindu-l. Și Aloyzas are din nou senzația, aceeași ca în amfiteatru, că cineva îi jupoaie pielea de pe față. Grăbește pasul, se îndepărtează de urna pentru gunoi, reflectînd în sinea lui că din cauza celor trei garoafe e nevoit să umble fără rost prin oraș, ca unul care își făcuse de cap petrecîndu-și noaptea cine știe pe unde. Oare nu tot astfel ne răsucesc pe toți după bunul lor plac lucrurile neașteptate — fel de fel de împrejurări, de coincidențe — în timp ce viața trece, rostogolindu-se pe lîngă noi? Umblăm, facem cîte ceva, rezolvăm — sau nu rezolvăm, dar cînd ne lămurim mai bine, ne dăm seama că, de fapt, dispune de noi, purtîndu-ne de colo-colo, o cumpărătură de trei ruble, pe care ne e teamă s-o aruncăm, așa cum și-a aruncat zugravul acela ghetele scîlciate. Dar astea sînt flori — și nu te miri ce altceva, rispotează în gînd Aloyzas, însă nu devine mai vesel din pricina asta. Cu florile, el avea întotdeauna ghinion așa cum alții pățesc cu ceasurile. Sin-

gura dată cînd se hotărîse să-i facă o bucurie unei fete, oferindu-i niște flori — n-a avut noroc. Le-a cumpărat, s-a tîrît pînă la biroul ei... dar n-a fost în stare să i le dea. Luase atunci niște gladiole delicate, gladiole multicolore. Tot flori scumpe erau, și tot nu te simțeai prea în largul tău umblînd cu ele pe stradă. Da, gladiolele pe care nu le oferise atunci, i-au întors viața cu o sută optzeci de grade ! Minciuna — că florile le cumpărase pentru sora lui — l-a silit să se gîndească mult mai mult la micuța și palida dactilografă, decît s-ar fi gîndit dacă i-ar fi băgat în brațe gladiolele acelea. El nu avea de ce roși nici pentru lucruri mai importante și cu atît mai mult — nu mințea. Și uite că, văzînd fata care se fîstîcise... Cine e ? Ce are mai deosebit în ea ? Tinerică, de studiat — nu studiază nicăieri, foarte tăcută... Oare ce îi apropiase pe ei doi ? Ea era ascultătoare, foarte ascultătoare, tremura ori de cîte ori îi întîlnea privirea, iar în suflet, undeva în adîncul ființei ei se simțea fremătînd o anume coardă tainică, o grație feminină colcăind de viață, de care încă nici ea nu era pe deplin conștientă, și grația aceasta se îmbina cu simțămîntul plin de amărăciune că viața e foarte nedreaptă. Filozofia n-o pasiona, caracterul complex al fenomenelor vieții îl ghicea prin simțuri, izbindu-se în permanență de obstacole greu de înlăturat. Nu avea suficientă tărie sufletească, nu avea o anumită orientare și, lucru principal, nu-și fixase nici un țel. Atunci însă nu gîndea astfel. În vremea aceea îl interesa prea puțin sufletul ei, conținutul intim al acestuia, nu se străduia decît s-o îmblînzească, s-o supună voinței lui, s-o transforme într-o argilă maleabilă în mîinile făurarului. Sau poate nici asta nu se străduia să facă. Ei, haide, dă-i odată florile alea ! — îi răsuna în minte îndemnul, la fel ca strigătul suporterilor, surprins de urechea sportivului alergător de cursă lungă : dă-i bătaie ! Într-adevăr, iată un șir de sportivi, care trec alergînd pe lîngă el. Însă aceștia doar gîfîie, fără să scoată o vorbă. Aloyzas aruncă o privire în jur, apoi scutură garoafele de zăpadă. Mai sînt încă foarte frumoase. Dar, ia stai puțin, cred că e timpul ca Liongina să-și ia revanșa. Da, da, Liongina. Odinioară florile destinate ei le oferise Gertrudei, iar acum, pe cele cumpărate pentru Gertruda i le va oferi ei. Brusc, hoinăreala prin oraș încetează să i se mai pară lipsită de sens. Pesemne că amintindu-mi de sora mea, mă gîndesc,

fără să vreau la Liongina. Da, în ultima vreme mă încearcă un anumit simțământ, ca și cum mi-ar fi teamă să n-o pierd. Flori — pentru ea ! Să fi vrut și n-aș fi născocit ceva mai potrivit. E o intenție admirabilă, la fel de valoroasă ca însăși ideea.

Mă rog, în gînd... orice intenție poate fi îndeplinită, dar cum poți să-i dai florile fără să-i stîrnești bănuieli ? Nervii ei și așa îi joacă feste uneori, o să-și amintească, sigur, de gladiolele pe care i le-a luat atunci, cînd s-a purtat ca ultimul dintre prostănaci... Dacă nici eu n-am uitat, fără îndoială că ține minte și ea ! Desigur, pe ea gladiolele au costat-o mai puțin decît pe mine, dar, trebuie să recunosc, — au costat-o destul de scump și pe ea... Dac-o să-i trîntesc adevărul, că am cumpărat florile pentru Gertruda, o s-o jignesc pînă în adîncul sufletului. Deci, va trebui să mă descurc găsind ceva plauzibil, pentru că ea simte minciuna de la o poștă. Nu numai pe cea pe care o s-o mormăi eu, ci și pe cealaltă care, înainte de a se concretiza în cuvinte, o să-mi dea dureri de cap. Și-apoi, chiar dacă nu se va simți jignită, florile astea întîrziate o să-i mărturisească multe. Și, desigur, nu despre studentele impertinente din grupa lui M., transferată provizoriu la mine. Doar n-am cedat în fața șantajului lor și nici de acum înainte n-o să cedez ! După cum nu despre fostul coleg N. și sîcîitoarea lui insistență va fi vorba. Pentru nimic în lume n-am să-mi schimb părerea despre Eugenijaus E. ! Însă faptul că sînt foarte neliniștit, că nu-mi mai găsesc locul acolo unde altădată aveam o poziție de neclintit — asta o să simtă imediat ! În legătură cu cartea pe care o scriu, e drept, am mai avut și altădată îndoieli, în ce privește însă poziția mea la institut ?.. Ei, haide, că exagerez și eu, născocesc naiba știe ce, fel de fel de primejdii inexistente. Realitatea este că s-au învălmășit laolaltă o serie de *împrejurări*, dar noi o să le învingem pe toate, o să le învingem neapărat ! Acest *noi* îl înviorează dintr-o dată, ca și cum n-ar mai fi singur, purtîndu-și fără sens pașii pe strada acoperită de zăpadă, ci l-ar avea alături și pe Aloyzas Hubertavičius, cel plin de demnitate, căruia toate prostiile astea nici nu i-ar fi trecut vreodată prin minte.

Sub greutatea căciulii albe și pufoase de nea, cabina telefonică părea că se lăsase pe vine. Să-i dea un telefon Lionginei ! Întotdeauna cînd e aproape de ea se simte

ca şi cum ar sta sub un măr în floare. Dar nici acesta nu e un lucru chiar atît de simplu : îi distrage atenţia graficul de pe perete, cu privire la îndeplinirea indicatorilor în tehnica nituitului. Da, se vede că n-am avut parte nici eu, nici Liongina să stăm sub mărul în floare. În schimb, înţepeneam amîndoi stînd cu capul dat pe spate, acolo, la poalele munţilor, privindu-i... În umbra de gheaţă a munţilor sălbatici ! Mai simt şi acum trecîndu-mă fiorii, atît de năprasnic era frigul ce-mi încătuşa încheieturile. Nu-i mai dau telefon. Nu vreau s-o lovesc şi eu cu piatra. Poate că mi se pare doar, însă de la o vreme cred că a început să îndruge, tot mai des, fel de fel de minciuni. De exemplu povestea cu fetiţa accidentată de maşină, cu Vanguté... Vorbea cu atîta patimă şi suferinţă în glas de parcă vroia să-şi dovedească ei însăşi un anume lucru. Dar ce vroia să-şi dovedească ? E de neînţeles, absolut de neînţeles... Nu-i mai dau telefon, de ce s-o mai chinuiesc ? !

— Hei, ascultă ! Ce faci dumneata acolo, vorbeşti la telefon, sau stai la căldură ?

Prin uşa cabinei privesc doi tineri. Amîndoi sînt cu capul descoperit, plini de zăpadă, copleşiţi de bucuria de a trăi, ca şi de convingerea că lor le aparţine totul : şi telefoanele automate, şi primii fulgi de nea, şi, bineînţeles, dragostea, care nu se va sfîşi niciodată. Tînărul face o săritură şi ia un pumn de zăpadă de pe acoperişul cabinei. Fata se întinde şi începe să lingă zăpadă din palma băiatului.

— Iertaţi-mă. Sper că nu aveţi nimic împotrivă dacă am să vă ofer garoafele astea ! Plec în delegaţie, n-am ce face cu ele, dar nu mă îndur să le arunc.

Eliberat, în sfîrşit, Aloyzas se îndepărtează, potrivindu-şi mai bine pălăria pe cap.

— Ce ciudat e tipul, îl ajunge din urmă vocea cu miros de zăpadă a fetei. Cine ştie, poate că venea de la înmormîntarea cuiva apropiat ! !

Liongina bate fără încetare în clapele maşinii. Una cîte una, exact ca nişte păsări pestriţe, îşi iau zborul, foşnind, foile scrise. Lumina electrică, albăstruie, le împrumută un luciu cadaveric. La fel, tot lipsite de viaţă sînt şi mîinile suspendate pentru o clipă, în nemişcare, deasupra claviaturii. Privirea indiferentă urmăreşte zborul monoton al păsărilor. Fiecare lovitură a degetelor pe clape

silește întregul trup să se zguduie, doar chipul rămîne imobil — fără vreun gînd, fără vreun simțămînt. Chipul e ca și cum nici n-ar exista.

Liongina lovește clapele des și cadențat, în mod automat, ca un robot. Darea de seamă privind activitatea lunară, dispoziții ale conducerii instituției, cecuri pentru bancă, tabelul nominal al angajaților existenți la data de 31 a lunii expirate, aplicarea unor metode progresive în organizarea întrecerii socialiste. Robotului nici nu-i pasă, el ar țăcăni așa mereu, bătînd una după alta toate lucrările, de parcă ar ronțăi alune, el nu și-ar simți sufletul copleșit de durere din cauza privirii triste și aproape stăpînite de panică ce se citea, în momentul despărțirii, pe fața lui Aloyzas, care, în mod sigur, acum își face reproșuri, ba încercînd să motiveze logic clipa de deznădejde, cînd s-a întors spre ea cu expresia aceea jalnică, lipsită de apărare pe chip, ba căutînd să se justifice fără să-i mai pese de logică. Oare ce se întîmplă cu el ? De ce și-o fi părăsit, din proprie inițiativă, piedestalul ? Așa, în general, mai bănuiește și Liongina cîte ceva, își dă seama de unele zguduituri subterane, dar pasărea cenușie imobilizată de ruloul mașinii n-o lasă să-și concentreze atenția. Îi e atît de lehamite de țăcănitul mașinii, că-i vine să răvășească toată grămada asta de litere micuțe, cenușii și foarte ordonat înșiruite. *Dar ce hîrtiuță se zbate acolo, deasupra tufișului ? E un fluture, fetița mamei. Și cine l-a vopsit în galben ? Razele soarelui. Dar luna, în ce culoare vopsește gîzele* ? Iarăși Vanguté, iarăși Anicetą ?

O să-i dăruiesc Anicetei ciorapii negri cu chilot și o să mă liniștesc. Sînt de import, nou-nouți. Căci, de trăit, trebuie să trăim — și eu și Anicetą, doar n-avem nimic de împărțit ? Reușind să se consoleze astfel, Liongina reia țăcănitul plicticos. Dar nu cu degetele, ci cu întreg trupul care devine tot mai greoi, și cu creierul ce îi amorțește din ce în ce mai mult. Comunicare către arbitrajul de stat, anexa Nr. 2 la un act de inventariere, notă explicativă a unui șofer relativ la neprezentarea sa la lucru în dimineața zilei de luni. Am reparat cablul electric de la centrul medical de dezalcoolizare, unde am nimerit, duminică seara dintr-o eroare. Șeful de acolo mi-a comunicat că n-o să trimită la contabilitate raportul cu privire la îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu, dacă nu rezolv problema instalației electrice. Am acceptat. Dar,

poftim de repară instalația, cînd beţivanii au smuls, cu fire cu tot, toate prizele — aşa că acum sînt nevoit să-mi pierd cîteva seri încercînd să le bag la locul lor. Dar de vreme ce în prezent sînt treaz, de ce să nu ajut nişte oameni cumsecade ? Liongina bate toate acestea fără urmă de zîmbet. Numai de n-ar prinde Aloyzas gustul băuturii. Odată i s-a întîmplat deja : a venit acasă cu chef. Nu-i adevărat, asta a fost ceva cu totul întîmplător, el se consolează cu pipa. Niciodată n-o să se coboare pînă la sticlă. Deşi uneori grozav aş mai vrea să se pună pe zbierat, să dea pe dinafară, cum se zice, să golească pînă la fund tot ce zace în el ! Să zgîlţîim din răsputeri, să demontăm în părţi componente viaţa noastră, ca să putem descoperi ce e preţios în ea şi-apoi s-o montăm din nou la loc... Ah, dac-aş şti ce anume trebuie descoperit ! Da, robotul lucrase excelent : mai avea doar foarte puţin de dactilografiat. Un mic anunţ. Uf, iarăşi anunţul acesta sîcîitor !

Liongina aşază pe carul maşinii o coală de hîrtie curată şi lucioasă. Dar robotul întîrzie, refuză să cupleze — s-a blocat. E nevoită deci să-l împingă singură, cu degetul mijlociu, după fiecare literă : poc, poc, poc. *Se închiriază una cameră. Adresaţi-vă la telefonul...* Poc, poc, poc. Gata ? Dar cui anume i se oferă să închirieze ? Doar nu unui artist de circ, dresor de cobai, venit în turneu. Sau unei familii de trei persoane, care se va grăbi să se şi mute în camera cu intrare separată. Poc, poc, poc. *De preferat fată sau femeie singură.* Uf, bineînţeles că robotul nu s-ar apuca să bată prostiile astea. Căci din punct de vedere oficial, nu există femeie singură. Să rămînă deci numai fata. Foaia de hîrtie, smulsă de pe sul, foşneşte agresiv, apoi, cu un scrîşnet, este introdusă alta, nouă. Degetul continuă să lovească, aidoma ciocului unei păsări de pradă. *Se închiriază una cameră pentru o fată.* Cum adică — fată ? În vremurile noastre... fată e o noţiune cu un conţinut cît se poate de elastic, literalmente nelimitat. O fiinţă între şaisprezece şi patruzeci şi şase de ani care îşi vopseşte părul, cum spune în glumă Aloyzas.

Numele lui apare cu majuscule în textul încă nescris. Cu asemenea litere îi place şefului să-şi umple paginile memoriilor sale. Nu, Aloyzas nu trebuie să ştie nimic despre anunţul acesta. Nici despre fata între şaisprezece

şi patruzeci şi şase de ani, care îşi va vopsi părul. Asta nu-l interesează pe el, cum nu mă interesează pe mine zăpada de anul trecut. Principalul este ca *fata* să nu aducă acolo copii sau cobai. De ce cobai ? Mai bine nutrii, cel puţin au blană bună pentru gulere şi-o carne gustoasă. Liongina fixează cu o privire tîmpă foaia de hîrtie din faţa ei, neînţelegînd de unde apăruseră acolo nutriile ? Fata — acesta-i esenţialul. Şi va trebui să fie pricepută la toate. Era cît pe-aci să bată şi ultima frază, dar se opri rezemîndu-se de spătarul scaunului. Cel mai bun lucru ar fi ca fata respectivă să aibă pregătire de asistentă medicală sau de infirmieră. Pentru că n-o aşteaptă numai o cameră cu tot confortul, ci şi o bolnavă neputincioasă. Un munte de grăsime. Un munte respingător. *Este de preferat o asistentă medicală sau o infirmieră.* Ultimul rînd, cu toată împotrivirea Lionginei, robotul îl bătu bubuind asurzitor. Îţi vine să zburzi, aşa-i ? N-ai decît ! Oricum nu va fi cum vrei tu ! *Cu o aleasă educaţie, cu suflet sensibil. Care să nu bea, să nu fumeze, să nu aducă bărbaţi în casă.* Iarăşi automatul. Ce-o fi cu el, s-a zăpăcit de tot ?

Liongina smulge din maşină şi această ultimă foaie şi o rupe în bucăţele. Robotul însă nu se potoleşte, acum literele se izbesc direct în cilindru. *Care va accepta să-i înlocuiască bolnavei pe propria fiică.*

În mîna stîngă ţine o plasă doldora cu de toate : un sfert de pîine albă şi un sfert neagră, o sticlă de lapte, o bucată de brînză de Olanda, un boţ de unt, un pachet de brînză de vaci degresată, două sute de grame de salam dietetic, un kilogram de zahăr, o legătură de ceapă, cîţiva morcovi, iar într-o punguţă de polietilenă dropsuri „teatralniie". În mîna dreaptă : o crizantemă galbenă cu lujer lung, învelită în hîrtie groasă. Cele albe nu-i plac — şi cheia pe care degetele o strîng cu putere ca pe un cuţit de conserve — căci de cealaltă parte a uşii se află, într-adevăr, o masă compactă, conservată, care pulsează între pereţii odăii, se scurge pe coridor prin gaura cheii, răspîndindu-şi pretutindeni catranul vîscos al amintirilor. Din cînd în cînd Liongina mută plasa în cealaltă mînă, e atît de grea încît aproape că-i dezarticulează umărul şi începe s-o doară gîtul.

— Cine-i ? Tu, Lionge ? În sfîrşit ai venit, netrebnici o, în sfîrşit.

Glasul surd pare că nu se aude din camera spațioasă, cu tavan boltit de casă bătrînească și cu ferestre mari, acoperite cu draperii, ci dintr-o gaură cufundată în întuneric, o gaură prin care te prăbușești direct în neant.

...nu mai sta așa cu capul plecat ca o criminală, haide, înfruntă cu mai mult curaj privirea ce te pătrunde pînă-n rărunchi revărsînd fulgere asupra ta! Palmele îi ard, Liongina le șterge pe furiș de fustă și materialul ordinar absoarbe transpirația lipicioasă, însă, imediat, totul se încinge din nou cuprins de fierbințeală — mîinile, capul, trupul — de sus pînă jos. În micul jgheab dintre sîni i se prelinge o picătură — ce bine-ar fi dac-ar putea să-și lipească spatele de peretele răcoros, gros de un metru, sau, și mai bine, să-și bage capul sub robinet, ca să simtă, șerpuindu-i pe gît, firicele de apă rece. Mamei însă nu-i este cald, ea măsoară odaia în lung și în lat, în mers atît de avîntat, încît la fiecare pas capotul i se desface, dezgolindu-i pînă sus picioarele frumoase. În oricare altă cameră de musafiri dintr-un bloc tip s-ar fi izbit numaidecît de pianul negru, aici însă, e atîta spațiu, încît nici nu l-a atins măcar, ca și cum pianul n-ar exista. Poalele lungi ale capotului de nailon flutură în jurul ei — frunzele albe de arțar imprimate pe fondul albastru închis, aproape negru, strălucesc învolburîndu-se, părul, spălat aseară și clătit cu băcan, este vizibil mai deschis la culoare, iar mîna strîngînd între degete țigara scoasă cu efort din pachetul aruncat pe masă, desenează prin văzduh arcuri de foc, pentru care, de asemenea, este destul spațiu sub tavanul bogat sculptat și, în treacăt fie spus, groaznic de coșcovit.

— N-avea altceva de făcut decît să copieze ce scria pe fițuică. Și ea... nici asta n-a fost în stare să facă, oameni buni! Ei, poftim! Unde s-a mai pomenit, să cazi la examenul de admitere în conservator la limba lituaniană!

În odaie nu se află prea mulți oameni buni — deși ar fi putut încăpea o întreagă mulțime — nu sînt decît ea, mama și tatăl, cu o expresie de copil vinovat pe chip, înghesuit între pian și televizor, în spatele palmierului cu frunze penate, transportat aici cu mare greutate de mama de la grădinița de copii unde e salariată, și care acum îl

acoperă în întregime şi pe tata şi cartea pe care acesta o răsfoieşte.

— Doar nu e singura în situaţia asta ! O să se angajeze în muncă undeva — şi gata ! Mare lucru ! Ce-i aşa o tragedie ?! protestează cu un glas temător palmierul.

— Minunat, o hotărîre demnă de înţelepciunea lui Solomon !

Mama se învîrte ca o giruetă în bătaia schimbătoare a vîntului. Toate mişcările, privirile şi cuvintele ei par a fi îmbătate de sentimentul libertăţii. După ce au scos patul şi celelalte vechituri ale bunicii Prudencija, odaia devenise spaţioasă ca o sală de dans. Dispăruseră toate pernuţele, broderiile, policioarele, mîţişorii, se evaporase mirosul de om bolnav şi de medicamente, însă ceva imperceptibil tot mai rămăsese şi acel ceva nu se evapora cîtuşi de puţin.

— Mă rog, dacă trebuie să lucreze, n-are decît să lucreze. Ia stai, n-ar putea fostul adjunct al ministrului să ne recomande, undeva, un locuşor rentabil ?

— Locuri sînt cîte pofteşti. Braţele tinere au mare căutare întotdeauna, peste tot. Se face a nu auzi referirea la *adjunctul ministrului*, însă palmierul tresare din cînd în cînd în butoiul său, din pricina tulburării pe care tatăl izbuteşte cu greu să şi-o stăpînească. Fusese numit adjunct al ministrului nu pentru că şi-ar fi dorit el funcţia asta, ci din pricina împrejurărilor istorice, care au refuzat să ţină seamă de faptul că el nu e, în fond, decît un simplu muncitor autodidact, ba dimpotrivă, detaliul acesta a determinat chiar promovarea sa la o înălţime atît de primejdioasă.

— Va să zică — să intre în uzină, la strung, da ? Adevărat că acuma sînt destule fetişcane care lucrează la strung, la freză, sau care cară buşteni şi traverse ! Şi nu e mai puţin adevărat că pe multe dintre ele, sulemenite şi cu părul lăsat pe umeri, le vezi dansînd seara prin restaurante cu imbecili bătrîni şi chelboşi ! ? Şi totuşi, ce altceva ne mai poate recomanda tovarăşul director ?

— Ştii bine că nu mai sînt director demult şi că nici nu jinduiesc după un astfel de fotoliu. Tata îşi scutură capul ca un cal nărăvaş, însă deocamdată îşi păstrează calmul. Niciodată nu retează cu grosolonie vorba soţiei, deşi în împrejurările care duseseră la directorat, sau mai exact la tristul său final, era amestecată şi ea. Şi tu,

Lionge, ce stai acolo încremenită ca un stîlp de sare ? Vino încoace ! o cheamă el cu altfel de glas, plin de căldură, şi îşi agită cu stîngăcie mîna, aşa încît cartea îi alunecă şi cade cu zgomot pe podea.

— Uf, ai face mai bine să taci din gură decît să vorbeşti de vremea cînd erai director ! Mama uitase că şi pe *director* tot ea îl scosese din uitare. Se rostogolea ca un vîrtej prin faţa palmierului, sub care tata se adăpostise aidoma unei bufniţe, ce cuteza doar din cînd în cînd să-şi caşte pliscul. Puţin a lipsit ca mama să nu dea cu piciorul în cartea căzută pe jos, *Spinoza „Opere alese"*. Adevărat, ai ajuns celebru în toată Lituania, dar din păcate nu în calitate de director, ci de ocnaş. Da, da, de ocnaş ! strigă ea cît o ţine gura, de parcă nu ea singură scosese la suprafaţă acest episod ruşinos din trecut. Ai fi putut să te abţii să nu ne mai aminteşti şi nouă de asta !

Nouă ? Acum are nevoie şi de ea, de Liongina, pentru a înfrînge împotrivirea, ce-i drept destul de slabă, dar existentă totuşi, a soţului ? Da, fusese şi director, şi ocnaş, cum strigă mama, dar de ruşinat, nu se ruşina de anii petrecuţi în închisoare, căci, spunea el, absolut tot ce există pe lumea asta — şi funcţiile înalte, ca şi închisorile — sînt făcute pentru oameni, iar el ce altceva e, dacă nu tot om ? Ł-au păcălit nişte indivizi vicleni şi lacomi, îi explicase ei fiicei sale, deşi aceasta nu-l dezaprobase în vreun fel — ca şi înainte privirile lor se evitau reciproc — pentru că nici vorbă nu putea fi ca un simplu muncitor să biruie în lupta cu speculanţii din Lituania şi din alte cîteva republici vecine, reuniţi toţi laolaltă ! *Tre-buie*, i s-a spus, acolo, foarte sus, unde îl chemaseră, este absolut necesar ca tu să te reabilitezi după eşecul de la minister, iar nouă ne *trebuie* un om cinstit, care să distrugă cuibul de viespi al escrocilor. Din trei în trei ani procuratura zgîlţîia zdravăn conducerea fabricii. După vechiul său obicei ostăşesc, tata a pocnit din călcîie, deşi războiul se terminase demult, ca de altfel şi luptele de după război, iar acele lupte care se mai purtau încă erau numai pentru sufletul omului. Or, e foarte adevărat că în problema aceasta, aşa cum rezulta din spusele tatei, ţintim uneori pe alături — nu cunoaştem prea bine sufletul acesta şi îl măsurăm cu metrul şi centimetrul, aşa cum facem cu placajul sau cu pînza. Ăsta, zicem, a crescut atîta, celălalt şi-a depăşit propria sa limită de creş-

tere, adică a sărit mai sus decît propriul său cap, iar unul dintre poeți a făcut negru pe alb, chiar și o rimă că, în cursul iernii, nivelul conștiinței a crescut tot atît cît lîna de oaie. Se vede că au mai existat și alte motive, bănuia Liongina, care determinaseră insuccesul tatălui la fabrica de confecții tricotate, motive datorită cărora el n-a mai fost în stare să rupă cu mîinile sale puternice pînza de păianjen ce apucase a se țese în jurul lui.

— Nu trebuie să învinuim pe nimeni, e bine așa cum e.

Fără a se ridica de pe scaun, el se aplecă spre cartea de pe podea — cu grija și gingășia cuiva care-și ia în brațe copilașul, ce se tîrăște de-a bușilea. Mîinile îi sînt aspre, ostenite, aidoma unor buștenі noduroși. Parcă nici nu s-ar fi răsfățat vreodată pe postavul birourilor de stejar. Se vede că atunci cînd căzuse de la înălțime, direct pe caldarîmul cenușiu, se frînsese ceva înlăuntrul lui, de aceea gîndurile încep să i se depene mai încet, să se rotească anevoie ca niște pietre de moară, iar mîinile capătă și ele aceeași încetineală. Lor le e bine așa cum e, dar cel mai bine se simt atunci cînd țin o carte. Țipătul mamei n-ar izbuti s-o smulgă din mîinile tatei, își zise Liongina, tremurul acestora a fost din cauza necazurilor mele. Bietul tata și acum se străduie uneori să mă apere cu glasul lui plin de grijă, ca în copilărie, dar se jenează să-mi atragă atenția, sau să mă povățuiască în vreun fel, pentru a nu aduce nici un neajuns ființei mele în plină creștere. Știe că fetița în creștere e fragilă, ca un copăcel răsădit din pepinieră, ce trebuie ferit de boli și dăunători, dar cum să faci asta, de vreme ce propriile gînduri, chinuitoare și pline de neliniște, îți scrijelesc dureros creierul ? Despre fericire vorbiți, despre fericire ? Dar, oare, omul poate fi fericit atîta timp cît pe lume există sute de milioane de nefericiți ? Și nu numai din pricina foamei, a cancerului sau a bombei atomice, nu numai din pricina acestora... La timpul său credea și el cu sfințenie : vom îndepărta dușmanul de clasă, vom pune pe picioare omul, și după aceea vom aduce în casa acestuia, așa cum aduci un brad de sărbători, — fericirea. Într-o casă caldă, îndestulată, curată — poate să spună cineva că nu are nevoie de o asemenea casă ? Însă cine anume va trăi în casa aceasta, iată întrebarea ! Cum vom fi noi cei care vom intra să locuim în ea ? Mai ții tu minte cînd l-am luat la bătaie pe șoferul acela hoț ? Lui nu-i ajungea

o singură casă, le-a trîntit cîte un palat la amîndoi feciorii. Mie, dacă mi s-ar oferi un palat, n-aş primi. Tu, de asemenea, ai nevoie de altceva decît tîlharul acela. Fiecare are nevoie de ceva al lui, pentru ca ridurile să i se mai netezească. Dar, oare, drept e să ştergi chiar toate ridurile ? Poate că omul fără riduri, fără aceste urme ale suferinţelor, nici nu este suficient de valoros ! ? Fără a se mulţumi doar cu viaţa omului, tatăl aborda şi nemărginirea Universului, care nu se ştie încă dacă se împrăştie în toate părţile sau, dimpotrivă, se strînge la un loc, micşorîndu-se — adunase de ici de colo, de prin cărţi, o mulţime de cunoştinţe, nu numai din domeniul astronomiei, dar şi al astrologiei. Sînt unii care cred că puternice forţe supranaturale influenţează modul nostru de viaţă, ba chiar şi metabolismul organismului uman, — şi, cine ştie ? poate că aşa se şi întîmplă în realitate, dacă pînă şi ciupercile cresc în funcţie de fazele lunii, — dar, oare, sînt aceste forţe raţionale, sînt ele utile, sînt acţionate de inteligenţa cuiva ? Dar dacă şi acolo, în Cosmos, domneşte tot haosul, la fel ca pe mica planetă a oamenilor ?

— Nu sînt de acord cu asta şi n-am să fiu niciodată de acord ! Brusc, mama îşi reia din nou mersul plin de fermitate şi genunchii săi aruncă în toate părţile poalele capotului de nailon, iar ţigara — o alta, scoasă cu efort din pachet, în locul celeilalte strivite şi aruncate — desenează din nou arcuri de foc în semiobscuritatea odăii. Gata, ajunge, n-are rost să mai aştept vreun ajutor de la egoistul, de la nătîngul ăsta ! De ce să-mi mai bat gura degeaba ? Dar tu, Lionge, tu ! Ştii doar că n-am precupeţit absolut nimic, că ţi-am angajat profesori, că am smuls pentru tine din botul executorilor judecătoreşti pianul !

După condamnarea tatălui, veniseră să le confişte averea. Mare lucru n-au găsit : şuba de blană a mamei şi un modest pachetel cu obligaţii de trei procente, atît. Nu era deloc exclus, desigur, ca o parte din lucrurile de preţ să le fi dosit mama pe la cunoscuţi, sau să le fi vîndut între timp. Dar un pian într-o casă, la fel ca elefantul de la grădina zoologică, n-ai cum să-l ascunzi şi-atunci mama s-a ambalat într-o febrilă activitate pentru salvarea acestuia. Strigătele de ajutor şi tînguielile ei, au pus în mişcare zeci de oameni, foşti tovarăşi de luptă ai tatălui, din ilegalitate, din război şi din perioada reconstrucţiei post-

belice, aşa că executorii judecătoreşti n-au reuşit să ia pianul. În scrisoarea pe care un grup de tovarăşi au adresat-o Prezidiului Sovietului Suprem al republicii, pianul era numit *manual de studiu, asemănător cărţii de citire pentru învăţarea limbii materne,* iar ea, Liongina, *o viitoare pianistă, căreia i se putea prevedea o mare carieră.* Se înţelege că au avut efect nu epitetele, ci numele de familie al semnatarilor, printre care un colonel în retragere şi un celebru scriitor ce tocmai pregătea un volum cu tematică din viaţa tineretului. În momentul în care pianul şi-a reluat locul în apartament, respectul mamei faţă de propria-i persoană a atins limite foarte înalte. Instrumentul pe care-l smulsese din gura prădalnică a destinului dovedea că încă nu era totul pierdut. Adesea, rezemîndu-şi braţul alb şi durduliu de marginea acestuia, mama trăncănea despre viitor. Liongina făcea un efort imens ori de cîte ori trebuia să-şi calce pe inimă şi să ridice capacul greu al pianului. În locul tatei, ne-au dat lada asta neagră şi inutilă. Sicriul ăsta negru.

— Haide, nu-mi răspunzi odată la ce te-am întrebat, ce, ai devenit surdo-mută ? De orbi şi surdo-muţi are grijă statul, dar ţie, cine o să-ţi poarte de grijă ? Îţi închipui poate că el ? Pentru că eu n-o să trăiesc o veşnicie, să ştii !

Din pricina acestei explozii de energie maternă, Liongina, care întinsese mina spre tatăl său, a început să tremure din tot corpul. Încerca să descifreze ce scrie pe ştampila triunghiulară de pe cartea deschisă. Se întreba dacă tata o primise reglementar de la bibliotecă sau din nou o *împrumutase* ? În ultima vreme avea pasiunea de *a împrumuta* şi a nu mai restitui. Te pomeneşti că, fiind un fost delapidator, îl vor trimite iarăşi în faţa tribunalului, chiar dacă în prezent nu atentează la altceva decît la înţelepciunea filozofilor.

— Nu te mai strădui să scapi, Lionge, şi răspunde ! Ce boală a fost aceea care te-a imobilizat în asemenea hal că nici tocul nu mai erai în stare să-l ţii în mînă ? Pentru a pica la admitere în conservator, la scris, şi încă la examenul de lituaniană, îţi trebuie talent, nu glumă. Talentul de a suporta înfrîngeri ! Iar voi doi, aveţi din belşug talentul acesta, deşi nu sînteţi rude. Da, da — nu sînteţi rude, ce vă uitaţi aşa de parcă m-aţi vedea pentru prima oară ? — Vîltoarea cuvintelor şi a mişcărilor repe-

zite aidoma unei limbi de foc îi dogorea Lionginei vîrful nasului.

— Bunica Prudencija. Ea m-a privit într-un fel de parcă...

— Bine, dar cînd a fost asta ? Acum o sută de ani ! Şi-atunci, de ce tot îndrugi tot felul de prostii ?

Vîrtejul energiei pline de ură îi răvăşeşte Lionginei părul şi-i smulge funda cadrilată cu urechi pleoştite, invenţie a mamei — o fundă copilărească îi fascinează oricînd pe examinatori. Liongina ezită să povestească despre ochiul înfricoşător al bunicii, care a urmărit-o şi a continuat s-o privească fix de pe măsuţa din amfiteatru. Mama, oricît s-ar strădui, n-ar putea să înţeleagă asta, tata însă da, el — e cu totul altceva. E adevărat că cei doi nu vorbeau despre bunica, însă adesea gîndurile lor se încrucişau deasupra ungherului ei, rămas acum pustiu. Brusc, ochiul sărise sus, în dreptul ferestrei, astfel că, în sala de examen se făcuse întuneric, tavanul şi pereţii îngălbeniţi abia deslușindu-se. Pentru Liongina ar fi fost foarte uşor să scrie versurile Salomejos-ei Néries [1], le ştia pe de rost, iar în plus, în mînecă auzea foşnind compunerea pe care i-o scrisese la repezeală un candidat în ştiinţe, recunoscător pentru înscrierea celor doi dolofani ai săi la grădiniţa de copii condusă de mama. Dar ochiul bunicii se vedea negru, ca o ştampilă pe coala de hîrtie — modestul ogor al speranţelor, încă nearate de Liongina, ca şi sus, deasupra viitorului ei minunat, plin de afişele turneelor, viitor pe care fantezia mamei i-l zugrăvise. Ar fi trebuit să anuleze cu două linii încrucişate coala de hîrtie cu ochiul bunicii şi să ceară o alta, cu atît mai mult cu cît nu se afla acolo nici un ochi — ci doar un joc al clar-obscurului, o amintire care izbise pe neaşteptate şi în plin. Ar fi trebuit doar să se lepede pentru a doua oară de bunica, să arunce peste imaginea ei încă o lopată de neagră uitare şi n-ar mai fi simţit acum dogoarea furiei mamei, nu i s-ar fi smuls funda din păr, iar în celălalt colţ al odăii nu s-ar mai fi gîrbovit atît tata, care înţelegea totul, o compătimea şi tocmai de aceea arăta şi mai jalnic.

— Născociri scornite de trîntori şi de nevolnici. Îţi stă mintea în loc, auzi la ea, cînd să plece la examen a

[1] Pseudonimul poetei lituaniene Bacinskaitė-Buciene (1904—1945).

văzut că bunică-sa o privește cu tristețe ! Și tu ce-ai fi vrut să facă, mă rog, să joace cadrilul ? Dar oare cînd te uiți la mine, mama ta, care îmi mușc degetele de durere, — degetele răschirate ale mamei își scînteiară purpuriul manichiurei, niciodată nu-și mușcase ea degetele și nici nu-și smulsese părul din cap — ce ai de zis, tu, cea milostivă ? Că nu prea arăți gata să leșini de durere. De bunică-sa, vezi doamne, cea cu mintea rătăcită, i se rupe inima, în schimb de maică-sa nici nu-i pasă !

— Nu-i nimic, dacă n-o să înceapă să lucreze, o să se înscrie fetița undeva în altă parte. Se spune că ar fi nevoie de asistente medicale, rostește tata de sub palmier. Atît de vinovat îi este glasul, de parcă el picase la examenul de literatură, dar de mîngîiat n-o mîngîie pe creștet și nici de privit n-o privește în ochi. Iar ea stă înțepenită, ghemuită, gata să spună ceva tăios — știe dinainte că el n-o să se apropie, și că dacă ar risca totuși s-o facă, ea, oricum, o să se zbîrlească supărată, respingîndu-l. Încă din fragedă copilărie îi văzuse mai mult umărul și ceafa, rareori ochii. Îl vedea depărtîndu-se, nu apropiindu-se.

— Fetiță ? Mama se simte ofensată nu atît de cuvîntul respectiv, cît mai ales de eterna înțelegere reciprocă dintre fiică și tată. Cu cît vinovăția unuia dintre ei era mai mare, cu atît celălalt îi arăta mai multă îngăduință. La anii ei, eu îi spălam deja soțului meu picioarele! Din nefericire pentru mine însă, acestea erau veșnic pline de bălegar. Nici pînă în ziua de azi nu pot spune că am reușit să i le curăț cum trebuie...

— Poate, totuși, n-ar trebui față de copil, nu crezi ? Tata iese cu greu din adăpostul în care vîntul pare că pornise să bată din toate părțile. Capul lui cărunt și mîinile, atîrnînd neputincioase, îi tremură.

— Nu mai e copil ! O s-o silesc să muncească, să muncească ! țipă mama zbătîndu-se între pereții camerei ca o insectă imensă. Brusc, Lionginei îi trece prin minte că seamănă cu o viespe frumoasă și rea. Ia te uită la el ! Ce ? Iar ți s-a uscat gîtlejul de cît ai gemut și te-ai jelit ? Atunci hai, cară-te la butoiul tău, cară-te !

— Și, zici, să mă duc ?

— Cară-te, oricum te-ai fi dus !

— Și, zici, că m-aș fi dus ?

Tatăl învelește cartea în ziar și hîrtia foșnește în mîinile lui tremurătoare. Înseamnă că, pe drum, o s-o ducă la bibliotecă, își spune bucuroasă Liongina. Dar de ce întîrzie atîta ? Nu se grăbește să ajungă la butoiul cu bere ? Uite cît de tare strînge cartea cu amîndouă mîinile, ca să nu trebuiască să-și încleștеze pumnii. De pumnii aceștia întotdeauna i-a fost frică fetiței încremenite acum în pragul odăii. Inima ei de copil simțea în spatele bunătății și a îngăduinței lui — amărăciunea, bulgărele rece și dur ca piatra al acesteia. Și dacă, pe neașteptate, împins de ură, bulgărele avea să iasă la iveală, prefăcîndu-se în răul acela îngrozitor împotriva căruia el însuși se răzvrătea de fiecare dată ? Pentru el silueta ei micuță, chircită, era întotdeauna avertismentul, semnul de pericol marcînd un coborîș neașteptat, abrupt, ce nu se știe unde se putea termina. Și, totuși, era o fetiță. Era, este și va fi o fetiță. Maică-sa nu fusese niciodată fetiță. Probabil că așa se și născuse — femeie cu un surplus năvalnic de energie clocotindu-i în vine.

Întrebarea tatei — ar fi plecat oare dacă n-ar fi fost forțat s-o facă ? — mama s-a făcut că n-o aude.

— Deci, după părerea ta, eu am ajuns printre hoți și delapidatori pentru că asta am și vrut singur, da ? întreabă din nou, cum nu mai întrebase demult.

— Ești un prost, de aceea ai și încăput pe mîinile lor !

— Eu te-am respectat întotdeauna, Ligija... Ai auzit ? Te-am și iubit, dar te-am și respectat. Dacă n-o să plec acuma măcar pentru un minut, n-o să mai pot... Crede-mă, n-o să mai pot...

Nu spune ce anume n-o să mai poată, explicațiile în cazul acesta ar fi la fel de complicate precum cele referitoare la forțele cosmice, care, chipurile, influențează destinul oamenilor.

— Ei, asta-i, crezi că am mare nevoie de tine ? Oricum, știu eu bine, că acuși... tot lîngă butoi o să zaci !

Mama strigă, ascultîndu-și atentă fiecare cuvînt, și inima Lionginei se strînge de o presimțire cu mult mai amară decît senzația încercată adineaori, după trista ei întoarcere de la examen, — da, așa o să se întîmple, cu siguranță că așa o să se întîmple.

Mama continuă să strige, însă ceea ce spune acum sînt doar vorbe goale, cioburile unui pahar ieftin pe care le

aduni şi le arunci la gunoi fără să-ţi pese de ele cîtuşi de puţin.

— Trăiţi amîndoi pe spinarea mea ! Leneşilor, neghiobilor, egoiştilor ! Cînd o să-mi dau duhul de-atîta muncă, ce-o să faceţi ? ! Şi el, şi tu, bulgăraş de gheaţă !

Ultima salvă nu l-a mai atins pe tata. Clătinîndu-se pe picioare, el a ieşit pe uşă, ducînd cu sine cartea, revolta sa inutilă şi bunătatea, care nu izbutise să încălzească pe nimeni. Şi, dintr-o dată, atmosfera din odaie a devenit irespirabilă, ca şi cum tata luase cu sine şi aerul din ea. Pînă şi mama avea senzaţia că se sufocă.

— Mamă, o să fac... o să fac tot ce trebuie ! Şi Liongina se lasă într-un genunchi, cum făcea la biserică. Tot ce-o să-mi ceri, o să fac. Numai, te rog, să mergem s-o luăm înapoi pe bunica, vrei ? Hai, s-o luăm acasă pe bunica !

Chipul frumos al mamei se cutremură de un spasm de durere şi dezgust.

— Ce să luăm ? Un cadavru ?

Plînsul cu sughiţuri al fiicei nu-l mai ia în seamă — parc-ar auzi zăngănitul unei tinichele în bătaia vîntului. Îşi aprinde ţigară de la ţigară, pufăie de zor, se plimbă dintr-un capăt în altul al camerei fluturîndu-şi poalele capotului şi, din cînd în cînd, surîde propriilor gînduri, pe care o energie dementă, acumulată pentru noi planuri, le mînă înainte, mereu înainte.

...deci, va trebui să intre, să-şi înalţe cu mîndrie gîtul lung — devenit şi mai lung de cînd îşi tunsese părul — să rîdă în hohote cu gura enormă — umflată de ruj şi de atingerea buzelor străine — uf, numai de n-ar simţi că se sufocă şi că trebuie să caute cu ochii un colţ, în care să poată plînge în voie. Desigur, o nerozie şi mai mare din partea ei ar fi să plîngă cu sughiţuri, în timp ce bolnava o să-şi strîngă cu putere capul în palme. Nu poate pricepe ce are mama, de ce îşi freacă mereu fruntea şi se plînge de dureri. Tot ceea ce survine pe neaşteptate — zgomotul străzii, noutăţile, chiar şi o rază de soare — absolut totul, îi provoacă dureri acute la ochi. Geamurile sînt complet acoperite de draperii, iar în odaie stăruie mirosul de tutun încuibat pretutindeni. Fumatul i-a fost interzis categoric. Evident, n-ar fi acordat prea multă atenţie acestei recomandări — nu are încre-

dere în medici — însă după ce fumează se simte şi mai rău. Dar mai mult ca de orice se plînge de inactivitate. Acum nu mai poate umbla, aşa cum era obişnuită, ridicîndu-şi sus de tot genunchii. Trupul ei mare o trage adesea cînd într-o parte, cînd în alta. Are mereu impresia că nu ea este cea care se apleacă, ci peretele sau mobila. Şi-atunci se agaţă de fotoliu — mîinile îi tremură, părul îi atîrnă, murdar, încîlcit. În situaţia asta, zice ea, nu-i mai rămîne mult de trăit. Nu-i ea fiinţa care să stea ghemuită într-un fotoliu, uitîndu-se într-un punct fix, sau să se adîncească în amintiri, deşi dacă ar dori s-o facă, ar avea destule. Dar nu se poate concentra asupra lor, o împiedică accesele de durere, ca şi planurile, treburile ce-o asaltează de pretutindeni, în ciuda faptului că grija ei cea mai mare a încetat s-o mai sîcîie — bulgăraş de gheaţă s-a mărităt.

— Ce te fandoseşti atîta, parc-ai fi venit în vizită ? Udă-mi prosopul. Vezi, să fie apa rece. Foarte rece.

Sub trupul greu al mamei somiera se încovoaie, iar în mormanul de perne se face o adîncitură. Datorită compresei, tavanul ce coborîse adineaori foarte jos, chiar deasupra capului, i se pare că s-a ridicat puţin, iar degetele invizibile au dispărut, nu-i mai apasă pleoapele.

— Hai, povesteşte, cum a fost ? Ţi-a fost tare frică ? Că doar eşti o fricoasă... Şi eu nu te-am prevenit...

— N-a fost nimic, mamă...

— Haide, nu mă mai duce cu vorba. Mama îşi smulge prosopul de pe frunte şi o picătură caldă se izbeşte în obrazul Lionginei. Ditamai bărbatul şi — nimic ? Da' ce, nu v-aţi culcat ?

— Cum îţi permiţi, mamă, să vorbeşti despre lucrurile astea ?

— Unei mame îi este permis orice ! Sau, te pomeneşti că s-a pornit să înalţe rugăciuni ? Aşa cum a făcut tăicuţul tău scump ? În mod cu totul neaşteptat, mama începe să surîdă blînd şi chipul îi întinereşte vizibil. Simte din nou că se clatină, dar de astă dată nu în spaţiu, ci în timp, şi că se trezeşte brusc acolo unde fusese cîndva, demult de tot. E posibil, oare, să nu-ţi fi povestit ? În cazul ăsta, scuză-mă ! Ei, să vezi, ne aşternuseră, să dormim într-o şură cu fîn, la un văr de-al lui. În oraş — n-am vrut noi, oraşul era îngrozitor în ziua aceea... De fapt taică-tu n-a vrut, pentru că el nu mai dădea doi bani

pe castele, pe cînd acolo aveam la dispoziţie toată şura pădurarului, doar un colţ era despărţit printr-o îngrăditură pentru vacă şi viţel. Firește, la început, ca unor oameni de vază, ni s-a oferit un pat. Doar ştii cum sînt cei de la ţară — omul şi-a alungat de acasă nevasta şi băieţelul bolnav de oreion, a îndesat bine salteaua cu paie şi... poftim, culcaţi-vă şi începeţi să faceţi copii ! Mulţumim frumos pentru bunăvoinţă, dar o să ne fie mai bine în şură. Toată ziua nu puseserăm nimic în gură — îngrozitoare a fost ziua aceea, încă nu era război, dar pretutindeni i se simţea mirosul... Am mîncat în izbă nişte pîine de secară cu şuncă şi am băut bere făcută în casă. M-am moleşit, de-abia mă mai ţineam pe picioare, la drept vorbind îmi era şi frică, iar pe deasupra, mă apucase şi un rîs prostesc. Cu greu m-am tîrît pînă la şură ; acolo, pe fînul proaspăt aveam loc destul, mirosea plăcut, însă m-a cuprins o spaimă... Sus pe grinzi mişca ceva, umbla forfota de colo colo — să fie vreun şobolan îmi ziceam — iar pe lîngă urechi se tot foiau nişte gîndăcei. De afară răzbea orice zgomot : căruţa cuiva care trecea pe acolo, tropăitul vreunui mers mai apăsat, cei doi bărbaţi stînd de vorbă. Se aşezaseră cu zgomot pe bancă, fumau şi sporovăiau. Taică-tău, un bărbat înalt — pe atunci nu apucase să se gîrbovească nici un pic — şi vărul lui, mărunţel şi prizărit, care se ţinea scai de el şi nu-l lăsa nici să răsufle. Vai, cît îl uram !

— Witam państwa [1], dar ce-o să se întîmple cu noi ? Tu, Tadas, eşti mai aproape de autorităţi. Hai, lămureşte-mă şi pe mine.

— O să trăim. Da, ziceam că o să trăim. Lui Tadas îi zbura gîndul la şura cu fin, la fata care era acolo, însă văru-său, şi nu oricare dintre veri, ci anume cel care-i dăduse o mînă de ajutor, avea chef de politică. O să se ieftinească chibriturile, gazul, cuiele. Ce altceva mai vrei ? Ce te plîngi ?

— Hei, cine n-ar vrea să trăiască mai bine ? Toţi ar vrea. Dar uite, pe şeful ocolului nostru silvic l-au ridicat witam państwa. Şi era un om tare liniştit. Ce-o să ne facem acuma ?

— Dacă l-au ridicat, înseamnă că era un ticălos ! Tadas se scoală de pe bancă, simte şi de la distanţă că ard

[1] Fiţi bineveniţi ! (lb. poloneză).

toată, cum stau așa, dincolo de perete, întinsă pe fîn, și la drept vorbind, și trupul lui e mistuit de flăcări, dar vărusău nici nu se clintește, parcă-i lipit de banca aceea, așa că e nevoit și el să se așeze din nou. Toți ceilalți or să trăiască mai departe. O să-ți dai și tu copiii la o școală adevărată, nu una teologică ! Ce te smiorcăi ?

— Ehei, cine n-ar vrea școli și doctori pe degeaba ? Toți or să vrea. Dar de ce, witam państwa, pe domnișoara ta o duc în Siberia ? — am auzit eu deodată și din nou au început să-mi joace în fața ochilor spaimele de peste zi. Mi-era groază pînă și să mă gîndesc prin ce trecusem. Oare se vor furișa iarăși prin întuneric, mă vor înhăța și mă vor duce ? Aș fi vrut să țip, dar nu eram în stare. Aveam doar rochița ieftină de pe mine și o gentuță, atît... — Și ea, tot o ticăloasă este, witam państwa ?

— De ea să nu te atingi ! Să nu îndrăznească niciunul din voi s-o atingă ! Cu ea s-a făcut o greșeală, o greșeală îngrozitoare, pricepi ? Mai greșește uneori și revoluția, țărănoi căpățînos ce ești ! Dar eu o s-o apăr pe Ligija din toate puterile ! De toți o s-o apăr !

Și îl aud cum deodată sare în sus și se repede spre ușă. Îl năpădise și pe el groaza că m-ar putea fura cineva, sau că, pe furiș, mă voi strecura prin vreo spărtură din perete ! Eu stau culcată undeva sus, acolo pe fîn — e zăpușeală, sîngele îmi zvîcnește cu turbare în tîmple, din pricina berei și a nesfîrșitei așteptări, iar tăticuțul tău, în loc să se cuibărească mai repede lîngă mine, a îngenuncheat în dreptul unui coș împletit, în care se aflau niște pui. Soția pădurarului avea de gînd să plece de dimineață la oraș, dar în harababura iscată, cînd am năvălit noi pe capul lor, uitase să le dea drumul. Puișorii piuiau, iar el mormăia ceva nedeslușit și rîdea ca un smintit. Ce faci acolo, răcnesc speriată, știind că și pentru el întîmplările din ziua aceea au fost ca o lovitură de măciucă — doar fusese o zi atît de sinistră ! — iar el de colo : înalț o rugăciune dragostei, pentru că dintre miile de bărbați demni de încrederea ei, ea a ales un nepricopsit ca mine. Mi s-a făcut foarte milă de el și am simțit cum mi se strînge inima — nu știu dacă era sau nu dragoste — dar știu că tare aș fi vrut să îngenunchez și eu alături de el. Încă nu-l cunoșteam aproape deloc, atunci nici pe mine însămi nu mă cunoșteam, și cînd colo, să aud asemenea cuvinte minunate... Haide, urcă aici, îi strig eu rî-

zînd, ca să ne rugăm împreună. Dacă aș fi știut ce trîndav era tatăl ăsta al tău și la ce calvar mă înhămam, i-aș fi dat un brînci să se ducă de-a rostogolul afară din șura aceea cu fîn. Cu rugăciunile lui cu tot ! — Și mama deschide, însă numai pe jumătate, un ochi. — Hai, spune-mi, ce-ați făcut acolo, în pat ? Nu-i așa că te-ai ghemuit toată așteptînd să pogoare arhanghelul filfiind din aripioare ?

— Ce tot spui, mamă ? Ce-ți trece prin minte ?

— Nu-mi trece nimic prin minte. Vreau doar ca tu să nu mai fii bulgăraș de gheață. Pentru că viața, dacă ți-e teamă de ea, îți pune mîna în gît...

Și chipul durduliu, care mai e încă frumos, prinde viață : se deschid amîndoi ochii — două mici băltoace albastre, brăzdate de vinișoare roșii. Mîna ei aruncă prosopul și ba contractîndu-se, ba desfăcîndu-se, în încercarea de a ține piept asaltului neîntrerupt al durerii, se întinde drăgăstoasă spre fiică-sa. Mișcările acestea convulsive, ca și mîngîierea maternă, atît de stîngace, stîrnesc în pieptul Lionginei un puternic sentiment de vinovăție pentru că n-a fost în stare să îndreptățească speranțele ce se puseseră în ea. Simțea că undeva, înlăuntrul ei, se conturează ceva, aude zgomote, vede semne, dar toate astea trec pe alături. Viața ei dinainte a luat sfîrșit și o alta, nouă, încă n-a început. Buzele pline de mușcături și străine parcă, nu se hotărăsc să zîmbească. Evident, ar fi putut să se justifice în vreun fel, însă nu găsea decît niște biete cuvinte ce nu exprimau nimic. Așteptase prima noapte cu soțul ei. Adevărat, fără bucurie — ca pe o boală de care, oricît te-ai păzi, tot nu scapi. Atingerile unui om străin, chiar și cele închipuite doar, o sileau să devină stană de piatră. Credea că Aloyzas se va năpusti s-o dezbrace, își imaginase chiar ceva asemănător cu ce văzuse prin filme. Și simțea dinainte cum articulațiile îi devin rigide și-i înțepenesc, cum i se înăsprește pielea. Deci mîinile străine aveau să se izbească de o scîndură rece. De altfel, cu ce altceva s-ar putea ea lăuda, în afară de pielea ce i se învinețește atît de repede ? Cu un suflet care nu e în stare să se înțeleagă nici pe el însuși ? Cum aș putea face pe cineva să se bucure, cînd nici măcar să rîd nu știu ? Dar nu atingerile, cu care va trebui să se deprindă, constituiau pentru ea cel mai îngrozitor lucru. Se temea mai cu seamă să nu atenteze cineva la dreptul său de a fi mai mult tristă decît veselă, sau acela de a lăsa vreme

îndelungată oricărui sentiment să evolueze, neavînd încredere în prima impresie şi, totodată, cedînd acesteia. Aloyzas nu grăbise desfăşurarea evenimentelor, ci îi lăsase timp să se obişnuiască cu situaţia. Şi parcă într-adins, tocmai atunci i se încurcase nodul unui şiret, aşa că pînă să-l desfacă a trebuit să-şi piardă o mulţime de timp. Brusc, îi trecuse prin minte că e un neîndemînatic şi arborase imediat o mină nemulţumită, ca şi cum cineva îi făcuse o glumă răutăcioasă. Pe măsuţă, lîngă sticla începută de şampanie se afla forfecuţa de manichiură. Însă Aloyzas nici nu se uitase la ea. Iar Liongina se gîndea că respectul lui înnăscut pentru ordine nu-i permite să taie şiretul. Şi mai gîndise : precis că, în loc să se dezbrace, o să se îmbrace la loc şi o să se năpustească pe coridor, consternat de greşeala făcută.

— Dacă aş fi pictor, — auzise ea vorbele lui Aloyzas — te-aş picta aşa cum eşti acuma. Pe tine şi umbra ta plină de mîhnire.

Va să zică, după ce că e aşa de buimăcită şi nu mai ştie ce să facă, el mai şi rîde de ea ? Şi, ce-ar fi pictat mă rog : o imagine vrednică de milă ? Tremurînd din tot trupul ea şedea pe marginea divanului, întoarsă cu spatele la acest om absolut străin — care era soţul ei, şi încerca să-şi acopere cu combinezonul genunchii goi. Îl implora în tăcere să stingă lumina — n-are decît să se întîmple ceea ce trebuie să se întîmple, dacă nu e cu putinţă să moară.

— Vreau ca totul să fie cît se poate de clar între noi, auzise ea de undeva din depărtare. Cîndva am iubit o fată. S-o numim R. Speram că R. va fi aleasa mea pentru toată viaţa. Între noi erau relaţii prieteneşti foarte strînse. — Se dezbrăcau fără ruşine unul în faţa celuilalt, ajunse la urechea Lionginei, care pentru o clipă îşi aruncase privirea în fîntîna relaţiilor dintre oameni, pe ghizdul căreia încremenise acum şi ea. Totodată a înţeles că Aloyzas e cinstit, el nu vrea să tăinuiască existenţa altei femei, numai că delicateţea lui nu-i poate fi ei de nici un ajutor, ei — celei expuse spre a fi studiată şi comparată, în mod deschis, cu cealaltă. În vreme ce îşi uşura propria-i conştiinţă, o împovăra, în schimb, pe Liongina, care abia îşi mai trăgea răsuflarea. — Nu ştiu, poate că şi tu ai avut pe cineva, deşi, cînd mă uit cu atenţie la tine, îmi vine greu să cred lucrul acesta. — Aşadar, Aloyzas

îndepărtase cu degajare această îndoielnică posibilitate, iar asta putea să însemne şi laudă şi dispreţ. Deprimată, zdrobită de mărturisirea despre existenţa altei femei, Liongina nu mai reuşea să-i urmărească gîndurile. Dar dacă tocmai din pricina acestei R. chipul i-a fost mereu, încă de la început, plin de aroganţă ? — Sincer să fiu, adorabila R. m-a dezamăgit. — Şi cum epitetul acesta, care-i scăpase de pe buze, nu i se părea în stare să exprime deplina lui indiferenţă, Aloyzas se grăbise să reteze cu dosul palmei nişte cătuşe invizibile. — Se-nţelege că între noi, demult s-a terminat totul, de vreme ce m-am decis să-ţi povestesc istoria asta. În inima mea nu mai există loc pentru R. Dar, o să fiu sincer pînă la capăt : acolo, nu s-au înrădăcinat prea adînc nici sentimentele mele faţă de tine. Deocamdată, nu s-au înrădăcinat, rectificase el. Ceea ce-mi place la tine este timiditatea, stăpînirea de sine, sensibilitatea, chiar dacă mediul în care ai crescut nu ţi-a fost prea favorabil. Am discutat cu juristul care a răsfoit dosarul tatălui tău. L-au îmbrobodit nişte escroci. Şi, la urma urmelor, nu sînt un carierist, eu mă căsătoresc cu tine — nu cu părinţii tăi. Iar acum discutăm despre viaţa noastră, adică a mea alături de tine. Ştiu că eşti conştientă de valoarea ta, deşi, aşa cum am mai spus-o, eşti timidă. — Şi-a adus aminte şi de greşelile din manuscrisul lui, înlemnise Liongina. — După ce m-am păcălit cu o dragoste înflăcărată, sper să am parte acum de una liniştită, constantă. Dragostea trebuie cultivată, ca un pom. Nici pomul nu creşte într-o singură zi. — În sfîrşit, Aloyzas observase că Liongina, care s-a agăţat cu amîndouă mîinile de combinezonul său, era de o paloare cadaverică. — Dacă nu te simţi bine... Doar nu sînt o fiară.

— Nu, nu ! Liongina ardea de dorinţa ca totul — spaima, incertitudinea, datoria ei de soţie — de care nu avea cum să se ascundă chiar dacă aceasta o înfricoşa, să se termine neîntîrziat, acum, cît încă mai era în stare să vadă lumină şi să respire aer.

Aloyzas stinse lumina. Dar întunericul nu însemna salvare şi refugiu. Îi luase şi-i pusese mai la o parte hainele — cu gingăşie, cu tandreţe şi ea a înţeles că trebuie să se culce. Patul era pregătit deja — singură aşternuse cearceafurile. Îşi simţea trupul îngheţat, încremenit, trupul pe care trebuia să i-l încredinţeze lui, străinului

de lîngă ea. N-ar fi avut nici un sens să se împotrivească, de altfel, nici nu-i trecuse prin minte s-o facă, dar articulaţiile din ce în ce mai ţepene n-o ascultau, şi pumnişorii încleştaţi pe sîni refuzau să i se desfacă. Mîinile n-aveau tăria să mîntă, să îmbrăţişeze, iar Aloyzas n-o ajutase deloc, întrucît socotea că ar însemna să uzezi de forţă fizică, sistem cu care, din principiu, nu era de acord. Pe urmă îi şoptise ceva, în genul, nu te teme, n-o să rămîi însărcinată, iau eu toate măsurile. Copiii înseamnă o problemă serioasă, care necesită, în prealabil, o temeinică pregătire şi din punct de vedere material şi moral.

— Taci ? Nici propriei tale mame nu vrei să-i spui nimic ? N-ai decît ! Nu-mi povesti — şi aşa mie mi-e foarte limpede totul ! Înfuriată la culme, mama o îmbrîncise de lîngă ea. Tu... cu păpuşile ar trebui să te joci ! Cînd erai mică nu te-ai jucat şi se vede că ai chef s-o faci după măritiş.

— Oare de ce e atît de îngrozitoare viaţa, mamă, spune-mi şi mie dacă ştii...

— Asta n-o ştiu nici capete mai deştepte decît al meu. Iar tu, mai bine te-ai gîndi cum să-ţi păstrezi bărbatul. Mama îşi aţintise asupra Lionginei ochiul febril, în care nu puteau încăpea laolaltă propria-i durere şi nenorocirile fiicei. Fără pat — nu există familie, nu există dragoste, să ţii minte lucrul acesta. O să-l pricepi şi tu într-o bună zi, sau poate, mai ştii ? — niciodată... Cine să te mai înţeleagă, sucită cum eşti ? ! Vai, capul ! Oare ce se-ntîmplă cu sărmanul meu căpşor, fără de care voi amîndoi, tu şi taică-tău, sînteţi ca doi pisoi ce n-au făcut încă ochi ?

Ceea ce rivalizează cu mirosul aspru al amintirilor este mirosul prozaic de trup nespălat şi de excremente umane. Acesta s-a încuibat în preşul aproape nou din faţa uşii de la intrare, în pîsla zdrenţuită cu care e capitonată uşa, ba chiar şi în balustrada cenuşie a scării. Şi asta aici, dincoace de uşă, pentru că de cealaltă parte... Aşa cum îşi cunoaşte spaima ce-o cuprinde, ori de cîte ori trece pragul mamei, Liongina ştie foarte bine că înăuntru, dincolo de prag, mirosul acesta greţos e impregnat în toate : în haine, în pereţi, ca şi în aer, deşi tavanul e tot atît de înalt ca într-o gară. Judecînd după duhoarea teribilă din jur, Liongina îşi dă seama că astăzi n-o vizitase nimeni pe mama — nici domnişoara Tereze, fosta călugă-

riță franciscană, care încă n-a renunțat la făgăduiala dată, și nici fochistul bărbos, Feliksas, mare amator de un păhărel, pe care-l primește în schimbul măruntelor sale servicii.

— Domnișoara Tereze ? Terezéle, scumpo ! Mi-au ieșit ochii din cap uitîndu-mă, așteptîndu-te și dumneata nu mai veneai. Ah, te rog, fii bună și iartă-mă, dacă te-am necăjit cumva. Dar oare stă în puterea unei femei neputincioase, țintuită la pat, să-i necăjească pe cei care se poartă pe picioare, dansează și se veselesc ? — Din expresiva gamă de sonorități a glasului matern n-au rămas decît două tonalități : jignirea și ironia. — Nu te supăra, domnișoară Tereze, nu-ți reproșez nimic dumitale, mireasă a lui Christos. Dumneata ești o sfîntă între sfinți... Domnișoară ! Domnișoară ? Dar cine e — nu-i domnișoara ?

Pe patul larg, cu căpătîiul proptit în perete, bătrîna, încîlcită printre cearceafuri și plăpumi, acoperită cu nenumărate lucruri — ciudate și inutile la prima vedere — încape cu mare greutate. Un radiator electric și două termofoare de cauciuc, cîteva oglinzi de diferite dimensiuni, o perucă din păr sintetic, un număr al revistei „Kino", diverse tuburi cu creme și alifii... Liongina are impresia că făptura ce bombănește cu voce stinsă, și care, de atîta stat în pat, s-a îngrășat peste măsură, semănînd cu o saltea de cauciuc bine umflată, s-a împotmolit, pur și simplu, în harababura asta. Dacă ar fi aruncate măcar o parte din boarfe, foarte posibil că mormanul s-ar mai micșora și, cine știe ? poate că atunci glasul mamei s-ar limpezi din nou, iar chipul i s-ar însenina. Cîteodată unele lucruri dispar și locul lor îl iau altele, care nu se știe cum au nimerit în pat. Așa, de pildă, o lungă perioadă de timp mama avea la îndemînă un ciocan. Îl adusese tata de la închisoare. Ce anume a vrut el să dovedească cu asta ? Nu se știe. Dar ce intenții avea mama — ținîndu-l lîngă ea ? Într-o zi ciocanul a dispărut. Cine să fi rîvnit la el ? Doar se știa că ea, din proprie inițiativă, n-ar fi dat nimic, nici un capăt de ață, de parcă a da ceva ar fi fost totuna pentru ea cu a-și amputa o mînă sau un picior. Orice încercare de a i se face puțină ordine era zădărnicită anticipat. Iar limba ei — rigidă, umflată — era tot atît de ascuțită ca tăișul de coasă.

— O, bine-ai venit, bine-ai venit! Pentru mine e o mare cinste, o cinste pe care nici n-o merit, zău că n-o merit. Domnișoară, ah, pardon, te rog să mă ierți, tovarășă... tovarășă Gertruda, va să zică, ai binevoit din nou să mă vizitezi? Vitamina „C", pe care mi-ai dat-o, mi-a fost, într-adevăr, de mare folos. În curînd voi putea chiar să și dansez. O, te rog, vino mai aproape și ia loc. Și nu te enerva, mult stimată Gerturda, că aici e cam dezordine. Ei, ce să-i faci, bărbățelul meu se tot înghesuie pe lîngă butoiul cu bere, doar știi și dumneata că bărbaților le plac băuturile astea, iar el încă dis-de-dimineață a luat-o la picior într-acolo, fără să facă puțină ordine și să mătură pe aici. — Mama încearcă să surîdă cochet și o clipă nasul ei cîrn lucește între obrajii buhăiți. — Ia loc te rog și descheie-ți haina, să nu-ți fie prea cald. Ah, ce șubuliță frumoasă ai, tovarășă Gertruda. Nu, nu am nevoie de nici un ajutor, fochistul Feliksas mă servește foarte bine. Pentru un gît de alcool îmi aduce tot ce-mi trebuie, iar o vecină, domnișoara Tereze, îmi fierbe o supă sau o cașă, și mă spală, hi-hi. Ehei, cînd zaci în pat zile și zile la rînd, știi, poponețul devine o adevărată problemă, o problemă, aș zice, de importanță mondială. Vai, nu te enerva că spun asta, eu nu sînt politician, îmi ajunge politica soțului meu. Aaa... unde e acum? Păi, iar s-a tîrît la butoiul cu bere. Vezi, uite asta e, nu te supăra, tovarășă Gertruda, dar ce pot face, m-a răzbit și pe mine, de aceea trăncănesc atîta, — știi, mă plictisesc teribil vorbind întruna cu pereții. Tovarășă Gertruda, să știi că toată lumea te respectă pentru meritele dumitale în slujba statului și a societății și eu te respect foarte mult. Mă mîndresc cu faptul că ne-am înrudit prin copiii noștri, adevărat, Aloyzas îți este frate, frate mai mic — nu fiu — dar știu că îl iubești ca pe un fiu. Dacă aș fi evlavioasă ca domnișoara Tereze, aș mulțumi cerului că Aloyzas al dumitale a luat-o pe Liongina mea. Nu i-a fost silă, cum se spune. Dar ce ai, gata? A și început să-ți fie rău? Te-a amețit duhoarea? A, bineînțeles, dumneata, care ești femeie binecrescută, n-o să-mi spui pentru nimic în lume, dar, crede-mă, stimată tovarășă Gertruda, nu sînt eu cea care am degradat microclimatul. Pentru că nimeni nu alungă șoarecii de pe pat, ei își permit să organizeze aici adevărate orgii. Potlogarii ăștia, te rog să-mi ierți expresia, rod ce rod și tot aici își fac necesitățile, și pe urmă, poftim,

toată lumea mă învinuiește pe mine, femeie neputincioasă și lipsită de autocontrol. Pleci deja ? Spui că ai treburi importante de rezolvat ? Atunci, gata, haide, dă fuga afară, grăbește-te să-ți aerisești plămînii, îți mulțumesc din suflet, îți mulțumesc pentru vizita dumitale. Cînd o să se întoarcă bărbatul meu, o să regrete că nu s-a întîlnit cu o musafiră atît de onorabilă, ca să nu mai vorbim de șubuliță, de șubulița asta nemaipomenit de frumoasă din blană de bizam, hi-hi. Și doar i-am spus de-atîtea ori, mai lasă-l încolo de butoi, Tadas, că o să se scurgă viața pe lîngă tine, fără s-o trăiești...

— Eu sînt, mamă. Bună seara. Nu te-am deranjat ? rostește Liongina mașinal aceleași vorbe ca în fiecare seară.

Lasă jos plasa grea, își reazemă poșeta de perete și pune pe masă pachetul cu floarea. Mîinile ei bîjbîie în jurul nasturilor, fără să-i găsească, da, trebuie neapărat să-și impună să dezbrace paltonul. Observă că pe pantofi și pe mînecă mai sînt încă mici cristale de zăpadă ce se topesc. Cîtă lumină era pe stradă și probabil că și ningea. Prima zăpadă și eu nici n-am observat-o măcar, își spune ea speriată.

— A, tu ești, fetițo ? Nu asculta pălăvrăgelile mele. Așa vorbesc eu fără șir, îmi dau seama că vorbesc fără șir, dar nu mă pot opri. În glasul mamei se simte mîndria reprimată — nu se dă ea bătută, deși toți au părăsit-o și au uitat-o. Îmi vine să urlu ca un ciine, din pricina singurătății. Dacă aș avea picioare, m-aș tîrî ținîndu-mă de pereți. Tu ești fată deșteaptă, cred că mă înțelegi.

— Îți mulțumesc, mamă. Mi-ai organizat o reprezentație destul de izbutită. Am și îmbătrînit cît timp am ascultat-o. — Liongina se uită de jur împrejur — ce să facă mai întîi ?

— Ceartă-mă, ceartă-mă, fata mea. Nu merit bunătatea ta, asta e.

— Nu sînt bună, mamă. În casa noastră bunătatea era disprețuită, luată în batjocură. Înăbușeam bunătatea din inimile noastre. Eu mă străduiesc doar să fac ce pot. Iar tu... O singură dată n-am reușit să ajung la timp și mi-ai pregătit un întreg spectacol. Deși, uite, eu nu te întreb ce caută peruca asta aici, crema, oglinzile ? Nu-i așa că nu te întreb ?

— Ce tot spui, ce tot spui acolo ? Domnișoara Tereze, ea le-a cărat toate astea. Bolnavele sînt doar și ele tot femei, și uneori au chef să mai facă și cîte-o șotie, hi-hi. În adîncitura întunecată dintre perne încep să se audă un fel de trosnete ca și cum, acolo, cineva ar aprinde niște chibrituri. Rîde mama — i se cutremură obrajii buhavi și bărbia înecată în grăsime. Rîzînd, vrea să-și ascundă frica, se teme că n-o să fie crezută și va fi obligată să-și recunoască greșeala. Se smiorcăie puțin și, pentru orice eventualitate, își încrețește nasul — să fie gata să dea drumul și lacrimilor. Acesta-i bastionul ei, ultima fortăreață, ce nu se lasă ușor cucerită.

— Da' înțelege odată, mamă. Nu pentru mine mă frămînt, eu n-am nevoie de nimic. Dar tu știi că nu te am numai pe tine — mai e și Aloyzas. El scrie o carte. Iar eu trebuie să-i creez condiții. Să am grijă de el ca de un copil. Un copil mare, mofturos. Și, crede-mă, mamă, nu sînt nici eu de fier, zău ! Iar pe deasupra am și studiile. Ai uitat ? Or, dacă o să trageți toți de mine, o să se întîmple o catastrofă. Așa că, mai bine, hai, să nu ne mai facem zile fripte una alteia, de acord ?

— Du-te, du-te, fetița mea, du-te la copilul tău cel mare. Înțeleg eu foarte bine, cum să nu înțeleg. Ești cea mai bună fiică din lume, deși, Dumnezeu mi-e martor, nu te-am prea răsfățat. Lasă că, încet-încet o să ajungă și taică-tău acasă și o să-mi dea el ce îmi trebuie. Că doar o să secе odată și butoiul acela, nu ? Văd că ai adus alimente, îți mulțumesc și pentru atît. Și nu te mai zbuciuma așa pentru o epavă bătrînă, o babă năzuroasă ca mine, hai, du-te. Taică-tău...

— Mamă, mamă ! De cîte ori vrei să-ți mai repet ? Tata s-a prăpădit. Doar ai văzut fotografiile făcute după moartea lui, ți-am povestit cum l-au găsit într-o mlaștină. — Și, brusc, Lionginei îi scăpă tocmai ceea ce căuta ea să tăinuiască și cît mai în adîncul sufletului, de fiecare dată cînd venea aici. — Și să mai știi că pe taică-meu — numai tu l-ai dat gata ! Din cauza capriciilor tale a alunecat el tot mai jos și mai jos. Că a delapidat de la fabrică ? Tata ? Să mori de rîs nu alta ! Tu ți-ai dorit o șubuliță foarte scumpă și escrocii ți-au făcut rost de ea. Ca după aceea, la adăpostul șubuliței ăsteia, să-și facă de cap cum poftesc în spatele tatii.

— Tadas mă iubea. Mama face o mare sforțare, se înroșește toată, încît pare că e gata să se elibereze din strînsoarea unor cătușe invizibile, dar nu, singurul lucru care se întîmplă este că revista „Kino", foșnind ușor, îi alunecă de pe burtă. Nu-i adevărat, șubulița aceea de zibelină tata mi-a făcut-o cadou. Mă iubea, de asta mi-a făcut-o cadou. O să semeni cu Milady din „Cei trei mușchetari" ! Asta o spune puțin peltic, imitînd vocea soțului. Uite, tu, cînd o să ajungi ca mine nici n-o să ai ce-ți aminti. În schimb eu am, da, am, am !

— Milady. Și, mă rog, știi ce era Milady asta a ta ? Dar, la urma urmei, despre ce tot vorbim noi acum ? Șubulița ți-au confiscat-o și tata... e în pămînt.

— Era o frumusețe de femeie Milady, o frumusețe de femeie ! Ce, parcă n-am văzut eu filmul ? Și să știi că el — nu ți-e tată. Așa că nu-l mai lua în stăpînirea ta, hi-hi ! Și iarăși, în ochiul cufundat printre perne se aprinde o scăpărare vicleană. Îți este tată vitreg. Așa să-i și spui : tată vitreg.

— Vai, ce ticălos ! Și eu care-l consideram — tată bun. I-am sădit chiar și flori pe mormînt, ca unui tată adevărat. Ce să fac acum ? Să mă duc să le smulg ? Liongina începe să bată voinicește din picioare legănîndu-și șoldurile, umerii, ca o cîntăreață de la teatrul de estradă. Chipul însă nici nu i-a tresărit măcar, ci a încremenit doar și s-a făcut livid. Un astfel de chip îl poți scoate și apoi îmbrăca din nou, ca pe o mască de ghips.

Mama începe să scîncească. Urît, respingător, ca o babă, deși n-a împlinit nici cincizeci.

— Fata mea, iartă-mă, m-am purtat ca o femeie prost crescută. Limba mi-e la fel de respingătoare ca și mirosul pe care-l răspîndesc. M-am săturat de grăsimea asta a mea și m-am săturat de trupul meu. Uf, dac-ai ști cît de tare m-am săturat de el !

— Mai rabdă puțin, acuși o să-ți încălzesc niște apă. Tu ai fost întotdeauna nerăbdătoare, mamă. Și nu l-ai înțeles pe tata. Dar parcă cine l-a înțeles ? Eu ?

Tata e aici, Liongina știe că e aici, printre cei ce fac larmă — bărbați și femei, tineri și bătrîni. Adunați în semicerc, se înghesuie unul într-altul cu atîta zel, încît nu se aude doar vuiet de glasuri, ci și trosnet de încheieturi. Roiul acesta mohorît, încleștat într-un tot unitar, e atras

de un magnet : butoul galben pe care scrie citeț, cu litere de-o șchioapă : „BERE". Camuflat cum e de frunzișul des al teilor, butoiul nu poate fi observat decît cu mare greutate din stradă. E ca o pată abjectă imprimată pe cartierul nou construit la periferia orașului, de aceea a și fost înghesuit între un perete orb și un zid dantelat de cărămidă, prin care se văd aruncate în dezordine niște plăci din beton armat.

Tata e aici, Lionginei nu-i rămîne decît să se strecoare pe lîngă cei cîțiva inși care, ținîndu-și strîns în mîini cănile cu bere, s-au depărtat tîrîș de roi, după aceea, să-și facă loc cu coatele, să răzbească în interiorul ghemului negru, pentru ca acolo să se agațe de mîneca murdară, ce încă mai răspîndește mirosul drag, familiar. Liongina ocolește îmbulzeala — îi e frică să se desprindă de stradă, de obișnuita armonie și ordine, a căror părticică se consideră și ea, în ciuda faptului că viața ei e atît de răvășită și lipsită de bucurii. Ai să întîrzii la serviciu ! La cursuri ! O să te blesteme mama, care a obosit așteptîndu-te ! Ai să-l scoți din minți pe Aloyzas, care-și dezleagă careurile cu cuvinte încrucișate ! S-a îmboldit singură cu asta, așa cum îmboldești cu nuiaua o mîrțoagă care, sleită de puteri, refuză să mai tragă în ham, — și pe dată i-a apărut curajul. Cîțiva pași și se află deja în inima mulțimii înghesuite — într-o văgăună întunecoasă i se năzare ei, — deși atît butoiul cît și gloata sînt pe un teren neîmprejmuit. Ochi care-o străpung cu privirea, guri căscate ce-și revarsă asupra ei duhoarea și nu se sfiesc să-și exprime necuviințele.

— Ia te uită, moșu' ! Să dosească el de ochii noștri frumusețea asta !

— Nu-i mai dați nici o cană !

— Dacă vrei să bei, fetițo, acostează lîngă noi !

Chipurile buhăite, torturate de setea cumplită ce le arde rărunchii, prind viață îndată ce-și dau pe gît cana cu bere, pentru ca, pe urmă, să devină și mai negre sau și mai palide, să înceapă să tremure laolaltă cu mîinile ce caută ceva și nu găsesc. Pe Liongina o înspăimîntă mai ales chipurile istovite ale tinerilor. De lîngă un asemenea chip tînăr cu privirea stinsă, întotdeauna se străduie din răsputeri s-o zbughească cît mai repede, de parc-ar trece pe lîngă o mînă nemiloasă, ce ascunde un cuțit, — nu poți ști cînd anume și pe cine o să înjunghie. Alt bărbat tînăr

— în aparență încă neviciat, în afară poate doar de un imperceptibil început de descompunere lăuntrică — nu bănuiește că s-a prăbușit într-o groapă rău mirositoare, ci dimpotrivă, socoate că s-a cocoțat în vîrful unui turn, din înălțimea căruia poate scuipa, amuzîndu-se, în capul celor din jur.

— Nu vă supărați, oameni buni, mă duc să ascult predica și mă întorc imediat.

Tata nu-și arată nemulțumirea că fiică-sa a fost insultată, chiar dacă altădată n-ar fi îngăduit astfel de ironii, la fel cum nu îngăduia nici hoția. Însă nu de frică le face el pe plac prietenilor săi — el nu se teme de nimeni, aceeași nesăbuință de bețiv scînteiază și în ochii lui ca și în ai celorlalți ! — *predica* e doar un paravan cu care își acoperă rușinea ce-l cuprinde sub privirea pătrunzătoare a fiicei, deși aceasta, ca de obicei, își ferește ochii. Și, într-adevăr, Liongina nu mai vede nimic, doar mîinile zorite ale vînzătoarei și spuma ce se prelinge din căni și cade pe pămînt plescăind zgomotos.

— Bagă de seamă, să nu ți-l sugă tot pînă vin și eu ! zice tata făcîndu-i strengărește cu ochiul stăpînei butoiului.

Vocea țipătoare a femeii voluminoase spintecă larma glasurilor. Unuia îi toarnă cea de-a treia cană azvîrlindu-i copeicile în farfuria cu monezi lipicioase — bravo, ăsta nu și-a băut mințile ! — altuia refuză să-i toarne și pe cea de a doua — s-a și îmbătat ca un porc, ducă-se dracului ! Fără a se hotărî încă dacă trebuie s-o laude sau, dimpotrivă, s-o certe pe tînăra femeie, pentru că-i răpește un client permanent, ea îi petrece pe cei doi care se îndepărtează, cu o privire posacă.

— E om tare bun ! strigă în urma lor, ștergîndu-și cu mîneca udă fruntea nădușită. Auzi, muierușcă, nu-l ocărî prea rău ! Că dacă-l rog — mai udă cu furtunul prin incintă, mai măturî pe-aici. Cu unul ca ăsta nu-i chiar așa de îngrozitor, hei, mă auzi sau ba ?

Acum, pe cei doi îi petrece, chicotind, toată gloata de bețivani. De-ar fugi cît mai repede de aici, acolo — unde nu mai pot ajunge privirile murdare ca niște furci de bălegar, unde nu mai plutește în aer duhoarea de bere și urină, îmbibată pînă și în cărămizile zidului dantelat. Înainte de a izbuti să iasă din cîmpul de atracție al butoiului se aude o pocnitură — cineva care-și turna, cu mînă nesigură,

vodcă în cana de bere a spart sticla, izbind-o de cărămizi. Cioburile s-au împrăştiat în toate părţile zăngănind şi vînzătoarea răcneşte ca din gură de şarpe :

— Căscatule ! Ai spart sticla şi ţi-ai năclăit palma de sînge ! Nu-mi mai vîriţi batistele voastre murdare ! Marş la farmacie după iod şi pansament, dacă nu vreţi să chem miliţia !

Liongina fuge mîncînd pămîntul, aşa că şi tata este nevoit să-şi grăbească pasul, deşi grozav nu-i vine să plece — alături, nişte bărbaţi şi-au suit cănile pe mormanul de plăci de beton armat şi se luptă cu un peşte afumat. Ce plăcut ar fi să se aşeze lîngă ei. Cu atît mai mult cu cît îl chinuie astma. Nu-l doare nimic, dar simte că nu are cu ce respira — deşi în jurul său e aer cît poftești — ceea ce nu se întîmplă cu berea pe care, uneori, trebuie s-o aştepte ceasuri în şir pentru a-şi stinge focul arzător din stomac. Dacă Liongina o să-l mai tîrască mult aşa, cine ştie unde, o să se ambiţioneze şi gata ! nici un pas mai departe ! Însă numai gîndul acesta e de ajuns ca s-o pornească, zorind cu paşi mărunţi în urma ei, de parcă i-ar fi teamă că fără ea n-o să nimerească poteca, de parcă ar auzi foşnind deasupra capului alţi copaci şi nu pe aceştia de oraş, plini de praf. Toc-toc — ciocănesc picioruşele subţiri şi cărarea, presărată cu pietriş, şerpuieşte ivindu-se în răstimpuri prin lentilele aburite ale ochelarilor, pînă cînd devine umedă, pînă cînd se ascunde în tufişurile dese de arini. Miroase a mîl, a pene de păsări şi tata începe să rîdă cu glas răguşit, aşteptînd ecoul — celălalt rîs, chicotit şi timid.

Însă aici — în zgomotul maşinilor şi foşnetul copacilor, ce n-au cunoştinţă de păsări — fata năpădită de gripi nu-i mai ţine isonul. O fi ea fricoasă, o fi bulgăraş de gheaţă, dar vede şi înţelege totul, de parcă, din voi doi, ea — şi nu tu — ar fi mai vîrstincă ! — iar cînd te rătăceşti în vreun desiş, poteca vine în fugă ca un căţel credincios s-o întîmpine anume pe ea.

După ce s-a oprit puţin, aşteptînd să i se potolească junghiul din coastă, tatăl o ajunge din urmă pe Liongina. Ea nu se miră că gîfîie şi nici că o prinde de mînă. Din nou mîna ei se încălzeşte în palma lui viguroasă — ca pe timpuri — şi din nou, copleşită de o duioasă blîndeţe, simte un nod în gît. Pe ei doi îi despart butoiul, boala mamei, ca încă multe altele, şi totuşi, ce curios ! încă n-a

fost dat uitării acel ceva care pe ea o silește să se țină în urma lui ca o umbră, iar pe el să-și domolească glasul și să se uite în toate părțile, căutînd vreun divertisment — ici, poate, niște frunze înfoiate de ferigă, dincolo un mic cuib de pasăre, rămas de anul trecut! — mă rog, orice, doar s-o facă să-și mute de la el privirea ageră, mereu întrebătoare. Cine ești tu? Cine sînt eu, tată? De ce trebuie să-mi amintesc în permanență mie însămi că palma ta îmi încălzește degetele doar din milă? Sau de teamă ca nu cumva să-mi treacă prin minte că te lupți încă și azi cu acea veche jignire ce ți s-a adus, cu rana aceea care-ți sîngerează întruna? Uneori izbuteam chiar să cred că ai nevoie de mine, că atunci cînd încep să scot țipete ascuțite te pot înveseli, însă de cele mai multe ori — uite, ca de pildă și acum! — simțeam că dintotdeauna n-am încetat să fiu altceva decît o greutate peste măsură de împovărătoare pentru bunătatea ta, pentru generozitatea ta. Știu că n-ai fi rămas cu mama nici măcar o singură zi dacă n-aș fi existat eu — jalnica ei anexă. Doar n-ai fi putut, tu, care ai un suflet atît de minunat, atît de cutezător, să mă lași în voia soartei! Cu destinul meu de copil orfan ți-ai justificat sentimentul pentru femeia care te-a trădat nu o dată, ți-ai justificat firea ta afurisită, rigidă, care te conduce pe drumul ales fără să ții seamă de coborîșurile abrupte și virajele periculoase...

— Zău, tată, eu nu știu cum poți tu rezista printre acești ?..

Și, brusc, fiică-sa își eliberează mîna, de parcă și el ar fi fost unul din cei cărora ea nu le poate găsi un nume. E oare cu putință ca tocmai ea, cea pentru care își sacrificase întreaga viață, să-l disprețuiască? O clipă mîna lui umflată se bălăbănește inutilă, respingătoare ca o broască rîioasă, dar, imediat, inima i se umple de ciudă, simțămînt ce-l cuprinde tot mai des cînd se află în preajma butoiului. Nu invidiază pe nimeni, dar vrea să fie lăsat în pace și el, să nu i se mai ceară nimic, pentru că a dat deja totul — și ce avea și ce nu avea. Băgați de seamă, să nu pretindă el cumva cine știe ce de la voi, cei ce vă temeți să nu vă murdăriți mînuțele îngrijite !...

— Oameni, sîntem oameni cu toții.

— Unii dintre ei — au încetat să mai fie oameni.

— Şi, îţi închipui, poate, că dacă-l strîngi de gît, pe altul sau pe tine însuţi, pentru o rublă, ori pentru nişte boarfe, e mai bine ?

— Altfel nu se poate ? Numai dacă strîngi de gît pe cineva sau bei ?

Tatei îi vine greu să discute în picioare — îngrijoraţi, ochii lui caută ceva de care să se rezeme. Dar butoiul e prea departe şi, în afară de asta, în jurul lui trebuie să fie acum forfotă mare şi tămbălău — o fi venit în goană „Salvarea" sau miliţia. E foarte tulburat, ca şi cum ar fi vinovat şi el de ceea ce se întîmplase acolo. Da, se întîmplase ceva ce nu trebuia să se întîmple. Sîngele de pe asfalt — e o mărturie în favoarea fiicei sale. Aruncă o privire fugară în direcţia ei, însă în aşa fel ca ochii să nu li se întîlnească. Ochii ei sînt necruţători. Se agaţă de viaţă cu ultimele puteri. Oameni cu chipuri din astea n-au ce căuta aici. E tare femeia asta, gîndeşte el pătruns de respect, însă aşa cum ar gîndi despre o străină, fără obişnuita sa duioşie şi milă.

— Să ştii că nu trăieşte toată lumea ca tine, zice surîzînd dispreţuitor, ceea ce nu făcuse altădată.

— Ca mine ? vocea ei e plină de uimire şi tristeţe. Interesant, şi cum trăiesc eu, mă rog ?

— Onorabil, echilibrat. Cum ar trebui... De altfel, ce ştiu eu ! ? Fiecare trăieşte în felul său.

— Ah, tată ! Liongina se eschivează de la explicaţii, dar îşi lasă capul în jos. Ce greu îi vine să care povara pe care i-o pune el în cîrcă. Deşi, lasă-l în pace, mai bine să fie sarcastic decît taciturn. De vreme ce are poftă s-o jignească, înseamnă că mai e încă viu.

În micul scuar cu pămîntul bătătorit se află o scuipătoare, o urnă din ciment pentru gunoi, trei bănci vopsite în galben, şi şase tei. Unul din cei şase s-a uscat, crengile-i moarte împung, ţepene, văzduhul. Se trîntesc amîndoi cu toată greutatea într-un colţ, cît mai departe de cărucioarele de copii cu coviltirul ridicat — unul roşu, celălalt verde. Zgomotul îndepărtat din jurul butoiului asediat ajunge pînă la ei doar în rafale abia perceptibile, ce răzbesc prin vuietul monoton al troleibuzelor.

— Nu fii supărată pe mine. Deodată, tatei i se năzare că ar fi pe malul unui rîu. Iată-i, abia au ieşit din desişul pădurii. Stînd lîngă apa care curge, se simt mult mai

aproape unul de celălalt, parcă şi-ar fi scufundat mîinile în timp, în timpul care zboară fără să cruţe pe nimeni.

— Dar nu m-am supărat deloc. Duc o existenţă de invidiat. Ce altă mulţumire mai mare pot să am decît aceea de a mă speti muncind pentru voi toţi. Mai bine nu m-aş mai însănătoşi niciodată...

În glas i se simte hohotul reţinut. Ea n-a ştiut niciodată să plîngă cu lacrimi.

— Da, ai fost foarte greu bolnavă. Acum eşti iar frumoasă. Tata îşi înghite din nou nodul din gît, amintindu-şi ce alb şi fără pic de sînge în obraji, ca de ghips, îi era chipul atunci cînd au internat-o în salonul acela de spital.

— Ia te uită, te-ai învăţat să faci şi complimente de cînd te învîrţi în jurul butoiului ! Deşi continuă să fie supărată, Liongina îi este şi recunoscătoare — chiar dacă izgonise atîtea amintiri din viaţa sa, boala ei n-o uitase. Dacă ai sta măcar cîteva ore pe zi acasă, tată, n-aş mai fi nevoită să mă împart în şapte. Uite, ţi-am adus o cămaşă curată, hai, schimbă-te. Ce te codeşti ? Mai repede, că n-am timp de pierdut.

Tatăl aruncă pachetul şi sare în picioare.

— Eu nu ţi-am cerut nimic ! De ce vă băgaţi în sufletul meu, de ce mă linguşiţi ? Sînt sigur că ea... ea te-a trimis să mă spionezi ! Îi e ciudă că sînt liber, că respir o gură de aer, că sînt printre oameni ! Mi-ajunge cîtă ruşine am înghiţit din pricina ei, ajunge că am trădat clasa muncitoare — ce mai vrea ? Am putrezit destul în închisoare şi nu mai vreau să putrezesc iarăşi ! N-am nevoie s-o văd nici pe ea şi nici pe tine ! Tu te-ai împăcat întotdeauna foarte bine cu ea, de mic copil te-ai împăcat foarte bine. Ai fost o unealtă în mîinile ei, o unealtă perfidă cu inima plină de venin... Dacă aş şti că scap de voi două, aş fugi nu numai la butoi — şi-n iad m-aş duce !

Acum urlă şi se îneacă cu salivă, nu el — ci butoiul, îmbulzeala aceea întunecată, beată, patimile nepotolite ale oamenilor rataţi, care se aprind şi se risipesc odată cu alcoolul.

— Cîndva erai gata să lupţi cu o lume întreagă şi acum te-a strivit butoiul. Uf, tată !

Din nou butoiul, din nou micul scuar, pînă şi cărucioarele de copii sînt aceleaşi — unul roşu, celălalt verde — doar frunzele copacilor s-au îngălbenit. Timpul s-a mutat

din loc şi s-a mutat şi durerea — s-a înfipt undeva mai adînc. Orice-ai face, oricît te-ai zbuciuma de grija tatei, totul nu e decît amăgire. Fie că-l cauţi, fie că nu-l cauţi, oricum, tot de butoi o să te izbeşti. Acolo e casa lui.

— Nu-mi mai spăla cămăşile. Că doar am şi eu mîini. Gîtul tatei se roteşte într-o cămaşă cu gulerul curat, pe care abia a îmbrăcat-o. Îşi exprimă nemulţumirea bombănind că din cauza săpunurilor şi a detergenţilor Lionginei îl mănîncă pielea, dar în realitate nu face decît să-şi amintească cum strigase la ea ultima dată. Firește, nu el strigase — simţea că parcă îi deschide gura altcineva, mai puternic şi mai aprig decît el, cineva căruia nu putea să i se împotrivească. Ce n-ar da ca fiică-sa să uite strigătele lui disperate. Doar nu-şi închipuie că gîndurile lui sînt la fel de ticăloase ca răcnetele de atunci, doar nu este el mai rău decît cel mai sălbatic dintre dobitoace ! — Ce face bărbatu-tău ? Ce se aude cu cartea lui ?

— Scrie la ea.

— Şi nu te bucuri ?

— Cred că o s-o termine de scris. Cîndva... o s-o termine. Eu îi ascut creioanele.

— Numai atît ?

— Ce, e prea puţin ? Va să zică, tot nu fac destul ?

— Mare lucru pentru cineva — încrederea femeii ! zice, tuşind uşor, tata, care-şi dă seama că s-a ambalat într-un nou bucluc, naiba l-a pus să aducă vorba despre ginerele său. Pentru Aloyzas Hubertavičius, un client fidel butoiului nu mai e om. Şi din nou, parcă asmuţit de cineva care-i îndeasă cu sila vorbele în gîtlej, tata rosteşte cuvinte ce nu s-ar cuveni să le audă fiică-sa, al cărei chip păleşte tot mai mult. I-am citit ultimul articol. Aduseseră oamenii nişte peşte învelit în el. Să nu te superi, fata mea, că ţi-o spun. Ştii, el pluteşte în stare de imponderabilitate, cum se obişnuieşte să se spună acuma. Băiatul nu e prost şi e cinstit, însă... pentru el — omul viu nu prezintă nici un interes. În ceea ce mă priveşte, mă rog, eu, care-s aşa şi pe dincolo, n-am nici o pretenţie... Dar ceilalţi oameni ?

— Nu cred că am văzut articolul. De ce nu i-o spui lui, lui spune-i-o ! Of, Doamne, nu ştiu ce-aveţi toţi cu mine ?

Liongina îşi strigă cuvintele nervos, strident şi tatăl, obişnuit cu tonul ei reţinut, rămîne mirat.

— Eşti bolnavă, cumva ?

— Sînt sănătoasă tun. Sănătoasă ca o vacă, numai că n-am să nasc. Nu mai există nici o speranţă ! şi o podideşte plînsul, care nu are nici o legătură cu gîndurile ei despre tată, soţ sau despre ea însăşi. N-a vrut să spună aşa ceva, nici prin minte nu-i trecuse aşa ceva. Şi, imediat, face o imensă sforţare să poată urmări cu indiferenţă cărucioarele scîrţiitoare, pline de ţipăt şi de dantele.

— Îmi pare rău. Mărturisirea fiicei a strîns dureros inima tatălui, la fel ca şi cealaltă, cea proprie, nerostită data trecută şi păstrată, pentru orice eventualitate, în rezervă. Ar trebui neapărat s-o consoleze cumva, s-o îmbărbăteze. Îşi scormoneşte memoria, dar acolo totul e-atît de încîlcit ! Cîndva, scotea din buzunar o mică ciocolată pe jumătate topită. — Fiecare om are destinul său. Tu, fata mea, ai fost în munţi.

— Nu există munţi, tată ! A fost un delir de tinereţe, pentru care am plătit un preţ exagerat de mare. Şi nici nu ştiu pentru ce.

— Pentru munţi, fetiţo, pentru munţii aceia care se înălţau în depărtări. Şi tata desenează ceva în aer cu mîna sa tremurătoare şi dezgustător de umflată.

— Şi ce cîştig ai tu, ca om, din asta ? Te convingi doar de un singur lucru : cît eşti de mic, de neînsemnat. Ca după aceea...

— E mare lucru, Lionge, dacă ajungi să te convingi de asta.

— ...ca după aceea să înţelegi că, de fapt, munţii tăi nu-s altceva decît nişte năluciri tremurătoare, un miraj, o amăgire.

— Că sînt inaccesibili... e foarte adevărat. Dar e firesc să fie aşa — munţii trebuie să se înalţe deasupra noastră. Imaculaţi, fără nici o pată. Eu aşa cred, fetiţo.

Dar oare, ce face ? Desenează, cu mîna lui tremurătoare de beţiv, conturul unor piscuri de munţi ? El cel care, în mod tacit, a cedat altora îndoielnica fericire de a urca şi a cădea ? Şi, brusc, simte o dorinţă ostilă să se răzbune pentru eşecurile suferite, dintre care cel mai dureros e acela că niciodată nu va deveni mamă.

— Nici eu şi nici tu, tată, nu sîntem în măsură să discutăm despre munţi. Noi am mînjit, am pîngărit totul. Dacă te-ai vedea într-o oglindă... Doamne, în ce hal arăţi... costumul tău... Pe vremuri cînd îl îmbrăcai — la soare te puteai uita, dar la tine ba ! Şi de unde a apărut pata asta

de cerneală pe mînecă ? Doar nu te-ai apucat să scrii denunțuri !

Tatăl își smucește capul, ca și cum l-ar fi pălmuit cineva, și îndată devin vizibile gîtul cu pielea crăpată, ceafa tunsă pînă foarte sus, cicatricea de lîngă ureche. De cînd i-au spart capul lîngă butoiul de bere. Asta a fost la început de tot, cînd încă nu înțelegea în ce fel de mocirlă se scufundă. Se legaseră de el doi indivizi și-i cereau o rublă. O tratație le-ar fi oferit bucuros, dar așa... să cedeze unor presiuni ? Drept răspuns i-au crăpat capul cu o cană.

Mîna Lionginei se întinde timid spre cicatrice. Tatăl sare cît colo de parcă și acum l-ar mai durea locul acela și, cu limba uscată, albă, își linge buzele. De atîtea discuții i s-au uscat iască măruntaiele și dacă nu le udă imediat, o să se prăbușească chiar aici, pe loc. Așa i se pare, cel puțin.

— Asta așa-i, ai dreptate, mormăie el dîndu-se îndărăt. Dar să știi, fata mea, că o să mă îndrept, mă las de băutură... Am început chiar să nu mai trag la măsea întruna, de dimineață pînă seara. Ba și seara, doar două, trei, hai să zic, patru căni, nu mai mult. Or, ce-nseamnă patru-cinci căni pentru un bărbat ?

Glasul acesta plîngăreț, plin de umilință, nu e al tatălui ei, e unul dintre glasurile gloatei de lepădături, scursura aceea adunată în jurul butoiului. Și Liongina nu-și poate învinge dezgustul. Pentru că asta îi provoacă o scîrbă mai mare decît îmbrăcămintea murdară, pe care e nevoită s-o spele.

— Nu te teme. N-am să dispar nicăieri. Tata tresare, l-a fluierat un prieten nerăbdător să-l vadă. Să nu crezi că nu mi-e milă de mama. Și cînd spun : mi-e milă, e puțin spus. Uite, mi-am cumpărat o plasă. Să-i pot duce Ligijei lapte. Știi, odată l-am luat fără să am plasă și mi-a alunecat din mînă... Nu mă crezi ?

— Te cred, tată, te cred, nu te mai înjosi atita.

— Disprețuiește-mă, fata mea, pentru că o merit. Și mie mi-e silă de mine. Put a butoi din cap pînă-n picioare, hainele, mîinile, limba, totul. Să-ți spun un secret : nu fug de mama, de mine însumi fug ! Tu n-ai simțit niciodată că-ți vine uneori să... cu propriile mîini, un om... omul iubit ?

— Dar de ce, tată, îmi spui asta — mie ?

— Tu ai fost întotdeauna și rămîi judecătorul meu. E greu să iubești o viață întreagă, e foarte greu... Trebuie să pui pe foc atîta murdărie, atîta ură, ca să poți păstra nealterat un sentiment... Fie și numai o mică părticică din el...

Acum nu mai e ipocritul care abia așteaptă să plece pentru a se lipi de butoi. Își smulge vorbele din fundul sufletului. Același suflet, din care țîșnise cîndva hotărîrea dîrză de a frînge coloana vertebrală a vechii lumi, de a o învinge. Același — care n-a putut bănui însă că cel mai greu lucru pentru un om este să se învingă pe sine.

Așadar, nu-i rămîne altceva de făcut decît să-i dea crezare și să recunoască deci și ea că nimic nu-l mai poate ajuta. Sărmanul, sărmanul tata !... Spăla la nesfîrșit rufele, freca dușumeaua, dar îndată ce-și băga nasul într-o carte — auzea bocăniturile. Lovituri din ce în ce mai puternice de ciocan — ciocanul lui de la închisoare, nu altul, care bătea într-un taburet. Ceștile și farfurioarele începeau să joace, să sară în sus, sticluțele cu medicamente se rostogoleau cît colo. Îl chema, cumva, bolnava ? Nu, vroia să-l alunge de acasă, pentru ca după aceea, cînd se va întoarce, arătînd ca un criminal, să-l prăjească la foc scăzut, puricîndu-i pas cu pas toată activitatea, toată viața. Îl cicălea, și-l cicălea întruna, înroșindu-se și învinețindu-se, pînă își pierdea răsuflarea și începea să horcăie, de parcă o sugruma cineva, și în tot timpul acesta mîna ei izbea și izbea fără încetare cu ciocanul pentru ca el, ajuns la capătul răbdării, să se repeadă, să-i smulgă ciocanul și cu o singură lovitură s-o scape de toate suferințele, dintre care cea mai insuportabilă pentru ea este aceea că îl vede cum își umezește degetul și întoarce paginile una după alta, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, ca și cum ea nu zăcea lată, ca și cum mai aveau de trăit amîndoi o viață întreagă !...

— Nu te mai frămînta din cauza laptelui, tată. Pînă una, alta, mă descurc eu și singură. Și Liongina îi zîmbi larg, vrînd să-i ușureze conștiința, deși știa că acolo, lîngă butoi, el avea să uite îndată și pocăința și făgăduielile făcute. E-atît de neînsemnat tot ce poate face ea pentru el !

Sub valul de dogoare ce-i încinge ochii, tatei i se aburesc ochelarii. Însă nici zîmbetul, nici îndoiosarea, de care

se simte copleşit, nu vor putea schimba nimic. Vor rămîne şi de aici încolo nişte străini unul faţă de celălalt, aşa cum le fusese lor dat chiar de la început. Fiecare din ei îşi urmase şi va continua să-şi urmeze propria sa cale.

— Rămîi cu bine, floricica mea ! Brusc, tata îşi amintise cum îi spunea cînd era mică. Şi se îndepărtează luînd cu sine ochelarii aburiţi şi imaginea unei fetiţe micuţe ce culege frunze de toamnă.

Privind în urma lui, Liongina simte cum o parte din fiinţa ei, poate cea mai bună parte, se îndepărtează odată cu el, cel care-i este atît de străin. Oare la ce s-o fi gîndind acum ? Am să-l întreb data viitoare, data viitoare...

Dar o dată viitoare nu avea să mai fie. După o săptămînă l-au găsit la o sută de kilometri depărtare de oraş, în mijlocul unei mlaştini enorme, cu un coş de răchiţele alături. Nu se mai dusese după lapte — şi-a amintit că Ligijei îi place chiseli [1]-ul de răchiţele.

Aşa cum căzuse cu faţa în jos pe grămada aceea de muşuroaie presărate cu boabe roşii, aşa l-au şi găsit — n-a mai fost în stare să se ridice. Două zile şi două nopţi a zăcut acolo închircit într-o poziţie nefirească, pînă cînd au început a se roti păsările deasupra lui. Atunci a şi fost descoperit ! Împreună cu cadavrul, autorităţilor li s-a pus la dispoziţie şi coşul cu răchiţele, drept probă materială. Probă care să dovedească ce ? Dragostea lui pentru mama ? Tot ceea ce a fost şi mai era încă, doar că-şi luase zborul undeva în depărtări inaccesibile ?

Liongina munceşte ca un robot, ba chiar ca mai mulţi roboţi, adunaţi laolaltă. Deschide larg ferestrele, îşi pune la încercare rezistenţa pieptului şi a braţelor, ca să scoată din casă mirosul oribil, aşază alimentele în frigider, aruncîndu-le pe cele stricate în găleata de gunoi, descurcă ghemul de fire încîlcite de la aparatele electrice, dă cu aspiratorul, şterge, spală rufe, încălzeşte apă. Apoi, opintindu-se din toată puterea, întoarce pe-o coastă trupul imens, ca un munte, al mamei, îl spală şi îl fricţionează cu spirt, după ce l-a mutat deja în aşternutul curat, abia schimbat — lenjeria murdară a înghesuit-o într-o faţă de pernă pentru a o duce la spălătorie, — piaptănă părul lipit şi bătucit, îl stropeşte cu colonie, iar pe noptieră, arborează, ca pe o lumînare aprinsă, crizantema galbenă cu petale

[1] Cremă de fructe.

bogate şi creţe. Se luptă din răsputeri cu mirosul bolii, al singurătăţii şi al agoniei, însă acesta doar se diminuează, refuzînd să se cărăbănească definitiv de acolo, ca un cățel la care dacă te stropşeşti, se furişează ba sub pat, ba în spaţiul dintre taburet şi aragaz, sau mai degrabă... îşi zice Liongina abătută, cred că mirosul ăsta s-a încuibat în mine, în mîinile mele fără astîmpăr, ce ard de nerăbdare să evadeze cît mai repede de aici — ce mă fac dacă a început şi cea de a treia oră, ce mă fac dacă Aloyzas s-a adîncit din nou în rezolvarea careurilor acelora stupide ? — sau, mă rog, nu e deloc exclus să născocesc şi eu chestia cu mirosul, aşa cum a scornit mama şoarecii care fac murdărie, pentru a-mi linişti anticipat conştiinţa, care-o să înceapă să mă roadă de îndată ce, răsuflînd uşurată, voi izbuti s-o şterg de-aici.

Dar cînd e gata să ţîşnească pe uşă afară, pe Liongina o reţine ceva care seamănă cu un psalm sau poate cu un cîntecel. Îl mormăie glasul monoton, de o ipocrită veselie al bolnavei. Spălată cum e şi dîndu-ţi impresia că, odată cu murdăria, a aruncat de pe umeri un car de ani, mama cîntă, şi nu oricum, ci în ruseşte :

...flăcăul e tinerel, tinerel...
...cu cămaşa roşioară...
...frumuşel, dragul de el...

Cîntecul l-a adus tata din Rusia. Oare mama l-o fi iubit cu adevărat, deşi i-a distrus viaţa ? Şi mai continuă să-l iubească şi acum, cînd nu mai e printre cei vii ?

*
* *

Adorabila R... cu opt-nouă ani în urmă Aloyzas nici n-ar fi visat că va rosti cu atîta dispreţ şi indiferenţă numele ei, fiind gata să se unească *de jure* [1] prin legăturile lui Hymeneu [2] de o altă femeie. În pieptul acestei alte femei viaţa abia dacă pîlpîia, se ascundea ghemuindu-se în cele mai îndepărtate şi tainice unghere ale sufletului, — prin care de altfel, rătăcea şi singură, în dorinţa de a se afla pe sine. Adorabila R. îi era diametral opusă.

[1] De drept (lb. lat.).
[2] *Hymenaios* — zeul grec al căsătoriei, conducător al cortegiilor nupţiale şi al cîntecelor de nuntă.

Deşi la fel de scundă ca Liongina, ea părea mai înaltă — poate datorită vioiciunii sale şi a bretonului, galben ca paiul, care-i sălta zglobiu pe fruntea senină. Blondă, ca şi viitoarea sa rivală, R., pe lîngă faptul că ea însăşi era strălucitoare, iradia cu dărnicie lumină şi asupra celor din jur. Din pricina chipului oval şi zîmbitor, din pricina albastrului din ochii săi, oriunde ar fi apărut R. totul devenea, dintr-o dată, mai luminos. Iar persoana căreia i se adresa îi era întotdeauna recunoscătoare pentru atenţia acordată şi o petrecea cu priviri admirative, deşi mulţi îşi dădeau seama imediat că strălucirea nu le fusese destinată lor. Era un motiv în plus ca Aloyzas să se socoată şi mai mîndru pentru că, dintre toţi ceilalţi, el fusese cel remarcat. Ori de cîte ori se întîlneau, în timp ce pălăria lui descria un arc larg în aer, ochii lui R. nu-l străfulgerau cu luciri albastre de gheaţă. Căci, şi atunci cînd sclipea, privirea ei ştia să îngheţe şi să rănească, însă Aloyzas nu era nevoit niciodată să se crispeze sub această lumină orbitoare. Pentru el, albastrul din ochii ei se unduia în două mici lacuri calde, îmbibate cu mireasma de zmeură coaptă la soare, pe care-o răspîndeau tufişurile de pe malurile acestora. Prima dată, R. a fost cea care l-a luat de braţ pe Aloyzas — nu el pe ea. Adevărat, la început o făcuse strengăreşte, de parcă mîna ei micuţă ar fi fost gata în orice clipă să-şi ia zborul şi să dispară odată cu razele de lumină ale ochilor. Dar nu zburase. Şi atîta timp cît bretonul blond tresălta lîngă umărul lui, Aloyzas se simţea bun şi îngăduitor, deşi, în realitate, tocmai aceste calităţi îi lipseau — căci Gertruda îl educase ca pe o viitoare glorie a neamului, pentru care toţi ceilalţi oameni sînt datori să se jertfească, să-şi dea viaţa. Căpşorul frumos de alături, freamătul diafan al farmecului şi eleganţei, care-i silea pe trecătorii întîlniţi în cale să se întoarcă, îi sădiseră în suflet speranţa că toate idealurile strengarului, ce răzbise prin păienjenişul anonimatului şi al destinului, sînt pe punctul de a se realiza. Bunăvoinţa lui R., măgulitoare în felul ei, făgăduia să-i aducă mare reuşită în viaţă, gata să-l întîmpine, curînd, la prima cotitură sau la cea dintîi răspîntie a drumului său, şi care nici nu putea fi evaluată în bani sau în realizări profesionale, într-atît de importantă şi nobilă avea să fie.

Iată-i, așadar, navigînd amîndoi în torentul ce gonea nu se știe încotro, pe strada împodobită sărbătorește. El — un bărbat înalt, prezentabil, cu pălărie pe cap — cine e ? Ea — o fată mîndră, conștientă de valoarea sa, avînd pasul ușor și un chip cu trăsături regulate — cine e ?

— *It's splendid weather, isn't it ?* [1]

— *I think we couldn't wish for finer weather.* [2]

— *You can never be sure of the weather* [3].

— Mai bine să vorbim despre altceva, dragul meu. Ah ! Îți vine să-nnebunești, nu alta ! — Cîțiva gură-cască aud rîsul rezervat al blondei. Sînt oare străini, sau poate — artiști ? Ea, o fi cumva... balerină ? Nu, nu e artistă, studiază logica la universitate și consacră studiilor mai mult timp decît pare cînd o vezi de la distanță. Replicile în engleză — stridente pentru unele urechi, — nu sînt cîtuși de puțin maimuțăreală. Se apropie examenul de stat și ar fi îngrozitor să renunți la el, pentru că dincolo de acest prag, se deschid în fața ta perspectivele rîvnite.

— *You speak English with a slight accent* [4].

— *I find it difficult* [5].

Nu, nu e artistă, însă cîntă într-un octet și participă la toate marile festivități academice. Iată de ce lumina rampei pare a se contopi cu cea iradiată de chipul ei. Evident, un număr foarte mare de reflexe își trimit strălucirea și asupra carnetului de note, în care nu sînt decît cinci pe toată linia. Chiar și cei mai severi dintre profesori se topesc sub lumina ochilor ei senini. Fermecați de vocea plăcută de alto, înscriu în carnet, fără voia lor, note foarte bune, deși nu întotdeauna meritate. Și, totuși, majoritatea zdrobitoare a acestora, R. le obține în mod cinstit. Are multă răbdare și știe să muncească cu perseverență atunci cînd e necesar — în timpul sesiunilor de examen — zile și nopți la rînd. Se plînge că din cauza unei strungărețe nenorocite, care o împiedică să pronunțe corect englezescul *the*, îi vine greu să învețe engleza. Cu ajutorul lui Aloyzas pronunția lui R. se îmbunătățise din

---

[1] Ce vreme splendidă, nu-i așa ? (lb. engleză).

[2] Să fi vrut și n-am fi avut o vreme mai frumoasă (lb. engleză).

[3] Cînd e vorba de vreme — nu poți fi niciodată sigur (lb. engleză).

[4] Vorbești engleza cu puțin accent străin (lb. engleză).

[5] Mie mi se pare o limbă dificilă (lb. engleză).

ce în ce mai mult, dar aici era și meritul ei — nu se jena să învețe oriunde, atît pe strada înțesată de lume, cît și atunci cînd erau într-un intim *tête-à-tête*. La obținerea bursei nominale contribuiseră, desigur, nu numai farmecul chipului ei, și nu doar deosebita putere de muncă de care dădea dovadă, ci și mintea ageră, ce încerca să aducă lumină și armonie în toate. R. nu era, așa cum presupuneau cîțiva, fiica unor părinți înstăriți. Maică-sa murise de cancer cînd ea abia absolvise liceul, mai avea două surori eleve, iar cîștigul tatălui — deținătorul unui post lipsit de importanță undeva într-un fund de provincie — se dovedea insuficient pentru întreținerea celor trei fiice. Așa că R. era nevoită să se descurce singură, cuimea e că izbutea chiar să se și îmbrace cu gust. Pantofiorii, rochiile, căciulițele ei erau întotdeauna în pas cu cele mai noi cerințe ale modei — același rămînînd doar bretonul de pe frunte, albastrul ochilor, ce priveau cu încredere și curaj lumea din jur și, bineînțeles, zîmbetul care-i scotea în evidență strungăreața. Foarte curînd Aloyzas înțelese : teribil îi mai displăcea lui R. strungăreața aceasta. Lui, însă, acest mic defect — poate nu chiar un defect, ci mai degrabă un detaliu, o particularitate individuală — i se părea nostim. Doar nu putem pretinde ca omul să fie perfect pînă în cele mai mici amănunte. Și chiar dacă pe vremea aceea Aloyzas avea o părere excelentă despre propria-i persoană, el nu se socotea, totuși, o întruchipare a perfecțiunii, de aceea, poate, uneori căuta s-o evite pe R., tocmai pentru echilibrul ei, pentru armonia fără de cusur ce se degaja din întreaga ei ființă. Așa încît, pentru el, imaginea strălucitoare a fetei, reunind într-un tot unitar un chip cu trăsături regulate, gust și eleganță, nu pălea cîtuși de puțin din pricina nostimei strungărețe. Aloyzas aflase de unde avea R. bani pentru toalete, într-un mod cu totul neașteptat, atît de neașteptat încît puțin a lipsit ca idealul pe care și-l făurise despre ea să nu se spulbere.

Îi plăcea să iasă în lume cu R., să urmărească cum razele luminoase pe care le răspîndea ea se fixează pe chipurile oamenilor, cunoscuți și necunoscuți, pe vitrinele magazinelor și ale cafenelelor, reușind parcă să atenueze atmosfera lipsită de atractivitate a vieții. În jurul ei aerul se electriza devenind plin de încîntare și de bunăcuviință. Uneori, simțind un junghi săgetîndu-i în piept — ceva asemănător cu gelozia — îl cuprindea dorința

să-şi ascundă prietena din calea vîrtejului lacom ce o devora. Şi-atunci căuta s-o scoată cît mai repede din intersecţiile străzilor animate şi s-o conducă într-un mic local izolat şi modest. Acolo aveau un colţ al lor, o măsuţă a lor. Ficusul cu frunze mari, aşezat într-un butoi verde cu pămînt mereu umed, îi ferea de priviri sîcîitoare. Mirosea a igrasie, a tutun şi era cît se poate de agreabil să schimbe între ei, în glumă sau în serios, cîteva fraze în engleză :

— *I'm hungry !* [1]

— *Will you dine with me today ?* [2]

— *Yes, I will if you like it !*[3]

Cîndva îşi vor aminti amîndoi de acest ficus, iar frunzele lui de un verde închis vor deveni simbolul unui colţişor de rai. Dar nici chiar raiul nu te poate apăra împotriva vieţii. Într-o zi, încă înainte de a avea vreme să guste pe deplin clipele de singurătate din local, R. sărise în sus ca arsă, cît pe ce să răstoarne şi măsuţa. Niciodată pînă atunci Aloyzas n-o mai văzuse atît de nervoasă şi de dezorientată.

— Dar cu ce ţi-am greşit, mă rog, de mă pedepseşti aşa — două biftecuri ? — încercase el s-o reţină, glumind.

— Lasă-mă, trebuie să fug ! — Şi era foarte clar că nu-i ardea de glumă. Nu dădea nici o explicaţie, nu mai zîmbea deloc şi părea cuprinsă de o neliniştitoare panică, ce o absorbea cu o forţă necunoscută, forţă cu care lui îi va fi dat să lupte şi mai tîrziu. Chiar şi în acel moment, nici o altă făptură blondă şi cu ochii albaştri nu s-ar fi putut compara cu R., şi totuşi ea singură, din proprie iniţiativă, începuse să coboare grăbită de pe piedestalul pe care el i-l înălţase. — Dacă nu mă laşi să plec, o să ne certăm foarte serios ! îl avertizase cu un glas plin de încordare, dezagreabil de strident. Nu e vorba de nici o tragedie, însă trebuie neapărat să plec. Peste o oră sînt înapoi !

El îi strînsese mîna şi mai tare. Unde se duce ? Pe fiecare din sutele de drumuri o pîndesc primejdii. Vrea să-l pună la încercare ? Joacă teatru ? De altfel, ştia, simţise întotdeauna că în farmecul ei există o anumită notă teatrală.

---

[1] Mi-e foame ! (lb. engleză).

[2] Nu vrei să luăm astăzi masa împreună ? (lb. engleză).

[3] Da, dacă doriţi ! (lb. engleză).

— Peste o oră o să-ţi spun. Vezi să nu dispari undeva. Sau..., la urma urmei, n-ai decît să faci ce vrei.

Şi smulgîndu-şi mîna din strînsoare, o luase la fugă. Răceala din palma lui suise, năpădindu-i inima. Şedea acolo încătuşat de incertitudini, torturat de bănuieli.

— Bravo, eşti grozav ! Ce bine-mi pare că nu te-ai evaporat ! Te rog mult de tot, iartă-mă !

În pas uşor, puţin săltat, R. reapăruse după o veşnicie — o oră şi douăzeci de minute. Aloyzas se ridicase de cîteva ori şi plecase pentru totdeauna. Adevărat, o făcuse doar în gînd. Acum, bucuria ei i se revărsa în suflet ca un val fierbinte cuprinzîndu-i-l şi silindu-l să se dezgheţe pe încetul. Cu siguranţă că nu i-ar fi chipul atît de radios, că nu şi-ar etala cu atîta graţie strungăreaţa — pe care nu-i plăcea să şi-o expună în public — dacă în spatele ei s-ar fi profilat un alt bărbat.

— Realitatea este că m-am simţit atît de bine cu tine, Aloyzas, încît am uitat de toţi şi de toate. Îţi dai seama ? Am întîrziat la repetiţia de la clubul administraţiei municipiului.

— Dar ce legătură ai tu cu cei de acolo ? vocea lui enervată continua să fie ameninţătoare, la fel cum îi era şi chipul.

Ea îşi apăsase palma răcoroasă peste gura lui.

— Scuză-mă că nu ţi-am spus. Mi-a fost jenă. Pregătesc pentru festivalul lor un octet feminin al instalatoarelor de apă. Reiau repertoriul octetului nostru de la universitate. Şi pentru că tot ţi-am spus asta, cred că-i mai bine să-ţi mărturisesc totul de la început. — R. îşi mijise ochii, era evident că nu-i este deloc uşor s-o facă. — Şi-apoi, în afară de asta, mai conduc şi un cerc de lectură artistică de la clubul oamenilor muncii din comerţ. „La apus, din munţii sumbri..." — Şi recitase solemn, autopersiflîndu-se, o strofă dintr-o poezie de Néries Salomejos.

Aloyzas şedea posomorît ca şi cum i se luase înapoi ceva. Întîi i se dăduse, spre bucuria lui, iar acum i se lua înapoi.

— Acum ştii totul, n-o să-ţi mai închipui că am jefuit banca de stat ! R. îşi potrivise, cu un gest graţios, fusta gri, plisată, şi îngenunchease făcînd o reverenţă adîncă. Patru sute dintr-un loc, patru — din celălalt. Ce e ? S-ar părea că te-ai supărat, nu-i aşa ?

Aloyzas n-avea de gînd să obiecteze în vreun fel, treaba ei, n-are decît să facă cocteil din studii şi succese obţinute pe o scenă de mîna a treia. Expresia de nemulţumire de pe chipul lui şi, mai ales, încercarea de a-i interzice ceva, ar avea aerul că o face dintr-o obligaţie ce-i revine de drept, ori, deocamdată, drumurile lor mergeau paralel, cine ştie dacă aveau să se încrucişeze vreodată ? Era decepţionat, ca un copil care descoperise arcul mecanic în interiorul jucăriei ce alerga atît de sprinten.

— Asta-i viaţa, n-ai ce-i face ! În ochii limpezi ai lui R. licărise pentru o clipă o undă de răceală, de înstrăinare. Dacă se ridică acum de la locul ei — n-o să se mai întoarcă. Ah, de-ar putea să-i stîrnească interesul prin ceva, dar imediat, în clipa asta chiar, înainte ca ea să se ridice... — Să nu-ţi închipui că n-am decît o unică plăcere — să mă gătesc. Sau să cînt şi să recit. Dar trebuie să le mai trimit cîte ceva şi surorilor. Şi-apoi, dacă vrei să ştii, repetiţiile cu octetul le fac pe ascuns. Să afle cei de la catedră, nu m-ar prea lăuda ! În vocea ei răsunaseră rezonanţe metalice.

Pînă atunci, Aloyzas nu fusese nevoit niciodată să dea piept cu viaţa, cînd aceasta suna ca metalul. Chiar şi cnocautul ar fi putut să-l evite — doar nu fusese decît un antrenament, nu o luptă pe viaţă şi pe moarte. Iar Gertruda îl apărase întotdeauna din răsputeri, ferindu-l de boala familiei şi împingîndu-l mereu de la spate pe calea ascensiunii în ierarhia intelectuală. Curios însă că ceea ce îl speria la alţi oameni, ceea ce îi provoca dispreţ sau dezgust — încăierarea pentru o rublă, dorinţa să te ridici cu orice preţ un pic mai sus, fie şi numai cu un deget ! — se dizolva la fata aceasta, se mistuia într-o cuceritoare perseverenţă. Repetiţiile ei aveau loc seara, cînd în jurul cluburilor era plin de beţivi şi de huligani. Auzea înjurături din cele mai murdare şi, în mod sigur, era acostată şi ea şi, totuşi, cînd o priveai — arăta curată ca roua dimineţii. Cum observă o pată micuţă de noroi pe pantofiorul de lac, smulse repede din suport un şervеţel de hîrtie şi o şterse. Evident, nu trebuia să facă asta în văzul lumii, aşa că izbucniră amîndoi în hohote de rîs, de parcă împreună făcuseră năzbîtia. Rîzînd, Aloyzas, începu treptat să se mai trezească din amorţeală.

Dar simţămîntul penibil — cît de aproape se afla ea de prozaismul vulgar, pe care el îl evita cu atîta grijă !

— n-a dispărut, s-a retras doar undeva în adînc, rămînînd tăinuit acolo, printre celelalte senzații penibile, doar în parte atenuate, și care din cînd în cînd îl făceau să sufere. Suferințele lui erau fie de scurtă durată, fie, dimpotrivă, dintre cele ce-și înfigeau pentru multă vreme colții și pe care era incapabil să le înlăture. Aloyzas era prea mîndru ca să recunoască faptul că acest simțămînt pusese stăpînire pe el și că întreaga lui duioșie pentru ea nu-i putea anihila neîncrederea față de tînăra care-și procura venituri „dubioase".

Oricît ar părea de ciudat însă, modul de viață al lui R. n-o făcuse pe Gertruda să-și iasă din fire. E oare cazul să mai spunem că vigilența ei sporea înzecit, de îndată ce se ivea cineva care ar fi amenințat, fie și numai într-o infimă măsură, independența, viața tihnită și îmbelșugată a lui Aloyzas ? Sora-sa urmărea cu răsuflarea tăiată toate aventurile lui, simțind uneori cum i se cască pămîntul sub picioare, chiar și atunci cînd, de fapt, cei din jur, care priveau și ei, nu observau nimic suspect. Crăpături invizibile stăteau gata să dărîme fundamentul creat de ea, pentru asta fiind de ajuns să răsune, cu clinchet de clopoțel, vocea unei fete, sau să se simtă unda de parfum învăluitor, răspîndit de o femeie cu experiență. Dar cutremure se produceau rareori, Aloyzas își dedica toate forțele studiului și lucrării sale. Cînd lega vreo cunoștință cu cei din jur, o făcea nu atît pentru că tînjea după dragoste cît, mai ales, din dorința de a o necăji pe ea, pe soră-sa. După ce-o hărțuia pînă se sătura, o anunța că povestea de dragoste luase sfîrșit. Pămîntul înceta să se mai zguduie și, în schimb, el izbutea să recucerească o părticică din propria independență, răpită de soră-sa. Dintre fetele pe care le aducea Aloyzas, nici una nu-i plăcuse și nici n-ar fi putut să-i fie pe plac Gertrudei, pentru că, socotea ea, ele atentau la mîndria neamului, la lumina ochilor ei, aprinsă anume pentru a străluminа întreaga boltă cerească. Cîndva, bineînțeles, o să fie și ea nevoită să se dea la o parte, că doar și mamele sînt silite să se dezobișnuiască de mirosul pruncului lor, însă problema alta era : căror anume mîini avea ea să-l încredințeze atunci ? Gertruda visa o prietenă cu totul neobișnuită pentru idolul său — o făptură ștearsă n-ar fi fost pe măsura unui astru atît de luminos. Or, adorabila R. strălucea cu scînteieri pure și orbitoare, contrastînd cu cenușiul și nuan-

țele încerte din jur. Cînd fata venise pentru prima oară la ei, Gertruda nu se abținuse s-o întrebe dacă nu cumva își vopsește părul. R. nu și-l vopsea. Bretonul galben ca paiul, ca și strălucirea aureolată a acestuia — era naturală, ca o așchie de aur strunjită cu rindeaua. Ce să-i faci, are pete chiar și soarele, se străduise Gertruda să mediteze, examinînd nimbul musafirei. Da, într-adevăr, o preocupă foarte mult aspectul său exterior și în multe privințe reușește să facă progrese, însă evident, natura nu poate fi învinsă ! Să luăm, de pildă, strungăreața... E nostimă, nimic de zis, dar mai bine era să n-o aibă — nu i-ar mai ieși așa limba înafară.

Spre deosebire de alte femei însă, a căror primă vizită reprezentase un semnal de alarmă, la fel ca un vînt din vest prevestind ploaie, R. nu stîrnise în sufletul surorii lui Aloyzas o îndîrjită ostilitate. În aerul din jurul ei nu se simțea planînd dorința nesățioasă de a înșfăca, de a-și însuși totul, cum, de altfel, nu dădea impresia că ar fi copleșită de o pasiune nimicitoare. Nările sensibile ale Gertrudei nu sesizară fum de incendiu, urechile ei ciulite nu deslușiră bubuitul tobelor și al trîmbițelor destinului vestind sfîrșitul lumii, chiar dacă, firește, pămîntul se cam clătina. R. își exprimase fără jenă părerea în legătură cu tapetele și perdelele din apartament, considerînd că niște draperii roz s-ar fi armonizat mai bine cu tapetul verzui — însă, departe de ea intenția să-l rupă neîntîrziat pe Aloyzas de arborele său genealogic. Dar mai ales, ei i se păreau insuportabile ideile profanatoare de a-l folosi ca altoi pe trunchiul altor esențe, silindu-l astfel, prin pierderea propriilor rădăcini, să se hrănească cu seva unei vieți străine și să împrumute frunzelor sale un alt foșnet decît cel propriu. Ochiul de uliu al Gertrudei apreciase imediat la tînăra fată spiritul practic și agerimea minții, care compensau cu prisosință surplusul ei de strălucire. Dacă s-ar căsători vreodată cu ea — firește, nu-l obligă nimeni să alerge la însurătoare mîncînd pămîntul, atîta vreme cît soră-sa se simte în putere să-i poarte fratelui de grijă ! — Aloyzas va fi întotdeauna îmbrăcat cum se cuvine, hrănit pe săturate și instalat comod la masa lui de scris, iar dacă vor veni copiii, aceștia vor crește fără să știe ce-i mizeria și își vor aranja o situație bună. Că lucrul acesta se va petrece cîndva — nu imediat, și nu azi-mîine — dovedeau în mod concludent planurile lui R. După

absolvirea universității se preconiza trimiterea ei la Moscova — la aspirantură.

— Fata nu-i deloc o fluşturatecă, o lăudase cu rezervă Gertruda, pentru ca după aceea să nu mai sufle o vorbă despre ea.

Ficusul nu reuşise să-i ascundă pe îndrăgostiţi de ochii celorlalţi oameni. Legătura amoroasă dintre profesorul plin de perspective şi frumoasa studentă ajunsese de notorietate. Gertruda, care fusese avertizată la timp, se precipitase să culeagă informaţii. Pe atunci ea începuse deja să urce treptele carierei şi nu mai era nevoită să realizeze venituri suplimentare traducînd materiale tehnice din limba germană. Un corespondent de la gazeta învăţămîntului descoperise cîte ceva despre Ignas Hubertavičius : un învăţător foarte grav bolnav, care cu preţul vieţii sale salvase nişte cetăţeni sovietici urmăriţi de fascişti. Aşa cum se întîmplă adesea în cazuri similare, un *urmărit* se transformase în *urmăriţi*. Gertruda fusese invitată fără întîrziere la ministru, care pînă atunci nu-i acordase nici o atenţie. Bunul simţ şi modestia ei i-au fost pe plac — să nu se laude ea niciodată cu asemenea merite ! — astfel că, din cabinetul ministerial, Gertruda ieşise cu o decizie de avansare în funcţie. Iar după decesul unui lucrător vîrstnic din minister, primise o altă avansare. În viaţa Gertrudei începuse o nouă perioadă care nu i-a schimbat caracterul, dar i-a lărgit orizontul. Planurile ei începură să semene cu partidele de şah oarbe, jucate în gînd. Cum-necum, tatăl adorabilei R. era vicepreşedinte la un comitet executiv, într-unul din raioanele pitoreşti din ţară, renumit pentru lacurile şi pădurile sale. Numai acest simplu fapt de-ar fi fost — şi tot nu era de lepădat. Dar şi mai important era că o rudă a tatălui — adevărat, cam îndepărtată — constituia firul de legătură dintre vicepreşedinte şi unul dintre sus-puşii din capitală. Detaliul acesta, dacă te gîndeşti la viitor, putea să devină foarte util pentru Aloyzas.

Firul acesta subţirel de rudenie, descoperit întîmplător, nu juca, firește, un rol decisiv în atitudinea binevoitoare a Gertrudei faţă de R. Viitorul lui Aloyzas, fericirea lui, nu se cuvenea să depindă de simpatiile sau antipatiile unor rude. Şi... chiar dacă Gertruda se aştepta, poate, la un anumit sprijin, în nici un caz nu-şi punea prea mari

speranţe în el. Că doar nu s-ar fi istovit R., alergînd încolo şi încoace pe la cluburi, dacă ar fi avut un spate solid. Fata căuta să-şi deschidă drumul prin posibilităţi proprii, prin energia şi pregătirea sa. Nu avea nici o intenţie să asedieze cetatea ştiinţei prin descoperiri epocale, însă, în mod indiscutabil, avea să devină un specialist de înaltă calificare — de asta nu se mai îndoia nimeni. Sub fruntea cu gînduri dîrze şi extrem de sistematizate a Gertrudei, micul gînd rapace, care se strecurase acolo, n-o împiedica să aibă vederi largi asupra vieţii. Fiece om îşi făureşte propria fericire şi cu atît mai mult omul însemnat de soartă, omul care s-a născut cu căiţa pe cap.

Aloyzas habar n-avea de toate aceste planuri. Atitudinea binevoitoare a Gertrudei faţă de R. îl scotea din sărite şi-l neliniştea totodată. Pînă la urmă, însă, n-a mai apucat să se lămurească prin ce anume reuşise R. s-o cucerească pe sora-sa, căci tocmai atunci fusese absorbit de o preocupare cu mult mai importantă. Plecarea lui R. cu avionul la Moscova, ce părea atît de îndepărtată şi ireală se apropiase dintr-o dată şi lucrul acesta îi sfîşia inima. Gîndurile lui R. care, pline de însufleţire, îşi fîlfîiau acum aripile prin largi spaţii, îl îndurerau teribil. Ochii ei, ce nu se mai puteau concentra, se desprindeau mereu de privirea lui şi dădeau buzna către ziua de mîine, care nu avea aproape nimic comun cu liniştitele lor plimbări în doi. Îl îndurera neputinţa lui — era incapabil s-o facă să se întoarcă la el, incapabil să-i soarbă tot albastrul ochilor, astfel ca nimeni să nu mai aibă parte de el. Simţea cum se înjoseşte — nu faţă de ea, ci faţă de sine însuşi ! — pentru că nu era în stare să se gîndească la nimic altceva decît la ochii ei, la vorbele ei, la strungăreaţa ei — care i se părea şi mai nostimă ca înainte — deşi R. o ura, pur şi simplu. Cum o să apară ea la o instituţie de învăţămînt, celebră în lumea întreagă, cu astfel de dantură ?

Febra pregătirilor de plecare şi a schimbărilor ce urmau să aibă loc diminuaseră strălucirea lui R., ea devenise mai nepoliticoasă, mai nervoasă, şi, una-două, îi apăreau pete roşii pe gît. Se grăbea să se facă nevăzută încă înainte de plecarea din localitate, dar se lipea de umărul lui tot mai tare, cu şi mai multă disperare, de fiecare dată cînd se întîlneau sau se despărţeau. Aloyzas simţea organic îndepărtarea ei şi în acelaşi timp lipsa lui de fermitate,

ce-l scotea din minți, pur și simplu, și de care ar fi vrut să scape desprinzînd-o cu sila pe R. de lîngă el, despărțindu-se de ea încă înainte ca R. să facă singură acest gest și să-l părăsească. I se părea că stă pe malul unui rîu de munte, privind cum torentul, dornic să se elibereze, să scape la lărgime, se rostogolește năvalnic fără să poată fi stăvilit. Ah, cît ar fi vrut să tulbure undele rîului, să prăvălească în apa curgătoare o parte din mal ! Hotărîrea de a îndepărta printr-o smucitură voalul subțire, aruncat peste intențiile sincere ale lui R., punea din ce în ce mai des stăpînire pe sufletul lui Aloyzas, cu fiecare tentativă a ei de a lua drept glumă precauțiile lui mute, de a umple printr-o volubilitate exagerată, care nu-i era caracteristică, pauzele ce se prăbușeau peste ei, grele ca niște plăci din beton armat, strivindu-i. Și cu toate acestea, R. a fost cea care i-a luat-o înainte, asta întîmplîndu-se în ziua aceea aiurită, în care fusese cumpărat biletul de avion — trecuseră deja cîteva zile de cînd, la catedră, șampania de rămas-bun își revărsase spuma prin cupe — și acum, istoviți amîndoi, abia tîrîndu-și picioarele, ajunseseră acasă la ea.

— Cina o s-o pregătesc îndată. Lepădîndu-și oboseala, împreună cu jacheta udă leoarcă, R. se înviorase brusc și se năpustise să gătească, iar lui i se năzărise dintr-o dată că scena aceasta face parte dintr-un viitor căruia nicicînd nu-i va fi dat să devină realitate. Parcă am fi soț și soție, gîndise : bărbatul — cumplit de obosit, femeia — prepară mîncarea, dar asta nu se va mai întîmpla, e doar o amăgire. Nu și-a mai continuat gîndurile despre viitor ; și-a ațintit privirea pe o scoică mare și trandafirie aflată pe etajeră. Doamne, cum de ajunsese aici obiectul acesta atît de desăvîrșit ?

— Ia să vedem, la ce ți-au rămas ochii ? Și urmărindu-i privirea, R. zîmbise. E talismanul meu. Îl car cu mine oriunde mă duc. Am dat pe el două sute cincizeci de ruble. Ia ascultă puțin cum vuiește. Noi ne schimbăm mereu, glasul scoicii însă — rămîne același. Orice s-ar spune — e o permanență, nu-i așa ?

Și iată că a apărut pe masă cina — ceai, crenvurști prăjiți, vin gruzin, iar în locul buchetului de flori — scoica, să ai la ce te uita cînd privirea se rușinează s-o întîlnească pe a celuilalt, și pentru a nu lăsa să-ți scape fără voie vorbe, pe care după aceea vei fi nevoit să le regreți.

— Ce tot scormonești în farfurie, nu-ți place ? Și, în timp ce amîndoi își pironiseră ochii pe scoică, R. a fost cea dintîi care n-a mai putut suporta tăcerea. Să nu te miri, Aloyzas. Ceea ce o să spun acum, s-ar putea să sune ca o necuviință. Doar tu ești cavaler, rob al ritualurilor și al datoriei, iar pe deasupra și timid ca orice lituanian. Femeile însă sînt cele care trec mai ușor barierele ridicate de obiceiuri și prejudecăți. Ele, care sînt mai slabe, sînt totodată și mai curajoase.

R. vorbea foarte desluşit şi rar, lăsîndu-i timp să reflecteze la ce spune ea, dar nu să şi obiecteze. Interpretarea scenică, vocea ei, păreau să ignore într-o anume măsură trista solemnitate a discursului său.

— Sînt un om în toată firea și îmi dau seama ce înseamnă trei ani de aspirantură — e o perioadă de timp înspăimîntător de uriașă. În acest timp îndelungat, neînchipuit de îndelungat, se pot întîmpla multe. Atît de multe, că pînă și noi o să ne mirăm, ca să nu mai vorbim de ceilalți. — R. se gîndise la Gertruda, în primul rînd la Gertruda. — Singură scoica va rămîne așa cum a fost, numai că-și va schimba proprietarul. Ești de acord ?

— Da, confirmase Aloyzas cu voce surdă. Ar fi spus și el același lucru, doar cu alte cuvinte. Vorbele ei însă curgeau fără efort, libere, pe cînd el ar fi fost nevoit să dărîme obstacole de neînlăturat pentru a le rosti.

— Pe mine viața nu m-a răsfățat. Ochii ei îl priveau drept în față, ca și buzele, ca și strungărița, fata părea mîndră de sinceritatea sa. Despre familia mea ți-am povestit puține lucruri. Că mama a murit, știi. Că tata întreține o altă familie, o familie neoficială, — poate știi și asta, poate nu știi, dacă nu te-a înștiințat Gertruda cea atotștiutoare. Or, așa cum se obișnuiește să se spună în zilele noastre și așa cum în curînd mă voi exprima eu însămi, un viitor candidat în sociologie este obligat să introducă, să instituie, în toate domeniile, inclusiv în acela al vieții sale personale, o riguroasă planificare socială. Așa încît și eu am intenția să-mi planific viața. Să-mi asigur viitorul.

— Stai puțin, eu... — Aloyzas nu reușise să ajungă și el la timp pe cotitura pe care porniseră gîndurile ei.

— Să nu mă înțelegi greșit, Aloyzas. De la tine nu pretind nimic. Vrei oare să devin o povară pentru tine ? Așa

încît, singură trebuie să iau o hotărîre şi tot singură trebuie s-o aduc la îndeplinire.

— Ne-am putea... căsători. — Rostise exact ceea ce n-avea de gînd să spună, toată ziua, cît s-a ţinut ca o umbră după ea, îşi repetase în gînd această variantă a despărţirii care i se părea mai puţin chinuitoare.

— Eu nu mă refer la asta. Şi prea curînd nici nu mă voi referi. Nu am intenţia să te privez de libertate pe tine, ci pe mine. Ştiu că n-am să mă simt mai puternică — fără a avea alături umărul tău. Fără a avea permanentul tău sprijin spiritual. O să-mi fie greu fără ele şi de aceea vreau să-mi umplu plămînii, să sorb cu nesaţ din forţa ta. Proprietarii mei au plecat să-şi viziteze fiul — e la armată. Şi R. trăsese cu coada ochiului înspre uşă, ca şi cum lor, amîndurora, ar fi trebuit să le fie teamă de cineva, însă imediat privirea ei se aţintise asupra lui ca un spin ce se înfige în carne vie. În noaptea aceasta, Aloyzas, o să dormi aici. Îţi repet, asta nu presupune nici un fel de obligaţii din partea ta. Dacă va trebui să fie cineva decepţionat sau să plătească în vreun fel, — şi una şi cealaltă o voi face eu. Deci, eu, ca fiind mai slabă, am dreptul la prima mutare, cum se spune.

Îl iritau şi vocea şi tonul categoric al cuvintelor ei, însă ea — înălţată deasupra propriei fiinţe, de parc-ar fi plutit în zbor domol prin văzduh, ţinînd în mîna înseninată de o lumină trandafirie scoica — era atît de strălucitoare, cum n-o mai văzuse niciodată pînă atunci. O însorită şi diafană pîclă azuriu-trandafirie.

— Nu, un sacrificiu ca acesta...

— Sacrificiu ? R. pufnise în rîs, un rîs puţin vulgar, cum avea să i se pară lui mai tîrziu, mult mai tîrziu, cînd deja nu-şi va mai putea verifica impresia de atunci. Dă-mi voie să duc cu mine, în ţinuturi îndepărtate, un crîmpei de fericire. Vreau să am ceva, pe care nimeni să nu mi-l poată lua înapoi. Iar ţie... ţie o să-ţi las scoica.

— Nu vreau scoica.

— Aloyzas, dragul meu, dar tu nici singur nu ştii ce vrei. Pe cînd eu ştiu. Ia scoica... Scoica o să-ţi amintească de R., cînd o să fiu departe de tine. Farmecul ei constă tocmai în caracterul său enigmatic. Căci acum şi eu sînt pentru tine o enigmă, o misterioasă Necunoscută, nu-i aşa ?

— E un schimb inechitabil. În conştiinţa lui Aloyzas mai rămăsese trează o fărîmă de bun simţ.

— Doamne, Dumnezeule, Aloyzas ! Doar nu facem un schimb de suveniruri. Încetează odată să te frămînţi şi să mă chinui şi pe mine. Înţelege că asta e ultima noastră seară la Vilnius !

Aloyzas îşi petrecuse noaptea în cămăruţa lui R. Pe divan era aşternută o cuvertură croşetată de mîna ei, pe pătrăţelul de duşumea — un covoraş ţesut tot de ea. Aşternutul ei, cămaşa ei de noapte, trupul ei, totul strălucea de curăţenie.

Într-un moment de odihnă, cînd, sleiţi de puteri, stăteau culcaţi alături şi vorbeau în şoaptă, au căzut de acord ca la aerodrom să nu se dea în spectacol cu scene înduioşătoare de despărţire. Şi, totuşi, Aloyzas a venit s-o conducă. R. şi-a luat zborul, iar el a rămas cu scoica. În ceea ce-l privea, nu avea motive să-şi facă reproşuri de nici un fel — astfel de clipe sînt ca fulgerele, nu le poţi opri — şi cu toate acestea Aloyzas era foarte dezamăgit de propria-i persoană.

— *I love you !*[1] auzise el prin vuietul motoarelor puse în mişcare. Îi strigase în engleză ? De ce în engleză ? Aloyzas încercase s-o ajungă din urmă cu gîndul şi, plin de speranţă, scrutase cu privirea spaţiile întinse în care dispăruse R., simţind, de astă dată nu numai în mod teoretic, cît de necuprins e cerul şi cît de neînsemnat este omul condamnat la aşteptare. Ca să poţi susţine deasupra capului tău un cer atît de mare, îţi trebuie o imensă încredere în tine însuţi şi o neclintită speranţă.

Pe scară e lumină. Dacă nu cumva înlocuise becul Liongina, înseamnă că s-a întîmplat o minune. Să fi alergat ea mai devreme acasă pentru ca eu să am lumină cînd urc şi deci să mă pot aşeza puţin mai calm la masa de lucru ? Aloyzas se stăpîneşte cu greu să urce treptele în zbor, dintr-o singură răsuflare, pînă sus. Dar şi aşa, chiar dacă încearcă să-şi domolească nerăbdarea, tocurile ghetelor bocănesc prea tare pe scara de beton, pe care se avîntă sărind mai multe trepte dintr-o dată. Îşi impune să se agaţe cu putere de balustradă, pentru a n-o lua la

[1] Te iubesc (lb. engleză).

goană. Sus însă nu-l întîmpină nimeni, în spatele uşii e linişte şi întuneric. Nici nu se putea să fie altfel, decît poate doar dacă s-ar fi întîmplat o nenorocire care s-o mîne acasă înainte de miezul nopţii. Fără să aprindă lumina, începe să asculte cu atenţie. Nu cu urechile — cu fruntea, cu mîinile întinse înainte. O clipă licăreşte speranţa — te pomeneşti că se ascunde undeva ? Da' de unde, nicăieri nici urmă de Liongina. Dacă ţi s-a făcut dor de parfumul ei, n-ai decît să deschizi dulapul şi să-ţi îngropi nasul în rochiile ei de vară. Nu, n-o să facă el aşa ceva. Destul că, oricum, e îmbibat de sus pînă jos de mirosul lăcrămioarelor. Fără a mai deschide, ca de obicei, cu un scîrţîit, uşa dulapului, întoarce comutatorul, pentru ca lumina să-i spele fruntea şi palmele de senzaţia aproape certă a prezenţei ei. În căutarea lor plină de neastîmpăr, mîinile rămîn brusc neclintite în aşteptare — inutil, nu e nimeni. Şi totuşi, parcă licărise ceva... care însă a dispărut laolaltă cu întunericul, mistuindu-se în obiectele pe care le atinseseră mîinile ei grijulii. Evident, e o prostie să simţi şi să gîndeşti aşa ceva, o prostie mai mare chiar decît aceea de a încerca să-i deslueşti respiraţia prin întuneric, meditează Aloyzas, peste măsură de nemulţumit de sine însuşi.

Gata ! La lucru acum, fără nici o întîrziere ! Auzi, să intri în propria-ţi casă, ca pe un teritoriu părăsit de inamic, cu teamă şi cu nelinişte. Unde s-a mai văzut una ca asta ? Începe să se descalţe umplînd apartamentul cu gîfîieli şi pufăituri optimiste, menite să demonstreze marea sa poftă de lucru. Nu-şi scoate costumul, ca să nu mai piardă timpul degeaba, dar mai ales pentru a nu fi năpădit de sentimentul singurătăţii, care nicăieri în altă parte nu poate fi atît de insuportabil ca acasă. Tîrşindu-şi papucii, se apropie de birou şi, încă din mers, se trînteşte cu zgomot în fotoliu, ca într-o barcă legănată de valuri. O barcă ce nu-i mai aşteaptă pe întîrziaţi ci se depărtează în larg, spre un alt ţărm, care să prezinte mai multă siguranţă.

Vai de mine, doar n-o fi chiar luntrea lui Haron ? Alungă gîndul acesta lugubru şi răsfoieşte mai departe manuscrisul. Hm, ia să vedem noi, unde ne-am oprit ? *„De vreme ce artiştii imită oameni reali, înseamnă deci că oamenii aceştia trebuie să fie buni sau răi — situaţie pe care aproape întotdeauna caracterele sînt dispuse s-o*

accepte, întrucît..." Eh, e cît se poate de evident chiar şi pentru un copil că aşa ceva nu se mai potriveşte cu vremurile noastre măcinate de toate drăcoveniile. Cine naiba m-a pus să transpir atîta traducînd citatul ăsta din Aristotel ? „*Un contrast autentic este doar cel dintre caractere şi situaţii — contrastul de interese.*" Uite, schema lui Diderot se potriveşte mai bine, în special dacă subliniem „*contrastul de interese*". Sainte-Beuve... Ce legătură poate exista între aspectele examinate de Aristotel, Diderot şi Sainte-Beuve ? Creioanele au vîrfurile foarte bine ascuţite, hîrtia e netedă şi rezistentă şi nimeni nu-l împiedică să caute această legătură, cu excepţia ei, a... Lionginei. Şi hîrtia, şi creioanele le-a rînduit în aşa fel, încît îţi scot ochii pur şi simplu, de îndată ce-ţi trece prin minte să răsufli şi tu un pic mai uşurat. Totul în jur e impregnat de prezenţa ei, iar ea — nicăieri, iată de ce pînă şi favoritul său, Sainte-Beuve, devine total neinteresant.

Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce stai să te coci în casă cu haina pe tine ? Şi dacă intră Liongina pe neaşteptate — n-o să se sperie ? Da, într-adevăr, a obişnuit-o cu aspectul lui îngrijit de totdeauna, cu neschimbatele lui obiceiuri. Ei asta-i, doar nu-s un automat ! Şi, în loc să-şi desfacă grijuliu cravata, şi-o trage peste cap cu o smucitură, după care, cu haina şi cravata în mînă, se îndreaptă spre şifonier. În timp ce face toate astea, aşteptarea de care abia izbutise să scape pune din nou stăpînire pe el. Deschide uşile şifonierului cu precauţie, de parcă înăuntru s-ar afla Liongina, nu toaletele ei ce continuă să emane şi acum parfumul discret al zilelor de odinioară. Şi de ce, mă rog, de odinioară ? se răzvrăteşte el împotriva valului de tristeţe ce-l năpădeşte. Lăcrămioarele nu pot fi nici vesele, nici triste.

Şi Aloyzas, de astă dată cu puloverul pe el, revine la masa de scris. Poftim, aveţi cuvîntul, stimate Sainte-Beuve ! „*Ce poate fi mai banal decît autopreaslăvirea în public şi afişarea unor nobile, curate, înalte, altruiste, creştineşti, filantropice simţăminte proprii ? Şi cine mă obligă să iau în serios aceste discursuri şi să le elogiez pentru rafinamentul lor, aşa cum fac astă zi de zi confraţii mei în ale scrisului, sau bunii oratori, care, foarte generoşi, mă copleşesc şi pe mine cu laude răsunătoare ?*" Exact la ţintă ! Şi totuşi... unde-i Liongina ? Să fi dat o fugă pînă aici, ca să înşurubeze becul şi să fi dispărut

apoi luînd-o iar la picior ? Şi, pe deasupra, iată, ca nu cumva să se îndoiască el că trecuse pe acasă, a pus în mica glastră verde o ramură de ciuboţica-cucului. Floarea, pe care n-o observase ieri, ar fi trebuit să-l măgulească, dar Aloyzas o ia drept reproş. Uite, uite, vezi cît sînt eu de muncitoare, de grijulie, de devotată în comparaţie cu tine, care eşti un trîndav ? Mă împart în şapte, abia îmi mai tîrăsc picioarele, dar nu uit că tu nu suporţi întunericul şi că îţi plac grozav de mult florile...

E nebunie curată, se înfurie şi mai tare Aloyzas, nebunie curată şi, în plus, un act de totală trădare faţă de tine însuţi, să tot stai să aştepţi, fără să te poţi apuca de nimic, pînă cînd catadicseşte dumneaei să apară tîrîş-grăpiş, iar după aceea, văzînd-o atît de istovită, în vreme ce o compătimeşti, să te apuce turbarea de necaz că ţi-ai pierdut atîta timp în zadar. Nu ! Trebuie neapărat să-şi scoată gîtul din streang ! Să n-o mai aştepte ! Iar dacă o s-o mai aştepte totuşi, să nu se mai chinuie aşa, să nu mai stea cu urechea la pîndă, doar-doar îi va auzi răsuflarea. În primul rînd, să-i facă vînt de aici ceasului, tam-tararam, tararam-tam-tam ! Şi ceasul de mînă e expediat în sertarul biroului. Degeaba, şi de acolo i se aude ticăitul. Să-i fie de bine ! N-o să-l mai asculte şi gata ! Cu sau fără ceas, oricum te-apucă disperarea simţind cum zboară timpul. O simţi cu fiecare bătaie a pulsului, cu fiecare respiraţie. Dar important este să scapi de deprimare. Da, deprimare — altfel cum poţi numi o asemenea stare sufletească ? Cînd n-ai poftă să scrii, cînd ideea abia ivită ţi se agaţă de lucruri şi detalii ce n-ar trebui să te intereseze şi totuşi... ia stai puţin, oare ăsta-i un motiv să-ţi ieşi din fire ? Dacă ţi-ar scăpăra în minte vreun fulger, dintr-un salt ai îndepărta obstacolul în faţa căruia baţi pasul pe loc de-o săptămînă încheiată. Pînă una, alta însă, ia să ascultăm puţină muzică. Muzica înnobilează simţămintele, calmează ş.a.m.d.

Odată, cuprinşi de o irezistibilă dorinţă, au cumpărat un picup stereo şi au început să asculte muzică, întîi în fiecare seară, apoi tot mai rar, pînă cînd au pus capăt acestui obicei. Plin de însufleţire, el se apucă să cerceteze plicurile cu discuri. Şostakovici ? Nu, cînd vrei să fugi de nelinişti, muzica lui e prea apăsătoare. Mozart ? Exact, Mozart ! Sobru şi graţios, la el chiar şi tristeţea e la fel de pură ca lumina candelabrelor de cristal reflectată pe

parchetele regalelor palate. În tovărășia lui Mozart te simți agreabil și cînd ești trist și cînd ești năpădit de neliniști. Ei, drăcie ! Nu se învîrte. E înțepenit. Liongina ! Fără ea, aparatul nu poate fi nici curățat, nici uns. Insuccesul cu picupul îl aruncă pe Aloyzas înapoi în brațele funestei așteptări. Nu știu să fac nici cel mai mărunt lucru, din fragedă copilărie Gertruda m-a învățat să mă păstrez numai pentru treburi importante și să aștept întotdeauna ca altcineva să îndepărteze neajunsurile. În privința asta se înțeleg amîndouă de minune. Și Lionginei îi place să mă poarte de zgardă și încă de una cît mai scurtă. Deci, fără ea n-ai cum să asculți muzică, asta ca să nu mai vorbim de faptul că nu ești în stare să formulezi nici măcar o singură frază cînd ea nu-i aici. Hm, interesant — dar ia să vedem, așa, în general, ce poți face tu fără ea, colega Hubertavičius ? Dar întrebarea retorică se izbește de un blindaj invizibil. Cum adică ? Păi, orice, eu pot face absolut orice, tam-tararam, tararam-tam-tam ! Doar eu sînt cel care conduce nava noastră avariată de furtună — și nu ea. Pe ea o țin la o bătaie de pușcă depărtare de cartea mea. Aaa, ca să șteargă praful de pe birou, poftim, cu plăcere. Însă în problemele de la catedră îi interzic să-și bage nasul. Nu suport nici cea mai neînsemnată intervenție din partea ei. Că doar n-o să stau să mă consult cu soția cui și ce notă să-i dau, nu-i așa ? Și, deși nu-mi place, nu-mi place deloc povestea asta cu cele trei J. — Almoné, Audroné și Aldona — nu-i nimic, mă descurc eu cumva și singur.

În pofida situației conflictuale — ei, haide, să nu-i spunem chiar conflict, căci la urma urmei nu e decît un foarte mititel dezacord de păreri ! — lui Aloyzas îi face o mare plăcere faptul că are și el ceva numai al său, ceva complet separat de Liongina. Ceva cu care oricînd îi poate ține piept — ei. Mirosul lui Almoné începe să se lupte cu Liongina, chiar în propria-i casă. Brusc, își amintește trupul masiv și fierbinte, mîinile hrăpărețe, gata să apuce scoica, — chipul însă nu i-l vede deslușit. Îl împiedică scoica să-și concentreze atenția asupra chipului fetei. Scoica trandafirie, luminoasă, vorbind un grai numai de ea știut. Și pe care au înșfăcat-o degetele transpirate ale sportivei. Cu o mișcare rapidă, temîndu-se parcă să nu se murdărească, el înghesuie scoica într-un colț al mesei de scris. Respirînd sacadat, Almoné cea fără chip se

apropie foarte mult de el, mai-mai să-l atingă. Supărat, Aloyzas împinge scoica mai încolo și aceasta, alunecînd, cade în servieta deschisă, rezemată de piciorul mesei. Acum Almoné se îndepărtează, umbra ei lipsită de consistență dispare. Iar el începe să mediteze la întreaga triadă — Almoné, Audroné și Aldona — întrebîndu-se cum ar putea lichida toată povestea ? Cele trei studente ce se făcuseră vinovate, parcă s-au prins în horă în jurul lui. Chipurile, glasurile lor se combină, se amestecă laolaltă, însă mirosul celei dintîi, cea pe care o cheamă Almoné J., e atît de percutant încît anulează pe cel al prietenelor sale și îl atrage după ea ca pe un orb. De-ar fi numai una, nu s-ar împotrivi atît. I-ar pune un trei și cu asta basta ! Cum-necum, e vorba de sport și anumite înlesniri sînt, oarecum, permise. Pentru celelalte, însă, nici o concesie ! Și totuși, Audroné e una dintre cele foarte înstărite : are vilă la Palanga, pe ea nu-i chiar atît de simplu s-o nedreptățești. Iar Aldonei va ști să-i apere interesele influentul ei tătic. Nu, cel mai corect ar fi s-o separe pe Almoné de celelalte două. Ei să-i dea notă de trecere, lor nu. Din punct de vedere tehnic, treaba n-ar fi greu de aranjat. N-avea grijă, se tîrăște ea singură pînă aici. Ce, parcă n-a mai apărut și altădată fără invitație ? Ei ? Ai văzut ? Gata, nu-i așa ! s-a rezolvat, tam-tararam, tararam-tam-tam ! Șmecherule ! Va să zică, după părerea ta, Almoné merită un suficient și celelalte două nu ? Și de ce, mă rog, din pricină că i se bagă în suflet, din pricină că îl excită ? Și, brusc, spiritul de dreptate, pe care Aloyzas și-l înăbușise complet adineaori, reînvie din nou. Halucinații, erotism, ce naiba ! Și iarăși, ca atunci, în amfiteatru, are senzația că fața i-a devenit spongioasă. Că ar putea s-o străpungă, s-o perforeze, fie și numai cu degetul, nu neapărat cu o andrea sau cu altceva ascuțit. Cum așa ? Gata, ai și început să te sclifosești, să visezi la depravata asta pieptoasă, cu coapse vînjoase ? La trîndava asta ? Toate trei sînt niște depravate, niște leneșe impertinente. Și e chiar foarte posibil ca unii să și gîndească deja : ingenios Hubertavičius ăsta, întîi amenință dinadins cu nuiaua, pentru ca după aceea să-i vină mai ușor să-și facă aranjamentele. Scîrbos cuvînt și ăsta — aranjamentele ! Hei, trezește-te, cui crezi c-o să-i treacă prin minte așa ceva ? Mie o să-mi treacă prin minte, mie, dacă n-o să tai răul de la rădăcină. Ar trebui să-ți fie rușine. Cu atît mai mult

cu cît acum aştepţi ca Liongina, istovită, grăbind pasul pe micile ei cărări de furnică, să se întoarcă acasă.

Pe unde-o fi umblînd brambura şi ea ? În locul părerii de rău, izbucneşte ura. Mă rog, n-are decît să-ţi treacă orice prin minte cînd îi duci dorul, dar e posibil să gîndeşti astfel ? Prea senzual n-a fost el niciodată, astfel că nu i-a venit deloc greu să respingă asaltul studentelor, fără a regreta ocaziile pierdute. Şi cînd colo, acum — poftim ! Dar ar fi oare el capabil să înlocuiască senzaţia de puritate de care e atît de mîndru, cu atitudinea binevoitoare faţă de o depravată cu mintea mărginită ? Puţini l-ar crede că, după nuntă — o săptămînă încheiată nu s-a atins de nevastă-sa. Ei îi era teribil de frică, iar el refuza să facă uz de forţă fizică. Or, se înţelege, lui nu i-a fost prea uşor, doar cunoştea deja aspectul intim al dragostei ! Chiar şi mai tîrziu, după ce în sfîrşit, cu chiu, cu vai, ajunseseră la un acord în relaţiile lor, se purtase destul de reţinut. Adevărat, se înfierbîntase de vreo două ori cînd se aflau în munţi — în munţii aceia îngrozitori, unde impertinenţa şi forţa fizică îşi strigă la tot pasul superioritatea faţă de înţelepciune şi stăpînire de sine. Da, acolo, pentru scurt timp — din fericire pentru scurt timp ! — cedase în faţa forţei.

Pentru ca gîndurile neplăcute, sau mai bine zis indecente, să se risipească mai repede, la fel ca mirosul urît al unei ţigări de proastă calitate, pe care cineva ar fuma-o alături, Aloyzas începu să-şi caute pipa. Rareori se mai delecta în ultima vreme cu ea — îl cam speriase medicul radiolog.

Se apucă să îndese, cu degetele lui mari, tutunul în pipă. Dar parcă nu erau degetele lui şi nici pipa lui. Altădată era de ajuns să simtă atingerea lemnului lustruit, de îndată ce-şi culca pipa în palmă, ca într-un leagăn, pentru a încerca o sublimă stare de spirit. Aroma tutunului — nu a fumului, ci a tutunului — de care încă nu apuca să se apropie flacăra chibritului aprins, îl izola de tot ce înseamnă grabă, neajunsuri, necesitate permanentă de a-ţi demonstra ţie însuţi că mai continui să rămîi, încă, un om onest. Nu avea obiceiul să sugă cu lăcomie muştiucul, aşa cum o fac cei cărora dorinţa de a uita de toţi şi de toate le arde măruntaiele — pentru asta sînt bune ţigările ieftine, le fumezi una după alta pînă cînd umpli

pînă la refuz scrumiera cu mucuri veninoase, ce sfîrîie consumîndu-şi plictisul. Nu, dimpotrivă, trebuie să-ţi stîrneşti amorul propriu, senzaţia că eşti mai presus de tot ce te înconjoară, să-ţi chemi în ajutor simţul umorului — chiar dacă acesta nu are prea multă vitalitate şi doar rareori îşi mai aprinde făclia — asta înseamnă pentru el pipa, şi nicidecum tremurul degetelor, sau amăreala ce-ţi arde cerul gurii, ca şi cum ţi-ai fura ţie însuţi plăcerea fumatului. Îl ustură ochii de fumul tutunului turcesc, cu ăsta nu-i de glumit — are o aromă minunată, l-a cumpărat de la un cunoscut, un marinar — şi ar vrea să nu-l expire, ci să-şi pîrjolească, să-şi ardă cu ajutorul lui ceva dinlăuntrul fiinţei sale. Şi nu aşa, orice, ci ceva cît se poate de precis — afecţiunea pentru Liongina. Afecţiunea aceasta a lui, care e ca o rană : de-abia dacă ajunge să se acopere cu o cojiţă transparentă, că, în urma unei mişcări imprudente — dar ce spun ? nici vorbă de mişcare, e de-ajuns fie şi numai un gînd ! — şi cojiţa plesneşte, îndată plesneşte. Ce e cu ea ? Cine e ea ? E o făptură total lipsită de voinţă, nu are încredere nici măcar în forţele proprii. E fricoasă, se sperie pînă şi de umbra ei. De toţi se teme — de şeful ramolit, de mama răsfăţată, de Gertruda — şi totuşi, dacă ar fi izbită în plin, nu s-ar frînge, ci, la fel ca plăpîndul copăcel căruia i-ai îndoit tulpina, s-ar ridica iarăşi în sus, dreaptă. Ca atunci, după catastrofa din munţi, în pustiul acela neîndurător de piatră. Delira, era plină de răni, sleită de puteri, şi totuşi a reînviat, la fel ca iarba călcată în picioare, pe care ploaia şi soarele o fac să se înalţe din nou. Ce-i drept, ea are parte de foarte puţin soare. E atît de prinsă de treburi din zori şi pînă noaptea : serviciul, mama, studiile, casa. Dar, ce anume o face să se înalţe ? Ce anume n-o lasă să se usuce ? O siluetă micuţă, singuratică, umblînd de colo-colo printre oameni, maşini şi case, asta e ea ! Un punct în infinit Lionge, hai, vino o dată, te implor !...

Şi Aloyzas tresare. Spusese asta cu voce tare — poftim, vorbeşte singur, în loc să acţioneze cu hotărîre, şi bărbăteşte, tam-tararam-tararam-tam-tam ! Face o mişcare bruscă şi înhaţă, ca pe un şarpe veninos, receptorul.

— Bună seara. Dumneavoastră sînteţi de serviciu pe institut ? Vă rog să mă iertaţi, nu ştiţi, ultima oră de curs s-a terminat ?

— S-a terminat. De un ceas s-a terminat.

— Şi, prin amfiteatre nu mai e nici ţipenie, nu-i aşa ?

— Au mai rămas cîţiva. Care nu se mai pot ţine pe picioare. Stau şi eu să-i păzesc pînă s-or trezi.

— Şi chiar nu se află nici un om zdravăn pe-acolo ?

— Au plecat în goana mare, urlînd cît îi ţinea gura. Trăgeau şi de mine, femeie bătrînă, să merg să mă bat cu bulgări de zăpadă. Zburdau ca viţeii scăpaţi din ţarc.

S-a dus şi Hubertavičienė să se bată cu bulgări de zăpadă ? Furios, Aloyzas pune receptorul în furcă — puţin a lipsit să nu strige şi asta la telefon. N-are decît să se bată cît o pofti cu bulgări de zăpadă, dar ce, mare lucru era să ridice receptorul cînd a trecut pe lîngă cabina telefonică şi să-i spună ? Doar au telefon public la poartă. El, firește, nu-i interzice nimic şi nu e gelos, ca alţi soţi. Însă ar trebui totuşi să priceapă şi ea ce se cuvine şi ce nu se cuvine să facă o femeie măritată. Că doar nu din vina lui excursia pe munte, singura pe care au făcut-o în viaţa lor, s-a transformat în cutremur de pămînt. În ceea ce-l priveşte, el nu are ce-şi reproşa în legătură cu excursia, decît poate doar încrederea exagerată în tînăra soţie şi în autoritatea sa proprie. Că doar, cînd zăcea acolo neputincioasă şi nefericită — în treacăt fie spus, şi destul de vinovată ! — el se comportase ireproşabil. Şi atunci, şi mai tîrziu. Biruindu-se pe sine, biruindu-şi intransigenţa. Coloana lui vertebrală, ca şi a Gertrudei, — sînt dintr-un singur os. Adevărat, acum, cînd e puţin mai în vîrstă, îşi dă şi el seama că acesta e un neajuns, dar în tinereţe habar n-avea, umbla întotdeauna semeţ, întotdeauna cu fruntea sus. În fond, nici în prezent nu va îngădui nimănui să-şi permită să facă, fie şi numai o aluzie, cum că acesta ar fi un neajuns. Curios, oare ce crede ea, Liongina, despre asta ? Şi pe unde umblă haimana, că uite, nu mai pot s-o mai aştept şi gata !

Pe maică-sa, firește, a izbutit s-o spele. Şi s-o hrănească, şi să flecărească pe săturate cu ea, dacă bătrîna o mai fi în stare să-şi mişte limba în gură. Un morman diform de carne. E suficient să mă gîndesc la ea şi mi se face greaţă. Nu ştiu, zău, cum o suportă Liongina ? Te pomeneşti că de aceea, cînd vine acasă, are o faţă împietrită şi albă ca varul ?

Nu, mai bine să şi-o închipuie pe Liongina pe stradă. Bălăbănindu-şi sacoşele golite şi respirînd aerul în voie, cu nările dilatate. Nu mă îndoiesc că zîmbeşte fericită,

acum cînd a reuşit să scape din bîrlogul sumbru al maică-si.

Zîmbeşte ?

Duduitul unui camion face geamurile să vibreze. Vibrează atît de puternic încît stratul de zăpadă de pe pervazul de sus al ferestrei se desprinde şi cade. Unda sonoră pare să smulgă din loc faţada casei. Cu siguranţă că acum are să se întîmple ceva, gîndeşte Aloyzas înfrigurat, nu se poate ca un astfel de duduit să nu atragă o nenorocire. Uite ! S-a şi izbit metalul de un alt metal. Frînele scrîşnesc subţire, pătrunzător. Ţipătul lor strident, lugubru, e însoţit de un hîrşîit, de parcă cineva ar tîrî pe asfaltul neregulat un sac cu surcele sau un sul de porolon.

Şi dacă acolo — e ea, Liongina ?

E o manie asta, o manie care, progresînd, îi paralizează demnitatea şi voinţa ! Ideea cu mania însă îl ajunge din urmă tîrziu, cînd se află deja pe scări. E fără căciulă, cu paltonul aruncat pe umeri. El, Aloyzas Hubertavičius, să alerge aşa cu capul descoperit ? ! Ce vor crede vecinii ? Nici o grijă ! Vecinii zac în faţa televizoarelor, iar pe stradă nu-i picior de om. Vîntul spulberă zăpada pe caldarîmul îngheţat al carosabilului. Expediază salvă după salvă. Pustiu peste tot, nici urmă de maşini care să se fi ciocnit. Iar pe asfalt — nimeni nu tîrăşte pe nimeni. În timp ce se uită de jur împrejur, mai-mai să-l îmbrîncească un cojoc. O mutră de buldog. Un miros puternic de vodcă. Abia are timp să sară într-o parte, că pe alături trece agale un cîine ciobănesc. Cîinele e uriaş, în botul lui se bălăbăneşte lesa. La o distanţă respectabilă, în spatele matahalei patrupede, merg pălăvrăgind două fete. Oare, în caz de ceva, fiara o să le dea ascultare ? O „salvare" goneşte în direcţia clinicii imense, care-şi înalţă, deasupra tuturor acoperişurilor, fagurele ferestrelor viu luminate. Sirenele „salvărilor" claxonează şi tot claxonează întruna, grăbindu-se să umple pînă la refuz cu oase sfărîmate toate pavilioanele abia construite. Vai de mine, oare pe cine transporta salvarea asta ? Nu cumva pe ea, pe Liongina ?

Taxiurile trec în goană, însă nici unul nu opreşte. Urcînd scara — sare cîte trei trepte deodată ! — Aloyzas se minunează singur. Acesta să fie chiar el, sau e altcineva înnebunit de spaimă ? Gura căscată, părul vîlvoi, ud din pricina zăpezii topite. Cît pe ce să trîntească telefonul de pe masă, cînd îşi întinde mîna îngheţată să apuce recep-

torul. Deci s-a năpustit afară și fără mănuși, nu numai fără căciulă. Fulgerul unui avertisment țîșnește și tot atunci se mistuie : de azi încolo n-o să te mai poți spăla de rușine.

— Alo, alo ! Vă rog mult să mă scuzați, dar...

— Așteptați !

E lăsat să aștepte șapte minute. La celălalt capăt al firului cineva geme, iar altcineva rîde și flecărește verzi și uscate.

— Iertați-mă, vă rog, eu am nevoie de o informație urgentă, iar dumneavoastră nu-mi răspundeți. Pe cine a transportat „salvarea" numărul 203, indicativ L.I.U., 53—54 ? Pe cetățeana Hubertavičiené ?

— Noi lucrăm aici. Cine-i Bertavičiené ?

— Nu Bertavičiené. Hubertavičiené, Liongina Tadovna.

— Dictați cîte o literă. Care-i prima literă ?

— Hubertavičiené. H — de la Hononlu să zicem.

— Honolulu ? Ce mai e și honolul ăsta ?

— Insule. Sînt niște insule în Oceanul Pacific. O clipă numai, să mă uit în atlas. După părerea lui Aloyzas orice informație trebuie să fie cît se poate de exactă.

— Noi aici ne spetim muncind, și niște beți imbecili...

— H ! Hubertavičiené ! Vă rog din suflet !...

— Să-ți fie rușine, porc beți !

Receptorul alunecă din mîna transpirată și Aloyzas își șterge obrazul avînd senzația că l-a scuipat cineva. Acum e cît se poate de limpede totul : Liongina n-a păcătuit nimic. Dar pentru asta ...a plătit el ! A plătit, pentru ca ea să fie în deplină siguranță. Pentru ca ea să nu pățească nimic rău. A plătit cu nervii pe care și i-a zdruncinat, a plătit expunîndu-se jignirilor. Nici măcar nu și-a dat seama cu cine a vorbit, cu un bărbat sau cu o femeie. Dar parcă, de fapt, cei de acolo i-au vorbit ? Nu ! Au răspuns rugăminții lui — cu un lătrat. Lătratul unui bot automat, acționat prin învîrtirea unui arc. Principalul era, însă, că pe targa plină de sînge nu fusese transportată Liongina. Și nici nu va fi. În clipa asta — s-a convins că o iubește mai mult ca oricînd. Că de dragul ei ar accepta să fie jignit chiar și mai brutal, și scuipat în obraz. Dar asta n-o poți înțelege decît după ce ai fost trîntit la pămînt, lovit

și călcat în picioare — nu atunci cînd păşeşti ţanţoş şi îţi ţii capul foarte sus. Acum, fără îndoială ar fi fost gata să izbucnească şi în plîns, deşi nu avea cine să-l vadă şi să-i şteargă lacrimile... Să plîngă pur şi simplu de bucurie că ea respiră, că merge... că va reveni acasă... Ce bine te simţi după ce-ai îndurat o jignire. Începe să nu-ţi mai fie teamă deloc. Totuşi, curios, ce-ar spune Gertruda, dacă şi-ar arunca puţin privirea ei sticloasă aici ? Dacă l-ar vedea pe frăţior cum se tîrăşte în patru labe, fără a scrîşni din dinţi. Fără a drăcui şi a înjura de mamă. Ba mai mult, să-l vadă împăcat cu sine, ca orice om care a făcut un sacrificiu. Ah, dar ştii tu oare ce ai sacrificat ? Ieri ţi-ai sacrificat mîndria — oferindu-te să găteşti mîncarea, iar acum — fermitatea, fermitatea şi voinţa, fără de care nu vei izbuti să rezolvi nici careurile tale de cuvinte încrucişate... Şi de azi înainte ce ai de gînd să faci ? Să implori pe toată lumea — fiţi amabil, scuipaţi-mă în obraz, vă rog —, ca nu cumva să i se întîmple ceva rău ei ? Este exact ce urmăreşte şi Liongina ! Încă n-ai priceput asta ? Nu cred ! Imposibil ! Şi de ce, mă rog, să fie imposibil, dacă, atunci, ea... Ah, ăsta-i curat blestem ! Ce se întîmplă cu mine ? Nici acolo, în munţi, nu m-am perpelit atîta, ca un ieşit din minţi, şi nu m-am tînguit făcînd să se cutremure valea, chiar dacă ceilalţi încercaseră să mă doboare, şi cînd colo, poftim, tocmai aici... Aici e mai îngrozitor, să ştii, pe cuvînt de onoare că e mai îngrozitor !

Liongina dă buzna în apartament foarte tîrziu — e, desigur, inutil să mai scoţi ceasul din sertar. Dă buzna şi nu se miră cîtuşi de puţin că e pusă cu de-a sila să bea ceai fierbinte, poruncindu-i-se să soarbă din el cîte puţin. Ceaiul l-a fiert Aloyzas cu mîna lui. Făcuse ceva ce îi era interzis să facă. Ceva ce nu era obişnuit şi nici obligat să facă, pentru a nu-şi pierde prestanţa. Altădată, spiritul lui de sacrificiu — căci ce altceva era acesta dacă nu spirit de sacrificiu ? — i-ar fi stîrnit Lionginei mirarea şi bucuria, totodată. S-ar fi lipit tandră de el, pentru ca apoi să sară speriată : uite, nu l-am ferit de afurisitele treburi cotidiene, deşi promisesem s-o fac. În timp ce bea şi mînca — o silise să înghită şi o bucăţică de brînză — nici măcar nu-i zîmbi.

Jignit şi bosumflat — s-ar fi simţit şi mai jignit, dacă n-ar fi fost atît de tîrziu ! — Aloyzas nu mai aşteaptă

acum recunoștința ei. Vrea doar un semn că spiritul lui de sacrificiu nu a trecut neobservat. Parcă ce, are să-i rămînă gura strîmbă dacă o să-i zîmbească și lui puțin ? Și Aloyzas meditează : oare cum va fi interpretată fapta sa eroică ? Act de generozitate, capriciu, eșec ? Sau, pur și simplu, n-o să-i dea nimeni nici o interpretare ? Chipul posomorît al Lionginei vorbește de la sine : nu-și dă seama ce bea, nu simte cîtă căldură s-a acumulat în sufletul soțului ei.

Fața îi e albă, rigidă, înțepenită — și nu din pricina gerului. De fapt, ea încă nici nu se află aici — e abia undeva pe la jumătatea drumului. În fiecare seară vine tot mai tîrziu. Cu cît se grăbește mai tare, cu atît întîrzie mai mult. Din pricina numeroaselor obligații ce cad în sarcina ei s-a gîrbovit, s-a veștejit, pare o tulpiniță subțire, subțire de tot. De aceea are și fața asta. O față pe care s-au întipărit semnele unei certe anemii — nu o mască, așa cum i s-a părut lui la început. Drumurile nesfîrșite pe care le are de făcut, nu duc nicăieri. Ce rost au, de pildă, studiile ei ? Ce-o să facă după absolvirea lor ? Teoretic, va fi economist ; practic, însă, lucrător în comerț. Merită această îndoielnică onoare — calvarul ei de fiecare zi ? Se înscrisese la cursurile serale ale facultății fără nici o tragere de inimă, parcă o duceau la tăiere, nu alta, iar acuma... ia încearcă să-i ceri să le abandoneze, că... Cu chiu, cu vai, dar de mers, merge înainte. Și chiar cînd plînge de oboseală — bineînțeles fără lacrimi — nu dă niciodată vina pe învățătură. Nici despre maică-sa nu-i spune prea multe, numai în treacăt, din cînd în cînd, printre suspine :

— Numai mofturi, doar știi și tu. Exact ca un copil mic.

Sau :

— Dacă nu-i dau pesmeți, plînge. Că o las să moară de foame. A prins gustul pesmeților, îi ronțăie întruna și se umflă. Cînd trebuie s-o pun pe oală... Îți dai seama cîtă forță...

— Cum se simte mama ?

Nu s-a bucurat că a întrebat-o de maică-sa. Doar a clătinat din cap cu nepăsare. Șade acolo strivită de greutatea zilei nesfîrșite, care nu s-a terminat încă nici acum, refuzînd s-o elibereze din încleștarea mîinilor ei neîndurătoare. Trupul i se încovoaie tot mai în jos — cincizeci de kilograme, cifra asta a înscris-o pe o hîrtiuță bătrînul

cantaragiu de pe stradă. Fără pantofi și palton ar cîntări și mai puțin. Pare o școlăriță, cu spatele încovoiat din pricina unei devieri de gradul doi a coloanei vertebrale.

Ce te cocoșezi așa, stai dreaptă, i-ar striga dacă nu ar avea fața asta de cretă. Care, la cea mai mică atingere, amenință să se sfarme.

— Te rog să mă ierți. Își freacă puțin ochii. Mă port oribil. Dar în curînd o să se schimbe totul. Totul.

Ce o să se schimbe ? O să dai toată vina pe mine ? Nu vezi că m-am înhămat și singur, din proprie inițiativă ? Iar cu voce tare se interesează :

— Nu cumva ești bolnavă, Lionge ?

— Nu, sînt sănătoasă.

Numai după ce se dezbracă, devine și ea din nou femeie. Ba nu, mai degrabă... fetiță, fetița aceea pe care, în primele nopți după nuntă, nu îndrăznea s-o atingă. Una ca asta... ți-e teamă că o să ți se frîngă în brațe. Nu cîntărește nici patruzeci și nouă de kilograme. Numai sînii sînt de femeie. N-au putut adormi multă vreme — nici el, nici ea. Cum aținesc puțin, simt că parcă mă aruncă cineva în sus, s-a plîns ea. Cu mîna lipită de șoldul ei, o simțea și el cum tresare mereu. După aceea probabil adormiseră amîndoi, pentru că Aloyzas se trezise la un moment dat auzindu-i glasul. Ascultase cu atenție și întinsese mîna. Fruntea îi era răcoroasă, netedă, pleoapele lipite, calde. Cu mare băgare de seamă îi atinsese cu vîrful degetelor genele. Erau uscate. Se înșelase deci. Apucase să aținească din nou, cînd a auzit iarăși glasul Lionginei. Glasul era foarte limpede, ca și cum n-ar fi vorbit în somn. Era alt glas, nu cel obișnuit, cel din ajun, glasul stins, inexpresiv al femeilor măritate, întotdeauna foarte ocupate, vlăguite de treburile cotidiene. Nu-i mai auzise demult glasul de acum, cu profunzimi și rezonanțe de orgă.

— Tu ești, Vanguté ? Ia te uită, așa, fără picioruțe, și ai urcat sus de tot, pînă în cer ! Ce spui ? Nu, micuța mea, nu. Aceștia sînt munții, Vanguté. Sst, să nu ne audă cineva. Să nu știe nimeni, numai noi două. Munții sînt cei dintîi care întîmpină zorile. Și tot ei — căderea nopții. Cum arată ? Ca o pasăre albă plutind în depărtări, sus, sus de tot. Ca niște nori îngrămădiți pe cerul serii. Nu, mai bine o să-ți explic altfel. Ai văzut vreodată cămile ? Ei bine, munții par a fi o nesfîrșită caravană de cămile. Și apoi, ei mai seamănă cu niște elefanți. Sau cu pangolinii,

care au dispărut cu milioane de ani în urmă. Munții, Vanguté, sînt ceea ce se înalță deasupra noastră. Deasupra caselor, a drumurilor, a turnurilor de televiziune. Deasupra oamenilor și a gîndurilor. Să nu-ți fie teamă cînd, uneori, scînteiază și răspîndesc o lumină orbitoare. Dacă vreun nesăbuit se apropie de ei prea mult — îi pot străpunge inima. Chiar și o inimă împietrită, nesimțitoare o pot străpunge. Dar ție, Vanguté, nu trebuie să-ți fie frică. Mie mi-a fost frică la început. Nu-i nimic. Lasă că îi vopsim noi altfel, ca să nu mai strălucească. Vrei ? Îi vopsim ca pe fluturii tăi. Îi facem negri. Pentru că dacă-s negri — nu mai strălucesc și nu atrag nimănui atenția. Negri fiind, se mistuie în noapte. Se contopesc cu întunericul, cu gîndurile negre. Negri fiind, se poate spune că e ca și cum nici nu există. Nu, Vanguté... nu !...

După care Liongina n-a mai rostit nici un cuvînt cu glasul ei de odinioară. Dormea somn liniștit, netulburat, pe care nu te înduri să-l întrerupi. Poate că el i l-ar fi întrerupt totuși, dacă n-ar fi simțit că nu mai e în stare să-și miște nici mîinile, nici picioarele. Parcă se prăbușise tavanul peste el, deși îl vede răspîndind de acolo, de sus, aceeași lumină spălăcită ca mai înainte. Ce-a fost ăsta ? Un vis ? Matrița unor gînduri, tăinuite undeva în străfundul creierului, care ieșise la suprafață acum, într-un moment cînd Liongina nu se putea controla ? Munții ! Să nu se fi șters oare dinlăuntrul ființei ei, să fi rămas vii și acum munții, chiar dacă-s încremeniți în nemișcare ? Să nu se fi șters, să fi rămas vii pe negativul acela negru ? Să fie deci suficient un relevator adecvat și o instalație de iluminat, pentru ca aceștia să-și imprime în toată splendoarea imaginea ? Va să zică în felul acesta, păstrînd mereu vie iluzia munților, cu care se desfată pe ascuns, înțelege ea să-l răsplătească pentru comportarea lui ireproșabilă, pentru strădania lui de a uita totul ? Adevărat că și el se izbește mereu de munți, de amintirile insuportabile, obsedante de atunci ! — dar asta e cu totul altceva. Pentru că, de fapt, cine a avut de suferit mai mult ca oricare, dacă nu el ? Cine a fost, cu atîta cruzime, călcat în picioare, dacă nu el ? Aseară, cînd se lupta cu stafiile și a terminat prin a fierbe ceaiul — ce-a fost, mă rog, asta, dacă nu tot o consecință a prăbușirii de atunci, din munți ? Rănile s-au închis, cicatricile însă i-au rămas pentru tot restul vieții. De ajuns să-i scapere o clipă în

amintire imaginea lanțului muntos, cu colții săi mari și ascuțiți, că simte săgetîndu-l durerea la fel ca un invalid cu piciorul amputat. Cîndva, în timpul antrenamentului fusese făcut cnocaut. De fapt, s-ar putea spune că singur se expusese, vrînd să-și pună la încercare propria rezistență. Dar lovitura primită în munți a fost de o sută de ori mai puternică. Măsurată nu în kilograme, ci în megatone. Și-atunci, să te mai miri că trage cu urechea, că tresare la orice foșnet suspect ? Pe cînd ea, ea ce rost are să scormonească în cenușa trecutului ? Totul a fost uitat, iertat, nesocotința ei — ca să nu-i zicem mai rău — i-a fost trecută cu vederea. Are în prezent o situație solidă, poate privi cu seninătate viitorul — care este în deplină concordanță cu țelul măreț urmărit de el — e înconjurată de grijă, de dragoste, ce altceva mai vrea ? Poftim, el nu s-a speriat de șuieratul ceainicului, va trebui să fiarbă și mîine ceaiul, fără să aștepte recunoștință din partea ei. Și-atunci, ce nevoie mai are ea de munți ? De munții încremeniți în nemișcare ? Dar dacă-s vii ? Aloyzas o trage foarte aproape pe cea adormită, apoi o îndepărtează brusc. Fără a se trezi, Liongina scoate un geamăt. Nimic uimitor : s-a istovit, cincizeci de kilograme cu tot cu haine, deci netto — patruzeci și șapte sau și opt. Doar sînii i s-au mai împlinit puțin — ca la o zeiță indiană. Scoate un geamăt și țîșnește la suprafață din prăpastia fără fund, care o ademenise cine știe pe unde.

— Ai visat ceva, Lionge ? Lui Aloyzas îi vine mult mai greu s-o întrebe calm, decît să-și strige întrebarea.

Inima ei își accelerează bătăile, pieptul începe să i se zbată. Palma lui îi atinge gîtul. Vîna de acolo — un firicel subțire — zvîcnea, gonea grăbită încotrova zvîrcolindu-se.

— Ai visat ceva, te întreb ? Și se apleacă deasupra ei, ridicîndu-se într-un cot. Din pricina poziției incomode și a dorinței arzătoare de a lămuri totul, începe să se bîțîie.

— Nu, și Liongina își clatină bărbia abia perceptibil. Capul și bărbia ei vibrează cuprinse de tremur : se vede că tainica prăpastie își mai căsca încă hăul ademenind-o. Nu-mi amintesc, adaugă apoi cu voce șovăielnică. Cît e ceasul ?

În adîncul ființei lui mai continuau să răsune rezonanțele uitate și atît de îndepărtate, deși vocea nu mai avea limpezimea de adineauri.

— Mai stai în pat. E abia șase jumătate.

— Dă-mi drumul. Ieri n-am făcut curat. E praf și murdărie peste tot. Începe să se foiască, îndepărtează mîna lui și se furișează în răcoarea ticsită de grijile obișnuite, de feluritele treburi care o așteptau — în ziua nesfîrșită ce abia începea.

Aloyzas își încordează mușchii sub plapumă, parcă pregătindu-se pentru un salt.

— Visai ceva. Vorbeai în somn ! Spatele ei, pată alburie și gingașă în semiobscuritatea odăii, tresare la vorbele acestea.

— Nu-mi amintesc. Chiar dacă am visat... Ce-aș putea eu să visez, ce ? Și Liongina își aruncă halatul pe umeri.

— Munții, de pildă. Aloyzas își ține răsuflarea. După tăcerea care se lasă pe neașteptate, înțelege că făcuse exces de zel — lovise mai dureros decît ar fi vrut. Mîinile Lionginei se lasă neputincioase în jos. Pieptenele se rostogolește pe podea zornăind.

— Am uitat absolut totul. Demult am uitat. Respiră sacadat, trăgînd lacom aerul în piept. Unde, care munți ? Dormi, eu n-am să fac zgomot. Iar pentru ceaiul de aseară — îți mulțumesc. Inspiră din nou, avînd grijă să-și facă o rezervă mare de aer. Gestul tău m-a impresionat, Aloyzas, dar nu te mai ambala în treburi de astea. Mă descurc eu și singură. În timp ce cotrobăie prin întuneric să caute pieptenele, respirația îi revine la normal. Doar am și mîini, și picioare. Mai bine-ai avea grijă de tine, de lucrarea ta. Altfel o să-ncepi să-mi reproșezi că nu-ți creez condiții.

— N-o să-ți reproșez.

— Ai tot dreptul să-mi reproșezi. Mă port oribil. Repetă fraza de aseară, de parcă ar fi ridicat-o de jos împreună cu pieptenele. Dar să știi că atunci cînd merg, grăbind pasul, cum îți place ție să spui, pe micile mele cărări de furnică, văd mereu în fața ochilor lumina lămpii tale de pe birou. O văd și zîmbesc, ca o prostuță. Și nu mă mai tem de nimic. Eh, la ce altceva m-aș mai putea gîndi ?

Cuvintele ei sună sincer, deși prea patetic pentru ora șase și jumătate. Celălalt glas și celelalte cuvinte nu porniseră din mintea ei — nu, acelea izvorau din adîncurile subconștientului.

— De azi înainte am să mă scol în fiecare dimineață la ora șase și jumătate. Deocamdată nu există altă soluție. Curînd, însă, totul are să se schimbe.

Și totuși, nici de data asta n-a spus ce înseamnă acest *totul* și cum anume avea să se schimbe.

Brusc, irupe, stridentă, lumina electrică. Încep să urle robinetele deschise. Să vîjîie gazul. Să pocnească ușițele dulăpiorului din bucătărie.

Liongina lucra ca o mașină cu mai multe brațe. Aloyzas nu se putea opri din căscat. Ce fel de munți ? Ce fel de vise ? Sau, te pomenești că sînt gata amîndoi să-și iasă din minți ?

— Și ce-o să mai rămînă din tine ? Că și așa ai ajuns cît un firicel de iarbă.

În zgomotul casei care se trezise la viață, Liongina nu-l aude.

În timp ce coborau scara și, după aceea, cînd mergeau alături pe trotuar, n-au reușit să-și risipească încordarea. Aloyzas pășea mîndru, cu capul sus, își ridica fără grabă, plin de prestanță, pălăria, dar gîndurile îi zăboveau încă acolo, în odaia unde Liongina se îmbrăcase în grabă, izbutind să facă sau să înceapă o grămadă de treburi. Stînd în fața oglinzii se și rujase, lucru pe care pînă atunci nu obișnuia să-l facă. Or, dacă buzele colorate în roșu aprins nu se asortau cu delirul și visul ei din noaptea trecută, în schimb se potriveau de minune cu prefacerile la care făcuse aluzie. Una din aceste prefaceri devenise deja evidentă : vor fi ciopîrțite nu numai serile lor, ci și diminețile, din care pînă acum el reușea să soarbă o mare doză de vigoare și înțelepciune ce se degaja apoi din toate, pînă și din aburul ce i se strecura din gură. Aloyzas pășea calm și respira în voie, minutele acestea îi aparțineau — era starea de acalmie dinaintea luptei, o luptă din care trebuia, neapărat, să iasă învingător și, totuși, nu simțea nici un fel de bucurie, și nici obișnuita mîndrie, deși ochii Lionginei îl mîngîiau cu priviri mai respectuoase și mai devotate decît în alte dimineți. Unde e ea — cea adevărată ? În somn ? Pe stradă ? Deodată, fără a-i lăsa timp să se desprindă de lîngă el, o apucă acolo, în mijlocul trotuarului și, cu o smucitură, o atrase foarte aproape. În ochii limpezi, devotați i-a citit teama că iar nu-i intrase în voie cu

ceva. Potrivindu-i, cu mîna fără mănuşă, fularul ieşit în afară, începu, jenată, să se scuze pentru visul ei :

— Bietul de tine. Nu te-am lăsat să dormi. Hai, du-te, tu n-ai voie să întîrzii. Te aşteaptă studenţii.

— Mă aşteaptă, ba bine că nu !

Mă aşteaptă neplăceri, mă aşteaptă triada celor care umblă să ciupească note de trecere, mă aşteaptă tentaţii ieftine şi naiba ştie ce mă mai aşteaptă !

— Spune-mi, Aloyzas, s-a întîmplat ceva la tine la slujbă ? De la o vreme nu mi-ai mai spus nimic.

Şi dacă ţi-aş fi spus mai înainte, m-ai fi auzit, în timp ce delirai ? Sau acum, cînd aici, lîngă mine, de fapt nu eşti tu — ci patruzeci şi opt de kilograme de piele şi os ! Pînă şi glasul parcă nu-i al tău, e altul, lipsit de căldură şi inexpresiv, nu ştiu cum. De aceea şi tac. Să ştii că adineaori cu greu m-am abţinut să nu ţip şi să nu te plesnesc în plină stradă.

— Nu, nimic. Ce-ar putea să se întîmple ? Mă lupt şi eu cu cei care-au căpătat note proaste. Studenţii au fost, de cînd lumea, oameni turbulenţi. Şi adăugă cu amărăciune, simţind totodată şi singur dogoarea reproşului rostit: Iar în vremea asta tu stai şi visezi, îţi visezi munţii !

Se îndepărtă fără a întoarce capul, vrînd să se desprindă de lîngă ceai care îi aparţinea lui cu trup şi suflet, dar mai aparţinea şi altcuiva, chiar dacă acel altcineva era impalpabil şi în realitate inexistent. Îngrozitoare năluciri! Cu nimic nu poate fi asemuit freamătul de valuri din subconştientul unui om. Poftim ! Munţii — iar la poalele lor, fetiţa aceea care murise. De unde pînă unde combinaţia asta ? Doar în munţi nu existase nici o Vanguté ! Şi nici mai tîrziu nu existase. Liongina n-a văzut-o niciodată pe Vanguté cînd aceasta mai era în viaţă, deşi de cîteva ori a avut de gînd să meargă o dată cu Anicetą şi s-o viziteze. Nici la înmormîntarea ei n-a fost, şi cînd colo, dintr-o dată, micuţa devine o misterioasă tovarăşă de drum a gîndurilor sale. Ce poate să însemne asta ? Că mai hoinăreşte încă prin munţi, chiar şi acum, cînd imaginea acestora s-a estompat mult, că mai continuă să-şi rînduiască cu grijă, tot acolo, în umbra lor, tot ce îi este mai drag pe lume, mai aproape de suflet ? Pentru că, în realitate, munţii ei s-au pleoştit demult, ca un sac cu grăunţe care s-a rupt. Ceea ce o încîntase acolo, în ţinuturile acelea străine, n-a fost decît o farsă de prost gust — doar simţise asta pe

propria-i piele. Da, cu neputință de găsit o definiție mai bună — asta a fost : o regretabilă farsă. Puțin a lipsit să nu devină amanta unui aventurier oarecare. Sub ochii soțului legitim și a întregului sat patriarhal. Cu rațiunea paralizată cum era, ea n-ar fi opus nici un fel de rezistență dacă nu s-ar fi aflat acolo el, Aloyzas, și dacă n-ar fi existat fermitatea lui... Și totuși, se pare că nu fusese destul de sever, așa cum o cerea demnitatea sa de bărbat călcată în picioare. Așa încît, iată că înclinația ei pentru fantezii nesocotite, ce nu fusese retezată cu securea la vreme, a prins rădăcini adînci. Ba, pe neașteptate, s-a împodobit cu o fascinantă vegetație îmbibată cu venin. Astfel l-a răsplătit ea pentru generozitatea sa, pentru strădania de a uita totul, pentru... ceai ! Rîs cu plînș, nu alta — el, Aloyzas Hubertavičius, înconjurat de cești, linguri, zahărniță ? Și, la urma urmei, nici nu-i de rîs, e pur și simplu o tîmpenie! Ce-ar spune Gertruda dac-ar afla ? Parc-o și vede aici, în fața lui, pe Gertruda : poartă haine de iarnă, o căciulă de blană, din nări i se rostogolesc, ca un mic norișor, aburi, iar pe mustăcioară i s-a prins promoroacă. Niciodată pînă atunci nu și-o închipuise pe soră-sa cu promoroacă pe buza superioară. Evident, și pe ea ar fi îngrozit-o visul Lionginei, dar și mai mult comportarea fratelui — atît nechibzuitele lui servicii, care încurajau escapadele soției, cît și răbdarea lui nelimitată, atitudinea atoateiertătoare. mă rog, ce-ar fi trebuit să fac, să mă năpustesc cu pumnii asupra ei cînd dormea ? Să-mi înfig mîinile în părul ei și s-o izbesc cu capul de pereți ? Și Aloyzas se supără pe Gertruda de parcă aceasta într-adevăr s-ar ține scai de el pe stradă și, schimonosindu-și buzele în fel și chip, l-ar sîcîi, povățuindu-l să-și potolească soția. O față de ghips, patruzeci și șapte sau și opt de kilograme greutate, un robot pus în funcție din zorii zilei pînă în miez de noapte... Iată ce fel de soție are el ! Și totuși, nu altă femeie, ci tocmai ea îi stîrnise simțămîntul acela copleșitor ce-i storcea și-acum lacrimi din ochi... Da, uiți de tine, pînă și lacrimile uiți să ți le ștergi... N-au decît să i se rostogolească pe obraji. Oricum ar fi, delirul ei e îngrozitor — un fel de striptis al subconștientului... Probabil e din pricina deznădejdii, a istovirii. Ar trebui neapărat s-o ajuți cumva, să n-o lași să se prăpădească. Poftim, ajut-o dacă ești atît de deștept — și nu-ți pasă că ai mîinile legate ! Exact, în primul rînd trebuie să-mi eliberez mîinile. Pentru că n-o

pot ajuta cu adevărat decît dacă iau taurul de coarne. Tam-tararam-tararam-tam-tam ! Hm, dar ia să vedem, unde anume se află taurul ? Încurcăturile cu domnişoarele acelea din grupa lui M. de care i s-a făcut lehamite ? Bagă de seamă, nu cumva, din greşeală, să apuci vreun motan de coadă — că te zgîrie şi o ia la sănătoasa. Ehei, taurul care mugeşte şi scurmă pămîntul cu copitele — nu e altul decît manuscrisul de pe masa ta de lucru, asta trebuie să ţii minte mereu. Fără îndoială că şi triada acelor nerușinate leneşe te scoate din sărite. Da, da, indiscutabil, trebuie neapărat să rezolv problema : ori-ori...

— Ah, colega Aloyzas !

Şi colega sa C., mergînd alături cu paşi mărunţi şi grăbiţi, se încumetă să-i atingă mîneca. E toată, din cap pînă-n picioare, o albă scînteiere — faţa, căciuliţa, zîmbetul, totul e alb. Ai impresia că şi vorbele fără sens pe care le rosteşte tot albe sînt, ba chiar că întreaga ei făptură e inodoră — nu miroase nici a transpiraţie, nici a parfum. Dincolo de zidurile institutului, viaţa ei e poezie doldora de suspine. Căutări ale unor uitate urme, deplîngerea altora găsite şi din nou, noi deziluzii. Pentru ea însă deziluziile sînt un prilej de satisfacţii, nu doar de îndurerare. Poate pentru că sînt ţesute din ceţuri şi neguri. Ecoul cheamă, la rîndul său, tot un ecou, el nu i se adresează omului viu.

O astfel de poezie trebuia să-i placă lui Aloyzas dar, nu se ştie de ce, ea încetase să-l mai încînte.

— Nu te deranjez, colega ?

— Nu am obiceiul să vorbesc singur.

— Iartă-mă, colega, dar trebuie să te întreb ceva. Ai cumva neplăcerei cu grupa sărmanului M. ?

Zîmbetul binevoitor de pe chipul lui Aloyzas dispăru. Buzele i se crispară, sprîncenele se încruntară. Se închise în sine, avînd grijă să nu rămînă pe nicăieri nici cea mai mică crăpătură, prin care s-ar putea strecura cineva dinafară. Pentru el, C. a încetat să mai fie C. — acum ea este doar încercarea cuiva de a-l seduce prin compasiunea ce-i arată, pentru ca după aceea, să-l înfeşe cum i-o veni mai bine şi să-l expună ca pe o momîie.

— N-am a mă plînge de nimic. Treburile îmi merg excelent.

— Nici n-am afirmat cum că ceva n-ar fi în ordine la dumneata. Eşti unul dintre cei mai buni specialişti de la catedră, aşa că nimeni, şi cu atît mai mult eu, nu mă în-

doiesc că... — Colega C. se tulbură foarte, şi totuşi nici un fel de alte nuanţe nu-i modificară albeaţa impecabilă. Studenţii o porecliseră *Die weiße Ziege* [1]. — Am auzit... Mi s-a părut că...

— Nu ştiu ce-ai auzit dumneata, dragă colega. Dar eu, pur şi simplu, nu intenţionez să cobor nivelul exigenţelor, acordînd îngăduinţă unor studenţi incorecţi.

— Dumneata să nu-ţi închipui cumva că te dezaprob ! Dimpotrivă, sînt plină de admiraţie faţă de un coleg ca dumneata. Vroiam doar...

— De-a lungul întregii mele activităţi profesorale, n-am pus nimănui vreo notă pentru care ar trebui să-mi fac reproşuri.

— Da, da, sînt absolut convinsă de asta. Tocmai de aceea...

— Iar eu sînt curios să aflu, dragă colega, la ce anume faci dumneata aluzie, sau, cum s-ar zice, baţi şaua să priceapă calul. Haide, curaj !

— Dimpotrivă, eu vreau să te apăr pe dumneata de bătaie. Uite, ştii, cazurile izolate ale studenţilor cu note proaste — sînt departe de a fi totul. Există, în schimb, unele circumstanţe secundare de o excepţională importanţă.

— Te referi la ocrotitori, la apărători, nu-i aşa ?

— Deocamdată nu ştiu nimic precis, însă...

— Asta nu constituie o noutate pentru mine. Am simţit din capul locului că există aici astfel de personaje ! Aloyzas se amuza teribil urmărind modulaţiile vocii sale şi mutrişoara speriată a colegei. Simţea pur şi simplu cum creşte în propriii ochi, prin aceea că respinge cu hotărîre o idee abjectă şi anume faptul că avertismentul lui C. ar corespunde existenţei unui nor negru, ce devine din clipă în clipă tot mai ameninţător.

— Mă bucur, colega, că pentru dumneata acest lucru nu reprezintă o noutate. Înseamnă că vei şti să ieşi din încurcătură.

O secundă Aloyzas rămase ţintuit locului, cu bărbia săltată foarte sus. Cu greu s-a stăpînit să nu ridice degetul arătător, ca la catedră, cînd îşi rosteşte aforismele.

— Eu joc cinstit. Nu intenţionez să ies şi, de fapt, nici n-aş avea din ce anume încurcătură să ies, şi nu mă tem de nimic.

---

[1] Capra albă (lb. germană).

— Nu te supăra, colega. În ochișorii albaștri ai lui C. licări o undă de tristețe. Știi, tocmai cel care joacă cinstit trebuie întotdeauna să se teamă mai mult.

— Fleacuri ! i-o reteză el cam brutal, făcînd un gest hotărît cu mîna, de parcă C. ar fi fost vinovată de toată harababura din grupa lui M.

— În primul rînd, e un lucru știut că nu întotdeauna și nu toți oamenii apreciază cinstea la justa ei valoare.

— Și în al doilea ?

— Iartă-mă, poate nu e cazul să mă amestec. În al doilea rînd, vroiam să spun că uneori s-ar putea întîmpla să plătești prea scump pentru cinstea dumitale.

Oare de ce-or fi poreclit-o pe femeia asta tînără și simpatică *Die weiße Ziege* ?

— Nu-ți face griji. Doar nu-s nici eu din humă. Pe mine e greu să mă doboare cineva.

— Tare mă tem că îmi va fi imposibil să te mai ajut în vreun fel.

— Dar m-ai ajutat destul și așa, îți mulțumesc.

— Mă refer la evoluția evenimentelor în viitor. La situația în care încurcătura asta, debordînd, va ieși la suprafață. În sfîrșit, colega C. roși, dar imediat își ascunse obrajii, acoperiți cu pete de un roșu palid, în gulerașul alb și pufos al hainei.

Da, acum e clar, e cît se poate de clar de ce i se spune *Ziege*. Pentru că se teme să nu-și piardă petecul acela nenorocit de pășune — postul de profesor și cămărița de la cămin, în care își mîzgălește versurile. S-o amenințe oare chiar și pe ea o astfel de primejdie ? Ei, aș ! Mai mult ca sigur că se autosugestionează doar. Fricosul pînă și de umbra lui se teme.

— Ești liberă să procedezi cum vei crede de cuviință, colega. Și Aloyzas își ridică pălăria.

— Am socotit că e de datoria mea să te avertizez. Mai mult...

— E suficient și-atît.

— Îmi dau seama că asta e prea puțin. Regret, dar... Nu mă simt deloc în stare să lupt cu oameni necioplți, al căror simț practic e prea dezvoltat.

— Dar ți-am cerut eu oare să lupți, dragă C. ? După cîte știu, nu.

Dacă lîngă el s-ar fi aflat, în locul mutrișoarei îmbujorate a binevoitoarei colege C., o altă colegă, sau coleg,

răspunsul lui Aloyzas ar fi fost mult mai tăios. Ce păcat că nu-l vede Liongina acum cînd, odată cu răspunsul foarte ferm pe care-l rostește, pălăria sa descrie un amplu arc în aer. Da, da, așa o să-i pună la punct pe toți cei care vor atenta la dreptul lui de a continua să rămînă el însuși !

De astă dată, chiar la intrarea în facultate l-a luat cu asalt colegul D. Dacă nu ești atent, poți să te și arzi, pentru că fața rotundă și roșie a acestuia dogorește ca o mașină de călcat încinsă. Toți îl evită din cauza obiceiului său de a-l împunge, pur și simplu, pe interlocutor cu fizionomia lui incandescentă. Arșița obrajilor străini și stropii de salivă cu care te împroașcă sînt ceva extrem de dezagreabil ! Dar și mai dezagreabilă este pasiunea lui de a se năpusti, fără să se gîndească, în vîltoarea unor evenimente absolut imaginare.

— Bravo, Aloyzas ! Am auzit că ai răvășit viesparul. Demult era timpul s-o facă cineva. Le-am spus-o tuturor și o mai spun și-acum. Era timpul !

— Personal, n-am auzit de nici un fel de viespar și de nimic asemănător. Vrînd să-l evite pe D., care se năpustise asupra lui, Aloyzas întoarse capul spre dreapta. Dar și celălalt o porni tot către dreapta. Avea albul ochiului congestionat, din pricina unui mic vas de sînge plesnit.

— Modestia îl înfrumusețează pe om. Le-ai trîntit note de doi — protejaților decanatului ! Bravo !

— Ce importanță are pe cine inviți să se prezinte pentru a doua oară ? Se vor prezenta încă o dată la examen și gata ! Aloyzas se întoarse cu fața spre stînga ca să scape de respirația grea și de stropii de salivă care o însoțeau. Însă gîtul scurt și roșu al colegului o luă tot înspre stînga.

— Asta poți să le-o spui altora, mie să nu-mi arunci praf în ochi. Ai făcut-o dinadins... dinadins le-ai dat protejaților conducerii cîte un bobîrnac ! Hehei, cîți ar fi vrut s-o facă ! Bravo, Aloyzas !

— Nu zău, oare așa să fie ? Nu mai știa cum să ocolească răsuflarea umedă și fierbinte. Regret, dacă știam... I-aș fi cruțat.

— Vai de mine, se poate ? ! Noi sîntem cu toții în admirația ta. Eu unul, cel puțin, în mod cît se poate de sincer. Nu cumva să te retragi de pe cîmpul de bătălie ! Ar fi

ruşinos, teribil de ruşinos ! Făcea impresia că micile vase de sînge din ochii lui continuau şi acum să plesnească, din cauza eforturului la care se expuneau pupilele, pentru a cuprinde în raza lor vizuală mai mult decît erau capabile să vadă. Ce, parcă tu nu ştiai că Aldona J. capătă numai cinci, indiferent de răspunsurile pe care le dă ?

— Păstrează-ţi calmul, colega. De data asta doiul din carnet i-a fost acordat pe merit.

— Cum să-mi păstrez calmul, cînd din pricina unor astfel de, iartă-mi expresia, mici tîrfe, ne pierdem autoritatea ? Uşor de spus, păstrează-ţi calmul ! Dar dacă eşti indulgent cu una sau alta dintre ele, gata, s-a terminat cu tine ! Şi, ca şi cum nu-i deajuns că eşti obligat să dai numai note de cinci, pe deasupra mai trebuie să suporţi şi tot felul de bîrfe. Întîi îşi ating scopul şi după aceea fac haz că eşti lipsit de caracter !

— Păi, nu mai fi lipsit de caracter, şi gata.

— În sfîrşit, iată că vorbim aceeaşi limbă ! Şi colegul D. izbucni în hohote de rîs, devenind de astă dată nu roşu, ci purpuriu cu reflexe albăstrii. Şi să nu îndrăzneşti să-mi spui că le-ai dat peste bot din întîmplare. Vai, Aloyzas, e cu putinţă să-ţi fie frică de mine ? Care sînt cu tot sufletul de partea ta ! Şi, ştii ceva ? Proştilor să le îndrugi minciunile astea, că adică nu ţi-ai dat seama ce faci — nu mie, care-s lup încercat, îmbătrînit în institut. Ai răvăşit viesparul, asta e ! Bravo, Aloyzas !

— Iartă-mă, dragul meu D., nu prea înţeleg : dumneata, personal, ce motiv ai să te bucuri că viesparul e răvăşit ?

— Eu ? Eu nu aspir să ajung om mare, cum şi-o doresc unii. Nu urmăresc nici un profit pentru mine personal. Eu sînt doar pentru sfînta dreptate ! Şi fruntea lui, presărată cu pori dilataţi, atinse încetişor, exact ca o cîrpă udă şi caldă, vîrful nasului lui Aloyzas.

— Dacă-i aşa, puteai să-ţi exprimi dragostea pentru sfînta dreptate într-un mod puţin mai rezervat. Făcu un pas în lături şi, supărat, îi întoarse spatele. Pentru că, sînt convins, eşti gata să mă trădezi chiar şi pentru o copeică, îndată ce ţi-ar oferi-o cineva, dragă D. Hai, du-te şi bate toba că Hubertavičius, vrînd să se răzbune pe cei de la catedră şi decanat, a trîntit la examen nişte biete studente.

— Cred că glumeşti. Nu zău, vorbeşti serios ?

— Absolut serios.

— Mă rog, dragoste cu sila nu se face. Mie nu-mi stă în fire, să ştii, să mă bag în sufletul cuiva, mai ales dacă am de-a face cu înfumuraţi ! Dar ia aminte, cînd peste puţină vreme vor începe să te hărţuiască pentru neobrăzarea ta, n-o să ridic nici un deget să-ţi vin în ajutor ! Maşina de călcat încinsă îl mai arse odată cu dogoarea ei şi se dădu la o parte, împreună cu întreaga sa viaţă lipsită de conţinut, indiferentă faţă de bine ca şi faţă de rău, faţă de oameni ca şi faţă de nenorocirile lor.

— Cei de felul dumitale se bucură de nenorocirea altora, rosti Aloyzas cu voce tare exact ceea ce gîndea în clipa aceea.

— Viteazule ! Ia te uită, unde era propovăduitorul dreptăţii ! Las' că o să vezi tu ce bine e cînd te-or strînge cu chinga ! ţipă scos din fire, undeva mai încolo, D.

Aloyzas bătu odată din picior şi D. alunecă pe pătratul neted al duşumelei, agitîndu-şi foarte caraghios mîinile. Aloyzas izbucni în hohote de rîs. Rîsul îi atenuă puţin durerea ascuţită de la lingurică — în fond fusese ameninţat fără echivoc ! Nu-şi mai auzise rîsul de multă vreme. Avea chiar impresia că, de-a lungul multor ani, nu făcuse altceva decît să stea mereu cu urechea la pîndă ascultînd şoapta lugubră a soţiei, visele şi delirurile ei, ce îl scufundau mereu şi mereu în coşmarul trăit cîndva, iar coşmarul acesta ajunsese să-l absoarbă şi pe el în aşa măsură, încît nu mai era în stare să deosebească ce anume e delir şi ce e realitate. Şi asta în timp ce peste tot în jurul nostru există viaţă, tam-tararam, există luptă, tararam-tam-tam ! Tu mă auzi, Lionge ?

Adorabila R. i se dăruise într-un mod atît de fermecător şi dezinteresat, încît Aloyzas avea toate motivele să spere că legătura lor, atît de prelungită, ca şi incapacitatea sau refuzul lor de a-şi uni vieţile şi a merge pe un drum comun, care să ducă spre un ţel unic, acelaşi pentru amîndoi, va avea un deznodămînt fericit. Dar, vai, un asemenea ţel unic pentru amîndoi nu exista — şi el şi ea îşi păzeau cu străşnicie ce îi aparţinea fiecăruia, fără intenţia de a face vreo concesie. Ceea ce se întîmplase atunci, înainte ca R. să-şi ia zborul la Moscova, a fost ca un curcubeu. În mod cu totul neaşteptat, curcubeul incendiase cerul şi la fel de neaşteptat se mistuise, — Aloyzas

n-a apucat nici măcar să desluşească cum se cuvine culorile palide ale acestuia. Să fie iarăşi un nou început — şi nu un sfîrşit ? se întrebase el. Un început încă mai nebulos şi mai contradictoriu, care va nimici temeliile vieţii ? Înnebunit de fericire, Aloyzas îşi desfăcuse larg de tot braţele, dar nu izbutise să îmbrăţişeze altceva decît scoica. Aceasta vuia misterios făcînd amintirile să reînvie. Dar ce pot să însemne, chiar şi cele mai încîntătoare amintiri, la lumina necruţătoare a zilei, în faţa unor imense depărtări şi a timpului ce zboară fără să ai puterea de a-l opri în loc ? Uneori îl copleşea mîndria — da, se comporta aşa cum se cade să se comporte un bărbat adevărat, însă de cele mai multe ori simţea un zbucium surd stîrnit de vuietul scoicii — misterios şi-atît de nepăsător faţă de toţi şi de toate.

Şi de ce, mă rog, ar trebui să se zbuciume ? Ce lucru imprevizibil, neaşteptat ar putea să i se întîmple ? Pe R. nu avea intenţia s-o fascineze, mai degrabă fusese el fascinat de ea. Şi chiar dacă nu se întîmplase aşa, oricum, din cauza ei a fost rupt de mersul obişnuit al zilelor, ca şi de concepţia sa, de asemeni obişnuită, referitoare la propriile-i îndatoriri. El personal ţinea minte asta foarte bine — nu-i promisese absolut nimic. S-au împrietenit, dar nici unul din ei nu şi-a luat asupra sa vreo obligaţie anume. Era oare de presupus că ea, după ce-o să se mai dezmeticească puţin, o să pretindă ceea ce urmărise din capul locului să obţină ? Dar timpul trecea şi R. nu dădea nici un semn de viaţă. Să-l fi uitat ? Să fi uitat cum se topea de plăcere cînd o îmbrăţişa ? ! Lui R. nu-i plăcea să scrie scrisori — i-a vorbit despre asta în cîteva rînduri — şi de aceea, tot cerul pe care la plecare îl luase cu ea, atîrna acum deasupra capului lui Aloyzas, ca o uriaşă scrisoare cu plicul nedesfăcut. Dor, dispreţ, avalanşă de reproşuri — cîte nu mai conţinea scrisoarea aceasta imaginară ? Enigmaticele intenţii ale lui R. îi amărau lui Aloyzas mai ales nopţile, cînd nu-i mai puteau veni în ajutor gîndurile şi treburile de peste zi. Şi atunci se agăţa de cuvintele ei de bun-rămas, încerca să le încălzească cu răsuflarea şi buzele sale, ca pe un fruct scos din frigider. Dar fructul nu mai avea aroma livezii — mirosea a gheaţă şi chimicale, deşi, rostite de ea, aceleaşi cuvinte avuseseră un sens sacru. *I love you !* Te iubesc ! Vreau să fiu a ta — nu a altuia ! Şi-ţi aparţin numai ţie, cu trup şi suflet ! Însă toc-

mai asta nu reușea el să audă. Ambalajul lingvistic străin îi sfărîma pur și simplu dinții.

Întîi a pus la îndoială sinceritatea lui R., și abia după aceea, mai tîrziu, a început Aloyzas să se îndoiască și de propriile sale simțăminte. La drept vorbind, nu știa ce anume îl făcea să sufere mai mult : faptul că ea dispăruse, fugise din preajma lui, sau faptul că R. nu mai avea nevoie de el ? Ambele, și unul și celălalt, îi lezau ambiția, îl dureau. El, Aloyzas Hubertavičius, să apară în rolul bărbatului umilit, a cărui dragoste fusese respinsă ? Fleacuri ! Să mori de rîs, nu alta ! Las' că facem noi cîte un duș rece în fiecare dimineață, completăm exercițiile de înviorare cu cîteva minute de alergare în plus, și ne revenim la normal, după care începem din nou să vedem, în locul norilor apăsători de pîclă, situația așa cum se prezintă ea în realitate. Însă nici mintea lucidă, nici exercițiile sportive suplimentare nu i-au fost de nici un folos, dimpotrivă, simțămîntul vinovăției sale se accentua tot mai mult. Da, el, el personal se dovedise nepregătit pentru a răspunde la acea frază sacră, cu una la fel de sacră. Ba mai mult, chiar în ajunul nopții pe care au petrecut-o împreună, el luase hotărîrea să se despartă de R. pentru totdeauna. O admirase foarte multă vreme așa cum admiri o floare — petalele viu colorate, parfumul acesteia ! — chiar dacă ea, se știe doar, nu crescuse, în nici un caz, într-o seră. Dar în momentul în care R. și-a scos masca aceea de neseriozitate și i-a arătat o altă față a sa — reală sau tot una falsă, cine poate ști ? — brusc, l-a cuprins teama. Nu atît de ea, nu, mai degrabă îi era teamă pentru lumea pe care el visa să și-o făurească. În caz contrar, dacă s-ar fi decis totuși s-o păstreze, ar fi încercat cel puțin să-i smulgă de pe buzele pe care și le mușca originalul — și nu duplicatul englezesc. Căci, pînă și ceea ce îl impresiona la ea — înduioșătoarea goană după bani, zbuciumul ei din pricina strungăreței — în taină, îl stînjenea. Evident, lui Aloyzas nu i-a fost deloc ușor să-și recunoască nestatornicia. La fel de greu, de altfel, ca și vinovăția. Însă trebuia să termine odată cu ipocrizia. Că doar nimeni nu începe să construiască ceva pe un fundament fisurat ! ? Da, însă totodată își dădea seama că nu va fi în stare, așa, de unul singur, să se descotorosească de ea. Pentru că nu-și mai aparținea în întregime sieși.

— Toți experții iau acum cu asalt Moscova. Nu crezi c-ar fi bine să te duci să vezi și tu Goya ? îl întrebase odată Gertruda, calm, și fără urmă de insinuare.

Aloyzas, care nu venise cu o treabă anume, ci doar să-i facă o scurtă vizită, descoperise în mod cu totul surprinzător o serie de urme ale lui R., bine conservate pentru a rezista multă vreme. Aici, ea mai rămăsese încă, cea pe care o pierduse. Scăpărările minioase ale ochilor ei, cînd vroia să placă cuiva. Pauzele ei pline de gravitate. Posibilitatea de a o revedea, fără să se umilească, îl străpungea cu săgeata de foc a bucuriei. Aloyzas își bea caieaua și transpira de parcă își pusese deja paltonul și pălăria pe el și era gata s-o pornească la drum.

— Da, au început să se agite toți filistinii. Nu știu. S-ar putea, spuse el cu jumătate de gură.

Vierme, moluscă, meduză mizerabilă, se ocăra Aloyzas în drum spre Moscova, ba chiar și după ce ajunsese deja în capitală. Printre chipurile fioroase ale lui Goya îi apărea mereu chipul angelic al lui R., zîmbetul ei triumfător. În „Maja nudă" văzu strălucind o altă nuditate, cea pe care el nu apucase s-o privească cu atenție, dar o simțise în permanență ca pe o flacără îndepărtîndu-se — trupul de neuitat al lui R. Imaginea aceasta a propriei sale persoane îl indignase, bineînțeles, în mod iremediabil. Da, e cît se poate de clar : R. îl distrugea — pe el și vocația lui. Neasemuita bucurie pe care o încercase contemplînd pînzele originale ale lui Goya, și nu niște copii după acestea, fusese vulgarizată de o sexualitate josnică. În loc să-și simtă spiritul cuprins de entuziasm, se lăsase tîrît în noroi, ah, trebuie să plece de aici fără întîrziere. Această prelungită luptă ce se dădea în sufletul său, îl adusese în fața unei construcții din lemn, lungă, cu colonete și cornișe cu înfloriturl, care se înălța pe o străduță liniștită. Din cînd în cînd se auzea huruitul tramvaielor, sporind și mai mult parcă senzația de liniște, ba chiar de adormire din jur. Casa, cu o curte mare — casă de negustor tipică începutului de veac — nu răspîndea nici un fel de zgomote și nici luminată nu era. În răstimpuri ieșea dinăuntru cîte un bărbat încotoșmănat în haine groase, făcînd să răsune foșnetul ușor al pașilor săi pe sub teii iernatici, despuiați... Cînd a simțit că nu mai poate suporta să zacă pe sub ferestre, s-a hotărît să intre înăuntru. O scară de lemn, înnegrită și mîncată de cari, ducea la etaj. Pe cori-

dorul cu lumină difuză şi un preş uzat aşternut pe jos, mirosea a rufe muiate, a blinele arse la prăjit şi a liliac — probabil, adus de undeva din Sud. Da, prin alte părţi înflorea deja liliacul, pe cînd aici, pe acoperişurile şi balustradele caselor mai stăruia încă un strat de zăpadă afînată. R. nu locuia singură în odaie — ci cu o buriată [1], o tînără cu pometii ieşiţi în afară, rumeni ca merele antonovka [2] bine coapte, şi cu nişte ochi negri ce străluceau prin crăpăturile lor foarte înguste pline de vioiciune. În aceştia se aprinseseră pe dată licăriri jucăuşe, prieteneşti. După ce a strîns cu o mînuţă puternică degetele oaspetelui, ea s-a furişat afară din odaie, fără zgomot — păşea pe vîrfuri, ridicîndu-şi sus de tot picioruşele cu şosete înflorate de lînă.

— Aşa-i obiceiul aici.

Ce obicei mai e şi ăsta ? Să dispari dacă vecina ta e vizitată de un admirator ? Interesant, şi oare deseori e nevoită simpatica buriată să dispară din odaie ? Ar fi vrut s-o întrebe şi s-o tot întrebe, îl împiedica însă înfăţişarea vrednică de milă a lui R. Ambianţa de aici nu-i era propice, nu se potrivea cu tabloul splendid pe care el îl tot contemplase de la depărtare vreme de trei luni, înălţîndu-l mereu deasupra cenuşiului vieţii de zi cu zi. Pe frigider trona silueta unui ceainic şi se tăvălea o coajă de brînză, dar astea nu erau decît mici pete pe chipul luminos, fără îndoială încă luminos, al lui R. Adevărat, în vîltoarea milioanelor şi milioanelor de moscoviţi, chipul ei se înceţoşase întrucîtva. Părul nu mai avea luciul de odinioară — cînd îşi scutura capul, după obicei, părea veştejit, sub apăsarea căciuliţei de iarnă. Şi nici scînteietoare ca altădată nu mai era, ca şi cum pîcla iernii de afară, prelingîndu-se picătură cu picătură prin ferestre, ar fi învăluit-o în cenuşiul ei.

— Recunoaşte că nu-ţi prea place aici la noi, nu-i aşa ?

Ai fi zis că un cal nărăvaş o izbise drept în obraz cu copita, atît de vizibilă îi era strungăreaţa — nici gînd să dispară, dimpotrivă, părea că avea să se întipărească nu numai pe înfăţişarea exterioară, ci şi pe fondul lăuntric al fetei. Ea i-a povestit cît de greu se deplasează pînă la institut : cu tramvaiul, pe urmă cu metroul şi, în sfîrşit,

---

[1] Buriaţi — locuitorii din Republica Socialistă Autonomă Buriato-Mongolă.

[2] Varietate de mere de toamnă.

cu autobuzul. Dimineţile, abia izbuteşte să se îngrămădească în autobuzul care la ora aceea vine ticsit pînă la refuz, noroc că la întoarcere e ceva mai uşor. Dar, după ce-ai zăcut atîtea ceasuri la bibliotecă şi te-ai înghesuit pe la cozile din magazine, cu greu îţi mai poţi face timp, şi nici putere nu mai ai, să mergi, de pildă, la un teatru. Coafat, manichiură — toate cer timp, dragul meu ! În timp ce stăteau de vorbă la masa încărcată cu cărţi, caiete, lucru de mînă, îşi făcuse apariţia îngrijitoarea, avînd cu ea găleata şi peria.

— Madama Maşa — ea e cerberul moralităţii noastre ! i-a şoptit R.

Madama Maşa cotrobăise puţin cu peria întîi sub un divan, apoi sub celălalt, de parc-ar fi vrut să alunge un motan pitit acolo. Îi măsurase — şi pe fată şi pe prietenul ei — cu o privire iscoditoare, severă şi ieşise val vîrtej, fără să tragă uşa după ea.

— Nu vrei să bei un ceai cu noi, madama Maşa ? a strigat R. în urma ei. L-ai cunoaşte pe prietenul meu.

— Prieteni şi iar prieteni — toţi, hai ? Da' bărbaţii, bărbaţii unde-s ? Bărbaţi nu mai sînt. Cei adevăraţi s-au prăpădit în război. Numai muieri peste tot ! bombănea bătrîna posacă, pentru care războiul, pe semne, încă nu luase sfîrşit. Şi copiii, cine o să-i nască, cine o să-i crească ?

— Vine ea vremea şi o să-i naştem, ba o să-i şi creştem tot noi, madama Maşa.

— Să nu te superi, porumbiţa mea, da nici tu, nici prietenul tău nu prea semănaţi cu ăi de s-apucă să facă copii ! se auzise de după uşă.

— Poate vrei să-ţi dovedesc pe concret ? i-o întorsese R. zîmbind cu dispreţ, însă fără a-şi ascunde amărăciunea, şi Aloyzas simţise cum i se strînge inima, ca atunci la Vilnius, cînd îi mărturisise în ce mod îşi realizează veniturile suplimentare. Întinsese mîna s-o mîngîie tandru, dar ea, crezînd probabil că va începe s-o agaseze, se dăduse la o parte.

— Nu ne-am mai văzut de trei luni. M-am dezobişnuit de tine, Aloyzas. Acum nu mai ştiu cine eşti tu — şi cine sînt eu.

Supărat, Aloyzas obiectase : în ceea ce îl privea pe dînsul — nimic nu s-a schimbat.

— Așa, să fie, oare ? Nu prea cred că ești sincer, amice.

Îl mîhnise, mai mult decît cuvintele neplăcute, tonul ei. Plin de indiferență, parcă aprecia cu răceală distanța la care se aflau acum unul față de celălalt. Cu un astfel de ton nu-ți vine greu să-i arunci omului verde în față orice, sau să citești sentința de condamnare la moarte a unui nevinovat.

Nici unul dintre noi doi nu mai este la fel ca altădată. Nu la asta se referise, el intenționa să biruie dintr-un salt timpul, care se așezase între ei, îndepărtîndu-i. Noaptea aceea unică n-o putea nimeni contesta — nici chiar R. ! — dar parcă asta era o dovadă ? Mai degrabă părea să fie un rug în care se mistuiseră toate faptele adunate cu rîvnă și răbdare laolaltă. Acum, peste cenușa rece a acestui rug se așterneau fulgi de zăpadă.

— Crezi că aș mai fi venit eu, dacă...

— Să-i fim recunoscători maestrului Goya !

În ce stare de spirit se afla acum — nu mai era un mister. Brazda dreaptă, pe care-o trăsese de-a lungul vieții sale, n-a reușit să i-o mute din loc nici chiar viltoarea simțămintelor, deși, într-adevăr, aceasta încetinise zdravăn ritmul arăturilor. Remușcările, dorința de a pătrunde în universul zăvorît al altui om erau în contradicție nu numai cu egoismul, care-i fusese insuflat ani și ani în șir, ci și cu încercările stăruitoare ale rațiunii, potrivit căreia, în orice situație trebuie să te ridici deasupra relațiilor, atît de confuze, dintre bărbat și femeie. Căci, odată împotmolit în ele, ca în niște cîlți, vei începe să-ți irosești forțele proprii nu în numele unei idei și nu pentru a-ți atinge țelul propus, ci doar pentru clarificarea acestor relații. În ceea ce-l privea, s-a temut întotdeauna de pornirile oarbe, de nestăpînit, și le-a evitat, deși n-a uitat nici o clipă de obligația luată voluntar asupra sa, dar, evident, în mare parte și impusă — dacă n-ar fi fost așa, parcă mai zăcea el atîta în cămăruța asta neprietenoasă de cămin, sau mai stătea să se întrebe, numărîndu-și bătăile puternice ale inimii, de ce a tărăgănat totul vreme de trei luni de zile ? Și, totuși, nici chiar în privința aceasta Aloyzas nu era pe deplin convins : dar dacă atitudinea lui era condiționată de apropierea lui R., de dorința să-i atingă din nou pielea uimitor de albă, să se desfete admirîndu-i trupul, ca atunci cînd admiri transparența unui porțelan

foarte prețios, a cărui valoare n-o pot aprecia decît experții.

Nu știa cu destulă certitudine ce devenise R. în prezent. Dar putea, firește, bănui că pentru rolul său anterior, scena — o alta, mult prea mare acum, — nu-i mai este pe plac, pentru că o împiedică să mai fie axa de rotație a planetei, chiar și a uneia minuscule. La Vilnius R. era o persoană cunoscută, silueta ei frumoasă se înscria imediat în sfera altor siluete cunoscute, atrăgînd asupra sa atenția generală. Acolo scînteia și ea, dar totodată reflecta strălucirea celorlalți aștri, fără a se gîndi întotdeauna cîtă lumină anume absoarbe și cîtă răspîndește. Pe cînd în imensa Moscovă, izbită neîncetat de valuri omenești, ea devenise doar un fir de nisip rostogolit de colo-colo de ape. Răsfățată de atenția tuturor, stimată pentru frumusețea și talentele ei — și mai ales pentru că participa la octetul universității — R. se trezise deodată în pielea unei aspirante de rînd. Ar fi trebuit deci să-i farmece din nou pe toți cei din jur, să-și dovedească istețimea minții și profesionalismul său, ceea ce nu era deloc o treabă simplă într-un mediu complet străin. Iar, în plus, o mai împiedica și insuficienta cunoaștere atît a limbii engleze, cît și a celei ruse. Faptul că era nevoită să locuiască într-o cameră comună, să audă veșnica bombăneală indolentă a madamei Maşa, apărătoarea moralității, o deprimau de asemenea. Cînd puternicele reflectoare și-au încrucișat fasciculele de lumină pe micuța-i siluetă, înlăuntrul lui R. s-a frînt ceva. Trasă la față, dezorientată, ea s-a izolat închizîndu-se în sine. Se prea poate ca schimbarea să fie spre binele ei, dacă nu cumva se va prăbuși sub povara ce devenea tot mai apăsătoare. Aloyzas nu se putuse hotărî să afle ce locușor anume ocupă el în acest crispat univers lăuntric al lui R. Îi e silă de mine ? Mă suportă, convinsă fiind că n-o să rămîn prea mult aici ? I-ar fi fost cu neputință să spună, de pildă, dacă atunci cînd l-a văzut ea se bucurase sau nu. Primele impresii au fost umbrite de modul de viață al căminului.

— Să-ți fac un ceai ? Din păcate, n-am cu ce să te tratez. Abia peste o săptămînă, nu mai devreme, o să mă îmbogățesc. La Moscova banii se topesc cît ai clipi. Nu știu nici eu pe ce îi cheltuiesc. Știu doar că zilnic sînt nevoită să-mi cumpăr ciorapi.

În timp ce se autoironiza că e mînă-spartă, cotrobăia prin frigider. Glasul ei răguşit nu părea să fi dezvăluit nici un mister.

— Nu te teme, nu murim noi de foame ! Colega mea a primit din Buriatia un peşte uriaş. Dar mai mult chiar decît nemaipomenitul peşte, ei îi place slănina lituaniană afumată. Aşa încît, în felul acesta, vom avea un meniu variat.

— Nu ! Şi Aloyzas se ridicase plin de hotărîre. Avea impresia că, în sfîrşit, dezlegase una dintre enigmele lui R. Lipsită fiind de un venit suplimentar, nu mai putea trăi în prezent aşa cum era obişnuită, şi de aceea se dispreţuia. Mergem amîndoi la restaurant. Am auzit vorbindu-se mult de „Aragvi" dar n-am avut încă prilejul să trec pe acolo.

— Vai de mine, dar nu sînt deloc aranjată. Părul mi-e murdar, — se fandosea ea, însă ochii i se înveseliră şi glasul se înviorase de o bucurie demult uitată. Părea că, împreună cu capoţelul pe care şi-l lepădase, căzuse, făcîndu-se ţăndări, şi carcasa cenuşie de pe ea.

Din încăperea alăturată, unde era duşul, se auzeau foşnete şi plescăituri, care dădeau impresia că R. se străduie să iasă dintr-o văgăună întunecată, către lumina ei dintotdeauna.

— Nu-i aşa că ţi-a plăcut micuţa mea buriată ? Un copil al naturii teribil de naiv. Ai observat ce dinţi sănătoşi are ? ciripea cu însufleţire R. sprijinindu-se cu o mînă de balustrada scării, în vreme ce pe cealaltă i-o încredinţase lui.

El, bineînţeles, nu băgase de seamă, era total absorbit de ea, de surprinzătoarea ei ofilire şi la fel de surprinzătoarea ei renaştere. Nu reţinuse decît merele din obrajii fetei şi frumoasele ei şosete înflorate — atît.

— Nişte dinţişori extraordinari. Perle, nu alta ! Încîntării ei i se adăuga, evident, şi invidia. În Occident şi-ar putea cîştiga fără nici o dificultate existenţa făcînd reclame pentru pastă de dinţi sau proteze dentare !

— De acord, mîine o s-o studiez cu mai multă atenţie, spuse Aloyzas surîzînd.

— Ai grijă, totuşi, să nu-i rezervi prea multă atenţie ! l-a ameninţat R. cu degeţelul, deplasîndu-se cu multă

ușurință parcă în zbor în zilele lor de odinioară. Vai, cît mă bucur că ai venit !

Cuvintele mult așteptate — *„Vai, cît mă bucur că ai venit !"* au răsunat pentru a doua oară exact în clipa cînd intraseră deja în lumea și sub pavăza belșugului și veseliei sudice. Oameni frumoși, îmbrăcați sărbătorește, tăvi care se încovoiau sub greutatea mîncărurilor și a băuturilor, mireasma apetisantă de ierburi aromatice și vinuri...

În restaurant R. se lăsă în voia unui calm sublim, părea o floare cu petalele albe, desfăcută sub un soare după care tînjise îndelung. Aidoma țăpușelor, pe care sfîrîise pînă adineaori, pe mangalul încins, șașlîcul, se implîntau în ea privirile învăpăiate ale celor din jur. Însă atenția nesătulă a bărbaților n-o stînjenea și n-o mira deloc. Surîdea bucuroasă scuturîndu-și părul de stropii umezelii de afară. Datorită chipului ei uscățiv plin de vioiciune, datorită ochilor albaștri scînteietori, interiorul, decorat în tonuri întunecate, deveni dintr-o dată luminos, iar bolțile scunde și greoaie, spațioase. Nici n-au apucat să se încălzească puțin — abia se așezaseră la o măsuță — că apăru pe masa lor, parcă plutind, o sticlă de șampanie pe care n-o comandaseră. Chipul lui Aloyzas deveni sumbru. R. însă îl sfătui în șoaptă să nu facă scandal, nu se cuvine să-i jignească pe sudici, mai bine să le răspundă în același mod. Așa că trimise și el o sticlă de șampanie în colțul unde stăteau complotiștii, cîțiva bărbați ce le zîmbeau prietenoși. Urmă propunerea de a-și apropia masa de a celorlalți.

— Vai, cît mă bucur că ai venit, rosti iarăși R., ignorînd ambianța ispititoare și lipindu-se de el cu obrazul delicat, încins de vin și de atenția generală.

Aloyzas arunca din cînd în cînd în jurul lui priviri pline de mîndrie, ca unul ce fusese cu generozitate ales, dintre mulți alții, probabil mai frumoși, mai cutezători și mai bogați decît el. Înțelegea că nu are nici un merit în asta. Farmecul lui R. își trimitea reflexele și asupra lui. Acum, bretonul vaporos, galben ca paiul, se legăna din nou pe fruntea ei minunată, ca și cum n-ar fi existat nici balustrada de la cămin mîncată de cari, nici interminabila săptămînă pînă la primirea bursei și nici singurătatea unei femei frumoase care nu era obișnuită să zacă între patru pereți. Ar fi fost cu neputință să găsești în tot restaurantul și, posibil, chiar în toată acea uriașă Moscovă

— în care începea jumătate de univers — o alta pe care s-o poți compara cu ea, după cum era greu să presupui că ar exista altul care să-l egaleze în vreun fel pe el, pe Aloyzas.

— *I love you !* îl salută R. a doua zi făcîndu-i cu mîna, dar abia după ce ajunse acasă, fraza englezească, împlîntată pînă în adînc, își scoase la suprafață vîrful ascuțit al aschiei.

Sintagma aceasta banală îi reaminti iarăși lui Aloyzas exact ceea ce ar fi vrut să uite — silueta cenușie profilată pe fundalul cenușiu al căminului — și chipul lui R. care înflorise la restaurant datorită atenției bărbaților turmentați din jur. Iar gestul său plin de devotament — la plecare i-a lăsat o mie de ruble pentru pardesiu ! — aici, sub soarele sărac din Vilnius, nu i se mai păru generos, ci mai degrabă — un onorariu pentru ceva.

L-o fi iubind oare ? Nu reușise să afle nici atunci și nici cînd s-a dus s-o viziteze a doua oară. S-a izbit ca într-o armură de glasul ei, de ochii care, deși păreau să-i cunoască pînă și gîndurile, nu-i mărturiseau nimic sincer, sau, cine știe ? poate că nici nu tăinuiau nimic.

— Știu, ți-e silă să urci scara de la cămin, să te furișezi pe lîngă madama Mașa. Ei haide, spune-mi, cînd o să începi să mă și blestemi ?

Era măcinată de ciudă, o ciudă absurdă împotriva lui, împotriva ei înșăși, ba uneori și fără a viza pe cineva concret. Cîteodată, cuprinsă de un dispreț suveran față de greutățile serioase, reale, fata asta se aprindea dintr-un fleac. Aloyzas bănuia că o nemulțumește și tema sa de candidatură, și conducătorul științific, ba chiar și institutul, unde își făceau stagiul specialiști din cîteva țări străine, — deși ea nega acest lucru.

Ca și mai înainte, îi îngăduia lui Aloyzas să fie apărătorul ei și organizatorul suprem, ori de cîte ori ieșeau în oraș. Hoinărind în jurul bisericuțelor simpatice și neîngrijite, care în timp ce își mai așteptau vechile căciuli de aur atrăgeau turiști din toată lumea, R. reînvia. Străvechile bisericuțe îi readuceau, probabil, în memorie trecutul : petele de lumină ale soarelui jucînd pe zidurile de piatră cioplită — undeva pe vreo străduță îngustă — cîrdurile de porumbei filfiindu-și alene aripile... Se înseninа și reînvia în restaurant cînd chelnerii umblau forfota în jurul lor, iar orchestra cînta asurzitor. Nemulțumirea ei

însă nu se risipea niciodată definitiv — se îndepărta doar tîrîndu-se într-un ungher ascuns al sufletului, de unde își făcea simțită existența printr-un oftat, o vorbă răutăcioasă sau o privire distrată care părea să caute ceva.

— Ah, nu mă întreba nimic. Nu-mi strica buna dispoziție.

Și Aloyzas se străduia să nu i-o strice. Să nu se supere cînd la masa lor luau loc oameni străini, propunîndu-le insistent să-i cinstească cu ceva. Sau să se tîrască în urma unor tineri dubioși prin subsoluri și șoproane, pentru a viziona capodopere dubioase. Fel de fel de pseudogenii, de meseriași înfumurați, sau speculanți de icoane. Una din aceste icoane R. a vrut neapărat să și-o cumpere.

— Asta, dacă nu mă înșel, e din secolul XVII. Hai s-o cumpărăm !

— Nu, nu te înșeli, însă icoana este furată. Crezi că, dacă n-ar fi furată, ar sta cineva s-o vîndă aici, sub streașina porții ?

— Ah, Aloyzas, tu nu știi să trăiești. Nu știi și n-ai să înveți niciodată ! Ochii îi scăpărau plini de dispreț, strungărețea, știrbindu-i zîmbetul, se căsca gata-gata parcă să-l muște, astfel ca, pe obrazul de provincial cinstit, să se imprime pentru totdeauna stigmatul mediocrității și al lașității.

Aloyzas se năpusti afară de sub poarta aceea și sări din mers în tramvaiul ce trecea huruind chiar pe alături.

— Ce, vroiai să mă lași acolo ? Respirînd precipitat ea se agăță de umărul lui, vagonul gol o zvîrlea cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

Aloyzas nu-i răspunse — simțea cît de îndîrjită e împotriva lui, fapt care, la Vilnius, l-ar fi făcut să-și iasă din sărite. În adevăr, n-ar fi luat pentru nimic în lume un lucru de furat, și totuși adineaori, sub poarta aceea cu streașină, se învîrtise și el, respirase și el aerul îmbîcsit de acolo. Clocotea de mînie, își zicea că e un ticălos și i se părea că seamănă cu un bețivan sadea, gata să se înece în balta cu alcool. Îndîrjirea ei, care-l indignase, îi făcea greață, însă totodată și plăcere, ca atunci cînd îți rupi cu unghia o crustă ce-ți produce mîncărime.

— Sînt o nulitate, sînt dezgustătoare, știu, nu e nevoie să mi-o spui. Pe cîtă vreme tu — ești un nobil cavaler ! Mă ierți, cavalere ?

Şi cavalerul, ce era să facă, a iertat-o. Iar în noaptea petrecută la cămin, a trăit momente de extaz, cu care nu mai spera să se întîlnească vreodată. Simţindu-se vinovată, R. se grăbi să rupă zăgazurile celor mai limpezi izvoare ale fiinţei sale, să se înalţe deasupra tuturor neînţelegerilor şi conflictelor, deasupra noroiului care-i pîndeşte, în egală măsură, pe cei cinstiţi ca şi pe cei necinstiţi.

Înainte de plecare, Aloyzas strecură dedesubtul uneia dintre cărţi cîteva hîrtii de o sută. Se vede că îmi cumpăr dragostea, se gîndea el posomorît, aşa cum stătea lungit în fotoliul avionului, plătesc pentru fiecare mîngîiere. Aceste necruţătoare presupuneri se izbeau ca într-un zid de principiile lui de neclintit, de intenţiile lui foarte serioase şi cu toate acestea îl torturau în asemenea hal încît se părea că un călău experimentat îi jupoaie pielea de pe frunte. Nimic nu era în stare să-l izbăvească de suferinţă, nici raţiunea, nici autodisciplina — numai ea, R., cînd veselă, agreabilă, cînd morocănoasă, plină de capricii. Aşa că nu era deloc simplu s-o viziteze, or, scrisori ea nu scria, şi la urma urmei tot n-ar fi crezut o iotă din ce i-ar fi scris. O scrisoare uriaşă, cu plicul desfăcut acum, îi atîrna deasupra capului — acoperind tot cerul — încă de atunci, din prima zi a plecării ei.

...De astă dată micuţa buriată ciripea întruna, o clipă nu-i tăcea guriţa. În adevăr — ce dinţi minunaţi, se mira Aloyzas, unul ca unul şi albi, de parcă acum un minut şi-i lustruise cu cretă. Fără îndoială că în apropierea ei R. se necăjeşte din pricina strungăreţei mai des decît ar trebui. Fata se străduia să-l întreţină pe musafir, care, făcîndu-şi apariţia la Moscova fără să se anunţe, n-o găsise acasă pe R. ; deşi o refuzase în fel şi chip, ea se repezi totuşi să-l trateze cu ceai tibetan, zîmbindu-i plină de bunăvoinţă cu ochii ce licăreau prin micile lor crăpături şi cu dinţişorii orbitori de albi. În munţi îşi culege singură ierburile, a învăţat să le cunoască de la un unchi, fost călugăr budist. Bătrînul lama posedă vechea scriere rapidă mongolă, care nu e cu nimic mai prejos de stenografia europeană ! Să vă arăt ? Şi cît ai clipi fata înşiră cîteva mici coloane de sus în jos. Ceasul ticăia tot mai grăbit, paşii lui R. nu se auzeau şi buriata nu ştia ce-ar mai putea face ca să-l reţină pe musafir. O clipă doar, şi o să-i arate şi nişte diapozitive color ! Imediat aduse tîrîş,

din odaia alăturată, aparatul de proiecție și agață un cerceaf pe perete. Defileuri, ruinele unei mînăstiri, animale nemaivăzute cu părul foarte lung. Interesant, pitoresc, dar deasupra acestor stranii privelişti exotice mereu apărea R., surîsul ei amăgitor.

— Mai staţi un minut, acuşi trebuie să sosească ! Şi fata, cînd auzi ţăcănitul cu care îşi închise el servieta, îşi aşează cu un aer rugător mîinile pe piept. Încetase şi huruitul tramvaielor. S-ar fi putut crede că se înţeleseseră amîndouă.

R. se strecură pe uşă cam pe la miezul nopţii, cu pantofii în mînă şi zîmbetul pe buze. Dădu nas în nas cu el. Într-o clipă, vioiciunea de pe faţa-i îmbujorată se topi fără urmă.

— Tu ? Nu te aşteptam. Mirosul de alcool birui aroma ceaiului tibetan.

— Văd. Aloyzas se stăpîni, era cît pe-aci să-i ardă o palmă.

— Controlul proprietăţii ?

Trezită brusc din ameţeala băuturii şi recăpătîndu-şi stăpînirea de sine, R. îl întrebă dacă cinase. Şi în timp ce buriata dădea afirmativ din cap — da, o, da ! — se apucă să povestească cum se ambalase într-o istorie penibilă. Tocmai cînd traversa strada Gorki, fusese din întîmplare martora unui accident. Un autobuz a strivit sub roţile lui o femeie — trecuse în goană pe roşu dintr-o parte în alta a străzii. S-a presupus că a fost sinucidere. Pe ea însă a impresionat-o puternic întîmplarea şi interogatoriul. Întorcîndu-se de la miliţie, a intrat în restaurantul gării Bielorusskaia şi a dat pe gît un pahar de vin.

— Ce vrei, ăsta nu-i Vilniusul, e un oraş mare, spuse R., şi el rămase stupefiat, mai mult chiar decît aşteptarea istovitoare şi apariţia ei la miezul nopţii, îl ului uşurinţa cu care se lepădă ea de trecutul lor comun. Căci Vilniusul însemna pentru ei nesfîrşitele hoinăreli pe ulicioarele oraşului vechi, unde vorbeau englezeşte, însemna idealurile şi speranţele lor.

Cînd buriata se pregăti să iasă din odaie cu perna în braţe, Aloyzas protestă. Se culcă pe duşumea, lîngă prag, cu senzaţia că cineva îi răzuie cu un cuţit bont faţa şi pieptul. Şoapta insinuantă, vinovată a lui R., nu-i domolea durerea. Nu-i răspundea. Foarte curînd o auzi sforăind uşor. Adormise. Pentru că băuse, avea respiraţia precipitată,

șuierătoare și nu se trezi cînd el, găsindu-și pe dibuite pantofii, ieși pe furiș în coridor. Pe scara de lemn, penibil de scîrțiitoare, îl ajunse din urmă buriata :

— Ce să-i transmit ? Nu plecați așa, fără să-i spuneți o vorbă. Asta-i îngrozitor, e ca și cum i-ai da omului o lovitură de moarte.

— Transmite-i... transmite-i... I se făcu milă de fata aceasta bună la suflet. N-am să mai pun piciorul aici, dacă nu vine ea fără întîrziere... la Vilnius.

Și o luă la goană.

După aceea, fie că amenințarea a avut efect, fie că R. s-a năpustit pe urmele lui stîrnită fiind de insulta primită, fapt e că foarte curînd ea își făcu apariția. Numai pentru atît și Aloyzas ar fi fost gata să-i ierte multe, să închidă ochii, uitînd de faptul că își trădează astfel propriul său credo, acela de a nu face nimănui nici o concesie. Totuși, la Vilnius relațiile lor n-au avut o evoluție mai bună decît la Moscova. Întrevederea de aici era mereu umbrită de amărăciunea întîlnirilor anterioare și în special a ultimei dintre ele. Se mai aflau încă amîndoi sub impresia acelui miez de noapte plin de neliniști de la Moscova, și totuși, fiind din nou împreună, n-au încercat să-i deslușească substratul, de teamă să nu complice lucrurile și mai mult. Chiar și în cazul în care R. și-ar fi dat toată silința, ea n-ar mai fi fost capabilă acum să se familiarizeze din nou cu viața de care se dezobișnuise, să se contopească cu niște amintiri ce o înduioșau, adevărat, dar încetaseră s-o mai entuziasmeze. Arbuștii și copacii de prin parcuri crescuseră, cvartalele de blocuri cu multe etaje se înălțau pretutindeni și un nou val de tineret izbea cu putere de torent străduțele vechiului oraș. Însă, în jurul căpșorului blond al lui R. aerul nu se mai învolbura și trecătorii nu mai șușoteau, cînd o vedeau că apare. În piața din fața castelului i-a ajuns din urmă un cuplu de culoarea ciocolatei, un bărbat și o femeie. Iată cine erau examinați acum cu o atenție plină de încordare ! Un bărbat cu pălărie de pai, o grăsană tînără cu două sacoșe enorme în mînă — și gloata de copii se luă după ei fără a-și ascunde încîntarea.

— Un sat — asta e, un sat mare, o auzi Aloyzas șoptind. Trăiesc la capătul lumii. N-au văzut de cînd sînt negri ! *Do you understand me* ?[1]

[1] Înțelegi ce spun ? (lb. engleză).

— *I understood everything you said*[1]. Aloyzas i-ar fi putut răspunde ceva sarcastic, dar nu mai vru s-o enerveze — și așa era supărată deja.

Hoinăreau prin oraș căutînd ceva care nu mai exista, sau mai degrabă nu mai existau ei, cei de odinioară. Cele cîteva fraze spuse din obișnuință în englezește, nu făceau decît să sublinieze înstrăinarea lui R. Și, ca din întîmplare, ea începu să vorbească de întoarcerea sa la Moscova. Vrei, nu vrei, pașii te poartă spre locuri străine, chiar dacă acestea sînt doar provizorii, dintr-o dată capătă importanță referatul colegei buriate, ți se face dor de bombăneala madamei Mașa.

— Nu vrei s-o fericești pe Gertruda făcîndu-i o vizită?

Aloyzas avea nevoie de un sprijin și, așa cum bănuise, îl găsi sub acoperișul sorei sale. Atitudinea binevoitoare a Gertrudei sparse gheața așternută între cele două maluri — cel de ieri și cel de azi. Timp de o oră-două R. păru să aparțină vechiului oraș, modului de viață lent al acestuia. Aspiranta renumitului institut moscovit s-a bucurat din partea Gertrudei de o primire cu mult mai bună decît absolventa de odinioară a facultății. Discutau prietenește amîndouă simțindu-se deodată foarte apropiate una de alta și nu luau deloc în seamă mutra lui posomorîtă. De cîteva ori, atît el cît și soră-sa i-au adresat musafirei zîmbete pline de căldură și s-au arătat încîntați de aspectul ei exterior. Acompaniată de semnele de încuviințare pe care soră-sa le făcea cu capul, R. analiza plusurile și minusurile vieții moscovite. Aptitudinile analitice, independența și curajul său se bucurau de o mai mare apreciere în ochii Gertrudei decît latura sentimentală.

Discuția se desfășura în clinchetul sărbătoresc al argintăriei și cristalurilor scoase din bufet. Acum cele două își împărtășeau părerile relativ la arzătoarea problemă a culturii vieții de toate zilele.

— Chiar și în ziua de azi oamenii noștri ar putea avea o existență mai frumoasă, susținea musafira. Ne tot justificăm cu trecutul nostru de mizerie, mai-mai să-l luăm pe cel din vremurile iobăgiei.

— De acord, dar asta e misiunea care vă revine vouă, tinerilor intelectuali, să inoculați oamenilor o concepție modernă, o întrerupse Gertruda cu blîndețe.

---

[1] Am înțeles tot ce-ai spus (lb. engleză).

— Nouă ? Pînă ne va fi încredințată nouă această sarcină, vom fi deja bătrîni ! ripostă plină de înflăcărare R. Ți-e și groază să te gîndești cum zboară zilele. Zilele noastre cele mai bune !

Aloyzas nu se mai sătura admirînd răbdarea Gertrudei.

— Tineretul din zilele noastre adesea nu știe nici singur ce vrea. Recunoaște, nu-i așa că am dreptate ?

— Sînt unii care, într-adevăr, nu știu, dar sînt în schimb alții care știu și încă foarte bine ! Ochii lui R. se înviorară, de parcă în clipa asta se pregătea să le mărturisească o taină. Să mă iau de exemplu — pe mine... Ce-i drept, uneori încep să mă îndoiesc și eu. Și totuși, știu foarte bine ce e frumos, ce îmi doresc și fără de ce anume n-aș putea trăi !

Da, ea știe ce vrea, asta e important, pentru că momente de slăbiciune are fiecare om. Gertuda îl privi pe Aloyzas cu coada ochiului, ca și cum i-ar fi transmis mai pe înțeles opinia musafirei, însoțind-o cu un comentariu plin de simpatie.

— Citeodată te simți, vai, atît de singur, se plînse R., surprinzînd privirea Gertrudei. Vroia să verifice pînă unde merge atitudinea favorabilă a acestei familii față de persoana sa.

Gertruda îl împunse cu privirea pe tăcutul său frate și Aloyzas înțelese îndată că relațiile lui cu R., care trecuseră de mult hotarul prieteniei, nu constituiau o taină pentru soră. Ea încuraja lenta evoluție a acestora urmărind, probabil, ca astfel să poată lupta cu o dublă amenințare : împotriva grabei de a face pasul hotărîtor — adică o căsătorie timpurie, nedorită — și împotriva pericolului ca simțămintele lor reciproce să se ofilească.

Apoi, Gertruda nu mai căutase s-o provoace pe R. să facă alte mărturisiri.

— Ce inel frumos ai ! Și atinse cu degetul său rigid degețelul delicat al lui R., sau mai precis inelul cu micul lui mugur de jad.

— Mi-e foarte dragă pietricica asta. Și R. o duse la buze cu un gest cochet, fălindu-se astfel, mai mult decît prin cuvinte, cu faptul că inelul i-l dăruise Aloyzas.

Iar Aloyzas se gîndi la rîndul lui că soră-sa știe, pesemne, și de ajutorul material pe care i-l acordă lui R.

Curios, ce-o să mai ciripească Gertruda acum ? Parcă ce, nu vede ea oare cum își bate joc ? Că, după ce a pus mîna pe mine îmi etalează, în văzul tuturor, slăbiciunea? Rana mea sîngerîndă ? Dar oare îmi este cu adevărat rușine ? Îi corectez disertația, începînd chiar cu virgulele, și-i umplu doldora cu fapte și idei capitole întregi ! — și, atunci, de ce trebuie să mă jenez de evidentul meu devotament ? Cînd îi strecor și eu o sută-două acolo doar n-o fac pentru că-mi petrec noaptea cu ea, și-atunci de ce trebuie să mă plîng de asta, ca și cum mi-ar părea într-adevăr rău că procedez așa ? Dacă-i mai trimit cîteva mandate poștale, o să-ncep să calculez cît anume capital propriu am investit în nurii acestei făpturi ! La început n-o să calculez din zgircenie, ci mîndrindu-mă doar, însă treptat voi deveni mai practic. Îi voi cere să mă iubească strîngînd în pumn cupoanele mandatelor. Ah, Gerta, de ce taci, de ce nu-i bagi sub nas infamia asta, broasca asta învelită în frunză de brusture ? Grozav se mai teme de broaște, tipă cît o ține gura dacă din întîmplare calcă pe vreuna, și, totuși, cînd aude foșnetul bancnotei în buzunarul capoțelului nici nu tresare măcar. Ar cam fi timpul să priceapă și ea în ce situație dubioasă mă pune, la ce supliciu mă condamnă. Umilirea asta mă mîhnește în asemenea măsură, încît încep să mă îndoiesc că, în cazul în care voi ajunge să văd realizat sfîrșitul fericit pe care-l aștept, o să fiu în stare să uit jignirea îndurată. Mi-e teamă că o să mă răzbun în mod meschin pentru umilirea suportată, că n-o să mă pot abține și-o să-i trîntesc în față că singurul motiv pentru care s-a arătat binevoitoare față de mine a fost profitul. O să mă răzbun pe ea sau... pe alta! Și o să fiu îngrozitor cu altă femeie, dacă aceasta va apărea vreodată în viața mea. Nu voi fi doar pretențios, ci și bănuitor, bănuitor pînă la meschinărie, pînă la nebunie. Chiar și mie însumi mi se pare odioasă viitoarea mea înfățișare plină de cruzime. Îți mulțumesc, Gerta, că n-ai respins-o pe biata R., așa cum a procedat întregul oraș, dar să știi că dacă, rănită, inima mea va sîngera din pricina acestui jad, va trebui să te ferești de mine și tu ! Atunci se va sfîrși cu fortăreața dragostei tale egoiste, pe care chiar dacă de-atîtea ori am nimicit-o, din milă — nu i-am sfărîmat niciodată fundamentul ! Se va sfîrși și cu aspirațiile tale legate de faima neamului nostru ! Sau, te pomenești că tu, surioară, faci totul dinadins? Știi totul dinainte, prevezi totul și

continui să mă împingi spre catastrofă, numai pentru ca pe urmă să mă poți ajuta, mărinimoasă, să mă ridic, după ce mă voi fi prăbușit ? Vezi ce ticălos sînt ?

Cuvintele acestea Aloyzas avea să i le strige Gertrudei mai tîrziu și va fi nedrept, pentru că și ea se înșela crezînd că dirijează de la distanță spectacolul, fără a forța lucrurile și, totodată, fără a le lăsa să eșueze. În momentul acela, evoluția acțiunii n-ar fi putut-o opri sau modifica nici o voință din lume, nici chiar aceea a lui R. însăși, dacă admitem că, brusc, s-ar fi molipsit și ea de la Aloyzas de mustrările lui de conștiință. Or, ea nu se simțea deloc vinovată, mai ales pentru că, din capul locului încă, îi acordase lui dreptul de a alege. *I love you !* Vă amintiți ? În seara aceea însă Gertruda rîșnea cafeaua cu o rîșniță manuală, așa cum cerea obiceiul casei, de fiecare dată cînd veneau musafiri onorabili. Aloyzas sorbi din băutura aromată și, treptat, starea lui de spirit se amelioră. Și el și R. deocamdată se află aici, unde miroase îmbietor a casă de oameni — chiar dacă nu e casa lor ! — pe cînd viitorul... e hăt-departe, n-are rost să se gîndească încă la el și să se frămînte. Viitorul e încă sumbru, de nepătruns, aidoma pînzei de nori ce plutește deasupra Vilniusului, a Moscovei sau deasupra oricărui alt punct de pe planeta noastră, dar el are să se împlînte foarte curînd în viața lor, și are să se împlînte în modul cel mai fatal cu putință.

În timp ce pășeau amîndoi pe străzile cufundate în noapte, un vînticel cald și umed ciufulea superbul păr al lui R. Era plăcut și era bine în întuneric — prin foșnetul pașilor se întrețeseau cuvinte aproape uitate, cîte un gingaș sărut, sau vreun hohot de rîs, ce demult nu se mai făcuse auzit. Poate că dreapta necruțătoare a destinului nu se va prăbuși peste capetele lor, nu-i va despărți azvîrlindu-i în direcții diferite ! ? Căci s-au lipit strîns unul lîngă celălalt și atît de fermecător se armonizează umbrele lor în lumina electrică a felinarelor !

— Nu vreau să plec nicăieri... nu vreau, suspină deodată R. și, aplecîndu-se îi mușcă lui Aloyzas palma cu dinții ei răriți din față.

Erau foarte emoționați amîndoi, și totuși ea își luă zborul spre Moscova, aproape cu un simțămînt de ușurare, pe cîtă vreme el avea senzația că fusese părăsit, lăsat singur, lîngă un morman de bagaje nepăzite, în mijlocul unei mari piețe. Îi erau dragi îndoielile ei, îi era drag chipul

ei — aci palid, aci înflorind în noi şi noi nuanţe. Îi erau dragi înflăcărarea ei, tăcerile, micile şiretenii, ca şi adevărul ei plin de reproşuri. Evident, se întîmplă şi accidente pe strada Gorki şi probabil că acolo, într-adevăr, murise o femeie, însă e cert că R. n-a urmărit această sinistră întîmplare singură, ci strîns lipită de umărul unui bărbat. La începutul prieteniei lor umbre de felul acesteia l-ar fi îndepărtat pentru totdeauna, căci pe vremea aceea nu avea intenţia să se sacrifice pe sine ci, dimpotrivă, vroia doar să ia el de la alţii. Acum însă defectele ei — ca altă dată strungăreaţa — îl legau mai mult chiar decît aspectele pozitive. Blestemîndu-se pentru inerţia sa, aşa denumea el, cînd judeca lucid, situaţia în care se afla în prezent, Aloyzas îşi pierdea tot mai mult sentimenul propriei demnităţi. Puţin a lipsit să nu se năpustească în urma ei, s-o prindă cu putere în braţe şi să-i sfarme carapacea mincinoasă sub care fără îndoială bate o inimă bună, delicată şi iubitoare. Şi nu reticenţa din această inimă, şi nu teama lui de a fi respins sau ironizat l-a oprit de la acest pas ireparabil, ci groaza în faţa unei eventuale capitulări. Oare să fi căzut chiar atît de jos încît. înainte de a parcurge măcar jumătate din calea către ţelul său, să abandoneze totul din cauza a trei cuvinte spuse în engleză ? Să nu-şi mai scrie cartea proiectată, împovărîndu-se în schimb cu disertaţia lui R., cu ambiţiile ei ştiinţifice şi femeieşti ? Mai ales că timp ar avea destul, susţinerea disertaţiei s-a amînat cu un an, iar deznodămîntul nu are să-l hotărască decît viaţa însăşi. De fiecare dată după ce o conducea pe R., Aloyzas se cufunda în vid, gîndul prindea viaţă cu greu, şi el, profitînd de orice prilej — sau chiar şi fără vreunul grăbea spre Moscova, pentru ca să se întoarcă de acolo cu buzele umflate. O ajuta pe R. cu bani, îi corecta disertaţia, din cînd în cînd se întîmpla să aibă prilejul să se strecoare şi în patul ei, deşi apropierea lor nu mai era aceeaşi ca prima dată. Nu-l mai încerca nici bucuria plină de prospeţime, nici uimirea în faţa intensităţii simţămîntului — care era mai curat decît ei amîndoi la un loc şi aproape desprins de actul posesiunii — simţea doar un spasm în gîtlej şi o ciudă cumplită că întreg trecutul se mai afla încă pe undeva pe aproape, deşi ei îl azvîrliseră şi îl striviseră cu propriile lor picioare.

— Ce mai vrei şi tu ? Ne-am obişnuit prea mult unul cu celălalt. El tăcea, se justifica numai ea. Sîntem aproape

soț și soție. Ce, n-o să mă mai iubești cînd voi deveni soția ta ?

Atita timp cît glasul ei lucid nu-i reînvia amărăciunea, ajungeau pînă la el rezonanțe ce-l convingeau mai mult, luîndu-i totodată, pentru un timp oarecare, piatra de pe inimă, care-l împiedica să respire.

— Mă simt obligată față de tine. Obligată în fel și chip. Imediat după susținerea disertației o să ne căsătorim. Vom sărbători și disertația și nunta. Și vom economisi o mulțime de sute.

— Dar știi și tu foarte bine că locuiesc la cămin. Aloyzas ar fi vrut să clarifice totul, pînă în cele mai mici detalii, dar în astfel de momente i se năzărea că Gertruda îi șoptește la ureche toate astea și atunci se detesta.

— Tu — ești bărbat ! riposta R., de astă dată nu ca un viitor candidat în sociologie, ci ca o femeie neputincioasă, incapabilă să gîndească. Casa, spațiul pentru viitorul *baby*, cad în sarcina ta, nu în a mea.

Bineînțeles, de-ar trebui să se lupte cu întreg institutul, tot o să dobîndească el o casă pentru fericirea lor. Cît privește pe *baby*, a luat-o și pe ea gura pe dinainte, a spus asta fără să se gîndească. Pentru că nici el și nici ea nu erau dornici de copii. Fericire ? Există oare fericire care să nu izvorască dintr-o chemare lăuntrică, ci să se hrănească doar cu șoapte amețitoare, rostite pe întuneric, atunci cînd știi dinainte că în zori coasa dimineții va reteza, culcînd la pămînt, toate florile înălțate peste noapte ?

R. n-a mai apucat să-și serbeze susținerea disertației și nunta. Înainte de a-și termina aspirantura, cu totul pe neașteptate, s-a măritat cu un aspirant — un coleg polonez — și a plecat la Wroclaw. Greu de spus dacă această căsătorie a ei fusese fictivă sau nu, cert era altceva : peste un an și jumătate ea a plecat cu avionul cu un american în vîrstă — proprietarul unui mare ranch — în statul Kansas.

Mult mai tîrziu, cînd durerea provocată de lovitura primită se atenuase deja — doar rareori îl mai înțepa — Aloyzas se întîlni, la Leningrad, nas în nas cu fosta colegă de cameră a lui R., buriata. Își susținuse lucrarea de candidat și în prezent aduna material pentru disertația de doctorat, care avea ca temă istoria unor populații nordice.

— Nu trebuie s-o judeci prea sever pe sărmana R. Ochii ei străluceau prin deschizăturile lor înguste, iar zîmbetul îi dezvelea perlele dinților. O chinuia îngrozitor

strungăreața aceea. Voi bărbații n-ați putea înțelege niciodată cît de mult suferea. Crede-mă, era în stare să sacrifice totul în schimbul unor dinți de porțelan, pentru ca apoi să zîmbească cu o dantură strălucitoare. Or, acolo — stomatologia face minuni.

— Dumneata îți bați joc de mine ? Aloyzas se făcu alb ca varul.

Buriata scoase o mică pipă și, aprinzîndu-și-o, începu să tragă din ea. Acum nu mai era o simplă aspirantă și putea să se poarte cum îi trăsnea prin minte.

— Mi-a trimis o fotografie. Dinții — șirag de mărgăritare. Dar, dacă e să fiu sinceră, strungărețа o prindea totuși mai bine.

Vrea să mă consoleze, își zise Aloyzas, să mă convingă că am iubit o altă R., una mai bună. E un neadevăr, firește, dar durerea nu mi se mai pare atît de acută. Doar rareori, cînd mă atinge cineva străin, mă arde cumplit.

— Nu fumezi ? se miră buriata luîndu-și rămas-bun. Chipului dumitale de nordic cu trăsături regulate i s-ar potrivi foarte bine o pipă.

Chiar acolo, la Leningrad, Aloyzas își cumpără o pipă și cînd se privi în oglinda din holul hotelului, i se păru că toată viața nu-și scosese pipa din colțul gurii ! Enigmatic, maiestuos și chipeș, nu semăna cîtuși de puțin cu unul care și-ar fi putut risca viitorul din pricina unei fete cu dințișori ca mărgăritarele.

Good bye[1], adorabilă R. ! Nimic n-ar fi izbutit să-l călească mai mult pe Aloyzas Hubertavičius ca saltul dumitale peste Atlantic. Un călău invizibil îi jupuise pielea din creștet pînă în tălpi, îmbrîncindu-i în locul celei vechi, o alta : țeapănă, rigidă. Devenise în sfîrșit bărbat, care, cînd i-a sosit timpul, a știut să lupte cu munții cei înalți. Da, căci a luptat din răsputeri și a învins, cu toate că adesea, e lucru știut, izbînda se poate întîmpla să semene cu o înfrîngere. Dar aceasta nu mai e vina dumitale, adorabilă R., cea căreia îi spun pe veci *good bye !*

Carul mașinii zboară, lunecă înainte-înapoi și pe foaia albă curge țăcănind fără încetare ploaia de litere. Robotul Lionginei trudește sîrguincios. Însă, brusc, se împotmolește. Gata ? Nu, nu e gata, robotul își cască iar gura metalică.

[1] La revedere (lb. engleză).

Un anunț. Același care fusese început cîndva, demult, și rămăsese neterminat. Liongina scoate o coală din teancul de hîrtii pregătite pentru memoriile șefului. O hîrtie netedă, cretată. Vergé. *Se închiriază una cameră*, bate rigid, ca un bețișor, degetul ei mijlociu. Și cui i se închiriază, mai ții minte ? Unei fete fără copii și fără cobai, îi șoptește robotul. Încetează, îl repede Liongina. Ah, da, de preferat sînt asistentele medicale, însă ele resping cu bună știință astfel de oferte, îi reamintește robotul. Și-atunci, cine rămîne de fapt ? Fata între șaisprezece și patruzeci și șase de ani — memoria robotului e acum complet epuizată. Stă acolo taciturn, iar în fața lui — gîrbovită și abătută — Liongina. Își dezmorțește mîinile, trosnindu-și încheieturile degetelor. *O fată care lucrează în schimbul de noapte*. Ingenioasă idee, nu-i așa ? Noaptea o să lucreze, iar ziua o să poată îngriji bolnava. Și, la urma urmelor, ce mare îngrijire are de dat ? Trebuie doar un glas de om viu și cineva care se mișcă. Care să-i aducă sau să-i servească ceva. Pentru că în odaie nu se află nimeni în afară de bătrîna paralizată, care face pe ea. Nu, nu bătrîna. *Ci mama mea, mama, mama.*

Robotul prinde viață. Bate pe nerăsuflate cîteva reprize. Una și încă una. Valul țăcănitor izbește și izbește fără încetare, pînă cînd din tot anunțul nu mai rămîne nici o literă. Coala vergé zboară la coș. După ce ia o alta, proaspătă, neatinsă încă de gheruțele literelor, pe întinderea splendidă a acesteia apare imprimat, exact ca un filigran, o *fată*. De statură mijlocie, îndesată, cu fața osoasă, acoperită cu o piele neîngrijită. Niște ochi mici, înecați în stratul de fard, pe care nimic din cîte există pe lume nu-i mai poate mira și cu atît mai mult un anunț. Numele fetei — Zita. Este și acesta imprimat pe hîrtia pe care încă n-au apucat s-o mîzgălească rîndurile robotului. Curînd, Zita o să-și cumpere ediția de seară a ziarului, ca să afle la ce cinematograf rulează filmul „Dragoste eternă" și, căscînd, o să descopere, cu ochi somnoroși dar ageri, anunțul. Nu, niciodată. Robotul rămas în priză izbește cu zgomot, ca o ghilotină retezînd capete. Iar coala de hîrtie se umple pînă jos cu X-uri și Y-uri.

— Lucrăm de ne trec nădușelile, ai ? Pot să știu și eu la ce te străduiești așa, dacă nu-i secret ?

— Eh, nimic. Liongina abia are timp să smulgă din maşină anunţul împestriţat cu X-uri. Îl face ghemotoc, dar nu-i dă drumul din pumnul transpirat.

— Ce te holbezi aşa la mine ? Nu te teme, că doar n-o să te mănînc ! În încăperea neprietenoasă, tixită cu lucruri inutile şi probabil insalubră, şeful nu se simte deloc în largul lui. Ia te uită, îşi zice el, stă pitită într-un colţişor ca un păianjen, un păianjen foarte harnic. Hărnicia ei — particularitate de nepreţuit a poporului nostru — îl încîntă. Şi îl mai încîntă ceva — căldura pe care-o răspîndeşte silueta ei delicată şi faţa micuţă, uscăţivă. Dacă nu cumva i s-a părut doar că e aşa, atunci, în ziua cînd o certase pentru greşeala făcută.

Ea îi zîmbeşte, la fel ca atunci, ba şi mai larg, recapitulînd exerciţiile făcute în faţa oglinzii.

— Ai vreo nemulţumire ? Sau vreo dorinţă anume ? Hai, nu-ţi fie teamă, dă-i drumul ! — Dacă te adresezi oamenilor tutuindu-i, îţi vine mai uşor să le asculţi păsul, să le dai sfaturi, sau să iei măsuri.

— N-am nici o nemulţumire.

— Foarte rău ! Cine-a trîntit toată arhiva aici ? Ei, las' că-i arăt eu nemernicului ăstuia de administrator...

— Eu vă sînt şi aşa recunoscătoare pentru condiţiile de muncă. Pentru că pot să-mi urmez studiile.

— Că studiezi, asta-i bine, numai că, de vorbit, vorbeşti ca o inconştientă. Te pomeneşti c-o să te repezi să-mi pupi şi mîna ca unui domn patron ! Eu nu-s patron, să-ţi intre bine în cap treaba asta o dată pentru totdeauna. Instituţia este a statului, a poporului, nu-i a mea !

Mai ridică şi el glasul, se gîndeşte Liongina, pentru că a venit să se plîngă. Oare să fi făcut blonda iarăşi vreo trăsnaie, nevrînd să mai suporte nici cea mai mică şotie din partea copilului ?

— Ce părere ai despre memoriile mele ? întreabă el cu glas sever, pironindu-şi ochii în perete fără să clipească.

Memoriile nu se referă la viaţa actuală a şefului, nici la capricioasa lui soţie. Ele înfăţişează vremuri îndepărtate, ce se pierd în negura trecutului. Şi, totuşi, o anumită legătură — deşi vagă, greu de sesizat — se pare că se simte. Întrebarea pusă pe neaşteptate îi confirmă Lionginei această presupunere.

— Sînt interesante, îl laudă ea cu rezervă. Mai ales pentru noi, tinerii.

— Ascultă, pe mine să nu mă iei așa, să nu mă duci cu zăhărelul ! Nu laude aștept eu de la tine. Dacă te întreb, înseamnă...

De fapt, nici el nu știe prea clar ce vrea de la ea. Liongina însă simte că e momentul să-l mai stimuleze, să-i insufle puțin curaj.

— Sînt foarte interesante, tovarășe șef, dar, nu vă supărați că vă spun, scrieți prea puțin despre frămîntările dumneavoastră lăuntrice, despre sentimentele dumneavoastră. Cititorii de azi...

— Știu, vor să le dezgropi toate nimicurile, să le vînturi pe dinainte rufele murdare — asta vă interesează pe voi ! Șeful respinge cu atîta înverșunare sentimentele pe care încearcă cineva să i le bage pe gît, încît coama lui căruntă se ridică vîlvoi. Sentimente ? Pe atunci sentimentele astea noi le țineam în frîu și le înăbușeam din față ! Și nu se poate stăpîni — strînge pumn mîna sănătoasă.

— S-ar putea să mă înșel. Totuși, Lionginei i se face teamă puțin de glasul lui, de ochii care-i clipesc în răstimpuri, de pumnul puternic. Am vrut să spun că...

— Habar n-aveți de nimic, pe vremea cînd noi făceam sacrificii nemaipomenite, voi vă scăldați în rîuri de lapte și vă răsfățați în scutece de mătase ! De astă dată „voi" nu însemna doar ea singură, ci generația ei, ba chiar cîteva generații consecutive.

— Da, da... Nu-i rămînea decît să bolborosească ceva nedeslușit și să le ordone buzelor să surîdă mai larg, mai amabil, însă, în nici un caz, lingușitor.

— Și de ce, mă rog, de ce noi eram obligați să știm totul, absolut totul ? Șeful se înfierbîntase din cale-afară și privirea lui ursuză, după ce-și croise drum prin avalanșele timpului, cerceta acum cu atenție micuțele crînguri, ogoarele sărăcăcioase cu pămînt nisipos, pe care le cunoștea atît de bine. — Ascultă ! Cînd am fost numit în sectorul acela important de colectivizare, am pătruns întîmplător într-o școală sătească. Și am pus ochii pe învățătoarea din localitate. Se pare că și ea, chipurile, mă plăcuse. Încă nu eram schilod. — Își mișcă puțin mîna mutilată. — Fata desena grozav, cîteodată pavoaza atît de frumos gazeta de perete cu steaguri și stele, că nu te mai puteai sătura admirînd-o. Avea și o voce plăcută — organizase un cor. Eu mă tot uitam la ea, ea la mine. Într-o zi, ședința care s-a

ținut acolo, s-a prelungit pînă tîrziu — a trebuit să rămîn peste noapte la școală. Eram tînăr, plin de foc și nici ea nu era o adormită... Dimineața cînd m-am trezit, ce văd ? Se făcuse ghem la picioarele mele și plîngea. Ce crezi că s-a întîmplat ? Mă păzea ca nu cumva, în timp ce dorm, să-mi spargă careva capul. Peste vară ne-am legat tare unul de celălalt, mă și băteau deja gînduri de însurătoare, cînd, pleosc ! mă trezesc cu o anonimă pe birou — era, chipurile, odraslă de chiabur, părinții și un frate de-al ei fugiseră în Occident.

— Era orfană ?

— Pentru alții era orfană, pentru mine — odraslă de chiabur, dușman de clasă. Am verificat prin organele competente, faptele s-au confirmat...

— Și ați părăsit-o ? Întrebările Lionginei erau aproape agresive, dar el nu băga de seamă asta.

— Păi, ce puteam să fac ? Perfidia dușmanului fusese demascată. Pe atunci luptau împotriva noastră chiar și fustele. Să-i strecori unui secretar de comitet raional o chiaburoaică — nu era deloc rău, nu-i așa ?

— Dar ea... Cu ea ce s-a întîmplat ?

— Nu știu. N-am mai văzut-o. A plecat aiurea. Și după o pauză : Într-o vreme s-a zvonit că născuse.

— Copilul... dumneavoastră ?

— Cine poate să știe ! Se perindase atîta lume prin școala aceea ! Da' uite că de cîte ori îmi aduc aminte de ea, cum stătea ghemuită la picioarele mele...

Într-adevăr, tulburătoare poveste. Îl mai torturează și acum pe omul care, eliberat din negurile trecutului, se bucură de lumina altui soare. Dar oare nu-i pare rău că el, cel ce se înșelase pe sine, a fost atît de cumplit înșelat de vremuri ? Și oare nu-i trece niciodată prin minte că tertipurile pline de cruzime ale blondei durdulii, care-i năpăstuiește copilul iubit, sînt, de fapt, polița ce i-o plătește destinul ? Se prea poate că lucrurile n-au ajuns încă pînă aici, însă omul e neliniștit, atît de neliniștit, încît a ajuns să i se destăinuiască unei femei aproape necunoscute, aflată pe cea mai de jos treaptă a ierarhiei din instituția pe care o conduce.

— Iertați-mă, poate că n-am înțeles bine totul. Și Lionginа trage adînc aer în piept. Eu cred, totuși, că n-ar trebui să vă faceți reproșuri din pricina... învățătoarei ace-

leia. Că doar dumneavoastră n-aveți nici o vină. Așa erau timpurile.

— Crezi cu adevărat ce spui sau... sau iar mă duci cu zăhărelul ?

Dacă i-ar fi spus altceva — n-ar fi suportat, s-ar fi pornit să zbiere, așa însă, așteaptă, fruntea lui noduroasă, furișată atît de aproape de ea, e transpirată. Grozav ar vrea, dar nu se poate hotărî să creadă, că femeia asta tînără și modestă este și sinceră cu el. Oare nu încearcă să-i intre doar sub piele, urmărind cine știe ce avantaje ?

— Nu mă pricep să lingușesc, tovarășe șef.

Te pricepi deja, vai, cît de bine te pricepi, șoptește cineva în urechea Lionginei. Pînă și glasul îți tremură puțin, pentru a părea cît mai sincer cu putință.

— Așa erau timpurile, repetă ea parcă și mai adînc emoționată, deși, din modesta sa experiență știe că, atunci cînd trebuie să iei vreo hotărîre, timpurile sînt întotdeauna grele și pline de ispite. Numai cei foarte curajoși nu se tem de timpuri — uite, tata de pildă, n-a părăsit-o pe mama cu un copil în brațe, deși nu era al lui și deși, e foarte posibil, că îl ura chiar ? A plecat un timp de lîngă ea, dar s-a întors din nou. Da, tatăl meu ! Tata, care nu-mi era tată bun, dar era, totuși, cel mai bun tată din toți cîți există pe lumea asta !

— Da, așa erau timpurile. Necruțătoare timpuri. Ai dreptate ! Și șeful își clătină capul leonin — ochii, reîntorși din negurile trecutului, încep din nou să-i strălucească, iar pasul, acum cînd se pregătește să plece, își recapătă iar fermitatea.

Ajuns în dreptul ușii, capul cu coama de păr se întoarce spre ea.

— Pînă la urmă, tot nu mi-ai arătat ce băteai de zor. Însă, dacă ai terminat ce aveai de făcut, nu mai sta aici ca o cloșcă. Pentru că sînt sigur că ți-e gîndul la casă, la fel de fel de manichiuri și pedichiuri, ce, n-am dreptate ?

Cel mai alarmant gînd — mama. Înainte de a intra la curs, trăsese o fugă pînă acolo cu alimentele necesare pe care apucase să le cumpere în drum spre dînsa. Vecina Tereze nu venise, iar fochistul Feliksas, care pentru o sută de grame de băutură o mai ajută uneori, uitase să mai dea pe acolo. Haide, strînge bine din pleoape și intră o dată, își făcea Liongina curaj, însă nu mai avu timp să

strîngă pleoapele. Duhoare, rufe murdare, colosul greoi, peste putință să-l ridici. Ora liberă căzută plocon, pe care i-o dăruise șeful, chiar dacă nu-i putea rezolva toate problemele, îi ameliora totuși puțin starea de spirit. Avea spor la treabă, ba mai mult, lucra cu un fel de agresivitate și asta-i sporea mamei, care n-o slăbea din ochi, starea de neliniște.

— Ia te uită ce vrednică ești azi. Parcă începe să-mi fie și teamă de tine. Și rîse în surdină, mascîndu-și astfel adevărata spaimă ce-o cuprinsese.

— Foarte bine faci, trebuie să-ți fie teamă de mine! i-o tăie Liongina, în timp ce aduna gunoiul cu mătura. Doar mi-am vîndut sufletul diavolului!

— Eu ți-am dat o bună educație. De ce vorbești cum nu se cuvine?

— M-ai educat după chipul și asemănarea ta.

— Dac-ar fi fost așa, ajungeai artistă. Turnee, flori, admiratori...

— Păi, artistă și sînt. Am lăudat adineauri pe cineva pentru că a părăsit o fată cu un copil. Închipuie-ți, ăsta-i șeful meu. L-am lăudat, în loc să-i povestesc întîmplarea cu tatăl meu...

— Nu ți-e decît tată vitreg, vitreg.

— ...întîmplarea cu tatăl meu vitreg, care nu te-a părăsit, cu toate că meritai s-o facă. Meritai, da, meritai!

Liongina strînse cu putere mătura la piept, spasmul plînsetului înăbușit, sau poate al rîsului, îi zguduia spinarea firavă. Recăpătîndu-și stăpînirea de sine, continuă:

— Între altele fie spus, diavolul meu nu-i chiar dintre cei mai afurisiți. Nu-mi pretinde tot sufletul dintr-o dată. Mi-l ia treptat, bucățică cu bucățică.

— Ți-ai ieșit din minți. Ți-ai ieșit din minți definitiv. Mama tremura din tot trupul, să fi putut, s-ar fi tîrît să se ascundă oriunde, dar, spre marele ei regret, nu putea să se mai ascundă decît doar în ea însăși, în mormîntul acela de neputință care era trupul ei. Ești pur și simplu nebună! Uf, mai bine să ai o boală ca a mea decît să-ți ieși din minți.

— Desigur că e mai bine, mamă. Ce, abia acum ai aflat lucrul ăsta?

Deodată, cu tot zgomotul străzii, auzi că o strigă cineva pe nume. Un vînt cald de sud-est lingea zăpada. Pe alocuri,

pingelele hîrşîiau direct pe asfalt sau pe dalele de ciment. Terminînd cu dereticatul la mama, Liongina se grăbea la cursuri. Mirosul de aer stătut îi îmbîcsise părul, baticul, paltonul. Se opri puţin şi îşi expuse faţa în bătaia umedă a vîntului. Aşa putea să-şi spele mirosul şi totodată să şi asculte cu atenţie. Nu, n-o strigase nimeni. Şi, de fapt, cine putea să aibă nevoie de ea ? Ca de obicei, între şase şi opt, grosul gloatei se revarsă către case. Iar valurile mai mici — pornesc dinspre case către : teatre, cinematografe, restaurante, la schimburile de noapte, întîlniri, sau convorbiri interurbane.

Aşa că, îşi făcu şi ea apariţia în piaţă. În lărgime şi la lumină glasul cuiva poate dobîndi un trup sau, în cel mai rău caz, măcar cîteva particularităţi precise. În timp ce traversa dintr-un capăt în altul deşertul de ciment n-o părăsi nici o clipă senzaţia că cineva o urmăreşte. Fără a se trăda, se mistuia în umbra clădirilor, în rafalele vîntului, în foşnetul impermeabilelor de pe siluetele celor ce alergau să prindă troleibuzul. O răsuflare străină îi dogorea ceafa, ochi străini — rămînînd invizibili — scotoceau, la fel ca boldul ascuţit al felinarului electric, printre dalele ude ale pieţii năclăite de rămăşiţele frunzelor din anul trecut. Întoarse capul — nimeni, doar motocei de zăpadă, laolaltă cu stropi de ploaie înfundînd botul căscat al felinarului — o perdea albă, compactă. Nimeni nu încearcă s-o ajungă din urmă, iar dacă, din grabă, careva dă nas în nas cu ea, se trage brusc îndărăt, buimăcit din pricina chipului alb, de ghips. Iar ei, aproape că-i face plăcere spaima acestor gură-cască. Eu sînt ! Ce, nu mă placi ? Apoi, auzi din nou şoapta — în mod sigur, urmăritorul îşi bătea joc de încercările ei de a dispărea, de a se ascunde în dosul măştii albe. Numele ei — rostit tărăgănat, într-un mod bizar, cu o anume uimire şi durere — se rostogolea iarăşi în urma ei. Lon-gina ? Exact ca acum o sută de ani, cînd soarele incendiase totul, cînd tocilele pietrelor şlefuiau cu grijă fiecare vocală şi consoană, făcîndu-le să capete rezonanţe muzicale. Şoapta asta trebuie călcată în picioare, strivită, aşa cum strivești un şarpe, o flacără ţîşnită brusc undeva. Şi trebuie să-şi astupe urechile cît mai repede. Ce nerușinare — vise şi şoapte în timp ce te bălăceşti în noroiul lipicios, iar pe obraji ţi se mai prelinge încă lichidul cleios, fetid. E, pur şi simplu, o impietate asta, căci astăzi Aloyzas abia s-a tîrît la serviciu, nici gînd să păşească semeţ şi

gătit sărbătorește ca de obicei. Pînă și să se admire nu s-a hotărît, cu toate că îi place să se vadă în oglindă în toată splendoarea, mai ales dimineţile, cînd încă nu apucă să-și irosească avansurile zilnice de prospeţime. Un fulger globular scînteietor se prăbușise pînă la patul lor, în vreme ce ea dormea, iar Aloyzas veghea. Apoi el ieșise din casă clătinîndu-se pe picioare, orbit de strălucirea fulgerului. Oare ce-am trăncănit eu prin somn ? Ce venin i-am picurat în ureche ? Nu-mi amintesc absolut nimic, în jurul meu era doar vid și întuneric. Mi se pare că tîrîndu-mă încet, în vîrful picioarelor, străbăteam cel mai întunecat colțișor al acestui întuneric, fundul negru ca smoala al abisului. Atîrnam cu capul în jos ca liliecii și am avut cea mai înfricoșătoare vedenie...

— Liongina, stai puţin ! Fie-ţi milă de mine, că doar nu-s recordmană la alergări.

Vocea profundă, sonoră, pălăria de culoare închisă, purtată invariabil în toate anotimpurile anului, șuba lejeră de astrahan, îmbrăcată doar pentru prestigiul funcţiei — căci iarna rămăsese mai mult în calendar, decît pe stradă ! — și faţa, luată parcă direct din gravurile în lemn ale vechilor graficieni lituanieni. Nici zăpada grea, îmbibată de apă, nici lumina tremurătoare a felinarelor n-au reușit să-i modifice în vreun fel trăsăturile pronunţate ale feţei, gravitatea lor. Mereu neschimbate, fie că se află la tribună, fie că stă îngenuncheată pe mica treaptă a confesionalului, ele i-au rostit în șoaptă numele și n-au mai avut răgazul să-și schimbe atitudinea meditativ-impunătoare, cu o expresie banal-cotidiană. Concentrîndu-și privirea de oţel, ea putea, probabil fără prea mare efort, să sfredelească omul pînă în fundul sufletului, pentru a-i extrage de acolo toate încurcăturile sentimentale. Da, aici nu mai ai de-a face cu șeful tău gata să-și mărturisească greșelile și care, să vrei doar, ar fi la cheremul tău. Acum ai nevoie de întreaga ta atenţie, de toţi nervii tăi, pentru a ţine piept acestei agresivităţi, ce în aparenţă nici nu există — de bună seamă, tu singură ai născocit-o dar care, tocmai pentru că nu poate fi dovedită, devine și mai amenințătoare. Într-adevăr, unde sînt faptele ce pot proba atitudinea ostilă ? Obiectase vreodată Gertruda împotriva căsătoriei lor ? Nu i-a scăpat nici o vorbuliţă referitoare la asta, deși era împotrivă, cum e și în prezent împotrivă și cum va fi tot împotrivă pînă la ultima ei suflare. Evident, *împotrivă*

nu înseamnă neapărat contestarea ei, a Lionginei, așa cum nu contestăm noi existența cataclismelor ucigătoare, de care absolut nimeni nu are nevoie, ca de pildă inundațiile, uraganele, cutremurele. Ne dăm doar toată silința ca, atît cît ne stă în putință, să ne adaptăm, să ținem în frîu sau să diminuăm consecințele violenței acestora.

— Ce te uiți așa la mine, fetițo? Ce, nu mă mai cunoști?

— Bună seara, Gertruda. Și Liongina abia se abținu să nu spună *tovarășă Gertruda*, pentru că femeia cu față prelungă, fără zîmbet, în afară de faptul că e sora lui Aloyzas, este, totodată, și o autoritate destul de marcantă.

— După cîte văd, nu la cafenea te grăbești, nu-i așa?

Cu o intenție de zîmbet îngăduitor, Gertruda încercă să năruie eternul zid ce le desparte. Liongina se silea să-i răspundă cu indiferență, deși ardea de nerăbdare să astupe cît mai repede toate crăpăturile, oricît de mici ar fi, ale acestui zid.

— La cursuri mă duc, la cursuri.

— Adineauri am trecut pe lîngă o cafenea. Erau numai femei înăuntru. Vrei să intrăm și noi?

— Cafeneaua, după cîte știu, nu-ți prea folosește la studii.

— Ei, haide, nu-ți mai bate joc de o femeie bătrînă! Am bea o cafeluță fierbinte și am mai trăncăni puțin. Ne întîlnim la fel de rar ca vapoarele în largul mării. Nu mă prea răsfățați cu vizitele nici tu, nici Aloyzas. Nici unul.

Nici unul. Gertruda nu spune ceea ce ar fi vrut să spună, ceea ce-i răscolește capul mare, trupul voluminos. Tu, numai tu l-ai răpit pe frate de lîngă soră, l-ai smuls de sub influența ei, ai tixit în el, ca într-un sac, toate frămîntările tale derizorii, istovitoare.

— Ah, Gertruda, doar dumneata știi tot.

— Care tot? Ei, fetițo... Jignită, Gertruda își înclină capul și de pe borurile pălăriei se rostogoli o picătură de apă. Crezi că n-am și așa destule griji? Omul care are o muncă de răspundere e legat de mîini și de picioare! Își scoase batista și, după ce șterse picătura de pe obraz, o puse din nou în poșeta încăpătoare de culoare neagră. Ia stai puțin, tu vii de la serviciu? Las' că-i trag eu mîine un perdaf șefului tău, să mă pomenească. Toată lumea și-a terminat ziua de lucru, iar el...

— Șeful n-are nici un amestec. Liongina nu vroia ca ochiul pătrunzător al Gertrudei să se bage în treburile ei

de serviciu și de aceea se grăbi să arunce momeala, ce va fi înhățată cu lăcomie. Aduse vorba despre maică-sa, deși aproape niciodată nu povestea nimic despre ea unor străini, și cu atît mai mult Gertrudei. Am zăbovit la bolnavă. Vecina ei, Tereze, nu s-a simțit prea bine și n-a venit.

— Călugărița aia ? Fii mai prudentă, fetițo, cu fanatici ca ea, o povățui cu asprime Gertruda.

— Sînt prietene încă din liceu. Două bătrîne bolnave.

— Oricum, oricum, fii prudentă. În schimb tu, fetițo, îmi stîrnești numai admirație. Ești demnă de toată lauda. Adevărat, că așa se și cuvine — cine să le poarte de grijă unor părinți neputincioși, dacă nu proprii lor copii ? Dar e tot atît de adevărat că mulți uită cu ușurință de această obligație.

— Nu-s nici eu mai bună decît ceilalți. Dacă ar exista altă soluție...

— Să nu zici asta, fetițo. Maică-ta, deși e grav bolnavă, a avut mare noroc.

Gertruda continuă s-o laude adresîndu-i vorbe goale, decolorate, ținute parcă în clor, pentru că nu vroia să se apropie nici măcar cu un pas de mama Lionginei, de boala, de singurătatea acesteia. Și în fond, ce-ai vrea, ca cineva străin să nu strîmbe din nas, dacă tu, care-i ești fiică, scrîșnești din dinți și o suporți cu greu ? Oh, n-am s-o iert niciodată pentru ciocan — îl izgonea pe tata mînîndu-l întruna lîngă butoi, pînă cînd, în cele din urmă, a nimerit în mlaștină... Tot așa cum n-o să-i iert ipocrizia și hotărîrea statornică de a nu se lăsa învinsă — ele îmi provoacă ura, dar îmi stîrnesc totodată și admirația. Închid ochii, îi fac curat, însă plec de acolo stăpînită de un mare dezgust față de mine însămi. Mă simt mînjită din cap pînă-n picioare de putregai, de bacteriile descompunerii și putrefacției. Pot molipsi pe oricare de orice boală. Ceea ce e cît se poate de primejdios, în special pentru Aloyzas. Și chiar dacă amîndouă ne dăm osteneala să nu-i pronunțăm numele, acesta plutește între noi, ca un memento că există o altă îndatorire, cu mult mai înaltă și mai însemnată...

La fel ca și acum — binevoitori și reci, străduindu-se din răsputeri să nu se trădeze prin vreo licărire suspectă — ochii Gertrudei, rotunzi, strălucitori, parcă acoperiți cu o sticlă foarte fină, o pîndeau și atunci, pe vremea cînd

purta în pîntece pe continuatorul neamului Hubertavičius. Urma să se întîmple ceva neobișnuit, în stare să întoarcă întregul Univers cu dosul în sus și să distrugă ierarhia stabilă a valorilor — oare nu cumva noul idol, deși prea slab, va îndreptăți speranțe mai mari și îl va putea înlocui pe predecesor ? — și totuși, simțămîntul de neliniște resimțit de Gertruda în permanență, nu dispărea la gîndul acesta, dimpotrivă, devenea mai puternic atunci cînd se uita la Liongina — matca fragilă și șubredă, căreia îi fusese dat să poarte și să ocrotească fragilul fruct al speranței, ridicînd în jurul lui trainice valuri de fortăreață.

— Nu ți-e greață nici un pic, fetițo ? o implora cu insistență Gertruda să-i mărturisească.

— Nu.

— Dar capul ? N-ai ameteli ? Nu ți se-ntunecă înaintea ochilor ?

— Parcă nu.

— Să mănînci morcov, asta o să-l ferească pe noul născut de icter. Se vede că Gertruda studia o literatură proprie. Dar, ia spune, nu poftești niciodată ceva acrișor ?

— Nu, parcă nu. Liongina i-ar fi răspuns bucuroasă : da, Gertruda, da ! Îi era parcă și ei rușine — grețuri n-are, picioarele nu i se umflă, ba chiar și pîntecele nu i-a crescut prea mare — e doar mai rotund și puțin mai tare sub palma lui Aloyzas, atît.

— Cînd ai fost la consultație ? Eu, în locul tău, m-aș duce din nou.

— Am fost alaltăieri... Asta-i a treia oară.

— Și ce ți-au spus ?

— Că totul merge normal. Doctorița m-a și lăudat.

— E o noutate plăcută, foarte plăcută, o laudă și Gertruda, însă ochii strălucitori, ca de sticlă, sînt departe de a fi convinși de asta, ei continuă să spintece pîntecul Lionginei, năzuind să pătrundă acolo, unde în căldura umedă, hrănindu-se cu tainice seve, dormitează moștenitorul.

Nici Liongina nu e mulțumită de ea însăși — parcă ar simula doar că e însărcinată — deși nimeni n-o învinuiește de nimic, din contră, toți o înconjoară cu o grijă din ce în ce mai mare. Se vede că ea e altfel decît celelalte femei, de vreme ce și omulețul, ce se alcătuiește înlăuntrul ei, nu îndrăznește s-o plictisească mereu, doar uneori dă semne de viață prin slabe lovituri. O obligă ca, încet-încet, să se deprindă cu mersul liniștit și ușor, cu curgerea lină a gîn-

durilor, cu suspinele adînci prin care te desparți de tinerețe. Zămislit nu din dragoste — ci dintr-o pasiune frenetică — spera că, treptat, o să-i adoarmă împotrivirea din suflet, o s-o facă să se împace cu destinul ei de femeie căreia nu-i sînt îngăduite răzvrătirile și vijeliile năvalnice.

— Fii prudentă, fetițo, chiar dacă totul decurge normal, o dojenește, prevenitoare, Gertruda, fără a lăsa să i se răsfrîngă impresionanta buză superioară, care o înspăimîntă atît pe Liongina. Și, mă rog, de ce te-ai apucat să speli geamurile ?

— Erau pătate de muște.

— Oricum, nu poți curăța toată murdăria din lume. Trebuie să te gîndești la tine și la copil.

— Aș vrea să am mai multă lumină, îi scapă fără voie Lionginei.

Mereu treji, gata să surprindă cea mai mică schimbare, ochii Gertrudei rămîn severi. În ei stăruie îndoiala, ce vizează nu atît mediul înconjurător, condițiile, mai mult sau mai puțin favorabile, ci însăși scoica în care se alcătuiește mărgăritarul. Este oare protejat cum se cuvine fragilul giuvaier de influența factorilor fizici, de capriciile metabolismului, de viața zilnică în care mișună tot felul de infecții — dar, mai cu seamă, de psihicul lipsit de maturitate al viitoarei mame ? Între Aloyzas și Liongina se întîmplase ceva acolo, în munți, ea ca soră, simte asta, tot așa cum simte durerea surdă din genunchi ori de cîte ori stă gata să plouă, cum simte pustiul singurătății ce o așteaptă — posibil să fi fost surprinși de o avalanșă sau de o altă catastrofă, însă cert e că se schimbaseră foarte mult amîndoi, după cum e prea puțin probabil ca schimbarea respectivă să ia întorsătura dorită. Liongina n-a suflat o vorbă despre ceea ce se petrecuse între ei — pentru femeia asta însărcinată ea, cumnată-sa, e o persoană absolut străină — iar Aloyzas e prea mîndru și reținut pentru a-i face confidențe despre eșecul vieții sale de familie. Și în fond ce știm noi despre enigmele naturii, despre perfidia eredității ? Cine ar putea garanta că dezastruoasele consecințe ale catastrafei nu vor avea repercursiuni asupra pruncului ? Străduindu-se să pătrundă înlăuntrul trupului gravidei cu proprii săi ochi și cu cei ai lui Aloyzas, Gertruda dădea în vileag tocmai ceea ce el căuta să-și înăbușe în suflet, străduindu-se din răsputeri să biruie toate neliniștile și bănuielile ce îi secătuiseră inima.

— Doctorii nu te-au prevenit în nici un fel ? Nu ţi-au spus nimic despre R. H.-ul negativ, sau despre anemie ?

— Nu te mai frămînta atîta, Gertruda. Am un sînge bun. Mi s-a spus că totul se prezintă normal.

— Să dea Dumnezeu, să dea Dumnezeu !

Era prima dată cînd cumnată-sa îl pomenea pe Dumnezeu de faţă cu Liongina. Altfel, respecta cu stricteţe principiile ateiste — nu-l invoca niciodată pe Dumnezeu, după cum nu recunoştea nici mîncărurile tradiţionale care se prepară pentru Crăciun.

— Gravidă ? Halal pleaşcă pe capul tău, Jokymas !

Omul cu halatul aruncat în pripă pe umeri, ce pare a fi medic, nu-şi poate stăpîni deloc tremurul buzelor umflate şi al obrajilor căzuţi, care, invadaţi cum sînt de ţepi aspri, arată ca mînjiţi cu funingine. Faţa şi mustăţile lui zbîrlite şi dese ca peria se cutremură de rîsul cu greu domolit, ai zice că e unul dintre oamenii aceia străini de afară, de pe străzile micului orăşel şi nu chirurgul ale cărui mîini — sensibile ca de orb sau de violonist, puternice şi sigure — precizaseră adineauri diagnosticul : apendicită. Şi încă nu una din cele obişnuite. Purulentă.

— În ce lună, a treia ? A patra ? Haide, dă-i drumul şi spune tot cum spui preotului la spovedanie ! Medicul, care-şi zisese Jokymas, începe chiar din capul locului s-o tutuiască pe Liongina. Cînd te hîrjoneai cu bărbatu-tău, vezi bine că gungureai ca o porumbiţă, ai ? Şi, potolindu-şi cu mare efort rîsul, bolboroseşte iar, ca pentru sine : Halal pleaşcă pe capul tău, Jokymas !

— A şasea... a şasea, doctore... — se forţează Liongina să-i răspundă printre gemete, năucită de diagnostic, dar mai ales din pricina consultaţiei. N-ar fi îndrăznit să deschidă gura, dacă nu era durerea ce-o scotea din minţi şi teama pentru copil, care, simţind primejdia, a început să se agite — încearcă să scape, să iasă pe furiş din zona dureroasă.

— Grozav noroc ai, dacă-i a şasea. Poţi zice că ai cîştigat la loterie ! Nu-i aşa, Jokymas ? Chirurgul cu obrazul năpădit de ţepi aspri, vorbeşte singur, aci rîde în hohote, aci, cuprins de furie, scrîşneşte din dinţi.

În timp ce o femeie cu faţă rotundă şi ochi speriaţi, probabil asistenta medicală de la chirurghie, îl susţine luîndu-l de braţ, el se îndepărtează de canapea clătinîndu-se pe

picioare și răspîndind în jur un puternic miros de alcool. Cine naiba a sfătuit-o pe femeiușca asta să-și care apendicita purulentă în orășelul nostru uitat de Dumnezeu ? Și încă nu într-o zi de lucru, ci într-o duminică ? Și încă nu într-o duminică obișnuită, ci în aceea a judecății, cînd corifeul chirurgiei locale Jokymas, îmbătîndu-se criță, serbează despărțirea de fosta aleasă a inimii sale ? Nu ți-a fost de-ajuns o singură surpriză, Jokymas, poftim, o ai și pe a doua — apendicită purulentă la o gravidă în șase luni !

— Spuneți-mi, doctore, e grav ? rostește într-un tîrziu Aloyzas, cîntărindu-și fiecare cuvînt, pentru a nu întreba ceva inutil, care l-ar putea deranja pe medic.

Nici o reacție, nimeni nu-l ia în seamă, nici pe el și nici fraza rostită cu un aer plin de importanță. Inima i se sfîșie, pe de o parte de necaz că nimeriseră într-o situație complicată, dependentă de împrejurări, și pe de alta de milă față de soția care trece prin chinuri îngrozitoare. Pe lîngă tortura acestor simțăminte îl mai sîcîie și un gînd stupid : cît de ridicol trebuie să pară el ținînd în mînă jacheta ei portocalie. Uf, de vreme ce tot o luase cu ea, de ce n-a îmbrăcat-o acolo, în curtea castelului ? Atunci poate că n-ar fi pătruns-o vîntul pînă la os, iar el n-ar fi fost obligat să zacă acum cu mutra asta vinovată, pierzîndu-și vremea aici, în acest fost azil de bătrîni, lîngă soba mare, țărănească îmbrăcată în plăci de teracotă cafenie. E o prostie, firește, să gîndească astfel, dar ce anume, ce-ar putea el să facă dacă ea, cu fiecare geamăt se îndepărtează tot mai mult de el, îi alunecă din brațe pur și simplu, lăsîndu-i în loc doar jacheta asta idioată ? Veniseră împreună în orășelul îndepărtat de aici, el — să țină o conferință, ea — să vadă ruinele castelului. Temelia dărîmată a unei construcții, un morman de cărămizi roșiatice și o văcuță tărcată, care păștea rontăind cît se poate de calm iarbă, — asta era toată antichitatea. Liongina înțepenise de frig, buzele i se învinețiseră în timp ce se întreținea, nu cu istoria — ci cu paznicul, foarte îngrijorat de faptul că vaca lui șchiopăta. — Cît de înalt e aici cerul, nu ți se pare ? — întrebase ea, stînd lîngă poarta de fier restaurată, și în aceeași clipă o străpunsese durerea. Atît de puternică, încît scosese un țipăt de parc-o înjunghiase cineva. Lui Aloyzas nu-i plăcuse chiar de la început dorința ei de a pleca împreună, cum nu-i plăceau nici orășelul, nici ruinele castelului, nici

spitalul funcționînd într-un fost azil de bătrîni, în care, după părerea sa, totul era în contradicție cu cerințele unei instituții medicale moderne.

— Ce caută aici flăcăul ăsta ? se răstește chirurgul ațintindu-și privirea asupra lui, și Aloyzas, pe care nimeni și niciodată pînă atunci nu-l onorase spunîndu-i flăcău, s-ar fi supărat nu glumă, dacă n-ar fi avut mîinile legate cu zdreanța aceea portocalie și dacă, pe canapeaua tare, tapisată cu mușama, n-ar fi gemut Liongina, care avea urgent nevoie de ajutor. Să stea deci aici, lipit de sobă și să tacă din gură, pentru a nu-l mai deranja pe medic. Nu de alta, dar, din cauza sobei uriașe, e așa de strîmt în camera de gardă, încît pînă și respirația unui om străin deranjează. — Ei, ce zici, Jokymas, — se sfătuia chirurgul cu sine însuși, adresîndu-se parcă unui asistent de al său, care deși invizibil, s-ar fi aflat totuși, pe undeva, prin apropiere, — mergem la sala de operații ?

— Doctore, n-ai voie să operezi ! și asistenta rotundă la față îl fulgeră cu privirea.

— Bine, n-o să operăm. Că nu-i face nimănui nici o plăcere să se chinuie în ziua judecății. Chiar dacă femeiușca asta are să moară. Și copilașul ei, la fel. Dar tu crezi că-i bine să se întîmple asta, Kaze ?

— Dar, doctore, dumneata ești beat, beat ! Și sora Kaze își agită în direcția lui mîinile puternice de țărancă, vrînd parcă să se apere de un duh necurat. Haide, la culcare, pînă trece beția. Un duș rece și — în pat ! Avem un salon liber.

— De băut am băut, recunosc, dar nu sînt beat ! Suferința mea nu se poate spăla cu vodcă ! N-ai dreptate, Kaze, porumbițo, și medicul clatină din cap. Uite, să spună flăcăul ăsta — sînt, sau nu sînt beat ?

— Nu sînteți beat... Doctore, salvați-o ! încuviințează Aloyzas, tolerînd cu docilitate — *flăcăul*. Evită ochii asistentei, ah, dacă aceștia n-ar mai arunca atîtea fulgere, medicul și-ar îndrepta imediat spatele și ar înceta să se mai clatine. Cred că acum arăt, într-adevăr, ca un flăcău. Mi-e milă de Liongina că se istovește chinuită de durere, mi-e milă și de mine, dar unica soluție este să închid ochii.

— Mîine dimineață, doctore, mîine, cu capul limpede, încearcă sora Kaze să-l înduplece pe medic adresîndu-i-se ca unui copil neascultător.

— Ești tu șmecheră, Kaze, dar ai rămas tot ageamie, cum erai și la început. Păi, mîine dimineață o să fie prea

tîrziu. Poate că și acum e deja tîrziu, cine știe ? Haide, marș, după instrumente și nu mă mai ameți cu vorba ! Medicul strigă și obrajii fleșcăiți îi tremură. Iar noi doi, Jokymas, o să ne ținem binișor în frîu și bisturiul o să înceapă să cînte în mîna noastră ca un arcuș !

— E periculos, doctore ! Ce ai de gînd să faci ? Ar trebui să te cruți, se împotrivește asistenta, de astă dată însă fără nici o convingere.

Bine dispus, vrînd să demostreze cît e de puternic, suplu și sigur pe mișcările sale, medicul se lasă de cîteva ori pe vine și se ridică imediat în sus, de-ai fi zis că se dă în scrînciob.

— Bineînțeles, cum să nu ! Păi, dacă nu era periculos mi-aș mai fi pierdut eu timpul într-o zi atît de fericită pentru mine ? De fapt însă, nu mai era zi — ci seară, ba chiar noapte, așa că ajutorul nu mai putea veni de nicăieri, decît doar de la el, uriașul ăsta care abia se ține pe picioare, — dacă ai fi întîlnit unul ca el pe stradă, l-ai fi luat drept un bețivan ce și-a uitat pe undeva căciula. — E periculos, cine spune că nu-i periculos. Pentru că, în caz de ceva, toți cîinii or să se pună pe lătrat : a operat în stare de ebrietate! Ei, așa-i întotdeuna : cîte unul se îmbată numai cît miroase băutura, iar altul trage zdravăn la măsea și nici gînd să se îmbete. Uite, cu mîinile astea, Jokymas a smuls din gheare le morții zeci de vieți. În ziua judecății însă nimeni n-o să-și aducă aminte de asta.

Senzația de sufocare i-o provoca nu narcoza, ci mirosul de vodcă răzbind prin masca chirurgului, așa i s-a părut mereu Lionginei și imediat după operație, cînd, culcată în salonul liniștit, cu pereții de lemn, își recăpătase cunoștința, și mai tîrziu, în mașina sanitară care o transporta la Vilnius, — aceasta gonea și în răstimpuri, lăsa sirena să urle lugubru, pentru că septicemia izbucnise ca un incendiu și trebuia să ajungă grabnic la destinație. Ea continua să se mai lupte cu duhoarea de vodcă, fără să știe încă nimic despre incendiul ce nu-i făgăduia nici o scăpare. Pînă și ochii sticloși ai Gertrudei, descoperind-o în salonul imens al clinicii, după a doua operație, cînd îi goliseră pîntecul — mărgăritarul nu se mai afla în scoică ! — s-au abținut să-i facă vreun reproș. Liongina se afla undeva, de cealaltă parte, acolo unde nu pot pătrunde ochii nimănui, doar

sunetele și mirosurile. Și din nou simțea duhoarea din gura lui Jokymas. Oare acesta să fie mirosul morții ?

Cîndva, demult, i s-a părut că vrea să moară, vorbea despre moarte, iar Aloyzas era uimit și protesta. Atunci își închipuia că moartea va fi ceva fulgerător, mirosind a piatră rece, a iarbă veștedă, țepoasă și a zbor asemănător zborului păsării ce nu-și desface aripile, lăsîndu-se în voia atracției terestre. Aici însă, în spital, moartea care-i dădea tîrcoale — mirosea urît. Deci a muri — însemna o nesfîrșită senzație de sufocare. Gîndul acesta, pătrunzîndu-i în conștiință, îi săgeta trupul pe jumătate afundat în neființă și n-o lăsă să se prăbușească definitiv. Încetul cu încetul, trupul tînăr ce nu fusese răsfățat cu medicamente, birui febra și ea fu îmbrîncită din neființă — pe terenul de joc căruia i se spune viață. În salon, unde erau bîrfiți soții, unde se rîdea și se plîngea la fel și din pricina nimicurilor, ca și din motive serioase, stăruia un miros sufocant de alcool, care pentru Liongina se transformă într-un acompaniament al căinței. Nu era evlavioasă, însă de fiecare dată cînd o cuprindea fierbințeala sau o scuturau frisoanele, nu mai avea nici o îndoială : totul trebuie să fi fost o pedeapsă pentru ceva, mai mult ca sigur pentru gîndurile ei neroade, pentru iresponsabilitatea sa. Simțămîntul de vinovăție devenea cu deosebire apăsător cînd i se scurgea în venă, picătură cu picătură, sîngele altor oameni. Acești alți oameni, și în primul rînd Aloyzas, au fost nevoiți să plătească pentru greșelile ei : pentru simțurile ei nestăvilite și sarcina tardivă. Și una și cealaltă — răzvrătirea ei de pe munte și apendicele, extras nesteril de chirurgul Jokymas — erau două țărmuri opuse ale aceleași mări. Pentru oricare altă rațiune lucidă ar fi fost cu neputință să descopere vreo legătură între cele două catastrofe. Și chiar dacă aceasta, rațiunea lucidă, o ajuta mai mult decît orice altceva, tocmai ea o silea, în salonul post-operatoriu al clinicii, să asculte cu atenție țăcănitul monoton al monitorului — ritmul inimii tale e bun, ritmul inimii e bun ! — și totodată să se îndepărteze de celălalt, de ritmul haotic, care însemna aritmie. O altă femeie de aici — nu tu — se zbuciumă în agonie, încerca s-o convingă rațiunea lucidă pe ea, cea care refuza să-i dea ascultare, refuza să respire, refuza să trăiască, însă cu aceeași înverșunare, refuza să se și sufoce din cauza duhoarei de alcool, fie că era reală sau doar închipuită. Va refuza și acum și altădată, mai

tîrziu. Întotdeauna. Cînd era deja întremată și pocăită, rațiunea lucidă începu s-o domolească cu mai multă asprime : cu petele de sînge de pe cearceafuri, pe care îngrijitoarea i le înlocuia pentru o rublă, cu venele ciuruite de împunsături, cu abcesul — cînd i l-au incizat, s-a umplut de puroi jumătate din sala de pansamente. Ce plăcut e să respiri, ce plăcut e să atingi o față de pernă curată, chiar și atunci cînd ai de gînd să mori. După ce se însănătoși, Liongina nu se mai gîndi la pedeapsă și la alte lucruri de felul acesta, care țin mai mult de credință, decît de sentimente. Greșise, se făcuse vinovată față de Aloyzas și se va strădui să-și îndrepte greșeala. Prin bunătate, grijă, abnegație. I-a fost întins un firicel subțire, de care va trebui să se agațe și să-și tîrască cu greu picioarele pe țărmul vieții, fără a-i mai fi teamă că o să se prăbușească în prăpastie...

Aloyzas fusese trimis la Leningrad, la o conferință științifică. Cînd Liongina a trebuit să se externeze din spital, a venit Gertruda după ea. Răbdătoare și plină de importanță, aceasta urcă și coborî de nenumărate ori de la un etaj la altul, ciocăni pe la ușile cabinetelor. Obținu relativ repede extrasul din foaia de observație privind evoluția bolii, biletul de externare, rețetele și, în cele din urmă, hainele bolnavei. La fel de eficient ar fi rezolvat ea toate treburile dacă aș fi murit, îi trecu prin minte Lionginei. În automobilul instituției, obrazul Gertrudei se contractă de un spasm.

— Instituțiile de felul acesteia au o influență nefastă asupra mea. Expresia oficială îi redresă obrazul, acum ședea dreaptă, privind cu atenție drumul. Degeaba se grăbise atît — urmărind propriile ei recomandări, șoferul mergea încet, ca și cum Liongina mai era încă și acum scoica ce conținea mărgăritarul familiei.

— A venit iarna. Liongina privea temătoare în jur. Cît timp a zăcut în pat, unele culori se spălăciseră și în locul lor își făcuseră apariția altele. Pe ogorul bătătorit al trotuarelor, urnele de piatră înfloriseră somptuos cu flori albe.

— Ce ai de gînd să faci cu Végélé ?

Numele de familie al doctorului Jokymas era Végélé.

— Cine ? Eu ?

— Tu, bineînțeles că tu.

— Nimic.

— E un asasin ! Buza superioară a Gertrudei deveni purpurie. Nu-mi pare rău de el.

— E un om nefericit.

— Un alcoolic. Toți alcoolicii sînt nefericiți.

— Nu era beat. A operat excelent. Mi-a povestit sora Kazimiera. Toate i se trag de la infidelitatea femeii iubite : și șperțurile și bețiile.

Și eu sînt o femeie *infidelă*, cu toate că nu sînt *iubită*, gîndi Liongina, simțind o înțepătură în inimă. Am adus numai necazuri în viața lui Aloyzas. Infidelitatea din suflet este și mai gravă decît cea obișnuită, vizibilă.

— Un chirurg beat e o brută ! și Gertruda făcu o strîmbătură disprețuitoare.

— Eh, el și-a cîntat cîntecul. De ce să îmbrînceşti omul în pușcărie ?

— Să fiu în locul tău, nu l-aș ierta.

Că nu l-ar ierta, asta se poate citi în ochii ei reci, dar oare de ce mă iartă pe mine ? Că doar și eu și Jokymas Végélé, amîndoi sîntem la fel de vinovați. Ba nu-i adevărat, vina mea e chiar mai mare decît a lui. Eu nu mi-am dorit copilul. Nu însemna pentru mine nici speranță arzătoare și nici bucurie, îmi era străin cu desăvîrșire. Nu l-am așteptat, nu l-am dorit și nu-mi pare rău de el, ci de Aloyzas.

Liongina nu putea pricepe deloc de ce ochii Gertrudei scrutau drumul, străzile orașului pe care le parcurgeau, ca și cum ea, și nu șoferul s-ar afla la volan. Privirea pătrunzătoare străpungea vălul cenușiu al iernii, încercînd parcă să deslușească ceva anume undeva departe în față. Cine știe, poate că încă nu e totul pierdut ? Trupul tînăr, viguros a învins septicemia. Poate că va mai avea și alți copii, concepuți în condiții mai normale ? Lecțiile de felul acesta costă scump și ele sînt inevitabile atunci cînd nu există un simț al răspunderii înnăscut, inoculat prin educație, care adesea poate înlocui un țel cu mult mai înalt strălucind deasupra vieții de toate vilele. Căci, puțini sînt cei cărora le este dat să sesizeze imperceptibila legătură dintre generații, dintre părinți și descendenții lor. Cum n-o sesizează, vai, de altfel, nici cumnată-mea ! E încă o fetiță. O fetiță sleită de puteri, mai mult moartă decît vie.

S-au așezat să bea ceaiul în salon. Gertruda a scos husele de pe două dintre fotolii. Al treilea a rămas mai departe sub pînza cenușie de in.

— Eu mănînc de obicei la bucătărie, mărturisi Gertruda. Singură cum sînt...

Liongina își simți gîtul încleștat de un spasm, ca și cum nervii i-ar fi fost subțiați pe o nicovală. Oare pînă și pe femeia aceasta atît de puternică o împresoară urîtul ?

— Îți miroase părul a spital, spuse Gertruda grijulie. Nu vrei să te speli pe cap ? Haide, te ajut eu.

Imediat se răspîndi parfumul șamponului, țîșniră stropi de apă în jur și în odăi pătrunse aburul. După aceea băură din nou ceai.

— Ai suferit mult, spuse Gertruda, dar să știi că nici mie nu mi-a fost dat să mă chinui mai puțin. Așa a fost mereu, încă de pe cînd eram copil : care cum avea vreun necaz, eu trebuia să-i vin în ajutor. Și e doar o simplă aparență faptul că am o viață personală : serviciu, apartament, lucruri de preț. Ție, însă, nu-ți reproșez nimic. Cred că înțelegi la ce mă refer.

Liongina încuviință printr-o mișcare a capului, și își simți iar gîtul încleștat de același spasm.

— Și uite, nu te supăra, Liongina, că-ți spun. Eu am știut că așa o să se întîmple. Așa, sau aproximativ așa. Ia ghici, cine m-a avertizat ?

— Aloyzas ?

— De unde vrei să știe el ? Cactusul ! Acela pe care l-ai văzut la bucătărie !

— Aa, cactusul ? Puțin a lipsit să nu adauge *cactusul acela scîrbos*, și brusc, pornirea abia înfiripată de tandrețe pentru Gertruda dispăru.

— Îți mulțumesc, Gertruda. E timpul să plec și eu acasă.

În jur licăresc fulgi zdrențuiți de zăpadă, licărește colosul alb al catedralei, — deși e întuneric, se vede bine. Pe una din laturile pieței mari înaintează grăbite, cu pași mărunți, două femei. Una — voluminoasă, înaltă, purtînd șubă, cealaltă — plăpîndă, tremurînd în paltonașul subțire ce flutura în bătaia vîntului.

— Ce surpriză ! Ba nu ne vedem cu lunile, ba ne întîlnim în două seri la rînd, ca acum ! Sub pălăria Gertrudei cu borul rotund lucesc ochii, ce nu se miră niciodată de nimic.

Mă supraveghează, îi trece prin minte Lionginei. Mă controlează cum îmi petrec timpul și dacă-i adevărat că o îngrijesc pe mama.

— Nu te supăra, Gertruda, sînt tare grăbită ! Glasul Liongînei e plin de nerăbdare, tonul cam rece. Oare, de fapt, mă spionează chiar ? Din proprie inițiativă sau la rugămintea lui Aloyzas ? Nu, nu e în firea lui Aloyzas să se înjosească nici față de străini și nici față de unul de-ai lui.

— Încotro, fetițo, la cursuri ?

Nu, la dans ! Unde în altă parte dacă nu la dans ? i-ar fi plăcut Liongînei să-i răspundă. Dar nu mai are nici un minut la dispoziție pentru o sfîntă răfuială. Jumătate din orele de curs zburaseră deja, iar ea n-o avertizase pe responsabilă s-o treacă prezentă. În fond Liongina nici nu avea de gînd s-o roage vreodată așa ceva — acum responsabilă era Anicetą L. *Da' copacii — de ce nu zboară* ? Eh, Vanguté. Nu, n-a existat vreodată și nu va exista... nici o Vanguté !

— Cum îi merge mamei ? S-a făcut bine vecina ei ?

— Pe vecină au internat-o în spital.

Pieptul îngust al Terezei clocotea de horcăituri, obrajii mici, de un roșu aprins, aduceau cu o pictură străveche prost restaurată. Cămăruța ei îngustă și albă, cu un scrin demodat înăuntru, părea un sicriu cu capacul dat la o parte.

— I-am promis să-i hrănesc porumbeii.

Și Liongina simte arsura unei amintiri penibile : în timp ce targa „salvării" se izbea cu zgomot de balustrada scărilor, ea se frămînta supărată gîndindu-se mai ales la situația ei — devenită și mai gravă ca înainte — decît la bătrînica aceea cumsecade și foarte devotată mamei. Abia mișcîndu-și buzele, Tereze se ruga în șoaptă dumnezeului ei, pe care nu-l speriaseră izbiturile tărgii lovite de balustradă. Ce bine ar fi să poată zîmbi și ea ca Tereze, așa cum stătea atunci cu ochii pironiți în cer sau în vid — n-are importanță ce vedea acolo ! — și cu mîinile obosite, sleite de puteri, așezate una peste alta.

— Să-i hrănești porumbeii ? face Gertruda plesnindu-și din cînd în cînd palma, cu mănușa scoasă de pe una din mîini. Aștia răspîndesc fel de fel de boli și fac murdărie. Nu trebuia să-i promiți. Parcă n-ai destule griji și așa, fără porumbeii ei ?

— Fac eu cumva... Gata, acum trebuie să alerg.

— Aș putea și eu să merg uneori la mama ta...

— Mama a dat în mintea copiilor. E greu să-i mai între cineva în voie. Cuvintele îi sună reci, de gheață. Iartă-mă, Gertruda, trebuie să alerg.

— Aleargă, fetițo, aleargă. Gertruda își flutură puțin mîna, la fel cum ar face în fața unui subaltern din serviciul său, și totuși să scapi de autoritatea ei, nu e chiar atît de simplu. Spune-mi, Aloyzas... te ajută ?

Pentru o clipă fața mare, imobilă iese domol la suprafață de sub umbra pălăriei și capătă o anumită căldură. Aloyzas. Imperceptibilul soare din viața Gertrudei. O viață singuratică și tristă, care probabil nu e cu mult mai veselă decît a mea, își zice Liongina. Așteaptă să mă înduioșez puțin, ca să încep să pălăvrăgesc. Oricum, n-o să creadă o vorbă din ce-o să-i spun. Și compasiunea ei se evaporă imediat.

— Nu-i cer eu să mă ajute. Cînd nu scrie, stă seară de seară la bibliotecă. Învață italiana.

Se hotărîse să învețe italiana, își cumpărase o mulțime de dicționare, însă dacă învață cu adevărat, asta nu mai știe nici ea.

— Limba italiană zici... Foarte bine, dar...

— Un bărbat nu apucă să facă puhoiul de treburi femeiești. Măcar de s-ar descurca cu ale lui ! izbucnește Liongina neputînd să se mai abțină.

— Din cîte-mi spui, treburile-i merg destul de prost, nu-i așa ? Gertruda îi strînge cu mai multă putere cotul, pentru ca ochii Lionginei să nu poată evita privirea ei fixă, sfredelitoare.

— N-am motive a mă plînge de ceva. Totul decurge bine, — și Liongina se eliberează din strînsoare.

— Aaa, în mod sigur Aloyzas o să învețe italiana, numai să vrea ! Gertruda continuă să meargă alături fără însă s-o mai ia la braț. Cu toate astea, știi... nu publică nimic nou. Și nici despre carte nu se aude nimic.

— Dar ți-am spus, învață italiana...

— Tu, fetițo, îmi ascunzi ceva. E deprimat, abătut, nu-i așa ?

— Astea-s născociri de-ale dumitale, Gertruda. Nu-i bine să tot născocești întruna cîte ceva ! Liongina vrea să atenueze stridența vorbelor cu un surîs, dar acesta n-are pic de căldură. Ieri nu s-ar fi decis să se comporte astfel. Sînt invulnerabilă, gîndește ea, ca un cărăbuș în carapacea sa. — Griji mărunte sînt desigur, destule. Ei, niște

încurcături cu examenele. Așa că nu mai născoci și dumneata fel de fel de lucruri înspăimîntătoare.

— Dar ce s-a întîmplat ? Spune-mi, ce anume ? Gertruda nu ține seama de tonul ireverențios al Lionginei, deși nu e obișnuită să i se vorbească impertinent. Însă important este că temerile ei se confirmă.

— Dar ți-am mai spus, niște mărunțișuri...

— Ție nu-ți povestește nimic ?

Liongina clatină din cap în semn că nu.

— Și se frămîntă tare de tot ?

— Nu mai da atîta importanță la toate. Bine că e sănătos, capabil de muncă. Cît despre mărunțișuri...

— În ochii lui, mărunțișurile iau întotdeauna proporțiile unor turnuri ca ăsta ! Și mîna Gertrudei se înalță spre cerul greu de întunericul nopții.

— Nu e chiar așa. Te înșeli.

Aseară i-ar fi fost milă de ea, astăzi însă nu. Cît de insuportabilă e dorința asta a Gertrudei de a afla toate dedesubturile din viața lui Aloyzas. Croncănește ca o cioară, cînd vede o surată albă de a ei ! Ce i-ar mai plăcea să i-o trîntească de la obraz : nu mai croncăni atîta, cioară bătrînă ce ești ! Și Liongina încearcă să-și imagineze ce teribilă satisfacție ar avea, dacă s-ar pomeni repezind-o astfel. Dar nu, deocamdată nu. În clipa asta nu sînt în stare. N-am puterea. Încă și acum îmi mai aduc aminte ce milă mi-a fost de ea. Încă și acum mi-e milă de mine însămi.

— Ce mult aș vrea să mă înșel. Fața ei prelungă se strecoară din nou sub pălărie. E boțită, ca și cum trecuseră peste ea niște roți și nu-ți face plăcere s-o privești. Să știi că eu simt totul, crede-mă !

Iarăși cactusul ? Tot mai stă protăpit pe pervazul ferestrei ? Bufetul strălucește de curat ce e, geamul se decupează albastru, fără urmă de pată, în timp ce cactusul, dezgustător, țepos, plin de praf, năclăit de pînza păianjenilor și pătat de muște, tot mai continuă să prezică, netulburat, fel de fel de nenorociri ? Căpățîna aproape sferică, din care a dat un lăstar, pare mai degrabă moșneag ursuz decît plantă. Pînă și în plină zi ți-e scîrbă să-l privești. Pe neașteptate începe să se înnegrească, să putrezească. De fapt nu tocmai pe neașteptate, ci atunci cînd deasupra capului lor — al ei și al lui Aloyzas — se adună norii. Din proprie inițiativă se înnegrește, din proprie

inițiativă înverzește, deși nu rămîne multă vreme înverzit. Dacă n-ar fi decît cactusul acesta și tot am motive s-o urăsc pe cumnată-mea, își zice Liongina.

— Scuză-mă, e timpul să plec !

— Te conduc. Gertruda se ține scai. Și-a zgîndărit rana. Aloyzas. Acum vrea să vorbească despre el. Să respire puțin din aerul lui. Chiar dacă acest aer îl expiră o ființă de calitate inferioară, de care e legat doar printr-un capriciu al destinului. — Toată lumea și-a pus deja demult hainele de iarnă. — Gertruda, care nu speră să obțină fără efort un succes, încearcă o manevră de ocolire. — Asta ți-ar mai lipsi acum, să contractezi o pneumonie.

— Alerg mult, nu contractez nimic ! N-am timp să merg încet.

— Și cine ține cursul, mă rog, de te grăbești așa ?

— Profesorul P.

— Oh, de ce nu mi-ai spus asta de la început ? ! O să-i dau eu un telefon și o să vezi că va fi teribil de indulgent cu tine ! Gertruda își potrivește pălăria, ce-i alunecase pe frunte și devine neobișnuit de veselă — din pricina zîmbetului obrajii i se brăzdează de crăpături.

— Inutil. Profesorul e foarte principial.

— Ce naivă ești, nu-i greu de înțeles de ce te iubește atît de mult Aloyzas ! Asta e doar o concesie tacită, o reverență adîncă și atît, deoarece de fapt Gertruda nu consideră că Aloyzas e tare îndrăgostit de soția lui, — socoate că nu se desparte de ea doar din pricina hipertrofiei simțului său de răspundere și din mîndrie ! — iar dacă e într-adevăr îndrăgostit, atunci e greu să poți fi de acord cu această slăbiciune a lui. Bine, uite, eu nu sînt o fire atît de închisă ca tine. Cîndva, profesorul era îndrăgostit de mine. Greu de crezut, nu-i așa ?

Liongina se simte stînjenită, de parcă în locul femeii cu șubă, în fața ei s-ar afla o altă Gertruda, cu fustiță mini și țigara în colțul gurii.

— Îndrăgostit ? Și dumneata — de el ?

— Cine știe prea multe... Gertruda își înghesuie toate rămășițele veseliei într-un ungher din care probabil nu le va mai putea scoate la iveală nici ea însăși. Și totuși, în jurul borurilor pălăriei, deplasată din nou de la locul ei, continuă să plutească ceva ce-i înmoaie ariditatea gla-

sului. Se miră și ea cu cîtă lăcomie s-a repezit cumnată-sa asupra momelii. Să fie oare asta o dovadă că ar putea s-o atragă, s-o cîștige de partea sa prin tandrețe ? — Nu v-am mai văzut de mult pe amîndoi. Nu vreți să vă repeziți într-o zi pe la mine ? V-aș pregăti o masă festivă.

— Duminică. Dacă bineînțeles și dumneata, Gertruda, ești de acord. Glasul Lionginei răsună mai blînd.

N-ar recunoaște pentru nimic în lume că ea va trebui să-l convingă pe Aloyzas să accepte invitația și-apoi să-l pregătească dinainte pentru o zi lungă și plicticoasă. Oare să fi iubit Gertruda vreodată ? Gertruda asta împietrită ? Să fi iubit și... să se fi sacrificat de dragul frățiorului ei, de dragul lui Aloyzas ?

— Pentru voi casa mea e deschisă oricînd, nu numai duminică. Bine, fie și așa, rămîne pentru duminică deci !

De obicei cu o față și cu o voce ca asta se trîntesc ușile. Așa încît, dacă n-ar fi fost uluitoarea mărturisire a Gertrudei, cu siguranță că Liongina ar fi refuzat în mod politicos invitația.

Profesorul P. nu e niciodată atent la cei care întîrzie. După ce dictează tema lucrării de control, se instalează cît mai comod în fotoliul capitonat. Cine știe, poate reușește să și moțăie puțin. P. e un om în vîrstă, însă are o minte lucidă. Știe că după o zi de serviciu și stat pe la cozi, nu poți băga prea multe în capetele năucite ale seralîștilor. Cu același stoicism suportă el și faptul că studenții aflați în aula imensă pot fi numărați pe degete, și faptul că, atunci cînd răspund, îndrugă niște năzbîtii de îngheață apele, iar cei de pe băncile din fund își găsesc diverse ocupații străine studiului, de pildă : rontăie cîte ceva, croșetează, unii mai sforăie din cînd în cînd, flirtează, ba chiar joacă cu mare pasiune și cărți. Bine cel puțin că deocamdată studentele nu-și aduc cu ele sugarii ! La rîndul lor, studenții suportă cu îngăduință atît prezența sa, cît și anosta sa inteligență, în timpul pauzei bărbații fumează cu el cîte o țigară, iar fetele se întîmplă uneori să-i pună o floare pe catedră. Eu, în schimb, nu i-am adus niciodată o floricică, își zice Liongina cu părere de rău, nici chiar azi, cînd profesorul ar fi binemeritat-o. Floarea imaginară — tremurătoarea crizantemă galbenă — se aprinde brusc în chip de lumînare și luminează ridurile profesorului. I s-au întipărit foarte adînc, anii i-au în-

cleştat chipul în păienjenişul lor comprimîndu-l, făcîndu-l cenuşiu şi veşted. Cheleşte în smocuri, parcă l-au jumulit, cămaşa are gulerul şifonat, iar reverele hainei — pete de scrum. Doar buzele şi-au păstrat prospeţimea, acum sînt moleşite de lîncezeala moţăitului, care îi trage tot mai în jos nasul mare, coroiat şi barbişonul ce dă impresia că e lipit. El — iubitul Gertrudei ? Tot ce se poate, doar şi P. a fost tînăr cîndva şi, judecînd după nas, probabil a fost şi destul de prezentabil. Iar Gertruda era şi ea tînără. Firește, mult mai tînără decît el. Faţa ei — masca aceea lipsită de expresie — s-a dezobişnuit să mai rîdă... Iar mîna lui uscăţivă, care chipurile ar trebui să-i susţină fruntea gînditoare, în realitate îi acoperă pleoapele gata să se închidă... Aşadar, atît a mai rămas din dragostea acestor doi oameni ? Şi-atunci, merită oare să mai regreţi, să tînjeşti după măiastrele păsări ale dragostei, plutind prin cine ştie ce văzduhuri, de vreme ce copacii pe care, din imprudenţă, aceste păsări se aşează — se usucă ? Cîndva, tot astfel vor privi cei tineri şi chipul meu ofilit. De pe acum am început să fiu trasă la faţă şi cu obrajii scofîlciţi, deşi femeile susţin cu invidie că pe zi ce trece mă fac mai frumoasă. Oare păsările dragostei să fie simple născociri ? Ce-ar fi dacă m-aş furişa şi aş şopti la urechea fleşcăită a profesorului...

Şi Liongina se surprinde ridicîndu-se în picioare şi încleştîndu-şi mîna pe marginea măsuţei sale. Vai de mine, trebuie să scriu, trebuie să fac ceva, uite, toţi ceilalţi lucrează ! Căldura şi oboseala au moleşit-o complet, nici tocul nu-i în stare să-l mai ţină în mînă. Mai bine aş aţipi puţin. Nu, mai bine mă apuc să lucrez !

Începe să scrie cifre, să deseneze încă o dată un tabel, copiindu-l de pe la vecini. Deodată, cifrele se împrăştie şi-apoi, aliniindu-se într-un lung cortegiu zornăitor, se năpustesc în spaţiul de trecere. Uşile încep să se clatine şi se deschid încetişor, fără zgomot. Iar stolurile de cifre, ia-le de unde nu-s ! Brusc năvăleşte înăuntru un val de aer proaspăt, cineva vrea să intre şi nu se hotărăşte s-o facă. Haide, curaj, P. doarme ! Perdeaua compactă de aer din dreptul pragului se dă la o parte şi o femeie, fără să ţină seama de liniştea absolută din jur, îşi face apariţia — înaltă, zveltă, cu pălărie pe cap. Pălării din astea, în formă de pateu cu foietaj, nu se mai poartă demult, îi trece prin minte Lionginei. Şi nici voalete. Femeia se

uită de jur-împrejur. Lucrul cel mai ciudat este însă că nimeni n-a observat-o. Apariția ei e o taină numai a lor, doar ele două își simt reciproc prezența. Femeia merge îndreptîndu-se spre partea din fund a amfiteatrului. Și, de fapt, nu merge cu adevărat, ci plutește prin văzduh. Se menține în aer datorită voaletei, care așa, lăsată pe ochi cum e, freamătă neîncetat. Nici pașii nu i se aud, cu toate că poartă niște pantofi negri cu vîrf ascuțit — ah, pantofiori ca ai Marlenei Dietrich sau ai Gretei Garbo ! În plutirea sa, doamna cea elegantă se oprește înainte de a ajunge lîngă măsuța la care moțăie P. — profesorul are barbișonul ciufulit și își ține capul sprijinit în palmă. Respirația lui ritmică leagănă femeia, ale cărei picioare nu ating dușumeaua. Iat-o, acum s-a aplecat, își întinde buzele vrînd să le apropie de fruntea înclinată a lui P., însă respirația celui adormit o împiedică să-și realizeze intenția. Cu un gest plin de grație, doamna își ridică voalul. O frumusețe de femeie cu păr blond, zînă, nu alta ! Ochii limpezi ca apa de izvor, chipul nordic, cu trăsături regulate, poate doar buza superioară să pară cam mare, dar detaliul acesta aproape că nu se observă. Trupul celui ce doarme abandonîndu-se îmbrățișării fotoliului, începe să se modifice. Burta voluminoasă se suge singură, devine suplă, picioarele încrucișate sub masă se alungesc — ia te uită ! ce zvelte, ce viguroase sînt ! — nasul se îndreaptă, păstrînd doar o ușoară încovoiere, pentru a fi un frumos nas acvilin, iar păienjenișul ridurilor dispare fără urmă de pe chipul său. O clipă doar, și P. astfel întinerit, are să se trezească.

Surîzînd întristată, femeia se trage brusc înapoi și începe a se depărta, plutind, ca și mai înainte, la un centimetru deasupra dușumelei. Stai, nu pleca ! De ce îl părăsești ? Stai, nu pleca ! Liongina aude un glas semănînd cu al său și vede ochii celorlalți colegi îndreptați asupra ei. Strigătul a întrerupt grațioasa plutire. Voalul, sfîșiat în bucăți, se risipește în toate părțile și de sub el iese la iveală fața prelungă, cabalină, buza superioară se umflă tot mai mult, e imensă și presărată cu fire negre de păr. Aceasta nu seamănă nici pe departe cu făptura misterioasă de adineaori, aceasta-i Gertruda ! Oare l-a abandonat ? L-a abandonat cu adevărat ? Da, de dragul lui Aloyzas.

— Ce-i cu tine, ţi-e rău ? Mîinile ciolănoase ale Anicetei o strîng cu putere. Studenţii s-au adunat cu toţii în jurul celor două, iar profesorul P., după ce a tras un pui de somn excelent, se apropie şi el şchiopătînd.

— Colega e foarte obosită. Să meargă cineva s-o conducă acasă. Surmenajul nervos — iată flagelul secolului nostru.

— Dă-mi drumul ! Liongina îşi înhaţă lucrurile şi se năpusteşte pe coridor. Doar n-o să-i permită ciolănoasei Aniceţă s-o ajute. Să nu îndrăzneşti să te ţii după mine !

— Dar ce rău ţi-am făcut ?

— Nu vreau să vii !

Aniceţă miroase întotdeauna a pîrlit, ca o buturugă arsă doar pe jumătate. Chipul trist, cu ochi adînciţi în orbite, cu nas subţire şi ţeapăn, pare a prevesti ghinioane. Doliul... Un suflet larg deschis, fără nici un fel de acoperămînt, ca o bulboană în care ea însăşi s-a înecat şi în care ar putea să se înece şi Liongina.

— Ce vrei de la mine ? M-am săturat, nu te mai suport !

— Să ştii că nici mie nu-mi face prea multă plăcere să te dădăcesc. Aniceta mai face un pas-doi în urma ei, tîrîndu-şi cu greu picioarele, apoi se opreşte, aşteptînd.

Poftim, n-are decît să se întoarcă şi să-şi sprijine fruntea de faţa ciolănoasă a Anicetei. Să urle vărsîndu-şi năduful pricinuit de Vanguté, pricinuit de toate nedreptăţile vieţii, pricinuit de ceea ce nu fusese în stare să facă pentru ceilalţi oameni aşa cum s-ar fi cuvenit. Să se întoarcă ? *Da' de ce apa nu e verde, dacă iarba e verde ?* Incoloră sau verde, parcă e vreo deosebire ? E un neadevăr că omenirea devine mai bună datorită copiilor. Parcă n-am fost şi noi toţi copii, dar ce am devenit ? Totul mi se trage de la ea, da, de la Aniceţă asta cu păr negru a început iar toată drăcovenia, imediat după spitalul acela înspăimîntător, care mi-a scopit trupul şi sufletul, şi după acea ucigătoare nepăsare în faţa vieţii şi a morţii. Rîsul acesta mut din pricina fetiţei moarte ! Dorinţa asta blestemată de a trăi, de a nădăjdui, de a crede... Întîi o renaştere, apoi — un nou abis, o nouă prăbuşire. Oare tot nu e de ajuns ?

Aniceţă mai stă în acelaşi loc.

— Să ştii, Lionge, că nu-s supărată pe tine. Doar că nu pricep de ce fugi de mine parc-aş fi ciumată ?

— M-am săturat de toate ! M-am săturat ! Ce, parcă tu nu vezi, Aniceta ? Eu nu mai exist, există o femeiuşcă hrăpăreaţă, abilă, care o să ajungă orice altceva, dar în nici un caz o prostuţă sentimentală. Curînd, vei încerca zadarnic s-o recunoşti pe aceasta din urmă !

Pe coridor era întuneric — economie la electricitate. Amîndouă — şi Liongina şi Aniceta — desluşeau, licărind într-un colţ întunecos, nişte picioruşe albe. Care alergau din toate puterile spre depărtări nemărginite, goneau către eternitate.

— Eu sînt, tovarăşe profesor !

Aceeaşi studentă pieptoasă şi cu şolduri mari, înfăşurată în broboada ei. Într-o mînă ţinea geanta sport, în cealaltă carnetul de note gata deschis. Ochii — pietricele colorate, împlîntate în plastilină. Arată exact ca atunci şi, totuşi, ceva îi lipseşte, ceva specific, sau mai ştii ? poate doar imaginaţia lui adăugase acel ceva.

— La ora asta ? Aloyzas îşi coborî mîna înţepenită pe clanţa uşii de la intrare cu care încercase să-i baricadeze drumul. Să fi vrut şi tot n-ar fi putut-o opri pe cea care ardea de dorinţă să pătrundă înăuntru. Iar el, tocmai că nu-şi dădea seama dacă îşi doreşte sau nu lucrul acesta. Se dădu la o parte nemulţumit — de sine şi de ea. Dar cum de-ai bănuit, colega, că sînt acasă ? Sau, te pomeneşti că în clipa asta eu, de fapt, nici nu mă aflu aici ! încercă el să glumească cu vizibilă încordare în glas şi se încruntă. De altminteri, cu cît mai repede...

Studenta, care, oricum, nu se aşteptase la o primire mai amabilă, se strecură repede în vestibul. Cînd, fără să vrea, îl atinse uşor cu umărul, el simţi învăluindu-l o undă de parfum. Şi Aloyzas pricepu imediat ce anume sesizase el că-i lipsea — mireasma violentă, respingătoare şi totodată atrăgătoare a trupului ei.

— Am stat de planton pe stradă. Dar aţi trecut pe lîngă mine în goană, ca un bolid. Vă aşteptaţi soţioara, nu-i aşa ? Înainte, mi-am zis...

Aloyzas îşi privi vizitatoarea pe sub sprîncene : o să se apuce să bată toba în tot institutul cum îmi aştept eu soţia — n-o să mai scap de şicane şi chicoteli. Şi, pe urmă, acest *înainte*. Ce vrea să spună cu asta ?

Vizitatoarea nu ştia ce să creadă despre privirea lui îmbufnată.

— Sînt — Almoné. Almoné J. Nu mă mai recunoaşteţi ?

Şi, de unde dăduse buzna, plină de impertinenţă şi gata de orice, acum se zăpăci puţin. Oare chiar nu mă mai recunoaşte ? Ca să vezi, şi data trecută mă sorbea din ochi.

— Ei, dacă eşti exact aceeaşi Almoné... — Aloyzas se sili să zîmbească rezervat. Vocea nu-i era tulburată, deşi adineauri, cînd fata intrase pe uşă cu forţa, un spasm îi încleştase gîtul.

— Ne cunoaştem bine amîndoi. Chiar foarte bine ! Buzele crăpate ale fetei se întinseră într-un zîmbet, dînd la iveală nişte dinţi mari şi regulaţi — cu ăştia sparge nucile fără efort. Zîmbea bucuroasă, ca şi cum n-ar fi năvălit seara tîrziu într-o casă străină, ci s-ar fi întîlnit amîndoi în piaţa din vecinătatea institutului, în parc sau în pădure.

— Eu n-aş spune că ne cunoaştem foarte bine. Îşi agită puţin mîna prin aer, îndepărtînd mirosul parfumului ei. O dată cu mireasma trupului dispăru şi puterea ei de atracţie. Vrînd să-i placă cu orice preţ, fata se pocise îngrozitor. De sub haina lejeră, de o culoare incertă, i se vedea fusta. De un galben ţipător şi atît de grosolană, că părea nituită din bucăţi de tablă. Avea în picioare nişte pantofi cu vîrfuri strălucitoare, potriviţi mai degrabă pentru teatru decît pentru noroiul de pe stradă.

— Asta nu-i vina mea, tovarăşe profesor. E a dumneavoastră ! ripostă Almoné, făcînd aluzie la ceea ce se petrecuse sau ar putea să se petreacă între ei.

— Nu ştiu la ce anume te referi ?

— Aa, nu, la nimic. Pot să-mi scot haina ?

— Cred că nu e cazul ca vizita dumitale să se prelungească.

Fermitatea care-l caracteriza îi dădu curaj. Urmări cu indiferenţă cum îşi scoate ea fularul lung, înfăşurat în jurul capului. De sub el apăru gîtul-durduliu, cu o piele gingaşă, feciorelnică —, părul tapat, dar frumos, totuşi. Îşi descheie nasturii şi aşteptă s-o invite el să-şi scoată paltonul, pentru a-l da gata cu bluza roz. Doamne, dumnezeule, roz cu galben ! Aloyzas fu cît pe ce să geamă cu voce tare.

— Ia loc, dacă tot ai venit pînă aici... — Îi agăţă haina şi-i arătă cu mîna fotoliul de lîngă birou. Nu avea nici

un dubiu : fata, care-şi etala fusta ţipător de galbenă şi bluza trandafirie, are să se trîntească cu zgomot, şi de data asta, tot pe divan.

Şi, într-adevăr, nu se înşelă. Arcurile gemură sub greutatea trupului voluminos. Legănîndu-se o vreme, vizitatoarea cea pestriţă îşi expuse genunchii — rotunzi şi trandafirii în ciorapii kapron bine întinşi pe picior. Din pricina gestului frivol, fusta i se ridică sus de tot ; în jurul gîtului se încolăcea un colier din boabe mari de chihlimbar, ce nu corespundea deloc cu îmbrăcămintea de pe ea şi, mai ales, cu starea lui de spirit, care era insuportabilă. Observînd strîmbătura gazdei, Almoné îşi potrivi fustiţa dezgolindu-şi şi mai mult genunchii. Pentru o clipă se simţi din nou mireasma ei naturală, pe care parfumul enervant de ieftin îl înăbuşise pînă atunci. Mireasma trupului sănătos, a bulzilor tari de sub bluză. Aloyzas se cutremură de dezgust, însă tocmai de mireasma aceasta avea el nevoie. Ce bine ar fi fost dacă era acum în amfiteatru. Şirurile de măsuţe, catedra cu furnirul jupuit, pervazul ferestrelor pătat de grăsime l-ar fi potolit într-o clipă. Înfierbîntată, Almoné îşi făcea vînt cu mîna, aşa că iar se simţi unda parfumului ieftin de Riga, însă, de astă dată, mireasma trupului — nu mireasma, ci ţipătul lui — n-a mai putut fi atenuat.

— Vin direct de la antrenamentele de control ! Am reuşit cu chiu cu vai să fac şi un duş, după ce-am stat la coadă. Avea de gînd, deci, s-o pornească pe făgaşul confidenţelor şi asta ar fi fost de nesuportat.

— Care-i problema ? Haide, spune mai repede... E tîrziu...

Aloyzas îşi încleştă fălcile şi îşi puse bărbia în palmă ca să nu-i tremure. Înţeapă ? Asta mai lipsea ! Dar acum ştia că n-o să fie în stare să ignore această neglijenţă a sa şi se bucură : barba aspră şi ţepoasă va deveni, aşadar, linia de demarcaţie între el şi juna necuviincioasă din faţa sa. Formula internaţională precisă îi spori curajul, impulsionîndu-l la o oarecare faptă eroică. Întoarse fotoliul şi se aşeză vizavi de vizitatoare. Şi îşi aminti imediat : data trecută l-a găsit cu pantalonii sport umflaţi la genunchi. Se lăsă pe spătarul fotoliului, pentru ca distanţa dintre el şi Almoné să devină mai mare. Judecînd după impresia produsă asupra lui la prima întîlnire, fata era atunci mult mai atrăgătoare decît acum — împopoţo-

nată vulgar şi tolănită cu nerușinare, atîta doar că pe aceasta ai putea s-o atingi, dacă tu, n-ai fi tu — dacă n-ai fi Aloyzas Hubertavičius.

— Îmi ard tălpile ca pe jeratic. Vă supărați, tovarăşe profesor, dacă mă descalț puțin ?

El mormăi ceva nedesluşit, care nu semăna nici a încuviințare, nici a obiecție. Ea se ridică şi îşi aruncă pantofii din picioare — unul din ei zbură sub birou.

Oare îi împrumutase de la vreo prietenă ? Altfel, greu de crezut că în escarpenii ăştia încăpeau lopeţile ei roşiatice, pline de bătături. Acestea ocupau acum întregul spaţiu dintre divan şi birou. Să umble fără încălțări şi să bătătorească fînul în stog, iată pentru ce anume au fost create tălpile astea. Temelia puterii şi a sănătății înseamnă senzaţia existenţei pămîntului sub picioarele tale şi senzaţia existenţei propriului trup. Tălpile mari nu violau cîtuşi de puţin esenţa, fondul ei, aşa cum făceau parfumul ieftin, sau combinaţia bizară de galben cu trandafiriu a hainelor. După ce umblă puţin prin cameră, se aşează din nou, avea chipul vizibil înseninat. Aloyzas se aplecă după pantoful aruncat sub birou. Dacă pînă acum izbutise să nu fie ridicol, ei bine, în clipa de faţă merita, pe bună dreptate, să-şi atîrne clopoţei de bufon.

— Uite ce e, din două una : ori îmi spui de ce te-ai prezentat aici, ori pleci imediat ! Supărat, îi întinse cu brutalitate pantoful, de parcă acesta ar fi fost un căţel neascultător.

Privindu-l ţintă cu ochii săi lipsiţi de expresie, Almoné îşi aşează pe genunchi carnetul de note.

— Ştiţi singur de ce, tovarăşe profesor.

Aloyzas sări în picioare furios şi jenat în acelaşi timp. Oare, într-adevăr, nu pricepuse că venirea ei, ca şi toate fandoselile, sînt interesate ? În ceea ce-l privea, mă rog, nu-şi reproşa nici acum nimic de care să se jeneze, căci nu se lăsase prostit de cine ştie ce aiureli, dimpotrivă, îşi făcuse chiar şi unele iluzii. Ptiu, e dezgustător...

— Bine, bine... Ea nici nu se clinti din loc. Ar trebui să mă mai stăpînesc şi eu, îşi zise el. Şi se aşează din nou. Cu condiţia să-mi răspunzi la vreo două întrebări.

— Şi n-o să fiţi chiţibuşar cu mine ?

— Ei haide, că doar nu sînt eu chiar atît de fioros. Important este să văd cum judecă studentul ! Aloyzas

vorbea tare, cu aerul că îi strigă pe martori la tribunal. De pildă, vorbește-mi despre aspectul subiectiv și obiectiv al aprecierii estetice. Cum se stabilește corelația între acestea ? Ce rol i se atribuie gustului artistic al celui care emite aprecierea ? Poți să-mi spui cu cuvintele dumitale, colega. Hai să filozofăm puțin.

— Ei fie, am înțeles ! Almoné începu să-și agite palmele mari, izbite de loviturile mingilor. Știți ce, tovarășe profesor ? Nu-mi puneți nici cinci și nici patru, puneți-mi un trei și gata.

— Să-ți dau nota trei fără să-ți verific cunoștințele ?

— Sincer să spun, cunoștințele mele sînt cam slabe. Bulzii sînilor se ridicară sub bluza trandafirie și, din coșul pieptului izbucni un oftat adînc. Parcă eu sînt o studentă adevărată ? !

— Atunci poate că nici eu nu sînt profesor ? Brusc, Aloyzas își dădu seama că făcuse o glumă neizbutită. Sări în picioare, apoi se așeză din nou.

— Sînt voleibalistă, doar v-am mai spus-o. Echipa institutului nostru a ieșit campioană republicană anul trecut. În plus, mai joc și în selecționata Lituaniei. Și atunci, cînd să mai tocesc ? De unde credeți că am venit la dumneavoastră în toiul sesiunii ? De la antrenamentele de control. Parcă de multe ori m-ați văzut în amfiteatru ? Cantonamente, antrenamente, campionate. Atît.

— Într-adevăr, nu-mi amintesc să te fi văzut, recunoscu, sincer, Aloyzas. Sper că la cursurile colegului M. ai apărut mai des, nu-i așa ?

— El nici nu m-a văzut la față, plicticosul ăla de M. Și, nu vă supărați că vă spun, nici prelegerile dumneavoastră nu le frecventez, deși uneori aș mai avea timp. Vă spun cinstit, arta — nu e pentru mine. Nu-i de nasul meu ! Almoné începu să rîdă — sînii i se conturau tot mai distinct prin bluza care aveai impresia că stă gata să plesnească. Mireasma trupului fetei, biruind definitiv parfumul ieftin, se zbuciuma plescăind între ei ca un val impetuos.

Aloyzas își încleștă degetele pe bărbie. Uitase că e nebărbierit. Îl atrăgeau și trupul arzînd ca flacăra și simplitatea ei neîngrădită de nici un fel de convenienție. Pînă și micile ei șiretlicuri degajau franchețe. Instinctiv, se mută cu fotoliu cu tot mai aproape de genunchii trandafirii.

— Zici că nu-ți place arta ? Dă-mi voie să nu te cred... Arta nu se află neapărat în muzee. Vorbea despre artă, deși acum aceasta nu-l interesa cîtuși de puțin și de aceea se considera un ticălos derizoriu. Arta, dacă privești cu atenție în jur, se află pretutindeni. E imposibil să n-o observi, chiar și în cazul în care ai dori cu tot dinadinsul lucrul acesta. Natura, locuințele, îmbrăcămintea, — absolut totul — este fie artă, fie... non artă. De exemplu, fularul ăsta al dumitale. Singură l-ai croșetat ? E splendid, aș spune chiar că nuanțele lui sînt combinate cu măiestrie.

— Vă bateți joc de o sărmană făptură ca mine. Eu casc în sălile de expoziție, adorm la concertele simfonice. Cîte cineva discută în contradictoriu despre asta, cuiva îi place sau nu-i place, mie însă nu mi-e nici cald, nici rece.

— Bine, dar n-am nici o intenție să fac din dumneata un critic muzical, colega, și Aloyzas se simți deodată proiectat brusc, spre linia de demarcație, pe care singur și-o fixase încă de la început, și care era deosebit de fragilă — de-ai fi atins-o fie și numai cu un deget, s-ar fi năruit. Nu-ți pretind decît un minimum de cunoștințe.

— Un minimum ?

Almoné surîse privindu-l cu ochii ei inexpresivi, de nevăzător, se legănă din tot trupul și se tolăni pe o coastă, rezemîndu-se într-un cot. Aloyzas continua să șadă drept, cu umerii larg desfăcuți, în timp ce în ochi îi zîvcneau flăcări trandafirii și galbene. Cele două culori se ciopîrțeau reciproc, iar pe el îl tortura o nesuferită dorință de a atinge văpaia lor cu mîna. Își privi mîinile — tremurau, aveau vinele umflate. Mîini de tîlhar și de borfaș. Oare acesta ești în adevăr, tu, Aloyzas Hubertavičius ? Dar, ia privește, în fața ta nu se află cea care îți este mai necesară decît viața, ci o alta, ajunsă aici întîmplător, o studentă neghioabă, total dependentă de indulgența ta, chiar dacă dogorește ca un rug încins. De te vei arunca în vîlvătaia acestuia — Liongina o să se evapore, o să dispară pentru totdeauna în munții aceia ai ei lipsiți de viață, revopsiți în negru. Vino-ți în fire, Aloyzas Hubertavičius, acum cît încă nu e prea tîrziu !

Cu mare greutate își desprinse privirea de la fata instalată comod pe divan, de la rugul cuprins de flăcări încinse, ce mistuia o anumită parte a ființei sale — poftele cu neputință de stăpînit, ce-i scăpaseră de sub

controlul voinței. Îi era imposibil să priceapă ce se întîmplă cu el. Își băgă mîinile în buzunare și străbătu odaia întîi în lung, apoi în lat. Nu se decise imediat s-o privească pe Almoné, care aștepta calmă la adăpostul unui zîmbet — și sfios și nerușinat, în același timp.

— Uite ce e, Almoné, — se așeză din nou continuînd să simtă, nebiruită încă, atracția pentru ea și condamnîndu-se pentru slăbiciunea sa, — eu niciodată, te rog să reții asta, niciodată nu procedez în felul acesta.

— Va să zică e-adevărat ce se bîrfește pe socoteala dumneavoastră. Și eu, toanta, nu credeam. Almoné se necăji, se indispuse. Iarăși se simți adierea parfumului ieftin și iarăși combinația lipsită de gust — galben și trandafiriu — începu să-i irite ochii. Înseamnă că degeaba m-am mai gătit, dacă dumneavoastră nu sînteți ca toți ceilalți !

— Nu sînt ca toți ceilalți ? Aloyzas fu cît pe ce să-i mîngîie genunchii care dogoreau. Dezorientată, sincer necăjită pentru insuccesul său, fata era, în felul ei, atrăgătoare.

— Chiar pe toți n-am fost nevoită să-i vizitez. Așa că nu știu. Însă cei mai mulți nu se sfiesc deloc !

Mafia, îi răsună lui în urechi vocea scîrțîitoare a fostului său coleg N., mafia.

— Nu știu zău, colega, ce să fac cu dumneata. Vorbele erau cu dublu înțeles, desigur, dar el nu se mai gîndea acum la trupul ei. Almoné înțelese : era momentul să termine jocul care reușise s-o indispună.

— Știți ce ? Atingeți-mă cu un trei și, hai, să nu ne mai certăm ! O să se necăjească grozav tata, dacă o să pic la un fleac din ăsta, la un colocviu. Îi spunea tată — părintelui ei, la fel ca Liongina. Cînd se transmit meciurile noastre el închide televizorul. Vrea să am o diplomă, să fiu și eu în rînd cu lumea. Iar pe mine sportul m-a pasionat încă din școală. Și numai datorită sportului am fost primită la institut, unde chiar și unele cu note de cinci pe linie nu reușesc să intre decît cu mare greutate. Sînt sportiv calificat. Am făcut alergări, înot, baschet. Prinde, aruncă, smulge din mîini ! Altceva nu știam și nici nu vroiam să știu. Așa că acum pun umărul la greu. Iar ceilalți se uită la mine ca la... măgarul ce cară, pentru alții, povară...

— Cu ce se ocupă tatăl dumitale ?

— A fost strungar. Acum e pensionar de invaliditate, are T.B.C.

— Oftică ?

— Nu. Tuberculoză. — Nu cunoaște vechea denumire a bolii. — Are caverne. Scuipă sînge.

Oare tatăl acestei fete cu sîni mari și care plesnește de sănătate, e într-adevăr ofticos ? Greu de crezut, cînd îi simți mireasma trupului sănătos. Tatăl lui, al lui Aloyzas, a fost ceea ce se cheamă un intelectual ofticos clasic. Obraji slabi și supți, ochi strălucind bolnăvicios. Se mîndrea cu boala lui. Mai ales în timpul războiului, cînd morții i s-a smuls vălul sacru de mister și taină, iar cimitirul a fost pîngărit. O clipă revăzu mîna tatălui plesnind cu zgomot surd obrazul Gertrudei. Atît de limpede i-a apărut, după trecerea multor ani, mîna aceea costelivă încît Aloyzos clipi din ochi. De data asta, pe el îl lovise tatăl.

— Pe cuvînt de onoare, sînt gata să jur, dacă vreți. Sînii lui Almoné fremătară, ea încercă să-l prindă de mînă. Pot să vă arăt certificatul medical.

— Nu-i nevoie. Dă-mi carnetul. Și scrise ceva, fără să vadă, fără să se gîndească măcar ce notă pune.

— Și acum, du-te. Făcuse un lucru inadmisibil, încălcase unul din principiile sale. Dar în același timp simțea o mare ușurare, pentru că săvîrșise ceva copleșitor de bun în memoria tatălui său.

Almoné îi zîmbea larg, slută și frumoasă totodată, din pricina neașteptatei bucurii.

— Un patru ? Mi-ați pus un patru ?

— Un trei sau un patru pentru neștiință — tot un drac, rosti Aloyzas încrețindu-și fruntea.

— Să nu fiți supărat pe mine ! Plină de recunoștință, ea îi prinse cotul și i-l strînse. Fără a-i pricinui vreo durere, așa cum fac ciinii credincioși, conștienți de forța maxilarelor proprii.

Aloyzas se întoarse cu fața spre birou și, fără să vadă nimic, începu să răscolească printre hîrtii. Îl stingherea fata care stătea tot acolo, neavînd de gînd să plece, și parcă mai așteptînd ceva.

— Am de lucru. Nu vezi că am de lucru ?

Dar ea nici nu se clinti.

— Pleacă odată ! Pleacă ! Strigase dînd frîu liber supărării.

— Vreţi să-mi vindeţi mie scoica dumneavoastră, tovarăşe profesor ? Ea nu credea că e într-adevăr supărat.

— Ce-ai spus ?

— Vindeţi-mi-o. Ştiţi, am visat într-o noapte scoica asta a dumneavoastră.

— Scoica ? Asta de unde-ai mai născocit-o ?

— Vindeţi-mi-o. Dumneavoastră sînteţi un om atît de serios... Ce nevoie aveţi de jucării ?

Splendidă ocazie de a se descotorosi de vechitura asta inutilă, de nişte amintiri care nu-i erau de nici un folos. Altfel, din proprie iniţiativă, niciodată n-ar fi fost în stare să arunce scoica.

— Mi-o vindeţi ? Vai, ce drăguţ sînteţi !

— Cineva a plătit pentru scoica asta douăzeci şi cinci de ruble. Nu-i prea mult pentru dumneata ?

Almoné se năpusti spre birou, înhăţă scoica, ascultă puţin şi, fără s-o lase din mînă, o lipi de urechea lui. Pietricelele ochilor ei străluceau ca lustruite, — în ele licăreau mici puncte aurii. Uitînd de toate, chiar şi de nota patru pe care-o căpătase, ea asculta vuietul unor îndepărtate mări, dialogul tainic dintre necuprinse întinderi şi adîncuri fără fund. La urma urmei, de ce n-ar încerca să-i trezească gustul artistic printr-un şoc al frumosului ? Dar scînteia pedagogică a lui Alyozas se stinse îndată ce auzi foşnetul rublelor.

— Număraţi-i şi dumneavoastră. Sînt douăzeci şi cinci.

— Mulţumesc. Lasă-i pe masă.

Ea puse deasupra bancnotelor, presîndu-le, vasul cu creioane şi mai zăbovi o clipă. Apoi, fără a mai aştepta privirea lui, se îndreptă încet, tîrîndu-şi picioarele, spre uşă.

N-ar fi trebuit să ia banii. Aloyzas se dezmetici şi, brusc, sări la fereastră lipindu-se de ea. Se purtase ca un netot. Almoné ţopăia pe trotuar sprintenă şi aproape fragilă, cu toată înălţimea şi neîndemînarea trupului ei mare.

Rămase nemişcată. Căzuse pe spate şi i se părea că se prăbuşeşte undeva, ca şi cum şi în somn continua să se

scufunde în abis, să înfrunte depărtări cu nimic mai mici decît cele din timpul zilei, cînd e cu ochii deschişi. Privind-o de la distanţă, puteai crede că de cealaltă parte, la ieşirea din puţul fără fund, o aşteaptă cineva şi că ea, fără să stea pe gînduri, goneşte spre îmbrăţişările acelui cineva care o aşteaptă, fără să-i pese ale cui sînt îmbrăţişările de acolo — ale uitării de sine sau ale nefiinţei. Aloyzas se culcase deja — bineînţeles, nu dormea, era gata să sară în orice clipă ! — dar asta n-a mirat-o deloc, sau dacă s-a mirat cumva, doborîtă de oboseală cum era a şi uitat îndată de toate. Trăgîndu-şi cu greu fusta de pe ea, murmura cu voce tînguitoare, promiţînd să fie rezistentă şi puternică, să se îngrijească de buna lui dispoziţie şi de condiţiile optime pentru munca lui de creaţie — căci dacă există cu adevărat un sens în viaţă, el se concretizează în această lampă, care arde pe biroul tău, nu-i aşa, Aloyzas ? — şi chiar în clipa aceea căzuse de pe picioare, fără a mai apuca să se pieptene măcar. Murmurul ei semăna cu o bîiguială de om turmentat.

— Tu eşti bun, Aloyzas, şoptise ea şi se prăbuşise fără să mai aştepte vreun gest de tandreţe din partea lui.

El s-a retras la marginea divanului dar n-a putut adormi. Ochii arzători şi reci căutau să se agaţe de întunericul din jur, sfîşiat de reflexele luminilor de pe stradă. Era istovit de acele lungi aşteptări, cînd îţi vin în minte toate spaimele posibile şi imposibile. Nu-i aducea alinare nici întoarcerea ei, de fiecare dată tot mai apăsătoare, ca atunci cînd se întoarce cineva grav rănit ce-şi tîrăşte cu greu picioarele şi e pe punctul de a-şi pierde cunoştinţa. Dar şi mai rău era cînd se apuca de fel de fel de năzbîtii, ca, de exemplu, să vină cu sufletul la gură ziua-n amiaza mare ca să schimbe vreun bec, pentru ca el să aibă mai multă lumină fie pe scară, fie pentru lucrul la carte. Toate eforturile acestea, care, Dumnezeu ştie cît o costau, demonstrau de fapt un singur lucru — că se apropia falimentul. Cuvîntul acesta străin, care bătea la ochi, îi părea suspect lui Aloyzas, la fel ca strălucirea unei cutiuţe metalice plină cu exploziv. Unde văzuse el o astfel de cutiuţă ? Mai mult ca sigur în vreun film de război. Metafora nu-l satisfăcea pe deplin, dar era exactă. Oare Liongina chiar nu bănuieşte că el trîndăvise şi azi fără să scrie nici un singur rînd ? Adevărat că nu desenase nici careuri pentru cuvinte încrucişate, dar

ăsta nu-i meritul său, ci al lui Almoné J. Poftim ! Nu era de ajuns că se istovise aşteptîndu-şi soţia dispărută fără urmă, a trebuit să se mai lupte şi cu ispitele. Lopata plină de bătături a lui Almoné şi picioruşul marmorean al Lionginei... S-o pună pe ea alături de Liongina, a cărei respiraţie uşoară abia dacă o putea desluşi, o astfel de comparaţie — înseamnă o batjocorire a simţului său estetic. Pe Liongina o alcătuise din evadarea aceea bizară, din privighetoarea temătoare, ea e mereu alta, şi nimeni — nici chiar ea însăşi ! nu ştie care va fi următoarea sa întruchipare, pe cîtă vreme Almoné J. este modelată din lut, pe ea o poate face să renască doar una, o unică pornire, doar unul, un unic gînd rectiliniu. Liongina îi e destinată numai lui, Almoné — oricui i-ar cîştiga bunăvoinţa şi ar fi gata să profite de această bunăvoinţă. Dar uite că mă gîndesc la ea aici, în pat, unde nu m-am gîndit la nici o altă femeie în afara Lionginei. Oare am fost, cu adevărat, atras de ea ? Neglijentă, sportivă, altădată n-aş fi catadicsit să-i arunc măcar o privire, se înfuria tot mai mult Aloyzas, dacă între mine şi Liongina nu s-ar fi căscat prăpastia. Mă rog, deşi ţi-ai pierdut puţin capul, ai reuşit totuşi cu chiu cu vai, să rezişti, dar fereşte-te de următoarea întîlnire. De fapt, o întîlnire următoare nu va avea loc ! Se descotorosise pentru totdeauna de Almoné, la fel ca şi de adorabila R., atît cît mai rămăsese din ea, acolo, în scoică. Dacă Lionge ar vedea cu preţul cîtor eforturi a reuşit el să stingă incendiul acela ! Poate că abia atunci ar înţelege şi ea că relaţiile lor au ajuns la capăt... Dar cum să-i povesteşti toate astea, cînd ea în mod intenţionat se scufundă tot mai în adînc, lăsîndu-şi la suprafaţă, în calitate de ostatec, doar trupul. Îi simte căldura — gingaşă, abia perceptibilă, unică — şi tînjeşte după soţia sa, cu fiecare zi tot mai mult, neînţelegînd şi singur ce se întîmplă cu el, — să se fi îndrăgostit din nou de ea, acum, cînd a avut posibilitatea s-o compare cu o fată apărută întîmplător în calea lui ? — şi totuşi, cum să cuteze el s-o atingă dacă-i atît de istovită ? Ar fi îngrozitor, s-ar sfărîma ca o jucărie fragilă.

În timp ce stătea astfel culcat, încercînd zadarnic să pătrundă în conştiinţa Lionginei care dormea, noaptea înainta pe drumul său. Înaintare lipsită de sens, după cum lipsite de sens erau şi bătăile accelerate ale inimii

lui, atunci cînd mîna ei, alunecînd inconştient spre el, nu-i era de nici un ajutor. Deodată, un fel de şoaptă, nu, mai curînd un foşnet abia auzit l-a făcut să-şi ridice repede capul. S-a întors pe o coastă rezemîndu-se în cot şi s-a aplecat mult spre Liongina. A încremenit aşa cu răsuflarea tăiată. Un foşnet. Nu al cămăşii de noapte şi nici al părului, ci al buzelor crăpate, arse.

Ca de obicei doarme pe spate, cu capul uşor întors într-o parte. Părul i s-a lăsat pe umeri, — bogata lui povară nu s-a răsfirat prea mult— îi încadrează ca o masă compactă, chipul. În întunericul spălăcit, sau în lumina tulbure a dimineţii — pe pereţii şi tavanul odăii apar şi dispar întruna umbre ! — nu-i poţi desluşi clar trăsăturile feţei. Abia i se zăresc, albe, fruntea şi pieptul neacoperit de plapumă. Şi din nou nu se mai aude nimic, nici măcar respiraţia. Liongina şi-o tăinuieşte de parc-ar vrea să înşele vigilenţa cuiva. Şi de fapt, nu a altcuiva, ci a lui. Că doar nu poate un om, cînd doarme, să stea aşa, ca un mort, poate doar să facă pe mortul.

Aloyzas se apleacă şi mai mult — pe gîtul ei zvîcneşte o arteră, încet, inima împinge în sus sîngele dens. Viaţa curge prin tot trupul fără grabă, alimentată de ceva necunoscut pentru Aloyzas, de ceva cu mult mai important decît banalitatea cotidiană, de ceva căruia nu-i sînt necesare în mod obligatoriu oxigenul şi globulele roşii ale sîngelui, saturate de acesta şi aflate în creierul obosit. Se săvîrşeşte ceva misterios în liniştea asta înşelătoare, în această nefiinţă reflectată doar de pielea palidă — radiind o undă aproape imperceptibilă de căldură şi de respiraţie neauzită.

Liongina visează ceva şi pentru Aloyzas e cît se poate de clar ce anume visează — ea nu poate visa altceva decît munţi, munţii aceia blestemaţi ! — visează, ocrotită fiind de aripa somnului, ca nu cumva să-i scape vreun suspin ce i-ar trăda infidelitatea. E absurd, e o nebunie — caută să-şi strunească Aloyzas imaginaţia dezlănţuită, e pur şi simplu istovită şi doarme profund, îşi zice el şi, totuşi, îi este cu neputinţă să se descotorosească de impresia că ea îl înşeală — acum, în clipa asta chiar. Se află acolo, în munţi, în munţii ei blestemaţi, în care s-a împotmolit pentru totdeauna ! — deşi el, mărinimos, i-a întins mîna, a ajutat-o să se ridice din noroi şi pînă azi o tot tîrăşte după el. Nu se trădează nici în momentele de veselie, nici în

acelea de întristare, se izolează de el atît prin conştientul său, cît şi prin bezna subconştientului. Prostii, nici ioghinii nu-şi dirijează subconştientul, Aloyzas ştie asta, dar nu se poate linişti, pentru că ea l-a repudiat atît de violent, atît de total ! El o vrea întreagă pe Liongina, de ea are nevoie, nu doar de trupul ei, pe care l-ar putea poseda îmbrăţişîndu-l şi răvăşindu-l. Are nevoie de viaţa ce susură domol înlăuntrul ei, de tainicile ei gînduri şi senzaţii, ce se învălmăşesc laolaltă şi se risipesc, ca o pulbere, la cea mai mică atingere. El are nevoie de ceva anume, de ceva care, poate, nici nu există în ea. Şi, nefiind în stare să-şi stăpînească obida, copleşit de suferinţă din pricina înstrăinării ei, Aloyzas se întreabă, cu luciditate şi detestîndu-se pe sine însuşi : ai fi putut admite vreodată tu, Aloyzas Hubertavičius, că o să stai la pîndă nopţi întregi să asculţi respiraţia soţiei tale, care doarme, străduindu-te să prinzi ceva ce nu poate fi prins, — visurile ei ? Ce ar gîndi Gertruda, ce teribil s-ar umfla cuprinsă de tremur, buza ei superioară, dacă şi-ar vedea frăţiorul adorat într-o astfel de postură ?

— Nu dormi ? Şoapta fierbinte îl sperie. Poftim, ea întreabă, nu el ! Deşi, demult — el ar fi trebuit s-o trezească.

— Dar tu ? Tu de ce nu dormi ?

— Eu dorm.

— Acuma nu dormi, visezi ! izbucneşte el şi răsuflarea lui fierbinte învolburează părul Lionginei.

— Ce-aş putea eu să visez ? Pe chip, nici un muşchi nu i se clinteşte din loc, da, deşi respiră şi vorbeşte, ea se află cine ştie pe unde.

— Munţi ! Visezi munţi ! şi ţipătul lui se izbeşte de ochii ei larg deschişi. Asurzit de propriul glas, înţelege în sfîrşit că tocmai prin reproşurile acestea pline de ură şi în total dezacord cu judecata sănătoasă, el singur sileşte munţii să reînvie, el singur, încordîndu-se din răsputeri, o împinge pe Liongina în sus pe povîrnişurile lor colţuroase.

— Munţii s-au prăbuşit, demult i-a înghiţit pămîntul.

Are glasul suspect de calm, se vede că şi-a tot repetat vorbele acestea pînă a ajuns, în cele din urmă, să le şi creadă — indiferent dacă e sau nu convinsă că asta-i realitatea.

— Nu-i adevărat, visezi munții ! Și pe el, pe escrocul acela ! Aloyzas își aude țipetele stridente. Pe aventurierul acela îl visezi !

— S-a prăbușit și el. O dată cu munții.

— Nu minți ! Îl visezi ! Mai bine recunoaște, îl visezi, nu-i așa ? Are senzația penibilă că a sculat un mort din mormînt. Munți uriași — uriașe mormane de cadavre încremenite. O halucinație a creierului excitat, o absurditate.

— Se poate să fi visat ceva într-adevăr, de vreme ce tu susții asta cu atîta insistență... Liongina se întoarce spre el dar de astă dată nu mai pare o fantomă, e trup cald de femeie — și e altul, complet schimbat. Am visat-o pe chiriașa pe care am adus-o să stea cu mama.

Silueta masivă a munților s-a mișcat domol și, clătinînd-se, s-a dat la o parte. Dar n-a dispărut cu totul, s-a dizolvat în bezna ce nu se grăbește deloc să se destrame.

— Asta ce invenție mai e ?

— N-ai decît să nu mă crezi dacă nu vrei. Am închiriat unei femei locuința mamei.

La timpul său, o mai sfătuise cineva în sensul acesta, dar atunci s-a arătat teribil de indignată, o jumătate de an a fost supărată pe Gertruda, cu toate că aceasta n-a mai vrut să se amestece. Se uita chiorîș și la Aloyzas ca și cum el ar fi constrîns-o să se descotorosească de mai-că-sa. Poate că așa va fi mai bine, cine știe, dar de ce trebuie să fie el întotdeauna țapul ispășitor ?

— Așa nu mai puteam continua ! Se lipește cu tot pieptul de el, dar în glas nu e nici o urmă de duioșie : pare strivit de o greutate pe care are de gînd să i-o treacă lui în spate, în locul celeilalte, născocită de el din pricina neliniștii și a geloziei sale. Eu nu reușesc să mai fac nimic. Deși mă străduiesc, mă fac luntre și punte, degeaba, tot nu reușesc. Bătrînelul de pe stradă a refuzat să mă mai cîntărească. Dumneata, mi-a spus, ai nevoie de un cîntar pentru copii. Mama are escare, e îngrozitor. Și nici pe tine, Aloyzas, nu te îngrijesc cum ar trebui, nu-ți creez condiții bune pentru lucru. Niciodată nu avem timp să stăm serios de vorbă amîndoi, ba, am încetat chiar să ne mai și înțelegeam unul pe celălalt.

— Nu știu, nu știu. Nu se grăbește deloc să se arate tandru cu ea, deși părul ei îi atinge gîtul, gîdilîndu-i-l. Dar pe cine o să mai acuzi după aceea ? Pe mine ?

— Te-am acuzat eu vreodată de ceva ?

— Dar visurile tale ? Munții tăi blestemați ? izbucnește el din nou, deși vestea supărătoare — chiriașa — îi mai potolise puțin ardoarea dinainte.

— Chiar dacă mai visez uneori, nu e vorba de munți. Doar niște defilee, niște cheaguri de negură...

— Negură, defilee... Aiurea ! Visezi munți ! Pentru că ceea ce gîndește omul cînd este treaz, îi apare și în vis, draga mea.

— Glumești, nu-i așa ? Aloyzas ? Ești prea inteligent ca să poți crede asta.

— Glumesc, scrîșnind din dinți, dacă vrei să știi. Și te avertizez că de azi înainte n-am de gînd să mai glumesc.

— Și atunci, ce pot să fac ? Să mă culc separat ? De cum închid ochii simt că mă înhață cineva și mă împinge într-o prăpastie. Grijile, asta o știu eu bine. Aia n-am făcut, pentru ailaltă n-am avut timp ! De aceea mă prăbușesc... Toți oamenii, Aloyzas, visează cîte ceva. Dar pe cuvînt de onoare că nu-mi amintesc absolut nimic !

— Ei, asta-i ! Visai ceva, visai, șopteai și nu-ți amintești ? ! sare Aloyzas nefiind în stare să se stăpînească și să nu-și mai zgîndăre rana, care-l mînca teribil, pînă n-o jupuia zdrențuind-o tare de tot, pentru ca apoi, după ce durerea se potolea și pojghița de deasupra se mai usca puțin, să înceapă iar durerea și mîncărimea care-l sîciiau pînă n-o jupuia din nou. Parcă pe Liongina n-o doare cînd o hărtănesc întruna cu fierăstrăul neascuțit pentru vedeniile ei ? Bineînțeles că o doare, și poate chiar mai tare decît pe mine ! Sigur că nu vreau s-o chinuiesc cu munții ei, dar reproșurile mele țîșnesc și se revarsă fără voia mea, ca și cum altcineva mi s-a vîrît în suflet și se terorizează singur acolo, otrăvindu-mă cu venin. E o nebunie s-o învinuiești acum cînd nu mai e noapte, dar nici zi încă nu e, pe ea, care-i atît de istovită încît abia își mai trage sufletul. Ba e mai mult decît o nebunie — ăsta-i sadism ! Oare mă transform într-un sadic, căruia i-ar face plăcere s-o sfîrtece de vie ?

— M-am cam înfierbîntat, Lionge, te rog să mă ierți, încearcă el să facă pace, dar vocea-i aspră scîrțîie la fel ca ușa de la balcon cînd bate vîntul.

— Eu sînt de vină, pentru că am început să mă justific cu atîta seriozitate. Spre deosebire de vocea lui, ce blîndă e vocea Lionginei, care se apropie acum lipindu-se cu şi mai multă gingăşie de el.

— Bine, bine, hai, să nu ne mai frămîntăm atîta.

Aloyzas o mîngîie pe păr. Înlăuntrul său mai clocotesc încă ruşinea şi furia — s-a înjosit şi el, dar a înjosit-o şi pe ea cu învinuiri grele, care pentru orice raţiune sănătoasă sînt sub orice critică. O să se zbuciume, desigur, toată ziua din cauza acestor neghiobii, şi totuşi, degeaba, tot nu poate fi pe deplin convins că nu există absolut nici un temei pentru ele. Foarte ciudat, cum a fost posibil ca vreme de şapte ani — cîţi au trecut de la plecarea lor în excursia aceea nefastă pe munte ! — să doarmă liniştit, fără a se gîndi că lîngă el, în tenebrele subconştientului soţiei sale, se află o altă lume, ostilă lui, care, poftim, acum începe să iasă la iveală şi să se aşeze între ei doi.

— Chiriaşă, zici ? Una care să stea în gazdă ? Gîndul lui Aloyzas face un salt la altă temă, la fel de primejdioasă. Oricum, tot va trebui să treci din cînd în cînd pe-acolo. Într-un fel sau altul...

O chiriaşă — deci alte neînţelegeri, alte certuri. Fără a mai vorbi de aspectul moral jenant : doar bătrîna are o fiică, un ginere. De fapt, asta-i treaba Lionginei, îşi zice, îndepărtînd dezgustat cît mai la distanţă aceste nelinişti, laolaltă cu respiraţia precipitată a soţiei. Nu încape îndoială că în problemele astea ea se descurcă mai bine ca mine şi, la urma urmei, e mama ei, nu a mea !

— Ah, n-ai fi fost tu însuţi dacă nu mi-ai fi adus aminte de asta. Să ştii că n-am intenţia s-o las pe bolnavă cu totul la discreţia chiriaşei.

— Ce, iar am spus ceva ce nu trebuia ?

— Dimpotrivă. Sînt mîndră de tine, Aloyzas. De tine, de corectitudinea ta, de lucrarea ta !

— Termină ! Are senzaţia penibilă că i se aduc laude pentru nişte obiecte furate. Dar o senzaţie şi mai penibilă îi provoacă trupul soţiei, fierbinte, lipit de al lui, şi oferindu-i-se — pentru că în clipa asta el şi-l simte pe al său, murdar. Murdar ? Altădată nu i-ar fi trecut aşa ceva prin minte.

Zita şi-a făcut apariţia imediat, ca şi cum ar fi stat ascunsă în cutia poştală, în care Liongina introdusese

opera robotului : anunțul adresat ediției „de seară" a ziarului. Firește, nu se numea Zita, dar Liongina nu avea să se împrietenească prea curînd cu ea, așa că abia după trecerea multor ani va începe să-i spună pe nume. Era suficient să-i spună „dumneata", iar cînd nu era de față : „chiriașa", cu toate că nu-i pretindea nici un fel de plată pentru cameră. Și evident, chiriașa nu semăna nicidecum cu acea fată — între șaisprezece și patruzeci și șase de ani — pe care și-o imaginase. Nu avea deloc o față osoasă și nici ochi mici, pe care nimic nu i-ar putea tulbura, dimpotrivă, avea ochi albaștri și o față delicată, cu pielea albă ca porțelanul. Ar fi fost chiar frumoasă, dacă n-ar fi urîțit-o jimbătura din colțul buzelor încleștate. Gura ei părea să facă dovada că femeia, spărgînd ceva între dinți, rămăsese cu ea strîmbă pentru totdeauna.

— Am douăzeci și trei de ani ! se prezentă viitoarea chiriașă neașteptînd să fie întrebată, deși ar fi putut fără grijă să mai scadă vreo doi anișori, arăta mai tînără. Știu să fac torturi, prăjituri, pișcoturi...

— Serios ? se miră Liongina. Și o aromă plăcută de vanilie, specifică preparatelor de cofetărie, păru să învăluie dintr-o dată afacerea ce urma să se încheie.

— Nu mă credeți ? trăncănea volubilă fata. N-aveți decît să cereți referințe. Antecedente penale nu am. Și nici în evidența dispensarului de boli venerice nu sînt. Alcoolică nu sînt, deși nici abstinentă nu-s.

— Ce studii ai ?

— Opt clase și am absolvit un curs de doi ani pentru cofetari. După ce-a murit tata, mama l-a adus la noi pe tatăl vitreg. A început să se lege de mine și a trebuit să plec de acasă. Dinților ei scrîșniră a răzbunare și rontăiră cu poftă o poveste bine ticluită. Un bețiv ! Ăla n-a fost om — hîrdău de lături, asta era ! Da' las' că și eu l-am învățat minte.

Brusc, vanilia se combină cu un miros sufocant de parfum prea puternic.

— Văd că vă surprinde gura mea. Fata zîmbi, își duse mîna la cicatricea care-i trăgea într-o parte un colț al gurii și o atinse ușor. Am alunecat pe un albuș de ou căzut pe podea. M-am lovit de colțul unei tăvi. Chirurgul care m-a operat... n-a fost prea iscusit.

— Cicatricea nu te urîțește. Liongina aproape că se simțea vinovată pentru gura strîmbă a fetei.

— Știu și singură că nu-s o frumusețe. Dar, hai să trecem la chestiunea noastră.

— Care chestiune ?

— Anunțul, anunțul dumneavoastră.

— Cum să-ți spun, eu, deocamdată, n-am definitivat încă !...

— Bine, bine. Totul este cît se poate de omenește, totul este cît se poate de limpede. Hai, dați-i drumul, care-i marfa ? Să vedem despre ce-i vorba.

— Cum ai spus ? Marfa ?

— Dumneavoastră sînteți vînzătorul — eu cumpărătorul. Doar n-o să spuneți că de dragul meu îmi oferiți locuință, nu-i așa ?

— Nu știu, nu știu cu ce să încep.

— Nu vă jenați ! O să trebuiască să plimb cîinele ? De acord. Să dau de mîncare unei crescătorii de bizami ? De acord. Cum dorm noaptea în depozitul unei brutării, printre saci și lăzi...

— O să trebuiască s-o îngrijești, mă rog, s-o supraveghezi pe mama mea.

— E clar, e clar. După ce rătăci o vreme ici-colo pe chipul ei, zîmbetul plin de satisfacție îi reveni pe buze și i le îndreptă aproape complet. Cînd pot să mă mut ?

— Să mai vedem, să ne mai gîndim. Liongina încerca să tărăgăneze, de parcă ar fi așteptat să-i vină cineva în ajutor.

— Eu trebuie să mă mut imediat ! Gurița cofetăresei se închise ermetic.

— Păi, cum să-ți spun, știi, ea face pe ea.

— Clar.

— Și e paralizată, nu uita.

— Nici nu mă așteptam la altceva. Mă mut chiar azi.

— Nu-i nevoie să-ți aduci patul pliant, ai un divan acolo. Glasul pierit al Lionginei dovedea cît se poate de evident : ea era cea strînsă cu ușa. Adevărat, nimeni n-o îmbrîncise, singură se băgase în belea.

— Cu atît mai bine. Patul meu pliant de-abia dacă se mai ține.

— Ia loc puțin, pînă dau o fugă să mă învoiesc. Știi, cînd pleci de la slujbă în orele de program...

— După cîte văd, sînteți prea conștiincioasă, dădu glas gurița strîmbă.

Bineînțeles, Liongina nu se dusese nicăieri — s-a încuiat la toaletă. În fața ei, în oglindă, se învolbura o mască de ghips cu ochi înnebuniți, ieșiți din orbite. Ce vreau să fac ? ! Ce-ar fi să-l sun pe Aloyzas, să mă sfătuiesc cu el ?... Nu, exclus să-l amestec pe Aloyzas în chestia asta. El trebuie să aibă mîinile curate. Doar scrie o carte despre frumos. Poartă pe umerii lui grijile zilei de mîine pentru noi amîndoi. Pentru că trebuie să existe întotdeauna cineva pe care să te poți bizui, nu-i așa ? ! Și dacă el nu realizează nimic, doar fumul din pipă și-atît ? Dacă toate sacrificiile vor fi zadarnice ? Dacă n-o să-și termine niciodată cartea, dacă nici n-are intenția s-o termine ci, la adăpostul atitudinii de seriozitate și concentrare pe care o afișează, își camuflează egoismul și lenea ? Mai bine, uită-te puțin la tine, decît să-l ocărăști pe Aloyzas. Da, văd... Dezgustătoare mutră ! O să mă rostogolesc tot mai jos, din ce în ce mai jos. Gurița chiriașei, care se închide ermetic, țăcănind cu zgomot ca un lacăt metalic, o să mă țină și pe mine sub cheie... Nu-i adevărat, n-o fac pentru mine și nici pentru comoditatea mea ! Am datoria să-i creez lui Aloyzas o viață mai ușoară. Pentru el. În numele lui o fac !

— Aa, dar asta nu-i cameră, e salon de dans ! exclamă bucuroasă viitoarea chiriașă, după ce Liongina deschise ușa în lăcașul mamei. Văzuse, fără îndoială, și așternutul mototolit, și bătrîna înțepenită arătînd groaznic, însă tabloul acesta nu-l mai comentase.

Trupul diform fu cuprins de un tremur îndată ce se auzi vocea ei stridentă, și apoi tot timpul cît viitoarea chiriașă a luat cunoștință de mobila existentă, de toate ustensilele, de confortul locuinței, și chiar de aerul pe care urma să-l respire, tremurul acesta n-a contenit, de ziceai că niște lanțuri nevăzute, ce ținuseră pînă atunci bolnava strîns legată, se rupseseră pentru o vreme lăsînd-o slobodă ! Și, totuși, oricît de ciudat ar putea să pară, în camera cu tavanul foarte înalt și ferestre înguste, de biserică, aerul irespirabil prinse dintr-o dată să se primenească și, la început abia perceptibil — ca și cum în masa compactă stătută a acestuia se dizolvaseră arome de migdale și vanilie — apoi tot mai pronunțat, începu să se simtă o adiere proaspătă, de parcă așternutul fusese stropit cu un deodorant care înăbușise duhoarea. Firește, nimeni nu stropise cu nimic așternutul, nici măcar ferestrele n-au fost

larg deschise, mîna Lionginei desfăcuse o idee mai mult oberlihtul, atît. Unda percutantă de prospețime, ce se infiltra pretutindeni, pornea de la activitatea febrilă a chiriașei, de la părul ei vopsit, blond ca paiul, care-i cădea în șuvițe neregulate pe guleraşul alb de nailon, de la fotografiile ei cu rame de lemn, agățate la repezeală pe pereți, alături de fotografiile gazdelor — a mamei, a tatălui și ale Lionginei — cînd era micuță de tot, și cînd mai crescuse puțin.

— Nu-i așa că-s frumoase ? Chiriașa se făIea cu portretele ei grosolan retușate, executate de fotografii atelierului din oraș — pe una din ele, care era color, pata buzelor ocupa jumătate din chipul său, iar cealaltă jumătate, șuvița de păr ce îi alunecase de pe frunte.

Faptul că ar putea fi și așa cum o arătau fotografiile, privind cu ochi iscoditori de sub pieptănătura înfoiată, o speria puțin, de parcă o dată cu chiriașa lăsase să între în casă și o altă jună cu obiceiuri dubioase, însă Liongina își dădu toată silința să nu acorde prea multă atenție recuzitei respective. Nici chiar picupului, scos din sacoșă și așezat pe un taburet ! Ceea ce o frămînta și o îngrijora însă era activitatea febrilă, cu totul ieșită din comun, care a invadat, atotstăpînitoare, camera și a anulat nu numai mirosul dezgustător al mamei, ci și atitudinea ei, a Lionginei, nelimitatul ei spirit de sacrificiu, de parcă cineva ștersese cu cîrpa udă de pe tablă rezolvarea greșită a problemei — asupra căreia ea își bătuse capul atîta vreme în zadar — și înscrisese rezultatul corect.

— Va trebui s-o hrănești. S-o speli. Să-i pui plosca. Liongina se grăbea să-i înșire fetei toate neplăcerile care o așteptau. Să-i cumperi alimente. Să-i gătești cîte ceva. Pentru cameră nu vei plăti nimic. Sînt dispusă să-ți plătesc eu ceva pe deasupra. Pe de o parte, se gîndea să nu se sperie cumva chiriașa și să dea bir cu fugiții, iar pe de altă parte vroia să-și liniștească puțin propria-i conștiință. La urma urmei, atîta timp cît ea este cea care plătește, toți ceilalți sînt obligați să-i dea ascultare ei !

— Vă pierdeți timpul de pomană. Noua chiriașă, citind parcă în sufletul Lionginei, vedea cît de mult se străduiește aceasta să amîne momentul în care va trebui să-și lase mama în grija, și, de fapt, la discreția unei necunoscute. Ne-am înțeles, am căzut la învoială, ce altceva mai e ? Aha, să nu uit, prăjituri o să mănînce pe gratis, iar

smîntînă proaspătă, ouă, unt n-o să mai fie nevoie să cumpere nimeni. Şi pentru că veni vorba, scorţişoară, migdale, alune nu vă trebuie ?

— Mulţumesc, am de toate.

— Da' mămica n-o să mă refuze, nu-i aşa ?

— Să ştii că eu o să trec pe aici.

— Nu e cazul să vă mai deranjaţi.

— O să trec în fiecare zi !

— Mă rog, cum doriţi. Eu, să fiu în locul dumneavoastră, m-aş mai odihni puţin. Să ştiţi că nu arătaţi prea grozav.

— Nu-mi purta dumneata mie de grijă !

Pe măsură ce se apropia de patul mamei, Liongina vorbea tot mai răstit şi mai nervos cu viitoarea chiriaşă, însă aceasta continua să se ţină scai — umbla în urma ei tîrşindu-şi papucii — pusese deja stăpînire pe papucii uzaţi ai mamei, ca şi cum vroia să sublinieze cu fiecare pas că de azi înainte ea e stăpînă aici. Respiraţia străină, zgomotoasă, mirosul străin ce se răspîndea impregnînd totul în jur, o împiedica pe Liongina să se concentreze, pentru a-i spune mamei ceva important, cu toate că nici ea nu ştia ce mai putea fi important acum, după ce o renegase — căci, de fapt, dînd-o pe seama chiriaşei, îşi renegase mama, nu-i aşa ? Şi totuşi, poate că după aceşti lungi ani de înstrăinare ce-i risipiseră amintirile plăcute, va izbuti să-i mai spună şi ceva tandru, de care uitase — că doar e imposibil să nu existe şi lucruri plăcute, înălţătoare, ce mai pîlpîie încă în sufletul ei ! Poate ceva despre tata, care îi spusese acolo, în micul scuar, cînd vorbiseră de ea, că o iubeşte. Dar întrebarea foarte directă a fetei o luă înaintea tuturor cuvintelor tandre :

— Da' ce-i cu ea, ce, nu mai poate vorbi ?

— Ba nu ! Uneori vorbeşte mult şi repede.

— Va să zică, e încăpăţînată ?

— E bolnavă, e grav bolnavă. Printre altele, să ştii, dumneata să nu te miri, — Liongina îşi recăpătase judecata lucidă, ştia că orice manifestare de slăbiciune faţă de şmechera asta i-ar fi fatală, — dacă uneori se plînge de şoareci. Probabil că aici sînt în adevăr şoareci, cum să nu fie într-o casă atît de veche ? Da' ei i se năzare că aceştia aleargă prin toate ungherele, se urcă pe pat, fac murdărie.

— De ce m-aş mira ? Şi la noi în sat era o bătrînă de asta care putrezea. Ei bine, ea se plîngea că nişte porci se strecoară în izba ei şi îi sfîşie o coastă.

— Putrezea, cum asta ?

— Nu vă mai speriaţi aşa. E-adevărat că putrezea, dar i-a supravieţuit sorei lui bărbatu-său, care ducea tot greul gospodăriei ! zise fata pufnind în rîs.

— Te rog, lasă-ne puţin singure.

Liongina clocotea de mînie şi fata, prevăzătoare, o zbughi la bucătărie. Acum n-o mai deranja nimeni şi, totuşi, nu ştia despre ce să-i vorbească mamei.

— Nu te supăra, mamă, pronunţă ea anevoie. N-am putut face altfel. Terese nu se ştie dacă o să mai iasă din spital. Eu sînt complet extenuată. Nu reuşesc să învăţ pentru orele de curs, iar atunci cînd reuşesc, adorm în sală. Aloyzas şi-a abandonat cartea, are neplăceri la slujbă. Nu trebuie să-ţi fie teamă, pentru că noi nu te părăsim. Eu am să vin la tine ! Auzi, mamă ? O să vin des, foarte des. Ai înţeles ? N-o să fii nevoită să baţi cu ciocanul ca atunci cînd îl chemai pe tata. Iar dacă ea o să se poarte urît cu tine...

Pierdută în cutele de grăsime, bărbia mamei nici nu se clinti.

— Bolnava a obosit, o întrerupse cu severitate chiriaşa, apărută pe neaşteptate în spatele ei. Vorbea, ca şi cum în patul acela ar fi zăcut propria sa mamă. Ar trebui să se odihnească.

— Toţi restanţierii sînt aici ?

Nu răspunse nimeni. Probabil erau toţi. Exceptînd una sau două figuri, nu cunoştea pe nimeni din cei adunaţi în amfiteatru. Erau studenţii din grupa lui M., aflat în spital pe patul de moarte. Aloyzas nu obişnuia să ţină evidenţa frecvenţei la cursuri, aşa cum făceau ceilalţi profesori. Desenarea aripioarelor de stăncuţă ale bifajului în catalog, însemna pentru el o subminare a autorităţii. De asemenea, nu accepta nici relaţiile de apropiere cu studenţii, după orele de curs, adică micile poveşti de dragoste cu studentele, sau chefurile cu studenţii. Se ţinea cît mai departe de ei, indiferent dacă erau agreabili sau dezagreabili, pentru a nu fi obligat să inhaleze mirosul acru al unor guri străine, sau acela de picioare şi subţiori transpirate. Da, atunci cînd distanţele se micşorează, e im-

posibil să poţi evita relaţiile personale. Aşa cum s-a întîmplat cu Almoné de pildă. Abia acum înţelegea el pe deplin că încălcase unul din principiile sale esenţiale.

— Spuneţi-le să se grăbească. Trebuie să depun raportul la decanat.

Dintre cei adunaţi se remarcau Audroné J. şi Aldona J., fiind cele mai frumoase şi mai modern îmbrăcate. Pete luminoase pe un fond cenuşiu. Însă nici urmă de Almoné. După ce se milogise atîta pînă a căpătat un patru, gata, ce să mai caute ea aici ? Şi oare n-o s-o mai revăd niciodată ? Întîlnirea lor, deşi comică în felul ei, avusese un anumit farmec. Brusc, îi atrase atenţia un student mic de statură, cu un pulovăr de culoarea morcovului, care se instalase în imediata apropiere a lui Audroné. Avea un cap micuţ, ţuguiat şi nişte umeri exagerat de laţi — îţi dădea impresia că cineva, cocoţîndu-se pe ei, îi bătătorise bine de tot trupul, îndesîndu-i-l pentru a nu mai creşte în sus. E infirm sărmanul, şi eu mă înfurii fără să ştiu nimic despre el. Da, da, e suficient un singur pas greşit — unul cît de mic — pe de lături, pentru a determina un altul. De vreme ce i-am arătat înţelegere unei sportive — care de altfel nici nu era într-o situaţie prea gravă ! — ar trebui acum să-mi fie milă şi de nenorocitul acesta. Şi-atunci, de ce să mai fii profesor ? N-ai decît să eliberezi diplome unor inculţi... şi gata !

— Au venit toţi ? Aloyzas îşi ridică ochii pironindu-i asupra grupului de studenţi.

Nu avea timp să aştepte. Dar nu pentru că cei de la catedră îl sileau să termine cu colocviul. Ci pentru că îl neliniştea comportarea Lionginei — poftim, s-a decis să-şi lase mama pe mîini străine. Asta înseamnă, în primul rînd, că este literalmente vlăguită. Căci, atîta vreme cît mai era în stare — se înhămase să tragă singură la jug. Iar în al doilea rînd, asta dovedeşte o dată în plus ce fire închisă are ea. Atît de închisă, că te şi sperie, te face să-ţi aminteşti de cele mai întunecate zile ale vieţii lor în comun. Exact ca un peşte de adînc, ea îşi tot rotise înotătoarele prin mîlul de la fund, şi dintr-o dată ţîşnise la suprafaţă tulburînd oglinda apei. Picăturile pe care le-a stîrnit au sărit pînă departe şi l-au stropit din cap pînă-n picioare. Lui n-a venit să-i ceară sfatul, deşi consecinţele se vor repercuta şi asupră-i, atunci cînd apa tulbure va începe să miroase urît. Dar la urma urmei asta-i treaba

ei, încerca el să se calmeze. Doar n-o silise nimeni pe Liongina să procedeze așa sau în alt fel, ea singură se tot ascundea în spatele lui ca după un scut. Ce-i drept, mai bombănea el, firește că bombănea, cînd o vedea ajungînd acasă după miezul nopții mai mult moartă decît vie, dar oare, o mustrase vreodată că becul ars nu fusese înlocuit, sau că i-au rămas creioanele neascuțite ? Și, cu atît mai mult, nu făcuse nici măcar o singură aluzie cum că ea ar trebui s-o lase în părăsire pe maică-sa. Consecințe în mod sigur vor mai exista, nu se poate să nu existe, și tocmai de aceea el trebuie să aibă mîinile libere, pentru a respinge lovitura ce-l amenință. Liongina, numai ea e cea care a conceput și a pus în practică ideea riscantă denumită *chiriașă*. Așadar, nu e el chiar atît de smintit cînd se căznește să-i descifreze visele, să se așeze între ea și vedeniile care o urmăresc mereu.

— E frig. Aproape că mi-a înghețat nasul. Și Aloyzas își împunse vîrful nasului cu degetul. Sper că nasurile studențești sînt mai călite, nu-i așa ?

Nimeni nu pufni în rîs, nici nu zîmbi măcar. Poate ar fi fost mai nimerit un banc. Nu izbutea deloc să stabilească un contact care să-i ușureze sarcina. Încordarea din amfiteatru creștea, ca înainte de o execuție, deși el era animat de cele mai bune intenții și foarte dispus să fie îngăduitor. Eh, de cîte ori îl așteptaseră studenții tot așa copleșiți de emoții, dar niciodată nu simțise el că-l doare la lingurea ca acum, de parcă nu ei, ci el urma să fie reexaminat. Dar, cu cît mai mult tergiversa Aloyzas, cu atît mai apăsătoare devenea atmosfera. Zăbovea presimțind că va suferi un eșec și așteptarea sa inexplicabilă îi stînjenea tot mai mult pe studenți. Ia te uită, ce chipuri încremenite au cu toții ! De întîmplat nu se întîmplase nimic deosebit, situația lor nu devenise mai dramatică — Almoné luase examenul, îl vor lua deci și ceilalți, — și totuși, o încredere reciprocă nu exista. Aldona J., care se plictisise să tot stea nemișcată, își scoase pila de manichiură. O rază de soare începu să joace pe limba de nichel a pilei și pe inelele de pe degetele ei. O rază albă, iernatică. Audroné J. îi șopti ceva la ureche, — părul ei strălucitor, proaspăt spălat i se revărsă pe frunte și pe umeri. Oare îmi critică înfățișarea, rîd de nasul meu roșu de frig ? încercă să ghicească Aloyzas.

— Dar Almoné, unde-i ? Almoné J. absentează. Recunoscu imediat vocea vioaie, serioasă a lui Audroné J., ai cărei părinți au o *căsuță micuță-micuță* la Palanga.

— Nici nu-i nevoie să fie prezentă, ea și-a luat examenul, zise el zîmbind, dîndu-le astfel de înțeles cît se poate de limpede că în curînd or să-l ia și ceilalți.

— Interesant, și cînd l-a luat ?

— Aseară. — Nu avea intenția să facă un mister din asta.

— Și putem ști... unde ? Asta o spusese cu vocea ei cîntată Aldona J. al cărei tată *merge la vînătoare împreună cu Eugenijaus E.*

— Acasă la mine. E chiar atît de important unde ? Aloyzas simți că roșește și se înfurie. Mai sînt și alte întrebări ?

Pila de manichiură străluci puternic, privirile Aldonei J. și ale lui Audroné J. se încrucișară. Cu degete ce-i tremurau ușor, Aloyzas își deschise servieta și scoase de acolo un teanc de hîrtii.

— Aveți aici biletele. Conțin cele mai banale întrebări din programă. N-am deloc intenția să vă chinuiesc, să nu vă închipuiți că Aloyzas Hubertavičius e un canibal. Mă interesează doar capacitatea dumneavoastră de a gîndi. Cum vă orientați, cum analizați, apreciați și așa mai departe. Bineînțeles, totul în linii generale. Nu demult am descoperit un nou experiment pedagogic. Aloyzas nu spuse că ideea îi aparține. Profesorul vine cu biletele, ca mine acuma, și le resfiră pe masă. Scutură și bătu puțin teancul de bilete, la fel cum se face cu niște cărți de joc, apoi le împrăștie pe toată masa. Nu vă fie teamă. Biletele sînt cu fața în sus. Veți citi întrebarea de pe fiecare din ele și dacă unul vă convine, îl veți lua. Dacă nu, alegeți un altul.

— Și de cîte ori avem voie să tragem bilete ? întrebă cu o voce de bas studentul cel mic de statură cu pulovăr de culoarea morcovului.

— Nu trebuie să trageți nici unul. Biletele sînt deschise. Le citiți și vă alegeți ce vreți.

— Și pe urmă ? bubui sumbru din nou basul, și studentul expedie un ghiont în coasta lui Audroné.

— Pe urmă stăm de vorbă, discutăm, dacă vreți. Nu intrăm în amănunte. Stăm de vorbă în mod civilizat, ca între colegi, iar eu vă dau notă la colocviu.

Restanțierii tăceau deprimați. Nu erau pregătiți pentru experimente. Nici măcar pentru unele la care s-ar fi cerut cunoștințe de școală elementară. Ei veniseră acolo să transpire pînă la epuizare și să se tocmească, punîndu-și toată nădejdea în proverbialul noroc studențesc și nicidecum să fie supuși unor experimente — chipurile lor îngrijorate exprimau neîncredere, ostilitate.

— Nu vă fie teamă, dragi colegi. Faptul că ideea lui nu-i bucura, că nici măcar n-o acceptaseră, îl făcu pe Aloyzas să-și piardă cumpătul. Vi se propune un sistem uman, democratic. Temele sînt simple și binecunoscute tuturor. De pildă : importanța mitologiei în formarea culturii artistice. Sau, influența pe care o exercită arta în formarea concepției despre lume a omului. Sau, imaginea artistică — formă de reflectare a realității. Și, în sfîrșit, o chestiune mai cuprinzătoare, iarăși cunoscută fiecăruia : elemente estetice în relațiile reciproce dintre oameni. Cine vrea să rupă gheața ?

Se lăsă o tăcere deplină, ca și cum se aștepta căderea unui enorm țurțure de gheață pe o stradă ticsită de oameni. Pocnindu-și degetele acoperite de inele, Aldona J. se ridică în picioare.

— Poftim, poftim, colega ! și Aloyzas îi zîmbi prietenos.

— Eu nu sînt cobai, deci nu-s potrivită pentru experiențe. Cu bine, profesore.

— Nici eu nu sînt cobai, deși m-am născut la mare ![1] își etală umorul Audroné ajungînd-o din urmă pe Aldona, ale cărei tocuri subțiri bocăneau pe dușumea.

În dreptul ușii s-au oprit amîndouă. Le urma, rostogolindu-se pe piciorușele lui scurte, studentul cel scund. Căra cu greu o servietă, doar cu puțin mai mică decît el, în care zăngăneau niște sticle și o pereche de patine.

— Ar fi interesant să știm la ce experiment ați supus-o pe Almoné J. ! rosti cu voce cîntată Audroné. Părul, spălat cu șampon de bună calitate, îi acoperea ochii.

— Nu cred că șeful catedrei o să fie de acord cu experimentul dumneavoastră ! — Sigură pe ea, Aldona J. își ridică brusc capul frumos pieptănat și zîmbi răutăcios. Apoi, luîndu-l demonstrativ de braț pe studentul cel scund, cele două ieșiră trîntind ușa.

---

[1] **Joc de cuvinte intraductibil : în lb. rusă cobai = *morskaia svinka* — (*morskaia* însemnînd : de mare, sau marină).**

Mai rămăseseră în amfiteatru patru studente. Își făcuseră socoteala că pentru posibilitățile lor experimentul era foarte bine venit.

— Tare aș vrea să știu ce înseamnă asta ? se răsti Aloyzas.

Nu primi nici un răspuns.

După ce le puse note bune tuturor — după părerea sa experimentul îi reușise — Aloyzas părăsi amfiteatrul. Dacă nu era gîndul la acea sfîntă treime care plecase și din pricina căreia nu va putea evita unele mici neplăceri — doar adusese prejudicii procentajului cu succesele la învățătură ale cursului respectiv, ale facultății și chiar ale întregului institut ! — ar fi fost pe deplin mulțumit de sine. Evident, de scandalul acesta care urma să se desfășoare în continuare erau tangențial legate și avertismentele amicale ale colegei C., și provocările ostile ale colegului D. Adevărat că Aloyzas sperase că impertinentele studente se răzgîndiseră și acum se foiau, rușinate și cu ochii în pămînt, în spatele ușii. Dar coridorul era pustiu — nici urmă de Audroné sau de Aldona. Pînă și studentul mic de statură nu se vedea pe nicăieri. Treaba lor, de vreme ce nu s-au prezentat la reexaminare e ca și cum și-ar fi pus singuri, cu mîna lor, nota doi ! Tam-tararam, tararam-tam-tam !

În vestibul îl întîmpinară mici băltoace din zăpada ce se topea, pete de soare — palide, călcate parcă în picioare — și... colegul N. Aloyzas simți ceva zvîcnindu-i în piept — la început nici nu-și dădu seama dacă senzația era plăcută sau, dimpotrivă, dezagreabilă. Cum încă își mai ținea în mînă pălăria, ar fi fost destul de complicat pentru el să-i demonstreze fostului său coleg cît de profund este disprețul ce i-l poartă. Strecurîndu-se pe lîngă el, făcu un semn de salut, aproape imperceptibil însă, astfel ca oricînd să poată susține că nici nu-l salutase. În forul meu interior însă, află dumneata, că nu te salut, hotărît, nu ! Dar N. se agăță chiar și de acest gest nedeslușit — el se înclină de cîteva ori la rînd în semn de răspuns, legănîndu-și capul posac, plin de preocupări, doldora de nenumărate proiecte. Nici acum nu era singur, îl însoțeau un bărbat și o femeie, care îi explicau cu însuflețire ceva, uitîndu-se la el cu ochi plini de speranță ca la un judecător. Aloyzas nu se îndoia cîtuși de puțin :

fostul coleg se tîrîse pînă la institut numai de dragul lui, şi nu aştepta decît un semn ca să sară ţopăind de la locul său şi *să-l apuce de revere*. Nu era necesar, probabil, nici semnul, ar fi fost de ajuns doar o privire. Sau era suficient să-şi încetinească pasul şi n-ar mai fi putut să se descotorosească de respiraţia lui urît mirositoare, de sîcîiala lui, de modul lui bizar de a subjuga hotărîrea celor din jur. Da, n-ar fi deloc rău să lase în seama altcuiva măcar o parte din griji, pentru a-şi verifica propriile bănuieli în legătură cu motivele ce i-au determinat pe colegii C. şi D. să acţioneze şi, în sfîrşit, n-ar strica deloc să afle mai multe despre Audroné J. şi Aldona J. Atitudinea provocatoare pe care ele au afişat-o în amfiteatru nu dovedea doar înfumurare, ci şi altceva : faptul că aveau un spate solid, atît în institut cît şi dincolo de zidurile acestuia.

Şi tocmai pentru că, fără voia lui, ardea de această dorinţă — să paseze altuia neplăcerile sale ! — Aloyzas o zbughi pe lîngă N. fără să-l salute, dar şi fără să-i întoarcă spatele. Nici data trecută, chiar şi după ce se depărtase la o distanţă respectabilă, nu izbutise să se desprindă complet de sub acţiunea forţei de atracţie a lui N. Acum avea senzaţia că îi nimerise în păr o scînteie de la ţigara ce pîlpîia între degetele fostului coleg, pe care acesta o tot agita întorcîndu-se cînd spre bărbatul cu care vorbea, cînd spre femeie. Aloyzas făcu un gest cu mîna ca şi cum ar fi alungat o muscă — e de-a dreptul ridicol să-ţi fie teamă de un individ cu o înfăţişare atît de neglijentă ca a lui N. ! Umerii i se desfăcură din nou bine de tot şi îi purtară mai departe — de astă dată cu mîndrie — capul ce nu se liniştise cu totul, bîntuit fiind de idei contradictorii. Gata, nu mai gîfîia nimeni în spatele lui, nu-l enerva nici respiraţia străină mirosind a usturoi — şi de fapt putea oare el, Aloyzas Hubertavičius, să aibă de-a face cu un asemenea escroc ? Se vede că N., care cu dragă inimă l-ar fi înşfăcat de reverele paltoului, simţise lucrul acesta de la distanţă şi de aceea nu îndrăznise să se năpustească pe urmele lui. Şi totuşi lui Aloyzas i se păru că, poate doar din neatenţie, acesta închisese cu zgomot uşa pe care ar fi dorit grozav de mult să intre şi el. O uşă jerpelită, din tapiţeria căreia ieşeau în afară smocuri de cîlţi. Mai văzu foarte clar că învelişul ei de dermatină era tot numai găuri făcute cu

chibritul aprins — de, amuzamente de copii ! Într-o ușă ca asta n-ar fi nevoie să mai baţi, de-ajuns să respiri o dată cu putere şi s-ar porni să scîrţîie din toate balamalele, ce abia se ţin prinse în tocul ei cu tencuiala din jur căzută. Dincolo de ușă, în zăpușeala înăbușitoare — cel puţin aşa îşi imagina nu se ştie de ce Aloyzas — un godin ticsit cu cărbuni şi gunoaie, ei bine, aici ţi-ai putea lepăda pălăria şi paltonul şi, o dată cu ele, expresia arogantă de pe chip, ai putea să înjuri în lege şi să-i laşi să se bucure de libertate pe toţi dracii, pe care altfel cauţi mereu să-i domesticeşti. Parcă nu tot niște draci ca ăştia, nu tot niște forţe asemănătoare i se împotriviseră atunci în munţi, cînd nebunia lovise mintea Lionginei ? În doi timpi şi trei mişcări o domolise el, dar din păcate, nefiind consecvent pînă la capăt, ea a şters-o şi s-a avîntat spre culmile care-o ademeneau. După aceea a fost nevoit s-o transporte acasă mai mult moartă decît vie, cum era cînd se rostogolise de pe panta abruptă. Dar oare se comportase el corect cu ea atunci, chiar la început ? Despre detalii ca acestea nu mai vroia să-şi amintească ! Însă pe vremea aceea ar fi putut sfărîma piatra în pumn, atît de puternic era. Şi dacă fluşturaticul acela, actoraşul acela impertinent n-ar fi renunţat la cea care căzuse, ar fi fost nevoit să discute altfel cu el — s-ar fi luptat corp la corp, i-ar fi înfruntat cu pumnii forţa pumnilor, exact ca în timpurile străvechi. N-ar fi ezitat nici o clipă, zău că n-ar fi ezitat ! Aloyzas se opri şi ascultă atent, ca şi cum, toate astea i le şoptise la ureche cineva. Oare într-adevăr ar fi dat buzna forţînd uşa străină, ar fi bătut ca un mitocan cu pumnul în masă, făcînd să salte pe tăblia ei sticla cu resturi de băutură şi i-ar fi povestit de-a fir-a-păr lui N. tot ce se întîmplase acolo ? Halal trebuşoară, nimic de zis, te pomeneşti că m-a cuprins şi pe mine văpaia duioasei iubiri pentru aceşti munţi, la fel ca pe biata Liongina, căreia nu mai isprăvesc să-i reproşez păcatele tinereţii ! ? Eu ? Cel pe care munţii aceia l-au făcut una cu pămîntul, l-au lipsit de vedere, de auz şi i-au băgat sub nas, cu de-a sila, în locul ţelului adevărat — unul imaginar ? Asta ar mai lipsi, să-i ţin tovărăşie Lionginei visînd şi eu munţii aceia — lipsiţi de viaţă, inexistenţi — unde noi amîndoi — ha-ha ! am fost fericiţi, se-nţelege, fiecare în felul său ! De pildă, eu am avut parte de o porţie atît de zdravănă de fericire, că mi-a stat

în git... Mă rog, dacă a fost bine sau a fost rău, nu știu, dar în orice caz a fost cu totul altfel decît e acum. Acolo sorbeam cu nesaț aerul, atingeam cu mîinile pietrele, pîinea, trupul de neuitat al Lionginei, care se împotrivea să-mi aparțină, iată cum a fost acolo ! Așadar, nu numai împotriva Audronéi și a Aldonei vreau să mă plîng lui N. ? Caut, cum s-ar zice, prilejul să mă pocăiesc pentru toată viața ? Dar ia stai, cui vreau eu să mă confesez ? Și iar văzu ușa jerpelită tapisată cu dermatină. Ha-ha, izbucni în rîs Aloyzas, dar asta-i ușa soacrei mele, exact semilunele astea arse cu țigara ! Ha-ha-ha, la drept vorbind, unde în altă parte ar mai putea exista o sobă atît de nesătulă ca a ei ? Da, însă, deși nu-mi explic de ce, tare aș fi vrut s-o pot băga pe ea în locuința insuportabilului N. Nu, relațiile cu fostul meu coleg atît de amabil s-au încheiat. Și în clipa aceea Aloyzas era absolut convins că ele se încheiaseră pentru totdeauna.

— Ah, cînd toată lumea umblă cu nasul pe sus, eu trebuie să salut cel dintîi !

Aloyzas nu i-ar fi călcat pragul. Trecînd pe lîngă catedră, nu se simțea deloc cuprins de mîndrie. Dimpotrivă, avea unele mustrări de conștiință. P. însă n-a așteptat ca Aloyzas să binevoiască să intre din proprie inițiativă, îl apucă și-l trase înăuntru, iar acesta nu se împotrivi în mod deosebit. P. nu e un coleg oarecare, pe care-l poți trimite la naiba, — e șeful catedrei. Asta s-a întîmplat chiar a doua zi după experiment.

— Vai, cît vă invidiez, fraților ! Îți turui dintr-o răsuflare molitva, îți ții examenul și ești liber precum pasărea cerului ! Pe cînd soarta noastră e cu mult mai dificilă. Și P. oftă din greu, tăinuindu-și sub expresia plină de suferință a chipului, atît intențiile, cît și împrejurarea esențială că aflase deja totul.

De obicei P. nu-și ațintea privirea direct în ochii interlocutorului, deși se apropia foarte mult de acesta, aproape atingîndu-l și observa fulgerător totul : dacă ești sau nu bărbierit, ce pantofi porți, dacă ți-ai înlocuit ceasul cu unul modern. Obrazul nebărbierit sau hainele după ultima modă îi vorbeau destul despre schimbările intervenite în viața sau chiar în sufletul omului. Privirea senină sau, dimpotrivă, tulbure îi povestea despre buna înțelegere sau dezbinarea din familie, colectiv, socie-

tate — așa că, fii atent, nu care cumva să lași să-ți scape vreo umbră brăzdîndu-ți chipul, sau vreo cută necălcată pe haină. Ochișorii vioi, pătrunzători, care de cele mai multe ori nu se văd — căci șuvițe de păr, țepene și aspre, îi atîrnă pe frunte — înregistrează orice informație. Pieptănătura aceasta îl făcea să semene cu un filozof, ai zice retras în spatele unei bariere.

— Ei, cum îți merg treburile, colega ? Încercările superiorilor de a fi familiari, de a se lăsa pe vine pentru a deveni egali cu el, cu Aloyzas, îl înfuriau întotdeauna. Treburile, sănătatea și așa mai departe. Ce, nici să glumesc n-am voie ?

— În ceea ce mă privește, tovarășe șef, nu sînt deloc dispus să glumesc. Poate altă dată, de acord ?

— De ce ? Viața e-atît de scurtă ! Observînd mica încrețitură de nemulțumire de pe fruntea lui Aloyzas, P. își curmă rîsul. Știu, știu, dumneata nu ești dintre cei vorbăreți ! De aceea n-o să încep nici eu cu întrebările. Printre altele însă vreau să-ți spun că nu văd tabelul dumitale cu reexaminarea.

De fapt, pentru acest *printre altele* și începuse el discuția, restul era doar fum. Și ochișorii severi, ironici ai lui P. risipiră pentru o clipă fumul.

— Încă nu l-am predat.

— De ce ? Iartă-mă, te sîcîi parc-aș fi copilul de cinci anișori al soră-mi. De ce nu ia foc soarele ? De ce nu cade luna ?

— Puțini sînt cei cărora le-ar fi mai ușor să răspundă la întrebarea dumneavoastră, tovarășe șef.

— Ei, haide, haide, să nu facem pe modeștii !

— În mod excepțional, am permis unor studenți să se prezinte din nou la examen. Cred că știți și dumneavoastră foarte bine lucrul acesta.

— Evident, doar nu sînt un străin pe care să nu-l intereseze nimic. Unii — cu răspunderea, alții — cu scamatoriile. Și, din nou, săgeata ironică a ochișorilor săi străpunse claia de păr.

— Depinde la ce vă referiți cînd spuneți scamatorii.

— Nu te înfierbînta așa, Hubertavičius. Am trîntit-o și eu aiurea. M-am plîns de soarta de cîine a unui șef de catedră. Căci, pe cine crezi că jupoaie conducerea pentru procentul mare al rămînerilor în urmă la studii ? În nici un caz pe dumneata.

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră, mormăi Aloyzas, aruncînd pe furiș o privire spre ușă.

— Vreau să sper că totul o să se aranjeze, tovarășe Hubertavičius, nu-i așa ? În glasul șefului răsună o iritare mai pronunțată. Atît glasul, cît și săgețile din ochi dovedeau că nu are deloc intenția să accepte situația creată.

— Toți studenții, care mai înainte nu s-au prezentat la mine la colcoviu, au obținut note de trecere. În afară de Audroné J., Aldona J. și încă unul...

— Tare-s curios să știu ce sex are acest *încă unul* al dumitale ?

— După cîte văd sînteți destul de bine informat ? ! Și Aloyzas făcu o strîmbătură, deși intenționase să zîmbească sarcastic. În cazul de față e vorba de un bărbat. Studentul acela infirm.

— Funcția ! Funcția mă obligă să mă interesez absolut de toate, inclusiv de zăpada de acum un an. Și tot funcția mă obligă, tovarășe Hubertavičius, să-ți recomand în mod stăruitor : pune-le notă de trecere *in corpore* și uită de chestia asta.

— Fără să mă conving că au cît de cît idee de materie ?

— Spune-mi, nu te-ai plictisit să tot tergiversezi atîta ? Pui vreo două mici întrebări *pro forma* și...

— Nu cred că pot încălca în mod atît de scandalos normele academice.

— Va să zică te angajezi, totuși, în războiul rece, da ? P. se străduia din nou să zîmbească, în gîtlejul lui se auzi un fel de gîjîit. În cazuri din acestea, însă, e mai bine să nu dramatizăm situația ! Printr-o mișcare bruscă a capului P. își coborî și mai mult părul pe frunte, pentru a nu i se mai putea ghici adevăratele gînduri. De fapt, nu e vina nimănui. Se pare că tovarășul M. n-a ales momentul potrivit pentru a nimeri sub mașină. El își preda cursul într-un fel, iar dumneata pretinzi altceva. De aici și pornește neînțelegerea.

— Eu le-am creat toate condițiile. Aproape ca unor înapoiați mintal. Aloyzas își smuci umerii.

— Se pare că nu pentru toți le-ai creat, nu pentru toți ! Și șuvițele care acopereau ochii lui P. începură să-i salte vesel deasupra sprîncenelor. Cui i le-ai creat... acela

şi-a dat examenul. De exemplu, Almoné J. Am fost corect informat ?

— Corect. Mi-a fost milă de biata fată. Cînd să înveţe ? Ea e gladiator, nu studentă. O victimă a ambiţiilor sportive ale institutului.

— Dumitale nu-ţi place sportul ? De altminteri despre însemnătatea sportului în educaţia tineretului rămîne să discutăm amîndoi data viitoare. Minte sănătoasă în corp sănătos ! Oare nu aceasta era înţelepciunea romanilor ? Bine, de acord, Hubertavičius ! Dar ce te împiedică pe dumneata să aplici acelaşi procedeu şi celorlalţi ? Audroné J. şi Aldona J. sînt studente destul de bune. Guriţa mică a şefului surîse cu şiretenie, în timp ce vîrful limbii subţiri — aidoma celei de şarpe — linse rapid buzele. Ştie perfect ce fel de studente sînt ele şi nici măcar nu încearcă să ascundă asta de ochii încinşi de revoltă ai îndărătnicului profesor. Ştiu şi eu, ştii şi tu, mărturiseşte surîsul lui, dar trebuie să facem totul spre binele iubitei noastre *Alma Mater* şi totodată spre binele nostru, deci să evităm prin orice mijloc complicaţiile, atunci cînd acestea nu se impun cu necesitate.

— Nu am intenţia să fondez o filială a armatei salvării. Aloyzas nu încuraja deloc zîmbetul conspirativ al şefului. Asta în primul rînd. În al doilea, aici situaţia este total diferită de cazul lui Almoné J. Este vorba de un abuz de influenţă, o tentativă de a beneficia de anumite privilegii, la care e puţin probabil că ele două au dreptul.

— Da de unde ! Da de unde ! În societatea noastră nu are privilegii nimeni, cu excepţia copiilor, cum se afirmă asta într-un cîntecel. Or, obiceiurile studenţeşti nu cred că se deosebesc prea mult de acelea ale şcolarilor : s-a îmbolnăvit profesorul — ura, de bucurie nu învaţă nimeni ! Parcă noi eram altfel ? Dumneata, Hubertavičius, ai fost întotdeauna renumit pentru nobleţea caracterului. Cine şi-ar fi închipuit că o să scoţi cuţitul ?

— Exigenţă elementară — nu cuţit.

— Am exagerat, firește, şi totuşi în situaţia concretă dată, neînduplecarea dumitale... P. îşi scutură iarăşi şuviţele şi îi zîmbi cu îngăduinţă, aproape părinteşte, deşi nu era decît cu cîţiva ani mai vîrstnic. Dar, uite că ne-am cam luat amîndoi cu vorba ! Haide, Hubertavičius, prezintă-ne un tabel frumos de reexaminare şi incidentul e lichidat.

Fără a-şi ascunde dispreţul — era evident că P. se zvîrcolea ca un şarpe ! — Aloyzas clătina din cap în semn că nu e de acord.

— Uf, am obosit ! Şi şeful trase tare de nodul cravatei, gest paşnic, invitînd la compromisuri, dar ochişorii ce se iţeau după perdeaua de păr îl arseră nemiloşi pe Aloyzas cu un fulger alb. Bineînţeles, sîntem oneşti, sîntem mai oneşti decît toţi ceilalţi care se vînd pentru aur, pentru o lingură de hrană gustoasă, cum spune poetul ! Lui Almoné J., de care am pomenit deja mai înainte, îi punem pentru incapacitate... un patru, iar celorlalte două, pentru aceeaşi incapacitate... nota doi. Despre ce principiu poate fi vorba aici ? Şi să ştii că şi inovaţiile dumitale sînt sub orice critică. Examenele nu sînt momentul cel mai propice pentru experimente. Cum a putut să-ţi trăsnească prin cap una ca asta ? Studenţii s-au zăpăcit, s-au enervat. Dacă se află la rectorat...

— Ce se va întîmpla atunci, tovarăşe şef ? Vreţi să mă speriaţi ?

— Da' de unde, dragul meu Hubertavičius ! Vreau doar să-ţi propun încă o dată să mai chibzuieşti bine, în linişte şi fără să te înfierbînţi deloc...

— Am chizbuit foarte bine totul.

— Nu totul ! Ne-ai tîrît pe toţi într-o poveste odioasă, aşa că acum fă bine şi repară situaţia. Prin perdeaua de păr ţîşniră din nou scînteieri ostile.

— S-o repar sînt de acord, dar numai în mod cinstit.

— Bine ! Haide s-o facem pe copilaşii care nu mai isprăvesc cu „de ce"-urile şi să întrebăm de ce nu cade luna. Uite, nu ştiu din ce motive, ai trecut sub tăcere cazul studentului infirm. Spune-mi, dumneata socoţi că ai procedat cinstit cu el ?

— Nu e vorba de el. Lui, sînt gata să-i pun un trei. Tînărul a trecut de partea Audronei J. şi a Aldonei J. numai din vanitate. A părăsit amfiteatrul la braţ cu două fete frumoase !

— Ah, înţeleg, te-a ofensat atitudinea ostilă a fetelor ! P. se bucură şi primind o nouă încărcătură de energie se puse în mişcare. Îţi vor cere iertare neîntîrziat. Da, neîntîrziat.

— Nu-i nevoie, mai bine să repete cursul ! Şi — cît se poate de serios.

Aloyzas se ridică, discuția îl năucise. Capul îi vîjîia, dacă mai dura prelucrarea asta încă vreo zece minute, ar fi bătut în retragere.

— O clipă, te rog ! P. îl opri în ușă. Deci, nu-și utilizase încă toate încărcăturile de care dispunea. Dacă nu vrei să mă ajuți, dă-mi cel puțin un sfat, Hubertavičius... Ce să fac în cazul în care vor începe discuțiile, pasămite cei de la catedră o persecută pe studenta Aldona J. ? De ce o persecută ? Numai pentru că tatăl ei e o persoană influentă ?

— Originală întorsătură, nimic de zis !

— Da de unde, nu fac decît să mă sfătuiesc cu dumneata. Printre altele, — evident, și de astă dată *printre altele* era pentru el lucrul cel mai important, — tatăl Aldonei J. și prorectorul nostru Eugenijaus E. sînt prieteni. Știai asta ?

— Nu manifest un interes deosebit pentru viața oamenilor importanți. Și, totuși, știind chiar... Dar, hai să nu-i calomniem în nici un fel. Oare dumneavoastră credeți într-adevăr că Eugenijaus E. este prieten cu tatăl studentei, numai pentru că acesta ocupă un post înalt ? Sau, dimpotrivă, cel care ocupă postul înalt e prieten cu prorectorul, pentru că fiica lui învață în institutul nostru ?

— Am spus doar : *printre altele*. Comentariile sînt rodul unei imaginații înfierbîntate. Au dreptate studenții să se eschiveze de la experimentele dumitale. Atît de îndoielnice ! Ba, mai mult decît îndoielnice ! Care nesocotesc instrucțiunile de examinare ! La asta te-ai gîndit ?

— După cum mi-am dat eu seama, pentru mine gîndește conducerea. În privința imaginației înfierbîntate, însă, n-aș da-o pentru nimic în lume în schimbul unui creier programat pe cameleonism !

— Ai fabricat, cum s-ar zice, o grămadă de rebuturi, îi silești pe ceilalți să le repare și pe deasupra insulți oameni care-ți doresc binele ! Acum P. se înfuriase de-a binelea.

— Oare în grupa lui M. eu am fabricat rebutul, cum vine asta ? Continuați, continuați, vă rog !

— Lasă ironiile. Pentru examen — dumneata răspunzi !

— Doar pentru colocviul parțial.

— Cu atît mai mult nu se cuvenea să faci atîta vîlvă. Ţii cu orice preţ să cucereşti o faimă de om trufaş şi de nimic ?

Aloyzas îşi miji ochii. Argumentele şefului i se agitau în faţa ochilor aidoma unor panglici colorate dintr-un spectacol de prestidigitaţie. Îndată ce ai fi întins mîna, fie după cea portocalie, fie după cealaltă, de culoarea smaragdului, P. — ţinînd bine în mîna sa celălalt capăt al panglicii — te-ar fi bătut prieteneşte pe umăr.

— Hei, ce faci acolo, dormi ? P. se apropie în fugă şi îl zgîlţîi. La ce te gîndeşti ?

— Mă gîndeam de ce Eugenijaus E. este prieten cu tatăl Aldonei J.

P. îşi plesni palmele uimit.

— În fond, cine eşti dumneata, Hubertavičius ? Un ambiţios neobrăzat sau personificarea sfintei naivităţi ?

— Aţi binevoit să mă lăudaţi, tovarăşe şef ?

— Bravo, colega. Simţul umorului o să-ţi prindă bine !

— Dar mai cu seamă o să-mi prindă bine conştiinţa faptului că am refuzat să fac o porcărie, chiar dacă cineva m-a îndemnat s-o fac.

Asta-i mafie ! Păi, dacă nu e mafie, atunci ce e ? Propuneri dintre cele mai mîrşave, presiuni nemaipomenite ! Şi toate astea în numele a ce, pentru ce ? Pentru propăşirea blatului, pentru ca nimeni, doamne fereşte, să nu-i deranjeze pe cei cîţiva trîndavi să ducă o viaţă foarte amuzantă şi încă nu aşa, oriunde, ci chiar aici, între zidurile Institutului de cultură ? Dar, ia să-i lăsăm puţin la o parte pe aceşti pierde-vară, împreună cu ocrotitorii lor şi să ne întrebăm pe noi înşine : ce înseamnă să pui o notă bună — care nouă ne este smulsă cu dinţii — în loc de un insuficient ? Uzînd de un sistem similar, îi poţi pretinde unui medic să nu-i trateze pe bolnavi şi să se ocupe de cei sănătoşi, unui judecător să-l achite pe vinovat şi să-l condamne pe nevinovat, unui furnizor să înregistreze boabele nelivrate, iar pe cele predate să le dosească, ş.a.m.d. Or, asta e acelaşi lucru cu a declara noaptea-zi, răul-bine şi invers ! E cu putinţă ca P. şi complicii săi să tindă, în mod conştient, către aşa ceva ? De necrezut ! Ar fi putut să se înfurie puţin, să-mi denatureze intenţiile sau chiar să nu le înţeleagă cu desăvîrşire, dar aşa... în mod conştient, înţelegînd totul, să-mi pro-

pună o mîrşăvie ? În ceea ce mă priveşte pe mine, e bine să se ştie că Aloyzas Hubertavičius va apăra neclintit valorile academice, chiar dacă a greşit şi el... atunci cînd i-a fost milă de Almoné. Eşti nevoit uneori, oricît de rău ţi-ar părea, să recunoşti că şi din milă sau din bunătate pentru cineva, poţi săvîrşi un delict... Şi, totuşi, cum să reuneşti, să îmbini sentimentele cu principiile ? Sau, mai ştii, poate că rezolvarea acestui irezolvabil — e o sarcină pentru oamenii viitorului ? Pînă atunci noi vom trebui să apărăm singuri acest petic de pămînt — postulatul — pentru ca nu cumva să ne alunece de sub picioare...

Treptat, i se atenua şi transpiraţia de pe spate şi enervarea. Îşi pierdu din intensitate şi zgomotul uşii, ce-i răsuna în urechi — ieşind, o trîntise cu bubuit de tunet ! — Oare nu cumva i se năzărise tot balamucul acesta ? Nu cumva, neizbutind să înţeleagă ceva, trăsese concluzii greşite care au mers prea departe ? Ar fi bine să se sfătuiască cu cineva, să audă o judecată lucidă. Dar sînt atît de singur !. Şi pentru prima dată Aloyzas se mustră pentru firea exagerat de reţinută, pentru nepriceperea lui de a stabili relaţii cu oamenii.

În timp ce stătea aşa, meditînd la situaţia penibilă în care se afla, un tînăr în scurtă albastră de nailon şi şepcuţă din acelaşi material veni în fugă la el. Tineri din ăştia sînt cu miile, nu-i poţi deosebi unul de altul.

— E pentru mine ?

— Pentru dumneavoastră, pentru dumneavoastră.

Cînd desfăcu plicul, căzu din el cartea de vizită a fostului coleg N. : adresa de acasă şi numărul de telefon.

— Hei, n-am nevoie de asta ! strigă Aloyzas, dar tînărul se şi mistuise în mulţimea studenţilor.

Te pomeneşti că pe undeva prin apropiere se ascunde N. în persoană ! ? Aloyzas arboră o mină severă. Şi, totuşi, îi părea bine că îl susţine cineva. Ar fi suficient deci să facă cu ochiul şi acea dezgustătoare căţeluşă s-ar pune pe mîrîit, gata să muşte pe oricine. Imaginea nu-i fu pe plac — se asocia cu cîinii vagabonzi răpciugoşi care, scotocind cu botul pe la marginea drumurilor, distrug şi cuiburile păsărelelor nevinovate. Avea senzaţia că e năclăit din cap pînă-n picioare de murdărie — purtarea impertinentă a studenţilor, tocmeala odioasă cu şeful catedrei, care înţelege la fel de bine ca el cine are dreptate dar, fără să şovăie, ia partea celor nedrepţi ! Sufocîndu-l cu

mirosul de haine vechi şi usturoi, N. va începe desigur să-l compătimească, se va repezi să-l felicite nu se ştie pentru ce, şi poate, să-l ponegrească pe Eugenijaus E.

Brusc, licări scînteind geamul spart al unei cabine telefonice. Aloyzas introduse o monedă, formă patru din cele cinci cifre ale numărului — pe a cincea însă nu reuşise s-o alăture celorlalte. Să nu îndrăzneşti cumva să te înfigi ca o căpuşă în biata Liongina ! Las-o în pace, să-şi tragă şi ea sufletul măcar vreo două zile după ce a scăpat de munca silnică de la maică-sa. Desigur, libertatea pe care o gustă ea acum din plin e iluzorie. Să-i aduci mamei paralizate o fată de pe stradă, înseamnă pentru Liongina totuna cu a închide acolo o fiară sălbatică, răpitoare. Şi totuşi, instinctiv, el mai înţelegea şi altceva : că scufundîndu-se în negurile subconştientului, în visele ei întunecate care nu-i alimentau în nici un fel aducerile aminte, Liongina nu-şi dorea decît să se ascundă de un nou coşmar ce se apropia. Nu din pricină că duce o existenţă fericită caută ea munţii prăbuşiţi — finalul acela ruşinos al tinereţii sale. Nu, pentru că dacă analizezi cu luciditate totul, îţi dai seama că în munţi ea nu încercase decît ruşine şi umiliri. Şi aşa fiind, e oare cu putinţă ca pata neagră de atunci să fie pentru ea mai luminoasă decît ziua de azi ? Şi e posibil oare ca el, Aloyzas, să fie vinovatul ? Nehotărîrea lui, incapacitatea lui de a se desprinde de lucrurile mărunte, pentru a lua taurul de coarne ? Căci, iată, la el pînă şi povestea asta fără importanţă privind colocviul s-a transformat într-un nor ameninţător de furtună...

Receptorul răsună de bîzîit şi păcănituri, aşteptîndu-l să formeze în sfîrşit şi ultima cifră. Simte atît de aproape căldura obrajilor şi a buzelor Lionginei, trupul slab al celor patruzeci şi nouă de kilograme, care în ultimele zile îl tulbură din ce în ce mai mult. Pentru Aloyzas simţămîntul acesta era cu totul neobişnuit, îi abătea gîndurile de la situaţia periculoasă în care s-a băgat singur, animat de necesitatea de a lupta şi a învinge. Trebuia, deci, să-şi adune toate forţele pentru a evada în necuprinse spaţii libere, în loc să lîncezească şi să se lamenteze în faţa Lionginei...

Trebuia, deci, să acţioneze.

De pildă, demult se impunea cu necesitate să treacă pe la spital. Cum îi merge, cum se simte M. acolo ? Te

pomenești că ar reuși să afle și unele lucruri relativ la grupa lui ! De ce s-a adunat tocmai acolo un buchet întreg de trîndavi ? Oricum, M. este cel care a condus grupa și ar putea, mai bine ca oricare altul, să-i destăinuie cîte ceva despre fiecare din cele trei J. Oare notele excepționale ale tuturor și aproape la toate materiile — sînt, în realitate, doar o ficțiune ? Sau mai știi, poate că pusese stăpînire pe el spiritul vindicativ al megalomaniei, făcîndu-l să se năpustească împotriva unor nevinovați ? Da, cel mai potrivit și mai precis termen pentru o astfel de comportare este — mania. Ar fi acceptat cu dragă inimă să joace și rolul maniacului, dacă n-ar trebui să abdice de la corectitudine, transformînd dreptatea în nedreptate, pîinea în piatră.

Încă de multă vreme vroia să-și viziteze colegul mutilat în accidentul de automobil. Ceea ce îl împiedicase să-și pună în practică intenția a fost vechea teamă, pe care i-o provocau spitalele și alte instituții de felul acestora. Avea mereu impresia că e suficient să-ți petreci un timp oarecare într-un mediu saturat de mirosul medicamentelor, ca să te umpli din cap pînă în picioare de bacterii, de invizibili agenți patogeni. Foarte tulburat, neștiind cum e mai bine să țină borcanul cu compot de piersice, el pătrunse în lumea albă, sau mai degrabă cenușie, în care cele mai aprinse pete de culoare sînt pijamalele bolnavilor deplasabili. Aloyzas se trăgea brusc la o parte sau îndărăt din calea lor, de-ai fi zis că se ferește de un gard proaspăt vopsit.

— M. al dumitale este în stare gravă, îi comunică un medic scund și îndesat, cu halatul descheiat, privind undeva pe lîngă cotul vizitatorului, sub care acesta strîngea spasmodic borcanul cu compot.

— Nu s-ar putea să mă lăsați măcar pentru cinci minute ? Vreau să vorbesc ceva cu el.

— Dumneata îți imaginezi cum arată o mumie ? Și medicul ridică o mînă, ca și cum mumiile n-ar sta culcate ci în picioare.

— Da. Aloyzas trase pe gură mult aer, deși hotărîse dinainte că nu va respira decît pe nas. Și... aș putea să vin la el altă dată ?

— Da, dacă va mai fi încă aici.

— Intenționați să-l transferați în altă parte ?

— Nu, de ce, n-are sens. Deodată, glasul medicului se desprinse de depărtările pe care nu le putea vedea ci şi le imagina doar. Te rog să mă ierţi că nu ţi-am explicat. M. este conectat la aparat.

Fraza avu o rezonanţă plină de amărăciune şi ambiguitate, ca şi cum M. însuşi devenise un obiect neînsufleţit, un fel de accesoriu al unui aparat.

Trecînd pe lîngă un bătrînel în pijama liliachie, Aloyzas îi băgă în mînă compotul.

* * *

— Nu ştiţi cumva, aici domiciliază... locuieşte ?...

Lui Aloyzas i se păru că s-a rătăcit, că a confundat numărul imobilului, deşi consultase tot timpul cartea de vizită. Nici urmă de oribila scară în spirală cu treptele roase, nici urmă de pereţi înnegriţi de desenele strengarilor. Uşa gălbuie, din lemn natural de frasin, strălucea, ca de altfel şi numerele metalice şi vizorul.

Aloyzas se îndoia absolut de toate, inclusiv de dreptul lui de a se afla acolo, deşi nimeni nu-l luase în colimator. Şi deşi nimeni nu-i aţinuse calea nici chiar după ce uşa se deschisese, fără scîrţîitul obişnuit, care ar fi trebuit să se audă, pentru a-l convinge că nimerise într-adevăr acolo unde era aşteptat.

— Îl căutaţi pe profesorul N. ? Aici, aici. Intraţi, poftiţi, îl invită vocea plăcută a unei femei, care putea fi în egală măsură soţie sau fiică, în timp ce el simţi în nări, în locul mirosului de cartofi înăbuşiţi, pe acela de ceară de parchet.

Profesor ? De unde pînă unde profesor ? Colegul N. nu urcase mai sus de titlul de asistent universitar. Uimirea i se risipi abia mai tîrziu, cînd se mai familiariză puţin cu rafturile ticsite de cărţi şi cu mocheta de culoare zmeurie.

— Intraţi, poftiţi înăuntru, intraţi vă rog. Gînguritul politicos al femeii îi mîngîia plăcut timpanele, împiedicîndu-l să audă cum îi ţiuie urechile din pricina liniştii, a strălucirii parchetului, din pricina mobilei scumpe, ca şi a celorlalte surprize.

În salon îl întîmpină — împodobit cu plăci de teracotă de un cafeniu închis — căminul. Cum aşa ? În locul

sobei, a cărei fum nu te lăsa să respiri ? Chiar la perete se afla un divan de modă veche cu picioare arcuite şi un secretaire cu acelaşi gen de picioare, iar deasupra acestuia, în frumoase rame, cîteva tablouri în tonuri întunecate, în care se reflectau petele de lumină ale geamurilor. Într-unul din ele, pictat în stilul realismului antebelic, imitînd maniera lui Kalpokas [1], îşi ţuguia buzele însuşi N., iar dedesubt, dintr-o glastră din ceramică neagră se înălţau ţepeni nişte mîţişori. Să fie oare acesta sanctuarul familiei ? Oare N., cel mereu luat în derîdere în prezenţa oamenilor, îşi lua acum revanşa aici, acasă, unde deţinea puterea absolută ? Şi oare de asta i se spunea *profesorul ?*

Lîngă un peisaj romantic îşi revărsa lucirile o fotocopie de mari dimensiuni după *Căinţa Magdalenei* [2] a lui Tizian. Aloyzas cercetă cu interes fotografia decolorată, plesnită pe alocuri, comparînd-o în gînd cu celebra reproducere în culori. Părea că cineva invizibil îşi pusese în gînd ca, prin intermediul acestei surprinzătoare copii, să-i zădărnicească intenţia de a nu atinge nimic din tot ce se afla în încăpere. Îşi îndreptă privirea spre gazdă. Aceeaşi lumină ce cădea deasupra tabolului mîngîia şi chipul ei durduliu... Părul de culoare închisă, uşor ondulat, împrumuta o notă de gingăşie frunţii ei înalte. Refuzînd să ac-

[1] *Peatras Kalpokas* (1880—1945), cunoscut pictor lituanian.

[2] În volumul 3 din „Vieţile pictorilor, sculptorilor şi arhitecţilor" de Giorgio Vasari (Ed. Meridiane, 1968, în traducerea lui Ştefan Crudu) găsim la pag. 278—279, următoarea precizare referitor la această lucrare a lui Tizian : „...După aceasta, Tiziano a pictat — spre a trimite regelui catolic — un tablou în care a înfăţişat-o pe sf. Maria Magdalena, dar numai de la piept în sus şi cu părul despletit, căzîndu-i pe umeri, în jurul gîtului şi pe piept, în vreme ce ea, aţintindu-şi privirile către cer, arată, prin roşeaţa de pe chip şi prin lacrimile care-i curg şiroaie, căinţa şi mîhnirea pentru păcatele săvîrşite ; iată de ce această pictură mişcă pe oricine o priveşte, cum nu se poate mai mult şi — cu toate că este minunat de frumoasă — nu îndeamnă la desfrîu ci la milă. O dată terminat, tabloul acesta i-a plăcut atît de mult lui Silvio... *, gentilom veneţian, încît — ca unul care nu îndrăgea nimic mai mult decît pictura — i-a dăruit lui Tiziano o sută de scuzi ca să i-l dea lui ; din această pricină, Tiziano a fost nevoit să facă încă unul — nu mai puţin frumos decît celălalt — spre a i-l trimite regelui catolic". **, ***

* „Pare să fie vorba de un anume Badoaro (Badoer) Silvio";

** „Tabloul a fost pictat în 1561. N-au rămas decît cîteva copii, originalul fiind pierdut".

*** „Nu se cunoaşte soarta acelei lucrări".

cepte ideea unei vagi asemănări a Magdalenei cu femeia aceasta, Aloyzas se întoarse spre fereastră. Între două ziduri de piatră se înşiruiau crengile dezgolite ale copacilor, ce păreau să sublinieze, odată în plus, gustul lui N., cu care totul aici era în deplină concordanţă, pînă şi natura dinafara pereţilor casei.

— Puteţi răsfoi nişte albume, dacă doriţi. Profesorul a lăsat vorbă că nu întîrzie. Şi femeia cu păr uşor ondulat şi chip cu trăsături delicate, semănînd cu al Magdalenei, aşează pe o măsuţă un teanc de albume. Claude Monet, Cézanne, El Greco, Goya. Aloyzas nici n-ar fi visat să vadă astfel de reproduceri.

— Iar aici sînt stampele unor pictori. Femeia începu să dezlege cu stîngăcie o mapă uriaşă. Mîinile ei grăsuţe, goale pînă la cot, sugerînd o tandră intimitate, nu prea erau obişnuite cu stampele — planşele alunecau, căzeau pe jos. Cred că sigur o să vă descurcaţi mai bine ca mine.

Aloyzas tocmai se pregătea s-o întrebe ce fel de rudă este ea cu stăpînul casei, cînd îi atrase atenţia o planşă înfăţişînd o linie neobişnuit de graţioasă şi tulburător de albă pe un fond negru. Un chip de om plutea în văzduh, sau poate în cosmos, sau poate în spaţiile nemărginite ale raţiunii pure. Nu-l purta filfiitul unor aripi de păsări, nici mişcarea unei rachete, ci imensa forţă a ideii izvorînd chiar din acea linie. Aloyzas rămase uimit : cît de uşor pot fi înfăţişate sferele raţiunii pure spre care năzuise şi el dintotdeauna, fără a izbuti, cu nici un chip, să ajungă la ele. Stasis Krasauskas [1] ? Trebuie neapărat să reţin numele acestui pictor, îşi zise.

— Sînt secretara profesorului, spuse femeia. Profesorul întreţine relaţii strînse cu pictorii tineri.

— Aveţi o colecţie deosebit de interesantă, o lăudă Aloyzas.

— O, da ! Zîmbetul furişat pe chipul ei nu era cîtuşi de puţin vesel, mai degrabă trist.

— Vă puteţi mîndri cu ea. În special cu planşa aceasta. Şi îşi ţinu palma suspendată deasupra gravurii lui Krasauskas, ca şi cum i-ar fi fost teamă să atingă cu degetele îmbinarea fragilă a liniilor de acolo.

---

[1] Renumit grafician lituanian, cunoscut în U.R.S.S. şi peste hotare.

— Da, da ! Aceasta este şi părerea mea ! În glasul ei trist se făcu simţită o notă de încîntare.

Dintr-un colţ îndepărtat al casei ajunse pînă la ei un ţăcănit metalic.

— Acolo lucrează celălalt secretar. O dactilografă, se grăbi femeia să-l informeze, deşi el nu avusese de gînd să-i pună vreo întrebare.

Doi secretari particulari ? Lucrînd amîndoi pentru sărmanul coleg N., dat afară din institutut fără menajamente? Interesant, cu ce bani îşi plăteşte stimabilul profesor acest supermodern servíce ? Maşina de scris ţăcănea înainte, era un zgomot real — mai real chiar decît foarte multe altele, — şi îngemănat cu Liongina. Prin urmare nu visez, decise Aloyzas, mă aflu, cu adevărat, în apartamentul lui N. Atunci de ce, ce rost au înfăţişarea lui umilă, paltonul uzat ? Şi cine este în realitate acest N. — prinţ sau cerşetor ?

Pe culoar se auzi soneria telefonului. Femeia clătină din cap, oftă. Cînd minunatul păr al Magdalenei îşi stinse foşnetul abia auzit, pe Aloyzas îl cuprinse o şi mai mare nedumerire.

— Era cineva care se interesează de ceva. Îl caută, îl caută mereu pe profesor. Telefonul nu te lasă să lucrezi ! se plînse secretara revenind în odaie.

— Nu vă supăraţi, dar la ce lucraţi dumneavoastră ?

— Cercetez cu multă atenţie şi clasific materialul care se adună. Traduc texte germane şi italieneşti din original. Ştiţi, profesorul scrie concomitent două cărţi. Despre ecoul pe care l-a stîrnit în Lituania Renaşterea europeană şi despre rolul satirei în Marea revoluţie franceză. În plus, mai întocmesc şi diferite dosare.

— Ce fel de dosare ?

— Diferite, în special... personale. Alte lămuriri n-a mai vrut să-i dea. Acestea ţin de activitatea obştească a profesorului, — adăugă ea.

Dosare ? De fapt, pentru activitatea lui obştească s-ar potrivi mai degrabă alte forme. Dosare ?

— La dumneavoastră se află, dacă nu mă înşel, şi un dosar relativ la tovarăşul Eugenijaus E., nu-i aşa ? întrebă Aloyzas, coborînd fără să vrea glasul.

— Da. Şi e un dosar destul de voluminos. Secretara îşi lăsă ochii în pămînt, pentru ca el să nu-şi vadă în ei

imaginea vinovată, încinsă de ruşine a propriului chip. De altfel, nici ea nu avea de gînd să-i mai spună şi altceva despre Eugenijaus E.

Fiindu-i aproape recunoscător pentru asta, Aloyzas inspiră adînc aerul mirosind a ceară de parchet şi a rame de tablouri. Încă înainte de a-şi fi revenit complet, i se trezi bănuiala că i-a fost întinsă o cursă. La gîndul acesta fu cît pe ce să scape din mîini planşele pe care le cerceta.

— Să aprind lumina ?

— Nu, nu-i nevoie ! Aloyzas începu să dea din mîini, vrînd parcă să se agaţe cu putere de lumina tot mai cenuşie a zilei, de realitatea care trebuia să existe pe undeva, dacă nu aici, măcar dincolo, de cealaltă parte a ferestrelor, unde crengile dezgolite şi ţepene împungeau cerul, iar pinii foarte tineri se cocoţau pe dîmbul din apropiere.

— Vă nelinişteşte ceva, nu-i aşa ? şi femeia surîse, îndemnîndu-l astfel să uite problemele care-l îngrijorau. Profesorul vă aşteaptă încă de ieri. Mă duc să vă fac o cafea.

— Mulţumesc, nu vă deranjaţi.

Dar ea nu vru să dea nici o atenţie faptului că musafirul se pregătea în mod vădit s-o şteargă.

— Mi s-au dat dispoziţii să mă ocup de dumneavoastră şi să vă tratez cu ceva. Ca nu cumva, doamne fereşte, să vă plictisiţi. Şi privirea ei, după ce rătăci o vreme prin cameră, se fixă, surprinsă parcă, pe fructiera cu mere ce se afla pe bufet. Dacă nu vreţi cafea, atunci poate — nişte mere ?

— Mulţumesc. Acum nu.

— Profesorul era foarte nerăbdător să vă vadă. Dimineaţa, înainte de a pleca, m-a avertizat. Mi-a spus : o să-l recunoşti imediat, e un bărbat prezentabil şi distins.

Asta-i nebună, se gîndi Aloyzas observîndu-i pupilele dilatate. Poate că nici N. nu-i în toate minţile ? Poate că eu însumi... m-am ţicnit ?

Trupul i se afundă mai adînc în fotoliul moale. Era evident : căzuse în capcană.

Mă vor sili să latru precum cîinele şi să miaun ca pisicile, iar eu voi decide că aşa şi trebuie să fac.

— Nu mai pot să aştept. Am treabă. O grămadă de treburi, mormăi Aloyzas, continuînd să şadă în fotoliu.

— Nu plecaţi ! Profesorul o să se supere pe mine că nu v-am reţinut. Asta o să-l indispună foarte mult. Staţi

puțin, să vă aprind focul în cămin. Numai că nu știu unde sînt chibriturile. Femeia se agita în jurul căminului, dar nu reușea să găsească nici pe raft, nici jos, lîngă butucii de mesteacăn, cutia de chibrituri. Pînă le găsesc eu, poate sorbiți o gură de vin, să vă mai încălziți.

— Nu beau. Eu nu beau aproape deloc. Aloyzas o refuzase, dar și de astă dată ea nu acordă nici o atenție refuzului. Deschise întîi una din ușițele bufetului, apoi alta și în cele din urmă, lovindu-se la degete, trase un sertar scîrțiitor. Nu știu deloc unde a dispărut vinul, se tîngui ea cu glas plîngăreț, negăsind sticla. Credeți-mă, pe cuvînt de onoare, că profesorul o să se înfurie. Și o să mă dea afară. Ce-o să mă fac atunci ?

— Bine, gata, ajunge ! Aloyzas sări în picioare, parcă sfărîmînd cu strigătul său strident niște cătușe nevăzute. Rămase uimit cînd își dădu seama că era cît pe ce să atingă tavanul cu capul. De ce îi spui dumneata lui N... profesorul ? Nu e nici un fel de profesor.

— Așa a hotărît el. Ea oftă din adînc, clătină cu tristețe din cap și brusc încetă să mai fie misterioasă. Era acum o femeie de patruzeci de ani, frumoasă și terorizată. Dacă, zice el, nu m-ar fi dat afară din institut, aș fi fost demult profesor.

— Dar dumneata cine ești ? De ce te-ai prezentat drept secretara lui ? Glasul lui Aloyzas bubuia, de parcă nu mai avea loc în cameră și nici în propriul său cap. Da, trebuia neapărat să rupă vraja de care se mai temea încă.

— Așa vrea el.

— Dar, iartă-mă că te întreb, cine ești dumneata de fapt ?

— Sînt jumătatea lui neoficială.

— Neoficială ?

— Am o fată mare. El așteaptă ca ea să plece de la noi.

— Soție nu are ?

— S-a prăpădit, biata de ea. În urma iradierilor.

— Și... apartamentul ? Ar fi vrut să spună — *decorul* ?

— Tot ce este aici, aparține fratelui meu — celibatar. El e pictor.

— E limpede. Dar mașina de scris ? Într-o clipă vraja se risipise, atît mobila, cît și tablourile păreau acum false, dar, ciudat lucru, țăcănitul mașinii nu înceta.

— Se aude din apartamentul vecin.

— O ultimă întrebare ! Aloyzas simţea cum îl cuprinde părerea de rău pentru ceva care dispare, se risipeşte, aşa cum i-a părut rău în copilărie, după balonul cumpărat de Gertruda care se spărsese. Dosarele — fac şi ele parte din recuzită ?

— Dosarele sînt reale. Grămezi de materiale. Dar, vă rog mult, aveţi grijă, nici un cuvînt, nimănui ! Şi cu o expresie de implorare, femeia îşi lipi degetul de buzele groase, devenind din nou o parte din acea lume stranie, absurdă şi primejdioasă, cu care el, Aloyzas, nu avea şi niciodată nu va avea nimic comun. Nici astăzi, nici mîine — niciclnd !

Geamul scînteia la fel ca alte zeci de geamuri, de fapt, strălucea învăpăiată şi se clătina întreaga clădire în stil modern, pe care, nu se ştie din ce motive, pînă în prezent încă nu fusese atîrnată tăbliţa *Ocrotit de stat,* cu toate că şi balconaşele, şi cornişele, şi cărămizile ce au rezistat cîtorva bombardamente ar fi fost îndreptăţite s-o primească. Şi totuşi, nici vorbă de incendiu provocat de vreo instalaţie electrică veche, sau de un muc de ţigară înfipt în mormanul de gunoi, pentru că de fapt aici nu ardea nimic, iar tapiţeria — jupuită ca o scoarţă de mesteacăn — cu care era capitonată uşa nici măcar nu pîlpîia. Ceea ce duduia, vuia şi urla din răsputeri, nu erau flăcări — era picupul. El zguduia din temelii şi era gata să arunce în aer imobilul, supravieţuitor al cîtorva războaie, de-ai fi zis că înăuntrul lui bîntuia oastea din noaptea Valpurgiei — în zorii zilei aceasta o să se facă nevăzută încălecîndu-şi roibii de jăratic, ale căror urme de copite vor mai stărui multă vreme pe bolta cerului, prevestind tot felul de nenorociri.

Da, ceea ce arunca în aer locuinţa mamei era frenezia dansului. *Aaa, dar asta nu-i cameră, e sală de dans.* Doar ştii că fata te-a avertizat. Acum va trebui să intri val-vîrtej şi să te răstească odată, pentru ca pălălaia să se potolească, să devină cenuşă ! Da' de unde ! Asta ar face-o pe chiriaşă şi pe bunii ei prieteni să se dezlănţuie şi mai tare. Dacă ar fi aici, cu mine, Aloyzas...

Silueta lui Aloyzas, apărută pentru o clipă, îi mai domoli puţin mînia. Ce, gata, te-ai şi descotorosit de schiloada de maică-ta, nu-i aşa ? Nu-i adevărat, eu singură

am optat pentru Aloyzas. Şi încet, se îndepărtă de clădire, de acea muzică dementă. Trebuie să faci totul pentru liniştea lui. Singură ţi-ai pus în spinare povara, aşa că n-ai decît s-o cari fără să te mai vaiţi. O povară lipsită de viaţă. La fel ca farmecul închipuit al munţilor.

— Dans ? Da' de unde, s-au înghesuit puţin cîteva perechi pe-aici, şi atîta tot. Chiriaşa nu-şi pierdu deloc cumpătul. Liongina o mai găsise acasă dimineaţa, în timp ce făcea ordine : îndesa într-o sacoşă nişte sticle goale. Nu vă enervaţi, pentru că nici eu n-am de gînd să-mi cer iertare.

— E îngrozitor, sînt pur şi simplu consternată !

— Haideţi mai bine să cădem de acord că n-o să ne înfuriem, în regulă ? După noaptea nedormită, faţa delicată de porţelan era palidă şi nu mai părea atît de tînără. Doar singură mi-aţi povestit că, în tinereţe, mămicăi dumneavoastră îi plăcea să se distreze. De aceea m-am hotărît şi eu s-o mai înveselesc puţin pe bătrînică.

— Şi presupun că asta a înveselit-o foarte mult, nu-i aşa ?

— Ei, n-o să mă apuc acum să susţin că foarte mult, dar în orice caz, nu s-a plictisit.

— Îmi închipui.

— E greu să vă închipuiţi fără să fi văzut totul. Era o veselie... ca la circ. Vaska-Ţiganul intrase în viteză şi încerca mereu s-o trateze pe mămica cu vodcă, să-i toarne paharul pe gît. Noroc de Edka, alergătorul de curse, că nu l-a lăsat. Asta zic şi eu bărbat, numai muşchi de sus pînă jos ! În schimb vinul mămica îl sorbea cu plăcere. Amintirea celor petrecute o înveseli pe fată.

— Cu toate astea, să ştii, eu nu permit să se danseze aici.

— Păi, nici n-am intenţia să fac asta în fiecare seară...

— Eşti cumplită !

Brusc, chiriaşa încetă să mai zornăie sticlele.

— La mine să nu ţipaţi. Că nu-s surdă. Credeţi că-mi face mare plăcere să admir zi şi noapte o paralitică ? Să-i ascult cotcodăceala prostească ? Ca să nu mai spun cît de puţin încîntată sînt, ori de cîte ori trebuie s-o şterg la fund ! Ia mirosiţi, simţiţi ceva ? Da' numai eu ştiu cît deodorant trebuie să prăpădesc ca să scot putoarea de aici.

Da, am dansat şi noi puţin, am mai glumit, şi am înveselit-o şi pe mămica. Alergătorul fugea de-i sfîrîiau călcîiele după tehnicianul sanitar — beat turtă ! Ce-am mai rîs ! Nu-i aşa, mămico, că nu te-ai plictisit ?

Şi guriţa strîmbă expedie un surîs conspirativ direct în ungherul mamei. Unde, întocmai ca la o comandă de dresor, masa greoaie începu să se agite şi izbuti chiar să stoarcă un sunet care să semene a rîs. Dar veselia nu ţinu multă vreme, se înţepeni ca un fierăstrău într-un copac putred.

— Dumneata nu te gîndeşti că e şi ea un om ? ! Să fie pentru prima şi ultima dată cînd se întîmplă aşa ceva !

— Vă anunţ că n-am de gînd să mor de plictiseală. Mă rog, fie, n-o să-l mai las pe Vaska Ţiganul, scandalagiul ăla să intre aici. Nu vă speriaţi, nu-i ţigan, doar părul îl are negru.

— O să trec mai des pe aici.

— Dacă aveţi timp...

— Am sau n-am, o să trec !

Dar nu prea izbutea să treacă mai des. Ar vrea să tragă mai mult aer în piept şi să nu se mai gîndească la nimic, să nu-şi mai facă atîtea mustrări de conştiinţă, ci să se mişte doar aşa, ca un firicel de iarbă neştiut de nimeni, ce se lasă purtat de torentul timpului. O ispiteşte teribil strada — bomboana aceasta lunguiaţă în învelitoare colorată, la care rîvnise atît de mult în copilărie. Cele cîteva clipe dintre slujbă şi orele de curs i le devorează cîte o treabă neobligatorie — coaforul sau cafeneaua. Pitindu-se într-un colţişor, stă degeaba şi cască gura. Nu toate femeile veghează la căpătîiul bolnavilor sau trebăluiesc acasă pentru a le crea soţilor confortul de care au nevoie. Nu toate sînt bucuroase să se chinuie stînd pe la cozi şi cărînd sacoşele cu alimente. Probabil lucrează ele pe undeva, dar şi în timpul serviciului îşi mai găsesc o oră liberă să se destindă puţin. Căpşoarele lor tapate modern sînt ticsite de o sumedenie de griji deloc banale, dimpotrivă : mărfuri de import, cîte-o petrecere la iarbă verde, un flirt nevinovat. Şi, mă rog, de ce nevinovat ? Că doar ele nu se jenează deloc să flecărească chiar şi despre unele plăceri mai substanţiale. În timp ce-şi sorb cu mici înghiţituri catranul aburind — cafeaua neagră — în oglinzile de pe pereţi privirile interlocutoarelor

se întîlnesc. Uneori, alături de ceşcuţele cu cafea mai scinteiază şi cîte o cupă de şampanie, sau un păhărel de coniac — astfel înfierbîntate, femeile caută să soarbă cu nesaţ suflul lipsit de griji al libertăţii. Ah, de-aş putea zburda şi eu ca o căprioară învingînd cu uşurinţă obstacolele ! Ce bine-ar fi să-mi pot scoate din cap nu numai toate spaimele mele, dar şi maşina de scris, la care trebuie să bat pînă mă apucă nebunia, şi totodată să scap şi de căscatul ce îmi mută fălcile din loc la orele de curs. Dar oare aş putea eu să zbor aşa, pur şi simplu, dintr-un loc în altul ? Pe furiş, ascunzîndu-mă de chipul meu, de munţii lipsiţi de viaţă ce se înalţă în depărtări ? Mă chinui fără răgaz, parcă ce, cochetăria nu-i şi pentru mine ? De ce mi-am băgat în cap că trebuie să mă frămînt pentru toată lumea ? Dacă aş fi cu adevărat altfel decît toate celelalte, oare mă mai străduiam să desluşesc şoapta aceea neliniştitoare şi indecentă ? Singură mi-am băgat în cap încă din copilărie cum că aş fi altfel — o prostuţă lovită cu ceva în moalele capului. Îmi înăbuşeam dorinţele şi sentimentele de parc-ar fi fost lalele din acelea pe care unii le bagă în frigider să nu înflorească prea repede. Mă temeam de mine însămi, de propria-mi umbră, ca nu cumva să-i stau cuiva în cale! Haide, zîmbeşte, pleacă-ţi urechea spre necunoscuta cu coafură modernă, care în clipa de faţă are nevoie, mai mult ca de orice pe lume, de o interlocutoare — chiar adineauri şi-a făcut rost de un amant ! — şi vei deveni tu însăţi printre cele de-o seamă cu tine. De ce tot amîni întruna ?

Venindu-şi în fire, Liongina se îngrozi — doamne, dar oricare dintre ele, după ce se va amuza o vreme pe seama ei, va începe să ţipe şi s-o alunge lîngă maică-sa, în ochii căreia de fapt se află întipărit adevăratul ei chip : o fiică nerecunoscătoare, care s-a lepădat de ea, grăbindu-i astfel sfîrşitul. Ori de cîte ori se duce la dînsa cu o garoafă, nişte mere, sau cîteva bomboane, o întîmpină reproşuri ostile, sau, mai exact, întotdeauna o sentinţă plină de asprime. În timp ce mama doarme, sau îşi ascunde doar ochii sub pleoapele umflate, Liongina se simte pîndită parcă de tot ce se află acolo, de tavan ca şi de celelalte lucruri dimprejur. Dar cu deosebire insuportabilă este chiriaşa : peste tot curăţenie, un aer acceptabil şi surîsul strîmb al tutoarei. De ce cheltuiţi, de ce aruncaţi bani pe ciocolată ? Că ciocolată avem din belşug ! Toate vecinele vin la noi să capete pe degeaba ciocolată, scorţişoară, migdale şi alte rarităţi aro-

matice. Bineînțeles, nu le primește nimeni gratuit, doar în schimbul unor vorbe dulci. Comandă și torturi de parcă laboratorul cofetăriei ar fi proprietatea ei, cînd de fapt e limpede că fură ! Ei, și ce-i cu asta ? Și totuși... Da, ar trebui să mă sfătuiesc cu Aloyzas.

Aloyzas — iată cine reține mîna Lionginei, ce se și ridicase deja, să cheme discret chelnerul care servește pe la mese paharele cu băutură. Ca să nu tulbure liniștea soțului, își zdrobește ea nerușinata dorință de libertate, pînă cînd aceasta devine mică, mică de tot, cît bobul de mac. Cum va izbuti oare Aloyzas să se descurce în povestea stupidă cu examenele, la care se atașează în mod dezgustător vrute și nevrute ? O dată, întîlnindu-se pe stradă cu C., colega lui Aloyzas, aceasta i-a spus cîte ceva despre toate astea. În loc să treacă cu vederea năzbîtiile studenților, el s-a încăierat cu cei de la catedraă, cu decanatul, cu toată lumea. Dacă-și frînge gîtul o să devină mai conciliant. Nu, nu este el omul care să-și poată pleca încet-încet spatele, — la el de fiecare dată apare o nouă fisură...

Dacă ar fi întîlnit-o în altă parte, Liongina nici n-ar fi recunoscut-o, într-atît de elegantă era. Peste tunica de uniformă — o vulpe argintie, pe cap pălărie neagră, trasă pe o sprînceană, în picioare cizmulițe negre, de import, bine strînse pe pulpă. Odată cu exclamația de uimire — ah, dumneavoastră sînteți ? — guriță făcu o strîmbătură, spărgînd între dinți și găurind învelișul de eleganță și tinerețe, care o fermecase pe Liongina. Sub borurile pălăriei dispăreau pe rînd efemerele trăsături ale necunoscutei și se ivea chipul neinduplecat, gata să întîmpine orice furtună, al chiriașei.

— O să trăiești o sută de ani — nu te-am recunoscut ! Datorită surprizei, glasul Lionginei tremura ușor.

— Îmi vine bine ? Și mănușa elegantă a chiriașei bătu ușor blana de vulpe. În spatele ei se zăreau decorațiile străvechi ale frontonului în stil modern : balconașe, arcuri, cornișe. În dreptul unui geam, înalt și îngust, prin nimic deosebit de toate celelalte, dar înfipt dureros în amintire încă din copilărie, licări, pentru o clipă, o umbră. Mama ? Să se fi tîrît ea pînă acolo, ridicîndu-se cu chiu cu vai în picioare și lipindu-se de fereastră ? Gînduri nebunești, cu adevărat nebunești.

— De ce vă uitați acolo ? E pisica, a sărit jos de pe pervaz.

— Pisica ?

— O țineam în magazie. Ei, și am adus-o, biata de ea, în odaie.

— Și mama... nu ți-a spus nimic ? Nu-i plac deloc pisicile.

— Parcă mie și dumneavoastră ne place chiar totul ? Fata surîse cu îngăduință. Asta-i viața — pînă la urmă te obișnuiești cu toate.

— Mă rog, pisica îți aparține. Liongina se străduia din răsputeri să nu cedeze în fața guriței impertinente ! Dar pălăria, după cîte știu, e a mamei.

— Am spus eu că nu ?

— Ea ți-a dat-o ?

— Aș putea să trag o minciună, dar sînt obișnuită să spun adevărul. Mi-a plăcut, am aranjat-o puțin și m-am gătit cu ea. Ce, nu mi se potrivește ? Doar singură ați spus că, dimpotrivă.

— Mama mă plesnea peste mîini pentru pălăria asta. Nu lăsa pe nimeni să se atingă de hainele ei.

— Da ? N-am știut că se ține așa măreață. Fata se strîmbă disprețuitoare. Cînd îi masez spatele, văd că suportă destul de bine.

— Nu, hotărît lucru, dumneata nu poți înțelege așa ceva. Liongina i-ar fi răspuns mai tăios dacă nu s-ar fi simțit copleșită de vinovăție. Doar a știut din capul locului că-i va da mamei o lovitură mortală, lăsînd-o pe mîini străine. Un simplu gest volitiv — permiteți-mi să mă prezint, sînt chiriașa ! — și pui capăt suferințelor, asta și-a repetat în sinea ei de sute de ori înainte de a se hotărî, dar niciodată n-o spunea din inimă, numai din gură. Și iată că acum, mama e sfîșiată de vie, deși nu mai stăruie acolo mirosul greu pe care altădată era nevoită să-l smulgă din podea, de pe pereți, de pe propriile mîini. — Nu pricep nici în ruptul capului. O haină la care ține mult, niște bijuterii care-i aparțin — sînt pentru un bolnav incurabil...

— Să știți că mintea mea e destul de ageră, dar oare avea vreun rost ? Totuna-i, o să-i mănînce moliile tot.

— Mă rog, chiar dacă îi mănîncă moliile tot. Dumneata să nu te mai atingi de nimic, ai înțeles ?

— Trebuie să vă dau în scris că mă oblig la asta ?

— Ascultă, îți interzic ! Și pălăria, și vulpea... Liongina își apăsă tare de tot poșeta pe șold, pentru a nu-și face vînt s-o plesnească cu ea. Nu mai simțise niciodată atît de vie dorința de a lovi cu sete, de a snopi în bătaie, cu mîinile ei slabe, o făptură vie.

— Așadar vă pare rău după vulpea asta paradită, bombăni cu un aer docil chiriașa. Poate ar fi mai bine să mă mut ? Mi s-a promis un loc la un cămin. Există acolo și o bucătărioară, și un closet.

— Dar nu te dă nimeni afară. Liongina aruncă o privire asupra casei, liniștea din jur o deprima. Nici o ușă nu scîrțîia, nici un copil nu striga. Dacă se supără și se mută de aici cofetăreasa, casa o să devină și mai posomorîtă. Dar dacă, totuși, e adevărat că nu se laudă singură, dacă nu le șantajează ? Înțelege, draga mea, sînt unele lucruri pe care femeile... Chiar și cele care nu mai sînt tinere și-s bolnave ca mama... De pildă, vulpea asta...

— Bine, ne-am înțeles, rosti îngăduitoare chiriașa, pe care însă zîmbetul pașnic al Lionginei o lăsă rece. Hainele, sau, mă rog, bijuteriile mamei dumneavoastră o să le iau numai cînd mă duc să rezolv ceva pentru ea, să zicem la magazin sau la farmacie. Și o să-mi dau silința să fiu fată bună, să mă port fără cusur.

— Dumneata și acum te porți fără cusur. Lionginei îi era silă de propriul glas atît de lingușitor. Puțină afecțiune pentru un om nenorocit...

— Ha-ha, afecțiune !...

Și tocurile ei începură să țăcăne pe asfalt. Depărtîndu-se, mistuindu-se în pîcla albăstruie a serii, fata aceasta neobrăzată redevenea din nou făptura fermecătoare și plină de mister de mai înainte. Liongina rămase locului neclintită, bezna din jur se învîrtoșa pietrificîndu-se, strivindu-i tîmplele. S-o ajungă din urmă ? Să dea o fugă pînă la mama ? O creangă trosni deasupra capului, iscînd un fel de scîrțîit — de pe ea se desprinseră cîteva picături reci ca gheața. Sus, în camera enormă și goală acum, probabil scîrțîie la fel ușile larg deschise ale dulapului. Scîrțîitul lor, aidoma unui fierăstrău ruginit, sfîșie inima mamei. După arestarea tatălui, ea salvase vulpea de molii și de la confiscare. Vulpea i-o dăruise el, dar nu atunci cînd era director și putea să risipească în dreapta și în stînga cadouri scumpe...

* * *

Tepluşka [1] e ticsită pînă la refuz ca butoiul cu sardele, ăsta nu-i vagon, e pur şi simplu — coşmar. Te sufocă şi căldura acoperişului de metal încins, şi trupurile transpirate, ciorapii nespălaţi ai bărbaţilor, legăturile, aşternuturile, dar mai cu seamă... gaura din colţ — closetul public al vagonului. Toţi s-au infofolit, care cu ce a apucat, dar în general haină peste haină, ca şi cum dincolo de pereţii de scîndură s-ar fi lăsat deja un ger să crape pietrele, numai ele două, ea şi maică-sa — bunica Prudencija — sînt mai mult dezbrăcate. Căci e în toiul verii şi ele nu şi-au luat altceva decît umbrelele de plajă şi sacoşele, dacă nu pui la socoteală geamantanul cu lenjeria de corp şi rochiţele de vară. Bunica, puţin mai prevăzătoare decît fiică-sa, luase şi o şubă căptuşită cu blană de dihor, însă bărbătească. Asta i-a mai rămas de pe urma celor trei case de piatră, care nu erau ale bunicii — ale celui de al treilea bărbat al ei, notar pe timpul polonezilor — dar cine avea s-o creadă acum că nu-i decît fosta lui slujnică, de vreme ce notarul zace sub lespedea de marmoră, iar stăpîna bate pragurile parchetelor ? Brusc, se auzi zornăitul zăvorului de metal —strident ca un guiţat — în curînd trenul va porni huruind, ducîndu-i pe toţi departe, la urşii albi sau la cei bruni, din pricina culorii părului acestor urşi se iscaseră în vagon discuţii vehemente, în care fiecare îşi vărsa necazul şi deznădejdea, unii susţineau că, văzîndu-i, vor începe să urle urşii albi, alţii că, dimpotrivă, cei bruni. Celor două însă le era cu desăvîrşire indiferent dacă aveau să ajungă la cei albi sau la cei bruni — aşa cum se aflau numai cu ce era pe ele — cu umbrelele lor pestriţe şi în ciorăpei de mătase erau amîndouă atît de diafane, de frumoase, bunica încă mai arăta foarte bine — nu degeaba îşi pierdeau bărbaţii capul din cauza ei şi nu degeaba nevolnicul acela de notar îi dăduse, fără să clipească, o jumătate de cvartal de case vechi şi pline de şoareci. Că-i duceau cu sila cine ştie unde, că era o zăpuşeală îngrozitoare, că nu li se dădea de băut, asta mai treacă-meargă. Mai important însă era că n-aveai cum să te piepteni ca lumea în faţa unei oglinzi, n-aveai cum să joci o carte cu

[1] Vagon de marfă încălzit, adaptat pentru transportul oamenilor.

cineva, iar pe deasupra, aveai în față o momîie uricioasă, înfofolită într-o șubă, care se holba din vîrful unui munte de boccele, și cu degetul înfășurat în niște mătănii o tot împungea pe cea tînără — țintea să-și bage unghia neagră drept în decolteul rochiei — și șuiera printre dinți : las' c-ai să vezi tu ce-o să te mai bucuri cu nămeții ăștia ai tăi albi ca zăpada, cînd are să te ardă gerul năprasnic învinețindu-te și-o să ți se umple de răni trupul ăsta desfrînat, că numai din pricina unor tîrfe de-alde voi ne duce la capătul pămîntului, pentru păcatele lor ne pedepsește cerul !... Stă și molfăie după ce a pescuit din desagă un cîrnat afumat, iar cu buzele unsuroase îl proslăvește pe Dumnezeu, tot ciocănindu-și mătăniile ca pe un abac, apoi, dîndu-se mai aproape, iar începe să împungă cu unghia ei neagră pieptul celei tinere — tu, tu, ești o destrăbălată, dezmățul Sodomei, acoperă-ți goliciunea măcar cu o batistă ! Momîia era proprietara unei gospodării mari — apucase să le împuieze capul la toți cu ogoarele ei, cu pajiștile ei, ba și cu vacile ei de lapte — bărbatul a părăsit-o chiar în ajunul dezastrului, în ajunul nerușinatei izbucniri roșii de pe străzi și de prin piețe, zicea ea, s-a dus să trăiască cu o fostă argată, mutîndu-se într-o cocioabă din cel mai îndepărtat colț al regiunii. De el nu s-au atins, a intrat să lucreze într-o fierărie ca simplu fierar, pe ea, însă, au alungat-o din casă noaptea, împreună cu boccelele ei... Orice se poate suporta, își zicea tînăra cu umbrelă și ciorapi de mătase, că doar și acolo trăiesc, desigur, și oameni, nu numai urși — o să se găsească un locșor pe undeva pe la vreo cantină sau la vreun spital, dacă nu chiar la o frizerie, însă mirosul cîrnatului de casă după care îți lasă gura apă, bombăneala ipocrită — acopere-ți goliciunea, nerușinato, dezmățul Sodomei, de ce nu vrei să te acoperi cu ceva ? ! — sulița unghiei înnegrite, care ți se înfige mereu drept în coastă, astea, într-adevăr, nu se pot suporta. Nu izbutea cu nici un chip să scape de cumplita femeie, însă în afară de Prudencija nimeni nu putea vedea cum se chinuie fiică-sa, ceilalți, ocupați cu propriile lor treburi, nu ascultau — care își cîrpea îmbrăcămintea ruptă, care plîngea, care îngîna încetișor vreun cîntec. La început, vrînd s-o îmbuneze pe zgripțuroaică, ea îi oferise niște bomboane de la oraș, dar, drept răspuns, baba se oțărî șuierînd ceva printre dinți ! Asta a scos-o din fire pe Prudencija : combină în mod vulgar trei degete de la

mină şi, cu toată neobrăzarea, i le băgă bătrînei sub nas — nu-i vorbă, i-ar fi arătat ea cu deosebită plăcere şi fundul gol, însă n-avea cum să se dezbrace în îmbulzeala de acolo, — da, aprigă mai era bunica Prudencija ! Momîia îşi făcu semnul crucii, de parcă-l văzuse pe diavol şi-o îmboldi cu o cruciuliţă de plumb drept în nas. Ţîşni sînge şi răsunară blesteme, unii rîdeau, alţii căutau să le aţiţe una împotriva celeilalte, — ce mai, doar circul ăsta lipsea în ziua aceea înfricoşătoare, — cîţiva se repeziseră să le despartă, sau să se răstească la cei ce rîdeau, cînd deodată cineva începu să bată foarte tare cu patul puştii în peretele vagonului. Pînă atunci tînăra, deşi cuprinsă de tristeţe reuşise să-şi păstreze cumpătul, amuzîndu-se în răstimpuri în sinea ei pe seama bagajului său — umbrela şi rochiile de vară ! — acum însă, firicelul de sînge prelins pe bărbia maică-si şi loviturile în perete au scos-o din sărite şi ea începu să plîngă în hohote. I se părea că se sfîrşise totul — adio viaţă, adio tinereţe, care nici n-ai apucat să înfloreşti — merită oare să mai crezi în ceva, cînd totul e atît de mîrşav ? Şi deodată avu impresia că chipul mamei, aşa cum arăta acum cu buza umflată, e la fel de respingător ca acela al baborniţei făţarnice — nu-i nimic, găseşte ea momentul potrivit şi se aruncă sub roţi... Dar înainte de a-şi duce pînă la capăt gîndul plin de amărăciune, se auzi din nou scrîşnetul zăvorului. În vagon năvăli deodată cerul, un soare galben, zidul întunecat al unei magazii şi vălătucii negri de fum de la locomotiva aflată pe linia alăturată. Şi un glas tînăr, poruncitor, se rostogoli aidoma unui tunet ce vesteşte vremea bună :

— Hei, care eşti acolo, cetăţeana Ričkauskaité Ligija ? Ieşi afară !

— Cum adică, ieşi afară ? Pentru ce ? Neînţelegînd de ce trebuie să fie din nou nedreptăţită, cea tînără începu să ţipe de ziceai că-i o pisică pe care au călcat-o pe coadă, căci ea, şi nu alta, era acea cetăţeană Ričkauskaité Ligija, chiar dacă toţi cei ce-o cunoşteau o strigau Lealea, Lealka. Cu ce v-am greşit eu ? Uite, ea, zgripţuroaica asta bătrînă, a bătut-o pe mama mea ! Pe ea s-o înhăţaţi, nu pe mine, ţipa fata arătînd-o pe femeia cu şubă, care-şi zgîlţîia şi-şi tot zgîlţîia mătăniile, mişcîndu-şi neauzit buzele învineţite.

— Nu fi toantă, du-te, dacă asta-i porunca ! Du-te, cît încă nu-i prea tîrziu — şi o femeie necunoscută, căreia

i se făcuse milă de fetişcana prostuţă, o îmboldi în coastă pe cea tînără. Bunica Prudencija — care mirosise înaintea fiică-si că e rost de libertate — îşi adună îndată toate boarfele şi începu să-şi croiască drum către ieşire, iar fata o urmă. Dar e puţin probabil că ar fi reuşit ele să se strecoare, dacă nu le-ar fi ajutat o femeie binevoitoare împingîndu-le de la spate. — Ştii ce te rog ? ia şi motanul meu, că aici o să se prăpădească sărmanul ! Şi, fără să aştepte încuviinţarea Ligijei, femeia i-l vîrî în braţe pe vărgatul ei.

Aşa a şi sărit pe peron — cu motanul mieunînd în braţe — acesta o zgîria, iar ea nici gînd să-i dea drumul. Cum stăteau aşa amîndouă, mai mult moarte decît vii — de toate le era teamă, chiar şi de locşorul din vagon să nu şi-l piardă cumva — deodată, ce să vezi ? Cu faţa înnegrită, leoarcă de transpiraţie, alerga în întîmpinarea lor tatăl Lionginei. Al Lionginei ? Da de unde ! Pe vremea aceea încă nu exista nici un fel de Liongina. Şi nimeni nu ştia dacă atunci cînd va scoate cel dintîi strigăt pe lumea aceasta, bărbatul necunoscut care venea la frizeria unde lucra Ligija va fi pentru ea un tată bun sau unul vitreg. Omul căuta cu tot dinadinsul ca de fiecare dată să nimerească pe scaunul la care lucra ea. Prudencija a fost cea care o îndemnase pe fiică-sa să se facă frizeriţă, pasămite, acum cine nu mirosea a muncă, o să înceapă foarte curînd, ptiu ! să miroasă urît. În jurul Ligijei Ričkauskaité — deşi nu era cea mai bună meseriaşă — se forma întotdeauna, nu se ştie de ce, coadă. Cîteodată, în timp ce fata îşi vedea de lucru ţăcănind cu foarfeca, bărbatul acesta mult mai în vîrstă, foarte serios, nu-şi lua ochii de la ea. Stătea acolo ţintuit locului, doar în răstimpuri se muta de pe un picior pe altul, în vreme ce mîinile lui mari îşi făceau de lucru cu şapca — se vede că e muncitor, altfel cine mai are mîini din astea ca nişte butuci ? Auzi, Lealka, a venit al tău — o striga vreuna din prietene, luîndu-l peste picior — dar lui nici nu-i păsa, îşi pironea ochii pe foarfeca Ligijei, ca şi cum n-ar fi fost o foarfecă obişnuită din oţel, tip Solingen, ci o rîndunică furişată din întîmplare în salon. Aveai impresia că omul e gata să facă un pas înainte, chiar dacă nu-i venise încă rîndul, să deschidă fereastra şi să elibereze rîndunica — locul ei nu era aici — şi-apoi, imediat, să-şi ia şi el zborul. Ričkauskaité Ligija sau Lealka nu-i dădea nici o atenţie, cu toate că pe vre-

mea, aceea, în primul an al puterii sovietice, prostănacii de felul lui se bucurau de mare putere și autoritate. Pe ea însă o interesau în mod deosebit studenții cu șepcuțe colorate, mutați acolo de la Kaunas — te tratau cu bomboane, îți spuneau cîte-o anecdotă hazlie. Ba, îi era chiar necaz că plicticosul ăsta o sîcîia atîta — îl lăsa să aștepte pînă termina cu toți ceilalți și după aceea ori îl tundea prea scurt de arăta ca un buștean, ori îi lăsa un moț în creștet, cum avea cazacul din cărticica ei preferată „Taras Bulba". Dar nu-l auzea adresîndu-i nici un cuvințel de reproș, o lăsa să facă ce vrea cu el. O dată îl sfătuise în glumă să-și lase mustață — peste o săptămînă se prezentă la ea cu mustață. Așa că acolo, în gară, chiar mustața aceasta era udă de transpirație cînd cele două femei l-au văzut alergînd cu fața înnegrită în întîmpinarea lor. Negru la față de parcă mîncase țărînă, tremura din tot trupul, dar ținea în mînă hîrtia oficială. Exact așa arăta cînd Ligija și Prudencija l-au văzut pe viitorul tată al Lionginei.

— Mare noroc ai avut, tinere, să ajungi la timp ! găsi de cuviință să glumească superiorul din escortă. Că ai vrut să iei bobocul ăsta de fată — foarte bine, dar ce nevoie ai de soacră ?

— Și de soacră, și de logodnică, și de motan am nevoie ! Și zicînd aceasta, viitorul tată al Lionginei îmbrățișă cu amîndouă mîinile întregul său destin — inclusiv motanul, pe care Ligija nu-l lăsa din brațe — și-l duse la mașina, al cărui motor nu fusese oprit.

— N-a vrut să pornească nici în ruptul capului ! O vechitură ! bombăni el și izbi cu piciorul în cauciucuri. Nici acestea nu făceau impresia că te poți bizui pe ele.

Logodnică ? Necioplitul ăsta îndrăznește să-mi spună logodnica lui ? Și lacrimile porniră să-i curgă șiroaie — firește, în dimineața aceea avea toate motivele să plîngă Ligija Ričkauskaitė, sau Lealka, care peste cîteva zile urma să împlinească doar nouăsprezece primăveri. Vrînd s-o facă să se oprească din urlat, salvatorul ei îi aruncă pe genunchi o splendidă vulpe argintie.

— Nu-ți fie teamă, nu-i confiscată, acum cîteva zile am cumpărat-o de la talcioc, mi-am dat toată leafa pe ea, spuse el țanțoș, dar întristat totuși că lacrimile frumoasei fete nu se uscaseră cu totul.

Nu încăpea nici o îndoială că avea o leafă destul de mare — era comisar sau locţiitor de comisar la o mare uzină. Dar lucrul acesta nu le interesa în mod deosebit pe cele două, mult mai important era faptul că plecase fără ele, trenul acela înfiorător, gaura ce se căsca în colţul vagonului, căldura insuportabilă, duhoarea grea şi bătrîna zgripţuroaică.

Motanul se ţinea după ei, deşi acum ar fi putut fugi oriunde. Viitoarea mamă a Lionginei — care mai avea doar cîteva zile pînă la cei nouăsprezece ani ai săi — începu să mîngîie în răstimpuri blana vulpii argintii, cu mişcări din ce în ce mai domoale şi mai tandre.

Să se întoarcă în casa răscolită a notarului, în care totul fusese întors cu susul în jos, ar fi fost o nechibzuinţă. Lucrul acesta l-au înţeles chiar şi femeile. Întîi s-au oprit cu toţii pe o stradă cu nume ciudat. Pe ambele părţi ale caldarîmului curat, probabil măturat dis de dimineaţă, se înşirau nişte case frumoase cu etaj, proprietate personală, avînd fiecare cîte o curte separată — tăbliţa de la colţul străzii te înştiinţa că aceasta era Aleea Trandafirilor. Şi într-adevăr, în grădiniţele din faţa caselor se aflau trandafiri înfloriţi, răspîndind o aromă înviorătoare de ceai lăsat să se răcorească. În vila cu etaj în care au intrat, nici ţipenie. Dulapuri din lemn de nuc cu uşi scîrţiitoare larg deschise, un bufet plin de cioburi de sticlă, cîteva lustre de cristal sparte, nişte covoare pe care se vedeau urme murdare de tălpi... În semiobscuritatea de pe coridor se zărea chiar şi un frigider. Defunctul notar era un veritabil plebeu în comparaţie cu proprietarii acestei vile. Şi totuşi, nicăieri nu te puteai nici culca şi nici aşeza, pe fotoliile şi pe divanul din piele, era un strat gros de praf. Praful acoperea şi oglinzile, şi mobila lustruită, şi faianţa din baie. Însă prezenţa luxului răzbătea pînă şi prin stratul acela de praf. Viitorul tată al Lionginei scotoci fără să ezite toate ungherele, inclusiv podul. Paşii lui se pierdeau fără ecou, de pe strada care se rostogolea în pantă răzbătea ţăcănitul înăbuşit al unor copite de cal, iar printr-o altă fereastră — deschisă şi cu draperia bălăbănindu-se de colo-colo — pătrundea înăuntru parfumul delicat al trandafirilor ce se ofileau.

— Nu, Tadas, nici vorbă să locuieşti tu aici, făcu el, rumegîndu-şi mustaţa şi parcă sfătuindu-se cu altcineva

mult mai înțelept decît el. Cunosc eu un locșor anume. La niște oameni cumsecade. Gata ? Pornim ?

Și, fără să le întrebe dacă sînt sau nu de acord, le înghesui din nou în mașină. Prudencijei îi părea nespus de rău că părăsește vila superbă înecată în verdeață. Straturile nebătătorite din grădiniță își înălțau văpaia florilor — parcă așteptau să le rupi și să le așezi în glastre ! Ligijei însă nu-i păsa deloc unde vor pleca. Tadas ? Tadas îl cheamă ? Și ea o să fie obligată să șoptească cu duioșie numele lui țărănesc ? Nu, asta pentru nimic în lume !

Oamenii cumsecade — o familie de muncitori — s-au arătat bucuroși să-i găzduiască, le-au pus la dispoziție o cameră, unde se aflau chiar și o masă rotundă și două scaune, care ce-i drept abia se țineau pe picioare ! — însă prin toată casa alerga de colo-colo o liotă de făpturi mucoase, ce țipau pe mai multe glasuri. Copiii se țineau scai după ei și, fără nici o rușine, le cereau bomboane.

— Uite cum facem, decise Tadas, după ce se sfătuise cu stăpînul casei, proletar ca și el. Madam Prudencija rămîne să doarmă aici, iar noi doi — ne repezim pînă la Pavilni !

— Vai, nu cumva să mă lași printre golanii ăștia ! Auzi, Lealea ? se crampona Prudencija de fiică-sa.

Acum sînt pierdută, acum chiar că o să fiu nevoită să-l iubesc pe netotul ăsta mustăcios ! Viitoarea mamă a Lionginei vru să izbucnească din nou în plîns, însă năsucul ei fosăi cu prea puțin zel, iar cînd, în sfîrșit, reușiră cu mare greutate să iasă din aglomerația orașului în spațiul întins al cîmpiilor, cînd drumul prinse să alerge printre dealuri acoperite cu păduri de pini, ea își reveni aproape cu totul. Ah, cît mai departe de orașul înspăimîntător, de amintirile din vagon, cît mai departe de Prudencija !

Începu să-l privească cu interes și aproape cu respect pe Tadas, care-și strîngea cu putere mîinile pe volan. Cravata — răsucită într-o parte și bătută de vînt — îi flutura deasupra umărului, iar pe spatele hainei, se vedeau urme întunecate de transpirație. La un moment dat îi trecu prin minte că, de fapt, lui i-ar trebui altfel de soție, pentru care n-ar fi deloc important dacă e corect legat sau nu nodul de la cravată, dar fără să vrea își simți inima străpunsă de o neașteptată gelozie față de

această soție imaginară. Și deși era o flușturatică, n-a putut să nu-și dea seama că Tadas e un om bun, vrednic de încredere, cum rar poți întîlni. Mult mai tîrziu, după ce farmecul acelei zile pline de neliniști s-a risipit, începu să-l prețuiască și pentru curajul lui. Puțini oameni s-ar fi găsit în acea zi, sau într-o altă zi asemănătoare cu ea, să se hotărască să procedeze ca el. Căci nu-i știa decît numele cînd s-a năpustit s-o elibereze din vagon, riscîndu-și în felul acesta propria piele, situația sa și riscînd absolut totul. Și-a pus toată încrederea în sentimentul său și asta a fost suficient, așa cum mai tîrziu, cu aceeași încredere, va găsi destulă putere să treacă peste toate suferințele îndurate din pricina nobleței caracterului său. Cît privește teplușka, aceasta a avut foarte curînd ecou asupra sa : de fiecare dată cînd se poticnea nițel, i se și amintea de legătura lui cu elemente sociale străine, ale căror umbre — alăturate acolo, pe peronul posomorît — s-au tîrît după aceea în urma lui toată viața. Puțini bărbați ca el au existat și vor exista, avea să-i spună mama mai tîrziu adolescentei Liongina, mîngîind cu un aer visător blana vulpii argintii, a fost un om adevărat, fata mea, și un comunist adevărat. Mama Lionginei nu-i prea vedea cu ochi buni pe comuniști, așa că ceea ce spusese nu erau doar vorbe goale. Scot vulpița asta din dulap, îi mîngîi puțin blana și mă văd din nou tînără, frumoasă — chiar dacă mă șifonasem puțin acolo, în vagon — și îl văd și pe el, pe tatăl tău, care tremura de dragoste și teamă, ca nu cumva să-mi facă cineva vreun rău. Dar ce putea să i se mai întîmple uneia ca mine, care fusesem salvată din infern — mai rău decît în vagonul acela nu putea fi nicăieri — or, eu auzeam în jur pinii foșnind, vedeam tufe de zmeură înflorite, obloanele proaspăt vopsite ale caselor, lucind în soare...

— Vai de mine, motanul ! Unde-i motanul ? își aduse aminte Ligija deodată, deși nu-i era deloc gîndul la motan, și își propti bărbia în spinarea puternică și transpirată. Puterile o părăsiră imediat, de parcă s-ar fi rezemat de un munte pe care-l încălzise soarele pînă atunci.

— Acuși ajungem la destinație, acuși ! Și muntele apăsă din răsputeri pe accelerator. În vinele lui puternice sîngele vuia și Ligija auzea cum îi bate inima ca motorul unui vehicul supraîncărcat de preaplinul simțămintelor.

— Multă apă a curs de atunci, pinii aceia cred că nu mai foşnesc acolo, dar eu încă mai aud rostogolindu-i-se prin tot trupul valurile acelea năvalnice ce mă izbeau şi pe mine, aşa că nu-mi mai venea să bocesc — dimpotrivă, să rîd de bucurie.

— Mamă, dar eu ? Eu cînd am apărut ? insistă Liongina, văzînd că mama se apucase din nou să mîngîie vulpea argintie.

— Tu, tu ! Numai tu lipseai ! Eh, e o poveste lungă... A început războiul, la Vilnius au venit nemţii, tatăl tău a plecat în răsărit cu Armata Sovietică. Ne-a promis că o să se repeadă cu o maşină militară să ne ia. L-am aşteptat cu lucrurile gata adunate, dar n-a venit nici în ziua aceea şi nici a doua zi, ci abia peste trei ani şi jumătate !

— Stai puţin, mamă, nu te grăbi aşa. Era timpul să risipească vălul piclos al confuziilor, pentru ca acestea să nu-i mai acopere cerul. Dacă tata a plecat în iarna lui patruzeci şi unu, înseamnă că nu el e tatăl meu. Doar n-ai fost gravidă cu mine paisprezece luni ! Eu m-am născut în august patruzeci şi doi. Înseamnă că... ori m-am născut din duhul sfînt, ori...

— Dumnezeu n-are nici un amestec aici. Iar eu, aşa cum nu l-am minţit pe tatăl tău, nici ţie n-am să-ţi spun că te-ai născut din duhul sfînt... Altcineva a fost, un filfizon, client şi el la frizeria noastră. Unul din studenţii aceia veseli din Kaunas. El pur şi simplu m-a forţat : dacă nu te culci cu mine, am să informez unde trebuie că bărbatul tău e comisar bolşevic. Dădeam din colţ în colţ, nu ştiam ce să mă fac, îmi ridicam ochii la cer aşteptînd parcă să se rostogolească de acolo Tadas cu paraşuta, să se năpustească spre noi la fel ca atunci în gară, mai puternic decît însuşi destinul. Iar pe deasupra, şi Prudencija a început să-mi facă zile fripte, punînd sare pe rană : atît de îngrozitor e războiul ăsta că nu cred să mai apuce să se întoarcă viu bărbăţelul tău, ciiine ştie pe unde i-or fi putrezind oscioarele, pe cînd aici e destul să-i zîmbeşti cuiva şi gata, te pui la adăpost, scapi de necazuri. Ce mai codoaşă şi bunică-ta, filfizonul o cumpărase cu o cartelă de alimente, adevărat că pe atunci, dacă n-aveai cartelă, mureai de foame. Nu-mi trebuia mie nici cartela şi nici mîngîierile lui, dar oare puteam să mă îngrop în pămînt de vie ? După aceea, vezi bine, îndată ce m-am rotunjit

puțin, cîrlionțatul a dat bir cu fugiții — nici vorbă să-l mai văd vreodată de-atunci. Așa că, faci cum crezi, fata mea, n-ai decît să mă scuipi între ochi și să nu-i mai spui tată omului care nu-ți este decît tată vitreg...

— Pentru mine, el e un tată mai bun decît unul adevărat. Mai ales acum, după ce mi te-ai spovedit. Dar de ce mi-ai ascuns atîta timp toate astea ?

— De ce, de ce ? Crezi că mare lucru ai fi priceput tu pe atunci, pisicuțo ?

— Nu-i adevărat, eu am simțit, am simțit totul, chiar dacă mi-ați ascuns și tu și tata... Mi s-a pus în spate o povară nespus de grea — nu știu cînd și nu știu cine mi-a pus-o — știu doar că nu mi se îngăduie s-o arunc. Cînd mă privește tata, am impresia că ochii lui vor să mă bage în pămînt, iar cînd îmi vorbește, chiar și cu blîndețe, dimpotrivă, el e cel care-și ferește privirea...

— Gata, ajunge, nu mai tot trăncăni. Vrei să spui că simțeai, chiar dacă nu erai decît o pisicuță ?

— Pisicuță, zici ? Mă rog, fie și pisicuță. Dar să știi că nu împlinisem nici cinci ani cînd simțeam deja : simțeam că între noi exista ceva ce n-ar trebui să existe... că ne desparte un zid vîscos, respingător. Și tata și-a dat seama că eu înțeleg lucrul acesta. Vai, cît de greu îmi era uneori...

— Termină cu toate scornelile astea ! Mult mai tîrziu ai început tu să fii închisă, tăcută, în perioada maturizării deja. Orice fată trece prin stări din astea. Dar, în sfîrșit... dacă, aflînd, m-ai fi urît, ți-aș fi răspuns : el nu mi-a reproșat asta niciodată !

...Hei, flăcăul e tinerel, tinerel...
cu cămașa roșioară...
frumușel, dragul de el... tare frumușel !

— După cum văd, n-ai de gînd să-ți mai scoți vulpea asta argintie de la gît, nu-i așa ?

— Cum de nu vă e rușine să mă spionați ? Supărată, chiriașa aruncă pălăria, vulpea și își trase grăbită halatul pe ea. Altceva vreau eu să vă spun, stimată...

— Reține, te rog, că vulpea asta...

— Avem lucruri mult mai importante la ordinea zilei. Știați că mama dumneavoastră... e o simulantă ?

— Asta cum trebuie s-o înțeleg, mă rog ?

— De la o vreme n-o mai hrănesc cu linguriţa.

— De ce ? Vrei s-o înfometezi ? Frumoasă treabă, nimic de zis. Şi demult faci asta ?

— Acum mănîncă ea singură.

— Nu înţeleg.

— Dar e foarte simplu. Îi pun mîncarea pe pat şi mă îndepărtez. Mîna stîngă n-o are paralizată.

— Pălăvrăgeli !

Liongina vru să izbucnească în hohote de rîs, însă nu-şi auzi glasul. Obrajii îi ardeau, iar rădăcinile părului o înţepau transformate parcă în ace.

Chiriaşa se năpusti la bucătărie şi se întoarse imediat înapoi.

— Ia uitaţi-vă, ce am în mînă ? L-am găsit în spatele patului într-o crăpătură.

Chiriaşa agita un ciocan — ciocanul tatălui — cel pe care-l adusese de la închisoare. Cu ajutorul acestuia îl silea pe tata să sară ca ars de la locul lui, cu ajutorul lui îl alungase la butoi şi poate că şi la moarte. Nu, nu-i adevărat, el a murit cu chipul înseninat, plin de bucuria belşugului de răchiţele care trebuiau să-i facă plăcere mamei, să-i reînvie amintirile despre neasemuita lor dragoste.

— Şi de ce, mă rog, vă frămîntaţi aşa ? Altădată bătea cu ciocanul, iar acum ţine foarte bine lingura în mînă. Parcă ce, era mai bine cînd răbda de foame aşteptînd să vină vreun binefăcător ?

— Şi ea... a acceptat ?

— Trebuia să accepte, trebuia.

Guriţa chiriaşei se ferecă. Liongina se îndepărtă ferindu-se parcă de o muşcătură. Ştia şi ea că mama îşi poate folosi mîna stîngă, deşi se preface că nu e în stare să mişte nici un deget. Prefăcătoria aceasta — faptul că nu-şi lua nimic singură pentru a fi, ca şi mai înainte, hrănită cu linguriţa ! — era unica ei şiretenie. Cu cît părea mai neputincioasă, cu atît putea obţine mai mult de la viaţa care-i întorsese spatele. Mama îşi „înţepenise" mîna stîngă pe vremea cînd turba de mînie că tata se înstrăinase de casă. Mai tîrziu, prin acelaşi sistem, continua să se răzbune pe toţi oamenii sănătoşi, pe boala ei, care transformase o femeie încă tînără şi dornică de viaţă într-un putregai. Acum însă i se smulsese şi ultima armă, fusese călcată în picioare şi batjocorită. Şi nu numai ea, ci şi

Liongina, care-i tolerase cu răbdare capriciile, parcă știind dinainte că, mai devreme sau mai tîrziu, înșelătoria avea să fie dată în vileag.

— Bună, mamă, spuse ea apropiindu-se. Am auzit că ai început să te întremezi, adevărat ?

Trupul uriaș nici nu se clinti, doar respirația șuierătoare se mai domoli un pic.

— Cum te simți, mamă ?

Patul începu să scîrțiie, trupul umflat se încordă, ca și cum mama s-ar fi străduit să se ghemuiască, să devină invizibilă. Să nu rămînă la suprafață, unde era foarte vulnerabilă, ci să se prăbușească acolo unde cîndva se simțea ocrotită și liniștită, lîngă un bărbat ce-i drept cam nerod, dar care o iubea foarte mult, ba nu, în altă parte, undeva și mai în adînc, acolo unde fetișcana zburdalnică ce nu se dădea în lături de la fel de fel de aventuri amoroase era întîmpinată cu îmbrățișările atoateiertătoare ale Prudencijei. Dar iată, fu de-ajuns ca amîndouă — atît mama cît și Liongina, ce stătea aplecată deasupra ei — să-și amintească de soarta bunicii, ca trupul greoi să iasă din nou la suprafață, ca piatra lansată fulgerător de catapultă.

— Nu m-aș mira dacă într-o bună zi se va dovedi că poate să și umble, începu să se fandosească în spatele Lionginei chiriașa.

— Taci din gură ! Nu-i treaba dumitale, făcu Liongina cu un fel de implorare în glas.

— S-ar putea crede că sînt o străină aici.

— Salvează-mă, fata mea ! Capul mamei tresări, din aluatul dospit al feței, ochii ei ca două butoiașe scînteiară. Apără-mă de ființa asta atît de murdară... de femeia asta depravată !

— Liniștește-te, mamă. Nu are nimeni de gînd să te jignească.

Nici pentru Liongina nu era ușor să renunțe la cea din urmă taină ce le reunea laolaltă pe amîndouă și care clarifica atît de multe, căci, ori de cîte ori o mustra conștiința, ea se justifica mereu cu această mînă stîngă — uite ce trebuie să îndur fără să mă plîng nimănui ! Or acum mîna aceasta devenea dintr-o dată o dovadă nu atît împotriva mamei, cît mai ales împotriva ei. Achita cu bună știință un avans, plătea pentru ce avea să intervină ulterior, pentru un fapt regretabil : dependența de un

om străin, acceptat la întîmplare. Plătea pentru o inevitabilă trădare.

— Mă silește să mănînc cu stînga, se tîngui mama cu un glăscior de copil, implorîndu-le pe amîndouă să consimtă în mod tacit că nu vor atenta la ultima ei șiretenie. Nu pot. Vărs mîncarea pe mine. Mă doare...

— Te-ai prefăcut destul, mamă. Eu îți suportam capriciile. Unui om străin, însă, nu i se poate cere să suporte așa ceva.

— Dar Teresé ? De ce Teresé ?...

— Teresé a murit, mamă.

— Nu-mi spune că a murit ! Mama refuza să creadă. Decesul prietenei o făcea să presimtă propria sa moarte, căreia i se împotrivea cu cele din urmă forțe. Un tremur puternic îi zgudui tot trupul, gata parcă să i-l smulgă din menghina care-l încătușa și s-o lase să meargă clătinîndu-se, să verifice dacă e adevărat că Teresé nu mai există. Liongina nu încercă s-o convingă, tăcerea, mai mult decît cuvintele, o făcură să se împace cu realitatea. Mama își strînse tare de tot pleoapele, pentru a nu mai vedea nimic. Pe movilițele neregulate ale obrajilor se rostogoli o lacrimă, iar din adîncul pieptului izbucni un suspin. Apoi, încă, și din nou încă unul... La început înăbușite, abia auzite, suspinele deveneau din ce în ce mai puternice, ajungînd să semene cu un urlet de fiară, o fiară rănită de moarte, astfel că, auzindu-le, Lionginei îi îngheță sîngele în vine. Din nou, pe chipul mamei scînteiară butoiașele tulburi, dar acum nu se mai împotriveau ca mai înainte — capitulaseră. — Mi-a venit și mie timpul... De mult era timpul să plec acolo... Sînt o criminală, o criminală îngrozitoare... Inima tatălui tău am zdrobit-o... Pe mama care m-a născut, am îmbrîncit-o în azil... Copilăria ta... tinerețea ta — le-am distrus... Tu, fata mea, înjunghie-mă cu mîna ta, n-o lăsa pe cofetăreasă... Ia cuțitul și înjunghie-mă... Termină, fata mea, ce ai început după moartea tatălui... Fă în așa fel să nu pier din pricina ei... să nu pier de mîna care miroase a vanilie...

— N-o mai ascultați, sărmana de ea nu-și dă seama ce vorbește... Liongina se întoarse spre chiriașă, acoperind-o pe mama cu trupul său.

— Am impresia că și dumneata gîndești la fel.

Urcată pe taburet, chiriașa își lua geamantanul de pe dulap. Are să plece și n-o să se mai întoarcă.

— N-am vrut să te jignesc. Nu pleca. Te rog foarte mult ! Și Liongina se apropie de ea, cu toate că i-ar fi făcut mult mai mare plăcere să-i înșface geamantanul și să i-l zvîrle cît colo.

— Mă rugați doar, sau vă cereți și scuze ?

— Fie, sînt de acord să-mi cer și scuze.

— Trebuie să vă cereți scuze din tot sufletul.

— Te rog din tot sufletul să mă scuzi.

— Pînă acum v-ați purtat cu mine fără pic de suflet.

— Ascultă ! Dintr-un salt, Liongina aproape că se lipi de ea, gata parcă să-i înfigă mîinile în păr. Sînt foarte ascultătoare de felul meu. Toate problemele, tot ce trebuia, a rezolvat și a făcut întotdeauna ea pentru mine, ea, care acum e atît de neputincioasă. Eu nu știu să lupt. Dar fii sigură că în curînd o să învăț s-o fac. S-a adunat și în inima mea destulă voință de fier. Așa că nu te mai încăpățîna atît. Profiți de ocazie că bolnava urlă...

— E un capriciu obișnuit al bătrînei. Și eu n-am de gînd să-i suport istericalele.

— Îi este, într-adevăr, frică. Și mie mi-e frică. Iar dumneata... Spune-mi, de fapt ce vrei dumneata ? Bani ?

— Vreau garanții.

— Iartă-mă, ce fel de garanții ?

— Că o să-mi rămînă mie camera.

— Tragi nădejde să moară ? Poate chiar vrei să-i grăbești sfîrșitul ? Pînă acum Liongina nu vorbise nimănui în felul acesta, așa încît rămase ea însăși uluită.

— Deocamdată sînt tînără. O să aștept cît o să fie nevoie. Că doar și acum o fac aici pe stăpîna după cum doresc.

— Și-atunci, ce-ți mai trebuie garanții ?

— Prevederea — nu-i un cusur.

— Asta e și convingerea mea !

— De fapt, dumneavoastră trebuia să-i purtați de grijă mămițicăi. Așa fiind, de ce mi-ați băgat-o mie pe gît ?

— Dumneata ai răspuns la anunțul din ziar. Doar te-ai prezentat singură.

— Singură ! Singur merge și ursul pe bicicletă. Dar, oare, de prea mult bine ?

— M-a convins comparația. Să zicem că accept condiția dumitale. Nu pricep însă în ce fel o să-ți pot satisface pretențiile cu privire la spațiul locativ ?

— Faceți-mi formalitățile de curatelă.

— În cel mai bun caz, pot doar să-ţi fac o înscriere în cartea de imobil, atît.

— Acesta-i ultimul dumneavoastră cuvînt, tovarăşă Hubertavičienė ? Nu acceptaţi condiţia pusă de mine ?

— Să ştii că nu ţi-ai găsit prostul.

— Atunci, haideţi să ne luăm rămas-bun.

— În ceea ce mă priveşte, de mult mi-am luat rămas-bun de la dumneata ! Pînă acum Liongina încă nu ştia că poate să răspundă cuiva atît de metodic, de tăios. Se vede că acum vorbesc de undeva din viitor, din strălucitele zile ce vor veni, strivindu-mi inima cu toată greutatea lor apăsătoare, mai apăsătoare decît munţii cei negri. Firește, eu încă nu mă aflu acolo, dar de acum nu mă mai aflu nici aici.

Nici chiar chiriaşa n-a avut vreodată ocazia să audă de la ea ceva asemănător. Zîmbi stînjenită. Colţişorul buzelor ei, cusut strîmb de chirurgul neexperimentat, părea gata-gata să se descoase.

— Cînd v-am cunoscut mi-am zis : ia, o gîscă acolo. Dar de fapt sînteţi o adevărată vulpe. Mamă, ce vulpe !

— Prefer să fiu vulpe, decît gîscă ! O să-ţi acord timp să te mai gîndeşti. Vezi deci, că nu sînt chiar atît de rea. Şi Liongina arboră un zîmbet fermecător, unul din viitoarele sale zîmbete.

Chiriaşa nu răspunse, încă nu era pe deplin convinsă, dar uimirea ei nu se risipi.

Bravo, ai învins ! Zîmbetul îţi este într-adevăr neobişnuit, însă acum nu ştiu, zău, în ce fel vei face să te întorci şi să te strecori afară de-aici, fără să-ţi pierzi echilibrul ? Pentru că la cea mai mică mişcare de-a ta şi pereţii şi duşumeaua or să se burzuluiască, barîndu-ţi calea. Haide, simulează că-ţi aprinzi din mers o ţigară...

Abia pe scări îşi reveni, după ce se lăsă cu toată greutatea trupului pe balustradă. Rămase aşa suspendată între cer şi pămînt, iar în jur nu era nimeni să-i întindă o mînă de ajutor.

Uşa biroului se deschise fără zgomot, deşi n-ar fi trebuit să se deschidă — secretara politicoasă şi vigilentă veghea ca ordinea să fie cu stricteţe respectată. Gertruda rămase în uşă cercetînd cu privirea sala de aşteptare, ca un comandant de oşti cîmpul de luptă. Intuiţia îi sugerase că în năvod s-ar putea afla un peştişor mai deosebit. N-ar

vrea să-l sperie careva ! Privirea ei cam rece, care observa totul, deşi, dimpotrivă, dădea impresia că nu se opreşte asupra nimănui, silea capetele tuturor să se plece, astfel că scaunele prinseră să scîrţîie. Cei care au venit la audienţă se tem de ea, gîndi Liongina, iar eu mai mult ca oricare dintre ei, deşi n-am venit să-i cer nimic, şi deşi ştiu bine că în fundul sufletului... ei îi e teamă de mine.

— Următorul ?

— Cu un gest voluntar, Gertruda îi tăie calea unui bărbat cu fruntea înaltă şi albă, ale cărui urechi mari, pleoştite, păreau dilatate din cauza căldurii.

Cu o privire scăpărătoare, ea îl cercetă şi pe solicitant şi hîrtia pe care acesta i-o întinse.

— Problema dumitale nu este prea urgentă. Aşteaptă !

— Eu zac aici de o jumătate de zi ! sări de pe scaun o femeie cu o imensă beretă galbenă ; ţîşnise brusc, cît era de lungă, ca o plantă exotică.

— Nu aşteptaţi decît de douăzeci de minute. Vecina dumitale din dreapta a venit mult mai devreme. Cu aerul unui om deosebit de ocupat, Gertruda îşi aruncă ochii pe ceasul bărbătesc de la mînă şi zîmbi unei femei cu basma pe cap, ce părea de la ţară şi care, de uimire, rămase cu gura căscată.

— Eu am plecat de la slujbă ! Trebuie să înţelegeţi că noi sîntem în cîmpul muncii ! ţipă cu voce stridentă sclivisita.

— Şi după părerea dumitale, ceilalţi care au venit aici taie frunză la cîini ? Gertruda îşi roti privirea de-a lungul pereţilor, se uită la secretara ce îşi aranja hîrtiile pe birou — aceasta stabilise chiar adineauri ordinea celor veniţi — şi guraliva se ghemui sub bereta ei ca o ciupercă găunoasă.

— Eu aştept... pînă se termină audienţele... — Liongina se simţea penibil că acum, după ce le făcuse vînt tuturor, şefa cea severă o ridică de pe scaun pe ea şi o luă de braţ.

— Ia zi, cum ţi se pare la noi, Liongina ?

— Greu de spus... nu-mi dau seama. Sala de aşteptare îi lăsase o impresie deprimantă — oamenii aceia cu chipuri inexpresive, bereta imensă, urechile pleoştite, basmaua grosolană, altceva nu reţinuse. Se mira teribil că biroul Gertrudei e atît de mare, că mobila imită lemnul

de nuc şi că e foarte multă sticlă în jur. Gertruda, care purta o rochie din stofă de un albastru închis strînsă în talie cu un cordon strălucitor, arăta tînără şi elegantă — altfel decît acasă, unde devenea severă şi-i timora pe ceilalţi.

— Ar trebui neapărat să-ţi mai vii în fire, fetiţo. Ocolind fotoliul enorm, ea se aşează pe un scaun. Ce bei, o cafea ? Un ceai ?

— Dar oamenii de dincolo...

— Nu le purta lor de grijă. Că nu pe ei îi stoarce statul — ei storc statul de bani ! Aştia caută pe toate căile, posibile şi imposibile, să obţină mai mult decît li se cuvine. Şi-atunci, obligaţia noastră... Începu să rîdă şi deveni foarte clar că nu-i deloc simplu să obţii de la ea nici măcar o copeică în plus.

— Cît te invidiez, Gertruda, oftă Liongina cuprinzînd cu privirea biroul spaţios, strălucind de curăţenie. Eu nu-s în stare să mă descurc cu o singură chiriaşă impertinentă.

— În orice caz, insist să bei o cafeluţă. Nuanţele familiare din glasul Gertrudei îi trădau bucuria. Aşteptase clipa asta, o aşteptase cu teamă şi nerăbdare.

Cu paşi neauziţi intră secretara aducînd ibricul cu cafea, iar Gertruda deschise cu un gest hotărît uşiţele bufetului, de unde scoase o sticlă pîntecoasă.

— Un şef este, nu ştiu cum să-ţi spun, o persoană fără sex. Şi surprinzînd privirea întrebătoare a musafirei, surîse. Împinse în direcţia ei unul din pahare, apoi turnă cîteva picături şi în al său. După ce isprăveşti studiile, s-ar putea să ajungi şi tu printre şefi. Aşa că, ia aminte !

Liongina îşi miji ochii cu o mină docilă, sorbi din coniac şi arşiţa din piept îi năvăli în ochi, făcîndu-i să lăcrimeze.

— Hei, hei, fii tare ! Gertruda o bătu pe umăr, încercînd fără a o sîcîi s-o îmbărbăteze. Liongina simţi cum o părăsesc puterile şi se apucă să povestească despre greutăţile sale.

— Sfatul pe care pot să ţi-l dau eu, Liongina, — cît timp vorbise musafira, Gertruda îşi schimbase poziţia şi acum şedea într-o atitudine maiestuoasă, cu spatele drept şi pleoapele lăsate pe jumătate, avînd aerul că dialoghează cu sine — nici mie însămi nu-mi prea place. Indiscutabil, să fi auzit pe altcineva că procedează în felul acesta, l-aş fi dezaprobat. Noi două însă, atît eu cît şi dumneata, Liongina, — i se alăturase şi ea deci, şi cînd pomeni despre

asta, surprinse tresărirea Lionginei — avem aceeaşi justificare : Aloyzas.

Ochii ei sticloşi răspîndeau o adiere rece şi Liongina simţi cum îi îngheaţă faţa, pieptul.

— Şi ce-mi propui să fac ?

— Să faci un schimb, oferind ambele locuinţe pentru una mare.

— Şi cu mama ce facem ?

— Va trebui s-o luaţi la voi pentru o perioadă.

— Spune-mi totul pînă la capăt, Gertruda ! Ah, comit o infamie după alta, cel puţin spune-mi cît încă nu m-am dezmeticit complet. Sau, cine ştie, poate n-o să mă mai dezmeticesc niciodată, dar... Haide, spune mai repede !

— Un lucru indispensabil, nu-i o infamie. Mai tîrziu o s-o internezi pe mama într-o instituţie de irecuperabili.

— Şi cine îi dă aprobare, de vreme ce are o fiică ?

— Te ajut eu, n-avea grijă. Să ştii că pe lîngă căile drepte există şi altele, ocolite. Pentru o mică treabă din asta e suficient să fac uz de influenţa mea, procedura însă — ţin să te previn — nu este dintre cele mai agreabile.

— E o mîrşăvie, nu-i aşa ? Vrei să-mi mai torni puţin?

Gertruda aplecă sticla turnîndu-i pe fundul paharului. Parcă i-ar picura unei bolnave o doctorie otrăvitoare, îşi zise Liongina.

— Ar fi mai simplu pentru mine dacă mi-ai aduce o adeverinţă...

— Ce fel de adeverinţă ?

— Ei, să zicem, că aştepţi un copil. Doar eşti femeie tînără încă...

— Exclus. După a doua operaţie am fost avertizată că n-o să mai pot avea copii.

— Pronosticurile sînt adesea eronate. Şi la urma urmei pentru noi e important să avem hîrtiuţa.

— Minciună peste minciună. Perfidie peste perfidie ! Şi toate acestea va trebui să le fac eu ?

— N-ai decît să nu le faci. Dar în cazul ăsta chiriaşa o s-o bage în mormînt pe mama, iar pe deasupra, o să pună stăpînire şi pe un spaţiu locativ ce-ţi aparţine de drept dumitale. Să ştii însă, Liongina, că în genere prea dramatizezi totul. Mie, mi se pare, dimpotrivă, că mama dumitale o să se simtă mult mai bine într-o instituţie de irecuperabili.

— Să nu mai vorbim de locul în care-o să se simtă ea mai bine. Dar ce-o să spună Aloyzas ?

— Ce-ar putea să spună micul copilaș ? El plutește în nori. Grijile cotidiene îl sîcîie și îl derutează. Și-apoi, chiar dacă n-o să-i fie pe plac demersul acesta, demersul întreprins de dumneata și de mine — rectifică ea, surprinzînd din nou tresărirea Lionginei — dumitale el o să-ți ierte totul. Mie nu, dumitale însă da ! — Și în ochii sticloși licări o scînteiere vicleană. — Cum e cu putință să te îndoiești de asta ?

— Ceea ce o să trebuiască să fac... e îngrozitor, nu se poate compara cu nimic...

— Bine, dar situația lui Aloyzas e și mai proastă. Femeia-i aidoma ierbii — crește chiar de-i călcată în picioare. El însă a fost retezat, doborît, și dacă n-o să fie ajutat, nu va izbuti să se ridice și să stea drept. Or, anii zboară. Aloyzas nu poate aștepta multă vreme succesul, ca dumneata, care ești atît de tînără în comparație cu el ! Deși nici Gertruda nu prevăzuse că se va întîmpla așa, înțepătura ei merse drept la țintă și Liongina, scrîșnind din dinți, scoase un geamăt. Aveam un cactus pe geamul de la bucătărie, mai ții minte ? Am fost nevoită să-l arunc la gunoi. A putrezit tot, și a început să miroase atît de urît, de ziceai că-i stîrv putregăit, nu plantă.

Soarta cactusului, parcă anume extrasă dintr-un vechi basm pentru copii, n-o impresionă deloc pe Liongina. Eu însămi sînt înfiorătoare, eu însămi sînt — stîrv putregăit. Vai, cum să mă obișnuiesc cu mine cea de acum ?

— Nimeni nu-și dorește, mai mult decît îmi doresc eu, ca Alayzas să fie fericit ! începu ea, dar buza Gertrudei, acest imens teritoriu al ostilității — care se întinse mult în afară și încremeni astfel — o împiedică să-și ducă la capăt considerațiile. Bine, o să mă mai gîndesc. O să chibzuiesc serios și... Dar, știu că primul om care n-o să mă mai respecte o să fii chiar dumneata, Gertruda.

Cu un gest protector, Gertruda îi atinse genunchiul :

— Pentru altceva o să te respect eu. Pentru spiritul dumitale de sacrificiu. Pentru că amîndouă, și eu și dumneata, nu trăim pentru noi înșine. Noi nu dorim decît ca el să fie fericit. Și va veni o vreme cînd Aloyzas Hubertavičius o să-și spună cuvîntul !

Dar dumneata, dumneata tot așa ai fi făcut ? ardea de nerăbdare Liongina să întrebe, dar nu mai întrebă. Și

bircul somptuos, şi înfăţişarea sobră, şi scena de adineauri din sala de aşteptare — totul, absolut totul e doar un înveliş exterior. Ajunsă acasă, Gertruda va îmbătrîni imediat, redevenind inutilă — ei însăşi şi celorlalţi. Pentru ea ar fi o adevărată binecuvîntare să dureze serviciul zile şi nopţi la rînd, fără zile libere şi fără concedii. Parcă nu-i cît se poate de limpede că şi-a sacrificat întreaga viaţă unui singur idol — lui Aloyzas ? Şi-a sacrificat-o evident, dar oare zeul ei i-o fi acceptat sacrificiul ? Şi eu, eu ce-o să mă fac dacă Aloyzas o să-mi respingă sacrificiul ? Gertruda, cel puţin, are pe cine să-şi verse focul pentru decepţiile ei, mă dispreţuieşte, mă urăşte, se teme de mine — dar îşi găseşte consolarea la slujbă, unde atotputernicia ei se reflectă în geamurile dulapurilor, în ochii solicitanţilor, în spaima şi recunoştinţa lor, chiar dacă aceasta nu e din cale afară de sinceră. Pe cînd eu, voi găsi eu oare ceva de care să mă agăţ cînd voi păşi în vid ? Nu e totul să te sacrifici. Că idolul nu-ţi acceptă sacrificiul ? Nici asta nu e totul... Ce te faci dacă acesta nu-i autentic, dacă-i o zeitate imaginară ? M-am îndoit de nenumărate ori de asta, iar acum inima îmi e pur şi simplu torturată de îndoieli : poate că de vreme ce slujesc unui pseudozeu, îşi vor întoarce faţa de la mine nu numai trecutul tatălui şi al mamei, dar chiar şi visele... Deci, n-o să mai văd nici măcar uriaşii aceia întunecaţi şi lipsiţi de viaţă, acoperind din capăt în capăt cerul...

Respirînd zgomotos în spatele ei, un bărbat o depăşi şi, brusc, se întoarse cu faţa la ea. Nu mai vru să se bizuie pe sprinteneala picioarelor proprii şi se agăţă de mineca Lionginei. Cu degetele lui tremurătoare, ba i-o strîngea cu putere, ba i-o slăbea din strînsoare. Scund, mustăcios, cu o gură foarte mare, semăna cu un bondar picat de undeva de sus.

— Felicitările mele, tovarăşă Hubertavičienė ! Deşi dumneavoastră nu mă cunoaşteţi, va trebui, totuşi, să-mi primiţi felicitările. Un braţ întreg de felicitări !

— Nu te supăra, cine eşti dumneata ? Liongina se grăbea la cursuri — întîrzia. N-a fost nevoie să se smulgă din strînsoare, căci îndată ce-şi încruntă puţin sprîncenele, mîna omului lunecă în jos.

— Felicitări şi din nou... felicitări ! Sînt N. ! Nu încape nici o îndoială că aţi auzit de mine ! Pentru că eu şi

tovarășul Hubertavičius sîntem colegi. Mai precis, sîntem foști colegi. Eram în relații foarte bune cu el, excelente, atîta timp cît am lucrat umăr la umăr!

Profitînd de momentul de derută al Lionghinei, mîna omulețului îi prinse din nou, ca un cleşte, mîneca. N. mirosea a usturoi şi a haine vechi.

— Felicitările mele! Comportarea soțului dumneavoastră m-a impresionat, mi-a dat curaj şi m-a entuziasmat.

— Ce comportare? Liongina aruncă o privire spre mîneca destrămată, roasă pînă la luciu a paltonului lui şi cleştele aproape că se desprinse din nou.

— Ah, am bănuit eu: ține secret totul. Păi, a declarat război mafiei! Felicitările mele!

— Mafiei? Ce tot îndrugi dumneata?...

— Ba nu îndrug deloc! Mîna lui dreaptă îi strînse mai puternic mîneca, iar stînga ridică în sus o uriaşă servietă neagră, ca şi cum acolo, înăuntru, s-ar fi aflat mafia de care vorbise. Da, mafia! Camarila, sau, ca să-i spunem pe şleau, banda condusă de respectabilul prorector Eugenijaus E.!

— Ascultă, află dumneata că... Liongina făcu un pas îndărăt. Avea nevoie de aer, vroia să se mişte liber, să fie cît mai departe de omulețul acesta, care pe nesimțite, prin înfățişarea neglijentă, îndîrjirea şi îngîmfarea sa, o deprima din ce în ce mai mult.

— Exact, o bandă de paraziți care a împresurat institutul de sus pînă jos! Dînd drumul mînecii, cleştele lui se întinse către mînerul poşetei ei. Au depăşit orice limită, îşi fac de cap în fel şi chip. Pentru ei albul e negru, iar negrul alb! Iată, aveți în persoana mea... o victimă. Am fost descalificat! Şi, pentru ce credeți? Pentru că i-am criticat! Dar parcă ăsta-i unicul exemplu? Poftim, soțul dumneavoastră, el n-a criticat pe nimeni ci, pur şi simplu, ca un om cinstit ce este, a refuzat să participe la o maşinațiune murdară cu examenele. Şi ştiți care a fost rezultatul? E amenințat, i se întind tot felul de curse. Rețineți un lucru: ăştia nu suportă nici cea mai mică împotrivire! Felicitări, vă felicit din tot sufletul, Aloyzas Hubertavičius are o comportare bărbătească, poate chiar eroică, da, da! Observîndu-i încordarea ce i se citea pe față şi respirația tot mai precipitată, N. nu-i dădu răgazul să-şi vină în fire şi continuă: Evident, nu sînt singurul entu-

ziasmat de atitudinea lui, mai sînt încă mulţi alţii, dar — credeţi-mă ! — o astfel de povară este peste puterile unui om. Singur — nu le poţi veni de hac. Te înfulecă cu fulgi cu tot ! Eh, cu mine e cu totul altceva, eu nu-s de nasul lor, sînt o pilulă mult prea amară pentru ei, vai, cît de amară ! Şi se strîmbă de parc-ar fi înghiţit o gură de pelin. Am pregătit un material straşnic. Un material grozav de interesant ! În timpul meu liber întocmesc un dosar...

— Dumneata baţi cîmpii ! Brusc, Liongina avu impresia că mîna ca un cleşte a omului se străduie să prindă nişte hîrtiuţe ce zboară în bătaia vîntului — o ladă de gunoi plină cu astfel de hîrtiuţe. Îşi reveni imediat, apoi, cu o zmucitură, îşi trase poşeta aşezîndu-şi-o în faţă ca pe un scut. Ce legătură am eu cu toate astea ? De ce mă sîcîi atîta ?

— Colegul Aloyzas mă evită pe nedrept. Or, în timpul acesta, deasupra capului său se adună norii... Nori de plumb ! Eu vreau să-l ajut prietenește, ca pe un fost coleg. Dumneavoastră ştiu că sînteţi o femeie inteligentă. Şi, o femeie... poate face multe.

— Fă bine şi slăbeşte-mă, refuz să te mai ascult !

N. nu încercă s-o reţină şi ea o luă la fugă de parcă vroia să se îndepărteze de un maidan de gunoi. Îşi simţea faţa şi mîinile mirosind a lături, iar sufletul cuprins de o mare suferinţă pentru Aloyzas, care nici de astă dată nu era un zeu — era, dimpotrivă, doar un om cinstit, incapabil să se apere şi foarte vulnerabil.

— Ce s-a întîmplat ? Ai fugit de la cursuri ? Ia seama, Lionge, nu-i bun deloc obiceiul să tragi chiulul !

Fotoliul lui Aloyzas scîrţîi. După felul grăbit în care s-a întors spre ea, după privirea-i stupidă era clar că nu scria — desena careuri de cuvinte încrucişate.

— Nu s-a întîmplat nimic, dragul meu. Sînt mai liberă acum cînd o am pe chiriaşă.

— Chiriaşă ? Cu un vădit efort, el se furişă în celălalt univers, neprietenos, plictisitor, mirosind a resturi de mîncare şi medicamente. Uf ! Parcă nu-i erau de-ajuns propriile necazuri ! Da, mi-amintesc. Ei, eşti mulţumită de ea ?

— Foarte !

— Şi de ce te bucuri, mă rog, aşa ?

— Sînt foarte, foarte mulțumită.

— Ah, tu nici măcar o vorbuliță nu ești în stare s-o spui simplu.

— Să plec ?

— Te-am alungat eu ?

Fără să-i răspundă, Liongina se apropie tiptil, își mîji ochii și, cu mîinile răcoroase încă de aerul străzii, prinse în palme capul lui Aloyzas, un cap bîntuit de neliniști, care încerca să se elibereze din strînsoare. Degetele încălzite de la pielea lui fierbinte rătăceau pe fruntea înaltă, netezeau micile riduri ce tresăreau sub atingerea lor. Pleoapele, acoperite de palma ei, se împotriveau nervoase gingașei captivități. Nas proeminent, drept — dovada nobilei obîrșii. Buzele subțiri, crispate, ar putea spune mult mai mult decît privirea. Un cap ca ăsta e tocmai bun de sculptat. O zeitate ! Ah, de-ar rămîne așa, multă, multă vreme fără să deschidă ochii. Toată viața...

Aloyzas își reveni din visare și-i îndepărtă palmele.

— Ce mai e nou... la tine la slujbă ?

— Hai mai bine să nu vorbim despre asta.

— Te ocupi de grupa altcuiva ? Și nu poți găsi un pretext să scapi de ea ?

Aloyzas o examină cu suspiciune, se bosumflă.

— Ei au scăpat de mine. Era mult mai simplu.

— Te-au concediat ?

— Ei, asta-i ! Mi-au luat grupa. Au transferat-o unui aspirant.

— Ar trebui să te bucuri, era o grupă străină. Nu înțeleg.

Liongina ocoli fotoliul, se strecură anevoie în spațiul dintre masă și perete. Ochii ei îl fixau fără întrerupere, pentru ca privirea lui să nu se sustragă lunecînd pe-alături. Aloyzas se simțea stînjenit să rămînă așa, pe piedestal, — dar parcă îți dă mîna să cobori cînd te urmăresc niște ochi necruțători ?

— Nici n-ai ce să înțelegi. S-au pus în mișcare păzitorii mecanismului birocratic.

— Stai puțin, stai puțin. Tu într-adevăr nu te bucuri?

— Mă bucur. Niște tîmpiți ca ăștia demult n-am mai avut în grupă ! Odrasla răzgîiată a unui stab mare, moștenitoarea depravată, tare de cap ca o oaie, a unor bogătani din Palanga, o sportivă. Cu toate acestea...

— Cu toate acestea ?

— Prin îndepărtarea mea, ei își salvează bunul renume. Pricepi ?

— Care... ei ?

— De unde vrei să știu ? Șeful catedrei. Decanatul. Careva de pe la rectorat. Doar institutul nostru e o adevărată seră pentru cele de teapa lui Audroné J., sau Aldona J. Examene fictive, note fictive...

— Ai vreo dovadă ?

— Păi, astea cîteva cazuri — nu-s dovezi ?

— Sînt insuficiente ! Ascultă ce-ți spun, sînt insuficiente ! Liongina tresări din pricina propriului glas neobișnuit de poruncitor, ca și cum ea însăși s-ar fi cocoțat pe piedestal, Aloyzas rămînînd undeva jos, rezemat la picioarele acestuia. Și totuși, părerea de rău întîrzia s-o încerce. Lasă emoțiile, stai și reflectează cu calm !

— Vorbești serios ? Aloyzas nu ținu seama de tonul ei. Cum rămîne atunci cu relațiile, cu goana după profituri ? Cu acel dă-mi — ca să-ți dau ?

— Parcă e careva în ziua de azi, să nu facă uz de relații ! ?

— Sînt și din ăștia ! Sînt și din ăștia ! Și se bătu în piept plin de mîndrie. Iar tu — nu cumva să îndrăznești să faci așa ceva, dacă o să ți se propună !

— Spune-mi, cum ai de gînd să procedezi ?

— Nu știu.

— Ascultă, n-ar fi bine să vorbești cu prorectorul ? Cu Genius ăsta al tău ? Fără să-i ceri și fără să-i pretinzi nimic, doar așa... prietenește.

— Să nu te mai aud pomenind de Eugenijaus !

— Tu vorbești, tu... care l-ai respectat întotdeauna peste măsură ?

— M-am înșelat ! Aloyzas dădu din mînă a lehamite. Într-o zi, în loc să mă adresez oficial, l-am acostat undeva chiar lîngă institut, în apropierea cafenelei. S-a bucurat, a tras de mine să intrăm să bem o cafea, a comandat coniac. Situația nu-mi convenea, firește, nu-mi convenea deloc, dar, mă rog, eu cu Genius... O tușică de acolo ne-a servit pe amîndoi cu lapte de capră... Fie, mi-am zis, n-aveam încotro.

— Și i-ai permis cumva să plătească el consumația ? Glasul Lionginei sună autoritar — venind din viitorul în care, curînd avea să pășească ea însăși.

— Da' ce-ți închipui, că bărbatul tău e un milog ? Eu am plătit, evident. I-am expus fondul chestiunii, fără să mă plîng împotriva nimănui. Adică, uite, Genius, așa și pe dincolo, sfătuiește-mă ce să fac. Iar el mi-a povestit, prietenește, o mică anecdotă. — Genius, eu îți vorbesc serios ! — Eu de asemeni, Aloyzas cel Preaînțelept ! — Știi, m-au poreclit cîndva astfel. — Dacă dădeam eu atenție unor nimicuri din astea, mi-a zis, ajungeam demult la un spital de psihiatrie. Asta-i, bătrîne. — Poftim. Frămîntările mele erau, pentru el, nimicuri.

— Și tu ce i-ai răspuns ?

— Fii pe pace, i-am răspuns eu.

— Și totuși... ce ?

— Astea le socoți tu nimicuri, i-am zis, dacă pentru obținerea unei note, întîi se încearcă mituirea ta, apoi ești provocat și în cele din urmă se năpustesc asupra ta toți cei de la catedră... Tu, dacă erai în locul meu, cum ai fi procedat, Genius ?

— Și ? Ce-a zis Genius ăsta al tău ?

— Nu cred, bătrîne, mi-a zis, că eu aș putea ajunge vreodată în situația ta.

— Bravo lui, excelentă replică ! Liongina declară asta cu același glas autoritar la care abia se adapta și singură deocamdată. De data asta însă, în el pleoscăia ironia.

— Și asta încă nu e tot. Aloyzas trase aer în piept. S-a interesat, printre altele, dacă nu cumva sînt vînător. Nu, Genius, i-am zis, nici nu vînez și nici nu pescuiesc. Din principiu !

— Și el ?

— M-a invitat să-i fac o vizită. Să ne-amintim de tinerețe, să ciocnim împreună un păhărel, două.

— Nu mă îndoiesc, te-ar fi consolat cu coniac franțuzesc !

— Cum adică, îți bați joc de mine ? Aloyzas își săltă capul pe spate, își repezi bărbia mult înainte, se dădu la o parte nemulțumit și se ridică din fotoliu, vrînd să fie cît mai departe de ea. Ei, ce te uiți așa la mine ?

— Mi-e tare, tare dor de tine. Doar ți-am mai spus.

— Ți-e... ți-e dor ? Gîndurile lui se încîlceau, buzele îi tremurau. Se retrase lîngă birou și, enervat, începu să răsfoiască, fără să vrea, un teanc de hîrtii. Niște foi goale, dezolant de goale...

Acesta-i omul ei cel mai apropiat, singurul. Doar n-o mai are în grijă acum pe maică-sa. Iată-l, se așază din nou, își pune picior peste picior și, stînd astfel, și le leagănă în răstimpuri. Un zîmbet strîmb îi flutură pe buze. Negreșit, are să trîntească acum cine știe ce, cu vocea-i mînioasă și răgușită, o voce stridentă de bătrîn. Bătrîn ? Ei aș ! El și — bătrîn ? De-abia a împlinit treizeci și opt de ani. Și Liongina își întoarse privirea — să nu mai vadă, prin cămașa descheiată la gît, petecul de piele albă, care-l făcea să pară și mai bătrîn. Unuia ca el îi sînt eu mai necesară decît oricărui idol, decît oricărui zeu imaginar. Dar de unde să iau puteri... pentru definitiva împăcare cu ticăloșia, pentru cea din urmă capitulare ?

Liongina își sorbea în mare grabă cafeaua fierbinte și privea din cînd în cînd în jur. Deodată se așeză lîngă ea o fată voinică și cu niște sîni voluminoși care-i dădu la o parte poșeta și, luînd linguriţa Lionginei, începu să-și mestece cafeaua din ceșcuță.

— Mă cheamă Almoné J. și sînt studenta lui Aloyzas al dumitale. El mă place, dar să știi că între noi n-a fost nimic. Pe cuvînt ! N-a fost deloc așa cum se întîmplă cu alți profesori ! trînti ea fără să-i pese cum îi va primi mărturisirea femeia pe care o asculta cu atenția încordată, fixînd-o cu ochi bănuitori. Fata era mîndră că îl cunoaște pe respectabilul profesor iar de azi înainte și pe palida, simpatica lui soțioară. — Ai o căciuliță foarte frumoasă, singură ți-ai tricotat-o, Liongina ? Știe, deci, și cum o cheamă ! Pe umerii puternici ai lui Almoné J. atîrna un pulovăr lăbărțat, franjurile unui fular lung de lînă îi ajungeau pînă la genunchi. Părea că toate rotunjimile fetei sînt alcătuite din lînă și că i-au fost împlîntați, în loc de ochi, niște năsturași negri. Vai, ce subțirică ești dumneata, numai piele și os, nu îngheți iarna de frig ? Vrei să-ți tricotez un fulăraș vernil pentru căciuliţa asta, am lînă asortată la culoare, nu te costă nimic, vrei ? Degeaba mă refuzi, pentru că ți-ar sta foarte bine cu el, Liongina ! ...Ia te uită, m-am luat cu vorba și-am uitat că am antrenament. Dintr-o smucitură Almoné își trase de sub masă sacoșa grea, ticsită cu echipament sportiv și începu s-o balanseze, dar nici gînd să se urnească din loc. Vai, cît pe ce să uit, vezi ce zăpăcită sînt ? Transmite-i dumneata lui Aloyzas, — era a nu știu cîta oară cînd îi spunea profeso-

rului pe nume, fără să observe cum trersăreau de fiecare dată sprîncenele soției acestuia — să fie cu ochii în patru: șobolanii de la catedră și de la decanat pun ceva la cale împotriva lui ! Și asta din pricina mea, numai din pricina mea ! Almoné își repezi un pumn zdravăn în umăr, scînteieri pline de căință și de mînie spintecară somnolența ochilor ei. Am bătut toba prin tot institutul, proasta de mine, cît de înțelegător a fost Aloyzas, care — fără să se calicească — mi-a dat un patru ! Da' nu mult după aceea Audroné J. și Aldona J. m-au descusut ca pe-o neghioabă, aflînd toate amănuntele, cînd, în ce fel anume s-a petrecut totul, ce mi-a spus Aloyzas și ce i-am spus eu lui. Parcă poți ascunde ceva de niște prietene... doar știam că el ne-a repezit pe toate trei ! Eu mi-am deschis inima în fața lor, iar ele, scorpiile, hop ! — la catedră cu „faptele"! Pînă și scoica le-am arătat-o, de unde era să știu că, neobrăzatele, or să mă denunțe ? Aloyzas mi-o vînduse cu douăzeci și cinci de ruble. Dar n-am apucat să mă bucur ca lumea de ea că m-au și chemat la catedră și pe urmă la decanat. Însuși P., — șeful catedrei în persoană — m-a interogat. Nemernicul ăsta nu se uită niciodată în ochii omului, da' groapa i-o sapă întotdeauna. Vroia să mă silească să recunosc că m-am culcat, chipurile, cu al dumitale, și că el mi-a dat în schimb douăzeci și cinci de ruble. Îți spun cinstit : dacă ar fi vrut — nu l-aș fi respins, da' Aloyzas nu-i ca ceilalți, nu-i ca P. He-he, ăsta de cîte ori vine să controleze cum lucrăm noi la colhoz, nu pierde nici o ocazie... Dar eu nu, și nu, și-atunci P. a schimbat placa, pasămite, cele douăzeci și cinci de ruble pe care le-am dat pentru scoică sînt mită, scoica, pasămite, nu face nici cinci ruble, codicele moralei academice, pasămite, interzice profesorilor să cumpere de la studenți sau să le vîndă acestora vreun obiect. Las' că știm noi cum nu iau ei nimic de la studenți : dacă taică-tău lucrează la fabrica de ardezie — fă-le rost de ardezie, dacă e la controlul auto — vor permis, dacă... Ce nevoie aveai tu, mi-a zis, de scoică ? Ce, ești copil mic, fetiță de vîrstă preșcolară ? P. turba nu alta, dar și eu parcă turbasem de cît m-au hărțuit, așa că m-am pus pe bocit și-atunci mi-a dat drumul, punîndu-mă să dau o declarație scrisă, în care să arăt cum am obținut nota patru fără examen. Ar fi trebuit să îndrug numai minciuni, ar fi trebuit să arunc praf în ochii tuturor — m-a examinat, pasămite, două ore în-

cheiate ! — dar apucasem deja să bat toba peste tot. Iar scoica, auzi, cică ce nevoie am eu, o sportivă, de scoică ? O pun la ureche şi îndată apa caldă, albastră a mării începe să plescăie, palmierii foşnesc, în apă se scufundă păsări neobişnuite şi înoată peşti cu aripioare minunate, iar laolaltă cu ei înot şi eu... Oho, da ştiu că am pălăvrăgit! Almoné îşi înfăşură fularul în jurul gîtului, se năpusti spre uşă, dar se întoarse fuga înapoi. Povesteşte-i totul lui Aloyzas, eu n-am îndrăznit să dau iar buzna în casă — mai ştii, poate că mă pîndeşte careva şi răspîndeşte bîrfa că eu cu el... Ai cumva idee, la ce le-a trebuit declaraţia mea ? Pentru că acolo am scris adevărul — i-a fost milă de mine şi gata... Nu pricep nici în ruptul capului : odată ce lui Aloyzas, oricum, i-au retras grupa, ce rost mai are fiţuica asta a mea ?

— Îţi mulţumesc, Almoné, zise Liongina înduioşată. Poftim, nişte oameni complet străini se sacrifică pentru Aloyzas, fiecare după puterile lui, în timp ce eu ?... Îţi mulţumesc, Almoné.

Chipul cu trăsături pronunţate al Gertrudei s-a luminat pur şi simplu, cînd fratele său cu soţia au venit la ea. Degete invizibile i-au îndepărtat de pe ochi pojghiţa sticloasă. Puţin mai tîrziu, cînd are să se obişnuiască cu bucuria că Aloyzas se află aici, sub acoperişul ei, înconjurat de mobila ei, de lucrurile ei, pe care le-au atins atît mîinile şi răsuflarea ei, cît şi apăsătoarele gînduri şi nerostitele sale speranţe, sticla o să-i acopere desigur, din nou ochii limpezi şi rotunzi, pentru a-i ascunde tulburarea şi teama, căci foarte curînd fericirea aceasta se va sfîrşi, o ştiau bine cu toţii — şi ea, şi ei doi — se va sfîrşi aşa cum sfîrşeşte tot ceea ce nu e premeditat şi dinainte plănuit! — însă deocamdată mai stăruie clipa în care nu-ţi vine să te gîndeşti la ce va fi dincolo de ea. Garoafa adusă de Aloyzas, pe care fără îndoială n-a cumpărat-o el, ci femeia aceasta ce are de gînd să rămînă veşnic o fetiţă — dă-i pace acum, n-o sîcîi cu întrebările tale, lasă fructul să se coacă şi să se desprindă singur ! — este aşezată cu solemnitate în glastra de cristal. Argintăria, cristalurile, farfuriile din serviciul de gală, totul e scos la lumina zilei şi scînteiază, husele cenuşii de pînză au fost îndepărtate de pe fotolii şi în odaie miroase plăcut a nou, ca într-un magazin de mobilă.

— Vai de mine, mi se arde friptura !

Gertruda se năpustește la bucătărie, și colierul — boabe mari de chihlimbar, piesă rară de muzeu — zornăie pe pieptul ei. Orice privire exagerat de stăruitoare și orice cuvînt nesocotit ar putea nărui atmosfera plină de însufleţire a pașnicei lor întîlniri — mai ales acum, cînd veniseră să se războiască cu ea, chiar dacă ea le dorește doar binele și e gata să-și dea lumina ochilor, pentru ca steaua lui Aloyzas, ce și-a pierdut treptat din strălucire, să redevină din nou scînteietoare.

— Pot să te ajut cu ceva ?

Liongina o însoțește pe gazdă doar din gură, Gertrudei nu i-ar fi pe plac ajutorul ei — moftul ăsta l-a pregătit dinainte : politicoasa propunere, precedînd mărinimosul refuz, însoțit de fluturarea palmei mari și albe. Aragazul Gertrudei funcționează excelent, durata este calculată cu precizie, ustensilele pentru scos carnea din cuptor ca și tava pe care trebuie pusă strălucesc toate ca într-o sală de operație — ce-ar avea de făcut acolo un străin ? Doar atît : să se apropie dintr-un salt și să șoptească în urechea mare a gazdei : acțiunea pentru întemnițarea mamei a fost declanșată, s-au solicitat actele necesare, inclusiv unele fictive.

— La bucătărie mă descurc singură. Tu, draga mea, ocupă-te de Aloyzas, să nu se plictisească. Oferă-i ceva de băut !

E o mare favoare — *draga mea* și permisiunea de a face puțin pe gazda. N-ar fi fost onorată cu acordarea acesteia, dacă Liongina nu accepta să facă pasul acela înțelept, așa cum fusese sfătuită.

— Bei ceva ? Ce să-ți dau ?

— Orice, n-are importanță.

Luînd cu neîndemînare paharul plin pînă sus, el își udă degetele. Dă băutura pe gît, se cutremură din tot trupul, pune paharul gol pe marginea mesei, apoi își scoate batista. Bineînțeles, acum batista lui mare și albă o să miroasă a vin. Și, pe deasupra, a vin scîrbos. Poți să cauți mult și bine, că n-ai să găsești o băutură de bună calitate la Gertruda. Ea cumpără sticlele doar de dragul etichetelor.

— Fii mai atentă ! o avertizează, băgîndu-și batista pătată în buzunar, de teamă ca soția să nu se murdărească și ea.

— Nu mi-am dat seama cînd am turnat. Sticla fiind prea groasă, mi s-a părut paharul încăpător.

— Se poate, Lionge ? Ce, tu confunzi sticla cu cristalul ?

— Nu mai fi supărat, dragul meu. Hai să schimbăm batistele, da ? Nu vrei ? Atunci, hai să toastăm amîndoi.

— Pentru ce ?

— Propune tu.

— Să bem pentru marele *Nimic*, de acord ?

— Nu prea înțeleg...

— Nimicul — înseamnă Nimic. De pildă — iluziile oamenilor.

— Atunci, mai bine fără toasturi.

— Ei ce, gata, ți-ai lăsat nasul în jos ? Să accepți marele Nimic, înseamnă deja ceva. Recunoaște că nu oricine are curajul acesta ! ?

— Nu știu. Nu cuvintele o sperie pe Liongina, ci mîhnirea sinceră cu care-au fost rostite. Încă nu sînt destul de coaptă pentru discuțiile cu tine. Mai ales pentru cele pe teme abstracte.

— Eu în schimb sînt copt, ba mai mult, sînt chiar răscopt. În fond, ce altceva dacă nu marele Nimic stîrnește toate eforturile noastre de a năzui, de a învinge, de a ne ridica deasupra celorlalți ? Și cît de ridicoli sîntem apoi, zvîrcolindu-ne în botul larg căscat al acestuia, cît de ridicoli !

Ia te uită ce atitudine demnă arborează, ca și cum altcineva, — nu el făcuse adineaori atîta gălăgie din cauza batistei pătate, ca și cum altcineva, nu el o să se năpustească acuși s-o tortureze pe mumia de soră-sa. Și tu, tu ce faci, îl lași, în schimbul cîtorva cuvinte banale, garnisite cu un pic de sinceritate, să-ți închidă gura ?

— Eu aș propune un toast mai simplu. Să bem pentru viață.

— Trebuie precizat. Merită să bem, de pildă, pentru una ticăloasă ?

Cît mă urăște în clipa asta, parcă a și aflat deja cum o să fiu mîine, cînd o să învăț nu numai să nu leșin pe scară, ci, dimpotrivă, să-mi bat joc de cei care-și pierd cunoștința sau plîng cu sughițuri.

— Ai început o discuție foarte interesantă, dragul meu, n-ar fi mai bine s-o continuăm după ce o să-mi dai ba-

tista aceea udă ? Chiar şi Lionginei i se pare dezgustătoare această meschină răzbunare a sa.

— Bagă de seamă, nu cumva să-ţi scape în faţa Gertei ceva despre treburile mele împuţite ! face el cu asprime.

Dar de la bucătărie năvăleşte în sufragerie aroma densă a foilor de dafin. O tavă de argint îşi face apariţia, în sosul turnat acolo ard — întocmai unor mici sori — felioare rotunde de morcov. La mijloc, o pulpă de porc bine rumenită, cu pojghiţa de deasupra plesnită. Purtînd un şorţuleţ orbitor de alb peste rochia bleumarin, Gertruda, cu buza superioară uşor umflată, păşeşte solemn, apropiindu-se de masă. Acuşi o să-şi contracteze buza şi o să împlînte cuţitul în carnea întunecată ca noaptea, pe care scînteiază, aidoma unor boabe de rouă, mici picături de zeamă. Interesant, îşi zice Liongina, oare ce ar putea s-o determine pe Gertruda să scape tava din mîini ? Consideraţiile fratelui referitoare la marele Nimic ? Sau o micuţă şi nevinovată întrebare în legătură cu cactusul putrezit ? Miroase urît ? Nu trebuia să-l arunci, Gerta, pentru că în curînd o să-nceapă să miroase şi aici în asemenea hal, că va trebui pus un indicator vizibil, astfel ca oamenii cumsecade să ocolească de la distanţă locul. Nu vă apropiaţi ! Pericol de moarte ! Cuţitul a fost deja împlîntat în carne, nu te teme, Gerta, nu-i el atît de prost ca să renunţe la pulpa de porc. De altminteri, Gertruda n-ar lăsa tava din mînă, nici dacă ar fi copleşită de emoţie pînă-n fundul rărunchilor. Ea ghiceşte întotdeauna intenţiile oamenilor fără să-i privească măcar. Poate cunoaşte pînă şi gîndurile tuturor — a moştenit perseverenţa asta îndîrjită de la înaintaşii săi, oameni care nu plecau de acasă înainte de a-şi lăsa bunurile în seama unui ochi vigilent, însărcinat să supravegheze şi să apere totul. Căci, ce s-ar întîmpla oare dacă legătura dintre un timp şi altul, dacă lanţul armonios al succesiunii şi al repetării s-ar întrerupe ? Dar n-are sens să exagerăm, pentru că în clipa aceasta, chipul cu trăsături pronunţate al Gertrudei nu e stăpînit decît de acea stupidă grijă a oricărei gospodine — o trec şi pe ea toate năduşelile de teamă că a pus fie prea multă, fie prea puţină sare. Spiritul ei de prevedere nu vede acum mai departe de nasul lui Aloyzas, căruia îi şi întinde de altfel — înfiptă în furculiţă — o bucată de friptură.

— Trebuie să recunosc, Gerta, demult n-am mîncat o carne ca asta !

În fine, după un stăruitor clefăit, glasul lui Aloyzas o răsplătește pentru răbdarea cu care a așteptat acest moment solemn, ca și pentru celelalte numeroase lovituri ale soartei primite pe nedrept, și într-un colțișor al ochiului ei de sticlă tremură o lacrimă — însă aceasta se și evaporă imediat, ca de altfel și lauda lui Aloyzas, care, iată-l, a mîncat pe săturate și, dintr-o clipă în alta, are să devină din nou insuportabil, iar ei o să-i fie teribil de greu să-l urnească din loc.

— În orice caz, ar trebui să te mai consulți cu cineva în privința băuturilor, aruncă el cea dintîi pietrică în ograda ei, înecîndu-se cu lichidul cafeniu închis, căruia Gertruda îi spunea coniac.

— Ai dreptate, la asta nu mă prea pricep. Gertruda își dă toată silința să nu se supere.

— Îmi face o deosebită plăcere, surioară, să aud că există ceva la care tu să nu te pricepi ! Cît de greu trebuie să-ți vină însă să mărturisești lucrul acesta, nu-i așa?

Nici de data asta Gertruda nu obiectează, deși buza îi tresare și Aloyzas o bate protector pe umăr.

— Dar cînd nu te pricepi la ceva, surioară, nu te jena, un sfat îți putem da și noi. Oricînd îți putem da un sfat !

— Ce să mai vorbim, merit să mă iei peste picior ! Am vrut să-ți cer părerea, dar... Să-ți bat capul cu prostii ? face Gertruda, nelăsîndu-l s-o scoată din rosturile ei, dar, deși privirea sa buimacă și nota respectuoasă din glas măgulesc orgoliul lui Aloyzas, el continuă s-o cicălească. Are neapărată nevoie de supunerea ei, chiar dacă aceasta e tot atît de maleabilă cum e oțelul cînd vrei să-l îndoi. Și, la drept vorbind, cine ar izbuti s-o învingă pe Gertruda ? Afară de cazul cînd i-ar spune ceva extraordinar și atît de uluitor încît s-o facă să-și piardă uzul rațiunii. Dar altceva are importanță : cînd încerci să îndoi un asemenea oțel, te simți și tu puternic, mai ales cînd știi că nu ți se va răspunde cu o lovitură — cum, de altfel, nici victorie nu vei obține — căci Gertruda întotdeauna se sacrifică pe sine încă de la început.

— Da' de ce-i așa întuneric aici ? Aaa, catifeaua... Aloyzas aruncă în direcția storurilor o privire sfredelitoare, sînt noi-nouțe. Nostalgii feudale în modul de viață sovietic, felicitări !

Gertruda trage storurile de la fereastră și aprinde veioza, catifeaua smeurie capătă reflexe roșii ca sîngele, semănînd cu o cortină de teatru. Gustul soră-si nu e cîtuși de puțin rudimentar, ci rafinat, ca la majoritatea oamenilor ce și-au îmbunătățit și înfrumusețat rapid existența pentru că le-a mers bine. S-ar cuveni s-o laude pentru storuri, el însă, dimpotrivă, are să se străduiască din răsputeri s-o ironizeze pentru toate, și în special pentru acel ceva ce îi face să semene unul cu celălalt, acel ceva care prin imperceptibile gene mocnește undeva în adîncul lor, sub trăsăturile familiale falnic modelate. Înalți amîndoi, cu umeri largi, cu glasuri puternice, cu nas drept, proeminent, cu ochi de culoarea mărilor nordului, ei nu au decît un singur cusur : buzele cam subțiri, poate chiar prea subțiri, pentru niște chipuri atît de distinse. Da, uluitoare asemănarea lor, și totuși... chipul sorei are trăsăturile imobile, ba chiar împietrite — astfel de trăsături se fac țăndări mai curînd decît să-și schimbe expresia ! — pe cînd chipul fratelui, în permanență măcinat de ceva pe dinăuntru, ai zice că-i acoperit cu o pojghiță subțire de gheață, sub care clocotește năvalnic un torent, că totul se poate schimba brusc năruindu-se sau cine știe în ce alt fel distrugîndu-se, fără ca nimeni altul în afara Gertrudei să prevadă apropiata catastrofă. E adevărat că soția lui intuiește într-o oarecare măsură toate acestea, că uneori reușește să pătrundă chiar și în gîndurile lui, cum pătrunde cuțitul în unt, dar Liongina n-a fost făcută să se sacrifice în numele înaltei lui meniri, ba mai mult, prin oarba sa feminitate, semănînd cu apele freatice care caută să răzbească la suprafață, ea, dimpotrivă, periclitează înfăptuirea acestei meniri !

— Hm, va să zică, așa stau treburile... Aloyzas nu mai găsește de ce să se agațe. Bea încă un pahar de porto extrem de dulce, se îneacă, apoi se răstoarnă în fotoliu holbîndu-și nedumerit ochii și inspirînd aerul cu gura cuprinsă de arsură, gura în care se împotmolesc și alte cuvinte, care, evident, distonează — la fel ca și lacrimile ce i se rostogolesc pe obraji — cu chipul lui foarte bărbătesc.

Dar oare, nu tocmai pentru această clipă se pregătise el, în timp ce o tot hărțuia pe Gertruda ? Și-acum ? Îi e cumva teamă că-și calcă demnitatea în picioare apelînd, fie și numai pentru scurtă vreme, la bunăvoința soră-si, care, iată, așteaptă să-l înfețe din nou ? Nu, nici gînd să-i

ceară sfatul, doar n-are cine știe ce încurcături — o să îngaime el ceva despre birocrații de la institut deveniți supărător de impertinenți, și-atît ! — dar oare asta nu-i totuna cu a recunoaște că de cum a ieșit de sub tutela sorei, n-a făcut decît să se rătăcească mereu, să trăiască în alt fel decît s-ar fi cuvenit ? Deci, după povestea cu adorabila R., cînd a decis să nu-mi mai împărtășească năzuințele și îndoielile lui, uite că e nevoit, totuși, să-mi ceară mie să-l ajut, o să gîndească Gertruda, tăinuindu-și satisfacția sub sticla transparentă, lipsită de expresie a ochilor săi. Da, ea trebuie să-l ajute ! Nu soția — care a fost și a rămas o străină pentru el — ci ea, care-i ghicește fiecare bătaie accelerată a pulsului. Căci în același ritm pulsează și sîngele din arterele ei și, chiar dacă domeniile lor de activitate, modul de viață și căile pe care fiecare din ei le urmează, sînt diferite, nu stă nici în puterea lui și nici în a altcuiva din afară să distrugă legătura ce trăiește înlăuntrul ei prin acea permanentă neliniște și prin capacitatea de a fi gata mereu să-i insufle curaj ori de cîte ori el abandonează totul, să-l consoleze și să-l legene în brațe ca pe un prunc.

Aloyzas rîgîie fără să-și ducă mîna la gură, ceea ce nu se mai pomenise la masa aceasta. Gertruda se cutremură din creștet în tălpi și gestul acesta spontan, exprimînd doar spaimă și nimic altceva, a rupt firul subțire, abia înfiripat între ei, al încrederii.

— Ce te holbezi așa ? Aloyzas bate cu palma în masă și vesela îngrămădită deasupra zăngănește. Am rîgîit, atît, doar n-am omorît pe nimeni. M-am opintit din răsputeri ca amelioratorul ăla al tău — cum era să nu rîgîi ? Orice om sănătos sughite, iar eu, nu se știe de ce, trebuie să mă înec. Ce-ți închipui, că mă hrănesc cu duhul sfînt ?

— Cafeaua ! Am uitat cafeaua ! intervine tocmai la timp Gertruda.

Apogeul tradiției duminicale era întotdeauna cafeaua cu totul specială — dinainte prăjită și rîșnită manual într-o mică rîșniță — cafeaua a cărei minunată aromă salvase de atîtea ori buna lor înțelegere, dar acum Aloyzas se răsucește în fotoliu și o înhață de mîneca largă a rochiei bleumarin, care pîrîie undeva la subțioară.

— Stai aici, Gerta, și ascultă ! Ce tot țopăi în jurul meu, parc-aș fi copil mic sau moșneag neputincios ? M-am săturat. Ia zi, cît ai dat pe pulpa asta de porc ? Nu era

mai bine să-ți fi invitat superiorii, subalternii — măcar trăgeai și tu un folos din asta ! Haide, recunoaște, ai azvîrlit degeaba banii pe fereastră !

— Vai, Aloyzas...

— Și de molitvele tale m-am săturat, să știi. Taci puțin și ascult-o pe a mea. O tot repet din ce în ce mai des cînd nu mă aude și nu mă vede nimeni. Frate-tău e o nulitate ! O nulitate, cu mînecile roase-n coate — nu un Prometeu înlănțuit ! Un profesoraș de rînd ! Un îngîmfat fără pereche... Un îngîmfat fascinat de propria-i persoană...

Pe Gertruda era mai bine să n-o privești. Se gîrbovise și înlemnise, dacă ar fi fost tăiată în bucăți n-ar fi simțit. Aloyzas țintește nu numai în ea, ci și în mine — și Liongina simte un fior în spate. Ceea ce-și dorește el cu ardoare e să zdruncine nu atît voința Gertrudei — cît pe a mea. Pentru ca nici măcar să nu încerc vreodată să îndrept viața noastră pe un nou făgaș... pentru ca să uit pînă și gîndul de a schimba ceva ! Iar Gertruda, dacă ar înțelege că nu e ea ținta principală, n-ar mai părea în clipa asta atît de bătrînă și atît de nefericită. Va să zică, în timp ce eu sînt gata să renunț definitiv de dragul lui, la mine însămi, el, în schimb, declară în ultimul moment, că refuză să mai fie el însuși. De îndată ce o locomotivă mai puternică o s-o pornească la drum zgîlțîindu-l puțin, el o să și sară din vagon. Mă avertizează și mă amenință totodată ! Vai, ce om slab, lipsit de voință... Și oare n-o să se mai schimbe chiar deloc ? Dar dacă tot ceea ce spune el acum e sfîntul adevăr, e glasul inimii lui ? Doamne, ce milă mi-e de el... de mine... Ei bine, în cazul acesta eu trebuie să fiu cea puternică, să pot trage... pentru amîndoi.

— Taci ? Ți-a pierit, în sfîrșit, și ție graiul ? Ar fi însă foarte interesant să aud ce spui — doar asta-i eterna ta placă, nu-i așa ? O spune pentru Gertruda, care se încovoia din pricina vorbelor lui ca secerată de plumbul unor gloanțe, dar totodată o spune pentru ea, pentru Liongina. Ehei, talentul, Gerta... e un mare înțelept, pasăre planînd la înălțimi ametitoare ! Eu însă, buimăcit cum eram de laude, m-am obișnuit să-mi tot înfoi coada ca un curcan. Îndată ce m-au zădărît puțin — nu m-am lăsat, m-am și năpustit să lovesc cu ciocul. Credeam că e de

ajuns să bîlbîi precum curcanul, pentru ca, vedeți dumneavoastră, toți ticăloșii s-o ia la sănătoasa care-ncotro. Dar lor nici prin gînd nu le-a trecut să facă așa ceva, ei mi-au repezit un genunchi drept în dos, iertați-mă, stimate doamne! Așa că a trebuit să mă rostogolesc de-a berbeleacul și să mă tăvălesc în praf. Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala, prăpăditule! E umilitor, dureros, e rușinos, dar n-am încotro, o să mă obișnuiesc cu asta. Ceea ce te rog însă, surioară, e să termini odată cu osanalele, nu le mai suport!

Gertruda se ridică sprijinindu-se de masă.

— Ia să vedem noi, ce ne lipsește oare? Cred că ne-ar prinde bine cîte o ceașcă de cafea tare... Un zîmbet timid se căznea să se contureze, dar nu izbutea cu nici un preț să se agațe de buza ei superioară, cuprinsă de tremur spasmodic. Cine e pentru?

Prin urmare, ceremonia prînzului duminical avea să se încheie, totuși, cu un acord final.

Liongina — nu însă cea care își fixa în răstimpuri ochii încețoșați de lacrimi pe buza tremurătoare a cumnatei sale, ci cealaltă, femeia îndepărtatelor zile de mîine — e copleșită de admirație pentru Gertruda. Ține minte clipa asta, își repeta ea mereu, o să-ți prindă bine cîndva. Crezi că o să fii și tu în stare să zîmbești, cînd te vor pune pe rug, ca pe dînsa?

Se ridică de la locul ei și, năpădită de un simțămînt greu de definit, o urmează. Ce simțea: milă, curiozitate, uimire? Așa, pe loc, n-ar fi fost în stare să se dumirească nici ea. O să-i dau un pahar cu apă dacă-și pierde cunoștința.

— Ce-ți face chiriașa? Gertruda pronunță asta cu oarecare greutate, însă în rest — nimic neobișnuit. Ai început să faci rost de... hîrtiuțe? Grăbește-te. Ai văzut? Nu de mine să-ți fie milă — de el trebuie să-ți fie... de el!

Rămase nemișcată din pricina țăcănitului. În timp ce stătea așa și asculta atent stăpînindu-și cu grijă neliniștea, înăuntru țăcănea fără încetare o mașină de scris.

În lumina verzuie a abajurului, învăluit într-un norișor de fum aromat, Aloyzas ședea la biroul său și pufăia în răstimpuri din pipă. Era atît de absorbit, încît tresări

abia cînd îşi simţi părul rărit din creştetul capului învolburîndu-se sub respiraţia ei.

— N-o să-ţi vină să crezi, Lionge, draga mea ! Uite, bat de zor — fără nici o ciornă. Iar degetele abia prididesc să ţină pas cu gîndurile. Demult nu m-am mai simţit atît de puternic, de inspirat !

Sări de pe scaun, ieşi din norul de fum şi o îmbrăţişă. O îmbrăţişă laolaltă cu aerul rece al străzii şi povara cumpărăturilor, laolaltă cu scînteierile de nelinişte şi neîncredere din ochii ei.

— Cari şi cari în fiecare zi, cum îşi cară furnica firicelele ei de iarbă ! Şi, iute, îşi vîrî nasul în cumpărături. Iar eu ţi-am pregătit o surpriză. În seara asta nu cinăm !

— În ceea ce mă priveşte n-am nimic împotrivă, putem să nu cinăm !

— Nu, plecăm de acasă ! Şi ce mai plecare ! Mergem la restaurant. Am reţinut o masă. Gata. S-a isprăvit cu plictiseala !

— Da' ce s-a întîmplat ? Explică-mi şi mie !

Buzele Lionginei deveniră cenuşii — nu se aştepta să afle veşti bune şi nici ea n-avea cum să prezică astfel de veşti. În poşeta ei foşneau cîteva adeverinţe obţinute cu eforturi imense. O parte din nenumăratele acte necesare schimbului de locuinţă şi mutării lor împreună cu mama. Internarea într-o instituţie de irecuperabili era cu mult mai dificilă decît îşi imaginase ea şi chiar decît prevăzuse experienţa birocratică a Gertrudei. Un nesfîrşit calvar. Pentru fiecare hîrtiuţă era nevoită să se zbată, să mintă, să se înjosească. Totul se obţinea cu sînge...

— Ia te uită la ea ! S-a speriat de buna dispoziţie a soţului ca de o nenorocire ! Aloyzas se năpusti la maşina de scris să-şi termine fraza, însă atingînd claviatura doar de cîteva ori, reveni din nou lîngă ea.

Asta pentru că în casa noastră nu se furişează niciodată un zîmbet, Aloyzas. Pentru că de multă vreme am alungat de aici lipsa de griji şi bucuria. Sau poate că nici nu le-am lăsat să intre vreodată la noi... cu voce tare însă, rosti doar atît :

— Pentru că am obosit... Am obosit, Aloyzas !... Înţelegi ?

Fac ceea ce nu vreau să fac, ceea ce e împotriva firii mele, ceea ce-mi nimicește toate simțămintele ! Poți, oare să înțelegi asta, Aloyzas ?

— Dar, la urma urmei, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, absolut nimic ! El își trecu ușor virful degetelor peste părul ei — ceea ce făcea rareori — și asta, în loc s-o liniștească, îi trezi noi temeri.

— Ce, ți s-au prezentat scuze... pentru grupa lui M., așa-i ?

El clătină din cap, zîmbi larg, cu o gură pînă la urechi și mușțiucul îi căzu dintre buze. Nu părea deloc preocupat să arboreze o ținută potrivită cu o situație specială.

— Sau te-ai decis să scuipi pe toate intrigile și să te dedici, cu trup și suflet, lucrului ?

Aloyzas clătină iar din cap. Gîtul și bărbia lui străluceau de transpirație, ca și cum adineaori nu bătuse la mașină ci trudise din greu cu toporul.

— Intrigi, ai spus ? Nici vorbă de intrigi, draga mea. Voi fi nevoit să distrug întregul eșafodaj, iar în locul lui să ridic altul — nou și mult mai înalt ! Cînd m-am apucat să descurc toată intriga, cum îi spui tu, am descoperit atîtea, că mi s-a făcut părul măciucă... În dosul indulgenței și a greșelilor e camuflată cu grijă o întreagă activitate antisocială, adevărate crime. De la grupa lui M. — firicelele se întind pînă la rectorat !

Liongina nu se așteptase la asemenea rafală, mai ales după prînzul duminical, la care Aloyzas declarase public că renunță la luptă.

— Firicele ?... Dar faptele, unde sînt faptele, dragul meu ?

— Ascultă ! Mi s-au povestit atîtea... Nu numai pentru examenul de estetică se ia direct sau indirect mită, ca de pildă camere la mare în timpul sezonului, sau ciment — pentru construirea unor vilișoare în afara orașului ! Și profesorii de la alte discipline se plîng că sînt păcăliți cu amabilități și că se exercită asupra lor presiuni de sus. Și-apoi, nu numai copilițele unor mari ștabi ci și odraslele responsabililor de depozite, ai președinților de colhozuri, ai lucrătorilor din comerț se strecoară și obțin diplome fără să învețe. Și încă e puțin spus se strecoară ! Sînt înscriși nu se știe în ce mod, termină in-

stitutul cu diplome de merit, iar la repartizare, cele mai bune locuri lor li se oferă ! Da, da ! Nu mă crezi ? Aloyzas ridică degetul arătător, ceea ce nu-i stătea în obicei, și în felul acesta căpătă o alură amenințătoare, dar și naivă în același timp. Da, cu tot egoismul lui — mai este și acum un copil, o îmboldi gîndul pe Liongina — un copil sincer, cinstit. Nu știe să facă concesii, nu știe să se adapteze, dar dacă-l întărîtă cineva... Bine, cel puțin, că mă descurc singură cu marea mea nenorocire.

— Faptele, unde sînt faptele, dragul meu ? nu accepta ea deloc, să cedeze, deși iritarea lui o îngrijora tot mai mult.

Sînt o ticăloasă, dărîm castelul de nisip pe care copilul și l-a construit. De ce nu l-aș lăsa să se desfete admirîndu-i turnurile fragile ? Hai, mai bine să-i dau pace...

— Mi s-au povestit atîtea ! Oamenii văd totul, aud totul. Și nu numai eu jinduiesc după dreptate ! N-am nici o îndoială că or să mă susțină și alții, toți profesorii cu conștiința curată se vor aduna în jurul meu. Aceștia constituie majoritatea, dar sînt timorați. Cu mafia din institutul nostru nu poți lupta de unul singur, asta am simțit-o pe propria-mi piele. Îndată ce miroase puțin a ars, pac, și sare siguranța !... S-a defectat ? La coș cu ea ! Pe unii dintre tovarășii mei de idei o să-i vezi la restaurant. I-am invitat, te superi !

— Cu alte cuvinte, adio carte ? Lionginei îi tremura bărbia.

Renunță oare, într-adevăr, renunță definitiv la înalta lui menire, de dragul căreia am făcut amîndoi atîtea sacrificii ? Ea, încă niciodată, și-atunci cînd credea în izbîndă, și-atunci cînd nu credea — da, deseori își pierdea orice nădejde ! — nu s-a putut hotărî să bată în retragere atîta timp cît în el mocnea fie și numai o minusculă scînteie.

— Ia stai puțin, Lionge ! Ce făceam eu cînd ai intrat tu pe ușă, necăjită, de parcă ți se înecaseră corăbiile ? Erai indispusă că n-ai făcut rost de portocale pentru copilul tău cel mare ? Am ghicit, nu-i așa ? Dar eu nu mai sînt copil, Lionge. Ducă-se naibii citricele ! Părinții noștri au trăit și și-au născut copiii fără ele. Deci : cînd ai intrat — eu scriam... Scriam, Lionge, și o să scriu ! Însă

altfel decît pînă acum, plasîndu-mă cu faţa către universul în care trăim noi toţi ! Şi, proptindu-şi degetul în gropiţa din bărbia ei, îi ridică puţin capul. Părul ei se risipi foşnind uşor şi el îşi aşeză palma dedesubt, ca sub un şuvoi de nisip fin sau de apă caldă. — Etica frumosului... La ce-ţi foloseşte idealul, dacă sub nasul tău... mîrşăvia este în floare, dacă şperţarii şi acaparatorii îşi fac de cap nepedepsiţi ? Iar noi, noi oftăm puţin pentru a ne linişti conştiinţa şi-apoi începem din nou să înălţăm turnuri din vorbe mari. Aşa că, ducă-se naibii cărticica aceea născocită, abstractă, lasă că scriem noi alta — mai utilă, mai demnă de crezare... Etica frumosului ? De acord ! Însă nu o etică plutind în sfere foarte îndepărtate şi hrănindu-se cu himere, ci una inspirată din existenţa noastră aspră de fiecare zi...

— Şi o să începi din nou de la zero ? După ce ţi-ai trăit o jumătate din viaţă — începi din nou, de la zero ?

De nu era chipul solemn şi inspirat al lui Aloyzas, ar fi izbucnit în plîns.

— Cînd începi să înţelegi că n-ai ştiut nimic... că ai fost surd şi orb, asta înseamnă pentru tine zero ? Dimpotrivă, Lionge, asta-i foarte mult. De azi înainte o să scriu altfel şi o să trăiesc altfel. Pentru că şi ţie îţi vine greu cu mine, nu-i aşa ? Eu văd asta, chiar dacă tu n-o spui şi nu-mi reproşezi nimic. De fiecare dată cînd trebuie înlocuit un bec ars, n-o fac eu, ci tu. Parc-ar fi mare lucru să scot un taburet şi să-mi mai dezmorţesc puţin degetele ? Însă aşa am fost povăţuit din copilărie : alţii sînt sortiţi să-şi facă de lucru cu cuiele şi ciocanul, cu instalaţia electrică şi cu fel de fel de fleacuri asemănătoare, preocupările tale sînt altele : ştiinţele abstracte, idealurile, foaia de hîrtie imaculată şi foşnitoare !.. De aceea am şi devenit atît de sterilizat, de răsfăţat, de nepregătit pentru viaţă, că era cît pe ce să te pierd pe tine, buna mea Lionele ! Ssst ! Gata, să nu mai aud nici o vorbă despre asta ! Surprinzînd în ochii soţiei umbra unor amintiri, îi acoperi gura cu palma sa umedă, mirosind a tutun. N-are sens să mai vorbim de ce a fost ! N-o să îndrăznească fumul rugului de-atunci să ne înlăcrimeze ochii ! Mai bine, spune-mi, draga mea, prin ce se deosebeşte un cetăţean sterilizat, căruia îi e teamă să atingă ceva murdar, de animalul lipsit de conştiinţă ? Poate doar

prin faptul că, în loc să-şi facă necesităţile în văzul lumii, îşi varsă veninul acumulat în casă, între patru pereţi, cînd nu-l văd oameni străini, cum am făcut eu duminică... Atunci, nu numai pe Gertruda o desfiinţam — ci şi pe tine, da, pe tine ! Ţi-ai dat seama, nu-i aşa ?

— Nu pot deloc să-mi vin în fire, Aloyzas... Nu pot să fac faţă la toate... Vreau din tot sufletul să te ajut. Şi o să fac pentru asta tot ce stă în puterile mele, chiar şi peste puteri. Liongina îşi propti fruntea de pieptul lui. Acolo, în dosul coastelor, inima lui bătea cu putere, bărbăteşte. Totuşi, dă-mi voie să mă-ndoiesc... doar o singură dată. Oare, ferindu-te de una dintre morile de vînt, nu cumva intri în luptă cu o alta ?

Mîinile lui Aloyzas îi cuprinseră uşor mijlocul.

— Aşteptam întrebarea asta, Lionge. Tu nu m-ai mînţit niciodată. Nici autoritatea mea exagerată, nici caracterul meu insuportabil n-au reuşit să-ţi biruie francheţea. Sînt un om fericit — am o oglindă care nu mă minte. Trebuie să ştii că sînt gata să lupt împotriva oricărui rău real. Inclusiv împotriva răului dinlăuntrul meu. Dar pentru a descoperi adevărul, eu nu mă îndrept spre alte lumi. Şi n-o să chem în ajutorul meu farfuriile zburătoare. Răul, precum bălăriile, creşte la marginea tuturor drumurilor... Şi el trebuie stîrpit... stîrpit... stîrpit...

Liongina se lipea tot mai tare de soţul ei — să nu mai audă vuietul străzii, foşnetul de pe scară, propriile ei împotriviri ce nu vroiau deloc să se domolească. Te cred, Aloyzas... vreau să te cred... Mă strădui să te cred ! Doar am sacrificat totul, tot ce-am avut... Munţii aceia, din pricina cărora era cît pe ce, să-mi ies din minţi, să mor chiar... Negativul lor negru... Iar acum, uite, fac rost de adeverinţe — umilitoare... pe cînd tu... De unde să ştiu, poate că mîine vei descoperi un nou astru ?

— Mă tem că ceea ce spui tu, Aloyzas, sînt doar nişte fraze din cartea ta.

— Se prea poate. N-am învăţat încă să gîndesc şi să vorbesc în alt fel. Dar am să învăţ s-o fac ! Aloyzas îşi desprinse mîinile viguroase şi cu un gest involuntar îşi îndepărtă soţia de lîngă el. Şi-acum, du-te, du-te şi te aranjează, Lionge. Azi trebuie să fii frumoasă !

— Dar cu cine o să cinăm ?

— Am invitat-o pe colega C. — o cunoşti şi tu, e una blondă-blondă, foarte albă. Şi pe colegul, pe fostul meu coleg N. Mulţi nu-l prea înghit, tipul are ciudăţeniile sale, însă... Tocmai oamenii aceştia excentrici luptă pentru dreptate, te rog să reţii asta !

N-am nevoie de colegul tău N... Vai, tare n-am nevoie de el ! Aşa cum n-am nevoie de cine ştie ce boală !

Cu voce tare, însă, Liongina nu rosti nici un cuvînt. Dinspre dulap se auzea foşnetul rochiilor mirosind a lăcrămicare.

Partea a treia

TRAGICOMICĂ

VUIETUL MOTOARELOR navei aeriene de pasageri amuți — „TU-114" parcursese o distanță egală cu diametrul Europei. Ca o balenă gigantică aruncată la țărm, nava încremeni pe fondul cerului din Vilnius, un cer aproape la fel de întunecat ca și pămîntul. Dacă nu erau luminile multicolore de semnalizare, ar fi fost chiar dezagreabil să vezi cum — aidoma unui pește de pradă jigărit — se înfige în coasta ei o scară, cum zgribulindu-se și ascunzîndu-și fața în gulerele hainelor, din pricina burniței, țîșnesc din pîntecele spintecat și probabil cald încă al monstrului, ființele vii pe care acesta le înghițise. Pe întinderea netedă a aerodromului, conduse de mîini omenești, forfoteau fel de fel de mașini dînd la o parte, așa cum se înlătură zăpada murdară, întunericul căzut pe neașteptate. Zăpadă nu era — ți se părea doar că acuși-acuși o să auzi cum plescăie sub picioarele tale un lichid murdar și cleios. Pe măsură ce sub aripa avionului se înghesuiau tot mai mulți pasageri, încordarea celor veniți să-i întîmpine își pierdea din intensitate. Un lanț lung cu verigi dispersate — bărbați, femei, copii, militari — se întindea de lîngă navă pînă departe către una din marginile aerodromului ; agitîndu-și mîinile, stîrnind o larmă de nedescris, ei se învîrteau pe platforma de bagaje și în fața ieșirii spre oraș. Unul dintre oamenii aceștia nerăb-

dători, ce nu-şi reveniseră încă după zbor, ar fi trebuit să fie şi un anume Ralph Igerman.

Audroné J., inspector la Agenţia de impresariat artistic — o femeie înţepenită de frig, cu ochi albaştri şi o floare în mînă — cerceta cu privirea sa profesională bagajele pasagerilor. Garoafa învelită în celofan o ridicase sus, aproape deasupra capului, iar privirea ei scotocea pe rînd toate geamantanele, sacoşele şi legăturile, întocmai ca o perie de curăţat praful. Pentru a nu sta chiar în bătaia vîntului, se lipise de zidul pasajului, în spatele unei femei solide cu tunică de uniformă. Audroné nu se arăta prea interesată de chipurile celor veniţi cu avionul, pentru că într-o asemenea înghesuială bagajele puteau destăinui mult mai multe lucruri despre posesori decît chipurile lor. Mai ales dacă era vorba de bagajul unui artist : instrumentele muzicale aşezate în huse, recuzita.

Însă nicăieri nu se vedeau instrumente muzicale. Trecuseră defilînd ţanţoş pe lîngă ea şi cîteva geamantane de provenienţă desigur străină, foarte frumoase, cu închizături strălucitoare de nichel.

— Iertaţi-mă, sînteţi cumva... Igerman ? Aţi venit în turneu ? se năpustea Audroné din ce în ce mai alarmată la posesorii geamantanelor onorabile.

Să nu fi venit ?

E cu putinţă să nu ne fi întîlnit ?

Doamne, Dumnezeule, ce-o să le spun eu la conducere ? !

Gîndul acesta o consterna. Şi aşa Audroné era serios hărţuită din pricina serviciului agitat şi a numeroaselor griji femeieşti — dovada o făceau ochii ei albaştri neliniştiţi, incapabili să se concentreze asupra unui lucru anume.

Iar conducerea — adică Liongina Hubertavičienė, aceeaşi Liongina cunoscută deja nouă, care însă cu greu mai putea fi asemuită cu cea dinainte — căci de la ultima noastră întîlnire se scurseseră aproape zece ani ! — nu se gîndise nici o clipă în acea seară posomorîtă de toamnă la Ralph Igerman. Adevărat că ziua, în timpul serviciului, gîndurile ei, colindînd în lung şi-n lat, se fixaseră şi asupra lui, insul care venea în turneu. Numele neobişnuit, potrivit mai degrabă pentru un cetăţean străin decît pentru un artist sovietic, se desprindea foşnind din benzile dezlipite ale telegramelor — avea un maldăr în-

treg pe birou ! — apărea din cînd în cînd în coloanele planului trimestrial de pe perete şi, în sfîrşit, atrăgea atenţia din afişul colorat în roşu şi albastru, pe care era înscris deasupra capului unui bărbat cu păr negru, lins şi un inel pe mîna sa foarte expresivă. Frizura foarte retuşată, dar mai ales inelul gros, cu piatră mare, atenuau interesul stîrnit de numele neobişnuit de familie, ce părea să fie un pseudonim. Telegramele nu vroiau să accepte o Scenă Mică, pretindeau una Mare, categorie lux sau cameră de două locuri la hotel ş.a.m.d. Cu toate acestea, turneul nu promitea nimic interesant. Fragmente de roluri din filme şi piese de teatru. Lectură artistică. Parodii. Cu alte cuvinte, resturi rămase de pe la îmbelşugatele festinuri de altădată...

...Termină cu cinismul, se autoapostrofă Liongina Hubertavičienė. Şi deoarece nu e deloc agreabil să te simţi un cinic, se străduí să şi-l scoată din cap pe Ralph Igerman, artist emerit al R.S.S. Turkmene şi R.S.S.A. Iakute. Treaba era cît se poate de simplă, căci la Agenţia lor de impresariat artistic se instituise de multă vreme un ritual invariabil. La orice întîlnire de acest fel, răsărea sub nasul maestrului fără faimă o floare modestă împachetată în celofan. Dacă, dimpotrivă, era o celebritate, în celofanul foşnitor se aflau trei garoafe în loc de una. Asta constituia unica deosebire. Şi mai era ceva... Celebrităţii îi înmîna florile chiar ea, directorul comercial al agenţiei, după ce în prealabil trecea pe la salonul de cosmetică şi coafură să se aranjeze.

Liongina îşi strînse toate hîrtiile de pe birou — mişcările degajate, pline de graţie o destinseră. Cu aceeaşi îndemînare şi obişnuinţă încuie şi sertarul. Pe birou nu rămase nimic în stare să stîrnească curiozitatea femeii de serviciu, cînd va începe mîine dimineaţă să trebăluiască pe aici. În fine, putea pleca. Se ridică şi întinse mîna spre comutator. Simţi un junghi în umăr, din pricina oboselii — nu mai răsuci comutatorul. Ia să vedem, ce-am făcut eu pe ziua de azi ? Două deplasări la minister, unde am fost chemată. Discuţie cu zugravii, care datorită salopetelor pătate de var imprimă o notă de dezordine şi indecenţă întregii clădiri a agenţiei. Un accident : cît pe ce să fie electrocutat un muncitor care lucra la pregătirea scenei. Bineînţeles, din vina lui — se îm-

bătase de dimineață. Apoi — artiștii, pretențiile lor. Ședința comitetului sindical pe instituție. Abonamentele, activiștii obștești, difuzorii voluntari de bilete, ș.a.m.d., ș.a.m.d.

Liongina se lăsă din nou în fotoliul ce încă mai păstra căldura trupului său și scoase cheile. Pachetul de țigări „Tallin", în celofanul lui strălucitor, se afla în sertar. Dimineața erau două țigări. Ah, o țigară, o singură țigară. O fumă cu lăcomie, înecîndu-se cu fumul ca și cum cineva ar fi stat la pîndă gata să se repeadă și să i-o smulgă din mînă. Undeva sub lingurică simțea mocnind un fel de neastîmpăr plin de bucurie, dar neîngăduit. Destul, ajunge, își ordonă ea după cea de a doua țigară. Inima își întețise bătăile, sîngele îi pulsa năvalnic. Percepea cu o sporită acuitate tot ce o înconjura, toată larma orașului năpustindu-se înăuntru prin ferestrele deschise... Interesant, oare ce-o să zică Aloyzas ? Duhnesc de la o poștă, ca o scrumieră ! Nu-i nimic, cît mă tîrăsc eu pînă acasă, se evaporă.

Ciudat, astăzi nu-i oferise nimeni nici cutii cu bomboane, nici parfum și nici vreun alt „suvenir". Ei îi plăcea în mod deosebit să primească flori. Țăcănind cu tocurile pantofilor parcurse dintr-un capăt în celălalt coridorul plin de afișe. Unul dintre ele i se întipărise în minte — îl văzuse de nenumărate ori : deasupra unei planete ovoidale atîrna, gata s-o strivească, o gheată soldățească cu talpa enormă. Se strecură pe lîngă afiș abia aruncîndu-i o privire.

Nici la ieșire, unde țipa în culori roșii și albastre afișul : RALPH IGERMAN, Lionginei nu-i dădu nimeni nici o atenție. De-ar fi avut în mînă un buchet de flori însă, toți ar fi mîncat-o din ochi. Gîndise astfel despre sine, ca despre o străină. Pe stradă, oamenii treceau grăbiți pe lîngă ea fără a întoarce capul. Niște mitocani ! Pentru că cizmulițele ei fac toate paralele — italienești, ultima modă, cu carîmbul puțin lăsat în jos ! Își dădu capul pe spate și începu să înainteze ca pe catalige, ascultînd cu atenție cum scîrțîie ușor pielea moale, încrețită în micile cute ale carîmbilor. În sfîrșit, era încălțată cu cizmulițele pe care și le-a dorit atît ! Le-a cumpărat în R.F.G. N-a fost o treabă prea ușoară acceptarea ei ca îngrijitoare la un ansamblu de copii, pe care să-i șteargă la nas și la funduleț. Și nici să economisească — din amărîta aceea

de valută — suma necesară achiziționării acestor minunății, nu i-a venit mai ușor s-o facă. Iar pe urmă, cînd avea deja cizmulițele, de unde accesoriile necesare : mănuși, poșetă ? Ce și-a mai bătut picioarele pînă să le stoarcă și pe acestea de la precupeții din Vilnius ! Poveste fără sfîrșit, oftă ea. Cît pe ce să se demodeze paltonul care, fiind cu pelerină, te face mai zveltă. Între timp, ciclonul modei ce bîntuise vreme îndelungată, brusc se transformă în anticiclon. Nu-i nimic, născocesc eu ceva. O șubuliță e întotdeauna modernă. O șubuliță — mintea i se încinse cuprinsă de vîlvătăi, ca cerul învăpăiat al apusului. Nu era încă un plan acesta, nu era nici măcar o schiță de plan, ci doar așa, o scînteiere palid trandafirie, tremurînd pe suprafața unei bălțoace, pe care pașii oamenilor aveau s-o pulverizeze în mii de stropi. Ssst, deocamdată nici o vorbă despre asta, tovarășă director comercial ! Titlul nou, ca de altfel și funcția, o făceau din cînd în cînd să simtă parfumul aparte al acestei noutăți și-i provocau o ușoară ameteală.

Iarăși îi sări în ochi roșul și albastrul afișului. Apoi încă unul și, chiar lîngă acesta — un al treilea. Invadase tot orașul. Pretutindeni acest Igerman oarecare. Se opri din mers o clipă, apoi o porni din nou. O reclamă colosală... Doar e opera ta ! Cochetezi cu tine însăți ? Nu crezi oare că va trebui să regreți ? Căci, absolut sigur, chiar mîine careva o să-ți facă bucata. Neapărat o să cîrpăcească cine știe ce, sau, din prea mare zel, o să născocească ceva ce nu se cuvine. În timp ce se autopersifla astfel, Lionginei aproape că-i părea rău că nu s-a dus singură la aerodrom. De-ar fi știut însă cum va decurge totul, dimpotrivă, s-ar fi indispus teribil.

Vîntul îi arunca în față stropi mărunți de ploaie, purtînd încolo și încoace frunzele înnegrite. Liongina Hubertavičiené își scutură cu energie capul, vrînd să alunge cît mai departe toate grijile. Sfîrșitul de zi îi aparținea întotdeauna ei. Îi era atît dragă bucățica asta de timp — mică și încreștită ca un petec de piele șagrinată — cînd încă nu e întuneric, dar nici lumină nu mai e. Cînd saltelele pufoase ale norilor închid ermetic spărturile decolorate ale cerului. Cînd frontoanele caselor și fețele oamenilor își pierd, din pricina ceței și a violenței vîntului, precizia contururilor. O frunză desprinsă dintr-un ulm zgîrie dureros obrazul Lionginei, o clipă doar și degete necunos-

cute i-ar putea smulge masca de pe față. O mască invizibilă. S-a prins atît de tare și e atît de elastică încît a devenit imperceptibilă. Nici tu însăți n-o mai simți. Decît poate doar acum, în intervalul acesta de timp cînd totul e atît de confuz : ar putea începe să ningă, să plouă, să se pună pe bubuit tunetele. Liongina izbuti să prindă frunza din zbor și o sfrivi cu degetele, vrînd să-și demonstreze sieși că nu există nimic care să nu depindă de voința sa.

Clipa de îndoieli luă sfîrșit. Tare-s curioasă să știu, oare mai miros a țigară ? Inspiră cu toată puterea aerul în plămîni, apoi îl expiră. Acum vedea din nou foarte clar prin lumina tremurătoare a felinarelor și a reflexelor ei, tot ce o înconjura. Da, pentru nimic în lume n-ar renunța la claritatea aceasta. Vedea fețele cenușii, de nepătruns și obosite ale oamenilor. Petele întunecate de rugină pe fațadele vopsite în culori vii ale caselor medievale. La parcare, în grămada de automobile, observă un gol, care n-ar fi existat dacă s-ar fi aflat acolo micul și foarte galbenul ei „Jiguli", micuța ei „lămîie". L-au pus pe ROȘU. E la reparat. Liongina se uită în toate părțile, ca și cum, simțindu-și stăpînul prin apropiere, „micuța lămîie" neapărat avea să-și facă apariția ca un cîine credincios. Așa, zornăindu-ți cheile, chiar dacă nu sînt proprii — mașina este a instituției ! — te simți om cu adevărat. E cu totul altceva decît în troleibuzele ticsite pînă la refuz, în care devii o făptură afurisită și fără sex. De fapt, e mai bine că „micuța lămîie" nu se află aici. Măcar într-o seară. Dar, evident, n-o să-i fie dat nici să se tîrască pe jos pînă acasă, asta o presimțea ea.

— Dar ce văd, nu sînteți cu micul pegas ? Luați loc, luați loc, măicuță-șefă, vă duc eu !

O „Volgă" albastră, cu portiera din față larg deschisă, se urni de la locul ei. Dinăuntru năvăli imediat o undă binefăcătoare de căldură plăcută și odihnitoare, care o învălui pe Liongina. Chipul șoferului era de asemeni plăcut, păros cum cere moda, cu barbă și mustăți. Nici prea tînăr, nici prea bătrîn, în jur de cincizeci de ani. Liongina nu-și mai amintea : tenor sau bas ? În timpul zilei ochii aceștia albaștri de prunc străluciseră pe coridoarele agenției, șușotiseră nu se știe ce cu contabila și cu casiera. Deci omul o pîndise cu răbdare fără să atragă atenția, pentru ca nimănui nici măcar să nu-i treacă prin

minte că ar urmări un scop anume. Își întinsese capcana exact acolo unde își parca ea „micuță lămîie" și astfel reuși s-o captureze.

— E a dumitale ? Lebăda asta, zic, e a dumitale ?

— Lebădă ? Chipul păros se lumină de mîndrie și recunoștință. Da' de unde, e o mașinuță ca toate celelalte. Și e a mea, se-nțelege. Oare puteam îndrăzni să invit o femeie ca dumneavoastră într-o mașină furată ?

Roșeața răzbătu prin peria deasă a bărbii, — ia te uită ce s-a învăpăiat ! Oare să-i fie amabilitatea chiar pornită din inimă ? O dezinteresată nechibzuință de bărbat, care nu speră să capete bilet la vreun spectacol mai bunicel ?

Ochii albaștri continuară să împrăștie aceleași luciri de supunere gingașă și învăluitoare, chiar și după ce omul închise cu un pocnet, portiera. Ţac ! — și centura se închise și ea strivindu-i sînii. Liongina începu să se foiască pe locul ei ca o captivă, iar el, ca s-o liniștească, se bătu de cîteva ori peste genunchi, al său — al ei nu îndrăzni să-l atingă — și deveni limpede că toată atitudinea amabilă, la fel ca și cuvintele rostite familiar de care făcuse risipă adineaori — *micul pegas, măicuță-șefă, mașinuță* — aveau un scop precis. Cuvintele și gesturile se asemănau de fapt cu barba bogată și foarte creață ce ascundea chipul adevărat al omului : un cap mititel așezat pe niște umeri atletici.

— Mergeți la nănică ? La Antakalnî ? — Așadar, excelent informat în legătură cu domiciliul meu — nu degeaba se învîrte pe coridoarele agenției, gata oricînd să alerge mîncînd pămîntul la vreo uzină, la un incubator, la căminul de bătrîni, ba chiar și la ocolul silvic, dacă știe că la întoarcere îl așteaptă statul de plată. Asta se vede că, ferindu-se de ochii autorităților, a cîntat pe la bisericile catolice din Polonia. Se pare deci că mai știu și eu cîte ceva despre el, nu numai el despre mine. Are și un nume de familie, un nume frumos, de mare rezonanță, eu însă o să-i spun de acum înainte altfel — micul Pegas. Micul și dragul meu Pegas !

— O să regreți că m-ai luat cu dumneata. Am o mulțime de treburi, surîse cu șiretenie Liongina Hubertavičienė, arborînd un surîs dinainte studiat care nu face riduri.

— Vai de mine, se poate, ziulica asta e o fericire pentru mine !

— Și n-o să mă blestemi chiar deloc ?

— Cînd mi-a zîmbit fericirea, cînd...

— Bine, bine ! Dacă dumitale îți face plăcere să gonești prin oraș în orele de vîrf, n-ai decît, mergem la „Prestări de servicii". Aia de o lună îmi tot repară umbrela !

Trecură prin Orașul vechi, lăsară în urmă o stradă centrală foarte lungă și pătrunseră anevoie în mîneca îngustă a unei ulicioare.

— Așteaptă-mă aici. Sper să nu întîrzii mult.

— Fie și toată nopticica !

Ei, chiar toată... n-o să fie nevoie, dar de așteptat o să mă aștepți, micule Pegas.

Ah, vorbulițele, diminutivele astea ale lui ce i le-aș mai îndesa eu înapoi în gîtlej ! Și totuși, într-un anume fel, îi era agreabilă amabilitatea acestui bărbat solid care se înjosea — căci se înjosea, ăsta-i adevărul, da, se înjosea ! — exclamațiile lui pline de falsă admirație cu modulații de bas profund extrase din pieptul puternic.

Recepționerul atelierului cotrobăia alene pe rafturile pe care erau aruncate claie peste grămadă, ca niște vreascuri, o mulțime de umbrele. Lumina de neon te orbea, în încăperea strîmtă stăruia un miros urît de clei, piele, dermatin.

— Bleumarin cu porumbei ? își repetă morocănos întrebarea tînărul palid cu umeri înguști. Șuvițe slinoase de un cenușiu murdar îi ascundeau gîtul și urechile, îi cădeau în ochi, i se vîrau în gură și recepționerul le azvîrlea nervos cînd cu o mînă, cînd cu cealaltă. Cu porumbeii păcii ? mai întrebă el.

— Cu porumbei obișnuiți. E o umbrelă japoneză.

— Așa trebuia să spuneți de la început. Nu se hotăra să-și înalțe asupra Lionginei ochii înroșiți din pricina luminii puternice. Cele japoneze sînt pe alt raft.

Dar umbrela cu porumbei nu se afla nici pe raftul celălalt.

În spatele ei clienții începură să dea semne de enervare — se înfuriau mai ales, femeile.

— Vreți să v-o arăt eu, îmi dați voie ? Zărise mai demult umbrela, încă atunci cînd se afla pe la mijlocul cozii.

Și, sprintenă ca o fetiță, Liongina trecu peste șnurul îmbrăcat în catifea uzată ce atîrna greoi, reușind în felul acesta să-și etaleze cizmulițele italienești.

— Asta-i umbrela mea, îi șopti ea confidențial și calm.

Recepționerul rămase uluit, ca și cum ar fi asistat la o scamatorie. Scoțînd umbrela din grămada pestriță, Liongina atinse ușor cu sulul de nailon al acesteia obrazul slab, scofîlcit. Din pricina atingerii mîngîietoare buzele tînărului se desfăcură într-un zîmbet larg. Una dintre femei bombăni :

— Ce mai artistă ! Ia te uită, ce se fandosește !

Recepționerul trecu și el, ca un somnambul, în urma Lionginei peste șnur și o conduse pînă la ușă.

Păi, cred și eu, gîndi ea, ce-s proastă să arunc la coș patruzeci și cinci de ruble ? Cum-necum, la urma urmei, tot trebuia s-o iau de-aici.

Buimăcit, tînărul nu-și putea desprinde ochii de la ea. Pelerina, mirosul parfumului și al țigărilor scumpe... Părea mai degrabă doamna Kennedy-Onassis, decît o oarecare cuconiță din Vilnius care în mare grabă — ocrotită de umbrelă — avea să se tîrască pînă la magazin să cumpere lapte și brînză de vaci. Dă Doamne să i se defecteze iar umbrela !... După aceea, cuprins de bănuială, își trecu mîna peste obrazul care-l ardea de parcă-l mușcase o viperă. Ba își cercetă cu mare atenție și palma, surprins că nu vede pe ea urme de sînge.

— Oricum o s-o aruncați ! O să se rupă la cea mai mică adiere de vînt ! zise cu însuflețire micul Pegas, care la apariția Lionginei se învioră imediat.

— Fără îndoială că am s-o arunc. Se abțin de la alte obiecții, pentru că brusc simți apăsînd-o toată osteneala zilei. Junele m-a luat drept tînără, iar eu sînt bătrînă, o babă în toată regula. — Parcă ce, sînt ăștia în stare să-ți repare ceva ca lumea ?

Nu, adevărul e că nu ea bodogănea, ci oboseala. În fond, nu-i părea deloc rău de umbrela pe care probabil va trebui s-o arunce.

— Întîi plătești... reparația. Iar după aceea îi plătești gunoierului ca să te scape de obiectul respectiv. Numai

eu știu cît m-am mai chinuit cu televizorul ! Niște cîrpaci ! Ăștia ar trebui împușcați !

Nici o singură vorbuliță din acelea diminutivale. În schimb, din albastrul ochilor micului Pegas țîșniră două ascuțișuri incandescente. Cine să i le fi ascuțit ? Cine să i le fi încins atît ? De obicei e un om liniștit — o salută pe femeia de serviciu de la agenția de impresariat. Ah, da ! mașina mare ce se leagănă ușor... Cînd ședi pe perna ei moale înțelegi cu totul în alt fel lumea. Așa și eu, văzută prin geamurile mașinii par cu totul altfel. Accesibilă. Putînd fi cumpărată în schimbul unui transport la domiciliu.

— Nu ți se pare că ai virat prea brusc, dragul meu ?

— Ei, mai glumesc și eu, măicuță-șefă. Ar fi vrut să alunge umbra ce întunecase fruntea directorului comercial, dar nu era în stare să se stăpînească. S-au prăsit ca gîndacii de bucătărie. Trîntori și cîrpaci peste tot !

Curios, doar și el e de teapa acestora. Interpretează cîntecele moderne și cîteva daine[1] pseudopopulare și foarte banale. În afară de asta e și meseriaș cu muncă la domiciliu — tricotează fulare. Se-nțelege, nu cu mîinile lui, ci cu ale neveste-si, sleită de puteri și ale unei fiice vitrege, o fată sperioasă ca o veveriță. Cîștigul însă — îl ia el.

Las' că nici eu nu-s mai brează, uite că fără să clipesc măcar, m-am și apucat să bîrfesc omul. Dar în ziua de azi cine nu bodogănește, mă rog, deși toți trăiesc mai bine decît acum cincizeci de ani ? Aș merita să mă dea jos din mașină și zău că ar avea dreptate s-o facă ! Bineînțeles, n-o să îndrăznească, pentru că sînt pentru el *măicuța-șefă !* — să fi fost altcineva însă, nu l-ar fi iertat nici în ruptul capului pentru umbrela asta, s-ar fi pornit să tune și să fulgere : trah-tararah, bum-bah !

Cum însă așa ceva nu se potrivea deloc cu imaginea micului Pegas, Liongina izbucni în rîs. Asta îi dădu imediat curaj. Ridicoli mai sîntem noi oamenii ! Ei bine, știu cum o să-l pedepsesc : îl oblig să-și consume jumătate de rezervor de benzină !

— Acuma în ce parte porunciți s-o iau ?

— Stai puțin, să mă gîndesc întîi.

---

[1] *Daina* — denumire comună reunind diverse tipuri de cîntec popular lituanian.

— Vă las la dispoziție douăzeci și patru de ore să vă gîndiți. Azi sînt cel mai fericit posesor de automobil din Vilnius.

Și Liongina Hubertavičienė, fără a se grăbi, începu să se gîndească. În primul rînd la faptul că oriunde s-ar duce acum, n-o să găsească pe nimeni în afară de ea însăși : femeia uluitor de elegantă, a cărei înfățișare tinerească — în dezacord cu vîrsta — induce în eroare, la fel ca și alte virtuți ale ei tot atît de îndoielnice. Ce rost are jocul ăsta ? Umbrela, evident, n-o s-o folosească, așa cum n-or să ducă la nimic nici alte vizite, pe care o să le născocească la repezeală, doar pentru a-l necăji pe micul Pegas și a-și mîngîi astfel propria vanitate lipsită de orice conținut. Dar se mai gîndi și la faptul că nici să se ducă acasă n-o trăgea inima. Astăzi parcă mai mult chiar decît în alte seri — asta era de neînțeles pentru ea și o speria nițel. Nu, mai bine să lase totul confuz cum e și să se afunde pînă peste cap în treburi și trebușoare la care n-o obligă nimeni.

— Hai să mergem la restaurantul nou.

— Grozavă idee. Mai ales că aveți aci de față și cavalerul !

— Îți mulțumesc, mă simt onorată. Vreau să-i fac o vizită neoficială bufetierei.

— A... mazăre verde ?

— Nu numai asta. Te sfătuiesc să-ți pui la încercare imaginația.

Traversară aproape jumătate de oraș pînă cînd, în sfîrșit, goana lor încetă în fața restaurantului.

— Să vă însoțesc, măicuță-șefă ? Că aici mișună peste tot haimanalele.

— Nu te deranja ! Dacă te grăbești, mă întorc cu taxiul.

Bufetiera, purtînd o bonețică albă, apretată și un halat ce n-o putea cuprinde peste sîni, împingea cu îndemînare, cînd într-o parte, cînd în alta, tăvile ospătarilor. Era atît de grasă, încît părea umflată. Capul — umflat separat, separat umflate mîinile și sînii. Gura micuță se străduia în zadar să adune la un loc părțile componente ale feței, la fel ca o mică închizătoare a unui geamantan uriaș, plin de despărțituri și buzunare. Și ce față suplă și simpatică era, se mira Liongina de fiecare dată cînd o

vedea. De fapt nu atît se mira, cît mai degrabă, se mîndrea cu supleţea şi sprinteneala proprie.

— Doamne, Liongina, pe zi ce trece te faci tot mai frumoasă şi mai tînără !

— Dimpotrivă, dumneata înfloreşti, Vilhelmina !

Femeia care nu încăpea în propria piele şi în halatul său alb, era fosta chiriaşă a mamei. Am învăţat cîte ceva de la ea, îşi zise Liongina. Adevărat însă că adesea... discipolii îşi întrec maeştrii.

— De sănătate nu mă pot plînge, însă cu trupul n-o duc bine deloc, gemu Vilhelmina. S-au răzbunat frişca, ciocolăţile şi prăjiturile de pe vremuri. Da, da, Liongina ! Acum nu beau decît apă şi tot mă umflu.

Un ospătar cîrn, care-şi tot netezea mustăcioara neagră, mormăi nemulţumit ceva şi îndată guriţa bufetierei se închise cu un ţăcănit de lăcăţel. Da, răutatea nu s-a evaporat din ea odată cu slăbiciunea trupului şi cu tinereţea.

— Hei, tu, sst, gura ! se răsti ea, făcînd ca bilele cărnoase ale obrăjorilor să-i tresară şi tînărul amuţi imediat. Tineri, dar bădărani. Fie că-i educi, fie că nu-i educi, pe neghiobi cu nimic nu-i poţi scoate dintr-ale lor. Dumitale ce să-ţi dau, Liongina ? Am şuncă fără grăsime şi bine fiartă, somon, portocale. Poate nişte icrişoare ? Se spune că sînt bune pentru creier. Hrăneşte-l bine pe Aloyzas, nu te zgîrci !

— Aloyzas al meu a început să se cam îngraşe. Nu i-ar strica să evite icrele.

— Nu l-am mai văzut de-o veşnicie. Zici că s-a îngrăşat ? Bărbaţilor nu le şade rău dacă-s puţin mai trupeşi. Ţin minte că... — Grăsana se străduia să-şi amintească, dar nu reuşi să prindă şi să scoată la iveală ceva anume, potrivit cu situaţia de faţă. O împiedica să se concentreze strălucirea luminii venită de la lustra rotitoare de sus, o lumină puternică ce se reflecta în sticlele şi în cutiile de bomboane aflate dedesubt.

— Dă-mi totuşi nişte icre ! Pentru nimic în lume n-ar fi recunoscut Liongina — mai ales faţă de fosta sa chiriaşă — că icrele nu prea sînt nici acum, pe măsura buzunarului ei.

— Ai venit pe patru roţi ? Hei, tu, ţapule ! şi bufetiera îl plesni de cîteva ori cu crenvurştii degetelor peste

mîneca fracului pe ospătarul mustăcios. Du asta la mașină !

— O să se înfurie clienții mei ! se răsti el mînios.

— Lumea vine la restaurant să se distreze, nu să facă scandal. Mai bine vezi să nu mă-nfurii eu, că...

Tînărului i se zbîrli mustața, dar nu îndrăzni să riposteze.

— Îți mulțumesc ! Nu știu zău, Vilhelmina, cum o să mă pot achita vreodată față de dumneata, rosti melancolic, cu o voce cîntată Liongina. Deși oricum ar fi, crede-mă, nu-i prea plăcut să dai tîrcoale bufetelor.

— Ba nu, eu trebuie să mă simt îndatorată față de dumneata, eu ! Cine a ajutat-o pe Brigita mea ?

— Fleacuri. N-am făcut decît să vorbesc cu unul sau cu altul dintre profesori. Doar ei ... vin cu toții la noi să dea concerte. Și Liongina surîse protector și cu modestie în același timp. Vai, nu mă pot obișnui deloc cu ideea — ai o fată așa de mare !

— Nici nu-i de mirare ! Am rămas însărcinată la cincisprezece ani. Cicatricea de la gură o am de atunci, uite ! Și Vilhelmina împinse înafară cu vîrful limbii un colț al buzelor. Pe Brigita a crescut-o bunică-sa.

Liongina scoase un oftat, așa cum se cuvine în cazuri din astea, dar pentru ea, toată povestea nu mai era o noutate.

— Mă bucur, bineînțeles, că am putut să te ajut puțin. Cîndva nu m-am purtat prea frumos cu dumneata, nu-i așa ?

— Vai de mine, draga mea, ți-ai răscumpărat greșeala cu prisosință. Ori la conservator, ori mă-nec în rîu ! S-ar putea spune că dumneata ai salvat viața Brigitei mele, și odată cu a ei și pe a mea, cea care nu prețuiesc nici cît pingelele pantofiorilor ei !

Prin cuta înecată în grăsime, dintre obraz și nas, se rostogoli o lacrimă de fericire. Și atunci cînd se înființase la ea ca s-o implore să-i vină în ajutor, pe chipul ei agitat tot o lacrimă cursese. Mai mult nu era capabilă să stoarcă — doar una. Briliant transparent al speranței, sau cristal tulbure al deznădejdii, aceasta este unica ei lacrimă.

— Ori la conservator, ori mă-nec în rîu ! Mă mir că n-am înnebunit atunci.

Și, brusc, chipul acestei femei indecent de grasă și mîniată pe întreg Universul deveni atît de senin, de-ai fi zis că cineva o golise de măruntaie. De fapt, dacă i s-ar scoate în adevăr măruntaiele, nu s-ar găsi nimic altceva înăuntru, afară de spiritul ei de sacrificiu față de fiică-sa. În numele ei fusese o chiriașă necruțătoare, în numele ei era acum femeia înfiptă și hrăpăreață care dilua cu neobrăzare băuturile tari. Dacă ar fi avut mai mult curaj, Liongina ar fi recunoscut că tocmai acest răscolitor simțămînt sau instinct al ei îi stîrnea invidia. O treceau fiorii, pur și simplu, cînd se gîndea la el !

— Dumitale, prietenilor dumitale ... oricînd le stau la dispoziție, Liongina. De orișice produs ai avea nevoie ! continuă Vilhelmina, și trupul ei uriaș părea acum, așa cum stătea în spatele tejghelei, un șifonier cu ușile larg deschise. Dacă nu am eu, îmi mobilizez prietenele. Spune-mi, lui Aloyzas îi plac limbile ? Hei, tu, gură-cască ! și cu un ghiont îi făcu vînt ospătarului pisălog. Dă fuga la bucătărie și adu două limbi marinate !

Însoțită de tînărul furios, Liongina coborî scările, dar nu încetă să mediteze cam ce anume s-ar cuveni să-și scoată definitiv din cap. Ah, trebuie neapărat să aleagă un vin pentru limba marinată ! — și, poftim, ea își pierde vremea ca să descîlcească ciudata metamorfoză a relațiilor reciproce dintre ea și Vilhelmina. Sînt o ticăloasă, știu că-s o ticăloasă, dar cu toate astea uneori îmi place să fac și eu cîte un bine. Și nu doar de dragul icrelor sau al limbilor marinate. Zău dacă știu ce m-a apucat, cînd m-am oferit să i-o bag pe fiică-sa. Poate că îmi venise poftă să-mi arăt atotputernicia în toată strălucirea ei față de fosta chiriașă ? Sau poate că... vroiam să capăt iertare pentru păcatele adunate în număr destul de mare ? Liongina înțelegea că simțămîntul care-o călăuzește era cu mult mai complex decît explicațiile ei de astăzi. Oricum ar fi, marfa rară nu se tăvălește în mijlocul drumului, căută ea să-și alunge din minte îndoielile, în timp ce tocurile ei țăcăneau cu vioiciune.

— Oo, miroase a bucătărie regească ! făcu micul Pegas adulmecînd apetisantele arome.

— Ai să te alegi și dumneata cu cîte ceva dacă și de azi încolo o să te comporți ca un nobil și devotat cavaler.

— De-ar fi să merg și la capătul pămîntului, măicuță-șefă !

— De ce la capătul pămîntului, mai bine în miezul lui. Să oprești, te rog, lîngă un telefon public. E timpul să anunț acasă că nu m-a răpit nimeni. Și Liongina zîmbi fermecător, deși știa că, în întuneric, zîmbetul i se va irosi în van. Nu se văd nici străzile, nici podurile, nici casele — doar felinarele. Ba ca niște tighele luminoase pe o pînză întunecată, ba ca niște grămezi de cărbuni încinși. Spintecînd întunericul, mașina împroșca în toate părțile nu numai noroiul și ploaia, ci și luminițele, care se regrupau neîncetat, se adunau alcătuind un fel de faguri, pentru ca din nou să se risipească.

Brusc, dintre copacii negri, pieptănați de vînturile toamnei, răsări chiar în marginea trotuarului o căsuță de grauri — metalică, lăsată într-o rînă și cu geamurile sparte. Din prea marea dorință de a opri excesiv de bărbătește, micul Pegas era cît pe ce să intre în ea.

Receptorul era atît de năclăit și rece, că îți făcea silă să-ți lipești urechea de el.

— Alo, tu ești, motănelule ? cîntă ea cu rîvnă în jargon telefonic. Fără vocea asta imposibilă, tandru-confidențială Liongina ar fi pur și simplu, pierdută — atît la serviciu, cît și acasă.

— Să presupunem că... aș fi eu, mormăi cu nepăsare o voce de bărbat.

Aloyzas nu se grăbi să ridice receptorul imediat. Poate chiar a sperat ca apelul telefonic să înceteze : majoritatea apelurilor ce deranjează liniștea caselor sînt ale celor care nimeresc „în altă parte". Sau poate că, stînd culcat cu cartea pe burtă, ațipise așa, pe negîndite ?

— Iar aici, să presupunem că sînt eu, îl tachină, fără răutate, Liongina.

Ce mult s-ar fi bucurat dacă ar fi izbutit să-l atragă în jocul ei. Dar Aloyzas nu avea nici o intenție să susțină un schimb glumeț de ironii. Din cînd în cînd, sub talpa moale a papucilor de casă scîrțîia podeaua, se auzea respirația lui greoaie, șuierătoare, ca și cum în loc de unul ar fi respirat doi inși deodată. Liongina și-l imagina așa cum arată — cu cămașa lui groasă, flanelată, descheiată la piept. Frecîndu-se de țesătura acesteia, părul cărunt care-i invadează bărbia fîșîie în răstimpuri. Aloyzas se

simte atît de atras de divan — ca ursul de bîrlog, tînjește încă de pe acum după căldură și imobilitate.

— S-a prelungit vizionarea. Așa încît, motănelule, nu mă aștepta prea curînd !

N-o întrebă ce fel de vizionare.

— Brigada pentru gigantul petrolifer de la Mažeikius, ansamblul „Crinul", trioul Jonaičio ! Aloyzas tăcea și volubilitatea ei profesională se curmă. Mint, mă justific, iar lui îi e total indiferent. Ba nu, mă dezaprobă. Odată pentru totdeauna. Interesant însă, cum ar mai putea el trage întruna la aghioase, dacă eu nu m-aș speti muncind pentru amîndoi ! gîndi ea furioasă.

— Asta, după cîte știu, nu-i ceva nou pentru tine.

Mormăiala lui se făcu auzită abia după ce se scurse un minut încheiat. Se vede că a descoperit pe pipăite fotoliul comod și s-a trîntit în el. Căci respirația i s-a mai domolit, deși încă mai avea impresia că respiră doi, unul — profund, celălalt — cu totul superficial. Acuși o să se adîncească în lectura vreunei reviste.

— Ai putea cel puțin să te prefaci că ești necăjit, motănelule, zău așa !

— Sînt necăjit. Din cauză că ședea pe jumătate culcat, glasul i se auzea surd, înăbușit.

— Altul, în locul tău, s-ar bucura de libertate ! nu-i rămînea altceva de făcut decît să-l îmboldească puțin, ca să nu adoarmă.

— Păi, mă bucur. Ce, nu vezi ?

— Te bucuri atît de tare, că ai uitat să mă întrebi cînd o să mă întorc.

— Te întorci tu. N-ai unde te pierde.

— O să-mi dau toată silința să nu te deranjez cît mai mult timp !

Liongina își luă revanșa pentru indiferența lui, pentru stîngăcia, pentru inerția lui, care de fiecare dată refuza să-i vină în ajutor. Dar zadarnic, îl simțea în permanență pe Aloyzas — cum simți timpul cînd ți se oprește ceasul, cum simți, furișîndu-se prin ceața nesfîrșită, iarna. Ba nu, în alt fel îl simțea. Inerția asta a lui, independentă de voința, de faptele și cuvintele ei, era ca o frînă pentru un automobil ce rulează în plină viteză. Savurînd beția vitezei, ar dispărea în goana mare cine știe pe unde, dacă această frînă n-ar exista.

Și din nou, Lionginei îi reveni starea de spirit plină de voioșie dinainte.

— Mai am o mie de treburi, nu fi îngrijorat. Zbor ca vîntul cu o „Volgă" nou-nouță !

— Asta trebuia s-o fi spus din capul locului. Sînt mîndru de tine, să știi.

Ea vedea ca aievea zîmbetul lui ironic, banal și puțin strîmb, rătăcind prin barba deasă. Seamănă cu un obiect găsit în mod neașteptat — o veche jucărie uitată, sau o broșă pierdută cine știe de cînd.

— Și eu de tine, motănelule ! Nu fi leneș și fierbe-ți un ceai. În frigider, în castronașul verde, sînt niște pirjoale.

— Bine, consimți Aloyzas fără a obiecta în vreun fel. Se auzi un foșnet : mîna liberă răsfoia deja revista.

— Sau mai bine, stai, nu te mai complica ! Roag-o pe Anicetă. Să le încălzească ea. Și mîncați voi amîndoi, nu mă mai așteptați pe mine.

— Nu-i aici Anicetă asta... a ta. Glasul lui suna de parcă Aloyzas s-ar fi străduit din răsputeri să păstreze o anume distanță, ca nu cumva din nebăgare de seamă să atingă o persoană străină.

— Da' unde s-a dus ?

— De unde vrei să știu ? ! Și continuă înciudat : Doar nu era să mă țin după ea.

— Sărmanul meu motănel. Toți l-au părăsit, toți ! și Liongina pufni în rîs chiar în receptor, fără să priceapă nici ea singură de ce rîdea. O să vină și ea, o să alerg într-un suflet și eu. Pînă una alta, însă, uită-te la televizor. De acord, motănelule ?

— Ia stai puțin, parcă se învîrte careva în fața ușii. O fi Anicetă asta a ta. Aloyzas se mișcă agitat — din nou barba lui fișii, din nou foșnire paginile revistei.

— Bine, te-am pupat ! Ai grijă să nu vă plictisiți, da ? îl eliberează, în sfîrșit, Liongina.

Dar el n-o să se grăbească să pună imediat receptorul în furcă, o să-și piardă o grămadă de timp ca să descîlcească șnurul lung și răsucit. Fie că-i Anicetă, fie că-i altă femeie — pentru el nu are nici o importanță. Îl enervează orice om străin care intră în apartament — și ăsta-i un lucru bun, chiar foarte bun, își zise Liongina. Unul ca el, dacă n-ar trebui să se îmbrace măcar din cînd în cînd

mai îngrijit, să-şi rezolve mai repede problemele în baie sau la closet, să zîmbească din politeţe, s-ar sălbătici cu totul.

Cît de greu îi venea ei să se deprindă cu ideea că în apartamentul lor se află o femeie străină ! Şi mai ales cu faptul că acea femeie e Aniceta. Se întîlniseră după o despărţire de zece ani, ceea ce echivala cu o veşnicie. Era ora prînzului, pe bulevard — o îmbulzeală nemaipomenită, în preajma restaurantelor şi cafenelelor — răsuna larma cozilor, iar sus, în înalt, străjuia un cer senin şi pluteau alene frunze arămii, umplînd oraşul cu foşnetul lor înviorător. Întîi, buimăcite din cauza surprizei, n-au apucat să se privească decît în treacăt una pe cealaltă şi purtîndu-şi fiecare noul chip — care spunea mult şi totodată puţin — şi-au îndreptat paşii în direcţii diferite. Abia peste un minut, cînd au reapărut la suprafaţă — despărţite acum de mica insuliţă a mulţimii — şi-au dat brusc seama că nu avuseseră prezenţă de spirit să se oprească. Au privit cu părere de rău în urmă şi ochii li s-au întîlnit din nou. Liongina a tresărit — de mult nu mai fusese atît de tulburată — ei bine, dacă eu, eu sînt alta din cap pînă-n picioare, de Aniceta ce să mai vorbim ? Oare cum a fost cu putinţă să se schimbe în asemenea hal prăjina aceea neagră ca tăciunele, cu un nas care-i sluţea teribil faţa ? Ochi mici, nas lung, subţire, dar ce zic nas — cuţit, să tai pîinea cu el, şi-acum, poftim, o femeie atrăgătoare, conştientă de valoarea sa ! Chiar în aceeaşi zi prietena de odinioară mai apăru pentru cîteva clipe în faţa ei, pălăria şi machiajul erau ale Anicetei şi totuşi parcă nu-i aparţineau Anicetei — îmbrăcată după ultima modă, ea nu se deosebea cu nimic de celelalte, totul făcea dovada rafinamentului şi posibilităţilor femeii care în permanenţă se îngrijeşte pe sine. Au trecut şi a doua oară una pe lîngă cealaltă — n-ar fi exclus ca cea întîlnită să nu fie adevărata Aniceta ci altcineva, care-i semăna doar — însă ochii negri confirmară în tăcere că este chiar ea şi că e gata să-şi recunoască prietena.

Colega de la Agenţia de impresariat din Moscova o anunţase confidenţial la telefon că dansatoarea spaniolă Nunez e cît se poate de mediocră şi totuşi în seara respectivă, asaltată de solicitanţi, Liongina era leoarcă de transpiraţie.

— Ce doriți ? se răsti ea din spatele gemuleţului administraţiei, aruncînd o privire absentă, ca şi cum dincolo s-ar fi căscat vidul — era obişnuită să-i privească astfel, în timpul invaziilor de fiecare seară, pe cei ce doreau cu ardoare să intre — cînd brusc dădu cu ochii de un chip care, deşi după toate probabilităţile nu-i putea aparţine Anicetei cea cu nas lung şi păr negru, îi aparţinea totuşi chiar ei !

— Bună, Lionge ! Nu mă mai cunoşti ?

— Dumnezeule, tu ? Nu-nu, cred că visez ! exclamă sincer uluită Liongina şi rămase nemişcată în chenarul gemuleţului ca prinsă în ochiul unui năvod. Timpul încremenise, iar ea încremenise în timp. Ba nu, timpul galopa nebuneşte, dar nu înainte — înapoi. Sau poate gonea nu se ştie încotro, într-o nedesluşită direcţie. Ah, ce mi-o fi venit să mă holbez aşa ?

Cu un suspin, Liongina se desprinse de gemuleţ. Nu mai avea nimic de spus, nu mai avea nimic de oferit — poate doar un bilet pentru spectacolul lui Nunez ? Bucuria şi uimirea că după zece ani se întîlneau din nou, se dovediră mai puternice decît neîncrederea, care era imposibil să nu existe, după ce cîndva, prietenia lor încetase fără motiv...

— Te-ai făcut frumoasă ! o complimentă sincer Liongina, lăsînd gemuleţul să cadă cu zgomot şi ţişni în vestibul. Frumoasă, deşi nu e cuvîntul potrivit, desigur. Spune-mi, eşti în adevăr Anicetą ?

— Sînt, Lionge, sînt ! Dar te rog să-mi spui Anea. Anicetą e de domeniul trecutului. Lasă că şi tu... Artistă şi mai multe nu !

Se examinau reciproc, cu curiozitate şi cu ochi critic, copleşite de simpatia ce luase locul necugetatei prietenii din anii studenţiei. Undeva prin apropiere însă curgea un rîu negru — şi una şi cealaltă îi simţeau adîncurile tenebroase — tocmai de aceea n-aveau de gînd să se cufunde imediat în întunericul acestora.

— Unde-ai ancorat ? Şi de ce nu ţi-ai făcut apariţia mai demult ?

— Am mai venit eu şi altă dată, dar... tu — eşti tu. Ditamai directoarea Agenţiei de impresariat. Mă-ntrebam : o să vrei să mă mai bagi în seamă ?

— Ei asta-i bună, am o activitate pur administrativă. Mă lupt cu îngrijitoarele, şoferii, tehnicienii. Tu trebuie

să povestești, tu, dragă Aniceta... Ah, iartă-mă, Anea ! Unde, pe ce meleaguri ți-ai făcut cuibușorul ? Te pomenești că te-ai măritat pe negîndite cu un businessman american și ai decolat adineaori de pe aeroportul Șeremetievo ?

— În realitate e mult mai simplu și mai plicticos totul, Lionge. Trăiesc la Șiauliuose. Și am venit aici la cursuri. La niște cursuri de perfecționare. Aniceta subliniе cu oarecare ironie cuvîntul „perfecționare", fără a-și pierde buna dispoziție.

— La Șiauliuose, zici ? Minunat, minunat ! Se spune că la Șiauliuose e acum foarte frumos. Și, și, mai departe ? Haide, povestește !

— Vrei să-ți povestesc aici, Lionge ?

Gloata de oameni care nu obținuseră bilete la spectacolul lui Nunez se holba la ele. Una foarte brună, cealaltă foarte blondă, era un cuplu de mare efect, lumea sesizase asta, și își savura plăcerea. Și chiar dacă unora dintre cei de față le trecuse deja prin minte cît de insipide ar apărea acum alături de ele două Liongina cea de odinioară și Aniceta cea de odinioară, — aduse bineînțeles, cu forța aici — oricum, ei nu suflară nici o vorbă în legătură cu asta.

— Vai, iartă-mă, pur și simplu mi-am pierdut capul de bucurie. Liongina smuci spre ea geamăntănașul prietenei. Să-l lăsăm la garderobă !

— De ce ? Ne mai întoarcem aici ?

— Ce nevoie ai de haine ?

— Am acolo o cămașă de noapte, pasta de dinți și celelalte.

— Să dăm o raită pe la „Neringa". De acolo ... îl sun pe Aloyzas.

— Nu te supăra că te întreb. Mai trăiești și acum cu el ?

— De ce nu ? ! La această aluzie ce-i gîdilă amorul propriu — și care putea să însemne și mult, și nimic — Liongina izbucni în hohote de rîs.

Aniceta o privi cu multă atenție, așteptînd să vadă ce va spune mai departe, și între timp, încîntarea de o clipă se evaporă. Iar prinseră să se unduiască apele negre ale trecutului, bulboana neagră, neliniștitoare. Ar fi fost îngrozitor ca, mijindu-ți ochii, să te scufunzi din nou acolo.

— Mă gîndesc cu ce-am putea ajunge. Maşina mea e la reparat.

— Oho !

— E a instituţiei, eu o conduc doar. S-a paradit însă cu totul şi am dat-o la reparat. Nu se ştie de ce, Lionginei îi veni poftă să-şi decepţioneze puţin prietena.

— Straşnic ! Deci, nu te poate spiona nimeni, aşa-i ? Varianta aceasta — fără şofer personal — îi plăcu grozav Anicetei.

Liongina nu luă în seamă complimentele cu toate că era mulţumită de impresia produsă asupra prietenei sale.

— Căutăm o ocazie, de acord ?

— Oho ! Ţie chiar şi autoturismele din Capitală ţi se supun ! glumi Aniceta, cînd peste puţin fură invitate să ia loc într-o limuzină neagră.

Şoferul elegant îmbrăcat îndepărtă monedele care i s-au întins, fiind recompensat, în schimb, cu zîmbete fermecătoare şi miros de parfum franţuzesc.

— Îmi dau capul la tăiere că în maşina bufniţei ăsteia îngîmfate n-a mirosit niciodată atît de plăcut ! Şi la asta socot că am contribuit şi eu, spuse în şoaptă Aniceta.

Scoţînd ţipete stridente din cauza rîsului — nici în tinereţe n-a rîs aşa — Liongina îşi tîrî prietena înăuntru la „Neringa". Cu greu izbuti să-şi croiască drum prin gloata de băieţandri pletoşi. Şi să treacă apoi pe lîngă portarul bătrîn, rămas cu gura căscată.

— Oho-ho ! Va să zică pînă şi potentaţii acestei lumi se prosternează în faţa ta ? făcu nespus de uimită prietena, care o rugase de nenumărate ori pînă acum să-i spună Anea, nu Aniceta. Din Aniceta cea de odinioară nu rămăsese decît foarte puţin, poate doar nasul ascuţit, ieşit în afară, dar nici chiar acesta nu compromitea aspectul interesant al întregului.

O măsuţă în colţul rezervat intelectualilor, în faţa lor — cafeaua fierbinte, păhărelele cu coniac.

— Dar cum dumnezeu se face că eşti aici ? De unde te-ai luat ? continua să se minuneze Liongina, deşi avea momente cînd ar fi vrut să se retragă pe furiş din jocul care, chiar dacă o impresionase profund, n-o obliga încă la nimic.

Cere-ţi scuze, dă fuga pînă la telefon şi întoarce-te de-acolo cu o mutră mîhnită. Au intervenit, chipurile, nişte nereguli, electricienii au lucrat de mîntuială în spa-

tele culiselor — vezi ce muncă de ciine am ? — hai să ne întîlnim miine, sau nu, mai bine dă-mi un telefon, uite cartea mea de vizită. Dar în aceeaşi clipă îşi văzu cartea de vizită, elegantă şi parfumată, alături de paharul Anei. Evident, gîndul ei o îndepărtă imediat de acolo. Jocul o captiva, parcă-i făgăduia ceva şi o atrăgea acolo — unde i-ar fi fost teamă să se strecoare de una singură. Urmărea cu coada ochiului mesele vecine, pîndind pe ascuns privirile ce li se aruncau. Apariţia era surprinzătoare nu numai prin simpla lor prezenţă acolo. Stînd vizavi, îşi subliniau amîndouă în mod fermecător calităţile şi defectele proprii fiecăreia. Se impune însă neapărat precizarea : acestea din urmă erau puţine la număr. Braţele cam lungi şi slabe ale Anei. Părul prea decolorat al Liongi-nei — vrînd să-i fie pe plac, cei de la coafură depuseseră prea mult zel.

— Doar ţi-am mai spus. Vin de la Šiauliuose. Ai auzit de uzina de tele-subansamble ? Acolo lucrez. Evident, nu la banda rulantă. Ca economist principal.

— Spune, Anea, tu ai absolvit institutul ? întrebă imprudent Liongina. Aniceţă dăduse bir cu fugiţii înainte de a termina studiile. Mută şi scînteietoare, apa neagră iar năvăli ieşindu-şi din albie.

— Crezi că diploma e cel mai important lucru pentru o femeie ? se eschivă cu abilitate Anea să răspundă.

— Atunci, care-i lucrul cel mai important, spune-mi !

— Aş putea să-ţi răspund cam cum scriu cei de la „Femeia sovietică". Dragostea, familia, sensibilitatea, tandreţea şi aşa mai departe. Eu o să-ţi răspund însă scurt şi clar : norocul !

— Să bem pentru norocul tău, Anea !

— Şi pentru al tău !

Tot ciocnind şi bînd — Anea sorbea de fiecare dată mai mult — tot savurîndu-şi ţigările, ele nu conteneau să se studieze cu insistenţă. Liongina încă nu reuşea să-şi dea seama ce anume se schimbase de-a lungul celor zece ani pe chipul Anei. Machiajul — da, da, în mod indiscutabil, machiajul — şi totuşi, pe alte femei machiajul le transforma în păpuşi, în fragmente de perete tencuit. Chipul Anei însă — chiar şi aşa, cu nasul acesta mare care-l umbrea într-o anumită măsură — părea, ori de cîte ori ea îşi întorcea capul, desprins dintr-un chenar de pic-

tură străveche, într-atît de desăvîrșit era rafinamentul cu care îi fusese tuns și pieptănat părul negru. Și-apoi mai erau și spiridușii din ochii ei, care nu încetau să te asigure repetîndu-ți mereu : nu-i adevărat, nu nasul mare și ochii mici sînt detalii importante pentru un portret. Cu atît mai mult cu cît tăietura ochilor era la ea, grație cosmeticelor, mărită cu pricepere, iar nasul ascuțit, ieșit în afară, îi dădea o notă enigmatică de franțuzoaică sau italiancă. Dincolo de ele însă — dincolo de aceste trăsături expresive ale feței, care puteau încînta pe unii și displăcea altora — se ascundea ceva misterios, greu de explicat ; buzele Anei, desenate în forma unui boboc de floare, tresăreau întruna, poate tocmai pentru a nu se desface peste măsură și a-și trăda astfel stăpînа. În consecință, făcea impresia că ea ironizează tentativele oricui de a defini — chiar de la început — fondul persoanei sale.

— Știi de ce te suspectez eu mereu ? recunoscu Liongina cînd coniacul i se urcă la cap. Că rîzi de mine.

— Asta mi-o spun foarte mulți. Dar tu, Lionge, se poate... Cînd te-am văzut, pur și simplu mi-a pierit graiul ! Și încă înainte de a te recunoaște, mi-am zis : iată femeia ideală ! Oare mă dezaprobi pentru asta ? Să știi că mie mereu mi se pare că mă dezaprobi.

— Tu rîzi de mine fără să rîzi, eu te dezaprob cînd nici prin gînd nu-mi trece să te dezaprob. Dar, în realitate, oare cum sîntem noi două, Anea ?

— Judecînd după privirile săgetătoare ale bărboșilor din jur, s-ar părea că nu sîntem chiar de lepădat ! Și Anea zîmbi cu cochetărie.

Ce senzație tulburătoare și neobișnuit de agreabilă să umbli în vîrful picioarelor deasupra abisului sincerității !

— Și unde ai de gînd să te aciuiezi cu geamantănașul tău ?

— Există în oraș un cămin.

— Și-o să stai la cămin singură cuc ? Pentru mine ar fi ceva foarte simplu să-ți aranjez cazarea la hotel.

— Oho-ho ! Doar n-am moștenit averea lui Onassis.

— Ascultă, nu vrei să stai la noi ?

— Bine, dar ce te faci cu nobilul tău ? El n-o să protesteze ?

— Da, îmi amintesc, tu ziceai că e de viță nobilă. Ce demult a fost asta, Anea !

— Crezi că n-o să-l deranjez pe savantul tău ? Gîndește-te foarte bine.

— Ei aș, pe dumnealui nimeni nu-l poate deranja.

— Ești nemulțumită de el ?

— De ce ? Sînt foarte mulțumită. Ne împăcăm excelent amîndoi, adevărat, Aloyzas e puțin cam... Cum să-ți spun eu ? Ei, cam irascibil, asta-i !

— Iartă-mă, el a trecut de jumătate centenar ?

— Are patruzeci și opt.

— Atunci e clar — nu-i deloc ușor cînd ai o nevastă tînără și energică.

— Nu trebuie să gîndești așa despre mine. Și Liongina suspină renunțînd să mai vorbească și despre păcatele mai apăsătoare. Mergem la noi ? Să vezi și tu cum ne-am aranjat. S-ar părea că nu stăm prea rău.

— Se-nțelege că n-am intenția să mă obișnuiesc acum cu viața de cămin, pentru voi însă o să fie mare bătaie de cap. Bagă de seamă, nu cumva să regreți pe urmă.

De sub bretonul negru o privea acum o Anea complet necunoscută, viața ei de nepătruns. Bobocul buzelor tresări cu perfidie, dar imediat prietena din anii tinereții, care-i trezea amintiri atît de plăcute, luă locul femeii străine.

În drum spre casă, Liongina începu să se îndoiască de justețea atît de pripitei sale hotărîri ! *Să vezi și tu cum ne-am aranjat. S-ar părea că nu stăm prea rău.* Își dădu toată silința să se convingă ea însăși că nu urmărește nimic altceva — o să-i arate cele trei camere spațioase cu tapete noi, baia placată cu faianță colorată, mobila finlandeză din salon și lustra cehoslovacă. Teribil își dorea să i le arate — numai ea știe cîte eforturi au trebuit pentru covoare, vesela scumpă și celelalte fără de care în ziua de azi un om care se respectă nu e respectat de ceilalți ! — ceea ce o neliniștea însă era senzația că tot ce se întîmplă acum nu pornește din dorința ei, a Lionginei, ci e pus la cale de cineva, de mîna necruțătoare a cuiva. Cineva, probabil acel răsfățat, care face totul după bunul său plac — timpul ! — i-a înfipt, gheara de oțel în ceafă și, zgîndărindu-i-o dureros, caută s-o convingă că procedează bine, i-a redus la tăcere glasul ce se împotrivea, al rațiunii, glasul fără de care numai cu o jumătate de ceas mai devreme Liongina n-ar fi făcut nici un pas.

La rîndul ei și Anea părea indispusă — în înghesuiala din troleibuz, șarmul ei păli întrucîtva.

Micul Pegas fosăia, prăvălit peste volan — nu izbutea deloc să deschidă portiera.

— Și-acum încotro, măicuță-șefă ? Ochișorii lui clipeau speriați — aștipise și era cît pe ce să lase să-i scape norocul.

Or el era gata să dea ocol pămîntului, gonind ca vîntul, dacă ea l-ar include în brigada propusă pentru turneu. Nu, nu, încă nu-i momentul, să mai vedem. Și ea închise ochii lăsîndu-și pe spate capul, ce-l simțea atît de greu. Cerul se împlîntase în pămînt, totul în jur era nemișcat, încremenit, singure luminile felinarelor hîrșîiau dureros peste pleoapele lăsate pe jumătate.

— Nicăieri ! Răspunsul o surprinse și pe ea.

— Da' cu ce v-am greșit ? Eu vă servesc din tot sufletul, măicuță-șefă. Merg oriunde și oricînd. Numai un semn să-mi faceți și-s gata !

— Bine, bine, o să-ți fac semn. Acum însă...

Acasă, unde în altă parte ? Demult era timpul să fie acasă. Mașina o purta mai departe, dar n-o legăna pe ea — oboseala i-o legăna. Și dacă își vor închipui că-i spionez ? Am lăsat vorbă să nu mă aștepte, să gîngurească amîndoi în voia cea bună și cînd colo, poftim, dau buzna... Nu, dragii mei. Faceți schimb de amabilități după pofta inimii. Lui Aloyzas îi face bine dacă se mai mișcă puțin. S-a îngrășat, abia mai răsuflă.

— ... la „Cronica" ! Dacă nu mă-nșel, rulează „Fragii sălbatici" al lui Bergman. Vreau să-l mai văd odată.

— Și eu !

— Dumneata ? De ce ? Glasul ei clocotea de enervare.

— Vroiam și eu să-l văd... încă o dată.

— În cazul ăsta renunț eu.

— Am glumit, măicuță-șefă.

— Și să nu mă aștepți. Circulă troleibuzele.

Cinci spinări în fața casei de bilete și cinci minute pînă la începere. Am destul timp ! Să uiți de tine, cufundîndu-te în întuneric să nu mai existi — nu oftezi și nu-ți știi răsuflarea tu, ci altcineva, mult mai puțin complicat și mai bun decît tine, deși are o sută de ochi, sumedenie de inimi și picioare, care încep să tropăie cu înverșunare îndată ce se întrerupe sonorul. Altădată îl căra cu ea și pe butu-

cul de bărbatu-său, acum nu-l mai poate scoate din casă. Nu suportă aglomerația, aerul închis. De fapt însă îi era teamă să nu se istovească prea tare, să nu respire împreună cu oamenii fără chip, dizolvați în întuneric. Cum adică, nici la cinematograf să nu mai mergem niciodată împreună, ca niște oameni normali ? Să mă bag și eu ca tine în vizuina bursucului ? Ba n-am să mă bag deloc ! Își auzi vocea — puternică, hotărîtă — cerîndu-i casieriței un bilet. Peste o oră și jumătate o iau la picior spre casă. Din adîncul sufletului trebuie să mulțumesc cerului și pămîntului că am o casă. Cum, necum, se cheamă că este o casă... o vizuină.

Cînd, clătinîndu-se pe picioare și cu o durere de cap sîcîitoare, Liongina se prăbuși în întunericul umed — copia fiind veche, uzată, pe ecran plouase tot timpul ! — „Volga" se lipi, lin, de trotuar. Portiera se deschise larg, cu un pocnet, și de acolo se aplecă în afară un cap ciufulit, ce moțăise pe volan pînă atunci — era al micului Pegas.

— Luați loc, măicuță-șefă. M-am gîndit că... E destul de primejdios să circuli atît de tîrziu încărcat cu mărfuri deficitare.

— Ce mărfuri deficitare ?

— Dați încoace pachetul. Ăla din mînă, ha-ha.

Ea desfăcu degetele și își dădu drumul de sus în căldura întunecată, fără a-i mai păsa de pelerina șifonată, de gîtul transpirat.

Dragul și micul meu Pegas. Dragul ? Oricum ar fi, dar la ora asta tot mai bine e să te deplasezi cu ceva, decît să tropăi pe jos, își zise cu luciditate, încercînd să îndepărteze starea de spirit înviorătoare și buimacă totodată, ce-o copleșise încă la cinematograf. Nu mai ai încotro, o să trebuiască să-l trimiți la Mažeikius pe micul Pegas, deși constructorii gigantului petrolifer meritau și ei, fără îndoială, un solist mai bun. Cît despre marfa rară — nici Bergman n-a izbutit să i-o smulgă din mînă. Tam-tararam, tararam-tam-tam, cum ar fredona Aloyzas.

— Cina e servită ! Din dispoziția Lionginei și din porunca dumitale, dragul meu Aloyzas !

Ba nu-s deloc dragul dumitale. Doar nu-s cățeluș de casă sau pisicuță pe care toți o gonesc dintr-un colț într-altul. Uite că exact în momentul acesta, de pildă, eu

gîndesc, meditez. *Corpurile există în afara conștiințelor, deci ele nu sînt rațiune (mind [1]), dar se deosebesc de ea. Prin aceasta eu admit că, la rîndul său, și rațiunea se deosebește de ele.* Uf, și Berkeley ăsta, a încurcat totul în așa hal, că nimeni n-a reușit nici pînă azi să-i dea de capăt !

În realitate. însă, Aloyzas nu-l mai citise pe Berkeley de foarte multă vreme. Acum stătea culcat cu nasul într-o cărticică de aventuri științifico-fantastice, al cărui autor se căznea să se dea drept filozof. Anea îl întrerupsese într-un moment cît se poate de nepotrivit — eroul principal tocmai evada dintr-o închisoare cosmică, luînd-o cu sine, într-o rachetă fotonică portabilă, pe fiica directorului închisorii, unul dintre admiratorii filozofului planetei provinciale Pămînt — Berkeley. Fiica avea părul de aur. Acest păr auriu, obținut dintr-un aliaj special, zornăia în bătaia vîntului cosmic.

— Dragul meu, dragul meu Aloyzas ! Auzi ce-ți cînt eu aici ?

Uf, și musafira asta, Anea asta... O cioară neagră și croncănitoare — ba nu, e mult mai zgomotoasă decît o cioară ! — dacă ar fi s-o compari cu Berkeley-ana, cea cu părul de aur, care își exprimă gîndurile nu prin vorbe, ci cu ajutorul privirilor și prin sunetul aurului. Și pe deasupra, părul celeilalte nu zornăie degeaba, fără rost, fiecare fir e o antenă dintre cele mai sensibile.

— Aud, cum să n-aud. Și Aloyzas își strecură cărticica sub unul din tomurile enciclopediei.

Anea intră în birou cu un aer maiestuos. O asemenea intrare s-ar fi potrivit mai curînd pe scenă, sau într-o sală de spectacol — camera modestă de aici nu făcea decît să diminueze nota solemnă a tabloului. Nu era ca de obicei în capoțel, ci într-o rochie de seară — ce-i drept, cu iz provincial — complet neagră. În decolteul adînc, nu se afla mare lucru — sînii Anei erau destul de plați — însă negrul de antracit al rochiei sublinia, scotea în evidență albeața pielii. Iar Aloyzas, deși n-o privea, îi vedea gîtul lung și alb pe care se zbătea delicat o vinișoară. Umerii îi apăreau costelivi, într-adevăr, dar gîtul era neted, el îi susținea cu grație — împingîndu-i-l totodată puțin către spate — capul.

[1] Minte, cuget (lb. engleză).

— Dumneata serbezi ceva, Anea ? Zi de naştere, onomastică ?

— Mi s-au dat dispoziţii să încălzesc pîrjoalele pentru dumneata. Nu-i ăsta un prilej excelent ? Spusese exact ce trebuia şi astfel toaleta solemnă încetă să mai fie stînjenitoare.

Nu se apropie mai mult, dar nici să se care de acolo nu avea intenţia, aşa că, jenat, Aloyzas se ghemui pe divan. Cămaşa flanelată, pantalonii sport bulbucaţi la genunchi — un sac îndesat cu paie, pur şi simplu, în comparaţie cu înfăţişarea ei sclipitoare, provocatoare.

— Nu crezi că la ora zece seara e cam tîrziu să te găteşti aşa ?

— În faţa noastră — avem eternitatea, dacă e s-o luăm pe cale filozofică. După părerea mea, dumneata ai putea să nu te găteşti. Mă tem însă că asta n-o să-i placă Lionginei.

— Hm, hm, mormăi el, uitîndu-se zadarnic de jur împrejur în căutarea unui pretext care să-i dea posibilitatea să nu se schimbe. Şi cît timp am la dispoziţie ?

— Cinci minute ! Doar nu-i nevoie să te şi bărbiereşti. Dumitale îţi şade foarte bine cu barbă. Nu ţi-am spus încă ? Aşa bărbos, semeni cu... — hai, să vedem ghiceşti cu cine ? — cu un viking.

Respectuoasele mele mulţumiri. Bandiţi, vampiri, asupritori, asta erau vikingii dumitale mult lăudaţi. Poftim, m-a ademenit ca pe un bursuc din vizuina lui şi acum începe cu linguşelile. Aloyzas mai privi odată cu atenţie şi părere de rău divanul îngrămădit cu cărţi şi reviste. Televizorul băgat în priză îşi tremura chenarul de lumină albăstruie — mai vizionează şi el uneori ţopăiala barbară, denumită dansuri şi ascultă urletele la microfon, denumite cîntece moderne. Masa de scris se înălţa întunecată ca un sarcofag — era de preferat să nu te uiţi la ea.

Deschise dulapul din perete. Toate dulapurile din casă se aflau în pereţi — un capriciu al Lionginei. Dincolo, la vechea locuinţă era suficient unul cu patru uşi. Ce plăcut mirosea în el a lăcrămioare. Şi nu numai atît, în interiorul dulapurilor de aici străluceau oglinzi pe toate uşile. În casa părintească oglinda era un obiect cu care te mîndreai, era atîrnată în colţul cu icoane. Pe cînd cele de aici te dezbrăcau pînă la piele cu scînteierile lor ca briciul de ascuţite. Prin părul rar i se străvedea craniul. Smocurile

cărunte, cenușii ale bărbii nu reușeau să-i acopere obrajii plini de riduri și nici gîtul cu pielea veștedă. Un moșneag, un moșneag în toată legea ! Furios pe el însuși, își scoase cămașa flanelată, luă de pe umeraș alta, călcată, cumpărată de gata : 60% bumbac 40% poliester. Să-și atîrne și hamul ? Doar n-are să se consulte pentru asta cu Anea, și de aceea, bombănind, își aruncă lațul cravatei în jurul gîtului.

Salonul arăta mult prea solemn, Aloyzas avea senzația că intră într-o sală spațioasă, în care sînt așteptați musafiri, unde se cuvine să fii elegant și să porți conversații galante. Lustra cehoslovacă — mîndria Liongînei — strălucea ostentativ, ca și cum Liongina n-ar fi avut nici un amestec, da, strălucea mai puternic decît în celelalte seri. Măsuța joasă fusese trasă în mijlocul odăii de la locul obișnuit, acoperită cu o față de masă de dantelă și avea rînduite pe ea farfurioare din serviciul pentru ocazii. Din glastra de ceramică își înclinau povara bogată a florilor niște crizanteme galbene, tot Liongina a avut grijă — deseori vine acasă cu flori, de-ai zice că lucrează la vreo seră ! — și totuși, din nou ți se părea că tot ce se află în jur a fost făcut de mîinile subțiri și harnice ale Anei.

Pîrjoalele din ajun erau de nerecunoscut — tăiate în bucăți, reprăjite puțin, presărate cu pătrunjel verde. Mica untieră din serviciul de ceai, un vas micuț cu icre de Manciuria, iar în mijlocul mesei o sticlă de „Sînge de taur" unguresc.

— Să nu te uiți chiorîș la icre și la vin. Asta-i modesta mea contribuție. Cadoul unui admirator.

— Un adevărat ospăț. Aloyzas era complet buimăcit, deși se afla în propria sa casă, cu costumul de gală pe el și cravată la gît.

— Lipsesc luminările, rosti cu adîncă emoție Anea, mulțumită de propria activitate. Le-am găsit eu, dar sfeșnice... nu există. Am văzut unele la o pictoriță. De argint, din acelea de pe vremuri, foarte grele! N-o să-mi pară rău, o să dau orice ca să achiziționez și eu două la fel. Te superi oare, Aloyzas, că-mi dau toată silința să satisfac gustul dumitale estetic ?

— Nu mă supăr, dar nici nu mă bucur.

— Ar trebui să te bucuri. Impune-ți să te bucuri.

— Să-mi impun ?

— Bineînțeles ! Pentru că viața e scurtă și mizerabilă! La orice pas ea caută să năpăstuiască omul. Poate n-o să mă crezi, Aloyzas, dar odată, demult, mă hotărîsem să-mi pun capăt zilelor. Acum rîd singură, dar atunci... Mă năpustisem pe malul apei. Nu-mi aflam locul, eram ca scoasă din minți, în jur însă iarba foșnea, florile înfloreau, păsările ciripeau. Apa o să mă înghită fără să-i pese cine sînt eu de fapt, și de ce sînt așa cum sînt. Și atunci mi-am zis : la ce naiba s-o fac ?! Odată ce totul e lipsit de sens, înseamnă că și sacrificiul meu tot lipsit de sens ar fi, n-am dreptate ?

— Anea, ești un filozof. N-aș fi crezut.

— E unica mea concepție.

— Cu alte cuvinte, nici un fel de limite, nici un fel de obstacole lăuntrice ?

— N-am deloc intenția să răpesc soarele de pe cer, cum spun literații. Vreau să trăiesc, Aloyzas, vreau doar să trăiesc ! Dă-mi voie să trăiesc așa cum vreau și n-am să mă ating de dumneata nici măcar cu un deget. Și ea își trecu pe fața de masă, de cîteva ori la rînd, unghia, roșie ca sîngele a degetului mic.

— Dar ceilalți, ceilalți nu vor și ei să trăiască ?

— Treaba lor, îi privește !

— Nu m-ai înțeles. Dacă să zicem și eu, și dumneata, și alții cîțiva... se năpustesc la aceeași bucată ? Cu un aer meditativ, Anea își atinse gîtul mlădios.

— Mă rog, în cazul acesta o să învingă cel mai puternic. Ce, parcă în natură nu-i tot așa ?

— În peșterile oamenilor primitivi vrei să spui, nu ?

— De la Adam încoace oameni nu s-au schimbat deloc, doar că înțelepții de felul dumitale le-au insuflat convingerea că s-ar fi schimbat — de aceea poate ei plîng mai întîi o vreme și abia pe urmă își iau avînt pentru a-și lovi semenul. Îl lovesc și iar se pun pe văicăreală: ah, ah! Vezi Doamne, omul are mustrări de conștiință. El plînge și atunci cînd e bătut și atunci cînd bate el însuși — iată rezultatul caritații dumitale.

— Nu te supăra, dar, în mod categoric, nu sînt de acord cu dumneata ! Aloyzas se lăsă pe spătarul scaunului, pentru a fi cît mai departe de gura ei vopsită ce nu contenea să turie necuviințe pline de nerușinare, și de gîtul lung, suplu, ce părea că se unduiește în tact cu vorbele. Ar fi prea trist dacă n-ar exista o alternativă.

— Aşa, va să zică ! Să stai deoparte şi să urmăreşti cum se ciomăgesc unii pe alţii, cei drepţi cu cei nedrepţi, cei puternici cu cei slab, asta vrei ?

— Nu, pur şi simplu să nu faci nimic josnic, atît !

Aloyzas spuse asta pe nerăsuflate şi imediat îşi dădu seama că ieşise pe un cîmp deschis ce nu era total lipsit de primejdii. Pretutindeni de jur împrejur erau înfipte simboluri de neînţeles, dacă ar fi întrebat care e semnificaţia acestora, n-ar fi ştiut să răspundă. Ce e josnic ? Ce nu e josnic ? De pildă, e cert că Ignas Hubertavičius a fost drept, cînd i-a tras o palmă simbolică tinerei Gertruda. Simbolul de atunci însă era în concordanţă cu conţinutul său, cu menirea sa. Dar eu, eu cînd anume am fost drept ? Sau Liongina de exemplu ? Şi unul şi celălalt am fost şi drepţi şi nedrepţi de sute de ori. Am agăţat pretutindeni cu nemiluita fel de fel de semne, ne-am rătăcit printre ele şi acum nu mai găsim ieşirea. De cîte ori dăm nas în nas cu josnicia, salutăm politicos şi întoarcem privirea în altă parte.

— Pe mine personal, m-ar satisface pîrjoalele fără sos filozofic, bodogăni el întorcîndu-se cu spatele la Anea. Aşadar, fusese ademenit în mod perfid într-un spaţiu deschis, orbitor iluminat şi răsunînd de claxoane, spaţiu în care el se simte total dezarmat. Trebuie neapărat s-o şteargă de aici ! Într-un fel sau altul — s-o şteargă !

— Vai, Aloyzas, te rog, nu-mi strica seara, de acord ? Eu m-am îmbrăcat frumos şi n-am făcut economie nici la parfum, care m-a costat o jumătate de leafă. Singura mea greşeală a fost că, vrînd să-ţi fiu dumitale pe plac, am perorat frumos. Dacă vrei însă, dau banda înapoi şi minusurile mele se vor transforma în plusuri ! Nu-i aşa ? În cazul acesta, laudă-mă cel puţin ca gospodină : iată, nişte pîrjoale reci s-au transformat într-un rafinat fel de mîncare. Aruncă o privire şi o să te convingi !

Ce naiba îşi tot expune gîtul ăla lung îndrugînd banalităţi ? Şi Aloyzas îşi impuse să-şi ţină nasul în farfurie.

— Ştiu eu ce-ar trebui aici pentru o mai bună dispoziţie. Muzică ! Şi Anea bătu din palmele ei ciolănoase — zgomotul produs era dezagreabil, ca un trosnet de creangă uscată. Am văzut că aveţi Prokofiev. Mie îmi place foarte mult Prokofiev !

Perplex, Aloyzas urmări cum mîinile ei mari aşezau placa. Sunetele stereofonice îl învăluiră, străbătură spaţiul

înconjurător, cînd dilatîndu-l, cînd comprimîndu-l din nou. Cine i-o fi spus ei că mă cuprind fiorii cînd ascult Prokofiev ? La el fiecare cadență, chiar și cea mai neinsemnată, vine în contact cu tot ce se află dincolo de ușă, dincolo de linia orizontului chiar. Trebuie să se întîmple ceva — șoptesc viorile, în mod implacabil se apropie ceva îngrozitor și inevitabil — dau de știre tromboanele. Tobele nu-i nevoie să le asculți, totul are să se petreacă fără tunete — destinul s-a furișat aci în vîrful picioarelor.

Anea, speriată de tunetul instrumentelor de percuție, se repezi să-l atenueze. Comportarea ei e și față de muzică aceeași ca și față de farfuriile pe care le tot mută pe masă dintr-un loc în altul. Liongina simte muzica, chiar dacă refuză s-o asculte. Muzica, zice ea, picură direct din urechi, ha-ha ! Dar unde-o fi Liongina ? Și cine a îndrăznit să chicotească ? Oare nu despre ea șoptesc viorile și dau de știre tromboanele, gata să jelească moartea cuiva ? E-o veșnicie de cînd lipsește Liongina. Demult era timpul să fie acasă. De n-ar fi gîtul alb, lung al Anei — unduindu-se ca șarpele boa ! — bineînțeles că nu l-ar fi neliniștit atît absența Lionginei. De fapt n-ar avea nici un sens să-l neliniștească. *Doar pe ea o duc cu o „Volgă" nou-nouță.* Unde o duc ? Cine ? De ce ? Dacă a urcat cumva fără să se intereseze a cui e „Volga" ? Biciuindu-i îngrijorarea, din stradă se auzi claxonul unei mașini ce se apropia. Propriuzis, nu o mașină, ci un aliaj de metal și viteză. Acuși-acuși o să scoată un urlet chiar aici, sub fereastră, și îndată după aceea va începe să picure tremolo-ul tocurilor ei. *O, se pare că am nimerit la un bal, nu-i așa ?* Automobilul trecu cu o iuțeală inimaginabilă, strivind și împrăștiind în toate părțile fraza dubioasă ce-i răsunase în cap. Nu opri. Un țipăt strident. Al ei ? Aloyzas se năpusti la geam și dînd la o parte draperia, își împlîntă privirea în întuneric. Alături de capul unui bărbat — un căpșor de femeie. Se lovi de sticlă. Din pricina încordării cu care privea țintă, din pricina cadențelor lui Prokofiev care apropiau căderea cortinei, în ochii lui țîșniră zigzaguri de fulgere. E pelerina ei ! Ea e acolo, acolo ! *Unde o duc ? !* Și deodată, păru că o explozie spulberă, pulverizâ spațiul de gheață. Aloyzas trase adînc aerul în plămîni, dintr-un salt străbătu coridorul, mai făcu unul — și învinse cascada treptelor.

În stradă era întuneric și umed. E ora lugubră cînd nici zidurile caselor, nici asfaltul umed cu copacii desfrunziți,

nici întreaga omenire — străină de tine și care acum își ia în liniște cina — nu-i în stare să-ți vină în ajutor. Se mai năpustise el cîndva în stradă în împrejurări asemănătoare. Acum însă devenise ingenios. Situații fără ieșire — nu există, de astă dată era gata pentru orice. Ca un meteor mititel, se apropie, rostogolindu-se, un mic și robust „Jiguli". Răschirindu-și brațele, Aloyzas sări în mijlocul carosabilului. Frîna, excelent reglată, țipă strident.

— Urmărește „Volga"! N-o scăpa din ochi!

— O să te coste cam scump, șefule, rînji tînărul roșcat în scurtă de piele de la volan.

Aloyzas smulse din portofel și-i aruncă o hîrtie de douăzeci și cinci de ruble.

— Yes, șefule! Nu-ți face griji, punem noi mîna pe ei și-n iad. La nevoie, acționez aripile. Ai văzut filmele cu Fantomas?

— Ți-ai primit tainul — tacă-ți gura! scrîșni Aloyzas printre dinți.

O vreme nu se auzi nimic — doar șuierul turbat al aerului spintecat. Și nici nu se vedea nimic, în afara luminii ce zbura ca vîntul în fața lor. Două ghemotoace elastice de lumină se avîntau mereu înainte, ba contopindu-se, ba despărțindu-se din nou. „Volga" storcea din ea o viteză nebună și pe coastele abrupte rămînea suspendată în aer. În urma ei sălta și plutea în văzduh meteorul lor.

— Aștia s-au năpustit în munți, șefule! zbieră roșcovanul. Pe serpentină nu pot goni cu aceeași viteză. Mi-e frică...

Serpentina dintre Vilnius și Nemenčinės? Și dacă acolo s-au îngrămădit laolaltă cheagurile de întuneric, sau desișurile negre ale pinilor de pe colină? Sau niște nori care strivesc pămîntul?

Aloyzas îi aruncă șoferului încă o hîrtie de douăzeci și cinci de ruble.

— Acum e-n ordine, acum și drac de-ar fi, că tot îi rupem noi coada! Urletul motorului se contopi cu răsuflarea lacomă a tînărului roșcovan. — Pe undeva prin față — e un pod demontat. Ei n-au observat indicatorul!

— Depășește-i, oprește-i! zbiară Aloyzas. Ea trebuie să trăiască, pricepi? Dacă i se întîmplă ceva ei — inima mea va exploda ca o grenadă!

Un țipăt strident de cauciucuri și de aer. Acuși-acuși o să te asurzească o trosnitură înspăimîntătoare și după aceea,

grea ca un bloc de plumb, are să te strivească o tăcere la fel de înspăimîntătoare.

— Ei, asta-i bună ! Scrîşneşti din dinţi şi nu mănînci nimic. Cît poţi să ţii în furculiţă bucata aia de pîrjoală ? Liongina o să mă certe pe mine, dragul meu Aloyzas, că nu te-am hrănit.

Cine-i asta ? Cine-i femeia asta în rochie neagră şi cu gîtul provocator de alb ? Ce caută ea aci, unde totul e încărcat de aşteptare ? Cine i-a îngăduit să intre aici — parcă anume pentru a-şi bate joc de mine ? Îngrozitor balul ăsta, cînd... Vino-ţi în fire, doar nu s-a petrecut nimic ! Muzica lui Prokofiev... Parafrazele aventurilor... Ajunge, azvîrle cît colo toate cărticelele alea neserioase ale tale ! Pe ea o cheamă Anea — fostă Aniceţă L. şi este prietena Lionginei, dacă e să-i dai crezare Lionginei. Gîtul Anei freamătă din pricina rîsului stăpînit cu greu. O fi bănuit şi ea pe unde am colindat adineaori ? Pentru că rîde ca şi cum ştie ce s-ar mai putea petrece aici ! Ei bine, n-o să se petreacă nimic. Absolut nimic. Tot ceea ce trebuia să se întîmple — s-a şi întîmplat deja.

— M-am săturat... Scuză-mă, m-am săturat !

Şi, clătinîndu-se pe picioare, Aloyzas se tîrî în vizuina lui.

Paşii cuiva lipăiau somnoros şi o clipă foşni fantomatic o ţesătură uşoară, suplă. Liongina îşi recunoscu deodată capotul ei japonez. Cum vine asta — stau culcată şi în acelaşi timp umblu ?

— Lionge, — o strigă cineva cu voce scăzută, — întreabă cineva de tine.

— Cine ?

— O femeie.

— Mulţumesc. Culcă-te, Aniceţă.

— Anea... Anea mă cheamă. Prietena o corectează cu perseverenţă şi zîmbeşte ironic. În întuneric se desluşesc, albi, sînii şi gîtul.

Ce nevoie am avut eu de Aniceţă ? Are să-mi părăduiască de tot capotul ăsta nou-nouţ. Şi în fiecare dimineaţă se poartă prin faţa ochilor mei umbînd de colo-colo prin casă. Dezgustător. Ce nevoie am eu de ea, aici ? De ce ? În timpul zilei ea, Liongina, avea să fie iar bună, liniştită, să ştie de ce e aşa şi nu altfel — are să ştie, şi încă foarte bine ! — însă tocmai această evidentă deosebire dintre cele două situaţii o scotea din sărite.

Pînă în ultima secundă Aloyzas rămăsese culcat, fără să se trădeze în vreun fel. Ca un obiect netransportabil, ca un buștean.

— Cine e ?

— Telefonul, dormi !

În timpul nopții un aparat e scos din priză. Celălalt e lîngă Anea.

— De-acum înainte or să înceapă să dea buzna și noaptea ! bodogăni el chiar în urechea ei.

— Nu dă nimeni buzna, dormi.

Aloyzas se ridică puțin, întinse picioarele și își așeză mîinile pe piept. Creștea în semiobscuritate aidoma unui copac retezat, pe care cineva se hotărise să-l sprijine de ceva. Vocea, fosăiala și mișcările făceau dovada nemulțumirii sale. El nu încuviința nici ceea ce se întîmpla la ore rezonabile și cu atît mai mult — ce era inoportun.

— Nu te cheamă pe tine, liniștește-te.

— Dar m-ați trezit.

— Și cine te împiedică să adormi iar ?

Tu, cine altul ? Nici în somn nu uitase cît s-a chinuit așteptînd-o. Avea o senzație ciudată, i se părea că l-au părăsit și puterile și rațiunea. Gonise după niște răpitori imaginari, pe niște drumuri de munte imaginare. Oare își mai păstrase încă judecata sănătoasă ? Cînd era tînăr se năpustea uneori noaptea în stradă. Atunci însă era obligat să procedeze așa, altfel ea ar fi putut să se frîngă ca un firicel de pai — dacă ar fi atins-o vreun străin. Acum însă circulă cu mașina instituției sau o transportă fel de fel de lingăi cu „Volgile" lor. Oare, în realitate, nu cumva mi-am ieșit din minți ? Pe vremuri, cînd i se făcea dor de ea hoinărea într-adevăr pe lîngă casă, plin de speranțe și de o tainică bucurie — te iubesc, te iubesc, auzi ce spun ? — pe-atunci tropăia voios de-a dreptul prin bălțoace, mai ține minte și-acum stropii acestora, mirosul copacilor dezbrăcați de frunze, pe cînd goana turbată de aseară mirosea a cerneală tipografică decolorată. Avea senzația că înghițise o mare cantitate de hîrtie, pe care n-a putut-o rumega îndeajuns. *Dacă i se întîmplă ceva ei — inima mea va exploda ca o grenadă !* Asta nu poate fi decît o batjocură adusă Lionginei, mie, spaimei mele — permanentei mele spaime — că n-are să se mai întoarcă, și asta nu pentru că ar ataca-o cineva sau ar doborî-o un camion...

— Cel mai bun lucru ar fi să mai tragi un pui de somn, motănelule.

— Nu-mi mai da denumiri din astea idioate !

— Bine, dar motănel — e o dezmierdare, nu ?

— Mi-e scîrbă de dezmierdări din astea. Întîi faci din mine un idiot cu blană moale, și pe urmă...

— Bine, acum n-avem timp de explicații. Vrei nu vrei, eu trebuie să mă scol.

— Și ce, nu te las eu ?

— Dă-te la o parte, motănelule.

El nici nu se clinti. Liongina păși peste picioarele lui. S-a îngrășat Aloyzas, picioarele însă i-au rămas tare subțiri.

— Mai încet ! Doar nu-s buștean !

— Aloyzas, în casă e un om străin, îi aminti, calmă, Liongina.

— Omul ăsta străin nu se prea sinchisește de noi.

— Încetează, dragul meu !

— Bine, bine. Gîtul alb, mlădios licări în fața ochilor săi și el simți imediat broboane de transpirație pe frunte. Și din nou începu să se îndoiască dacă judecata i-a mai rămas sănătoasă. Sufăr din pricina Lionginei, dar cînd ea e lîngă mine nu-mi pot dezlipi ochii de gîtul Anei, de catifeaua lui caldă, fremătătoare.

— Culcă-te, ce tot umbli de colo-colo ? se răsti Liongina la musafiră. Aceasta era plină de voioșie, ca și cum cea mai mare plăcere pentru ea era să colinde fără rost în fiecare dimineață prin apartamentul străin.

— Ei, parcă nu vezi că țin receptorul ?

Și, într-adevăr, strîngea receptorul parc-ar fi fost mîna unui partener.

— Culcă-te, culcă-te !

— Mie dacă-mi sare somnul, s-a zis cu el! Și cînd îmi dau drumul — oho-ho !

— Hai, dă-mi-l ! O fi ceva serios. Și Liongina îi luă Anei receptorul. Alo, Hubertavičienė la aparat.

— Mare scandal, tov. directoare ! Mare scandal ! chițăia un glăscior subțirel, căruia lingăii îi proorociseră odinioară scena. Inspectoarea Agenției de impresariat artistic, Audroné J., era teribil de agitată. N-a venit Igerman, tovarășă directoare ! Ralph Igerman !

— Cine ?

Ce belea ! Am ştiut eu că o să aibă destule necazuri cu Igerman ăsta.

— Igerman ! Ralph Igerman ! Cine altul ar mai fi fost în stare de o asemenea porcărie ? ! se indigna Audroné dramatizînd situaţia.

— Dar, ia spune, fetiţo, tu ce-ai făcut pînă acum ?

— Cum ce-am făcut ?! Am degerat la aerodrom, am aşteptat cursele de noapte.

— Ascultă, dragă, culcă-te şi dormi. N-are rost să intri în panică. Doar nu-i stafie Igerman ăsta. Acuma e ora şase, la zece te aştept la Agenţie.

— Dar cine e Igerman ? se interesă, surprinsă, Anea.

— Un artist în turneu.

— Din străinătate ?

— De-al nostru.

— Şi-atunci, ce se mai dă ea de anul morţii ?

— E cu nervii zdruncinaţi, nu ştie să lucreze.

— Da' ia spune, tu n-ai avut prilejul să dai gata vreun străin ? Anea o trase pe Liongina în odaie la ea. Că doar voi nu duceţi lipsă de artişti în turneu.

— La ce anume te referi ? Şi pentru orice eventualitate, Liongina închise uşa.

— E posibil să nu te fi îndrăgostit pînă acum chiar de nimeni ? Nu neapărat ca Julieta de Romeo... Mai simplu spus, nu ţi s-a întîmplat să-ţi petreci noaptea cu cineva ?

— La mine la slujbă? Liongina ridică din umeri.

— Nici cu de-ai noştri ? nu se lăsă Anea. Cu de-ai noştri se pare că-i permis.

— Termină, Anea. Ce, încă nu te-ai trezit de-aseară ? Unde te-ai distrat — la un bar de noapte ?

— Ba bine că nu, toate barurile le-am trecut în revistă, unul nu ne-a scăpat ! Întîi, încercasem să organizez un mic banchet. Am încălzit pîrjoalele, le-am tăiat felii, am pus la bătaie serviciul tău cel mai frumos. Am pus muzică. Mă rog, am făcut o prezentare de înalt nivel. Din păcate, însă, cavalerul meu a şters-o. Mă dezaprobi ? Uite, Lionge, să nu te superi, dar vreau să-ţi spun deschis ce gîndesc. Eşti o fire a naibii de ascunsă. Eu însă am următoarea convingere : în fundul sufletului — iubeşti tu pe cineva. Ţii însă un secret atît de mare despre taina ta, că nici singură n-ai şti să spui unde-ai vîrît sentimentul ăsta. Iartă-mă dacă te-au jignit cumva cuvintele mele !

Investigația întreprinsă de fosta prietenă, deși cam îndrăzneață, îi făcu plăcere.

— Posibil să fi vîrît ceva, cum spui, doar că nu știu ce. Fapt este că, în genere, nu simt nimic. Parcă-s de lemn. Tu nu pățești așa ceva ?

— Eu sînt liberă precum pasărea. N-are rost să mă prefac.

— Și după părerea ta, eu mă prefac ?

— Ei, nu te mai lega de vorbe, Lionge. Mai bine hai să stăm puțin și să ne spunem ce-avem pe suflet. Mie, oricum, nu-mi mai e somn. Și se rezemară una de cealaltă — ceea ce le apropia era haosul vremurilor și condițiilor în care trăiau, nu sentimentele. Știi doar că am plecat fără să termin facultatea. Cum, de ce, o știi și pe asta. La ce-am mai îndruga povești ?

Apele rîului negru se revărsară, părea că le vor acoperi pe amîndouă, le vor îneca în vrajba acelor zile de demult, vrajbă care prin puterea, prin impetuozitatea ei, era egală cu nespus de sincera prietenie ce le legase înainte de asta. *Dar țînțarul, are și el nume de familie ?*

— Chiar singură-singurică trăiești ? Ca pasărea cerului ?

— N-am să-ți ascund. Fără bărbat nu pot trăi. Doar sînt femeie normală. Da' parcă ce, trebuie neapărat să te măriți ca să ai un partener ?

— Mulți sînt de părerea asta. Liongina surîse cu ipocrizie, sinceritatea Anei nu-i prea era pe plac.

— Omul e însurat și tată a doi copii, înțelegi ?

— Oho-ho ! își felicită ea prietena. Iar tu nu vrei să distrugi o familie, nu-i așa ?

— Drept să-ți spun, e puțin probabil că asta mă reține, deși tragediile nu-mi plac. Nu pot să sufăr tragediile.

— Atunci, ce altceva te reține ?

— Un semn dacă i-aș face, ar alerga cu limba scoasă la mine. Dar e gelos. Cînd nu sînt lîngă el își închipuie dumnezeu știe ce. De cîteva ori a dat buzna în puterea nopții căutînd rivali. A trebuit, bineînțeles, să-l dezvăț, eram gata să apelez la miliție.

— Nu te înțeleg, Anea.

— De ce ? Totul e cît se poate de simplu. Nu sînt convinsă că l-aș mai iubi, dacă ar fi bărbatul meu legitim. E frumos, înalt, bogat, însă leneș și răsfățat, îi place să fie slugărit. Mă rog, odată pe săptămînă — în nici un caz mai

mult ! — sînt de acord să-i aduc papucii de casă, cămaşa să i-o calc, ba chiar să-i prepar şi nişte papanaşi. Te şochează mărturisirile mele ?

— Aş putea oare să te consider mai rea decît eşti de fapt ?

Şi din nou începu să plescăie apa neagră, rece ca gheaţa.

— Crezi poate că am împînzit maternităţile cu plozii mei ? Nu, n-am făcut aşa ceva. Două avorturi, atît.

— Deci... trebuie într-un fel să plăteşti totuşi, nu-i aşa ?

— În schimb, sînt liberă ! După al doilea avort am devenit mai deşteaptă. L-am obligat să ia măsuri de prevedere. El e inginer-şef la o mare uzină. Nu la a noastră, la telesubansamble unde lucrez, la uzina învecinată. În cuibul tău nu se cuvine să faci murdărie — dacă nu eşti ultima dintre toante — aşa socot eu. Uzina lor întreţine relaţii cu firme din străinătate, cei de acolo pleacă adesea şi ei în Occident. Aşa că îmi aduce el şi tablete şi boarfe ! Anea izbucni în rîs şi rîsul îi displăcu Lionginei mai mult chiar decît vorbele ei, cu toate că le sorbea cu nesaţ, deslu şind în umbrele acestei vieţi străine ceva din ceea ce-i aparţinea şi ei, crezînd şi totodată refuzînd să creadă că această cinică Anea şi acea Aniceţă — dispărută odată cu trecutul — e una şi aceeaşi : bruneta care răspîndeşte în jur mirosul greu al nopţii de orgie. Reţine şi altceva : dacă nu era el, nu vedeam eu postul de economist principal cum nu-mi văd ceafa, pentru că diplomă nu am.

— Într-adevăr, ai avut noroc, strecură cu răceală printre dinţi Liongina şi se dădu la o parte. Oare aş mai fi invitat-o aici dacă ştiam că o s-o văd în oglinda asta murdară ? Şi, oare m-am necăjit, recunoscîndu-mă în ea pe mine însămi ? Bine, dar e ridicol ! Ce altceva avem comun noi două, în afară de avort ? Eh, avem mult mai mult, mult mai mult decît aş dori eu.

— Mă dezaprobi, Lionge ? Eu te consideram femeie modernă.

— Mă gîndeam doar, cum vor aprecia toate astea ceilalţi oameni...

— Ce naivă eşti, Lionge. Emanciparea, draga mea ! Epoca emancipării. De ce adică numai bărbaţilor să le fie permis totul ?

— Bărbaţi, femei... Eu mă referam la oameni, la oamenii normali.

— Vai, Lionge, Lionge, oare căpşorul tău mai e şi acum ticsit cu romantism ? Ba nu, eşti o artistă, te-ai molipsit de la fandosiţii ăia de artişti aflaţi în turneu.

Gura ovală a Anei se întinse pînă la urechi, ca la clovni. Chicoti. Amîndouă, din acelaşi aluat sîntem făcute — nu-s nici eu mai brează, o îmboldi gîndul pe Liongina.

— Ah, cred c-a prins de veste Aloyzas că lipsesc. Noapte bună.

În picioare, la căpătîiul divanului, Liongina tremura de frig. Respiraţia lui Aloyzas nu se auzea, doar pieptul şi pîntecele i se ridicau uşor, ritmic. Chiar în mijlocul creştetului îi licărea chelia. Dacă avea ochii închişi sau deschişi, aşa acoperiţi de întuneric cum erau, nu-ţi puteai da seama.

— Aloyzas, dormi ?

Liongina se aplecă deasupra lui cuprinsă de căinţă. Da, cînd zbîrnîie telefonul — e pentru mine. Femeia asta străină, care-o face pe stăpîna aici în apartament ca la ea acasă — e tot iniţiativa mea. N-are importanţă ce anume am vrut să experimentez invitînd-o pe această Anea, care nu seamănă prin nimic cu Anicetą de pe vremuri — dorinţa de a mă vedea pe mine însămi, sau aceea de a-l zgîlţîi puţin pe Aloyzas ? L-a început s-au înfiripat luciri de foc plăpînd — Aloyzas şi-a retezat smocurile ţepene ale bărbii, a încetat să-şi mai etaleze cămaşa flanelată groasă — dar foarte curînd focul s-a stins. În prezent, din pricina acestei iniţiative a ei — numai neajunsuri : un om străin în casă, baia veşnic ocupată, halatul japonez părăduit...

Enervat, Aloyzas se întoarse cu faţa la perete. Liongina îşi aruncă papucii şi se strecură sub plapumă. Cu degetele piciorului îi atinse uşurel gamba. Pielea rece o făcu să tresară. Ar fi groaznic dacă la un moment dat el va începe să-mi provoace repulsie ! Ieri nu-mi venea să mă întorc acasă, umblam fără rost prin oraş, vizionam — pentru a cîta oară ? — în săliţa ticsită la refuz, un film ce se întrerupea întruna !.. Îşi miji ochii şi se lipi de spatele lui cu pieptul pentru a-şi învinge repulsia. Să stea aşa cît mai mult, în lumina asta crepusculară, simţind cum treptat spatele lui Aloyzas se încălzeşte. E oare cu putinţă ca viaţa să nu-ţi ofere ceva mai bun decît o intimitate calmă, netulburată ?

Aloyzas se trase cu totul lîngă perete.

— Să nu-ţi închipui cumva că mai e noapte. Ceilalţi lucrează deja din plin.

Liongina îşi reţinu la jumătatea drumului mîna care vroia să mîngîie mîna lui. Acum, da, ar fi dezgustat-o mușchii fleşcăiţi, stratul de grăsime ce-i acoperă umerii. În semiîntunericul din jur, ostilitatea lui Aloyzas sporea.

— Da, voi lucraţi cu toţii, numai eu — nu.

— Lasă că nu rămîi nici tu pe dinafară. Ai promis o broşură pentru Casa Corpului Didactic? Ai promis, nu-i aşa?

— Aia e broşură? Curată idioţie! se auzi după o vreme dinspre perete.

— Mă rog, dar conferinţa pentru radio?

— O s-o fac, se auzi după o prelungită tăcere de astă dată. Nu-mi mai place tema.

— Doar ai propus-o singur.

— Nu-mi amintesc. E o temă idioată.

— Sper că n-ai intenţia să spui că întregul Univers este o idioţie, născocirea unor idioţi?

— Tu mai ai dubii în privinţa asta?

— Numai din pricina dubiilor noastre, Aloyzas, n-o să se schimbe nimic. Atîta vreme cît trăim în Universul acesta idiot, cum îi spui tu, n-aş avea nimic de obiectat dacă te-ai mişca un pic mai repede, şi-apoi...

Se întrerupse fără să termine. Oare, într-adevăr, i-ar fi trîntit-o că nu le-ar strica deloc o sută, două în plus? Fără o sumă rotunjoară n-avea cum să obţină şubuliţa, chiar şi în cazul cînd ar izbuti să răzbească pînă la acest produs, cel mai deficitar dintre produsele deficitare.

Şi în faţa ochilor îi apăru deslușit blana argintie, atît de deslușit că parcă fusese deja expusă în vitrină, pe manechin. Îşi văzu şi propriul căpşor înfăşurat într-un mic nor pufos, strălucitor. O să smulg, o să rup cu dinţii şi cu unghiile! Dacă Aloyzas nu face rost de nişte bani, împrumut eu de pe undeva. Dar banii — nu-s totul! oftă ea. Pretendente or să fie puzderie, mult mai de vază şi mai influente decît mine. Va trebui să mă descurc cum pot. În subconştient se contura deja o oarecare manevă diplomatică, dar deocamdată lipsea mobilul care s-o pună în acţiune.

— Nu vreau să mă bag în templu laolaltă cu zarafii. Cînd aceştia vor fi alungaţi de-acolo, eu n-o să fiu nevoit să mă ruşinez. Clar ?

Cuvintele lui Aloyzas aveau o atare rezonanţă, de-ai fi zis că se menajează pentru cine ştie ce realizări grandioase, în timp ce toţi ceilalţi — şi ea, firește, printre aceştia — se agită pentru nişte valori fictive, obţinute din metale abjecte.

— Bine, am înţeles, Aloyzas. Liongina n-avea de gînd să mai asculte deşarta laudă de sine, ce zguduia din cînd în cînd trupul lui tot mai împovărat — gîndirea lui Aloyzas devenea cu fiecare zi mai leneşă şi mai greoaie. Dar, iartă-mă, nu cred că îţi încalci principiile dacă i-ai răspunde, în sfîrşit, sărmanului A.

Un oarecare A. îi ticluia mereu scrisori plîngăreţe. Îl implora să vină şi să-l ajute, fiind la mare ananghie. L-a părăsit nevasta, luîndu-i singurul copil. Şi pe deasupra, rudele ei îl dau afară din casă.

— Asta, neapărat. De mult aveam de gînd s-o fac. Dar în cazul acesta, scrisorile nu ajută la nimic. Ar trebui să mă deplasez personal la faţa locului.

— Păi, deplasează-te. De ce nu te duci ?

— Dacă se face vreme bună, mă duc. Altfel, mi-e groază să scot nasul afară.

— Şi cînd o să se facă vreme bună ? Cînd o să fie nămeţii cît casa ?

Aloyzas tăcu, îi era milă nu numai de el însuşi ci şi de ea.

— Doar e prietenul tău din copilărie.

Dacă rămîi multă vreme lîngă unul ca ăsta, devii şi tu greoaie, nu-ţi mai doreşti nimic şi începi să te îndoieşti de toate. Şi dacă totuşi, istoria cu A. o să-l trezească puţin şi pe el ? Eh, e puţin probabil, de vreme ce nici insistenţa Anei n-a fost în stare să-l înviioreze un pic. Şi cu toate astea, cercetarea văicărelilor lui A. ar fi, la urma urmei, un fel de ocupaţie. Iar ea, nemaifiind legată de mîini şi de picioare, ar porni vînătoarea după şubuliţă.

— E timpul să mă scol. Liongina îşi scoase picioarele de sub plapumă.

— Mai stai puţin. Glasul lui părea a-i cere iertare. Îşi amintise cum ieri uşa s-a închis cu zgomot anunţînd sosirea ei, cum buzele lui s-au destins aproape pînă la

durere într-un zîmbet larg cînd a simţit mirosul parfumului ei.

— Nu pot, motănelule.

— Te rog, mult de tot !...

— Bine, spune. Şi se ghemui din nou alături. Ce-ai vrut să-mi spui ?

— Ce zici, mergem să luăm masa în oraş... amîndoi ?

— Rişti tu să mergi la restaurant ? Tu ?

— Şi, mă rog, de ce nu ?

Ea chibzui în tăcere ce să-i răspundă.

— N-ai noroc. *Zeitnot* [1]. Altceva ?

— Acest A... — Şi cu glas foarte scăzut, adăugă : La drept vorbind, nu-mi amintesc deloc cine poate fi.

— Cum aşa, ţi-ai pierdut brusc memoria, motănelule ? Doar mi-ai împuiat urechile cu el. Fiul vecinului. Elevul tatălui tău. În plus avea şi fruntea plină de coşuri. Ăla care, ascuns în tufişuri, o pîdea pe Gertruda cînd se scălda.

Liongina tăcu speriată de propriile-i cuvinte, sau mai exact de cuvintele Gertrudei. Doar ea mai lipsea aici, cînd şi aşa ziua a început prost. Oare nu-mi ajunge cît m-am chinuit din pricina ei ?

Gertruda intră fără cel mai mic zgomot. Faţa ei imobilă, cu trăsături pronunţate, nici moartea nu i-o făcuse mai blîndă. De jur împrejur se făcu întuneric — ca la o eclipsă de soare — în mod egal peste tot şi fără nici o umbră. Da, chiar acum, după cinci ani de la nenorocire, ea încă se mai amestecă în discuţiile lor. E o veşnică sursă de încordare. Nu s-a schimbat şi nici nu se va schimba. Lionginei îi trecu prin minte că se gîndeşte la Gertruda ca şi cum aceasta ar fi în viaţă.

— N-ai de gînd să-i comanzi, în sfîrşit, monumentul funerar ? Trebuia neapărat să vorbească cu voce tare despre Gertruda, pentru că Aloyzas o vedea acum pe soră-sa. Fără îndoială că aşa e, îşi dădu seama după cum s-a îndepărtat de ea şi după respiraţia lui precipitată.

— Îţi mulţumesc că mi-ai amintit...

— Aş fi putut să fac singură toate demersurile, dar Gertrudei... Ea ar fi fericită dacă te-ai îngriji de asta tu, nu eu.

— Ar fi ? Ce-s prostiile astea ? !

[1] Criză de timp (la jocul de şah) (lb. germană).

— Iartă-mă, m-am exprimat greşit. Dar tu înţelegi ce-am vrut să spun.

— Înţeleg, totuşi... Modelele de la Combinatul pentru articole de uz curent sînt greoaie, urîte. Am intenţia să apelez la vreun arhitect pe care-l cunosc.

E vie, da, e vie, e nemuritoare Gertruda ta !

— Asta rămîne să hotărăşti tu singur. Însă pentru mine e penibil că mormîntul Gertrudei e mereu năpădit de buruieni. Eu nu mai prididesc. În primăvară am sădit flori în două rînduri. Primele mi le-au dezgropat. Celelalte s-au uscat.

— Pe tine nu te învinuiesc în nici un fel.

— Se prea poate. În schimb alţii consideră că o fac dinadins... Pe ea n-am iubit-o, Aloyzas, ce rost are să mă prefac, dar am respectat-o în mod sincer.

— Măcar de-ai fi avut de ce ! bubui în pieptul lui Aloyzas, ca un dangăt trist de clopot, răspunsul.

— Haide, nu mai fi necăjit. Iar eu, motănelule, trebuie să mă scol. A dispărut artistul acela venit în turneu. Ralph Igerman.

— Ăsta-i vreo celebritate ? E cumva cetăţean străin ?

— Oh, toată lumea parcă a căpiat cu celebrităţile astea ! Nu ştim nimic despre el, habar n-avem. El e musafirul — noi gazdele. Vrei, nu vrei, n-ai ce-i face.

În timp ce vorbea, Liongina devenea din ce în ce mai neliniştită. Tot ceea ce se referea la Ralph Igerman o ocolise pînă atunci — trecuse în mod inexplicabil pe lîngă ea — acum însă, părea că vor începe complicaţiile.

Coborî încetişor din pat, în vîrful picioarelor, se îndreptă spre telefon. Îi trosneau încheieturile. Cînd ai în casă un străin, nu prea poţi face gimnastică în fiecare zi. Oare Anea chiar n-are de gînd să plece ? Îşi reveni însă imediat, alungînd gîndurile străine şi încercă să se concentreze asupra lui Igerman. Inelul cu piatră şi cărarea din părul retuşat nu-i spuneau mare lucru, iar ceea ce sugera rezonanţa numelui şi prenumelui era cît se poate de banal. Formă un număr în semiobscuritate — se obişnuise cu discul telefonului ca o pianistă cu claviatura. Cifrele le pescuia cu mîna dreaptă, iar cu stînga îşi masa abdomenul. Trebuie să se mai îngrijească puţin, masajul abdominal... Se mîndrea cu suplеţea trupului ei. Dacă nu faci gimnastică în fiecare dimineaţă, muşchii îşi pierd

elasticitatea. Trebuie neapărat să mă pun la punct, să-mi refac silueta.

Hotelurile încercau să se descotorosească de vocea ei impasibil-amabilă şi severă totodată. Nu, nu există nici un Igerman. Nu-i nimic, îl găsim noi, doar Vilniusul nu-i Moscova şi nici New York ! Pe umerii, pe pieptul, ca şi pe tot trupul ei se revărsa acum valul dătător de viaţă al activităţii, spălînd neliniştea stîrnită de artistul dispărut, mustrările de conştiinţă din pricina lui Aloyzas — care e cu neputinţă să fie stimulat în vreo activitate, fie şi una măruntă, pentru a nu mai vorbi de ceva mai important — precum şi sentimentul de vinovăţie pentru faptul că încă nu era rezolvată problema locului de veci al Gertrudei.

În faţa oglinzii depuse eforturi mai minuţioase decît în celelalte dimineţi.

Cînd era chiar pe punctul de a o lua la sănătoasa, se apropie în fugă de Aloyzas şi se aplecă deasupra lui.

— Bagă de seamă, bărbăţele !

— Şefa, ne-am ars !

Audroné J. stătea lipită de uşa cabinetului Lionginei. Mare lucru dacă a apucat să doarmă puţin. Aparent, era încă o fetiţă — micuţă, slăbuţă — şi cu toate acestea avusese timp să se mărite cu un văduv de patruzeci de ani, să divorţeze şi să crească — pînă la vîrsta de grădiniţă — doi copii.

— Ei, ce s-a întîmplat, Audroné ?

Pe ea trebuia mereu s-o faci să se calmeze, şi asta o plictisea grozav, dar fata era devotată muncii şi şefei sale. Lionginei îi venea greu să se obişnuiască cu ideea că femeia asta micuţă, cu ochişori albaştri, buimăciţi şi seducătoarea studentă de altădată — extrem de eleganta şi răzgîiata odraslă a proprietarului vilei de la Palangą — e una şi aceeaşi persoană, aceeaşi Audroné J. care jucase un rol important în eşecul lui Aloyzas. Ea, împreună cu Aldona J. au declanşat o adevărată răzmeriţă, care se încheiase cu izgonirea lui de la catedră. Adevărat că oficial, Aloyzas Hubertavičius plecase de la institut din proprie iniţiativă. Acesta a fost serviciul — în urma rugăminţii ei, a Lionginei — pe care i l-a făcut lui Aloyzas prietenul din tinereţe Eugenijaus E., actualul rector al Institutului de Cultură.

— Mare scandal! Scandal în toată legea! Nu mi-a scăpat nici un avion. — Pe mutrişoara ofilită bine de tot acum, ochişorii lui Audroné J., la fel de albaştri ca odinioară, aruncau priviri alarmate în toate părţile, de parcă sperau să găsească aici ceea ce le scăpase la aerodrom. Am ţinut floricica sus. Uitaţi-vă, aşa o ţineam! Şi cu o mişcare repezită ea ridică deasupra capului garoafa mai mult decît veştejită, înfăşurată în celofan. Doar n-a putut să se strecoare fără să-l observ! Am fost pur şi simplu induşi în eroare!

— De cine, dacă nu-i un secret?

— De el! De Ralph Igerman! Ochii albaştri, incapabili să se concentreze asupra unui punct anume, cercetau iscoditori taioraşul din tweed al Lionginei — reverele mici, linia umerilor după ultima modă. Fustiţa era şi ea tot dintr-un tweed verzui. Pentru o clipă Audroné uită de scandal. Nu se prea împăca ea cu moda. Nici cu moda şi nici cu ţinuta îngrijită, deşi, ca orice femeie, visa să fie elegantă. E nou taioraşul? Ce frumoasă sînteţi!

Biata Audroné! Liongina îşi concentră atenţia asupra ei, pentru a alunga gîndul despre artistul venit în turneu, şi care dispăruse. Ciorapii stropiţi, jacheta atîrnînd pe ea ca un sac, nasturii rupţi. Şi cînd te gîndeşti că era extrem de elegantă, că docenţii şi profesorii îi făceau curte — asta pînă cînd tăticutul ei a fost arestat pentru o afacere necurată cu ţipari. Îi transporta peste graniţă, în Suedia, în loc de batog afumat! Adevărat că în scurt timp izbutise el să iasă din încurcătură înfundîndu-i pe cei ce organizaseră complotul. Şi-atunci cineva, vrînd să se răzbune, a dat foc splendidei lui vile. De supărare, tatăl a făcut infarct, astfel că Audroné a fost nevoită să ia viaţa de la capăt în condiţii mai puţin favorabile de astă dată. A abandonat institutul, cu toate că avea un pic de voce. Şi oricît ar părea de ciudat, abia după ce a trecut prin foarte multe suferinţe, a ajuns şi ea om. Mai are parte şi acum de suferinţe şi încă din belşug — nu prea are, sărmana, noroc la bărbaţi.

— Trebuie amînate spectacolele, anulate locurile rezervate la hotel! Ce mă fac acum?

— Şi zi, îţi place într-adevăr taioraşul meu? Îţi mulţumesc. Cu chiu cu vai am convins-o pe croitoreasă să-mi ridice puţin umerii. Haide, nu te mai frămînta atîta, Audroné. El poate să apară în orice moment.

— Cine ? Jeronimas ?

— Artistul nostru venit în turneu. Lasă, că-i cunosc eu pe artiştii ăştia migratori cu turneele lor cu tot ! Dumneata încă nu te-ai obişnuit cu ciudăţeniile lor ? Iar ăsta, cum îl cheamă...

— Igerman ? Ralph Igerman ? În privinţa lui Jeronimas nu-mi fac griji ! Se tîrăşte el pînă aici, îşi toacă ultimii gologani şi se tîrăşte. Însă taiorăşul dumneavoastră e minunat ! — Pentru Audroné nu-i deloc uşor să se gîndească în acelaşi timp la mai multe lucruri. Ea trăieşte numai în clipa prezentă, ba chiar şi acesteia abia reuşeşte să-i facă faţă. S-a îmbolnăvit unul din copii — aleargă, cheamă medicul, s-a însănătoşit — fă-i vînt înapoi la grădiniţă. A dispărut Jeronimas — în ultima vreme trăieşte cu un actor căzut în patima beţiei, dat afară din toate teatrele, Jeronimas S., — fugi şi cutreieră toate bufetele expres pînă dai de el — în zdrenţe — după ce şi-a vîndut ghetele şi costumul cumpărat de ea.

— Nu ne rămîne altceva decît să aşteptăm apariţia lui Igerman, sau măcar vreo informaţie în legătură cu el. Nu ştii, are cumva la Vilnius vreo femeie ? Oare să fi venit incognito ? Fii cu ochii în patru, Audroné !

Şi cu o mină dezgustată, Liongina îşi smuci umărul. Presupunerea că în dispariţia lui Igerman ar fi amestecată o femeie i se păru penibilă, nu se ştie de ce. Şi, în genere, se săturase pînă-n gît de toată povestea asta. Auzise pentru prima dată de Igerman în iarnă, rezonanţa ciudată a numelui de familie pătrunsese abia perceptibil pînă în sufletul ei şi dispăruse, spălată parcă de revărsarea apelor primăverii. Totuşi, peste puţină vreme ieşise din nou la suprafaţă această neobişnuită îmbinare exotică dintre nume şi prenume, care, ce-i drept, în loc s-o uimească, mai degrabă o enerva. Telegramele veneau în zbor una după alta. Fel de fel de artişti declamatori, exstele de cinema şi de teatru se prăsiseră cîtă frunză şi iarbă. Igerman ar fi fost refuzat fără menajamente dacă nu erau insistenţele Goskonţertului [1] — îl susţinea cineva de foarte de sus. Or, cum tocmai atunci se duceau tratative cu privire la turneul unui celebru violonist, Agenţia de impresariat artistic nu vroia să-şi strice relaţiile cu centrul. N-are decît să vină sănătos toamna, cînd publicul odihnit

[1] Instituţie de stat pentru organizarea de spectacole (concerte).

după vacanță se năpustește nesățios la orice momeală colorată pestriț. Și uite că acum, după ce anunțaseră deja spectacolele, Igerman ăsta nu le dă nici un semn de viață. Dumnealui n-a catadicsit nici măcar să le comunice pe unde și-a frînt gîtul.

— Și știi ceva, nu mă mai zăpăci atîta cu protejatul dumitale ! se răsti enervată Liongina.

— Protejatul... meu ? întrebă Audroné ofensată și mirată în același timp.

— Da, dumneata o să te ocupi de el...

În urma Lionginei Hubertavičiené ușa se închise cu zgomot. În fața ochilor ei mai stăruia încă mutrișoara speriată a inspectoarei. Oare i-am oferit slujba asta la agenție doar ca să am pe cine-mi descărca nervii ? își reproșă Liongina. Știa că nu acesta-i adevărul, și totuși... greu de spus de ce a scos-o pe Audroné din atelierul acela amărît de fotografiat. Au existat, desigur, multe motive — printre care și unele interesate — însă nici unul întemeiat. Oare mai continuă ea încă și acum să prețuiască tot ce e în legătură cu Aloyzas, cu eforturile lui de a urca pe culmea pe care cîndva i-o fixase Gertruda și către care, mai tîrziu, îl împingea — prin concesiile și sacrificiile ce le făcea pentru el — ea însăși ?

Lionginei nu-i plăcea să aibă regrete. Nici nu apucase bine Audroné să-și rînduiască puțin gîndurile, că ușa biroului se deschise larg.

— Da, era să uit. Pune floricica aia în apă. Crezi c-o să mai arate ca lumea ?

Sertarul se deschide cu un scîrțîit, înăuntru strălucește un pachet de țigări „Tallin" desfăcut. Ei drăcie, n-au rămas decît trei. Va să zică, ce avem pentru azi ? Acte financiare. Brrr, nu-mi place. Povestea cu spectacolul pentru șefi care... De clarificat problema cu șubulița. Punctul acesta de pe ordinea de zi fiind cel mai important, îl încercuiește cu roșu. Și mai ce ? Ralph Igerman. Excelent, nici o grijă, i-o plătim noi cu vîrf și îndesat. Cînd în cele din urmă are să-și facă apariția, va trebui să-și cumpere bilet de întoarcere pe cont propriu. Poftim ! Emil Ghilels a venit la timp. Tatiana Nikolaeva de asemenea, s-a prezentat fix la ora stabilită. Nici chiar simfonicul din San Francisco, după cîte-mi amintesc, n-a

întîrziat. Cu toate trompetele și timpanele lui. Iar un oarecare actor Igerman, recitator... Gata, Lionge, da ?

Sună telefonul și ea ridică receptorul.

— A, Vilhelmina ! Bună, bună, Aloyzas îți mulțumește mult pentru limbi ! În realitate el încă nici nu mirosise limbile acelea, dar, mă rog, nu-i o crimă că mai gungurește și ea cîte ceva la adresa lui. De unde vorbești, Vilhelmina, de acasă ? Brigita e cumva pe aproape ? Parcă o ungi la inimă cînd îi pomenești de fiică-sa. Bună ziua, fetițo, bravo, ai fost la înălțime ! Aici e tanti Liongina. Îmi pare foarte, foarte bine că la tine totul e în ordine. Mica ta vioară, sînt convinsă, o să farmece întregul Univers. Fie, fie și numai Europa, dacă te sperie întregul Univers. O să vină în turneu o excelentă mezzo, o suedeză, una Eriksson. Ți-am reținut un locșor în rîndul cinci ! Se poate și două, te însoțește cineva ? Vorbești de mica ta vioară ? Ai dreptate, fetițo, ea n-o să te înșele, atîta timp cît o s-o ții strîns de tot sub bărbie. S-o strîngi cît poți de tare ! Acuma, dă-mi-o, te rog, pe mămica, ciao, scumpo ! Plescăie din buze, imitînd un sărut și cu totul pe neașteptate îi trece prin minte : Doamne, ce flori pure și parfumate cresc pe bălegarul nostru ticălos !

— O lauzi, da ? Vezi să n-o copleșești cu laudele ! Vilhelmina e acum atît de blajină, că ar fi gata să pună la picioarele interlocutoarei sale bunurile întregului Univers. Ah, ieri, chiar imediat după ce-ai plecat dumneata, mi-a trăsnit prin cap : am uitat să-ți spun că primim banane. De aceea te-am și deranjat cu noaptea în cap. Cît să reținpentru dumneata, Liongina ?

— Banane ? Liongina nu rîvnea cîtuși de puțin la banane. Reține-mi vreo trei kile. Avem o musafiră. Și, mă rog, într-un fel sau altul, o să le consumăm noi.

— Și altceva, nimic ?

— Nimic, poate doar...

— Spune, Liongina, nu te jena. Doar știi că pentru dumneata, noi... Brigita, drăguța de ea.... Eu...

În glasul Vilhelminei se deslușesc, tremurînd înfiorate, rezonanțele unicei sale lacrimi și Lionginei nu-i vine la îndemînă să-i spună așa, de-a dreptul, despre șubulița de vulpe. Încă de la început, cînd abia o auzise pe Vilhelmina pufăind în receptor, îi trecu prin minte : uite unde-i capătul firicelului !

— Încîntătoare — fetița dumitale ! dezmiardă iarăși Liongina urechea mamei, după care, pe un ton oficial, se interesează : Spune-mi, Vilhelmina, dumneata întîmplător nu cunoști pe cineva la Casa de mode ?

— Trece uneori pe la noi inginerul-șef de la fabrica de încălțăminte „Aulo". Îi fac rost de scrumbii. Îți convine ?

— Mă rog, ar fi ceva, dar...

— Mai cunosc un ginecolog. Vine să ia țigări și bere cehoslovacă. Toate femeile de vază sînt cliente de-ale lui. Fără îndoială că e și tovarășa director de la Casa de mode.

— Nu-i rău, nu-i rău deloc.

— Lasă, dragă Liongina, că de relații nu duc lipsă. Dacă nu mă sileștí să sar un gard prea înalt, poate reușesc să-l trec.

— E înalt, Vilhelmina ! Dar, de fapt, alții vor trebui să se cocoațe pe el, nu dumneata. Rolul dumitale o să se limiteze la informații.

— La ce, la ce ?

— O să trebuiască numai să afli cîte ceva.

— Ah, plesnesc de curiozitate !

— Ei, nu-i ceva nemaipomenit, o să fii dezamăgită cînd o să-ți spun. Vocea încordată ar putea s-o trădeze și Liongina nu mai scoate o vorbă, doar își face vînt cu palma un timp. Uite despre ce este vorba. Zilele trecute au fost prezentate la Casa de mode niște modele aflate în producție, printre care — o șubuliță din deșeuri de blană de vulpe argintie. În mod confidențial însă, s-a spus că n-ar fi din deșeuri ci din blănițe întregi, așa au anunțat modelorii. În cazul ăsta prețul — trei sute și ceva — e pur și simplu ridicol !

— E frumoasă ?

— Mai întrebi !

— Și o vrei pentru dumneata ?

Liongina se fîstîcește. Nu chibzuise totul pînă la capăt. Dar de fapt, Vilhelmina mi-e foarte devotată. Îi spun și gata.

— Da, Vilhelmina, o vreau. Că e din deșeuri sau nu, n-are importanță. Ceea ce e cu adevărat important este cine anume a pus ochii pe ea !

— Aha, va să zică aici e buba ! Eh, nu-i nevoie de studii superioare ca să pricepi.

— Firește, eu nu-mi fac prea mari speranțe. — În caz de nereușită, Liongina vrea să se pună la adăpost. — Deocamdată m-aș mulțumi doar cu informații.

— O să-mi dau toată osteneala, de asta să nu te îndoiești.

— Da, numai că trebuie acționat fără întîrziere, cîtă vreme încă nu s-a evaporat șubulița.

— Vai, îmi închipui ce bine o să-ți șadă cu ea ! Că dacă e cineva vrednic de o podoabă ca asta, apăi aceea ești numai dumneata, Liongina. Îți sînt atît de recunoscătoare pentru Brigita, drăguța de ea !

— Brigita e încîntătoare. Aștept telefonul dumitale. Cu bine, Vilhelmina, aștept !

Așadar, un pas a fost făcut, prima săgeată a mers direct la țintă. Liongina își aprinde o țigară și trage cu atîta nesaț fumul, că se aud ușoare trosnituri. Privirea i se înseninează, fereastra devine dintr-o dată mai luminoasă ; iată, au început să cadă primii fulgi și pe stradă trece o doamnă zveltă într-o șubuliță pariziană pudrată de zăpadă. Cine să fie ? N-o fi cumva, Hubertavičienė, ha-ha ? Nu, nu e bine, sînt prea emoționată. Trebuie să mă potolesc, să devin aceeași, să fiu la fel ca în oricare altă dimineață. Dar cum să fac ? O bucurie neprefăcută, indecentă aproape, o împiedică să se liniștească.

— Alo ! Bună dimineața ! Și, abia înghițindu-și un chicotit : Ești liberă, tovarășă contabil-șef ?

Cu mișcări încete, de parcă și-ar fi lăsat jumătate din trup de cealaltă parte a ușii, se prăvălește în birou contabila-șefă a agenției. Obrajii încinși, plini de pete, demonstrează că nu are la dispoziție nici măcar o secundă liberă.

— Ia loc, te rog, ia loc. Pe chipul Lionginei — un zîmbet binevoitor și blînd. De fapt acum și ea este pe jumătate în alt loc — în acea zi din viitor scăldată în scînteierile primei zăpezi.

— Mulțumesc, tovarășă director. Rămîn în picioare.

Așa, deci ? Dacă n-o invităm să se așeze, și-ar fi trîntit bubuind fundul ăla imens ! Ei bine, atunci n-o să mă grăbesc nici eu, o să mă mai plimb puțin pe bulevardul alb, iar tu, sperietoareo, n-ai decît să stai în picioare.

Ca și cum nu i-ar fi observat ostilitatea, Liongina o gratifică pe contabilă cu un zîmbet și mai amabil.

— Sper că ai adus actele ?

Şi Liongina începe să răsfoiască fără grabă hîrtiile. Adulmecă micile coloane de cifre ca pe nişte capcane. Ar putea să nu-şi dea chiar atîta osteneală, căci e calculat şi verificat totul, dar ea îşi poartă unghia lungă ba ici, ba colo, pînă cînd contabila-şefă începe să fiarbă. Pe una din foi — o licărire, un nume cunoscut care apucase deja s-o sîcîie destul de mult. Din nou Igerman.

— Ce-i asta ?

— O scrisoare de garanţie. Către hotelul „Gintaró".

— Cu atîta întîrziere ?

— Avem cu ei o înţelegere verbală. Şi de fapt el, oricum, n-a venit.

— Asta nu te priveşte pe dumneata. Liongina îi zîmbeşte fermecător, ca şi cum în faţa ei s-ar afla un celebru maestru concertist şi nu contabila-şefă a Agenţiei de impresariat artistic, care roşeşte şi fornăie furioasă.

— Şi cine-o să plătească, dacă nu tot eu ?

— Agenţia, nu dumneata. Trimite imediat curierul.

— Nu mai avem curier, tovarăşă director.

— Ce glumă mai e şi asta ?

— S-a angajat ca infirmieră la spital. Era în ultimul hal cu nervii.

— Sper că nervii dumitale nu sînt în ultimul hal, nu-i aşa ? Liongina îşi desface buzele doar atît cît să-şi arate dinţii sănătoşi din faţă, fără însă a-şi dezveli coroanele. Contabila-şefă detestă dantura frumoasă, a ei e oribilă. — Trimite-o pe Audroné. — N-ar fi vrut s-o pună pe drumuri pe Audroné, dar n-avea încotro.

— Are copiii bolnavi.

— În cazul acesta, o s-o duci dumneata, îi propune cu voce melancolică Liongina, clătinîndu-şi cochet căpşorul.

— Asta-i bună ! Atunci o să rămîneţi fără salarii ! Şi contabila-şefă îşi iese din sărite. Era mult mai bine dacă nu vă făceaţi de lucru cu tot felul de escroci !

— La cine te referi dumneata ?

— La Igerman ăsta, la cine altul ?

— Ce-ar fi să facem schimb de atribuţii, noi două ? Sînt sigură că într-o clipă s-ar rezolva toate problemele agenţiei şi o dată cu ele — şi problema curierului.

Liongina rîde în gura mare, invitînd-o şi pe contabila-şefă să-şi descleştеze buzele. Tocmai la timp sună şi telefonul.

— Ia loc, e mai comod. Şi Liongina îi arată femeii, care răsuflă greoi şi fornăie, fotoliul. Fie-ţi milă de venele dumitale !

Picioarele contabilei şefe, strîns înfăşurate în bandaje elastice, sînt ca nişte butuci. Ca răspuns la invitaţia mea, ea evident, n-o să se aşeze. E o întruchipare a subordonării ierarhice şi a datoriei de slujbaşă.

— Bună dimineaţa, Liongina, răsună vocea binecunoscută, profundă şi plăcută auzului, a celui care este directorul şi conducătorul artistic al agenţiei, prin urmare şeful ei direct, Leonas B. Îl deranjez cumva pe geniul meu comercial dacă îl rog să vină o clipă pînă aici ? E o dimineaţă al naibii de cenuşie, care pur şi simplu ucide inspiraţia, brrr !

— Da de unde, tovarăşe director. Mie, dimpotrivă, mi se pare că e o dimineaţă splendidă ! Un pic de romantism şi veţi vedea ceea ce văd şi eu... — Mare lucru nu vedea nici ea — ziua cenuşie linsese zăpada inexistentă de pe mînecile şubuliţei inexistente. — Grafia crengilor dezgolite e superbă !

De cealaltă parte a ferestrei e o porcărie — nu grafie, cîţiva copaci înlăcrimaţi, plini de umflături reumatice, însă conducătorul artistic asculta cu plăcere modulaţiile glasului ei, în timp ce faţa contabilei şefe devenea din roşie-vineţie.

— Eşti tare, tare ocupată, dragă Liongina ? Şi numele îi face plăcere să i-l rostească. — La drept vorbind, nu-i nici o grabă, o să mai aştept. O să mă delectez cu grafia dumitale. Păcat însă că nu eşti şi dumneata aici.

— Dacă e absolut necesar... Azi e ziua noastră de bancă, tovarăşe director. Salariile şi aşa mai departe ! — Liongina aruncă o privire complice femeii care stă acolo cu pleoapele tremurătoare, lăsate în jos. Dacă ar putea, şi-ar astupa urechile, să n-o mai audă cum flirtează în timpul orelor de serviciu, fără să se jeneze de oameni străini !

— Nu, nu, te rog, nu te deranja. A sunat unul, cum îi zice ? Igerman. Rafael Igerman.

Rafael ? De ce Rafael ? A existat cîndva un Rafael — dar într-o altă viaţă, în vremuri imemoriale, cu o sută, sau poate chiar cu o mie de ani în urmă.

— Ralph, tovarăşe director, îl corectează Liongina, ca şi cum pentru ea n-ar fi fost totuna. Ralph Igerman !

Ralph și Rafael — nu e deloc același lucru. Între ei doi e o distanță uriașă, ca cea de la pămînt la lună și totuși... e o consonanță înrudită, planetele-s și ele, de fapt, înrudite. Rafael, repetă ea fără glas, ca și cum i-ar fi teamă să nu uite. Ralph — e doar ca zăngănitul trist și banal al unui ciob de nume.

— O, iartă-mă, Ralph. Se auzea foarte prost. Țiuituri, trosnete. A telefonat de la Tiumen.

— Nu cumva din lună ?

— Te rog să mă scuzi, Liongina, e foarte posibil să fi făcut eu o confuzie. — Da, se vede treaba că nu unui oarecare Igerman i se aplecase — ci chiar lui, directorului. — Era foarte emoționat, ne-a comunicat că e la Tiumen — da, da, la Tiumen ! — unde i s-a decernat titlul de petrolist de onoare.

— Va să zică, și-a udat de zor titlul și a pierdut avionul, nu-i așa ?

— Ești rea, Liongina. Cine te-a supărat ? Ce s-a întîmplat ?

— Totul e cît se poate de normal. Rafael, iertați-mă, Ralph Igerman, n-a sosit în turneu. Curiera a spălat putina. Iar spectacolul de la raion pentru șefi — a eșuat.

Liongina asculta cu atenție ecoul din ce în ce mai stins al unui nume. Ralph ! Ralph Igerman ! Nu există și n-a existat niciodată nici un Rafael !

— A eșuat ? De ce a eșuat ? Directorul, conducătorul artistic și compozitorul Leonas B. regreta că liniștea sa fusese tulburată.

— O să mă străduiesc să clarific problema, tovarășe director... Vocea Lionginei e serioasă, rezervată, cum se și cuvine să fie în orele de serviciu. Dar și puțintel supărată, pentru că pe director îl luase gura pe dinainte și pronunțase greșit numele artistului. Combinația asta — Rafael Igerman — sună cît se poate de bizar !

— Acționează în numele meu, Liongina. Ca de obicei. Nu știu, zău, ce m-aș face fără dumneata !

Suspinul jalnic al lui Leonas B., care face să vibreze receptorul, se înalță spre bolțile străvechi de lemn ale biroului, se izbește în teracota verde a căminului — împodobit cu amorași zburdalnici — și, prin ricoșeu, în trupul mătăhălos, fierbînd de mînie, al contabilei-șefe. Aceasta continua să stea în picioare ca o martoră zeloasă în fața instanței, neținînd seama de durerea surdă a ve-

nelor sale varicoase. O rochie închisă la culoare, o basma roşie cu buline albe, legată aşa fel ca să-i mascheze gîtul gras. Te pomeneşti că o imită pe vreo fişneaţă de la teatrul de estradă ? Nu are pic de fantezie, dar asta n-o împiedică să-şi închipuie foarte clar cum eu şi directorul ne facem de cap tolănindu-ne în ambianţa candelabrelor şi a mobilei empire. Altfel, la ce-ar putea servi divanul ăsta mare de lîngă perete, capitonat şi îmbrăcat în piele, dacă nu păcatului ? Un singur lucru, probabil, i-a rămas confuz : unde ascundem perna ?

— Cecul ăsta şi, uite, ăstălalt — nu le semnez.

Şi, înainte să-şi vină în fire contabila, zboară cît colo întîi unul din formularele verzui şi îndată după el, al doilea.

— Şefa, glumiţi ! Puteţi să verificaţi, e calculat foarte exact !

— Nu pun la îndoială conştiinciozitatea dumitale. Dar uită-te în ce hal arată ! Marginile înnegrite, murdare...

— Pentru petişoarele astea două ? Contabila-şefă tremură de necaz, în clipa asta seamănă cu un sac legat la gură cu o cîrpă colorată, pe care nici o forţă din lume nu l-ar putea ridica din loc. E prost indigoul. Doar nu-l facem noi !

— Nu mă interesează cine-l face.

— Banca le primeşte. Controlorul de acolo ne cunoaşte. Vă rog mult, tovarăşă director, semnaţi-mi-le ! imploră ea.

— Indiferent dacă le primeşte sau nu, fă bine şi dă-le la redactilografiat. Noi sîntem cei care oferim maselor frumosul. Estetica trebuie să domnească la noi pretutindeni. În sălile noastre de spectacol, în acte, ca şi pe chipurile noastre.

— Poftim ?...

Pieptul contabilei se înalţă, fără însă a fi în stare să inspire aer.

— Da, da, şi pe chipuri ! Resturile de omletă, zău că nu înfrumuseţează chipul dumitale. Şi, firește, nici pe acela al agenţiei noastre.

— Iertaţi-mă. M-am grăbit aşa de tare... m-am grăbit!

— Poftim o oglinjoară, dacă dumneata nu ai.

Contabila-şefă se uită pieziş în oglinjoară, aerul pe care-l inspiră cu zgomot se împotmoleşte în plămînii ei

şi-apoi se năpusteşte năvalnic afară, dînd impresia că cineva azvîrle dinăuntru nişte pietricele. Se dezlănţuie un torent de lacrimi, şuvoaiele lor spală pleoapele fardate cu neîndemînare şi curg de-a lungul obrajilor. Ducîndu-şi mîna la inimă, clătinîndu-se, ea se rostogoleşte afară din cabinet, mirosul valocordinului — turnat din belşug — răzbate prin uşă.

Exerciţiile de voinţă sînt tot atît de utile ca şi gimnastica. În special pentru o femeie cu funcţie de conducere. Că femeile sînt mai fragile decît bărbaţii, asta-i doar o născocire. Dar, mă rog, dacă totuşi sînteţi unele, într-adevăr, mai fragile, vă dau un sfat : ţineţi-vă inimioarele în casa de bani sau la frigider. Liongina strînge ţigara între dinţi, aruncă fumul în sus, spre tavan. Revanşa e deosebit de mică, minusculă. Şi nu e deloc pentru acea primă zăpadă, ninsă şi apoi topită. Nu e nici pentru şubuliţa apărută cu atîta nesăbuinţă în visul ei, şubuliţă care deocamdată nu aparţine nimănui... Nu ştiu nici eu pentru ce e ! Ce-i drept, îmi e destul de penibil să privesc namila asta, dar... M-a urît chiar de la început. Încă de pe cînd nu apucasem să schimb nici două vorbe cu Leonas B. M-a exasperat cu scrisorile de garanţie, cu rapoartele. Chiar şi acum — învinsă şi umilită — refuză să se predea. Culmea ridicolului este că nu-i geloasă pentru autoritatea care i-a scăpat printre degete — căci ea era aici stăpînă absolută înainte de a deveni eu director comercial ! — e geloasă pe atitudinea binevoitoare a lui Leonas B. faţă de mine. Se poate presupune chiar că e îndrăgostită de el. Toate se îndrăgostesc de el. De vocea lui, de acea spontană, puţin dispreţuitoare superioritate a lui, de muzica lui. Idiot lucru şi inima femeii ! Chiar şi a uneia care seamănă cu un sac de grăunţe, cu o scroafă, sau cu orice altceva vreţi s-o comparaţi ! Să trăieşti fără inimă e însă cu neputinţă şi, cu atît mai mult, să înfloreşti. Să-i dau voie, deci, să înflorească şi ea odată cu mine, ha-ha ! Rîsul răutăcios care-i sfîşie buzele, n-o înveseleşte. Puţin probabil că a reuşit să demonstreze ceva cu cruzimea ei. În locul ştiinţei anevoioase şi sîcîitoare dobîndită nu prin experienţă, ci intuitiv — ieşise vorba că pentru ea e de ajuns să privească în treacăt umbra unui om, ca să-l înţeleagă pe deplin — s-au instalat deprinderile administrative, tonul categoric, agerimea spiritului practic. Perspicacitatea de odinioară — care, ce-i drept, o obosea şi o speria pe

vremea cînd, chiar şi cu ochii deschişi numai pe jumătate, putea vedea cărarea — îi dispăruse. Pe-atunci, cu cît strîngea pleoapele mai tare, cu atît vedea mai limpede. Acum însă, chiar şi cu ochii bine deschişi nu mă văd decît pe mine — avantajul meu, capriciile mele. Uite, şi adineaori, am batjocorit o femeie neajutorată, care nu ştie să se apere, asigurîndu-mă în acelaşi timp de atitudinea constant binevoitoare a conducătorului artistic — n-ai decît, adică, să te duci la el şi să mă reclami cît poftești, că tot n-o să obţii nimic ! Ce gînduri ticăloase, cumplite îţi trec azi prin minte, se mustră Hubertavičienė, pentru a nu deveni încă şi mai neruşinată. Ia te uită, ce comperaj ieftin, dres cu intelectualism, destinat marelui public. Parcă aş avea de gînd să uzez de poziţia mea profesională şi să dau buzna pe scenă, în lumina reflectoarelor. M-am lăsat prinsă de joc atît de tare, că mi se face greaţă şi mie — eh, dar acum n-o să mă mai mulţumesc doar cu o floricică înfăşurată în celofan. Cu o şubuliţă de blană de vulpe, însă, poate că da ! Ia hai, s-o mai admirăm odată, înainte de a te lăsa copleşită de treburi. Însă oricît se străduie Liongina, minunea nu mai apare scînteindu-şi steluţele de nea, pare că nu vrea să distrugă sobrietatea plină de cuviinţă a oraşului. Nu vede decît şuba aceasta simplă din cuier, atît. Şi nici măcar să se mîngîie cu vreo speranţă, nu are cum — o împiedică firul de praf intrat în ochi. Ce-ar putea fi ? Nu cumva, floricica înfăşurată în celofan care n-a apucat să-i fie înmînată lui Igerman ? Trebuie neapărat să-i dea dispoziţie prostuţei aceleia de Audroné — că pe ea singură n-o va duce capul — să arunce garoafa veştedă cît colo... cît colo !

...Şefii, spectacolul eşuat, decada care urmează să aibă loc la Mažeikius. Stop ! Spectacolul ăsta care n-o să aibă loc s-ar putea să miroasă foarte urît ! Mai ales dacă presa adulmecă mirosul. Şi directorul comercial Hubertavičienė începe să învîrtă discul telefonului cu mîna stîngă — mai precis cu degetul mic de la mîna stîngă — ceea ce înseamnă că nu-i vine nici o idee salvatoare. După ce formează cifrele pentru exterior, degetul mic rămîne suspendat în aer, putînd fi astfel cercetat în plină lumină. Oja s-a jupuit, vai ce roşu strident ! Trebuie numaidecît să-mi fac manichiura ! Hotărîrea luată nu are, evident, nici o legătură cu artistul venit în turneu — nici o grijă, nu se pierde,

vine el ! — însă prenumele lui enigmatic — Ralph, pus dintr-o eroare alături de celălalt prenume — Rafael, o îndeamnă din nou să se preocupe de propria-i înfăţişare.

Îşi aprinde o nouă ţigară, se ridică în picioare, aude sub tălpi scrîşnetul covorului nou. Degetul mic se înfige iarăşi în disc. Ei, poftim, ce poţi să le spui şefilor ofensaţi? Oamenii aceştia destoinici, neţinînd seama de noroi, s-au tîrît cu chiu, cu vai, din localitatea lor, împreună cu soţiile — în rochii de seară şi cu pantofii înfăşuraţi în ziar — iar indivizii cu ghitarele s-au pus pe chefuit, vedeţi dumneavoastră, într-o cîrciumă de la marginea şoselei ! Pentru că autobuzul s-a defectat şi n-a mai pornit. Doar „Latvija"[1] agenţiei a intrat în cel de-al doilea milion de kilometri parcurşi de cînd tot bate drumurile — şi-atunci, ce să te miri ? Iar ghitariştii, în loc să ajungă la destinaţie cu o cursă, s-au îmbătat. Ah, ce le-aş mai ! Tu — lor, şi ei — ţie, cînd o să trebuiască să trimiţi brigăzile la punctele de agitaţie. Aşa că, mai bine abţine-te de la tunete şi fulgere. Dacă şefii mă iau din scurt, le promit pe oricare : Saulius Sondeckis, Vaclovas Daunoras, Giedré Kaukaité ![2] Aşii, firește, or să se eschiveze, şi-atunci o să le bag pe gît ansamblul Pasagèlè [3] şi pe careva dintre artiştii veniţi în turneu. Dar mai întîi — să-l liniştesc pe director. Şi formează numărul lui Leonas B.

— Iertaţi-mă că vă deranjez. — De astă dată îşi studiază degetul mijlociu, ah, au rămas doar nişte fărîme de ojă. Şi constată cu uimire că, de fapt, nu şefii o îngrijorează. — Vreau să fac o precizare în legătură cu Ralph Igerman.

— Şi chiar nu vrei să treci pe aici ? accentele de bucurie din glasul lui Leonas se risipesc.

— Neapărat. Însă numai după ce o să-i împac pe şefi. Melancolia lui îi este dezagreabilă aşa că turuie în continuare ca o lecţie învăţată pe de rost : Dacă se supără — nu ne mai repară maşina !

— Ca să vezi în ce încurcătură am intrat şi noi ! Şi nu se poate face nimic ?

— Nu vă neliniştiţi, tovarăşe director. Lăsaţi că am eu grijă. Ne-o repară ei fără să crîcnească. Ce ziceaţi că vroia Igerman ăsta, dacă nu-i un secret ?

---

[1] Marca unui mic autobuz, fabricat la Riga.

[2] Primul — renumit dirijor lituanian, următorii doi — foarte cunoscuţi cîntăreţi lituanieni.

[3] „Potcovioara" (lb. lituaniană).

— Să fie trecut pe afiș și noul său titlu. Petrolist de onoare.

— Excelent.

— Cum ? E oare cu putință, Liongina, să mă văd silit să-ți explic și dumitale că uneori publicul nostru nu poate fi atras nici cu titluri mai impresionante decît ăsta ?

— Într-un singur loc titlul acesta va da rezultate bune ! În fața șefilor noștri.

— Mă rog, procedează cum crezi. E de competența dumitale.

— Nu fiți îngrijorat. Totul va fi tip-top.

Contabila-șefă intră val-vîrtej în birou :

— Banca ! Dacă întîrziem, oamenii rămîn fără salarii, artiștii — fără onorarii ! Restaurată cu pudră și fard, fața ei seamănă cu o vatră de foc bătătorită, peste care s-a presărat nisip.

Directorul comercial nici nu se uită la hîrtii. Cecurile nu sînt murdare, dar nici curate nu-s. Vulpea asta bătrînă nici gînd să le rebată. Liongina se așează și, fără să le cerceteze amănunțit, își scrie citeț numele. Un conducător nu se cade să fie meschin. Nu-i este îngăduit să distrugă în inima subalternului ultimele fărîme ale încrederii. Îi place cum arată propria-i semnătură. Așteaptă puțin, pînă se usucă cerneala, și semnează celălalt cec. Literele se înșiruie frumos, cu o grafie ireproșabilă.

— Asta-i tot ?

Contabila își adună hîrtiuțele și dă din cap afirmativ, fără să scoată o vorbă.

— Acum e-n regulă. Estetica și toate celelalte. Și Liongina laudă îmbrăcămintea stupidă a contabilei : Cine îți coase dumitale atît de elegant ?

Femeia se retrage spre ușă cu spatele înainte, emoționată din pricina complimentului. Dar fornăitul ei, umerii zguduiți de tremur, mapa ce-i saltă la subțioară, toate vorbesc despre același lucru pe care-l țipa adineaori chipul ei : las'că știu eu, știi și tu, știu și toți cei din jur ! Ești o saltea, asta ești. Te tăvălești cu conducătorul artistic. De nu ți-ar fi fața albă și mijlocul subțire ai frămînta noroaiele străzilor ca biata Audroné. Cît ai fost inspectoare ciripeai precum pasărea paradisului. Blîndă, amabilă, lecuiai de toate bolile — penicilină, nu altceva ! Bagă de seamă, nu te umfla prea tare în pene, să nu plesnești, ca broasca aceea, care avea de gînd să

lipăie toată apa din fîntînă. Eu am supravieţuit la trei directori, trei adjuncţi şi, uite, tot mai exist şi o să exist în continuare. Da, o să exist şi-atunci cînd ai să plesneşti tu !

Uf, nemernică muiere ! Nemernică. Liongina închide cu zgomot uşa în urma ei, apoi controlează dacă cele două canaturi sînt bine lipite. Nu se mai poate, trebuie să termin o dată cu ea ! Mototoleşte pachetul de ţigări gol dar nu-l aruncă — ghemul strîns bine în pumn o face să se liniştească. Şi la drept vorbind, ce-ar fi să-mi petrec o noapte, două cu el ? Ehei, asta ar fi o nimica toată pe lîngă ce ştii tu despre tine şi despre el... Oricum, muierea asta e o nemernică. La pensie cu ea, la pensie !

Nu strigă în gura mare, deşi tare-ar mai vrea s-o facă. Dar un alt cerber care să fie în stare să apere banul statului la fel ca ea nu găseşti aşa uşor. Seamănă cu răposata Gertruda. Comparaţia o impresionează peste măsură, fiind complet neaşteptată. Parcă o şi vede stînd la o oarecare depărtare de ea ca atunci cînd era în viaţă şi o supraveghea în tăcere pas cu pas. Oare tot nu mă pot gîndi la Gertruda ca la o moartă ? Mă tiranizează şi mai mult acum, cînd a dispărut pînda aceea meschină, privirea mascată furişîndu-se prin cratiţe şi pe sub poale — o fi însărcinată oare, şi dacă da, cu cine, cu Aloyzas sau cu altul, străin ? Gertruda e impunătoare, parcă-i statuie, în special buza ei superioară — energică, puţin plesnită de-a lungul anilor, ca la sculpturile rămase multă vreme în ploaie. Faţa ei devenise buretoasă încă din timpul vieţii — anii i-o ciopliseră fără milă ! — moartă însă, scăpînd din îmbrăţişarea timpului, rămăsese neschimbată. Iată-mă, n-ai decît să te uiţi cît pofteşti, n-am ce ascunde. Tot nu-ţi plac, cum nu-ţi plăceam nici altădată, nu-i aşa ? N-am ce-ţi face, eu însămi nu mă plac. Ei, acum ce mai vrei, dacă am recunoscut cinstit singură totul ?

Gertruda nu răspunde ; n-a spus nimic nici atunci cînd încă mai putea vorbi. Întîmplarea avusese loc la clinică — după operaţia care durase o veşnicie — chirurgii erau obosiţi şi necruţători : Gertruda, de nerecunoscut aşa înfăşurată cum era toată în pansamente, se trezise cu precizia unui ceas deşteptător pus să sune. De la trupul ei terfelit în accident era imposibil să te mai poţi aştepta la aşa ceva şi de aceea începuse să licărească şi speranţa că, deşi măruntaiele i-au fost strivite, membrele rupte şi

capul spart, ea ar putea să scape totuşi. Ei bine, cînd Gertruda şi-a recăpătat cunoştinţa şi ar fi putut spune printre gemete ce vroia, de ce anume o să aibă nevoie în permanenţă — indiferent dacă va supravieţui sau nu — ea a întrebat-o pe Liongina un singur lucru : în cîte sîntem azi.

Liongina se aşteptase să audă orice altceva desprins de pe buzele supte, însîngerate ca o rană : un geamăt cutremurător, dovedind dureri insuportabile, rugămintea înfrigurată — apă ! — un reproş făcut ei — *fetiţei* care nu îndreptăţise speranţele puse în ea — orice, dar în nici un caz această întrebare practică, uzuală, prin care Gertruda nădăjduia să restabilească echilibrul zdruncinat al Universului. Aşa schilodită, zdrobită cum era, pe ea o zguduise nu atît durerea şi prăbuşirea în întuneric, cît fila neîntoarsă din calendarul de pe biroul său. Şi dacă dintr-odată toţi ceilalţi nu vor mai urmări de azi înainte mersul timpului, iar caldarîmul pe care căzuse va rămîne în continuare cabrat, burzuluit — fără să se mai îndrepte vreodată — pînă cînd tot ea, Gertruda, va înnoda capetele firului ce-i fusese smuls din mînă şi rupt ? Buimăcită din pricina întrebării, Liongina uită ce dată era şi în loc să dea un răspuns exact, începu să bîiguie ceva despre operaţia izbutită şi medicii experimentaţi, devotaţi profesiei lor, despre speranţa lor — a ei şi a lui Aloyzas — că totul are să se aranjeze. Gertruda aştepta însă răspunsul la întrebarea sa stupidă — pe care nu se ştie dacă o pusese cînd încă mai era perfect conştientă — iar Liongina îşi pierduse memoria, oricît se străduia, nu-şi putea aminti ce cifră era înscrisă în micul cerc al calendarului de birou. Şi în vreme ce ea îşi muşca buzele, asistenta medicală de la sala postoperatorie, avînd întipărită pe chipul său masca indiferenţei, o îndepărtă de lîngă bolnavă, medicamentul curgea din siringă, în pipetă, ca într-o băltoacă. Cînd în cele din urmă Liongina se aplecă din nou asupra Gertrudei cu răspunsul gata pregătit — azi sîntem în 15 martie şi e vineri, toţi aleargă, se grăbesc şi se schilodesc din cauza acestei grabe nebuneşti, de parcă mîine nu va mai fi o altă zi ! — ochii Gertrudei se îngustaseră, se acoperiseră deja cu un văl înceţoşat. Şi de astă dată ea îşi bătuse joc de Liongina — aşa cum îi plăcea s-o facă de obicei cînd rîdea cu ironie şi satisfacţie de ea, cea tinerică şi neştiutoare — prin faptul că îşi ma-

nifestase brusc indiferența tocmai față de ceea ce prețuia, în fond, mai mult ca orice — armonia și ordinea din Univers — precum și față de nenumărate alte răspunsuri înțelepte care ar fi ascuns minciuna, la fel ca și întrebarea menită să mascheze unica ei grijă. Unica ei durere. Unica ei teamă. Grija, durerea și teama al căror nume era — Aloyzas. Pe toate acestea le-a lăsat Gertruda în locul său.

Liongina ridică din umeri, se așează la birou și începe să foșnească hîrtiile. Doar Gertruda mai lipsea aici, la slujbă. Nu-i ajunge că-i simte mereu respirația de gheață acasă ? Dacă ar avea acum pe cineva de care să-și bată joc puțin, starea ei de spirit s-ar îmbunătăți într-o clipă. Haide, mai bine gîndește-te la ceva plăcut, își ordona ea, de pildă cum o să-ți bagi greblele astea două sub nasul manichiuristei Augute. Fata nu s-a înscris la institut pentru că o atrăgeau mirosurile plăcute ale salonului de coafură, părinții și profesorii își frîngeau mîinile disperați, iar ea, ținîndu-și buzele țuguiate, lustruia cu degețelele ei subțirele și trandafirii unghiile trecute prin foc și pară ale sexului slab. Poftim, altă floare crescută pe bălegarul nostru ticălos ! Te așezi în fotoliul din fața ei și pentru o clipă ochii ți se înseninează ca și cum nu i-ai încredința mîinile — ci păcatele tale. Ei, ce altceva i-ar mai fi putut ridica moralul ? Șubuliță, firește. Chiar dacă nu acea nălucă pudrată delicat cu zăpadă, ci astălaltă, șubuliță din cuier. E dispusă să-și dea capul la tăiere că asta nu-i din deșeuri ci din pielicele întregi ! Adevărate minuni din niște rămășițe : pilotaj aerian de mare virtuozitate al celor ce-și păzesc pielea luînd toate măsurile de prevedere. Cele mai bune materiale se transformă pe hîrtie în rebut, rebutul — în produse model. De riscat, nu riști nimic, iar pe deasupra îți vine mai la îndemînă să te desocotorosești de ele oferindu-le soției vreunui personaj influent. Soțul e mulțumit că soția e elegantă —unde mai pui că l-a costat o nimica toată. Cît despre capodoperă — eterul continua să tacă în mod suspect, buletinul Casei de mode nu comunica absolut nimic. Nimic despre șubuliță model în vederea expoziției ș.a.m.d., ș.a.m.d., dar nici o grijă, la timpul potrivit o să apară lăfăindu-se în ea cine știe ce vulpiță cu două picioare. În pofida faptului că altcuiva, ei de pildă, directoarei comerciale de la Agenția de impresariat artistic

— care nu-i deloc urîtă — şubuliţa asta i-ar fi cu mult mai necesară ! Estetica trebuie să domnească la noi pretutindeni — în sălile noastre de spectacol, în acte ca şi pe chipurile noastre — da-da şi pe chipuri, cum pe bună dreptate i s-a atras atenţia astăzi contabilei şefe. Cu atît mai mult e necesar ca îmbrăcămintea noastră să fie estetică. Doar la noi vin şi străini, iar unii dintre aceştia cînd se întorc în parisurile şi romele lor, le povestesc corespondenţilor de presă fel de fel de întîmplări — trăite sau născocite — despre femeile noastre. Din păcate în întîmplările trăite se vorbeşte despre cosmetică, despre mode. Dar artiştii noştri veniţi în turneu ? Cu ei ce facem ? Ce, lor nu sîntem obligaţi să le arătăm, prin înfăţişarea noastră, respectul ce li se cuvine ? Iată acum, de pildă, o să-şi facă apariţia acest Ralph Igerman, artist şi — aşa cum ne-a atras atenţia conducătorul nostru artistic — petrolist de onoare. Oare nu sîntem noi datori să-l primim la fel de bine ca pe un străin, să ne îmbrăcăm cu haine frumoase, să ne aranjăm ţinuta ? Dintr-o clipă în alta s-ar putea ca el să intre pe uşă, fie să ne roage ceva, fie chiar să-şi formuleze unele pretenţii. Da, o să vadă cum sîntem îmbrăcaţi, o să creadă că sîntem nişte provinciali amăriţi şi o să-şi arate nemulţumirea ! Fără îndoială, nouă nu ne e frică de nimic, totuşi... Liongina presimte că se vor ivi neplăceri, chiar dacă grija pentru capriciosul oaspete cade în sarcina lui Audroné — da, da, vă rog să-i adresaţi ei toate pretenţiile ! — Nu, Lionginei nu-i este frică, dimpotrivă, ea aşteaptă cu mare nerăbdare, şi are impresia că din pricina acestei aşteptări geamul devenise mai luminos.

Liongina a plecat demult, se grăbea teribil ; în amintirea lui mai stăruie acum doar paşii ei grăbiţi, sărutul — acea atingere abia perceptibilă a buzelor ei —, mirosul pătrunzător al cosmeticelor de import, cele cîteva cuvinte aruncate în fugă şi care nu exprimă nimic. Dar dacă, în ciuda aşteptărilor, cuvintele acestea exprimă totuşi ceva, ba poate chiar exprimă foarte mult ? Întreaga eternitate încape exact în foşnetul buzelor ei, în pauza dinainte şi în pauza de după cotidianul „Bagă de seamă, bărbăţele !" cînd pînă şi în carminul dezagreabil de lipicios se simte în special suflul reproşului ei nerostit şi amărăciunea pentru statornica ei fidelitate, pe care, departe de a o afişa

în văzul lumii, o tăinuiește de ceilalți și chiar de sine însăși. Oare l-au atins cu adevărat buzele ei atunci cînd pentru o fracțiune de secundă Liongina s-a desprins din învelișul ei strălucitor — anume lustruit pentru priviri străine — iar el, din carapacea plină de țepi a neîncrederii ? Au fost oare uniți laolaltă ca odinioară, ca niciodată sau i se năzărise doar ? Ea s-a aplecat prea repede, fulgerător, de parcă se temea că el o să pună stăpînire pe ființa ei mai mult decît în alte dimineți, iar după aceea, o clipă a rămas nu se știe de ce... împietrită. Între ea și Aloyzas, între stratul ei de fard și obrazul lui plin de riduri, pe care-l atinseseră buzele ei, se afla ceva străin, aidoma unui vălătuc mititel de vată — oare ce putea fi, dacă în adevăr era ceva acolo și nu fusese scornit de dînsul, supărat că se consumase o clipă de tandrețe, care cine știe dacă avea să se mai repete vreodată ? Ar fi vrut să-și scuture violent obrazul, să îndepărteze cu mîna micul vălătuc, dar nu îndrăznește, pentru a nu atinge buzele ei, și astfel, răsuflarea aceea unică — singura din lumea întreagă, chiar și așa amestecată cu chimicalele fardului cum era — prinse a se îndepărta, a se risipi. Ea nu mai e aici, nu mai e demult aici, dar micul vălătuc continuă să-l sîcîie, i se lipește și acum de gingii, i se încurcă printre dinți astfel că nici să-l scuipe n-are cum. Apropiindu-se, măsurîndu-i exact ceea ce îi aparține în mod indiscutabil numai lui — nimic mai mult nu s-ar încumeta el să-i pretindă ! — Liongina nu era îngrijorată din pricina lui, ci a unui artist oarecare venit în turneu, și era îngrijorată în așa măsură, încît se prea poate că nici nu-i atinsese obrazul. Cel puțin așa i se pare acum : și-a apropiat buzele fără să se gîndească ce face, fără să simtă cît de tare îl mistuie dorul pe el. Nu se știa dacă artistul avea să vină sau nu și totuși gura ei, acel pripit și în același timp prelungit rămas-bun, totul era îmbibat de așteptarea lui. Akerman, acest comis-voiajor care se străduie să-și urce cît mai mult prețul, din pricina lui să fi fost Lionge atît de neatentă, de crudă ? Zigerman ? Egerman ? Aloyzas pocește dinadins numele auzit. Un oarecare Ralph Igerman ! Poreclă dulceagă, răsuflată, nume idiot și scîlciat probabil, care nu înseamnă nimic. Dar în cifrul nedecodat al acestuia se ascunde o enigmă ce-i stîrnește neîncrederea. Pentru un Jonaičio sau Petraičio nu s-ar telefona atît, nu s-ar prăpădi nimeni cu

firea pînă şi în toiul nopţii, n-ar vui agenţia ca un stup răvăşit, şi nici Liongina n-ar încălca obiceiul lor cotidian care poate că pe ea o amuză doar ca o joacă de copii — o joacă de copii a unor oameni în toată firea — dar care sădeşte în sufletul lui speranţa că nu e încă totul pierdut — doar se întîmplă uneori ca ceva să nu aibă nu numai un sfîrşit, ci nici măcar un început, ca de exemplu, acest imens dor de ea, în care s-au adunat cele mai fericite zile din viaţa lor.

Să fie numai zelul profesional al Lionginei, acesta îi răpise clipa cea mai plăcută a zilei, clipa aparţinîndu-i doar lui şi pe care — rămas singur — ar fi savurat-o la fel ca în copilărie ţurţurele de gheaţă rupt pe furiş ? Ţurţurele îi răcorea buzele şi mîna şi, deşi îi era interzis cu severitate — mai ales de Gertruda — prospeţimea umedă după care rîvnise, îi făcea o mare plăcere. Să fie numai simţul datoriei cel care-o scosese din casă pe Liongina mai devreme decît în alte dimineţi, oare nu cumva curiozitatea de femeie, nu cumva dorinţa de impresii noi, pe care el nu i le mai oferă, căci mai presus de orice Aloyzas preţuieşte statornicia, ce-o poţi păstra doar ghemuindu-te şi ţinînd în pumnul strîns cu putere nisipul — în permanentă curgere — al timpului ? Se vede pe sine privindu-se de la distanţă, — s-a pitit ca un copil părăsit de mama lui. De azi înainte noi n-o să mai avem niciodată încredere oarbă în ea, n-o s-o mai lăsăm să plece înainte de a o chestiona, de a o preveni asupra eventualelor pericole, ca şi a răspunderii sale. Acest „noi“ îl mai liniştește, ca şi cum n-ar mai fi singur, ca şi cum ar fi înconjurat de prieteni şi cunoscuţi. Să pleci — e uşor, asta o ştie oricine, să te întorci însă, nu-i chiar atît de simplu. Şi pe deasupra, nu ştii ce vei găsi la întoarcere, chiar dacă toate lucrurile or să rămînă la locul lor, chiar dacă aerul are să miroasă, ca şi mai înainte, a parfum prelins din sticlă şi a aşternut.. E chiar ridicol cum pot oamenii, fără a sta mult pe gînduri, să se năpustească afară din casă ! S-o părăseşti e peste măsură de înspăimîntător şi periculos, şi poate tocmai de aceea unii oameni — mai cu seamă el — nu-şi scot nasul din casă decît dacă e absolut necesar s-o facă.

Din vestibul se aude uşa trîntită cu zgomot — Anea a luat-o la picior deci, se duce la cursuri. Dimineţile, ea redevine cenuşie ca un decor înlăturat de pe scenă. Pînă

şi gîtul ei pare mai scurt : nu seamănă nici cu cel de girafă şi nici cu un şarpe mlădios. Vrînd să se răzbune pe Liogina, Aloyzas se gîndeşte la Anea un pic mai mult decît în dimineţile trecute. Zîmbetul ei pare să spună că ştie totul, absolut totul, pe cîtă vreme tu — nimic. Zîmbetul sau cine ştie, poate strălucirea gîtului ei lung — e foarte greu să le separi unul de celălalt. Tare-s curios să ştiu, oare zîmbetul ăsta îl dăruieşte ea tuturor bărbaţilor ? Aloyzas are impresia că gîndurile despre Anea îşi croiesc drum exact prin deschizătura îngustă rămasă între buzele Lionginei şi obrazul lui. Slavă Domnului că a plecat Anea : o să-şi poată bea cafeaua fără a fi nevoit să se zgribulească sub privirea ei echivocă. Liongina o să ia o gustare în oraş. Anea — ia te uită, ce i-a trecut prin gînd — a înfăşurat în prosop ibricul cu cafea. N-am rugat-o eu. Oricum, pînă mă dau jos din pat, cafeaua ei are să se transforme într-un lichid răcoros tocmai bun de adăpat. Ce minunată zi cînd nu trebuie să te duci la cursuri. Pe stradă e ploaie, noroi, iar tu îţi iei micul dejun pe îndelete ţinîndu-l pe genunchi pe poetul latin :

...Ispitit de chemarea cerului, se avîntă în înalt. Vecinătatea soarelui iute,
I-a muiat ceara miresmată, legătura penelor.
Ceara s-a topit. El agită zadarnic braţele goale
Şi fără aripi, care nu mai întîmpină rezistenţa aerului [1].

Excelent, uluitor spus, tema e complect epuizată — şi cu toate astea... Deşi nu cuceresc văzduhul, respir totuşi. Deşi cad, nu mă prăbuşesc totuşi. O asemenea metamorfoză n-a prevăzut celebrul poet — asta e ! Iar Liongina nu ia micul dejun în oraş, face cură de slăbire. Pentru că ea trebuie să placă tuturor : conducerii, confreriei actorilor, igermanilor—zigermanilor. Cîndva avea patruzeci şi nouă de kilograme şi era nefericită, acum însă dacă ar reveni la vechea siluetă ar înebuni de bucurie, deşi e slabă şi aşa... ca o fetiţă. Eu, în schimb, pot spune că sînt propriul meu stăpîn, nu-s obligat să fiu pe placul nimănui şi pot face numai ce socot eu că e necesar — atît şi nimic mai mult. Aloyzas îşi repezi bărbia înainte, deşi n-avea cine să-l vadă. Totuşi a încercat cineva să discute cu el şi recurgînd la argumente necinstite a adus vorba

[1] Ovidiu — „Metamorfoze" (Cartea VIII). Traducere *David Popescu*. Edit. Ştiinţifică, 1959.

din senin despre Gertruda. Ah, nu mă mai bateți la cap întruna cu același lucru, că Gertrudei îi trebuie un monument funerar, asta o știu eu și singur. Dar nu pot da cu nici un chip de urma acelui arhitect cunoscut — de aceea tot tărăgănez ! Că Gertrudei nu se face să-i pui un monument oarecare ! Or, combinatul pentru articole de uz curent toarnă adevărate coveți. Auzi, să-i pui o covată din ciment ! Asta ar însemna să-i pîngărești memoria. Ea însăși era ca un monument.

Încercînd să se debaraseze de gîndurile legate de răposata sa soră, Aloyzas începe să asculte cu atenție. Cineva horcăie de parcă l-ar sugruma. Ce-i asta ? Horcăie și șuieră în propriul său piept ! Oare nu tot așa hîrîiau plămînii găuriți ai tatălui său și ai fratelui Tautvydas ? Cînd are să intre în ultimul stadiu, va începe să zornăie și lanțul de bicicletă. Uite, l-au și trecut nădușelile din cap pînă-n picioare, simte cum îi curg șiroaie de transpirație între omoplați. Nervii. Fruntea i se acoperă de broboane, sub cămașa groasă i se umezește pieptul, transpirația îl înțeapă în regiunea abdomenului. Doctorul l-a asigurat că e bronșită cronică. N-a pronunțat îngrozitorul diagnostic TBC. Strîns cu ușa de întrebarea directă, el a negat clătinîndu-și cu energie capul, asemănător unui craniu. Eh, azi or să-ți cînte ceva despre șubrezirea generală a organismului, despre o agravare a bronșitei, iar mîine o să-i auzi vorbindu-ți de bacilul Koch. Or, în pofida tuturor streptomicinelor, tubacidelor ș.a.m.d. nimic nu poate fi mai înspăimîntător decît acest bacil. Mi s-a recomandat să nu mă surmenez, să mă alimentez cum trebuie... Așadar, să începem cu alimentarea. Ieri Liongina se lupta cu o sacoșă cît toate zilele.

Și tîrșindu-și papucii, Aloyzas se duce la bucătărie unde, fără să se mai spele, se așează să mănînce.

Mestecă îndelung, atîta vreme că-l dor și fălcile. Pe neașteptate aude chiar lîngă ureche un hîrșiit zdravăn, de parcă cineva smulsese cu forța un fierăstrău dintr-un lemn putrezit. Înspăimîntat, se holbează la masa înclinată, la pervazul prăvălit și la picioarele sale, ce par să se afunde în ceață. Oare astea să fie picioarele lui ? Oare el, Aloyzas Hubertavičius, sforăie încetișor — după ce și-a terminat micul dejun atît de consistent — în loc să-și croiască drum prin junglele neumblate ale științei, pe care hotărîse să le cucerească fără a ține seamă de nici

un fel de tentații sau obstacole, rămînînd mereu fidel doar luminii reci, scînteietoare a adevărului ? Întrebarea n-a pus-o el ci Gertruda, bine, dar ea a murit — asta o știu cu toții —, ce-ar fi putut ea să spună, și asta o știu toți, la fel cum știut este și faptul că, retrăgîndu-se aproape intenționat din rîndul celor vii, ea și-a pierdut orice drept de a mai cere și de a mai judeca. Acum nu stă în puterea ei să mai audă vreun răspuns — chiar dacă s-ar afla aci, alături, — uf, sforăie camera, sforăie orașul, sforăie întregul Univers.

Sună telefonul. N-are decît să sune pînă n-o mai putea ! Universul — e numai lumină, Universul — e plin de viață și energie, numai el, Aloyzas, parcă nu-i în toate mințile. Și nu din pricina somnului greu — ci a zăcutului cu ochii închiși, înfofolit într-o picoteală plăcută, a cărei căldură mîngîietoare o simte așa cum simte asprimea brutală a străzii, biciuind chipurile trecătorilor ce gonesc nu se știe încotro, chipuri printre care putea să fie și al său. Se îmbrîncesc, se iau la întrecere unii cu alții încercînd zadarnic să se ferească de respirația sforăitoare a celor din jur, de ghionturile pline de răutate și de privirile morocănoase. Cîte unuia nimic nu-i este pe plac — el se desprinde din masa comună — dar ajuns acolo, în față, nu mai știe ce are de făcut, altul se tot învîrte în cerc fiind pe deplin încredințat că merge înainte, un al treilea — care se bălăcește în același loc, împotmolit pînă la piept — caută să dea impresia că urcă tot mai sus. Total indiferent în fața acestei pătimașe competiții, fără a-i condamna pe concurenți — mai degrabă compătimindu-i — Aloyzas se afundă din nou în binefăcătoarea sa odihnă.

Nu mă mișc de-aici, las'că se descurcă ei și fără mine. Încearcă să se instaleze cît mai comod, exact în adîncitura, devenită atît de familiară, a fotoliului. Țipătul disperat — acum e țipăt în toată legea ! — îi sfredelește ceafa. Asta-i perseverența Lionginei. Se vede nevoit să întindă mîna după receptor, înainte chiar de a se văicări pe săturate !

— Stai și tragi la aghioase ziua-n amiaza mare, așa-i ? Să-ți fie rușine ! Și lecția ? Să știi că nu mă așteptam de la tine la o asemenea surpriză !

În glasul ei răzbat accente triumfătoare, ca și cum ar fi cîștigat o bătălie, deși mai mult ca sigur mustrase doar vreo curieră docilă sau o făcuse iar să plîngă pe contabila-șefă.

— În primul rînd — nu dorm. Stau culcat și cuget. În al doilea rînd, s-a modificat orarul. Azi am fereastră.

— Nu ți se pare că ai prea multe ferestre ? Cît despre cugetat... Nu ți-e teamă că toate ideile vor fi orizontale ?

— Și cine a stabilit, mă rog, că sînt de preferat cele verticale ?

— Sofistica ! Fie, în regulă. Dar broșura ? Aia, bărbățele, n-ai cum s-o termini stînd culcat.

Aloyzas tușește de vreo două ori.

— Ce-ai pățit, Aloyzas ? Ai răcit ?

— Mă cam supără gîtul... N-o să fie nici o broșură. Doar ți-am mai spus asta.

— Perfect ! Dar scrisoarea pentru bietul A. ?

Liogina recurge la felurite stratageme cu abilitatea unui comandant de oști, astfel că Aloyzas — luat prin surprindere — începe să tușească cu și mai multă rîvnă, extrăgînd din bronhii și din pleură argumentele menite să-l apere. Își scoate batista, scuipă în ea. Flegmă.

— Spune drept, ești bolnav ?

Aloyzas parcă-l și vede pe tatăl său lipindu-și batista de buze. Petele erau roșii. Ai fi zis că zdrobise zmeură pe pînza albă și foarte fină a acesteia. Dacă nu sînt încă bolnav, o să mă îmbolnăvesc în mod sigur, meditează el mîhnit. Ce, nu-i același lucru ?

— Nu, nimic serios. Cît despre A. ăsta, uite, o să-i scriu îndată cîteva rînduri. M-am săturat și eu de epistolele lui.

— După ce-i scrii, ieși și tu pe afară și plimbă-te puțin, ordonă receptorul. Te mai aerisești un pic. Anea încă n-a apărut ?

— Habar n-am, doar nu-s paznicul ei.

— Te rog nu uita că ea e musafirul nostru.

— Nu se știe cine și al cui musafir e : ea al nostru, sau noi ai ei.

— Lasă, am văzut eu cît de nefericit ești cînd îi faci ochi dulci !

— Lionge, cum îndrăznești, Lionge !... Aloyzas se sufocă de indignare. Se vede că vrea și ea să se descotorosească de vălătucul acela mititel de vată lipit azi dimi-

neață pe buzele ei, altfel n-ar căuta pretexte. Ai văzut doar că azi dimineață nu mie, ci ție îți dădea tîrcoale infidelitatea, și asta n-ai cum s-o scuipi, s-o ștergi cu buretele. Ba nu, fii cu ochii în patru, nu te da de gol, deși grozav ți-ar mai plăcea s-o întrebi de-a dreptul, iar ea, zăpăcindu-se, să mărturisească singură.

— Eh, mai glumesc și eu, și Liongina izbucnește în hohote de rîs. Parcă ce, îmi interzice cineva să fiu geloasă ? Numai tu ai voie, motănelule ?

— Vrei să spui că încă... mă mai iubești ? întreabă el cu un efort, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Dar tu ce-ți închipuiai ?

Și el se cufundă în așteptare, ca înainte de pronunțarea unei sentințe, chiar dacă nu are nici un dubiu : ei doi or să se despartă fără a se mai întîlni, micuțul vălătuc o să-i rămînă în gură în continuare ca și cînd ar fi dezlegat cu dinții nodul unei frînghii.

— Bine, atunci hai să-ți spun, nu de alta, dar văd că ești gata să-mi ceri declarații scrise... Hei, ce faci acolo, ai adormit ? I love you !

Receptorul lunecă din palma transpirată a lui Aloyzas. Plămînii i se umflă, dar nu poate inhala aerul. I love you ? Să fi renăscut din cenușă adorabila R., pe care-o uitase ? Cu neputință ! Gluma este asociația lovită prin ricoșeu de propriile lui mărturisiri pe care, imprudent, i le făcuse. Lionge a ridicat de jos nuiaua aruncată de rivala sa, tocmai pentru a lovi mai dureros. Și așa, începuse de multă vreme să fie dezgustat de activitatea ei, de jargonul pe care-l folosește la telefon. Uneori i se pare chiar ciudat că buzele frumoase a căror respirație o ascultă atent cu atîta nesaț, nu scot la iveală strungăreața. Ea — e R. ? O păpușă mecanică, vorbind din cînd în cînd engleza și posedînd la perfecție rusa germana poloneza ? Și-atunci, unde a dispărut mica sălbăticiune ce nu-și lua ochii de la munți și delira despre piscuri și necuprinse depărtări ? Vino-ți în fire, ce, vrei s-o readuci pe cealaltă care te-a nenorocit, te-a călcat în picioare prefăcîndu-te în pulbere, într-un putregai ? ! Nu, n-am nevoie nici de ea, nici de o alta. Redați-mi-o pe Lionge, pe Liongina, care nu uită în nici o dimineață să-mi atingă cu buzele ei fruntea, obrazul sau bărbia ! Iar uneori, ca de exemplu astăzi, e neobișnuit de atentă — își cere chiar și scuze pentru sărutarea neglijentă de dimineață...

Aloyzas se tîrăşte spre masa de scris. Într-adevăr sînt extrem de inactiv, ar trebui să fac totuşi ceva. Că doar nici răbdarea Lionginei nu-i veşnică. Uite, deja nu mai poate face efortul de a-mi trînti aşa, pur şi simplu, că mă iubeşte — în lituaniană. A glumit, firește. Pentru că nu-i deloc uşor să vorbeşti serios cu unul care se văicăreşte tot timpul, e dezordonat şi se agaţă mereu de pulpana ta. Şi dacă — n-a glumit ? O să-i dovedesc ! O să fac ? Ce ? Cum ? Ehei, aici sînt munţi de cărţi vechi, reviste şi manuscrise. Or să te treacă şapte rînduri de sudori pînă faci ordine în ele. Poftim ! Pe dicţionarul de limbă portugheză tronează coşuleţul cu andrele. Cînd a început revoluţia garoafelor roşii [1] se hotărîse să înveţe portugheza. Dar s-a lăsat păgubaş. Tricotajul e al Anei. Iarăşi Anea asta ? Lionge s-a apucat de andrele pe vremea cînd era un biet şoricel cenuşiu. Atunci i-a tricotat pulovărul ca să nu-i fie frig serile. Acuma n-ar mai fi în stare de una ca asta. Doar are o funcţie importantă. E o femeie emancipantă, modernă. Poate să i-o ia înainte oricărui bărbat — şi încă cu brio — rămînînd mai departe feminină, fermecătoare şi atrăgătoare. Îşi mai poate ea permite să umble cu nişte degete jupuite de la firele de aţă sau împunse cu acul ? S-o înhami pe ea ca ea în treburile gospodăriei ar fi acelaşi lucru cu a-i cere unei fiinţe aeriene — parcă anume creată să umble pe sîrmă sub cupola circului — să ridice haltere. Pe neaşteptate, în faţa ochilor săi prinde să strălucească ceva, nişte puncte luminoase se răspîndesc în toate părţile, iar unul din ele se avîntă scînteind sus-sus de tot şi Aloyzas o vede pe Liongina pe al cărui trup se mulează perfect un tricou. Nu unul obişnuit — ci strălucitor, presărat cu steluţe. În mîinile ei, o nuieluşă subţire — e oare doar pentru echilibru ? — şi, deodată încetează să mai semene cu o pămînteană de pe Terra. Uşoară, eliberată nu numai de veşmintele pămîntene ci şi de atracţia terestră, făcînd paşi de dans, ea se plimbă pe frînghia ei, execută salturi, face tumbe, se învîrte ca o sfîrleză, fără să cadă, cu toate că sub picioarele sale zvelte — semănînd cu două raze de lumină — sîrma împletită şi foarte subţire se clatină şi scîrţîie. Iat-o executînd acum un dublu salt ameţitor, ea

[1] La 25.4.1974 insurecţia militară din Portugalia (revoluţia „garoafelor roşii"), care înlătură guvernul condus de Marcelo Gaetano, abolind regimul fascist.

însăşi scoate un suspin şi din înălţimi inaccesibile, se revarsă clinchetul cristalin al unui clopoţel de aramă. Ţi se pare chiar că nu ea şi nu din voinţa ei se saltă aşa, ci frînghia — cuprinsă de-un tremur frenetic — o aruncă în sus : de mult n-a mai vibrat aceasta sub astfel de picioruşe ! Imponderabilă şi imaterială — o strălucire scînteietoare şi nimic altceva — ea este în acelaşi timp mai puternică şi mai elastică decît o spirală de oţel, căci e turnată din trei elemente ce se întrepătrund reciproc : rîsul fetiţei foarte tulburată de odinioară, lucirile scînteietoare ale adorabilei R. şi supleţea iscusinţei directorului administrativ Liongina Hubertavičienė. Uitînd de toate — de griji ca şi de trecutul său — zburătoarea aceasta gustă din plin fericirea clipei prezente, evoluînd sub ochii spectatorilor vrăjiţi şi doar unuia dintre ei — peste măsură de perspicace — pierdut în mulţimea înmărmurită de încîntare, omului ce-i cunoaşte pînă şi gîndurile, începe să i se pară că de fapt ea e o somnabulă, că execută în somn uluitoarele sale volte. Ar fi suficient ca *cineva* să scoată un strigăt puternic pentru ca ea să se trezească şi să cadă pe talajul galben, bătătorit al arenei, în zăngănitul dezonorant al clopoţeilor de clovn de pe tricoul său. Acolo se va dezagrega în trei elemente — trei grămăjoare de gunoi. Omul perspicace e prin apropiere, e chiar alături, lîngă Aloyzas. Trupurile lor se ating, la fel hainele, respiraţia. Şi oare nu e el însuşi — acel *cineva* căruia îi e teamă mai mult decît oricui de un eventual strigăt şi care totodată doreşte mai cu sete decît oricine ca strigătul său să sfîşie tăcerea ce creşte în intensitate şi se răspîndeşte de jur împrejur, în timp ce sprintenul fluture metalic continuă să zboare dintr-o parte în cealaltă, iar mulţimea e copleşită de încîntare ? El însuşi ? El, care după plecarea aceea grăbită la slujbă, se mîngîie doar cu atingerea cotidiană — ce nu semnifică nimic — a buzelor ei ? El, care identifică mirosul fardurilor lipsite de personalitate — ce înăbuşesc tot ce e original — ca fiind graiul plin de sfială al sentimentelor ? El, el însuşi ar fi strigat ? *Un fluture din tinichea cromată — asta eşti,* chî-chî ! În rîsul lui se năpusteşte tusea, pentru ca acesta să răsune cît mai sarcastic. Însă, dezmăţata artistă de circ — parcă ce, e cuviincios să faci tumbe în văzul mulţimii ? — n-ar fi putut auzi decît primele sunete din hohotul lui... şi gata. La gîndul acesta inima lui Aloyzas se strînge şi din sto-

mac i se aude un ghiorăit, el își mișește ochii îngrozit, dar — și după ce își recapătă vederea — punctul plin de lumină mai licărește încă undeva în spațiu. Nici vorbă de arenă, nici vorbă de artistă de circ și nici vorbă de om furios care abia așteaptă prilejul să-i joace cuiva o farsă perfidă. Ba nu, furiosul există, se află în el însuși, dizolvat în picăturile de sînge din venele sale și în respirația sa, iar Aloyzas nu e deloc convins că în clipa hotărîtoare va izbuti să oprească mîna nelegiuitului. Ah, toate astea sînt fleacuri ! Nu e nimic, absolut nimic real — o zi banală, începută prost pentru că a scos-o din casă pe Liongina mai devreme decît de obicei. Un simțămînt de singurătate care-l mistuie chinuitor, deși s-a mai atenuat puțin. O senzație sîcîitoare că are în gură un vălătuc mititel de cînepă...

Acum, la treabă, apucă-te mai repede de lucru, se zorește el, speriat de nălucirea dinainte. Nu-i face plăcere să-și aducă aminte, dar știe că pe frînghia întinsă — adevărat, nu sub cupola circului ci în cosmos — cea care se avînta adineaori de colo-colo era Berkeley-ana evoluînd între două farfurii zburătoare, mînuite cu dibăcie. Uf, nici măcar o istorioară stupidă nu ești în stare să născocești. Mai mare rușinea !

Aloyzas se prinde de marginea mesei. Grele, tremurătoare, mîinile lui înlătură cu dificultate rezistența cărților și a revistelor gata să se prăbușească, a scaunului ce scîrțîie și se clatină, a nepăsării pereților îngălbeniți. Nu i-a ascuțit nimeni creioanele pentru ca acestea, foșnind ușor, să alerge sprintene pe coala de hîrtie. Și nici hîrtie de scris de bună calitate nu are, doar cîteva răzlețe sferturi de coală. Aloyzas s-a pregătit atît de multă vreme să se apuce de lucru, încît era cît pe ce să-și uite intenția de a-i scrie cîteva rînduri acelui oarecare A. Devenind din nou conștient că e necesar s-o facă, începe să scrijeleze literele cu pixul său cu bile — cît îi e de nesuferit ! — care rupe hîrtia. În fundul sufletului însă îi stăruie ca și adineaori îndoiala : oare, într-adevăr, acest A, e prietenul lui din copilărie ? Ce-i drept, nu are dovezi care să conteste această afirmație... Dar cum, în ce fel să i se adreseze lui A. ? Stimate ? Dumneavoastră ? Dragă prietene ? Sau poate că nici n-are rost să-și mai bată capul cu scrisori. Eh, o să-mi trag într-o zi cizmele de cauciuc în picioare și o s-o iau din loc. Nu știu dacă o să-l găsesc

sau nu pe A., dar sînt sigur că locurile natale o să le văd și prelegerea de la asociația „Știința" o s-o țin. Îmi mai pun și eu puțin sîngele în mișcare și poate mai dau jos vreun kilogram, două. Ce plăcut o să fie să trec gonind pe drumul principal și să privesc copacii, casele cu grădini, cărările zburînd pe alături.

Savurînd anticipat prospețimea priveliștilor care-l așteptau, Aloyzas se înviorează, ca și cum își rezolvase deja jumătate din treburi. Ziua nu i se mai pare acum deznădăjduit de mohorîtă, deși negura nu s-a risipit, atîrnă ca un lințoliu... Ei, lasă, că nu-i mai rea decît alte zile ! Ore nu am, așa că e aproape sărbătoare. Brusc își amintește ceva ce era gata să uite cu desăvîrșire : acuși începe emisiunea cu ecranizarea unei nuvele științifico-fantastice. Da, din povestirile astea științifico-fantastice poți extrage uneori un sîmbure rațional. O acțiune pe care-o urmărești cu răsuflarea tăiată, o intenție de idee, nimic mai mult. La urma urmei, ești liber să nu crezi totul ! Zîmbește dacă vrei, dar nu scăpa din vedere esențialul...

Ecranul se luminează, mai trosnește din cînd în cînd, papucii sînt zvîrliți cît colo. Ar fi, desigur, și mai plăcut, dacă alături ar sforăi ușurel o făptură care să nu te sîcîie. O replică-două, un mormăit aprobator cînd intervine o secvență de suspens în acțiune — și plăcerea devine îndoit mai mare. Anea e la cursuri — cu alte cuvinte aleargă prin magazine — Liongina umblă de colo-colo printre celebrități și marionete. N-are decît să umble de colo-colo, noi sîntem răbdători, cha-cha ! Deodată, însă, Aloyzas are impresia că nu stă de unul singur ziua-n amiaza mare la televizor. Alături, s-a mai instalat încă cineva, care urmărește ca și el plutirea aeriene acrobate. Cineva neglijent, cu o gură mare și avînd în loc de nas — un ghemotoc dezgustător, diform. Oare asta să fie unica făptură căreia pot să-i încredințez gîndurile mele ? Și oare nu sînt chiar eu ? Nu cumva ne-am mai întîlnit amîndoi altădată ? Dar groapa de gunoi a memoriei nu reușește să scoată la iveală nu numai un portret, dar nici măcar o schiță de desen sumară, făcută în grabă. Unul ca ăsta, care prinde rădăcini pe nesimțite într-un loc anume, e mult mai primejdios decît cel ce se înființează cu totul întîmplător în mulțimea spectatorilor. Unul ca ăsta n-o să renunțe prea ușor la intenția sa plină de ură — aceea ca prin strigătul lui s-o facă să cadă jos pe pasionata zburătoare. E bine,

e chiar foarte bine că nu-l las de capul lui. că nu-l slăbesc din ochi. N-o să am încredere în el nici o clipă, pentru că... o să-şi caşte botul şi... Mai bine să se îndoape cu teleproduse.

Acum, statul lui Aloyzas în faţa ecranului — foarte decolorat în plină zi — nu mai e chiar atît de absurd cum i s-ar părea de pildă Lionginei — dacă l-ar vedea — şi cum i se pare şi lui cîteodată cînd iese pentru o clipă la suprafaţă din negura ce-l învăluie...

...Aloyzas s-a cufundat în noua sa situaţie, înfofolită în negură deasă şi identică somnului cu ochii deschişi, cu zece ani în urmă. Evenimentele s-au desfăşurat cu totul în alt chip decît prevăzuse el cînd a decis să declare război propriei sale docilităţi şi bonzilor [1] influenţi de la institut. În acea seară memorabilă de la restaurant, sub scînteierea sărbătorească a lustrelor şi perindarea lină, solemnă a chelnerilor — lui Aloyzas nu-i plăceau ospeţele, aşa că incursiuni de felul acesteia i se întipăreau pentru multă vreme în memorie ! — fostul coleg N. desfăşurase o activitate plină de zel numai cu limba şi dinţii, fără să aibă însă cîtuşi de puţin intenţia să se arunce neîntîrziat în vîltoarea care îl ademenise pe Aloyzas Hubertavičius.

— Excelent vinişorul ! Dumneata nu eşti numai un cunoscător în materie de estetică ci şi în domeniul băuturilor de foarte bună calitate. Felicitările mele, felicitările mele ! îl lăuda el pe Aloyzas şi trataţia acestuia, golind pahar după pahar. Lansez chemarea şi-ţi dau să guşti şi dumneata ! Turna, zîmbea şi una-două, pufnea în rîs.

Colegul N. era însoţit de secretara şi colocatara sa, cea cu părul Magdalenei, iar Aloyzas de Liongina, palidă şi indispusă. În seara aceea ea fusese surprinzător de înţelegătoare — Aloyzas observase asta încă de la început, chiar dacă întreaga sa atenţie era absorbită de ofensiva proiectată, pe care însă grupul lor nu izbutea cu nici un chip s-o declanşeze. Colega sa *Die Weiße Ziege,* nu se ştie din ce motiv, nu-şi făcuse apariţia.

— Gustaţi puţin skilandzio ! Trebuie mirosit ca o floare rară. Are o aromă uluitoare, nu-i aşa ? N. ridica în

[1] *Bonz* — preot sau călugăr budist.

slăvi gustările, de parcă el urma să plătească totul şi nu Aloyzas, care ardea de nerăbdare să desfăşoare stindardele şi să se transporte în alt spaţiu — deosebit de cel de pînă acum — un spaţiu liber, capabil a-i stimula noi forţe.

Felurile de mîncare se succedau unul după altul, zadarnic încerca Aloyzas să pătrundă în formaţia de luptă, să-şi zornăie pe sub masă pintenii, pentru ca N. să-şi amintească, în sfîrşit, pentru ce se adunaseră cu toţii acolo, ba chiar suferiseră deja şi cele dintîi pierderi — Capra Albă, pe semne, renunţase ! Ceea ce îl neliniştea în mod deosebit însă — pe lîngă atracţia excesivă a lui N. pentru produsele culinare — era chipul delicat al Lionginei cuprins în răstimpuri de tremur, ceea ce se întîmpla extrem de rar cu ea — chipul ei ba era plin de încredere, de absolută supunere, ba se îndepărta izolîndu-se, acoperindu-se de negura îndoielilor.

În ciuda elocinţei şi a rugăminţilor lui N., lui Aloyzas îi stătea în gît fiecare îmbucătură. Mai sorbea din pahar citeodată dar aştepta un semn — trei biblice cuvinte de foc apărînd pe perete — dovada că, în sfîrşit, au prins să necheze telegarii destinului. Între timp însă destinul se tîra cu viteza unor mîrţoage sleite de puteri. N. care nu înceta să mănînce şi să bea cu poftă, a divulgat o istorioară necuviincioasă la adresa şefului catedrei şi a unei tinere asistente.

— Îţi dau crezare întru totul şi pe deplin, stimate coleg, dar... Aloyzas îşi puse cu asemenea energie cupa pe masă încît piciorul subţire al acesteia se desprinse exact ca la o ciupercă şi pe faţa de masă se revărsă un mic lac trandafiriu — dar consider de datoria mea să te avertizez. Tipul acesta de informaţii este în totală contradicţie cu principiile mele.

Fără să ţină seamă de privirile timide ale Magdalenei sale şi de tăcuta Hubertavičienė, care se închidea tot mai mult în sine, N. tocmai îşi înfigea colţii în puiul tutuniu, mîinile lui pline de grăsime străluceau.

— Bravo ! Vivat ! Sînt din nou nevoit să te felicit, dragă Aloyzas. Mă simt copleşit de uimire şi admiraţie. Şi mă grăbesc să te asigur că cei drepţi vor mînui săgeţi neotrăvite. Otrava — este arma celor nedrepţi. Lupta are să se întemeieze numai pe adevăr şi de aceea victoria

noastră nu va fi nicicînd o victorie a lui Pyrrhus [1]. Să golim deci paharele, dragi colegi ! Şi îşi cufundă mustăcioara în vin.

Acesta fusese splendidul toast care a risipit îndoielile lui Aloyzas şi a conferit serii o anumită notă sărbătorească. Razele luminoase ale acesteia trebuiau să dăinuie însă cam multă vreme, deoarece N. — care-l atrăsese în sfera luptei pe mai tînărul său coleg — nu se grăbea să sune semnalul de luptă. Timpul trecea, iar acesta se limita la bileţele, convorbiri telefonice sau întîlniri — întotdeauna în alt loc şi în special în puncte foarte aglomerate. Apărea alergînd radios şi foarte transpirat — îşi ştergea transpiraţia abundentă, pasămite, abia am reuşit să scap, am dat afară o mulţime de solicitanţi ! Pentru unul — se luptă din greu să obţină o locuinţă, pentru altul — pensia de invaliditate sistată pe nedrept, celui de-al treilea — îi trebuie meditatori de limba engleză ş.a.m.d., ş.a.m.d. Nu abandonează nici munca de creaţie : dictează la maşină două cărţi dintr-o dată... Mai tot timpul nu vorbea decît N., care prin gesturi, mimică, precum şi datorită vocii percutante atrăgea asupra sa atenţia oamenilor străini. Aloyzas tăcea stînjenit. Cineva dinafară putea să aibă impresia că pe N. nu-l preocupă nici jignirea adusă lui Aloyzas şi nici jignirile sale proprii — venite la timpul lor din partea nemilosului Eugenijaus E. — ci cu totul altceva. Pînă şi bunul plac ajuns la mare înflorire în institut — împotriva căruia se ridicaseră amîndoi — părea să-l impresioneze mai puţin decît atitudinea binevoitoare a respectabilului profesor şi docent Aloyzas Hubertavičius. Se putea crede — şi lui Aloyzas uneori i se părea că de fapt aşa şi era — că N. nu doreşte decît să se întîlnească, să se plimbe, să-şi afişeze relaţiile cu noul său prieten în văzul tuturor oamenilor cumsecade. Priviţi, cine a trecut de partea mea, cine mă respectă, cine-mi urmează sfaturile ! părea gata să strige N. prin înfăţişarea sa energică, fie bătînd pasul pe loc, fie alergînd înainte sau rămînînd cu cîţiva paşi în urmă, dar surprinzînd întotdeauna cu precizie momentul în care Aloyzas — pierzîndu-şi răbdarea — intenţiona să se desprindă de

[1] Pyrrhus (319—272 î.e.n.) împăratul Epirului : cele două victorii repurtate de el împotriva romanilor s-au soldat cu imense pierderi, echivalente cu o înfrîngere, de unde expresia „Victoria lui Pyrrhus".

el, să restabilească o anumită distanță între ei doi, sau chiar s-o ia la goană pretextînd diverse treburi urgente.

— Răbdare, colega ! Am noutăți, delicioase noutăți, să te lingi pe degete, nu alta ! anunța el învăluind totul în mister — și Aloyzas, încruntîndu-se, apuca momeala, pentru ca din nou să rămînă dezamăgit, noutățile — după cum se lămurea îndată — neavînd nici o legătură cu institutul lor. Undeva forfotește un terci dezgustător și dacă vîntul are să-și schimbe direcția, e posibil ca vreo picătură rătăcită să stropească și ochelarii prorectorului.

Imobilizat astfel, ca musca prinsă în pînza păianjenului, Aloyzas se chinuia mai ales din pricina acestui mister absurd care părea să aibă totuși o semnificație. Chiar dacă în urma șușotelilor lor lucrurile nu înaintau nici cu un deget, iar el personal avea senzația că se bălăcește în murdărie. Și cu toate acestea Aloyzas nu renunțase la intențiile sale de a se adresa opiniei publice, de a apela la ceilalți colegi cinstiți și de bună credință.

— Nu-i nevoie de nici un miting dacă tinzi către victorie, mult stimate Aloyzas ! îi respingea propunerile N. Parcă nu știi cît de instabile sînt simpatiile gloatei ? Astăzi te poartă în triumf, iar mîine te osîndește fără cruțare. Îngăduie-mi să acționez pe neobservate, la fel ca și pînă acum, fără a trăda intențiile noastre. După ce ai declanșat acțiunea, întreaga artă constă în a intui ora X. Dă-i răgaz fructului să se coacă și o să cadă el singur, fără ca ramura să trosnească măcar. În prezent Eugenijaus E. își termină amenajarea vilei — rămîne să așteptăm să se ridice valul indignării publice.

Cuvîntul *acțiune* nu-i era pe plac lui Aloyzas — de ce trebuie să dai de o parte factorul moral al luptei ? — însă valul, așa cum prevestise N., se ridica într-adevăr. Mai întîi în glumă, apoi în mod serios, pe coridoarele institutului începură să circule zvonuri despre niște mînere de aur pentru uși și despre vitralii. Se șușotea chiar că există un scaun de closet, finlandez, de culoare roz, pe care nici chiar membrii familiei nu-l vor utiliza — acesta fiind în exclusivitate pentru prorector. Torentul de sesizări anonime i-a pus în mișcare pe lucrătorii de la control. Colegul N., satisfăcut și radios, rîdea în hohote, cu toate că din spusele martorilor rezulta că Eugenijaus E. prezentase revizorilor un dosar întreg cu note de plată. Mînerele se dovediră a fi din bronz, iar pentru cele cîteva

curse cu camionul instituției — care transportase pe șantier scînduri și plăci de ardezie — controlul nu se grăbea să sancționeze un om cunoscut în viața publică și pe deasupra savant. Contribuția studenților ? O singură dată au lucrat voluntar, iar el și-a ospătat ajutoarele cu o masă atît de îmbelșugată, încît s-au prezentat nechemați și a doua oară — ce era să facă, să-i alunge ? Calculați în ruble cît pot înfuleca șapte tineri care au lucrat în aer liber și veți vedea că mi-am plătit cu vîrf și îndesat datoria față de ei.

Revizia n-a scos la lumina zilei întregul adevăr, cel mult cîteva inofensive surcele. Abaterile lui E. au fost denumite în procesul-verbal încălcări — nu ale legii, ci doar ale eticii. Despre infracțiuni, nici vorbă nu putea fi — cine nu folosește vehicolul instituției sau, dacă își construiește o vilișoară în afara orașului, nu-și cară, atunci cînd are posibilitate, o autobasculantă cu mortar de ciment de la un șantier de stat ? Eugenijaus E. a fost scos de sub acuzare, deși, prin formulările foarte ocolite, o umbră tot s-a lipit de el și aceasta i s-a tîrît pe urme pînă cînd toată istoria a fost dată uitării. Dar avea oare asta vreo importanță ? Cu toate că n-a obținut mare lucru, opinia publică s-a potolit — doar N. mai continua să bată toba din răsputeri — Aloyzas însă a rămas decepționat. Decepționat nu atît de atitudinea ipocrită a oamenilor față de adevăr, cît de el însuși. Patimile se domoliseră, dar el încă își mai amintea că atunci cînd complicii lui Eugenijaus. E. umblau ca niște curci plouate, el încercase o satisfacție plină de ostilitate, care nu avea nimic comun cu idealul de dreptate. Foarte bine că vă trec nădușelile, își zicea, că dați din colț în colț, că vă justificați, așa cum am avut prilejul să aflu nu demult ! E drept că Eugenijaus E. continua să-și poarte de colo-colo strălucirea ochelarilor de aur, că nu-i dispăruseră nici obișnuiții bujori din obraji, nici zîmbetul optimist, chiar dacă, neîndoielnic, i se împlîntase un pumnal în spate, fie și nu prea mare, ci doar un briceag, dar, și așa fiind, e cert că atunci cînd nu-l vedea nimeni, Eugenijaus scrîșnea din dinți. Ei, ia să vedem, o să-și mai privească și acum subalternii ca un proprietar — de case, de mașini, de cămine, de destine ? Satisfacția plină de venin în fața nenorocirii altuia, deși în contradicție cu glasul rațiunii și cu toate principiile obișnuite de onestitate n-a dispărut imediat, și Aloyzas a

înțeles că se împotmolește într-o mlaștină rău mirositoare, din care nu-i va fi ușor să iasă. Ar trebui totuși să stea de vorbă cu cineva, să analizeze subiectul acesta care-l îngrijora atît, dar cu cine ? După seara aceea de la restaurant nu se mai încumeta să-i facă confidențe Lionginei — ea, însoțită de toate îndoielile sale se dăduse la o parte — du-te, haide, du-te, și-o să văd eu dacă merită sau nu să te urmez. Fără să-l ajute, dar și fără să-l deranjeze în vreun fel, mai mult uluită de noile lui preocupări, ea aștepta izbînda sau măcar unele semne ale acesteia. Citeodată îi trecea prin gînd că ea s-ar mulțumi cu orice rezolvare a problemei — doar să nu rămînă totul așa cum fusese înainte. Parcă poți să-i mărturisești că te mustră conștiința, înainte de a porni să înfăptuiești ceva, ci urmărind doar rezultatele obținute în activitate de altcineva ?

Dispoziția lui foarte proastă nu l-a speriat pe N.

— Mi-e teamă să nu mă bănuiești cumva de cinism ! și N. izbucni iarăși în hohote vesele de rîs, trăgîndu-l după el pe Aloyzas, pe care-l apucase de reverele paltonului chiar lîngă oficiul poștal central, unde se scurgeau de obicei torente de oameni. — Lupta e captivantă tocmai prin aceea că descătușează instincte ale individului altă dată înăbușite. În om se trezesc forțe vitaliste, el nesocotește logica, iar simțămintele prezentate în forme estetice definitive nu-l mai satisfac. Ai dintr-o dată impresia că tu însuți îți biciuiești dușmanul, îl bagi cu nasul în murdărie ! E ceva rău în asta ? Toți oamenii trec prin astfel de încercări.

Dușmani ? Murdărie ? Ei bine, asta nu, asemenea plăceri canibalice sînt incompatibile cu convingerile sale, ale lui Aloyzas Hubertavičius ! Nu pentru a se bucura de nenorocirea altuia intrase el în luptă.

— N-am nimic comun cu filozofia aceasta și cu cei care o propovăduiesc. Frumusețea și binele, e-adevărat, sînt lucruri diferite, dar nu sînt de acord să socot instinctele barbare ca fiind manifestări ale binelui.

— Nu pot să te felicit pentru asta, dragă colega ! N. încercă să-l îmbrățișeze, dar Aloyzas se feri de degetele lui solide și de mirosul din gura lui. Lupta e luptă — nu o discuție academică sterilă, te rog să mă ierți !

— Nu doresc o astfel de luptă ! Oare n-ar fi mai bine să mă întorc în punctul din care am plecat ? La proble-

mele modeste, bine cunoscute mie, privind situația din grupa lui N. ?

— O ții și dumneata una și bună cu grupa asta ! și N. îl privi posac cu coada ochiului. Înlăuntrul lui mai exista un alt om — ferm și de neclintit, turnat dintr-un material rezistent. N-aș vrea să te necăjesc, dar să știi că problemele dumitale nu fac nici cît o ceapă degerată.

— Păi, au încercat să mă mituiască, să mă intimideze, după care m-au îndepărtat de la examen ca pe o marionetă ! A ieșit la iveală faptul că unor studenți li se pun, fără vreun temei, note foarte bune. Parcă asta-i puțin lucru ?

— În primul rînd, dumneata n-ai martori, în al doilea... — N., făcu o strîmbătură și tăcu.

— Haide, spune-mi pe șleau, spune-mi tot adevărul ! Aloyzas nădăjduia să se descotorosească de influența paralizantă a lui N. chiar cu ajutorul acestuia.

— În al doilea rînd, dumneata n-ai procedat prea înțelept cu studenta Almoné J. I-ai pus un patru, i-ai luat douăzeci și cinci de ruble.

— Dar m-a rugat foarte mult. Aloyzas lăsă nasul în jos. Inițial am refuzat să-i vînd scoica. Doar nu-i a mea, aparține cuiva aflat în prezent dincolo de ocean. În schimbul banilor primiți aveam de gînd să trimit acolo niște cărți lituaniene.

— Pe mine nu mă interesează de ce ți-a fost milă de Almoné J. și nu de Aldona sau de Audroné J. Îmi dau seama și sigur că asta e o problemă bărbătească foarte delicată. Chiar te rog să nu te justifici în fața mea ! Eu te cred și așa. Pe dumneata, Aloyzas, te-aș crede chiar dacă ai fi învinuit de crimă. Să zicem că altcineva ucide un om, dar toate probele sînt împotriva dumitale. Ei bine, și în situația asta, în mod indiscutabil, eu te-aș crede pe dumneata ! Eu, prietenul și tovarășul dumitale — te-aș crede, însă nu ei — nu mafia. Pentru ei declarația lui Almoné J. este vălătucul de vată cu care ți se poate închide gura în orice moment.

— E pur și simplu oribil... Nu, nu se poate ! Și, la urma urmei, n-are importanță dacă mă crede sau nu cineva ! În sufletul lui Aloyzas — deprimat de argumentele brutale ale lui N. — se deșteptă orgoliul.

Dar colegul n-avea de gînd să ia în seamă tremurul din glasul lui, nici bărbia ridicată puțin.

— Felicitările mele, dar în sens contrar ! Vremea donchișoților a trecut demult. N-are nici un rost ca, nevinovat fiind, să-ți bagi capul sub securea călăului. Renunță temporar la micile probleme privind situația din grupa lui M. și hai mai bine să tragem noi din flintă asupra călăilor ! Există lucruri mai serioase — ca de exemplu cele care pătrund în institut pe ușa din dos. Cele referitoare mai ales la noile activități speciale : turismul, organizarea de spectacole și expoziții, îndrumarea instituțiilor culturale de la cel mai înalt nivel. Aici miroase de la o poștă a mită și, totuși, în flagrant delict nu poți prinde pe nimeni. Se ia de la cei care-s obligați să tacă. Se ia de la cetățenii din alte republici, de la oameni care nu-s dispuși să declare în gura mare ce venituri realizează. Cine nu-și cîștigă banii cinstit, nu se apucă să facă tărăboi despre asta. Răbdare, dragă Aloyzas, lasă că tăiem noi doi și nodul ăsta ! Ș-ș-șt, nici o vorbă nimănui, nici măcar drăgălașei dumitale soțioare ! — Din seara petrecută la restaurant nu mai avea încredere în Hubertavičienė — împotrivirea nemărturisită, tacită a acesteia, i se transmite desigur și soțului, sensibil și foarte îndrăgostit de frumoasa sa soție.

— Totuși, te avertizez, colega, și o fac pentru ultima oară. Dacă problemele dumitale... — Aloyzas îi aminti vechea sa condiție, de care aproape uitase.

— Atîta timp cît o să am unele îndoieli, fie și numai asupra celei mai neînsemnate probleme, nu vom declanșa acțiunea ! promise solemn N., și Aloyzas se simți din nou dezgustat la auzul acestui cuvințel ce sugera întotdeauna ceva înspăimîntător. Dacă n-o să-mi respect cuvîntul, vei avea perfectă dreptate să mă feliciți, bineînțeles, în sens contrar.

Curînd după aceea N., porni să-l bombardeze cu noutăți care, ca de obicei, erau semnificative, dar și confuze totodată. S-a întîlnit cu cutare și cu cutare, de la cutare și cutare a primit declarații, pe cutare și cutare l-a convins să depună mărturie publică, în vreme ce cutare și cutare au bătut în retragere chiar în ultimul moment. Firele duceau spre periferie și de asemeni către republica vecină, deci era absolut necesar să plece fără întîrziere acolo, pînă nu s-au șters încă toate urmele — nu-mi poți împrumuta, colega, niște bani pentru cheltuieli de deplasare ? Aloyzas nu refuza niciodată cînd i se cereau bani

cu împrumut și cu atît mai mult i-ar fi fost jenă să-și refuze tovarășul de luptă. Ora X se apropie — îl anunță N. revenind dintr-o astfel de deplasare destul de costisitoare — explozia va distruge definitiv tirania lui Eugenijaus E. Niciodată n-o să mai ajungă rector așa cum visează — fotoliul de prorector are să-l azvîrle catapultîndu-l în urzicile de sub gard. Istovit după *misiunea* sa, N. nu i-a mai dat nici o altă explicație, și-a băgat palma transpirată în mîna lui Aloyzas și s-a făcut nevăzut. Timp de cîteva săptămîni s-a înstăpînit o tăcere absolută, care-l făcu pe Aloyzas să se împotmolească în mlaștina presupunerilor. Colocatara și secretara lui N. cu părul Magdalenei, se jura că nu cunoaște adevăratul domiciliu al suveranului său. Îl privea pe Aloyzas — care era foarte tulburat — cu niște ochi plini de tristețe. Eu îl iubesc, sînt sclava lui — asta păreau să spună ochii ei. — dar dumneata în numele a ce te-ai lăsat prins în mrejele lui ? Suferința nemărturisită a femeii tăinuia și o anumită justificare pentru ataşamentul lui Aloyzas față de N. Abia cînd răbdarea lui ajunse la capăt — misteriosul colega sesiza cu precizie, se pare, apariția momentelor critice ! — sună telefonul.

Era miezul nopții. Glasul lui N., împleticit ca al unui om beat, se auzea de undeva de departe. Îi telefona de pe litoral, cît pe-aci să fie ademenit într-o cursă, dar a scăpat ca prin minune și a dezgropat un tezaur : jurnalul unei absolvente. Ascultîndu-l aveai impresia că e fugărit de pirați. Pentru tezaur i se cerea doar un sutar, banii trebuiau predați însă nu mai tîrziu de poimîine. Aloyzas se împotrivi. N. îl implora, se jura că e pentru ultima oară. Aloyzas nu se mai simțea un tovarăș de luptă, ci o victimă a șantajului. Activitatea misterioasă a lui N. se prelungise peste măsură, îl legase de mîini și de picioare și-l îndepărtase de țelul inițial — protestul împotriva nedreptății în numele unei existențe noi, folositoare. Dar dacă în realitate nu există nici un fel de activitate, dacă totul nu-i decît un imens balon de săpun ?

Și totuși, foarte curînd a răsunat într-adevăr bubuitul exploziei, zgîlțîindu-i pe toți și atît de tare, încît presupunerea cu balonul de săpun s-a risipit imediat. Iar a năvălit vijelia în tot institutul, iar le-au căzut pe cap revizorii. Acum nu mai era o singură comisie — veniseră cîteva, val după val — căci sesizarea anonimă cîntarea,

după spusele martorilor oculari, aproape un kilogram și jumătate ! Pocnetul safeurilor și al dulapurilor care se deschideau întruna răsuna în tot orașul, dînd naștere la fel de fel de zvonuri. Unii încetară să-l mai salute pe Eugenijaus E. — aceștia erau în special dintre foștii acoliți ai prorectorului. Unul din profesori se lăuda în public că n-a dat mîna cu el, cînd acesta, oprindu-se, l-a rugat să-i dea un foc — chipurile, chibrit i-am oferit, dar mîna nu i-am întins-o ! Un altul susținea cu multă seriozitate că a văzut cum prorectorul a făcut sul o carpetă — după ce aceasta fusese inventariată — a pus-o subțioară și a plecat cu ea acasă. O studentă isterică, pentru că nu i se acordase nu știu ce concediu de studii la care avea dreptul, s-a apucat să scuipe automobilul prorectorului. Însă prorectorul, purtîndu-și în continuare strălucirea ochelarilor, se învîrtea în mod demonstrativ în jurul „Volgii" sale scînteietor lăcuită, în vreme ce tronul său pîriia din toate încheieturile. Nori negri, posomorîți au atîrnat zile și nopți în șir deasupra capului său, deasupra periilor și periuțelor cu care-și curăța mașina și totuși, vechea zicală lituaniană s-a adeverit : *norul mare — naște ploaie mică.* A tunat, a fulgerat, copacii mai instabili s-au încovoiat în toate părțile încercînd să ghicească cine va ieși învingător, cînd, brusc, cerul s-a înseninat, iar Eugenijaus E. — cum fusese prorector pînă atunci — așa și rămase.

Dar la urma urmei, ce se clarificase ? Iată ce...

Se întîmplă să se strecoare în institut și unii care au dat mită, însă rareori — nu ca o regulă — și deci contrar celor afirmate de autorii sesizării. Cu atît mai mult, nu există probe că mita ar ajunge în mîna prorectorului. Cît privește carpeta, era proprietatea lui Eugenijaus E., o adusese de acasă pentru a acoperi cu ea o gaură făcută în perete în timpul reparațiilor și rămasă neastupată. Revizorilor nu le-a fost lene să cerceteze întreaga documentație de examene pe mai mulți ani, descoperind în ea, pe de o parte, existența unor lucrări care-și meritau notele mari, iar pe de alta — unele a căror valoare fusese subestimată, dar asta se întîmplă din vremuri imemoriale și depinde de temperamentul, starea de spirit sau gustul examinatorului, ba chiar și de o criză de radiculită. Revizia a dezvăluit sute de neajunsuri, dar faptul că luarea de mită ar fi generalizată, nu s-a confirmat. O parte a numelor amintite în sesizare sînt fictive, iar celelalte apar-

ţin unor absolvenţi răspîndiţi prin toată ţara şi a căror domicilii nu sînt cunoscute. În concluziile revizorilor se desluşea un oarecare adevăr, însă cam plăpînd — el nu preciza nici un nume şi fireşte, nu putea vorbi cu voce tare. Să i se aplice o mustrare severă, care să fie consemnată în dosarul de cadre — aceasta a fost hotărîrea luată.

Dimensiunile acţiunii — dezgustător cuvîntel, nu-i aşa ? — zeci de oameni care, interogaţi de comisii, şi-au întrerupt activitatea — l-au tîrît şi pe dînsul să depună mărturie în public — l-au deprimat grozav pe Aloyzas. Mîncătoriile nu se mai terminau în rîndul colaboratorilor, iar neîncrederea unuia faţă de celălalt, suspiciunea şi invidia se răspîndeau ca o ciumă. A trebuit din nou să-şi biruie tentaţia de a se bucura de nenorocirea altuia şi să încerce chinuitoare îndoieli în legătură cu locul precis în care se află hotarul dintre bine şi rău, N. însă dimpotrivă, era încîntat de tot tărăboiul şi se vîntura de colo-colo prin institut, prevestind noi furtuni.

— Felicitări ! Felicitări ! I-ai văzut, colega Aloyzas ? Se zvîrcolesc ca şobolanii otrăviţi ! Se încolăcesc ca viperele cărora li s-a scos dintele cu venin ! Au început vremuri vitrege şi pentru mafie, uite-i, sînt siliţi să se prezinte, să dea explicaţii, să zîmbească amabil. Dacă nu astăzi — mîine cu siguranţă, le venim noi de hac !

Pe el îl amuza neorînduiala iscată, dar colectivul gemea ca o pădure cuprinsă de uragan. Ba mai mult, N. se socotea el însuşi acest uragan. Mic, firav, un omuleţ strivit parcă sub picioarele celorlalţi, şi ia te uită, ce furtună stîrnise ! Şi totuşi se jura că, pasămite, n-ar fi el autorul sesizării cîntărind un kil şi jumătate. Adevărat, nu era scrisă de mîna lui, dar fără îndoială el o inspirase şi o şoptise la urechea cuiva.

— Şi ăsta nu-i decît începutul, dragă Aloyzas ! Ehei, la vremea potrivită or să joace ei în faţa noastră şi mai cu foc ! se înfierbîntă N., şi ochişorii lui ieşiţi din orbite ameninţau să incendieze cu scînteierea lor tot ce încă nu ardea. Las' că-i bag eu lui Eugenijaus ăsta o mină să mă pomenească... Nu una simplă — una atomică. Aşa cum se şi cuvine să fie în secolul nostru termonuclear !

Conform planului lui N., Aloyzas trebuia să ateste în scris că tatăl lui Eugenijaus a colaborat cu fasciştii în anul 1941. Că se îmbăta cu vodcă şi făcea comerţ cu bunurile prădate de la evrei şi de la alţi cetăţeni împuşcaţi

de ocupanți. Această învinuire avea la bază renumitul dosar al lui N., despre care — atunci cînd a luat-o gura pe dinainte pe Magdalena lui — aflase și Aloyzas. În realitate însă — după cîte își amintea Aloyzas — tatăl lui Genius bea silit de o imperioasă necesitate. Iarna în izba lor înghețа apa în găleată, iar șobolanii cocoțați pe pereți cădeau în capul copiilor — iată în ce mizerie trăiau! Chiar la începutul războiului, într-o casă vecină cu a lor, părăsită de un farmacist, s-a instalat un austriac — inginer militar — care construia nu departe de acolo niște depozite. Sîngele care curgea în vinele tînărului inginer nu făcea două parale, îi era frig întruna. Mama lui Eugenijaus îi spăla cămășile, iar tatăl îi spărgea lemne și-i făcea focul în sobă — asta a fost toată colaborarea lui cu fasciștii. Austriacul, amestecînd cuvintele nemțești cu unele poloneze, îi strecura uneori femeii fie o bucată de săpun, fie o cutiuță cu marmeladă.

— Protestez... E incorect... e respingător... Protestez cu toată fermitatea! horcăi Aloyzas cu vocea gîtuită de emoție în momentul în care N., radiind tot și bătîndu-l prietenește pe umăr, îi expuse detaliile „*minei*" sale. Nu, niciodată nu va consimți, niciodată nu va intra el în noroiul acesta, dar cum să-și exprime dezgustul, cum să opună rezistență respirației care îl sufoca și pasiunii acestui fanatic ce încă îl mai fascina și acum?

Puțin probabil că N. l-ar fi eliberat din ghearele sale, dacă n-ar fi fost Liongina. Ea încălcă legămîntul tăcerii — în timpul vizitelor lui N. de obicei nu scotea nici o vorbă, ca și cum aștepta un prilej potrivit anume pentru ea. Și iată că prilejul acesta se ivi. Strîmbîndu-și buzele într-un zîmbet ce nu-i ascundea dezgustul, ea puse pe masă un teanc de hîrtii.

— Ce-i asta? Ce e? N. se înfurie și se repezi bătăios cu fruntea înainte.

— Un dosar. Dovezi despre faptul că dumneata îl sileai pe soțul meu să depună mărturii false. Am consultat juristul. Faptele dumitale au un caracter penal.

N. înșfăcă hîrtiile cu cleștele lui.

— Nu te obosi. Sînt copii. Originalele se află deja acolo unde se și cuvine să se afle. Și îi zîmbi amabil, de parcă ar fi vrut să-l consoleze puțin, pentru că pe omulețul redus la tăcere îl treceau sudorile, iar chipul îi de-

venea tot mai palid. Mai există şi un alt dosar despre cum ai izgonit-o din casă pe fiica colocatarei dumitale.

— E o minciună, o născocire a duşmanilor mei !.. Eu lupt pentru dreptate... pentru sfînta dreptate !.. Dumneata — eşti o viperă, Hubertavičienė, o viperă !...

— Şi dumneata vrei să fie toţi nişte iepuri de casă, da ?

— Colega Aloyzas ! Dumneata de ce taci ? Doar sîntem prieteni... aliaţi... Pe vremea cînd toţi ceilalţi îţi întorceau spatele... te împroşcau cu noroi... — omuleţul îşi înălţa mîinile a implorare spre Aloyzas.

Palma Lionginei alunecă de-a lungul spinării soţului. El tresări, speriat pînă şi de o povară ca asta.

— Doar nu-ţi închipui că am luat toate măsurile acestea fără ştirea soţului meu !

Alayzas îşi trase şi mai tare capul între umeri. Întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi sîngele rece al Lionginei erau pentru el o adevărată surpriză.

Ameninţînd cu pumnişorii, N. spălă putina imediat şi din clipa aceea parcă-l înghiţise pămîntul, ai fi zis că, dispreţuind planeta noastră, el se mutase pe o alta. Ba chiar după o vreme, cînd Aloyzas îşi mai veni în fire, începu şi singur să se îndoiască dacă acesta existase cu adevărat. Cine ştie, poate că N. nu fusese decît o materializare, o personificare a propriei sale seducţii ? Ca Berkeley-ana ? Ca gimnasta cu păr de aur, care dansa pe sîrmă ? Ba nu, nu, gimnasta — e o realitate ! Ea continuă şi acum să-şi execute trucurile cu multă siguranţă.

Reflectînd asupra inutilităţii încercărilor sale, el se decise să nu mai întreprindă absolut nimic. E mai bine aşa. Pentru că şi atunci cînd lupţi pentru dreptate, distrugi fără să bagi de seamă echilibrul sensibil dintre bine şi rău. Şi-apoi, cînd te grăbeşti, cînd fugi mîncînd pămîntul tot înainte, poţi nimeri pe neaşteptate în vreo mlaştină, te poţi murdări foarte tare de mîlul minciunii. Se vede că nu mie îmi este dat să păşesc ridicîndu-mi sus de tot picioarele şi împroşcînd cu noroi în toate părţile !

Totuşi, în această nouă situaţie — înfofolită în negură şi identică somnului cu ochii deschişi — Aloyzas se pomeni îngrozit nu numai de umbra fostului său coleg N. La o trecere pentru pietoni, un troleibuz a izbit-o pe Gertrude. A izbit-o şi a strivit-o în adevăratul înţeles al cuvîntului. Era într-o vineri, oameni buimăciţi alergau pe

străzi care încotro — unii la aer curat, alții la nuntă, alții așa, pur și simplu, fără vreo țintă, iar cîte unii goneau către moarte, dacă nu a lor, a altora, străini. Printre aceștia, *străini*, a nimerit și sora lui Aloyzas, care niciodată nu încălcase vreo regulă. S-ar putea spune chiar că întreaga sa viață nu fusese altceva decît un șir de executări a diferitelor reguli și dispoziții, mai mult sau mai puțin perfecte. Și cu toate acestea, anume ei i-a fost dat să moară din cauza respectării oarbe a unei dispoziții, care stabilea că strada trebuie traversată pe culoarea verde. Faptul că în momentul acela gonea pe carosabil un troleibuz, nu era o vină a regulei respective, ci a șoferului care o încălcase. Și Gerturda se prăbuși risipind în toate părțile niște mere de toamnă autonovka — le ducea lor, mai exact lui, lui Aloyzas — deși cadourile sorei sale, ca și alte semne de atenție din partea ei, îl scoteau întotdeauna din sărite. Merele s-au rostogolit pe asfalt, iar Gertruda a rămas nemișcată așa cum căzuse. În ajun discutaseră la telefon amîndoi, ea auzise niște zvonuri despre legăturile lui — ale lui Aloyzas — cu un fel de denunțător și trebuia deci neapărat să vorbească între patru ochi cu dînsul. Mai tîrziu, Aloyzas avea să se gîndească de multe ori că, mergînd pe zebră, protejată de ochiul verde al semaforului și frămîndu-se pesemne din pricina lui, Gertruda n-a observat monstrul care se apropia...

Își aminti foarte clar copilăria, umbrela, scăunelul pliant, mîinile ei puternice apărîndu-l. Și totuși, pierderea unicei surori nu afectase doar sfera emoțiilor. Moartea ei neașteptată a abrogat unele legi și a stabilit altele. Iar el se simțea astfel, de parcă brusc se deplasaseră de la locul lor polii pămîntului, sau i se prăbușise pe umeri, apăsîndu-i cu toată greutatea, cine știe ce altă forță ce dirija mișcarea planetelor. Dispăruse jugul supărător ce-l incomoda și din care încerca mereu să se elibereze, dar acum nici zidul, solid și de neclintit — în spatele căruia se putea ascunde oricînd — nu mai exista. După moartea sorei a devenit clar : tot ceea ce realizase el în viață : încercările de a se afirma cumva în știință, prietenia cu adorabila R., apoi căsătoria cu Liongina, totul nu fusese decît o aducere la îndeplinire a celor stabilite în prealabil de Gertruda și în același timp — o permanentă împotrivire din partea lui. Ea a fost singura care a continuat să creadă în el, cînd toți ceilalți își pierduseră deja încrederea. Atîta timp cît

trăia Gertruda, se menţineau şi punctele de reper pe care ea le alesese pentru el încă din copilărie, se desluşeau şi cărările ce duceau pînă la ele, chiar dacă acestea erau năpădite de bălării şi scaieţi. Planurile şi pasiunile lui se păstrau în memoria ei ca într-un frigider. Într-o bună zi, uşa acestuia s-ar fi deschis larg şi Aloyzas ar fi putut scoate de acolo şi ridica sus de tot măreţele sale proiecte, la fel ca buchetul de lalele pus la frigider ca să nu se desfacă prea devreme — priviţi, ce flori m-a ajutat să cultiv sora mea, admiraţi-le ! Abia acum a simţit Aloyzas amărăciunea singurătăţii, deşi fusese încredinţat că-i place să fie singur. Abia acum a înţeles că în Universul nemărginit — care pe zi ce trece devine şi mai mare — nu rămăsese pentru el decît o singură fărîmă de afecţiune — Liongina, dar, spre deosebire de Gertruda, aceasta nu-i va aparţine pe de-a-ntregul lui — niciodată. Iată de ce nu se grăbea să pună pe mormînt monumentul funerar, care ar fi strivit-o nu numai pe sora sa, ci şi pe el însuşi. Acum Gertruda îi deveni mai apropiată. chiar dacă — la fel ca şi mai înainte — ea nu se putea obişnui cu el, şi mai ales cu Liongina...

Ralph Igerman nu-şi făcuse nici acum apariţia. S-ar fi putut bănui că cineva le făcuse o glumă răutăcioasă : nu exista pe nicăieri nici un fel de Igerman, şi chiar dacă exista pe undeva un posesor al acestui nume şi prenume, el nu avea nimic comun cu teancul de telegrame şi cu afişele deja decolorate de pe pereţi. Altădată n-o să permitem să se apropie nici la o bătaie de puşcă asemenea artişti în turneu, se revolta Liongina, furioasă pe ea însăşi că nu-şi putea scoate din cap această fantomă. Totuşi, nu se grăbea deloc nici să amîne spectacolele, nici să taie cu creionul roşu rubrica din plan — şi odată cu ea şi colţişorul acela din conştiinţă ! — deşi pînă la prima reprezentaţie nu mai era decît o singură zi. Ca şi cum simţea că o să-i lipsească ceva cu care aproape că se obişnuise, căci, deşi stranie, această îmbinare, Ralph Igerman — ciobul acesta zăngănitor de nume, Ralph — îl reînviase din negura uitării pe Rafael. Şi, mă rog, chiar dacă ar fi Rafael, ce-i cu asta ? Nimic. Parcă ce, nu sînt destui Rafael ? Şi chiar dacă ar fi *acelaşi*, ce-i cu asta ? Absolut nimic. O să mă conving doar şi eu că e aşa cum se spune : ciocănitoarea e pestriţă, iar lumea... şi mai pestriţă. Doar

atît ? Ei bine, o asemenea confruntare — admiţînd că Ralph ar fi într-adevăr Rafael, ceea ce e mai mult decît îndoielnic ! — n-ar fi putut născoci nici chiar scriitorul care mută cu abilitate figurile de şah ale destinului. Cu toate acestea Liongina îşi dădea seama că nu face decît să se familiarizeze cu această posibilitate — neverosimilă, supărătoare ! — pentru ca în clipa întîlnirii să nu se cutremure pămîntul ca atunci în zorii vieţii sale, cînd fără să vrea rămăsese suspendată deasupra prăpastiei şi cînd singurul măcieş strălucind pe povîrnişul abrupt, o chema, o ademenea în abis. Dacă ar fi auzit ceva asemănător despre alte femei, ar fi rîs în hohote. Îşi încleştă buzele simţind cum i se crispau, ca şi cum n-ar fi ameinţat-o o primejdie amuzantă, ci una reală. Trebuia să se dezică de Ralph Igerman. Deocamdată nu exista omul, doar umbra lui, însă umbra aceasta era neliniştitoare. Dacă începe să mă bată la cap, o şterg în delegaţie. La Palangą. Sau la Mažeikius, să pregătesc decada. E timpul s-o deranjez pe Vilhelmina. Ciudat, de ce n-a mai dat nici un semn ? Nu cumva s-a gîndit s-o gătească în şubuliţă pe Brigita ei, drăguţa de ea ?.. E josnic să crezi aşa ceva, totuşi... Dar abia apucase să-şi termine gîndul, că sună telefonul.

— Am ştiri destul de proaste, Liongina, sufleţelule, începu Vilhelmina gîfîind. Şubuliţa e din pielicele întregi, nu din deşeuri.

— Cu atît mai bine.

— Ba nu-i bine deloc. Pentru că o duzină de cuconiţe influente îşi ascut gheruţele. Cele mai periculoase sînt Giedré T. şi Aldona J. Iar astea nu se lasă păcălite cu bucăţele, că doar n-au numai cîte-o şubuliţă !

— Giedré ? Giedré T. ? Soţia directorului de la Teatrul de păpuşi ?

— Ea în persoană, amanta lui B., trebuie să ştii, dirijorul ăla...

— Directorul e cu mult mai în vîrstă decît nevastă-sa, nu-i aşa ? Cu vreo douăzeci de ani parcă ? Mi se pare că din pricina ei a gonit-o pe prima soţie, după ce-au trăit atîta vreme împreună...

— Din pricina ei, din pricina ei ! Nici nu bănuieşte moşulică ce coarne are, se-mpiedică tot oraşul în ele ! Pleacă toţi trei în excursii — să te strici de rîs, nu alta !

— Ce părere ai, Vilhelmina ? Dacă află soţul, o să se apuce să-i mai cumpere şubuliţa ?

— Păi, crezi că degeaba se spune : bătrînul minios, e mai de temut decît ursul rănit ? N-aș vrea să mă trezesc în locul Giedréi !

Biată, biată Giedré ! O să fii nevoită să renunți la șubuliță de bună voie. În caz contrar, cineva — de pildă, micul Pegas ? — are să-l scoale din somn pe ursul adormit... Șubuliţa e încîntătoare. Dar vai, n-o poți tăia în două.

— Dar Aldona, asta cine mai e ?

Furioasă, Liongina simți cum i se strîng buzele. În timp ce întreba, aproape că și ghicise. Din nou trecutul își flutura în fața ochilor ei torța cuprinsă de flăcări. Credem că o luăm la sănătoasa, că fugim de noi înșine, cînd, de fapt, în orice clipă dăm peste propriile umbre apărute pe neașteptate în vîltoarea vieții.

— Ei, nuca asta are coaja cam tare. Bărbatu-său e-un papă-lapte, pe ea toată lumea o știe numai după numele de domnișoară — Aldona J. Se zice că pune laba pe toate noutățile de la Casa de mode, nu-i scapă nimic.

— Aha, așa va să zică !

Chicotind, Liongina se străduí să-și înăbușe furia ce o scufunda în trecut. Aldona J. a aruncat prima piatră în castelul de sticlă al lui Aloyzas Hubertavičius. Almoné J., dispărută fără urmă, și Audroné J., pe care-a primit-o la agenția ei, n-au făcut decît să-i cînte în strună acestei bestii hrăpărețe și viclene. Văzută de departe mai semăna și acum cu Nefertite, de aproape, însă, era grasă și vulgară. O dată, la concertul simfonic al unei formații din Budapesta, la care se adunase tot Vilniusul, Liongina se uitase bine la ea. Nasul mic, ascuțit, ochii ca niște piroane — se înfigeau în fiecare femeie îmbrăcată cu gust. Învîrtindu-se mereu pe lîngă Casa de mode, luînd la rînd depozitele bazelor și ale magazinelor s-a banalizat complect și s-a urîțit. Bagă de seamă, se autoavertiză Liongina, să nu ajungi și tu ca ea. Nu ! Îmbrăcămintea nu e cel mai important lucru pentru tine. Dar atunci, ce anume e mai important ? La întrebarea asta n-a mai fost în stare să răspundă. Pur și simplu sînt la modă șubulițele și o femeie care se respectă nu are voie să apară fără așa ceva. Fleacuri ! O șubuliță e, oricînd, tot șubuliță, mai ales la prețul ăsta. Dar răspunsul... n-o satisfăcu. Era convinsă de un singur lucru : ar fi extraordinar să-i poată smulge Aldonei prada.

— Asta n-o să se lase prea ușor înțărcată, Liongina, o avertiză bufetiera cu o voce sumbră.

— De ce ? Liongina nu mai adăugă nimic, pentru a nu se trăda.

— E o soție credincioasă și mamă grijulie. Are niște copilași — un băiețel și o fetiță — foarte drăguți.

— Dar drept cine mă iei, Vilhelmina ? Drept șantajistă ?

— Nu uita de taică-său. Chiar dacă-i din vechea conducere, găsește el ac de cojocul Casei de mode.

Liongina oftă în receptor. Da, pe Aldona J. n-o poți răpune ușor. Aici s-ar potrivi cel mai bine o luptă în toată regula. În care să învingă cel mai abil, mai stăruitor... Ești de-un cinism insuportabil ! Nici vorbă de așa ceva, mi-e teamă pentru mine și... pentru Aloyzas. El trăiește cu statut de copil, un copil îmbătrînit, care dacă n-aș fi eu... Ce ușor e să te ascunzi în spatele incapacității lui, cînd ai mustrări de conștiință, nu-i așa ? O să fiu mai tandră cu el, își făgădui ea în gînd.

— Îți mulțumesc din suflet, Vilhelmina. Informațiile dumitale îmi sînt de mare folos.

— Îmi pare rău că nu pot să te ajut mai mult. Să-ți opresc niște mazăre ?

— N-are rost. Dar pentru Brigita am un bilet. În rîndul cinci, ca de obicei.

— Ce părere ai, Liongina ? Dăm faliment din cauza lui Igerman ăsta al dumitale ? Instalat comod în fotoliul moale, Leonas B. surîdea trist cu buzele sale subțiri, care mai degrabă ascundeau decît spuneau ceva. N-o mai așteptase să vină, se deplasase singur pînă în biroul ei.

— De ce al meu ? Deocamdată nu-i al nimănui. Să fi fost altcineva, Liongina i-ar fi răspuns și mai tăios. Chiar dacă nu va avea loc turneul, noi tot n-o să dăm faliment. Nu s-au vîndut decît treizeci și patru de bilete cu totul.

— Cam puțin.

Conducătorul artistic își ridică îngrijorat capul, sprîncenele stufoase i se înălțară sus de tot pe frunte. Sprîncenele și părul, deși tuns și pieptănat impecabil, îi aminti de alt bărbat. Leonas nu suporta deloc haosul ce răvășește sufletul și înfățișarea cuiva și totuși semăna cu fostul șef al Lionginei așa cum pot semăna unul cu celălalt doar fiii aceleiași mame. Era ca și cum cineva îl bă-

gase în mașina de spălat pe bătrînul uriaș cu glas răsunător și laba mîinii stîngi pocită și în locul lui apăruse cel de aici : trist, predispus la melancolie, abătut, cu palmele dezgustător de umede, fapt care-l stînjenea și-l obliga să nu dea mîna cu oricine se întîlnea. Uriașul acela semeț — mai în vîrstă — se odihnește deja în cimitirul din Antakalní, ăstălalt, mai tînăr, visează la armonii pe care nu le poate obține.

— Am în rezervă o companie de cursanți, tovarășe director.

— Bravo, bravo ! și șeful aplaudă fără zgomot. Mi-e imposibil să-mi imaginez măcar, cum m-aș putea lipsi de dumneata fie și numai o singură zi !

Ei, i se face lehamite de complimente din astea. Amestec de sinceritate și ironie.

— Ia stai puțin, — și amintindu-și de ceva, el își frecă fruntea. De ce cursanți ? În vară, cînd a venit saxofonistul din Liège, ai plasat în primele rînduri contabili de la colhozuri.

— S-au terminat cursurile, contabilii au plecat demult.

— Bravo, bravo ! Te pomenești că într-o bună zi o să mă anunți că ai pus ochii pe sectorul copitatelor de la grădina zoologică : măgari, catîri, ponei ?

— Ar necesita prea mari cheltuieli transportul acestui public de la Kaunas. Și, în afară de asta, avem și aici destule paricopitate.

— Teribil de ascuțită limba adjunctului meu ! Leonas B. slobozi o repriză de rîs, mai precis nu izbucni în hohote, ci pufni doar în rîs — și pufnitura aceasta, ce părea a nu-i aparține, risipi seriozitatea nostalgic-ironică de pe chipul său. — La prima vedere, nu s-ar zice că poți fi atît de sarcastică.

Și, imediat, buzele lui livide se lipiră strîns de tot. Părea că și pe el îl șocase această pufnitură copilărească, ce trăda anumite însușiri neîngăduite ale sufletului și caracterului său.

— Asta sînt eu și gata.

— Degeaba te necăjești. Aparent, ești un înger.

— Găsiți o altă variantă, mai pămînteană. Îngerul e o ființă fără sex.

— Regret, dar sînt obișnuit să privesc îngerul drept în față.

— E prea banal, şefule.

Ai cam întîrziat cu îngerii. Şi tot în gînd reflectă imediat : m-am răzbunat — deşi, recunosc, cam meschin.

— Nu te supăra pe mine, n-am fost şi nici n-am să devin vreodată poet. Frăţiorul meu, cred că n-ai uitat, el era poet. Chiar dacă n-avea decît o singură temă, un singur motiv. O poezie ca a lui însă putea ucide, după cum putea învia din morţi. Dar în clipa cînd lupta se sfîrşi, fratele meu devenise un copil îmbufnat. Atît. Invidiez temperamentul generaţiei lui. De la mine, vai, n-a auzit nimeni cuvinte din cele pe care ştia el să le rostească !

— Departe de mine gîndul de a fi cîntată de poeţi. Din nou Liongina îşi trimise înţepătura, de astă dată mai dureroasă ; mîinile lui Leonas lunecară în jos, sub masă, ca nişte făpturi neputincioase.

— N-ai dreptate, n-ai dreptate deloc. Şi îşi încruntă fruntea înaltă, frumoasă, în a cărei strălucire se concentra tot ce era bun şi delicat în omul acesta. Dumitale ţi s-ar potrivi foarte bine osanalele, o aureolă de glorie, ce mai ! Din păcate însă, eu nu mă pricep să ridic în slăvi pe cineva. Cuvintele rostite nu-mi inspiră încredere. Şi nici nu m-aş putea ridica pînă la dumneata ! Acum înţepase el şi asta îl întristă : n-ar fi vrut să obţină o izbîndă măruntă. Cuvintele... Ce pretenţii să mai avem de la cuvinte, de vreme ce pînă şi sunetele ne înşeală ? Şi doar sunetele ... înseamnă muzică !

— Nu trebuie să vă necăjiţi, şefule !

— Leonas. Numele meu e...

— Şefule, vă rog !

— Eşti ca de obicei, neîndurătoare, mîndră.

Glasul scăzut era însoţit de un surîs delicat, dojenitor.

Potrivit unui regulament nescris, stabilit între ei doi, Liongina îi răspunse cu un zîmbet distrat, cu toate că nu-l iertase. Adineauri, deşi cam în glumă, mi-a arătat unde mi-e locul. Locul unui Figaro modern, obligat să-şi slujească stăpînul, care nu încape într-un singur rol, ci apare concomitent în două sau trei personaje. După ce şi-a probat autoritatea, i-a fost teamă ca nu cumva eu, ofensată, să-mi arăt din nou gheruţele. Ah, ce-aş mai avea chef să-l zgîrii ! Nu uita de cine depinzi, se struni ea şi imediat se potoli. Lasă-l să se mîngîie puţin cu iluzia că relaţiile dintre voi doi sînt cît se poate de oneste. Ca şi cum nu s-a întîmplat nimic, ca şi cum nici el şi nici eu

nu avem intenții josnice. Eu, fără să am pregătire de specialitate, conduc, așa cum mă taie capul, o instituție de creație, el — instalat în fotoliul de director și de conducător artistic — încasează o leafă dublă, se bucură de toate privilegiile și arde gazul de pomană. Cînd simpte că se plictisește, sau cînd îl mustră conștiința, își face apariția aici să-l consolez. După aceea se lasă din nou absorbit de muzica sa, plină de întristare și de o chinuitoare năzuință către armonie. Muzica lui e bună, dar ar putea fi și mai bună, mai închegată, mai viguroasă ! Era pentru prima dată cînd Liongina judeca atît de sever muzica lui Leonas B., care, de fapt, îi plăcea. Eforturile lui febrile de a reuni lucruri ce nu puteau fi alăturate — poziția sa și inspirația, fracul și libertatea mișcărilor ! — îi sfîșia muzica în bucăți. Te impresiona în ea, în primul rînd, nu melodia în sine, ci năzuința către armonie, care se transformase într-un fel de năzuință patologică.

— Cum merge noua dumneavoastră simfonietă, șefule ?

— Urzeala am terminat-o, dar atît, numai urzeala. Îmi lipsesc însă firele de bătătură. Nu mi-au fost livrate pe foaia de comandă ! Și, pufnind iarăși, se întoarse cu spatele. Rîsul acesta n-o amuza, și el știa asta foarte bine. Ai fi zis însă că și lui parcă-i îndesase cineva pumnul în gîtlej.

— Deci, vă bizuiți pe lînă din import ?

— Astăzi înțepi ca o viespe. Ce-i cu dumneata ? Ești hărțuită. Probabil nu ai nici un ajutor de la nimeni... Și mie mi se întîmplă același lucru. De muzică vorbesc. Iar dumneata refuzi să mă ajuți... Și Leonas B. își trecu în mod semnificativ dosul palmei peste frunte.

— Nu sînt mizician. Sînt un simplu amator.

— Lucrezi aici și mai ai totuși timp să iubești muzica ?

— Asta mi-e munca. Sînt nevoită s-o fac.

— Grozav știi să te aperi.

— Și asta sînt nevoită s-o fac.

— Și, pe deasupra, să mai suporți și amabilitățile neghioabe ale conducătorului artistic, nu-i așa ?

Liongina își lăsă ochii în jos, să nu-l mai vadă umilindu-se. Acuși o să plece, o să înceapă să-și reproșeze că n-a fost destul de stăruitor și sever — nu i-a amintit ceea ce ea nu trebuie să uite, da, da ! — și o să se năpus-

tească să lucreze și, totuși... simfonieta nu se va clinti din loc.

Fără să-i aștepte răspunsul, Leonas B. se ridică și își masă ușor frumoasele sale mîini. Acum îi era jenă de Liongina, de respirația ei abia auzită. Astăzi ea evitase, nu se știe din ce motive, orice aluzie, oricît de mică, la relațiile lor neoficiale. Iar această lipsă de înțelegere din partea ei îl împiedicase să-și încheie vizita frumos și cu obișnuita solemnitate, astfel ca, într-o atmosferă de deplină înțelegere, să-i fie trecute cu vederea încercările neîndemînatice de a recîștiga, de a recăpăta ceva ce fusese definitiv pierdut. Dacă s-ar fi întîmplat așa, i-ar fi sărutat mîna, după ce mai întîi ar fi reținut-o un timp ca pe un gingaș porțelan în palma sa.

Lîngă ușă — pînă acolo pășise necăjit și furios — se întoarse.

— Ah, era să uit, Liongina : la ora șaisprezece e ședință de analiză a repertoriilor, la minister — Era un neadevăr. El nu uita niciodată nimic. Exact pentru asta și venise să tocească fotoliul din biroul ei, restul — improvizație, fantezie muzicală, pentru că nu voia să-și mărturisească nici lui, nici ei adevărul. Era convins că n-o să-l creadă, dar nu putea pleca înainte de a-și lua revanșa. — Știu, nu e de competența dumitale ș.a.m.d., însă dumneata o să poți raporta mai bine decît mine. De cum te zăresc acolo, toți birocrații aceia incorigibili se înseninează, pe cuvîntul meu ! Și nu mai latră nici o vulpe că trag chiulul.

Vulpe. Blană de vulpe. Șubuliță de vulpe. Cine știe, poate va fi nevoie și de ajutorul lui.

— Dacă asta e dispoziția dumneavoastră...

— Nici vorbă de dispoziție, dragă Liongina ! Te implor... Salvează-mă pentru a mia oară. Cea mai răbdătoare dintre muzele lumii — dumneata ești !

Răbdătoare, își zise ea zîmbind cu amărăciune.

Liongina Hubertavičienė se angajase la Agenția de impresariat artistic imediat după absolvirea secției serale a facultății de științe economice. Dacă nu era grija fostului ei șef pentru dactilografa lui care își obținuse diploma, ar fi intrat în rețeaua comercială, ca majoritatea colegelor de curs.

— Ia spune-mi, ce faci tu aici ? o întrebase el foarte sever, într-o zi cînd o surprise bătînd la mașină.

— Lucrez.

— Am să-ți spun eu ce faci : azvîrli banii statului pe fereastră ! Niște mii bune ! Asta te-au învățat acolo patru ani la rînd ?

— Nu pot să găsesc nimic mai bun, tovarășe șef.

— Ia te uită la ea, nu poate să găsească, ha ! Tu ai dat examen la conservator, mi se pare. Ești în stare să deosebești un pian de o tobă ? Dacă ești în stare, te recomand lui Leonas, frățiorul meu. Nu te teme, el nu-i un căpcăun ca mine. E băiat cu carte, răsfățat, fire simțitoare, cum se spune ! Ce te zgîiești ? Trebuie să ieși și tu odată în lume, că doar n-ai să stai toată viața să dospești aici !

Leonas nu fusese prea încîntat de ea, dar nu avusese puterea să-și refuze fratele mai mare. A încadrat-o ca inspector, funcție nu tocmai generos retribuită, apoi a uitat de ea. Așa i s-a părut Lionginei. Dar în urmă cu trei ani, cînd Agenția de impresariat artistic a obținut un post în schemă — de director comercial, șeful și-a amintit de ea.

— Am intenția să te avansez într-un post important, tavarășă Liongina. Însă cu o condiție obligatorie, o anunță bărbatul elegant, de treizeci și șase de ani, ce nu semăna absolut deloc și totuși, abia perceptibil i-l amintea pe fratele său mai mare, care cu vocea lui tunătoare își dicta la mașină memoriile. Vei fi nu numai adjunctul meu, nu numai conducătorul efectiv al agenției, ci și muza mea.

Liongina rămase în picioare, cu aerul că fusese udată cu apă de sus pînă jos și scoasă afară în ger. Sînt femeie măritată — răspunse ea cu calm, ca omul sigur de valoarea sa — și de aceea aș vrea să știu la ce anume vă referiți în a doua parte a condiției puse. Și, cu un zîmbet echivoc, dinainte studiat, adăugă : deocamdată nu accept să fiu gata de orice, tovarășe director. Nu te teme, dragă, că doar nu sînt nici eu un căpcăun, se autocaracteriză Leonas B., repetînd expresia fratelui său mai mare. Deci, ce va trebui să fac, să-mi petrec noaptea cu dumneavoastră, cînd o să vă certați cu soția ? Liongina îl privea fără să-și plece ochii și fără să roșească, iar el se gîndi că nu greșise deloc promovînd femeia aceasta frumoasă — și în mod evident, excepțională — într-un post important.

Asta n-o să depindă de mine, ci de dumneata ! Şi începu să rîdă — rîsul era dezgustător, mai mult nişte pufnituri. Din cînd în cînd se auzea acelaşi rîs ironic, strident, din fosa orchestrei : politicos şi blînd cu toţi ceilalţi, el era întotdeauna aspru şi exigent cu muzicanţii. Rîsul lui o scîrbi pe Liongina, dar n-o sperie deloc. De pierdut n-am ce pierde, îşi zise ea, în schimb am multe de cîştigat. Agăţîndu-şi un zîmbet peste masca despre care toţi ajunseseră să creadă deja, că e adevăratul ei chip, îl rugă insistent să-i explice ce înseamnă *muză*. Leonas nu apucase să reflecteze dinainte la toate detaliile şi mai cu seamă la răspunsurile lui pentru întrebări naive. Nu pusese în legătură cu ea nici un fel de schimbări speciale, îşi dorea doar o notă mai picantă, mai condimentată în existenţa sa atît de anostă.

Nu prea ştiu nici eu, rosti încet, trecînd la un ton mai oficial, în vreme ce dumneata o să te lupţi cu rutina de aici, eu — o să-mi compun muzica. Şi o privi ţintă, încercînd să cerceteze cu atenţie începutul viitoarelor lor relaţii pentru a obţine de la ele mai mult decît se hotărîse să spună, dar nu uită să includă totul în paragrafele convenţiei. O să trec în sarcina dumitale toate treburile de care ar urma să mă ocup singur. Să ştii că te observ de multă vreme — o să faci faţă. Va să zică n-a uitat că m-a angajat în muncă ? se minună Liongina. Înseamnă că o urmărise cu atenţie de multă vreme, de pe cînd — în veşnica semiobscuritate a biroului lor — se apucase să lipească afişe pe pereţi. Se străduia, fără să i-o ceară cineva, să facă în aşa fel ca vechea clădire să nu mai pară chiar atît de posomorîtă. E-adevărat că o petrecea cu priviri scrutătoare, însă nu venea niciodată în imediata ei apropiere şi nici mîna umedă nu i-o întindea. Glasul ei îl neliniştea mai mult chiar decît trăsăturile feţei. De cîte ori i se adresau colegii, ea răspundea cu exactitate, cu un aer de o subliniată seriozitate, dar fără a-şi obosi coardele vocale. Pînă atunci glasul ei real dormitase la fel ca sunetele din tuburile prăfuite ale unei orgi. Privirea cercetătoare a directorului o diseca, pur şi smplu, şi Lionginei nu-i scăpă zîmbetul enigmatic de pe chipul lui. Dacă i-ar fi cerut s-o facă, ar fi fost dispusă să se răsucească pe tocuri ca s-o poată vedea cum arată şi din spate. Pe dumneata mă pot bizui, tovarăşe Liongina, eşti un lucrător inteligent, bine pregătit, Nu-ţi ascund, sînt

un egoist — şi o să încarc fără milă în spatele dumitale toată munca ! — dar trebuie să recunoşti că nu te nedreptăţesc : pentru postul de director comercial mi-au fost recomandaţi administratori cu stagiu îndelungat şi cu relaţii, dar i-am refuzat pe toţi şi, uite, numesc în schimb un inspector de rînd. Dar Lionginei Hubertavičiené nu-i convenea să apară în ochii acestui bărbat celebru şi simpatic ca o persoană de rînd, ceea ce se grăbi să-i şi declare. O, m-ai înţeles greşit, se scuză Leonas B., dacă n-aş fi fost ferm convins, dimpotrivă, că nu eşti o femeie de rînd, crezi că aş fi îndrăznit să te stingheresc cu propunerea mea ? I se deschidea o perspectivă ameţitoare la care ea nici nu sperase ; sau dacă sperase poate ceva asemănător, o făcuse în mare taină, neîndrăznind s-o recunoască nici în şoaptă. Totodată, însă, propunerea o strivea sub greutatea ei — ca un bloc de granit pus pe mormîntul cuiva drag — deşi Liongina continua să privească fără teamă în ochii omului puţin întristat din faţa ei, care pe neaşteptate îi dezvăluise încă una, sau poate mai multe laturi ale caracterului său. Oare ce-o să mai aibă prilejul să afle despre el ? Simţea cum pielea îi devine rigidă şi aştepta ca dintr-o clipă în alta tot trupul să i se acopere cu solzişori uscaţi de imortele, ca odinioară în copilărie. Mai ai puţin şi ai să te transformi într-un gîndac pitit sub platoşa sa, un gîndac insensibil, pe care o să-l arunce cît colo, sau poate o să-l strivească pantoful modern cu talpa groasă al directorului. Şi totuşi, aici nu pare să miroase a forţă fizică brutală — auzise ea destule şi despre aşa ceva. Îţi dau o săptămînă să meditezi, să chibzuieşti, să te sfătuieşti... Cu cine ? Ea nu avea cu cine se sfătui. Încă din vremuri imemoriale, de pe cînd tremura toată pentru cea mai mică nedreptate, chiar şi atunci a trebuit să decidă întotdeauna singură. Pentru o clipă revăzu piaţa încinsă de arşiţă din faţa gării, femeia tinerică pradă disperării intrînd în vorbă cu o mulţime de bărbaţi şi călcînd exact pe tăişul cuţitului... Leonas B. era generos propunîndu-i o săptămînă, însă într-un astfel de răgaz se ascundeau primejdii. Liongina Hubertavičiené ardea de nerăbdare să scape de biroul inspectorilor şi să urce mai sus cu cîteva trepte. Să poată respira nestingherită şi să poată privi cît mai departe. Săptămîna aceasta — era duşmanul ei. Chiar şi o singură

zi, tot dușman îi era. Poate să apară o altă femeie... ba nu, Leonas B. o alesese pe ea. De altceva îi era însă teamă. Cînd o să mă aplec deasupra lui Aloyzas, care abia așteaptă atingerea matinală a buzelor mele, și... Și chiar așa fiind n-am dreptul să risc ! Loteria vieții nu face risipă de numere cîștigătoare. Accept ! Leonas B. își înalță sprîncenele entuziasmat, se înclină și sărută mîna inspectorului Liongina Hubertavičienė, ridicînd-o astfel mai sus, mai aproape de stele.

Debutul noii sale activități coincise cu plecarea unui grup de instrumentiști la Riga. Liongina n-ar fi putut bănui că Daugava e atît de mare și că podurile pe deasupra ei sînt atît de lungi. Deci, de azi înainte, o să poată vedea desfășurîndu-i-se la orizont în fața ochilor, ca niște fundaluri de decor, privelişti după privelişti, cu singura deosebire că de astă dată distanțele și întinderile vor fi autentice și nu imaginare. Chiar în prima seară bătu în ușa camerei ei de hotel Leonas B. Avea o înfățișare mai simplă ca de obicei, nu era prea dichisit, cu toate că nu-și lepădase fracul elegant, bine strîns pe trup. Mirosul de coniac dovedea că făcuse eforturi să-și risipească neîncrederea sau cine știe ce altă grijă copleșitoare, fără nici o legătură cu turneul. În realitate l-a indispus și l-a silit să pună mîna pe pahar o întîmplare nenorocită. În timp ce dirija orchestra a leșinat flautistul, al cărui motiv delicat — al speranței — trebuia să răsune ca o replică la finalul subru și apăsător al lucrării. Acum Leonas B. își agita nervos mîinile, își făcea de lucru cu poalele fracului, iar gura lui, din care în răstimpuri își lua zborul — ca un stol de vrăbii — rîsul său, nu se închidea nici pentru o clipă. Da, e căsătorit, așa cum bănuise și ea și, pe deasupra, cu o femeie mai în vîrstă, cu fosta lui profesoară de compoziție. Fără îndoială, m-a ajutat, în multe privințe, dar..., Să nu te însori niciodată din recunoștință, o să-i poruncesc fiului meu !.. Se înțelege de la sine că soția are dreptate. Iar dreptatea ei a devenit și mai sacră, din ziua în care i s-a pus în sfîrșit, diagnosticul. O boală a sîngelui, o boală incurabilă, așa că orice aș face, oricît mi-aș ieși din piele recunoscîndu-mi micile păcate, impulsurile de bărbat și lipsa mea de atenție, ea întotdeauna o să aibă de o sută de ori mai multă dreptate decît mine. Brusc, își dădu seama că vorbește doar el, iar ea, Liongina, stă înlemnită — în mijlocul gătelilor împrăștiate peste

tot, a diferitelor tuburi viu colorate și a altor mărunțișuri ce influențează năucitor asupra bărbaților aflați în deplasare — stă și nu scoate o vorbă. Unde e glasul ei, glasul ei real care răsună din adîncul pieptului, glasul pe care el îl percepe ca o fugă născută în cumplite încleștări din haos — dar nu o fugă consacrată deja, ci una pe care încă n-a compus-o nimeni — unde e glasul ei ? Nu trebuie să-ți fie teamă de mine — sînt un om bun, privește-mi mîinile ! Sînt un om bun, da, și foarte nefericit, nu numai din pricina vieții de familie, care a devenit un infern... Nimeni nu mă iubește și nici eu nu iubesc pe nimeni, nu iubesc decît muzica, iar ea e geloasă, e de-o gelozie diabolică ! Pe ea n-o poți înlocui cu o rivală mai îngăduitoare. Sau îi jertfești totul, sau te alegi din partea ei cu un bobîrnac... și Leonas B. lăsă fraza neterminată. Ceea ce spunea era adevărat, însă, oricum, îi spusese deja mult mai mult decît altora, cînd, în fond, venise să-și petreacă noaptea cu ea.

— Mi-e milă de dumneavoastră. Vă sînt recunoscătoare. Dumneavoastră mă atrageți mai mult decît alți bărbați, dar, nu vă supărați, șefule...

— Leonas, Leonas !

— ...nu vă supărați, șefule, nu pot !

Liongina nu și-ar fi putut imagina că îi va fi atît de greu să se culce cu bărbatul de care depindea și situația și reușita ei în viață. Că îi va fi insuportabil de greu s-o facă după ce tot ce era înlăuntrul ei arsese, iar undeva în adînc, nu rămăsese, în afara unor cicatrici invizibile, nimic altceva decît necesitatea conștientă de a avea grijă de cel mai slab decît ea, de cel complet neajutorat, de Aloyzas. Să fie doar o necesitate, o obligație ? Ei asta-i ! În fond, și mîinile care mîngîie un bărbat străin pot servi o ceașcă de ceai. La urma urmei, întreaga ei ființă, întreaga ei feminitate, deși zdrobită, n-a fost definitiv învinsă, dată la o parte de viață și acum se răzvrătea împotriva tranzacției care umilea omul și femeia din ea. Să fi fost oare achiziționată, prin acea învoială prealabilă, pentru anumite obligații foarte precise, urmînd ca restul — care era tot o parte din ea — să fie retezat fără milă și aruncat la coș ? Din clipa aceea avu senzația că nu-și mai aparține. Cînd mîinile lui Leonas B., care n-a vrut să dea crezare refuzului ei, au atins-o, ele au întîlnit doar o platoșe, o carapace rigidă de gîndac, ce îi acoperea

sînii şi pîntecele. Vrei să spui că nu-ţi plac ? Că nu-ţi plac chiar deloc ? Mîinile lui delicate se strecurau fără succes pe sub carapace şi mîngîiau zadarnic gîndacul. Ţurţurele de ghiaţă. Păpuşa de lemn.

— Ascultă, Liongina, să ştii că eu nu pot să fiu brutal ! Şi începu s-o implore, apoi se indignă.

Dar cine-şi închipuie că e dumneaei de îndrăzneşte să-şi bată joc de el ? Doar a fost în prealabil de acord cu toate ! Ce altceva era decît o slujbaşă de rînd, avansată prin bunăvoinţa lui ! Dar greşea — ea nici nu se prefăcea şi nici nu încălca vreuna din promisiunile date. Pur şi simplu, nu era în stare să se biruie pe sine, deşi părea ridicol în situaţia ei, ca şi în perspectiva întregii sale vieţi. Şi, de fapt, regreta sincer în sinea ei că nu i se poate supune.

— Nu fiţi supărat... Poate că mai tîrziu, şefule...

— Leonas, Leonas !Bagă-ţi bine în cap — Leonas ! Cînd mai tîrziu... mîine, poimîine ?

— Nu ştiu. Vă sînt foarte recunoscătoare, dar... mi-e şi jenă să vă mărturisesc... Mă simt o insectă. Dumneavoastră aveţi nevoie de o femeie, nu de un gîndac docil...

Sincopele acestea capricioase distonau cu curgerea de mare profunzime a fugii — cu polifonia ei plină de expresivitate. Şi cu toate acestea, el se simţi copleşit de recunoştinţă şi speranţă.

— Ei bine, o să aştept. Dar să ştii, Liongina, că de mine nu scapi. O să aştept ! el se înclină şi îi sărută mîna rece.

— O să trebuiască să vă înarmaţi cu multă răbdare. Şi, înviorată din nou, ea îi zîmbi, cu zîmbetul său echivoc, dinainte studiat.

— Nu m-aţi uitat, măicuţă-şefă ? îşi croi drum în cabinet un bărbos temător, plin de sfială.

— Micul Pegas ? Bună, bună. Eşti cumva pe patru roţi ? Nici pînă azi nu mi-au trimis maşina de la reparat.

— Roţilor le-am dat catran, şi căluţii-s puşi în ham !

Tocmai la timp, nici că se putea mai la timp, micul meu Pegas ! îşi zise Liongina şi se abandonă în mîngîietoarele îmbrăţişări ale Volgii. Artiştii în turneu — chiar dacă mai întîrzie, nici o grijă — îşi fac ei apariţia, Leonas B. poate să mai treacă şi altădată pe aici, cu palmele lui umede cu tot, ca să se gudure pe lîngă sufletul tău, dar

şubuliţa n-o s-o auzi fşnind în cuier dacă nu acţionezi mai rapid. Maşina agenţiei nu corespunde pentru proiectata deplasare. Deocamdată, aşa cum rezultă din informaţiile deţinute, şubuliţa nu s-a vîndut, dar trag de poalele ei şi Gierdré T. şi Aldona J. Pe prima o poţi speria luînd-o cu binişorul, de a doua însă, nici vorbă să te poţi descotorosi uşor.

— În ce parte porunciţi s-o iau ?

— Lumea e bîntuită acum de criza energetică. Ce rost are s-o mai agravăm şi noi ? Du-mă pînă pe-aici, prin apropiere, şi-i spuse adresa.

O casă dărăpănată, de pe vremuri, înghesuită într-un şir de alte case la fel cu ea. O scară mohorîtă, cam întunecoasă. În spatele uşilor înguste şi înalte, îmbrăcate în piele sintetică, se aflau, desigur, apartamente mari şi întinse ca nişte lacuri. De fapt, nu apartamente — muzee ticsite de mobilă veche, covoare şi veselă.

Liongina apăsă îndelung butonul soneriei ce ţiriia asurzitor. De partea cealaltă a uşii — nici o mişcare. În lumina zgîrcită ce pătrundea pe scară, se deslușea luciul plăcuţei de alamă. Asta H., artistă emerită, maestru emerit al artei pe republică.

— Asta, deschide ! Ştiu că mai eşti la micul dejun, deşi toată lumea a mîncat deja de prînz.

— N-ai ghicit. Sînt în pielea goală, de aceea nu-ţi pot da drumul înăuntru, miorlăi dincolo de uşă glăsciorul răsfăţat al Astei.

— Asta, draga mea, nu te mai prosti. Ce, ţi-e teamă de mine ?

— Nu sînt numai eu în pielea goală.

Se auziră zgomote, cineva încercă s-o tragă de lîngă uşă pe gazda care opunea rezistenţă.

— Draga mea, iartă-mă. El se jenează ! Uşa se întredeschise cu un pocnet, lanţul zăngăni şi rămase întins. O făptură plinuţă şi trandafirie, cu năsucul cîrn şi ochişori albaştri, rotunzi, apăru în deschizătura uşii. Părul blond, ondulat îi cădea pe umerii şi sînii albi, complet goi.

— Ah, neruşinato ! Puteai să-ţi pui pe tine măcar un şal ! bombăni stînjenită Liongina, de parcă ea însăşi s-ar fandosi goală puşcă în faţa unor oameni străini.

— Neruşinată ? Asta izbucni în hohote de rîs şi rîsul ei strident, deloc potrivit cu silueta plinuţă, părea gata-

gata să spintece liniștea adîncă a casei care, bănuitoare, trăgea cu urechea.

— Iartă-mă, nu te invit înăuntru. Bărbații sînt niște fricoși !

— Ia zi, pe cîți i-ai înghesuit în baie ? Hai, recunoaște !

— Numai pe unul, pe unul singur.

— Cine-i, ocrotitorul tău ?

Asta — așa cum știa toată lumea — avea un *ocrotitor*. Director la o mare uzină, un bărbat remarcabil, robust, dar care demult își sărbătorise — în mod festiv — aniversarea a șase decenii de viață. De aceea uneori îl înlocuiau alții, mai tineri.

— Mă plictisește bătrînul. N-o să mă crezi : mă îndeamnă foarte serios să studiez.

— Ce ?

— Orice. O ține una și bună să mă las de scenă și să intru în învățămînt. Închipuie-ți, să fiu profesoară ! Eu numai dacă îmi aduc aminte de școală și simt că mi se face rău !

— Și n-o să se supere al tău, dacă află ?

— N-o să afle. E plecat la Moscova. Cred că n-ai să te apuci tu să-i spui ! Glasul Astei deveni penibil de tăios, la fel ca și rîsul. Bine, haide, intră ! Desprinse lanțul și o trase pe Liongina în vestibul. Se vede că ai o treabă serioasă cu mine. Abia aștept să-mi spui ce ți s-a putut întîmpla ție, care ești așa de căpoasă ?

Liongina trase adînc aer în piept, pregătindu-se parcă să plonjeze într-o apă tulbure, stătută, duhnind a pisoi înecați.

— Ascultă Asta, vrei să ai o șubuliță ?

— Cojocel din piele argăsită ? Foarte mulțumesc, mi-a adus bătrînul unul, din Iugoslavia. A mîncat numai salam gol, dar mi-a adus.

— Ei, acuma toate mucoasele au cojocele din piele argăsită. Și Liongina făcu un gest disprețuitor cu mîna. Eu îți propun ceva mai elegant.

— Haide, nu mă mai ameți ! Doar n-o să-mi spui că tu n-ai nevoie de așa ceva ?

— Am nevoie. Am mare nevoie, Asta ! E o șubuliță scurtă, de vulpe argintie. Dacă o vezi, leșini — e un vis, nu altceva !

— Și atunci de ce mă prostești pe mine ?

— Nu pe tine, pe mine ! Mi-o doresc al naibii de mult, însă mie n-or să mi-o vîndă. E unicat, expus la Casa de mode. Iar eu — cine sînt ? Un tehnician, un zero.

— Şi ai nevoie de marca firmei mele ?

— Asta dragă, eşti adorabilă ! Eşti nu numai o cîntăreaţă minunată cu voce de argint, dar şi un nesecat izvor de înţelepciune ! Şi Liongina, rostind cuvinte care nu erau ale ei — poate mai degrabă ale micului Pegas — porni s-o linguşească pe femeiuşca această uşuratică, ce cînta modest şi în schimb flirta din plin, fiind înzestrată cu toate însuşirile femeilor uşor accesibile.

— Bineînţeles că o şubuliţă de vulpe nu mi-ar strica nici mie, şi Asta îşi miji ochii, cu un aer răsfăţat, imaginîndu-se cu umerii învăluiţi în norişorul pufos — cît de graţios ar arăta căpşorul ei înconjurat de blana argintie ! — Dar nu sînt o hrăpăreaţă, Lionge. Chiar dacă-s o zgripţuroaică, o destrăbălată, un suflet negru cu pielea albă — cum mă caracterizează în scrisori nevasta directorului meu — eu zău că nu invidiez niciodată pe nimeni. Şi mai ales pe tine, Lionge. Pentru că tu nu m-ai dispreţuit nici atunci cînd nu aveam plăcuţă strălucitoare pe uşă, aşa că de dragul tău — renunţ la şubuliţă !

— Să ştii că nu pierzi mare lucru : pînă la ea — drumu-i la fel de lung ca pînă la Ţara lui Franz Joseph.

— Şi, mă rog, unde domiciliază Franz ăsta ? Nu cumva în apropiere de Vilkaviškio ?

— Mai departe, mult mai departe, exact — nu ştiu nici eu unde. Hai să convenim aşa : eu, dacă reuşesc, mă zbat să obţin şubuliţa pentru tine — tu mi-o vinzi mie. Mă rog, găseşti un pretext : e prea mare, prea mică sau nu-ţi convine modelul. De acord ?

— Mare şmecheră mai eşti, Lionge ! Cu un cap ca al tău, ministru ajungi ! În regulă ! La revedere ! Te pup ! Nu de alta, dar cred că tipul meu a degerat în baie.

Asta îşi întinde gurița de bun-rămas, iar pe Liongina o fulgeră gîndul : eh, şi eu tot goală sînt ! Mai goală chiar decît ea, deşi port taioraş de tweed şi cizmuliţe înalte pînă la genunchi...

Ţara lui Franz Joseph e încă departe, grozav de departe, însă prin ceaţă încep deja să i se distingă contururile.

— Şi-acum, încotro porunciţi s-o luăm, măicuţă şefă ?

Micul Pegas e gata să pornească în goana mare oriunde i s-ar cere. Cu alte cuvinte, am acum la dispoziție propiul meu șofer. Pe care-l pot mînui, fără nici un efort, cum doresc. Pentru că e gata să facă orice l-aș ruga. Asta o poate face knock-out fără să stea la gînduri pe frumoasa Giedré T., dacă dumneaei nu-și bagă mințile în cap la vreme și nu părăsește ringul.

Un indicator pentru sens interzis — ieri nu era aici. Micul Pegas drăcuie. Dă mașina înapoi și lumina farurilor cade pe un panou cu afișe. Pe unul din ele, cam rupt, chipul retușat al unui bărbat cu un inel gros — ca un gîndac de aur — pe deget. IGERMAN. În gînd, Liongina ridică ușurel colțul dezlipit ca și cum are intenția să-l lipească la loc și citește în fugă inscripția, de astă dată însă de la dreapta la stînga. NAMREGI. Combinația neașteptată a literelor îi împlîntă un junghi violent în piept. Îi este peste putință să mai respire. Namregi ? Huțuev-Namregi ? Rafael Huțuev-Namregi, cel de odinioară — a devenit acum Ralph Igerman ? Respirația i se zbate dureros în coșul pieptului. Cîte momeli mai născocesc și artiștii ca să atragă publicul ! Deci nu e pseudonim — e o farsă, îi prostește pe spectatori fără a se dezice nici cu o iotă de el însuși. Deci — el e Rafael, cine altul ar putea fi ?

— Micule Pegas, oprește !

Dacă dispare acum, nu se vor mai întîlni niciodată ! Da, acolo nu e un afiș dezlipit de vînt, acolo e Rafael care pășește cu capul descoperit sub cerul străin al orașului !

— Aici, la intersecție ?

— Nu, nu ! Mergi mai departe și cît mai repede !

— V-am supărat cu ceva, măicuță-șefă ? Am să risc totuși. Poate îmi ajută Dumnezeu și n-o să mă jupoaie controlul circulației.

— Mergi, mergi mai departe ! Mă grăbesc ! Ți-am spus doar că mă grăbesc !

Liongina își dă seama că spune prostii. În glas îi răsună un fel de bucurie triumfătoare, dar ochii i s-au întunecat de mînie și teamă. Trebuie să mă stăpînesc ! Să-mi liniștesc bătăile inimii. Ce ridicol, nimeni, absolut nimeni în afară de tovarășa viață, n-ar fi izbutit să născocească o asemenea batjocură. Ei bine, să ne comportăm

deci şi noi aşa cum ne-o cer timpurile. Să-i dăm peste bot vieţii — cu viaţă.

— Ascultă, micule Pegas ! Dumneata nu te superi că-ţi spun aşa ? Bun, îmi pare bine că nu te superi ! Liongina îşi netezeşte glasul ca pe o sîrmă, să nu mai vibreze în el extazul. Doar sîntem prieteni, nu-i aşa ? Ia spune-mi, aşa, prieteneşte, cum ai reuşit să aduni banii pentru „Volga" asta ? Că după cîte ştiu onorariile voastre nu sînt prea grozave, nu ?

— Deşeuri, nu vă supăraţi că spun aşa, **maicuţă-şefă.** Deşeuri, nu onorarii. Cum am reuşit să-i adun ? **Păi, ăştia** au fost bani de la Dumnezeu.

— De la Dumnezeu ?

— Ameliorăţiile. Banii ne-au picat ca din cer. Anul trecut i-au dărîmat soacrei gospodăria de la ţară. Casă cu dependinţe, grădină, stupi. A căpătat de la stat peste opt mii.

— Şi cu soacra ce-aţi făcut ?

— A stat la noi, cît a trăit.

— Acum nu mai trăieşte ?

— Iarna trecută a murit. De pneumonie.

A murit ? Sau poate — ai ucis-o tu ? Cum am făcut eu cu mama izgonind-o în instituţia de irecuperabili ? Ah, de-ai şti cît te detest, micule Pegas ! La fel cum mă detest pe mine însumi !

Iar cu voce tare, **fără a uita să zîmbească prietenos** şi protector, rosteşte :

— Îţi mulţumesc pentru sinceritate. Te asigur **că** Zilele culturii de la Mažeikius vor beneficia de **vocea dumitale !**

— **Vă mulţumesc din inimă, măicuţă-şefă !** Se apleacă **să-i sărute mîna, dar ea şi-o retrage. Să nu** credeţi că mă linguşesc. **Îmi place să mînuiesc volanul şi** îmi place **să** am de-a face cu oameni cumsecade. Să ştiţi că vă servesc din toată inima !

— Şi eu o fac din toată inima, micule Pegas ! spune ea pe un ton vesel.

— Sînt aşa de bine dispus, că aş zbura pînă la capătul pămîntului ! Şi micul Pegas începe să fredoneze ceva cu jumătate de glas.

Liongina îi spune adresa salonului de coafură. Trebuie neapărat să-şi vopsească părul, au început să fie vizibile firele cărunte.

Trebuie să fiu frumoasă, funcția mea, munca mi-o cere, încearcă ea să se convingă pe sine. Nu-i adevărat, vreau să fiu frumoasă cu orice preț ! Mai ales acum, zilele astea. Da ! Are nevoie de strălucire, de un înveliș nou, în locul acestuia, care-i tot numai plesnituri. Umblînd mereu după șubulița de vulpe s-a neglijat complet. Ba nu, șubulița n-are nici o legătură cu toate astea. Și totuși, Liongina se simte foarte tulburată, de parcă cineva — dar nu oricine, ci el, cel al cărui nume refuză să-l rostească, pentru că tot ce se întîmplă e absolut absurd ! — și-a pus în gînd s-o surprindă pe nepregătite. Ar fi fost și mai tulburată dacă și-ar fi amintit de promisiunea făcută : s-o șteargă la Mažeikius, la Klaipėda, sau în altă parte !

Pe jumătate sufocată iese în sfîrșit afară din jungla umedă și parfumată a salonului. E o seară tîrzie, cufundată în întuneric și singurătate. Ce bine că are o casă !

— Încotro pornim ? și cu un gest amabil micul Pegas deschide larg portiera.

— Acasă, dragul meu, acasă !

Are impresia că pînă acasă e un drum lung — foarte lung. Mult mai lung decît pînă la misterioasa Țară a lui Franz Joseph, răsărită așa, pe nepusă masă, dintr-un uitat manual de geografie.

— Aici Inspectoratul orășenesc al Miliției, ofițer de serviciu, maior... skas. Vă rugăm să vă prezentați de urgență la noi, pentru a-l lua în primire pe cetățeanul Ralph Igerman. Unitatea noastră nu-i hotel pentru artiști ambulanți ! Vocea stridentă și severă a maiorului se fărîmița din pricina rîsului abia stăpînit.

— Igerman ? Ralph Igerman e la miliție ? Cît e ceasul, tovarășe maior ? Liongina nu-i reținuse numele spus la repezeală.

— Patru și jumătate. Mai precis : patru treizeci și trei, pe ceasul electronic !

Din receptorul strîns lipit de ureche țîșneau ace micuțe înfingîndu-i-se în cap și în ceafă. Sub cămașa de noapte — largă și lungă pînă în podea — picioarele i se muiaseră. Jos nu era parchet ci lespede încinsă. Dar ea nu-i simțea căldura. Trupul rece ca gheața îi era scuturat de un tremur nervos, iar senzația de vomă, care a încercat-o adineauri, abia i-a trecut.

— Trebuie să fie o eroare, tovarăşe maior. Liongina întreba şi răspundea, dar vocea ei era răguşită, de nerecunoscut. Nu credeţi că ar fi mai bine să lămurim situaţia dimineaţa ? Cum a ajuns acest Igerman la dumneavoastră ? Şi ea simulează un căscat, senzaţia de vomă îi revine.

— În împrejurări de necrezut ! — E cert că maiorului îi făcea plăcere să stea de vorbă cu o femeie — judecînd după glas, trebuia să fie un bărbat tînăr. Vroia şi el să se amuze puţin în timpul serviciului de noapte. În mod sigur şi-o închipuia caldă şi pe jumătate adormită. — Păi, staţi că vă spune chiar el. Să nu vă mire cînd o să aflaţi că a sosit aici pe calea aerului, cu un O.Z.N. Un obiect zburător neidentificat. Nu mă taie capul cum aş putea să-i spun în lituaniană. Pe scurt, cu o farfurie zburătoare ! Băieţii mei se tăvălesc de rîs. E un mare poznaş !

— Acesta e artistul pe care-l aşteptăm noi ? Sînteţi convins de asta, tovarăşe maior ?

Liongina nu avea nici un dubiu — el trebuia să fie ! Soneria telefonului o trezise brutal din somn — un somn adînc şi fără vise, un fel de leşin în care stăruia senzaţia, presentimentul unei mari nenorociri sau al unei boli grele — însă chiar şi în somn, în subconştient, ea îl aşteptase pe Rafael. Trăgea cu urechea, gata să-i deschidă dacă ar fi bătut la uşă. Afişul ud, dezlipit, se zbuciuma în bătaia vîntului. El e ! Un fulger — proptit cu unul din capete în pămînt şi cu celălalt ameninţînd beznele negre ale cerului — prăvălise peste casa lor şi peste întregul univers — întunericul. La lumina orbitoare a fulgerului Liongina văzu drumul — noroios şi plin de gropi — pe care a tot mers ani lungi de viaţă. Crezuse că l-a parcurs pînă la capăt. E cu putinţă să nu se fi terminat încă ? O splendidă pajişte imaculată ce se întinde de cealaltă parte a drumului o cheamă — s-ar năpusti în goana mare acolo dacă n-ar fi totul inundat de o paloare cadaverică. O iarbă albă — absurditate, şi la fel de absurdă avertizarea care-i vuieşte în creier : *păzea, începe !* Ce începe ? În jur e întuneric, aşa cum e normal să fie la ora patru şi jumătate — cînd reţeaua de electricitate nu s-a trezit încă — astfel că orice fascicul de lumină ce se tîrăşte dincolo de geam te orbeşte. Urmăreşte cu atenţie spusele interlocutorului şi îi răspunde, însă întreaga sa fiinţă stă pitită undeva lîngă gîndurile ei şi nu se decide să pună piciorul pe

iarba albă. Brusc, pajiștea iluzorie dispare, degetele de la picioare i se crispează ca nu cumva să atingă fără voie vreo pietricică — da, se află sub un cer străin pîrjolit de arșița soarelui, la marginea unei prăpăstii ce se cască, din nou se cască, în fața ei !

— Înainte de a verifica, miliția nu dă alarma niciodată. Este artist emerit al R.S.S. Turkmenia și R.S.S.A. Iakuția. Petrolist de onoare al Tiumenului. Și, chiar dacă n-ar fi oaspetele nostru, permiteți-mi să vă spun un lucru : într-o noapte de toamnă nu-i prea plăcut să nu ai un acoperiș deasupra capului.

— Bine, dar noi nu avem la dispoziție itinerariul O.Z.N.-urilor, tovarășe maior !

Tremurul nervos și o vagă senzație halucinantă persistau. Mai continua încă să fie o observatoare pasivă, deși respinsese cu dibăcie atacul.

Maiorul trecu la un ton mai moderat.

— Dacă n-a avut timp să-și anunțe sosirea, n-avem nici o pretenție.

— Ce pretenții poate avea cineva la ora patru și jumătate din noapte ? Tovarășului Igerman i s-a reținut o cameră la „Gintaro". Noapte bună, tovarășe maior.

— Noapte bună și vă rog să mă scuzați pentru deranj, tovarășă Hubertavičienė !

— Ia te uită, ați aflat și cum mă cheamă ! Nu vroia să rămînă cu întunericul și pustietatea din jur.

— Miliția știe totul, tăvarășă Hubertavičienė. Nu vă gîndiți la nimic rău, glumesc și eu. Am luat legătura cu directorul Agenției de impresariat artistic și mi-a dat numărul dumneavoastră de telefon. Mi-a făcut plăcere să discut cu dumneavoastră. Noapte bună !

— Cu bine, tovarășe maior ! În glasul ei răsuna zornăit de gheață. Sînt încătușată toată — de sus pînă jos — într-o crustă de gheață cu neputință s-o spargi dintr-o singură lovitură, se tîngui Liongina continuînd să rămînă lîngă telefon.

Și-acum, ce se va întîmpla ? Brusc, uită totul : de ce stă în picioare aici, unde se afla înainte de asta, și mai ales — unde trebuie să se ducă acum. După o clipă — o întreagă eternitate — se mută de pe un picior pe celălalt. Nu mai erau picioruşele sprintene, fără bătături și vene proeminente, cu care se mîndrea, ci niște buturugi greoaie, care-i tremurau, ca și cum cineva a lovit-o sub ge-

nunchi cu un obiect greu. Îndată ce se va mişca din loc — o s-o înghită pămîntul. Şi cu toate acestea se mişcă. Şi în aceeaşi clipă îşi auzi dinţii clănţănind — cineva îi înfipse în ceafă un tăiş ascuţit şi o împinse în beznă. Pietrişul aspru, crăpat, cu muchiile ţepoase o să se împrăştie transformat în pulbere, iar ea ridicînd mîinile va începe să bată din aripi ca o pasăre. Încă un pas mic de tot. Şi încă unul. Bine, dar eu am fost deja acolo, daţi-mi drumul ! N-o împingea nimeni de la spate — se avînta singură într-acolo, unde cîndva se oprise înmărmurită de spaimă şi fericire. Mîinile întinse dădură peste ceva tare şi rece. Liongina aşteptă cuvintele care trebuiau s-o trezească definitiv : de ce orbecăi pe întuneric ? Aprinde lumina ! Dar nu auzi decît o mormăială nedesluşită.

Fără să aprindă lumina, o luă în direcţia glasului. Aşadar, nu era singură în tot acest spaţiu care-o făcuse să înţepenească. În aceeaşi clipă îi pătrunse în nări mirosul parchetului dat cu ceară. Plăcut, liniştitor. Suprafeţele lustruite ale mobilei luciră îmbietor, întunericul era însufleţit de nenumăratele pete de lumină venite din stradă. Aceasta e casa ei, covoarele ei şi, prietenoase ca nişte animale domesticite, fotoliile ei. Dar iată şi respiraţia accelerată, anevoioasă, gîtuită parcă de mîna cuiva. Contopindu-se cu întunericul, ascunsă în el se află o masă nemişcată, însufleţită doar de respiraţie. Stă ascunsă în întuneric şi o cheamă, o cheamă cu căldura ei dogoritoare. Acolo e patul meu. E Aloyzas al meu. Dimineaţa o să mă piseze reproşîndu-mi că m-am ambalat în discuţia de la telefon. Deci totul e aşa cum a fost. Uimitor : în jurul ei nu se schimbase absolut nimic, deşi teama îi răscolise toate măruntaiele. Nu, nu i se întîmplase nimic. Se vede că a mîncat prea mult aseară.

— Dormi, dragul meu.

Şi ea mîngîie umărul soţului ca să nu înceapă s-o sîcîie cu întrebările şi să-i spulbere astfel impresia că îşi regăsise liniştea sufletească. Simplă iluzie ? Fie şi iluzie, numai s-o ajute să se menţină pe marginea prăpastiei fără fund. Dar, de fapt, nici prăpastia nu-i reală, i s-a părut doar, firește că i s-a părut ! Şi-atunci, de ce vrea ea cu tot dinadinsul să se arunce acolo cu capul în jos ? ! Ah, da, a apărut artistul venit în turneu, care dispăruse — atîta tot.

Liongina își băgă nasul în umărul lui Aloyzas. Inima lui bătea ca un ciocan mînuit de un braț neîndemînatic, deși se prefăcea că doarme. Oare și pe el îl alarmase chemarea venită din abis ? Da de unde, el respiră întotdeauna greu, iar dacă se trezește pe neașteptate, întîi și-ntîi își pune în ordine gîndurile și simțămintele. Nu-și poate schimba starea sufletească cum schimbă alții vitezele la automobil.

— Lunatico, bombăni el.

— Dormi, dragul meu. Și ea se lipi și mai tare de el, legănîndu-l ca pe un copil trezit din somn și pregătindu-se ea însăși să adoarmă. Să uite totul, să nu-și mai amintească ce-a fost... destul, ajunge...

Dar nici n-a apucat să închidă pleoapele ca lumea, că telefonul iar a început să zbîrnîie.

— Ei, las' că le arăt eu lor ! Aloyzas se smuci gata să sară din pat, dar ea, vrînd să-l liniștească, îi puse mîna pe umăr.

— Ssst, să nu răspundem, și începu să mîngîie tandră pieptul care se zbuciuma al soțului. Dacă se obișnuiesc așa, o să ne pierdem și ultima clipă de liniște.

Dar în casa cufundată în întuneric nu erau doar ei amîndoi. Pipăind mobila, măturînd parchetul cu poalele halatului, Anea se tîra spre telefon. Supărată, Liongina începu să tragă cu urechea. Musafira nu trebuia să se amestece în toate astea.

— E pentru tine, Lionge. Un maior de miliție foarte simpatic.

Anea se legăna la picioarele patului ca și cum soneria telefonului îi dădea dreptul să fie impertinentă. Încerca să distingă prin întuneric poziția în care stăteau culcați ei doi, sau poate că Lionginei i se părea doar. Chipul aplecat deasupra lor duhnea a alcool.

— Du-te în patul tău, neastîmpărato. E încă noapte, bombăni Liongina.

— E dimineață, s-a făcut dimineață! Doamne, ce plăcut a fost! Ne-am întors cu un furgon de „Pîine". Tu ai avut vreodată ocazia, Lionge, să te plimbi într-o ladă de pîine ? Ne-am umplut de făină ca niște stafii.

— Gata, Anea, la culcare, hai la culcare ! Liongina se ridicase din pat și își agita mîinile de parcă ar fi gonit o găină în coteț. Pe tăcute, dar cu insistență, o îndepărtă din dormitor pe musafiră.

Nici halatul ăsta n-o să-mi mai placă de-acum înainte.

Zău ! O să trebuiască să-l dezinfectez, decise ea, şi deodată se simţi mai stăpînă pe ea, ca şi cum îndepărtase deja una din primejdiile ce i s-au năzărit adineaori.

— Hubertavičienė la telefon. Tot dumneavoastră sînteţi, tovarăşe maior ? Aveam o părere mai bună despre miliţieni. Un gentlemen nu se comportă aşa !

— Vă rog să mă scuzaţi ! N-am fost eu cu ideea — artistul Igerman ! Refuză să se deplaseze la hotel însoţit de băieţii noştri. Fără reprezentantul Agenţiei de impresariat artistic, zice el, nu mă mişc de-aici.

— Scuzele dumitale nu-mi sînt de nici un folos. Pe Igerman noi l-am aşteptat. La timpul stabilit şi chiar cu flori. El însă n-a venit. Iar noi nu avem la dispoziţie maşini de serviciu şi nici personal de serviciu cum are miliţia.

— Vă rog foarte mult să nu vă supăraţi, tovarăşă Hubertavičienė. Maiorul se străduia s-o împace cumva, glasul lui nu mai era acum strident, sfredelitor. I-am oferit tovarăşului artist cabinetul meu — îl refuză.

— Regret, dar nu vă pot ajuta cu nimic ! Liongina încerca să-şi aţîţe mînia. Avea nevoie de cuvinte deslușite, pline de hotărîre. Care să nu permită pămîntului să i se clatine sub picioare.

— Vă rog să mă înţelegeţi şi pe mine, tovarăşă Hubertavičienė. Eu răspund pentru liniştea întregului oraş, iar tovarăşul Igerman o tulbură într-o măsură foarte mare.

— Dar ce face ? întrebă, neputînd să-şi învingă curiozitatea.

— N-ai să te duci nicăieri, auzi ?

Aloyzas îşi lăsase picioarele goale pe covor şi îşi căuta papucii.

— Scamatorii cu o sforicică, gajuri, anecdote. Băieţii se prăpădesc de rîs. Maşina noastră de patrulare se află în raionul Antakalnį. Ce părere aveţi, s-o trimitem după dumneavoastră ?

— Nu e nevoie. În aproximativ o jumătate de oră sînt la dumneavoastră. Pe curînd, tovarăşe maior !

— N-ai să te duci nicăieri ! Clocotind de mînie, Aloyzas îşi agita o mînă în care strîngea spasmodic unul din papucii săi. Ajunge ! Destul cu comediile astea !

— Da, da, o să vin neapărat ! — Receptorul ţiuia deja, cuvintele le rostise nu pentru Aloyzas, ci pentru sine.

— Iar eu am spus — nu ! Aloyzas îi smulse receptorul și acum îl ținea ridicat ca pe un tăciune fumegînd, nefiind în stare să găsească un loc în care să-l arunce.

— Ai să rupi firul. Să-ți dau valocordinul ?

— N-am nevoie de ajutorul tău ! Și făcu un pas înapoi fără să lase din mîini receptorul — care țiuia în mod suspect — și nici papucul. Mai bine ai avea grijă de tine ! De tine să ai grijă ! Și, după ce puse receptorul în furcă, continuă să strige fără a ține seama de musafira care auzea totul și fluiera cu multă neobrăzare, cum i se păru lui. Le îngădui să te alerge cum vor, ca pe-o puștoaică sau ca pe o curieră de cincisprezece ani ! Doar ești femeie măritată și tu, ai familie ! Ce, o să te duci să hoinărești noaptea cine știe pe unde ? Nu știi ce pățesc cei neprevăzători ?

Aloyzas răspîndea mirosul de transpirație al neputinței. Se străduia să mascheze cu strigăte propria-i spaimă, pentru că din nou adulmecase mirosul infidelității. De astă dată mult mai percutant decît atunci cînd avusese pentru prima dată senzația că un vălătuc mititel de vată împiedica buzele Lionginei să se apropie de ale sale.

— Aloyzas, te rog, Aloyzas...

Și ea se apropie cu un aer vinovat și spășit, deși nu greșise cu nimic și nici prin minte nu-i trecuse să-l necăjească ; orice s-ar întîmpla — de-ar fi să se răstoarne cu susul în jos întreg pămîntul — ea va rămîne aceeași. Tot ce se petrecea acum era absolut ireal, — ah, asta ar mai lipsi să mă molipsesc și eu de spaima lui și să intru în panică — și totuși calmul pe care-l afișa i se părea pînă și ei, Lionginei, artificial.

Încerca să-l înduplece pe Aloyzas ca pe un copil, respirația ei îi învolbura barba, iar palma îi mîngîia umărul. Nu are nici un rost să-i ațină calea, soțioara lui se ducea doar să conducă pînă la hotel un scandalagiu venit în turneu, un oarecare Ralph Igerman și foarte curînd o să se întoarcă în patul cald, doar s-a mai întîmplat așa și altădată, asta e munca ei. Nu-i vorba de nici o furtună — nu-i decît un vînticel obișnuit care-o scoate din casă pentru un ceas, două. Atît. Îi vorbea tandru, convingător. Nu ți-ar strica deloc să respiri măcar o lună aerul uscat de la Ialta — ce-ar fi să ne facem bagajele și s-o ștergem acolo, vrei ? Însă cu cît se străduia mai mult să-l

convingă pe Aloyzas, cu atît mai puțin credea ea însăși că e purtată doar de un vînticel — și nu de un vîrtej puternic. În viața ei ceva se clintise din loc sau era pe punctul de a se clinti — despicătura ce sfîrtecase pămîntul rînjea amenințător și existența ei nu mai putea fi tăinuită, chiar dacă n-aveai de gînd să te arunci cu ochii închiși în ea.

— Haide, Aloyzas, nu fii ridicol, te rog foarte mult ! Liongina îi mîngîia obrazul cuprins de tremur, fără să știe că și mîna ei tremura, deși buzele contestau spaimele născocite de el. Doar nu mă duc pe jos. Îl chem pe colaboratorul meu cu „Volga". Hai, caută-mi cizmulițele, da ?

Un spasm zgudui maxilarul lui Aloyzas, de-ai fi zis că se furișase acolo cineva invizibil și-l trăsese de barbă. De fiecare dată cînd îl ruga Liongina, el o ajuta să se îmbrace și întotdeauna aceste mici servicii netezeau asperitatea unor cuvinte nesocotite sau răutăcioase. În momentele acelea simțea că ea îi aparține întreagă numai lui. Pe cînd acum — doar nu-i orb ! — nu cizmulițele o interesează, știe ea foarte bine unde le-a pus aseară cînd s-a întors de la coafor. A împuțit toată casa cu loțiunile ei. De aceea Aloyzas tăcea cu încăpățînare. Iar ea încetă să-l mai înduplece.

— Nu te supăra, trebuie să chem mașina.

Dar abia schiță o mișcare în direcția aparatului, că el o înșfăcă de umăr.

— Te porți ca ultima... ! Și n-am să-ți permit să mă tratezi ca pe un idiot ! Ce pot eu să știu ? ! Poate te-ai înțeles cu maiorul sau cine știe cu cine ! În fiecare zi primiri — ba cocteil, ba o ceașcă de cafea ! Ce pot eu să știu pe unde-mi umbli haimana cînd lipsești de acasă ? Toată viața ți-am suportat răbdător fel de fel de capricii : delirul de somnambulă, îndată după căsătorie, chinurile îngrozitoare cînd învățai la seral, veșnicile fandoseli de la Agenția de impresariat ! Mi-am abandonat și munca științifică și cartea scrisă pe jumătate, și în cele din urmă și activitatea mea interesantă, ca nu cumva, Doamne ferește, să te împiedic pe tine să respiri în voie, și-acum poftim, a ce miroase ea, respirația asta a ta ?

Liongina își ieși din sărite.

— Să știi că de la tine din gură miroase urît, nu de la mine ! Și începu să formeze numărul. Mai bine te-ai duce să-ți clătești gura și te-ai băga în pat.

Aloyzas, care se aşteptase la o ripostă plină de mînie — de altfel pe deplin meritată — rămase perplex în faţa dispreţului ei rece. O vreme, încercînd zadarnic să tragă aer în piept, continuă să-şi mai audă propriile cuvinte grosolane, pe care le răcnise adineaori. Aşadar, ca şi cum nu s-a întîmplat nimic, ea azvîrle cît colo indignarea lui — fără a încerca măcar să-i demonstreze că ea are dreptate — şi îi serveşte în schimb probă certă a intenţiilor ei de infidelitate. Da, acum nu mai e vorba de un vălătuc mititel, ci de o funie în toată legea, bună pentru spînzurat un om ! Şi să vezi că acuşi — tot ca şi cum nu s-a întîmplat nimic — o să plece, deşi ar putea trimite acolo pe oricare dintre inspectorii ei. O clipă se surprinse însă gîndind că dacă ea şi-ar arunca cizmuliţele într-un colţ şi ar proceda într-adevăr aşa, în primul rînd el ar fi cel decepţionat. Bineînţeles, pentru faptul că n-ar mai putea suporta o nouă prefăcătorie din partea ei.

— Aha, aşa va să zică, aşa va să zică ?

Aloyzas îşi încleştă cu putere pumnii şi îi repezi în sus, lucru pe care pînă atunci nu îndrăznise să-l facă niciodată. Liongina scoase un geamăt — nu de teamă sau de indignare că o s-o lovească ! — aidoma unui fier înroşit o arse aceeaşi presimţire ca şi pe el : plecarea aceasta a ei era cu totul ieşită din comun. În vreme ce pumnii lui Aloyzas i se agitau deasupra capului — n-o să lovească, nu va cuteza să lovească ! — îi trecu prin minte că irascibilitatea lui permanentă, ajunsă la punctul culminant, ar putea declanşa o nenorocire — pe care în realitate şi-o provoacă singur — iar ea n-avea idee cum să-l determine să se stăpînească... Poate doar să-l flambeze printr-o flacără care l-ar arde şi l-ar calma totodată. Simţea înlăuntrul ei o astfel de flacără, o simţea în trupul ca şi în braţul ridicat — gata să răspundă loviturii.

— Hei-hei, gata, stop, copilaşi ! şi Anea, care urmărise ce se petrece, intră alergînd în odaie. Vă propun alt joc mai amuzant. Gajuri de pildă, vreţi ?

— Îţi mulţumesc, Anea. Şi Liongina, revenindu-şi de-a binelea, se duse să se îmbrace. Oare l-ar fi lovit, într-adevăr, pe Aloyzas ? Numai pentru a avea posibilitatea să-l vadă fără întîrziere pe Rafael, care acum nu mai era Rafael Namregi — ci Ralph Igerman, un scamator, un fragment de afiş bătut de vînt ? Ah, Dumnezeu mi-e martor, cred că mi-am ieşit din minţi !

— Dumneata să nu te amesteci în treburile altora ! Auzi, Anea ? Pumnii lui Aloyzas frămîntau aerul, fără a ţinti pe cineva anume şi erau mai curînd ridicoli decît ameninţători.

— Asta ce vrea să însemne ? O invitaţie să-mi strîng catrafusele ? Cred că vei continua să fii un gentleman şi-mi vei permite să mă car de-aici dimineaţa, nu-i aşa ?

Gura Anei rîdea neauzit ca o gură de clovn, iar gîtul i se unduia — alb, plin de căldură, ademenitor, chiar şi într-un moment lugubru ca acesta, în care se comportau cu toţii ca nişte descreieraţi.

— Nu-l asculta, Anea, îi luă apărarea prietenei sale Liongina, care se afla acum în dormitor. Are febră.

Şi eu am febră. Se îmbrăca fără grabă. Adinauri, în vreme ce se luptau amîndoi înfruntîndu-se, arsese ceva, se consumase ceva. Îşi plesni uşurel sînii bine strînşi în sutien. Nu mai sînt o tinerică, e timpul să duc o viaţă liniştită fără să-mi pierd capul, fără să lărgesc şi să adîncesc brazda trasă, pe care mulţi mi-o invidiază. Pentru că, dacă, Doamne fereşte, te avînţi prea tare şi sari dincolo de brazdă...

La uşă Liongina zăbovi din nou, deşi maşina care trăsese la intrare claxona — din pricina grabei nu făcuse ceva necesar şi la fel de obişnuit ca o respiraţie. Aloyzas se băgase iarăşi în pat şi încerca să ghicească dacă ea se va apropia — aşa cum era stabilit dintotdeauna între ei — dacă îl va atinge cu buzele fardate şi străine, care acum erau şi mai străine din pricina cuvintelor grosolane rostite mai înainte. Dacă îndrăzneşte să se apropie — mă întorc cu spatele ! Însă ea nu se apropie, tocurile îi ţăcăneau acum pe scară şi cu toate acestea el îşi simţi pieptul invadat de satisfacţie : în mod cert Liongina şi-a amintit de dînsul, dar mai important era faptul că ea înţelesese că greşeala comisă nu şi-o poate răscumpăra cu un sărut. De aceea se considera el însuşi acum mai matur şi mai plin de importanţă decît celălalt, insul înspăimîntat care se năpustise la telefon să-i aţină calea soţiei şi să n-o lase să plece de acasă. Stătea culcat pe locul lui obişnuit, dar avea senzaţia că nu mai încape în situaţia obişnuită cînd îşi dorea cu ardoare să uite de toate şi, lăsîndu-se absorbit de liniştea din jur, să-şi afle consolarea în vreo veche înţelepciune, ca de pildă — Rousseau : *mai de preţ este onestitatea pentru oamenii cinstiţi, decît erudiţia pentru oamenii instruiţi.*

N-o să mai permită nimănui să-i folosească onestitatea ca pe o cîrpă. Şi socotea că pe Liongina o şi avertizase deja. Desigur, s-a înfierbîntat prea tare şi a spus fel de fel de neghiobii, dar greşeala iremediabilă s-a abţinut s-o comită. Şi pentru că s-a abţinut — pentru că n-a lovit-o pe Liongina — şi-a păstrat dreptul de a striga la ea atunci cînd o va vedea cocoţîndu-se prea sus şi făcînd, fără nici o jenă, eschibiţii pe sîrma gata să se topească în plasma reflectoarelor. Va avea nevoie de întreaga capacitate toracică a plămînilor, de toată forţa muşchilor săi pentru ca strigătul — dacă împrejurările îl vor sili să strige ! — să nimerească exact în micul punct ce se agită undeva sus, deasupra mulţimii. Nu, n-o să strige, niciodată n-o să strige ! O să tacă şi el încleştîndu-şi dinţii, dar n-o să îngăduie să-şi deschidă gura nici cealaltă făptură, ce pătrunde tot mai adînc înlăuntrul lui, odată cu veninul autosatisfacţiei ! Hei, tu ! Ascultă, am să te hrănesc cu tele-produse, cu cărţulii de aventuri, o să-ţi dau voie să te holbezi la gîtul Anei, dar bagă de seamă, nu te apuca s-o pîndeşti pe Liongina ! Ah, oare unde anume te-am mai văzut, om nelegiuit ? Totuşi, ar trebui să se mai păzească şi Lionge. Să înţeleagă cel puţin că el nu glumeşte impunîndu-i să fie mai rezervată — evident, trebuie să-şi impună şi el o comportare la fel de rezervată. Iată, în zilele imediat următoare sau poate chiar astăzi — nu, astăzi are cursuri ! — o să plece la A. Pînă nu lămureşte problema asta, nu se poate apuca de altceva. De exemplu, de monumentul funerar pentru Gertruda. Căci orice grijă, oricît de măruntă, îl stinghereşte din rosturile lui. De aceea, întîi deplasarea la A., pe urmă monumentul pentru Gertruda, şi abia mai tîrziu... manuscrisele, peste care s-a aşternut praful şi şi-au întins pînza păianjenii... Într-adevăr, de ce să nu facă un drum pînă la A., cumpărîndu-şi un bilet în staţia de autobuz ? De ce ? Păi, pentru că nu există nici un A., tu singur l-ai născocit, singur ţi-ai adresat cîteva scrisori ca din partea lui, pe vremea cînd erai un pic mai întreprinzător. Şi, mă rog, cine mă calomniază atît de dezgustător ? Nu cumva aceeaşi sinistră făptură, nu cumva ticăloasa mea umbră ? Şi totuşi, se pare că şi ea are dreptate...

Nu se mai auzea din stradă duduitul „Volgăi" care a răpit-o pe Liongina cine ştie pentru cîtă vreme — pentru o oră sau pentru totdeauna, asta nu putea şti precis nici-

odată și cu atît mai mult acum... — deodată un cerc de metal încins îi încătușă cu atîta putere pieptul, că Aloyzas nu mai putea nici măcar să geamă și încet, prin micile șanțuri de pe obraji începură să i se prelingă în desișul bărbii picături calde, pe care o durere imensă, de neînvins, i le storcea cu mare greutate din ochii încețoșați.

— V-am spus eu ! V-am spus ! Uf, acest Igerman ! se perpelea Audroné J.

— Mergem la miliție, măicuță-șefă ? se informă posomorît micul Pegas.

Liongina îi salutase cu capul pe amîndoi. La ora aceea i se părea ciudat să-i salute în alt fel. Ședea foarte țeapănă. Sînt prea încordată, se mustră ea. Trebuie neapărat să scuip zăbala. Mai bine să mă gîndesc ce plăcut e aici în mașină, la căldură.

— V-am spus eu ! continua să se tînguie Audroné. Cine știe ce încurcătură o să mai iasă și din asta ! Un artist reținut la miliție ca orice vagabond de rînd. Ce rușine pentru întreaga agenție !

— Ei haide, încetează, că doar n-a omorît pe nimeni. Văicărelile inspectoarei o mai calmau pe Liongina. Totul ar putea fi ca de obicei. Dacă în locul felinarelor, cam lugubre la ora asta, ar bate în geamul din față soarele.

— Și după părerea dumneavoastră, dacă n-a omorît pe nimeni, nu are nici o vină ? Nici una ?

— După cîte înțeleg, dumneata Audroné n-ai dormit destul.

— Eu pot să nu dorm trei zile și trei nopți la rînd, dar... cine e el, mă rog ? Cine ?

— Nu știu ce părere are șoferul nostru, dar pe mine una reacția dumitale nu mă surprinde. Liongina nu-și întoarse capul spre Audroné. Găina, dacă o stîrnești din cuibar cînd nu trebuie, nu te mai înțelegi cu ea.

Liongina închise ochii. Iartă-mă, fetițo, după ce o să-mi arunc povara asta grea de pe umeri, o să fiu din nou bună cu tine. Îți promit.

— Bravo, măicuță-șefă, bravo ! Zguduit de rîs, micul Pegas fu nevoit să încetinească puțin.

— Îți lași copii dormind, alergi nopțile de colo-colo și poftim — găină ! se văită Audroné.

— Nu încerca să ne înduioşezi cu copiii, făcu povăţuitor micul Pegas, trăgînd cu coada ochiului la Liongina, care tăcea. Copii avem cu toţii. Nu-i aşa, măicuţă-şefă ?

Ea nu răspunse, încerca să găsească o explicaţie pentru comportarea sa lipsită de orice logică. Mă înfurii, mă reped la oameni — şi toate astea pentru un oarecare Igerman ? Merită escrocul acesta altceva decît o săpuneală zdravană ? A pus în mişcare miliţia unei capitale de republică şi o Agenţie de impresariat artistic. Din cauza ambiţiilor lui au de suferit şi Audroné şi bietul meu Aloyzas. Exact, oare de ce nu l-am sărutat azi pe Aloyzas ?

Totul era limpede, cît se poate de limpede şi totuşi Liongina ştia că şi acum l-ar fi redus la tăcere pe Aloyzas, la fel cum o repezise în modul cel mai ordinar pe Audroné ! Aceasta, simţindu-i ostilitatea, s-a smiorcăit niţel, dar apoi s-a potolit. Maşina străbătea oraşul pustiu care, cufundat în întuneric, părea lugubru. Felinarele electrice licăreau reunindu-şi laolaltă luminile ; ţîşnind pe neaşteptate din străduţele laterale, farurile automobilelor te orbeau. Rarii trecători se lipeau de ziduri ca nişte fantome şi făcea impresia că maşina condusă de micul Pegas goneşte printr-un misterios megapolis care nici nu doarme, dar nici de veghe nu stă. O oră tocmai potrivită pentru farfurii zburătoare şi alte drăcovenii. Buzele Lionginei nu se destinseră, deşi gîndul era pueril. Nu mai sta ca o mumie, haide, zîmbeşte puţin.

— Nici nu ţi-am mulţumit că ai acceptat să ne transporţi, pe mine şi pe Audroné. Şi făcînd un mare efort, îi zîmbi micului Pegas, iertînd astfel şi păcatele lui Audroné. Dumneata eşti cu adevărat un prieten devotat.

Satisfăcut, micul Pegas scoase un fel de guiţat — vedea în faţa ochilor Mažeikius şi numeroase alte oraşe, cu zidurile pline de afişele viitoarelor turnee. Semeaţă, „Volga" trase la marginea trotuarului. În faţa şi în spatele maşinii lor se înşiruiau, aidoma unor pete întunecate, cîteva autofurgonete negre cu geamuri micuţe. Lătratul cîinelui de pază, istovit de atîta vigilenţă, părea a răzbi de undeva de sub pămînt. Reflectînd lumina unui felinar şi risipind totodată negura ireală din jur, strălucea în faţa lor — firma miliţiei.

— Sînt Ralph Igerman, îmi cer scuze că am atentat la odihna dumneavoastră ! Mă predau, mă predau. Capi-

tulare necondiționată ! Îndrăznesc să sper însă că nu voi fi nevoit să regret gestul acesta. Nici Alexandru Macedon n-ar fi visat o captivitate atît de fermecătoare !

Cu mîinile ridicate, pornit pe strengării, venea în întîmpinarea lor un bărbat negricios, înalt și solid. Trupul zvelt părea și mai înalt datorită părului zburlit ce stătea vîlvoi și fremăta în tactul fiecărui pas — un păr cîndva negru, acum încărunțit pe alocuri și dînd impresia că fusese stropit cu o vopsea de culoare incertă. Pe fruntea adîncită în părți de pleșuveală se învîrtejeau zbîrcituri adînci, alte zbîrcituri, și mai adînci, îi despărțeau obrajii de nasul puternic arcuit — osos și cu nările mari — iar buza superioară nebărbierită avusese timp să se învinețească datorită țepilor aspri ce-i crescuseră, ca de altfel și gîtul care părea înfășurat într-un vaporos fular albastru închis. Datorită acestei unde întunecate ce i se revărsa pe față, buzele cărnoase păreau că ard, dinții foarte albi străluceau orbitor, iar ochii negri scînteiau ca iluminați pe dinăuntru, încercînd lacomi să absoarbă, să cuprindă cît mai mult cu putință : pe cele două femei, intențiile lor, starea lor de spirit — acum cînd fuseseră scoase din așternut în puterea nopții — și în funcție de asta, perspectivele turneului său. Înghițea rînd pe rînd totul, cu aviditate și fără să aleagă.

— Am fost atît de îngrijorați din pricina dumneavoastră, maestre ! Unde ați dispărut ? începu să ciripească cu un glăscios mieros Audroné. Era clar că noua cunoștință o fermecase. Încruntată, Liongina tăcea.

— Asta n-am reușit să stabilim nici noi, păzitorii ordinei ! interveni maiorul uscățiv cu vocea lui metalică, în timp ce-și netezea părul blond. Era înconjurat de cîțiva milițieni cu chipiul pe cap, care fie că se pregăteau să meargă în patrulare, fie că își încheiaseră serviciul.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare că n-am să vă ascund nimic, scumpe doamne, dar vă rog, nu totul dintr-o dată, de acord ? și Igerman își lăsă mîinile în jos.

Privirea lui scăpărătoare, observînd totul și risipind imediat în toate părțile ceea ce reținuse, dovedea că are o încredere nelimitată în propria-i persoană, în farmecul său masculin, care — în pofida gesturilor exagerat de teatrale — se făcea simțit atît în silueta solidă ce-și păstrase supletea, cît și în costumul scump, de o croială impecabilă, ce nu se șifonase deloc în urma hoinărelilor sale nocturne.

Mîinile-i neastîmpărate, de astă dată întinse către ele două — vrea să se laude cu strălucirea inelelor masive cu pietre prețioase ? — arse parcă de flăcări sau de substanțe chimice, erau lipsite de finețe și pline de pete roșii, însă nu alterau impresia favorabilă, alcătuită din gesturi impulsive poate puțin vulgare și o eleganță înnăscută.

— Vi-l predau pe artistul dumneavoastră aflat în turneu, viu și nevătămat. Nu e cazul să întocmim proces-verbal de predare, nu-i așa ? glumi maiorul, grăbindu-se să încheie întreaga aventură, căci tăcerea posomorîtă a directoarei de la Agenția de impresariat artistic îl îngrijora.

— Ah, abia acum am înțeles ! Ralph Igerman își răsuci pe degete întîi unul, apoi celălalt inel, admirînd în mod evident licărirea pietrelor. Te pomenești că din cauza acestor pietricele am fost păzit de miliție ? Îndată ce am bătut la ușa dumnealor mi-au inventariat inelele și nu m-au mai lăsat să plec, ca să nu mă înjunghie răufăcătorii pe stradă... Cum se explică atunci că la Marsilia am rămas în viață ?

— Ați făcut turnee în Europa ? Audroné îl privi cruciș — cînd era emoționată întotdeauna se uita cruciș.

— O.Z.N.-urile, fetițo, sau farfuriile zburătoare ! Ai auzit de așa ceva ? Una din ele m-a prins din zbor pe drumul de la Tiumen. Cum itinerariul acesteia nu trecea direct prin Vilnius, a trebuit vrînd-nevrînd să călătoresc și peste granță.

— Glumiți, desigur, maestre ! Iar noi am fost atît de îngrijorați din pricina dumneavoastră, îl mustră Audroné. Ar fi fost ea și mai afectuoasă față de artistul venit în turneu, dar se cam temea de șefa încruntată.

— Ba nu glumesc. Eu nu știu să glumesc absolut deloc și datorită acestui lucru, te rog să reții, am rămas celibatar pînă în prezent ! Și în ochii lui Igerman, inteligenți și ușor bulbucați — care nu-și pierduseră interesul nepotolit față de tot ce se afla în jur și totodată văzuseră destule pentru ca stăpînul lor să știe ce anume îl așteaptă în fiecare loc nou — se aprinseră scînteieri poznașe. Poate tocmai de aceea privirea lui pătrunzătoare scînteia doar în răstimpuri, atunci cînd răzbea prin umbrele oboselii adunate, nu numai în noaptea care trecuse, ci de-a lungul întregii sale vieți zbuciumate și pline de aventuri.

Toți cei de față trăgeau cu coada ochiului spre Liongina — era cu neputință să-și prelungească tăcerea, doar n-avea să-nceapă să se sfătuiască pe șoptite cu ea însăși : e el — nu e el, e el — nu e el ! Pentru că, chiar dacă e el — oricum, nu mai e el, hotărî ea. Iar dacă admitem totuși, că nu e el — oricum, tot el e, își schimbă ea imediat hotărîrea. Și la urma urmei asta nu mai prezintă prea mare importanță după ce s-au scurs atîția ani, după ce s-au întîmplat nenumărate evenimente, dintre cele mai diverse, și după ce aventura din anii tinereții a fost demult dată uitării.

— Vă urez bun-venit în orașul nostru, tovarășe Igerman... Mă numesc Hubertavičienė și sînt directorul comercial al Agenției de impresariat artistic. V-o prezint pe colega mea, inspectoarea Audronė J. Vă salutăm în numele agenției noastre și în numele nostru personal ! Vorbise oficial, pentru a nu lăsa să se strecoare nici o notă — cît de mică — de cordialitate, căci omul acesta străin, care le dăduse atîta bătaie de cap, în ciuda glumelor sale ieftine, îi stîrnise simpatia.

— Permiteți-mi să mă prezint și eu conform protocolului : Ralph Igerman, artist emerit al R.S.S. Turkmenia și R.S.S.A. Iakuția, petrolist de onoare al Tiumenului ! Oaspetele se înclină cu grație, o mică părticică din el — cel de odinioară — se ghicea totuși, răzbind prin licărirea neastîmpărată a ochilor, prin vorbele și gesturile sale emfatice.

— Am aflat, cum să nu ! Nădăjduiesc, tovarășe Igerman, că reprezentația dumneavoastră de la miliție a luat sfîrșit, da ? Și, de vreme ce a luat sfîrșit...

— Iată unde se află adevărata severitate, deși, cum știți, toată lumea învinuiește de severitate miliția ! și maiorul începu să rîdă, ceilalți milițieni alăturîndu-i-se.

— Mulțumesc pentru compliment, tovarășe maior, dacă v-ați referit la mine ! izbucni Liongina, simțind nevoia să zgîrie pe cineva ca să scape de obsesivul : *e el — nu e el* ce-i sfredelea creierul.

— Poftim, poftim ? Încearcă oare cineva de aici să le jignească pe doamne ? și Igerman începu să se foiască învîrtindu-se în toate părțile. Limba lituaniană are o rezonanță neobișnuită, dar iertați-mă, e la fel de bizară ca și graiul omuleților de pe Orion care m-au plimbat cu farfuria lor zburătoare.

— Dacă sînteţi gata, — Liongina nu luă în seamă remarca lui — inspectoarea noastră o să vă conducă la hotel. Vi s-a reţinut categoria lux, aşa cum aţi dorit.

— Şi dumneavoastră aveţi cumva intenţia, stimată doamnă, să ne părăsiţi ? Să-mi împlîntaţi în inimă pumnalul ?

Mîna plină de inele se lipi de pieptul mare şi puternic, deşi poate cam prea lat. Probabil că-şi bătea joc şi singur de gestul de operetă, pentru că în ochii inteligenţi, ce o implorau să nu se supere, porniră să ţopăie veseli — spiriduşii.

— Fie, de acord, tovarăşe Igerman, o să vă conducem amîndouă, ca să nu vă răpească din nou farfuria celor de pe Orion. Intenţia Lionginei de a-şi lua fără întîrziere rămas-bun deveni mai puţin fermă din pricina mîinilor pline de arsuri şi cicatrici ale oaspetelui. Dacă nu erau inelele — urmele rănilor n-ar fi sărit chiar aşa în ochi. Oare şi le expune spre examinare în mod intenţionat ? Ce făcuse cu greblele astea ale lui ? Hrănise fiarele sălbatice de la grădina zoologică ? Scosese cu ele smoală fumegîndă ?

— Cei de pe Orion nu răpesc pe nimeni, stimată doamnă ! Vocea lui de o aroganţă poznaşă deveni serioasă.

— Singur aţi spus-o, adineauri.

— Am spus că m-au plimbat, adică m-au transportat. Dar de urcat la bordul lor, am urcat din propria mea voinţă. Ei nu fac uz de violenţă fizică. Şi tocmai lucrul acesta, credeţi-mă, mi s-a părut extraordinar !

— Vă cred, tovarăşe Igerman. Excelent jucat. Dacă izbutiţi şi diseară aceeaşi performanţă, sînt convinsă că succesul vă este asigurat.

— Nu sînt clovn. În ochii lui se revărsară două mici lacuri de mîhnire. Recit din clasici. Lermontov. Vă place Lermontov ? Cît priveşte omuleţii din cosmos, aceştia sînt la fel de reali ca...

— Bine, bine, tovarăşe Igerman. Să mergem.

— De ce atît de oficial. Spuneţi-mi Rafael Alexandrovici. Dar dumneavoastră, stimată doamnă, cum am onoarea a mă adresa ?

— Liongina, sau după obiceiul rusesc — Liongina Tadovna.

Alături de numele lui cu totul străin şi necunoscut amintindu-l pe celălalt care cîndva o interesa în asemenea măsură încît de dragul lui ar fi renunţat la toate — numele ei suna bizar. Ca şi cum era vorba de o alta, moartă de multă, multă vreme. Aşadar, nu-i nici o primejdie că, atunci cînd vor amuţi vorbele goale, se va ivi cealaltă ea, cea incapabilă să-şi stăpînească glasul şi respiraţia. Degeaba i-a fost frică, degeaba căutase să-şi facă curaj vărsîndu-şi furia pe Aloyzas — Aloyzas cel neputincios şi cinstit, pe care nu-l murdărise vreodată nici cea mai mică pată de noroi. Aşadar există Liongina Hubertavičienė, există — dacă împrejurarea o cere — Liongina Tadovna, există femeia capabilă îndeplinind obligaţii de muză şi director abil de instituţie — cu care nu orice administrator-bărbat poate rivaliza — dar nu mai există cealaltă Liongina, care-şi pierdea capul, şi era gata să-şi calce în picioare numele, onoarea, absolut totul. De fapt nu mai exista nici el, omul ce aprinsese în ea flacăra nebuniei sau lăsase doar să cadă din întîmplare în sufletul ei un pumn de scîntei divine. În locul lui a rămas doar un înveliş, o momîie prea puţin semănînd cu originalul. Îşi pironi privirea ameninţătoare pe chipul artistului de-ai fi zis că e gata-gata să-l înşface de nasul osos, întocmai ca o profesoară luată peste picior de vreun şcolar de-al ei, trecut de vîrsta corespunzătoare clasei. Zadarnic încerci să descoperi în ochii aceştia acea sfîntă naivitate însoţită de pufuşorul juvenil — bine, dar tu nu l-ai cunoscut cînd era foarte tînăr, începuse deja să se dichisească teribil şi să se îngraşe, iar mica potcoavă întipărită lîngă gură luase locul pufuşorului. Desigur, şi pe atunci tot aşa îl treceau sudorile cînd se enerva izbindu-se de vreo piedică neaşteptată. Dar acum ? Este oare acesta chipul plin de mîndrie al unui tînăr om al munţilor ? Dimpotrivă, e un bărbat istovit, uzat. Un continent presărat cu mici cratere, brăzdat în lung şi în lat de urmele întretăiate ale succeselor şi insuccesselor, ca şi ale tuturor capriciilor şi pasiunilor.

— Lon-gina ? Lon-gina Tadovna ?

Învingînd cu dificultate prima silabă, Igerman le pronunţă perfect pe următoarele, la fel ca şi Rafael Huţuev-Namregi atunci, în acel îndepărtat ţinut, unde acum te-ar mai putea transporta doar vreo farfurie zburătoare, în stare să străbată liber prin timp în toate direcţiile,

chiar și înapoi, în trecut. Numele nu-i spuse nimic oaspetelui, se poticni doar la „l"-ul moale, atît. Preț de o clipă, în vreme ce își adapta în tăcere cerul gurii cu rezonanțele numelui ei, o străpunse pe Liongina cu o privire insolentă și îngăduitoare totodată, ce nu exprima mare lucru. În micile crăpături ale ochilor îngustați nu se aprinse nici o scînteiere — cît de mică — de aducere aminte care să poată mistui cu văpaia ei crusta anilor, sau măcar să încălzească ritualul rece al întîlnirii.

— Încîntat, Longina Tadovna. Ca să fiu sincer, sînt fericit că mi-am luat rămas-bun de la omuleții aceia cosmici.

— Din nou omuleții cosmici, din nou locuitorii de pe Orion. Vă repetați, tovarășe Igerman.

— Spuneți-mi Rafael Alexandrovici sau, simplu, Rafael. Vă implor !

La auzul acestui nume inima ei țîșni în sus, oprindu-i-se în gît, vocea însă — de o maliționsă amabilitate — nu trădă cîtuși de puțin că își adusese aminte de *acel Rafael.*

— Rafael Alexandrovici, în curînd se face ziuă. N-o să vă rămînă timp să vă odihniți.

— Iertați-mă, mă tem că băieții tovarășului maior vor fi ispitiți să complecteze pe seama contribuției mele trusa cu medicamente pentru trezirea din beție. N-am dreptate, tovarășe maior ?

— E absolut exact ! și maiorul încuviință cu capul, aruncînd o privire spre ceasul din perete, căci dintr-o clipă în alta urma să apară celălalt schimb și nu-i va fi prea ușor să explice de ce subalternii săi, în loc să se afle pe la posturi, stau și îl ascultă cu gura căscată pe palavragiul acesta.

— Vă mulțumesc pentru adăpostul oferit temporar și îi invit pe toți simpaticii dumneavoastră tineri la spectacolul meu de diseară. Îmi permiteți să-i invit gratuit, Longina Tadovna ?

— Indiscutabil. Noi întîmpinăm oricînd cu bucurie legăturile strînse ale maeștrilor artei cu masele !

Și nu numai că le întîmpinăm cu bucurie, am fi chiar gata să le plătim noi ceva colaboratorilor maiorului ca să vină. În felul acesta e posibil ca la spectacolul tău sala să se mai completeze cu cîțiva oameni. Liongina își scutură puțin capul și zîmbi, dar acesta nu era zîmbetul fe-

meii care, afectată de un şoc puternic îşi pierduse capul, ci un zîmbet profesional, directorial, conform protocolului.

Maşina micului Pegas, gemînd sub greutatea ce se adăugase, o luă din loc. Înăuntru era sufocant din cauza omului înfierbîntat, tolănit pe banchetă fără nici o jenă, şi atît de bine dispus, că nu-şi mai încăpea în propria-i piele. Vorbea fără încetare, asediind cu întrebările sale pe unul sau altul dintre însoţitori. Nu avea răbdare să asculte răspunsurile, le ghicea singur. Vroia să se împrietenească imediat, să afle într-o clipă totul despre noul ţinut fără a se obosi să-l cerceteze cu atenţie, iar observaţiile lui abile, de călător cu experienţă, sesizau întotdeuna cu exactitate esenţa, miezul fenomenelor. Igerman mai continua încă să se afle în călătorie, era absorbit de nenumărate întîmplări şi imagini şi răspîndea un amestec de mirosuri — greu de definit — păstrate din voiajul său şi care numai dintr-o eroare fuseseră atribuite oboselii, fumatului sau transpiraţiei de pe urma băuturii. Chiar dacă era şi asta — în ţepii aspri din barbă se vedeau într-adevăr urme cenuşii de scrum şi, orice s-ar spune, un vag iz de alcool tot se simţea ! — totuşi aveai impresia că adie şi suflul depărtărilor, al spaţiilor întinse, care-i justificau delirul şi te obligau să-i asculţi absurdităţile debitate.

— V-aţi interesat de omuleţii de pe Orion, nu-i aşa ? Nu-l întrebase nimeni despre asta, era evident că le răspundea altora — cine ştie căror tovarăşi de călătorie înghesuiţi în alt automobil, vagon sau salon de avion. Să ştiţi că sînt nişte fiinţe admirabile, cu totul excepţionale ! Inginerii lor sînt stîngaci, băgaţi de seamă, toţi sînt stîngaci ! Şi nu fabrică nici un fel de arme — cu excepţia unora miniaturale, un fel de jucărele !

— Stîngaci, spuneţi ? Ce nostim ! şi Audroné rămase cu gura căscată de uimire.

— Asta-i de necrezit ! replică, bănuind ironia, micul Pegas. Păi atunci, mîna dreaptă la ce-o folosesc ?

— Mîna dreaptă o sug, cum se sug bomboanele ! Şi Igerman izbucni într-o cascadă de hohote, parcă cerîndu-şi prin rîsul acesta asurzitor iertare pentru gluma sa. Ei, nu-i chiar aşa, treaba e mai serioasă. Odinioară, omuleţii au meşterit cu mîna dreaptă foarte mult armament din cel mai înfiorător, datorită căruia au izbucnit răz-

boaie cosmice distrugătoare. Așa se face că acum cei de pe Orion nu mai lucrează cu mîna dreaptă.

— Și farfuriile zburătoare, tot cu stînga le mînuiesc ? se ținea scai micul Pegas cu întrebările.

— Cu stînga ! Fac totul cu stînga ! Doar v-am mai spus, sînt extraordinari. Printre altele, trebuie să adaug, că farfuriile lor nu ascultă de mînuirea volanului, sau de cea a autopilotajului, ci doar de energia, de capacitatea de gîndire. Dacă aici e gol — și Igerman își ciocăni puțin fruntea — nu poți zbura mai mult decît o găină !

— Nu prea pricep, cum se face că ați nimerit tocmai în civilizația asta de găini ? remarcă Liongina cu răutate.

— Da, într-adevăr, cum ați nimerit ? îl întrebă cu cochetărie Audroné privindu-l cruciș.

— Dumneavoastră, Longina Tadovna — pe inspectoare n-o luă în seamă — o să vă dezvălui secretul : omuleții de pe Orion sînt extraordinari nu numai pentru că sînt stîngaci și au capul mare. Ei sînt nemuritori, imaginați-vă ! Și totuși, omuleții aceștia nemuritori — trase aer în piept, dar nu-l expiră — nu cunosc două dintre cele mai uluitoare lucruri, lucruri fără de care viața e lipsită de orice sens.

— Grozav de interesant ! Și care sînt aceste lucruri, spuneți-ne ! se precipită Audroné.

— Dar pe dumneavoastră, Longina Tadovna, nu vă interesează deloc ? Igerman se străduia s-o atragă în discuție, ca și cum în mașină s-ar fi aflat numai ea.

— De ce aveți impresia asta ? E interesant ce spuneți. Răspundeți-i lui Audroné la întrebare.

— Mă tem că n-o să mă credeți, stimate doamne. Ei, acești omuleți înțelepți de pe Orion nu cunosc nici dragostea și nici arta. Un destin hărăzit nemuritorilor !

Audroné se ghemui și pufni neîncrezătoare. Ce viață o mai fi și asta... fără dragoste, fără artă ?

Nici micul Pegas nu se putu stăpîni și întrebă :

— Vă rog să mă iertați, maestre, nu știți, omuleții de pe farfuria zburătoare cunosc banii ?

— Nu știu. Nu m-am interesat, declară Igerman încruntîndu-se. După cîte am observat, nu aveau nici ruble și nici dolari prin buzunare. Și, în genere, ei nu au buzunare. Adevărat însă că mi-a sărit în ochi un detaliu. Toaleta de pe farfurie — era ornamentată cu pietre prețioase.

Evident, Igerman își bătea joc de micul Pegas ca și de ceilalți.

— Precum pre Pămînt — așa și în cer ! De altceva, ca de altceva, dar de comori se vede treaba că au nevoie cu toții, conchise filozofic micul Pegas.

La hotel, în fața gemuletului de la recepție se înghesuia o mulțime de oameni. Igerman își croi drum printre cei ce asediaseră gemulețul, fără ca nimeni să se supere. Persoanele asupra cărora se oprea în treacăt privirea lui scăpărătoare îi zîmbeau voioase, sau în orice caz cu bunăvoință. Nu trecură nici cinci minute și el avea deja cheia, pe care o aruncă în sus și o prinse cu dibăcie.

— Și-acum poftiți în bordeiul meu. Vă rog să-mi faceți onoarea de a fi oaspeții mei.

Superbul său geamantan, bine strîns în niște curele late, era atît de greu de parc-ar fi fost plin cu pietre. Micul Pegas gifiia și gemea, tîrîndu-l pe scară.

— Niște coniac, nimic altceva. Un dar modest din partea petroliștilor. Și-i făcu cu ochiul micului Pegas, care își ștergea fruntea de transpirație. — Gustăm ?

— Nu pot, sînt la volan. La noi e mare stricteț în privința asta.

— Nu-i nimic, o să te ospătezi după slujbă. Și Igerman îi îndesă în mînă o sticlă cu etichetă aurie.

— Nu credeți ce spune, doar e solist ! adăugă încet Audroné.

— În cazul ăsta îmi cer scuze. Pentru un solist, o sticlă e prea puțin. Igerman îi aruncă micului Pegas încă una, pe care acesta o prinse cu îndemînare.

Îi strecură o sticlă și lui Audroné, care ciripea veselă privindu-l cruciș.

Se pregătea să-i întindă una și Longinei, dar observîndu-i fața severă, se abținu. Deci, nu-i destul că ești un măscărici, mai ești și bețiv, pe deasupra ? — asta ar fi putut citi pe chipul ei oricine, cu mai puțină experiență decît Igerman.

— Aveți nevoie de un acompaniator ? întrebă ea. Se prefăcuse că n-a observat aerul lui stingherit.

— Înainte nu aveam nevoie, mă acompaniam singur.

— La ce instrument ? se informă pe un ton profesional Liongina.

— La flaut, ghitară. Nici acordeonul nu-l disprețuiam. Mă rog, orice aveam la îndemînă.

— Vai, doamne, ghitară ! Grozav îmi place ghitara ! se entuziasmă Audroné. Vreți să vă împrumut ghitara mea ? Am cumpărat-o de la un fost emigrant, reîntors din Brazilia. O ghitară de prima mînă !

— Cu greblele astea ? Și Igerman își puse pe masă mîinile roșii, semănînd cu niște crengi jupuite de coajă.

— Dar ce s-a întîmplat cu mîinile dumneavoastră ? Vai, Doamne Dumnezeule ! începu să se tînguie Audroné plină de compătimire.

Liongina, care urmărise cu amabilitate și indiferență totul, cu excepția acompaniamentului, tăcea.

— Mai tîrziu, stimate doamne. Cînd o să am dispoziție pentru asta.

— Și ce fond muzical anume ați dori ? Inspectoarea noastră e o pianistă destul de bună.

— O, ar fi o mare cinste pentru mine ! și Audroné se îmbujoră. Sînt dispusă oricînd, chiar și acum.

— Tovarășul Igerman trebuie să se odihnească. Iar dumneata, Audroné, ar fi timpul să te duci să-ți vezi de copilași.

Liongina nu știa nici singură de ce s-a apucat să vorbească de copiii lui Audroné, ca despre niște obiecte furate și dosite.

Încercînd să-i rețină cînd ajunseseră cu toții la ușă, Igerman își desfăcu mîinile cu un aer rugător :

— Cîte un păhărel, oameni buni ! Vă rog foarte mult ! Dumneavoastră nu puteți înțelege ce înseamnă să te trezești iarăși pe pămînt, după nesfîrșite zigzaguri făcute cu farfuria zburătoare. Ești dornic să vorbești, să rîzi în hohote, să simți alături prezența unor făpturi pline de căldură, pămîntene și supuse păcatului ! Nu trebuie neapărat să beți — doar să ciocniți cu mine !..

— Judecînd după bagajul dumneavoastră, n-aș putea spune că pe farfuriile zburătoare este interzis comerțul cu băuturi alcoolice, tovarășe Igerman !

— Sînteți foarte aspră, Liongina Tadovna, dar dumneavoastră nu v-o iau în nume de rău.

Igerman prinse mîna Lionginei — înainte ca ea să aibă timp să și-o retragă — și i-o sărută la încheietura brațului.

La atingerea buzelor fierbinți, Liongina tresări ca arsă cu fierul înroșit.

Și dacă el i-a simțit tresărirea ?

N-a simțit-o, fii pe pace, nu putea s-o simtă, acoperit cum e din cap pînă în picioare cu crusta aceasta rigidă, cu pielea asta groasă de rinocer cu neputință de străpuns.

După ce o urcă în mașină pe Audroné și își împachetă sticlele, micul Pegas demară în viteză. Liongina le făcu un semn de încurajare cu mîna. Mergea privind cum licăreau pe asfaltul umed reflexele felinarelor, mistuindu-se în lumina palidă a dimineții. Cerul întunecat se ridica tot mai sus deasupra acoperișurilor. Luminile de semnalizare ce încingeau de jur împrejur, aidoma unui colier roșu, turnul înalt al televiziunii, scînteiau. Ce părere ai, Longina Tadovna, cui semnalizează turnul, nu cumva farfuriilor zburătoare ? Și zîmbi strîmb — imitase în gînd pronunția oaspetelui. Mai bine te-ai uita pe unde calci, că uite, bate iarna la ușă. Azi-mîine o să-nceapă să ningă și tu n-ai cu ce să te îmbraci. Ehei, pînă la șubulița rîvnită... e cale lungă, cam tot atît de lungă ca pînă la farfuria zburătoare cu care a venit Igerman. Trebuie neapărat să acționezi, chiar dacă acum ești cu mîinile legate. Nu vroia să recunoască nici măcar față de ea însăși că Ralph Igerman o stînjenea, nu propriu-zis persoana lui ci faptul că venise, ba mai precis : nu atît faptul de azi ci celălalt, întîmplat cîndva, demult, sau cine știe ? poate i s-a părut doar că se întîmplase. O enerva în mod special dedublarea, cele două chipuri ale lui ce se excludeau reciproc. Nu, nu-i adevărat, interesul meu este pur științific, aidoma aceluia al arheologului care a descoperit urme preistorice, încerca Liongina să se justifice nu se știe față de cine. Și e de-a dreptul amuzant : comoara vie descoperită de mine debitează fel de fel de prostii și are pretenții la laurii unui geniu, deși între timp simțurile i s-au tocit, iar memoria îi e găurită ca un ciur. De altminteri, e o mare fericire că nu-și mai amintește nimic ! Altfel ar fi fost un chin pentru mine. Căci de la el te poți aștepta la orice — mi-ar fi căzut în genunchi fără să clipească măcar și s-ar fi pornit să debiteze față de toată lumea :

— Ah, minunată Longina, fără dumneata nu mi-am putut afla fericirea nici măcar o singură zi ! O veşnicie te-am căutat, aşa cum caută drumeţul rătăcit... steaua călăuzitoare ! Ah, Longina ! Ah !..

E un procedeu neserios — să născoceşti pe seama cuiva care tace. Şi ea se întrerupse, opri torentul vorbelor. Firește, elogiile lipsite de conţinut nu i-ar fi produs nici o bucurie, dar la fel de adevărat e că şi nepăsarea lui, mascată de stratul subţire, străveziu al flirtului n-ar fi satisfăcut-o. Însă faptul că pronunţîndu-i numele exact ca odinioară, artistul acesta în turneu n-a recunoscut-o, n-a copleşit-o cu complimente mirosind a apă de colonie bărbătească de proastă calitate, n-a cercetat-o cu privirea nici măcar ca pe un arbore răsărit din negurile dimineţii, sau ca pe o umbră pe care o aşterne amurgul, asta este, într-adevăr, o insultă. Ar trebui să recunoşti însă că vina este a ta, Ralph Igerman nu are nici un amestec aici, o îmboldi cu răceală gîndul lucid, te-ai acoperit toată cu un înveliş de solzi foarte rigid, prin care nu mai poate răzbi nici una din trăsăturile de altă dată, nici un crîmpei, cît de mic, de lumină.

Şi Hubertavičiené îşi aţinti ochii în geamul unei vitrine. Acolo i se reflecta chipul ca într-o oglindă — o pată albă. În fond, continuă ea să se chestioneze, nu ştiu, zău, ce mă necăjeşte mai mult, faptul că nu m-a recunoscut, sau că sînt de nerecunoscut ? În fundul sufletului o rodea şi una şi alta, dar şi mai mult îi părea rău de o a treia situaţie, care nu se referea nici la ea cea de azi, nici la artistul în turneu ce-i căzuse pe cap. Iar în privinţa asta nu-şi putea exprima necazul prin cuvinte sau sentiment, ci poate doar prin lacrimi, însă vadul lor secase de multă vreme. Nu te mai amărî — că doar şi el a ajuns complect de nerecunoscut ! Asta o demonstrează tot ce ţine de persoana lui : pseudonimul răsunător — amintind de numele artiştilor de circ din occident — întîrzierea care a intrigat pe toată lumea, palavrele despre farfuriile zburătoare. Ce spera să obţină cu extravaganţa sa, cu efortul de a-i epata pe cei din jur ? Evident nimic, în afară doar de un profit propriu. Ah, nu-i bine să gîndeşti aşa, Longina Tadovna ! — şi văzu parcă aievea strîmbătura dispreţuitoare a buzelor fragede, a căror prospeţime tinerească nu se irosise nici pînă acum,

cu cită ironie tremurau ele pe chipul lui înăsprit, ars de toate vînturile şi amărăciunile vieţii. Urmele încercărilor prin care trecuse sînt atît de numeroase că nici nu le poţi sesiza pe toate dintr-o dată, însă în mod inexplicabil, lipseşte cicatricea în formă de mică potcoavă. Mai exact... lipseşte în parte, căci o oarecare urmă din ea a mai rămas, totuşi. Dacă priveşti de aproape cu atenţie, fără idei preconcepute şi dispreţ, poţi vedea adîncitura ei. O mică potcoavă netezită de trecerea timpului ! Oh, nu e posibil ! Nu trebuie să fie posibil.

Grăbi pasul. Se îndepărtă în mare grabă, năpustindu-se în cu totul altă direcţie, cît mai departe de locul în care îi apăruse celălalt — altul decît Igerman cel de azi.

Auzi pocnetul cheii răsucită în broască, ah, scăpase de urmăritor. Strînse cu toată puterea cheia cu ornamente pînă cînd simţi că o doare palma şi abia după aceea îşi reveni. Mirosea a mobilă veche şi a afişe. Liongina stătea în cabinetul ei luxos, cu lambriuri din lemn înnegrit de vreme şi ornamente sculptate. În sfîrşit, se afla aici, unde totul e limpede — obligaţiile, relaţiile dintre oameni, sentimentele, înlocuitorii acestora. Să luăm de pildă divanul de piele : e atît de scump, că dacă ar şti biata contabilă şefă, într-o zi, două ar face infarct. Dar cine ar cuteza să te sîcîie cu asemenea lucruri, de vreme ce şi ei îi este teamă ! Aşadar, ia să vedem de ce ai alergat aici cu sufletul la gură ? Cum adică de ce ? Pentru şubuliţa de vulpe ! Dacă o mai lungesc mult, o să se fălească cu ea Aldona J. E timpul să-ţi sufleci mînecile. Să transformi ideea în realitate. Să acţionezi în mod perseverent şi cu curaj pentru atingerea scopului urmărit.

După ce mai trase odată de uşă — o încuiase oare ? — Liongina scoase maşina de scris din dulap. Nu pe cea portativă, pe cealaltă. O „Optimă" greoaie. De cînd ajunsese directoare n-o mai folosea decît rareori, doar cînd lucra în biroul inspectorilor ţăcănea ore în şir. Atît în interes de serviciu, cît şi pentru propria-i plăcere. Cîteodată, degetele ei tînjeau după oboseala cu care se obişnuiseră. În timp ce scotea învelitoarea şi ştergea praful de pe claviatură simţi o strîngere de inimă. E oare cu putinţă ca atunci să mă fi simţit bine ? Introduse un for-

mular cu antetul instituției și mîngîie claviatura vrînd parcă să-i împrumute o parte din căldura mîinii. Imediat, micuțele brațe se înlănțuiră și în loc de „M" mare, apăru celălalt, mic. Smulse foaia stricată și introduse alta. Mîinile îi erau înțepenite. Strică din nou coala și, furioasă, o mototoli. Întîi să mă liniștesc, doar n-o să încep că ciugulesc literă cu literă. Diferența dintre dactilografa bună și una slabă este tocmai degajarea, independența. Cum adică, parcă pe vremea aceea eram independentă ? Eram fericită ? Haide, acum concentrează-te, impune-ți să nu vezi nimic altceva în afara claviaturii. Să devii, pentru cîteva minute — robot. Căci trebuie să iasă din mîna ta o capodoperă, deoarece fiece cuvînt l-ai chibzuit deja în taină și foarte temeinic.

Mult stimate tovarășe ministru !

Una dintre solistele de frunte ale Agenției de impresariat artistic, Asta H., maestră emerită a artei pe republică și artistă emerită, se pregătește să facă un turneu prin marile orașe din Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă (Gorki, Suratov, Volgograd). Socotim că nu mai este necesar să demonstrăm aci că spectacolele susținute de artiștii noștri dincolo de hotarele R.S.S. Lituania au menirea să contribuie, din toate punctele de vedere, la ridicarea prestigiului republicii. În acest sens, noi depunem toate eforturile ca repertoriul artistei să satisfacă cele mai înalte exigențe artistico-ideologice. Din păcate, însă, tov. Asta H. nu este pregătită pentru această călătorie de mare răspundere, datorită unor împrejurări de altă natură, și acestea la rîndul lor deosebit de importante, dacă se are în vedere sensibilitatea oamenilor de artă. Dînsa nu posedă un palton care să corespundă acestui turneu reprezentativ.

Cunoscînd, tovarășe ministru, statornica grijă și cordiala atenție a domniei-voastre față de nevoile noastre, permiteți-mi ca în numele Agenției de impresariat artistic și al meu personal, să vă adresez o mare rugăminte. La începutul lunii septembrie, la o expoziție a Casei de mode a fost prezentată o șubuliță din deșeuri de blană de vulpe argintie. Dînd dispoziție ca această șubuliță să i se vîndă tov. Asta H., Domnia Voastră ne-ați sprijini

să rezolvăm o problemă serioasă legată de acest turneu de mare răspundere pentru noi.

Vă mulţumeşte cu anticipaţie,
al dumneavoastră
Leonas B.,
directorul şi conducătorul artistic al
Agenţiei de impresariat artistic, artist
al poporului al R.S.S. Lituania.

Liongina parcurse tot textul întîi în gînd, apoi îl citi cu voce tare. Brr ! Mîrşavă mizgăleală. De fapt, cu cît e mai rău, cu atît mai bine ! Leonas va fi mai dispus să semneze o mîrşăvie decît o capodoperă. Aloyzas ar rupe-o în bucăţele şi n-ar mai vorbi cu mine trei zile şi trei nopţi. Din pricina formei, din pricina conţinutului, din pricina... Gîndindu-se la Aloyzas, simţi că o apasă o mare greutate pe suflet. El a fost mereu undeva înlăuntrul ei tot timpul cît se zbătuse ca o şopîrlă cu coada strivită ce încearcă să se smulgă de sub apăsarea grea a pietrei. Fleacuri, nu exista nici o piatră, nici un fel de avalanşă — poate doar vreo farfurie, din întîmplare venită în zbor, de pe o altă planetă ! — totul nu-i decît o născocire a ei, pentru a-i fi mai uşor să-i strecoare la semnat unui om cumsecade, acest opus respingător, degradant. Ei bine, nu-mi pasă ! Doar n-am să renunţ din pricina acestui artist... uşuratic şi ratat, venit în turneu — la o splendidă şubuliţă ! Şi pe deasupra, de ce ? Numai ca să-i fac plăcere acaparatoarei Aldona J. ? Se aplecă deasupra chiuvetei aflate în nişa cabinetului şi deschise robinetul. Îşi frecă mîinile foarte minuţios, de parcă le mînjise cu cine ştie ce.

Pe directorul, conducătorul artistic şi amantul său fictiv îl găsi îngropat într-un maldăr de partituri. Fredona, mai scotea cîte un răcnet, mai bătea din cînd în cînd cu degetele lui osoase în tăblia biroului.

— Astăzi aş fi terminat în mod sigur simfonieta asta blestemată, dacă nu era finalul ! Nu-mi place deloc, ia ascultă ! Făcu un pas în direcţia pianului şi răsturnă un scaun. Acum nu i se mai părea nici frumos, nici elegant — avea o faţă umflată şi plină de pete, ca şi cum pielea îi fusese jupuită, dar nu numai o singură dată, ci de cîteva ori consecutiv. Nu-i rău, nu-i aşa ? Şi, fără

să-şi desprindă mîinile de pe claviatură, se întoarse spre ea cu ochi plini de speranţă şi de nemulţumire, totodată.

— Nu-i rău, dar seamănă prea mult cu finalul concertului dumneavoastră pentru oboi. Şi Liongina fredonă, dar fără a lăsa să răsune orga somnolentă a vocii sale.

— Nu aud deloc ce tot mormăi dumneata acolo. Mai tare ! Şi imitînd-o, luă înadins o notă falsă.

Atunci ea se îmbujoră şi conectînd toate registrele vocii, repetă din nou.

— Într-adevăr ! Şi mie mi se părea că a mai fost undeva ceva asemănător. Ceva de-al meu sau nu, n-are importanţă. Hotărît lucru, eşti o femeie uluitoare, Liongina. Ce reacţie spontană ! Păcat că nu te ocupi de critică muzicală !

— Dacă eram critic, v-aş fi lăudat întotdeauna.

— De ce ?

— Ce critic ar îndrăzni să-l înţepe pe conducătorul Agenţiei de impresariat artistic, care totodată este şi membru în colegiul ministerial, ca şi în fel de fel de alte colegii de redacţie ?

— Atunci nu te mai face critic. Dar vocea dumitale... De ce o ascunzi mereu ? Bine, bine, gata, mă abţin de la complimente. Rămîi aşa cum ai fost şi pînă acum : adjunctul meu şi, — era puţin tulburat pentru că tot mai continua să-i audă vocea — muza mea.

— De acord. Cu un oftat, ea îi întinse hîrtia adresată ministrului industriei uşoare a republicii. Iar dumneavoastră o să rămîneţi şi de acum înainte prietenul meu ?

— Bineînţeles, bineînţeles !

Şeful îşi aruncă în fugă ochii peste hîrtie fără s-o atingă. Nu-i plăcea să adreseze nici un fel de rugăminţi forurilor superioare, nu putea suporta grijile ce decurg din astfel de situaţii şi mai ales nevoia de a se înjosi.

— Hm, Asta H. moarte de frig ? Nu-mi prea vine să cred. E cu putinţă oare ca ocrotitorul ei să nu-i fi oferit în dar o şubuliţă ?

— O *astfel* de şubuliţă nu are.

— Şi mă rog, despre ce fel de minune — care i-a scăpat Astei H. — e vorba ?

— O şubuliţă supermodernă şi superieftină. Confecţionată din deşeuri de blană de vulpe argintie.

— Dar mi se pare că nici dumneata, Liongina, nu aî o haină din asta, nu-i așa ?

Mare șmecher ! Cîtă inteligență, cîtă perspicacitate ! Într-o clipă a spintecat — cu briciul parcă — abila ei născocire. Vede totul, înțelege totul — și nu numai în treaba asta murdară ! — e pur și simplu inexplicabil cum de își poate duce existența în această dublă piele a sa atît de sensibilă ? Oare nu-l mănîncă deloc, nu se scarpină niciodată pînă-i dă sîngele ? Sau, mai știi, poate că, într-adevăr, cîteva acorduri — chiar dacă a scris muzică cu toptanul ! — constituie pentru el cel mai important lucru de pe lume ? Dar în cazul acesta, ce valoare mai are toată bodogăneala lui Aloyzas — pardon, a lui Rousseau ! — *mai de preț este onestitatea pentru oamenii cinstiți, decît erudiția pentru oamenii instruiți* ? Dacă nu-mi semnează, îi scot ochii. N-o să-mi fie milă de pielea lui delicată. Oprește-te ! Vino-ți în fire ! Că doar nu tu zbori de colo-colo cu farfuriile zburătoare. În timp ce diverși venetici și instigatori la încălcarea liniștii se vor căra de-aici ca și cum nu s-a întîmplat absolut nimic, tu o să dai de belea.

— Parcă eu mă pot compara cu Asta ? răspunse ea rezervată. Ea e una din stelele scenei.

— Între noi fie vorba, o stea de mărimea a treia sau poate chiar a patra.

— E favorita publicului și în special a jumătății masculine a acestuia.

— Să știi că dacă era pentru dumneata, semnam cu cea mai mare plăcere. Apropos... Ce se aude cu valuta pentru noul pian de concert ? Tot nu s-a clarificat nimic ? De fapt toate instrumentele noastre sînt sub orice critică. În curînd n-o să mai putem atrage aici pentru nimic în lume un pianist de valoare.

Să fi găsit prilejul să mă lege și mai zdravăn de căruța lui ? Să vezi că mă înhamă la chestia cu pianul de concert, care fără un tractor nici gînd să poată fi transportat. Și totuși, oricît ai scormoni nu-i chip să deslușești vreo vorbă sau vreo grimasă de încuviințare la el — prudență excesivă. Grozav de corect, directorul. Da. Plin de cordială atenție și înțelegere. Un om aproape ideal.

— Importantă e semnătura dumneavoastră — nu starea de spirit, tovarășe director. Cît despre pian, nu are cum să dispară.

— Bine, bine, îți semnez. Leonas B. își frecă palmele umede și începu să învîrtă între degete pixul cu bile. Ia stai puțin, cînd am decis noi s-o trimitem în turneu pe Asta H. ?

— Eu am intenția s-o propun în locul lui K., ea pleacă prin decret.

— Ei, dacă asta-i situația... Capitulez !

— Atîta doar că, pînă ajunge adresa, pînă își face stagiul pe biroul referentului... Și după o pauză, continuă : N-ați putea să vorbiți dumneavoastră personal cu ministrul la telefon ?

Și îl privi fix, cu ochi ce nu clipeau. Sînt de o nerușinare crasă.

— Bine, bine... Insistența ei îl surprindea, chipul i se crispă. Spune-mi... Nu cumva între timp ți-a trecut prin minte vreo idee în legătură cu finalul simfonietei ?

— Ați schițat adineauri un mic fragment copilăresc, vă amintiți ? Liongina se apropie de pian și însăilă cîteva note. Atunci nu mi-a plăcut, mi-am zis că e prea complicat pentru o partitură de copii. Totuși, mă gîndesc că — înglobat în tema simfonietei — același motiv ar suna firesc... dacă, evident, ar fi introdus puțin mai devreme.

— Și să continuie cam așa ? Cu o mînă, Leonas B. strînse puternic degetele Lionginei, iar cu cealaltă, printr-o mișcare grăbită, trezi sunetele grave ale instrumentului. Ai dreptate, nu-i rău deloc ! S-ar părea că am reușit. Acum îi trimitea respirația direct în față, fără să se gîndească la comportarea sa nepoliticoasă și la impresia dezagreabilă pe care o produce. Ascultă, Liongina, nu te-ai gîndit niciodată că la patru mîini, noi doi — eu și dumneata — am putea muta și munții din loc ? Și asta în toate, nu numai la pian ! ?

— Posibil. Dar s-ar destrăma un joc frumos. Și, cu mare precauție, ea își eliberă degetele din strînsoare.

— Un joc, zici ? Un simplu joc ? Mîna lui rămase suspendată în aer.

— Bine, dar un joc frumos, tovarășe director, valorează și el destul, nu-i așa ?

— Da, Liongina, da. Și directorul își împreună mîinile într-un gest de rugă, lipindu-și-le de piept. Ca de obicei, dumneata ai dreptate.

— Așa, acum dați-mi voie să vă felicit pentru noua dumneavoastră lucrare și să fug. Încă nu v-am raportat ? În sfîrșit, a apărut fantoma.

— Cine, cine-i fantoma ?

— Igerman. Ralph Igerman.

— Și în ce fel, cum a apărut ?

— A sosit cu o farfurie zburătoare, condusă de niște astronauți din constelația Orion. În clipa de față se odihnește.

— Îndrăznet băiatul. Umblă după ciubuc, așa-i ? și directorul pufni în rîs.

— Nu-i băiat. E coșcogeamite bărbatul, foarte prezentabil, doar puțin cam trecut. Probabil are peste cincizeci. Și în aceeași clipă Liongina regretă că adusese vorba despre Igerman.

Leonas B. sesiză brusca ei reținere.

— Șubulița dumitale, pardon, șubulița Astei... Ce părere ai, vor fi suficiente telefonul și adresa noastră ? Hm, dacă șubulița e ieftină și frumoasă, se vor găsi destule rivale periculoase.

— Adresa înseamnă doar una din mutările posibile... Ca la șah.

— Splendid, splendid. Spune-mi, cum e cu putință să se reunească în dumneata două făpturi, una practică și cealaltă... romantică ? Ba îți e căpșorul plin numai de șubuliță, ba, printr-un simplu gest al mîinii, îmi salvezi o lucrare ! Te rog, nu te supăra pe mine. Te respect și te iubesc foarte mult.

— Iar eu o să vă răspund, de asemeni, respectîndu-vă și iubindu-vă. Făptura romantică — a murit. Și a murit atît de demult, că dacă aș încerca s-o caut acum, n-aș izbuti să mai găsesc micul ei mormînt... totul a fost năpădit de ierburi.

Nu ridica nimeni receptorul. Aloyzas era plecat probabil la cursuri. În timp ce forma numărul, se gîndea la Aloyzas, îi vedea chipul schimonosit de o grimasă melancolică. Doamne, cu cîtă ardoare își dorea ea acum un perete de care să se rezeme, fie și unul mai puțin durabil, dar care să poată opri obiectele din jur — mutate de la locul lor obișnuit — să se mai clatine, iar pe ea s-o determine să pună capăt ezitărilor și să nu se mai simtă tentată să facă fel de fel de confidențe riscante. De pildă,

ce nevoie avea să înceapă cu destăinuirile ? Dacă şefului ei i se pare că e mai deşteaptă şi mai frumoasă decît în realitate, să fie sănătos ! În clipa asta însă n-o preocupau relaţiile reciproce dintre director şi ea — ca subalternă, după cum nici şubuliţa n-o mai preocupa, deşi izbutise deja să se apropie, şi încă bine de tot, de ea.

Liongina îşi aprinse o ţigară şi expedie fumul direct în imaginea chipului său, reflectat pe suprafaţa lustruită a biroului. E cu putinţă oare ca nici măcar şubuliţa, pentru obţinerea căreia te-ai făcut luntre şi punte să nu-ţi mai trebuiască ? Să ştii, Lionge, nu mă aşteptam la una ca asta din partea ta ! Poţi oare, după aşa ceva, să te mai consideri un autentic director comercial ? Aici, unde mulţi te privesc de sus, numai pentru că vin să urle pe scena luminată de reflectoare, aspectul tău exterior înseamnă... fortăreaţa ta. Unghii şi pieptănătură îngrijite, pantofi moderni şi din cînd în cînd — dar cît mai des posibil ! — boarfe noi, moderne, iată care trebuie să fie aliaţii tăi cei mai de nădejde. A fi la înălţime pentru o femeie, înseamnă a fi mereu în pas cu moda. Haide, repetă ! Nu, n-are rost. Nu mai vreau nimic ! Nici chiar să fumez. Ba nu, totuşi aş vrea ceva... Aş vrea să discut cu Aloyzas ! Doamne-Dumnezeule, despre ce ? Nu ştiu. Dar simt că trebuie să discut. Şi nu aşa, cine ştie cînd, ci acum, imediat ! Bine, dar e o prostie ca, lăsînd totul, să alergi pentru a sta de vorbă nu se ştie despre ce. Iarăşi despre A., care de fapt nu există ? Iarăşi despre Gertruda, care de fapt, n-a murit — te mai priveşte chiorîş şi în ziua de azi ? ! În regulă, n-o să vorbim. Doar să mă uit şi eu odată cum arată el la lumina zilei. Fiindcă noi nu ne vedem decît fie dimineaţa foarte devreme, fie seara tîrziu de tot, la o lumină ireală, artificială, ce ne schimonoseşte vocile, chipurile şi intenţiile şi cînd orice cuvînt de prisos ne irită, deşi, de fapt, acestea sînt cele mai importante — cuvintele de prisos — căci le spui fără să te gîndeşti, iar mai tîrziu eşti silit să-ţi faci reproşi din pricina lor. Azi dimineaţă ne-am certat oribil şi încă de faţă cu Anea. Uf, de s-ar căra o dată şi Anea asta ! E drept, că dacă nu era ea, ne-am fi încăierat. Eu ridicasem deja mîna... Oare l-aş fi lovit ? Pe el, pe care cîndva l-am mai lovit, şi încă atît de violent că s-a încovoiat şi nu şi-a mai putut îndrepta spatele toată viaţa ? Acolo, în munţi, în munţii aceia blestemaţi ! Deşi, de fapt, atunci nu l-am

lovit pe el — am lovit în mîndria lui, în sentimentul demnității lui de bărbat, fără de care el e la fel de neputincios ca un prunc. Blestemați, blestemați au fost munții aceia, cum a spus-o Aloyzas de-atîtea ori. Ne-au strivit, ne-au zdrobit viața prăvălind peste ea o avalanșă rece de ghețuri. Și-acum ce mai vor ? Plata căror datorii ne-o mai pretind ? Fii pe pace, ție nu-ți mai pretinde nimeni nimic, deși grozav ai mai vrea — din vanitate feminină — să ți se mai pretindă. O, tu, fărîmă de stîncă, brăzdată de crăpături... Bun-venit și rămas-bun ; o floare la venire — (n-a mai avut parte de ea), și o garoafă la plecare — pe asta nu are cum s-o evite. Da, acum știu, trebuie neapărat să-i spun lui Aloyzas să nu fie îngrijorat ! În graba de azi dimineață nu mi-am luat rămas-bun de la el omenește, așa cum îi place lui și cum ne-am obișnuit s-o facem. Toată primejdia n-a fost decît o închipuire. Prevestirea cea rea a licărit doar o clipă și-apoi a dispărut. Iată-mă — sînt tot eu, iată-te — ești tot tu, Aloyzas — s-a schimbat oare ceva între noi ? Uite, te sărut — așa, în plină zi — cum n-am făcut-o niciodată. Nu mai sperai, da ? Nici eu, dragul meu. Haide, să trăim alături mai departe cum am trăit și pînă acum — nici bine, nici rău, cam pe la mijloc — așa cum trăiesc majoritatea familiilor.

Liongina sări brusc în picioare. Pe culoar, zîmbitor, micul Pegas. Îl ocoli, făcîndu-i semn să nu se apropie. Găsi fără dificultate un taxi. Străbătu în goană orașul care-i era drag, atît de drag încît nici nu-l mai observa. Acum admira dealurile și povîrnișurile devenite deja cenușii, care se înălțau deasupra văii rîului, ce-și tîra alene apele aduse de prin păduri. Orașul mirosea a frunze moarte, a cetină și chiar a ciuperci tîrzii.

Clădirea mare, roșie ieșea în relief pe dealul învăluit în verdele întunecat al pinilor. Copacii creșteau parcă direct din acoperișul acesteia, laolaltă cu antenele. Dar impresia de frumusețe și confort se risipi îndată ce trecu dincolo de porțile de fier, unde se căscau, încremenite — ca albeața pe ochiul omului — petele gazoanelor și ale straturilor de flori călcate în picioare. Un coridor lung, aproape kilometric, se încrucișa cu un altul, deopotrivă cu el. Pereții vopsiți în ulei de un verde strident, podeaua dată din belșug cu ceară și zgîriată de nenumărate tocuri de pantofi... Liongina alunecă așa cum aluneci pe calda-

rîmul înghețat. Hubertavičius este la grupa a noua, i-au explicat la cancelarie și au privit-o cu niște ochi... încît a fost nevoită să-și spună numele. Așa de tinerică, au măsurat-o compătimitor aceeași ochi iscoditori, ehei, Hubertavičius... e mult mai în vîrstă.

Liongina înainta țăcănind cu tocurile pantofilor de-a lungul nesfîrșitului coridor — urmînd indicațiile primite, citea plăcuțele de pe ușile sălilor de curs. Din dosul acestor uși numerotate se auzeau în răstimpuri ba glasul vreunui profesor dictînd ceva, ba cîte o explozie de rîs colectiv. Aici erau stăpîni adolescenții, dorințele lor greu de ținut în frîu, pornirile lor arzătoare. Ștrengarii cu mîinile pansate sau înfășurate în cîrpe, care-i ieșeau în cale, o fixau cu privirea ca pe una de o vîrstă cu ei.

La un moment dat coridorul se ramifica, Liongina se rătăci și tocmai se pregătea să întrebe unde e grupa a noua, cînd auzi din depărtare o larmă, de-ai fi zis că e vreo cascadă prin apropiere. Lîngă ușă, rezemați de perete și trăgînd agale din țigări, doi tineri înalți, în blugi. Unul din ei expedie o dîră de fum în direcția ei.

— Aici e grupa a noua, băieți? Și Liongina ocoli fumul.

— Exact, a noua. Cei pe care-i numise băieți nu se arătau deloc mirați din pricina larmei.

— Pentru voi cursul nu-i obligatoriu? Și Liongina, reprimîndu-și enervarea, îi privi sfidător.

— E obligatoriu, răspunseră cei doi într-un glas, fără nici o ezitare.

— Ați ieșit să luați puțin aer?

— Nu. Să facem pi-pi!

Găliganii începură să rîdă zgomotos, dîndu-și coate unul altuia. Șocată întrucîtva, Liongina o luă înainte, petrecută fiind de replicile lor. Făceau aprecieri relativ la silueta ei. Favorabile, deși cam vulgare.

Larma o făcea chiar grupa a noua. Era atîta zgomot ca într-un atelier de reparații de la vreo uzină mai mică — cîteva zeci de băieți țipau, se băteau, mestecau mișcîndu-și voinicește fălcile, sau își găsiseră fel de fel de alte ocupații. Primele bănci erau goale, doar ici-colo răsărea cîte un cap stingher, în schimb pe băncile din spate se dădeau adevărate lupte pentru un locșor, exact ca într-un troleibuz ticsit la refuz în orele de vîrf. O bandă pitită sub masă juca cu înfocare cărți, vocea profesorului care-și

ţinea lecţia la catedră nu se auzea. Aloyzas mormăia ceva nedesluşit, foşnind nişte foi de hîrtie mici, foarte îngrijite, păstrate încă de pe vremea cînd preda la institut, însă auditoriul nu-i acorda nici o atenţie, ca de altfel nici el acestuia. Se uita cînd într-o parte, cînd în alta, abia mişcîndu-şi buzele şi mîngîindu-şi barba ca să nu i se înfoaie, însă nu-i observa nici pe cei ce dădeau din fălci, nici pe înfocaţii jucători de cărţi. Cel care pierduse era acum tras de urechi şi băieţandrul bubos, cu gîtul subţire, răcnea cît îl ţinea gura, în rîsul general al întregii bande. Oare Aloyzas, după ce urcă la catedră, doarme cu ochii deschişi, apărîndu-se prin mişcări automate de strigătele asurzitoare ce sfîşie cîteodată monotonia larmei ? Nu, nu doarme. O neaşteptată hărmălaie şi un urlet indecent l-au silit să tresară şi să apeleze la toată lumea, ţipînd :

— Linişte, dragi colegi ! Fiţi amabili, vă rog, faceţi linişte !

Zgomotul deveni mai înverşunat şi Aloyzas, tînjind după ţîrîitul soneriei, se întoarse cu spatele, aţintindu-şi ochii spre fereastră. Liongina încremeni, observînd pe spatele lui un desen făcut cu creta. Reprezenta pînă în cele mai mici detalii — o muscă. O uriaşă muscă de bălegar. Ce înseamnă asta ? Sîngele i se urcă la cap, lumina zilei se întunecă — Liongina nu mai văzu nimic în afară de muscă. Cum îndrăznesc ţîncii aceştia laşi să batjocorească bunătatea ? Cu greu se stăpîni să nu se năpustească în sala de curs. Aloyzas scoase din nou un ţipăt ascuţit, reacţionînd la o pocnitură — era ca şi cum un dop sărise cu zgomot dintr-o sticlă — cum însă de astă dată în glasul lui se furişase o notă de bună dispoziţie, Liongina începu imediat să se îndoiască dacă resemnarea, indiferenţa, pasivitatea — toată această stare de spirit căreia nici nu ştii ce nume să-i dai ! — sînt, într-adevăr, bunătate. Să fie răzbunare ? Da, Aloyzas îşi bate joc de el însuşi, vrînd, se pare, să provoace altcuiva o durere de o sută de ori mai mare. Oare nu cumva se răzbună pe mine? Sau pe menirea, pe vocaţia lui, care l-a dezamăgit în asemenea măsură încît nu se mai simte în stare nici măcar să alunge singur, cu mîna lui, musca de bălegar ? Sau se răzbună pe viaţă, prin care se tîrăşte împins de la spate doar de împrejurări ? Cu cît îl umilesc ceilalţi mai mult, cu atît mai mult se convinge el însuşi de propria-i drep-

tate şi cu atît mai mult are impresia că ponderea argumentelor sale e din ce în ce mai mare, în sensul că totul e zadarnic şi dinainte sortit pieirii ? Sau poate sînt doar încercări să te menţii la înălţime, cînd nu există un ţel ce te atrage — care la unii e doar un paravan pentru violenţă şi incapacitate, la alţii pentru slăbiciune şi supunere — şi cînd musca reală arată identic cu cea de bălegar, cu cea desenată, sau poate că e şi mai respingătoare — ce, parcă nu observă ea lucrul acesta în timp ce tot bîziie nepăsătoare, îşi vopseşte părul şi se străduie să-şi croiască drum la parada modei ? Liongina rămase pe loc — nu se putea decide nici s-o ia la goană şi nici să atragă atenţia asupra sa în vreun fel.

— Vai, doamna nu se simte bine ? S-o conducem acolo unde fac fetele pi-pi ?

Găliganii chiulangii se prăpădeau de rîs.

Se lăsă înserarea şi el avea tot mai mare nevoie de ea. Sau, mă rog, dacă nu apărea chiar ea, ar putea cel puţin să-i dea un semn de viaţă ca să-i spună că va veni, aşa cum s-a mai întîmplat de-atîtea ori pînă acum, cînd îl împresurase acelaşi vid cumplit, în care e cu neputinţă să găseşti ceva durabil, rezistent, pentru a-ţi rezema fruntea şi a te convinge : da, tot ce a mai rămas din viaţa lor, continuă să existe şi în realitate, nu-s doar aduceri aminte, nu-s doar viziuni halucinante. Însă pereţii, mobila, îmbrăcămintea şi mirosurile (aroma lăcrămioarelor s-a evaporat demult, învinsă de mirosurile parfumurilor costisitoare!) — tot ce ar fi putut însemna o dovadă a prezenţei Lionginei, orice fărîmă din sufletul sau din trupul ei, se dădea la o parte din calea lui imediat ce se apropia, se dădea la o parte şi se mistuia, se prefăcea în vidul în care nu există nimic, în afara acelui avertisment ce anunţă primejdia — vălătucul mititel desprins de pe buzele ei. Cufundat în vid, devenea şi el imponderabil, nu-şi simţea nici mîinile, nici picioarele, nici inima — nici măcar mustaţa nebărbierită, care i se băga în gură ! — nimic în afara bacteriilor încuibate în plămîni, ce nu conteneau să-şi înfigă colţii tot mai adînc, perforînd acolo găuri pentru viitorul lanţ de bicicletă — moştenirea dinastiei sale — chî-chî-chî !

...Apropie-te, o nefericită soţie, apropie-te
Şi atinge-te de mine, cît timp rămîne încă ceva din mine.

Primește mîna, cît este încă mînă,
Cît timp nu devin în întregime
Șarpe... [1]

Dacă ea va refuza să i se supună, dacă nu va alerga în întîmpinarea lui și nu-i va întinde mîna, vidul se va lăți la nesfîrșit, se va contopi cu spațiul cosmic în care plutește blînda, preafrumoasa — dar ușurateca și asexuata — Berkeley-ana, despletindu-și părul său de aur alcătuit din antene și născocit de cine știe ce pseudo-scriitor. Lionginei nu-i place Berkeley-ana, teribil nu-i place — chiar dacă le despart sute de ani lumină — așa că, îndată ce aude trosnetul uluitorului păr, ea se grăbește să risipească — cu rîsul, cu respirația ei — vidul înghețat fără de care fecioara cosmică nu-i decît un jalnic pește aruncat de ape, o pasăre fără cuib.

— Vai, ce bine-mi pare că te-am găsit, Aloyzas ! Liongina nu se mai alinta, așa cum cerea obișnuitul jargon telefonic, nu-i mai spunea *motănelule*.

— Păi, trebuie să păzească cineva apartamentul, chîchi ! Aloyzas tuși o vreme simulînd indiferența, în realitate însă pur și simplu jubila. Își simțea sîngele pulsîndu-i în vine, mușchii membrelor elastici și plini de vigoare — nu mai era vlăguit ca mai înainte, era un bărbat conștient de valoarea sa — gata oricînd să-l înhațe de guler și să-l zgîlțîie pe autorul desenului cu *musca de bălegar* atît de zdravăn, încît acesta să-i învețe minte pînă și pe copiii copiilor săi să nu îndrăznească să deseneze vreodată pe spatele cuiva.

— Aloyzas dragă, lasă totul și vino ! Mergem la spectacol !

Nu-i răspunse imediat, simțea că îl sufocă aerul dătător de viață care-i umpluse adineauri plămînii, făcîndu-i să vibreze. Acum însă nu bucuria îi făcea pieptul să tresară, dimpotrivă, ciuda că n-a dat dovadă de vigilență mușcînd momeala aruncată, și bănuiala sumbră că ea își bate joc de nesfîrșita, de istovitoarea lui așteptare.

— Unde, unde ? N-am înțeles.

— Ei, nu încerca să scapi, mergem la un spectacol literar !

---

[1] Ovidiu — „Metamorfoze" (Cartea IV). Traducere *David Popescu*. Edit. Științifică, 1959.

— Chî-chî ! Își rîcîia bronhiile, în speranța că va începe să tușească. Nu-mi place cînd cineva încearcă să-mi bage pe gît interpretarea sa. Chî-chî !

— Hai, Aloyzas, fă-o pentru mine, te rog, da ? Și Liongina rîse, pentru ca rugămintea ei să nu sune prea grav. Ca să fiu sinceră, mă tem că n-o să avem spectatori. Și pe cine altul vor da vina dacă nu pe mine ?

Într-adevăr, se temea că nu va veni lume, dar se temea mai ales de altceva, despre care nu se putea hotărî să vorbească cu glas tare. Simțea că inevitabilul se apropie, că fulgerul globular stă gata să i se rostogolească la picioare și să pîrjolească tot ce e neadevăr. Dar ce anume este adevăr — și ce este neadevăr în viața lor ? Firește, în seara asta nu prea se simțea în largul ei ca să stea singură, dar însemna oare asta că ar vrea să fie cu el ? Va fi el în stare s-o apere de ea însăși, de acest haos de simțăminte, care s-a stîrnit din nou cu totul pe neașteptate, amenințînd să distrugă falsa lor armonie ? Și totuși trebuie s-o însoțească cineva, nu se cuvine să se ducă singură.

— Ce locuri avem ? Știi că nu-mi place să stau în primele rînduri, bombăni el.

— Păi, o să stăm în colțișorul nostru, în spatele coloanei. Acolo poți să tușești în voie. Îți sînt foarte recunoscătoare, Aloyzas !

— Ține cont de un lucru : nu-s dispus să suport prostii!

Dar Liongina închisese deja, așa că amenințarea, rostogolindu-se prin apartamentul gol ca printr-o piață pustie, tot pe el îl izbi.

După spusele Lionginei, Sala Mică semăna în seara aceea cu o tablă de șah pe care partida se jucase pînă la jumătate. Sau cum i se părea lui Aloyzas, cu un cîmp de luptă, după ce primele șiruri pornite la atac trecuseră deja în iureș de-a lungul lui. În primele rînduri se proțăpiseră cîțiva pensionari cu vederea și auzul slabe. Pe lîngă pereți se rezemau perechile de tineri — care se simt bine oriunde — iar în fund luaseră loc spectatorii veniți din întîmplare — goniți din casă de plictiseală — dacă nu le place, se ridică și părăsesc sala.

După ce numără publicul — capetele celor prezenți — Liongina o zbughi în spatele coloanei. Treizeci și unu de spectatori. Al treizeci și doilea se foia în ușă, nu era prea clar dacă se va înfunda în vreun scaun sau își va lua tăl-

pășița. Compania de cursanți plecase în pas victorios la baia comunală, iar băieții de la miliție aveau de îndeplinit o misiune operativă— trebuiau să-i rețină pe toți speculanții de vodcă. Deprimată din pricina sălii pustii, Liongina făcea tot posibilul să nu se întoarcă cu fața, pentru a nu întîlni privirile celor ce o cunoșteau. Înțepenită în scaunul ei — fără a întoarce capul — văzu totuși năvălind niște adolescenți în uniforma P.T.U.[1]-ului — care însă după ce s-au înghesuit o vreme pe interval, au dat buzna afară — și mai văzu într-un tîrziu cum au intrat abia tîrîndu-se două bătrînele cu aspect de intelectuale, ieșite pesemne de la biserica catolică aflată în apropiere. Șovăind, ele ajunseră în primul rînd. Ce bătrînele cumsecade, gîndi ea. Gata, a treia sonerie, acuși o să apară pe scenă prezentatoarea cu chipul ei împietrit, pentru a anunța cu o voce puternică de contralto : artistul emerit al R.S.S. Turkmenia și al R.S.S.A. Iakuția — Ralph Igerman !

— Ce-i cu tine, Lionge ?

Aloyzas trase cu coada ochiului spre Liongina, care se ghemuise în fundul fotoliului : nu se răsucea în nici o parte, nu-și etala gîtul dezgolit foarte grațios în jurul căruia se încolăcea un mic șarpe de aur. În ceea ce îl privea pe Aloyzas, numărul mic de spectatori contribuia la buna sa dispoziție — n-o să mai sforăie nimeni în ceafa lui. Ea însă era atît de îngrijorată, de parcă se aștepta ca prezentatoarea — ce urma să apară dintr-o clipă în alta — să anunțe că... spectacolul nu va avea loc, întrucît artistul refuză să se producă în fața unei săli goale. Răspunzător de acest scandal s-ar fi făcut, firește, directorul comercial și de aceea nu Liongina Hubertevičienė ardea de dorința refuzului, ci cealaltă — fetișcana inimoasă de odinioară, răsărită nu se știe de pe unde și care habar n-avea ce este îngăduit și ce nu e. Mica sălbăticiune nu auzi întrebarea lui Aloyzas. Între timp însă prezentatoarea cu voce răsunătoare făcu foarte curgător comunicarea respectivă, ba chiar adresă publicului un zîmbet, ceea ce rar se întîmpla. Ralph Igerman ieși în pas grăbit, fără să privească pe nimeni, ca și cum se pregătea să meargă undeva foarte departe.

---

[1] Profesionalnoie Tehnicescoe Ucilișce : Școală tehnică profesională. (lb. rusă)

Tu, generație tînără, salut ! [1]

Înainte de a ajunge în dreptul pianului se opri, își desfăcu larg brațele, cuprinse într-o privire publicul și mîinile lui cu inele scînteietoare rămaseră suspendate în aer. Apucase să le arunce înainte și să le ridice în sus — să le coboare, însă, nu mai avea forță fizică și nici tărie sufletească. Adevărat că în culise fusese avertizat că sala nu va fi ticsită la refuz, dar la vidul acesta nu se așteptase. Arăta, de acolo de la distanță, ca un prestidigitator care are nevoie de o pauză pentru a-și scutura din mînecă florile de hîrtie și panglicile multicolore. Situația lui amintea în clipa aceea de situația unui boxer făcut cnocaut chiar din prima repriză de către un adversar necunoscut sau în orice caz nu tocmai redutabil. În sfîrșit, o forță invizibilă — sau mai exact ambiția redeșteptată — îi izbi mîinile și ele căzură ca niște bețe, lovindu-i cu zgomot coapsele. În pieptul lat, bine strîns în plastron, începu să clocotească aerul adunat și se auzi zornăitul coardelor vocale. Cîteva secunde Igerman trebui să lupte cu gîtul, care se astupase și nu lăsa să iasă de-acolo nici un sunet. În schimb, după ce vocea își croi drum în afară, bubui ca o tobă. Lirica lui Pușkin și toba ? Nefiind în stare să suporte o asemenea persiflare a poeziei, Aloyzas începu să bombănească și se uită chiorîș, dojenitor la Liongina. Ea continua să aștepte. Poate, după ce termină cu tunetele — revărsîndu-și decepția și furia — toba o să se domolească ? Strălucirea umedă a ochilor și cei cîțiva pași nesiguri pe care-i făcu pe scena scîrțîitoare în direcția pianului, erau dovada unor năvalnice simțăminte pe care Ralph Igerman reușea cu mare greutate să și le stăpînească. Îl copleșea ciuda și indignarea, de parcă n-ar fi avut în fața sa niște fotolii goale, îmbrăcate în catifea — șiruri întregi de perniță roșii ! — ci o piață pustie cu o ghilotină la mijloc, cu care oamenii urmau să-i reteze capul, după ce își vor bate joc de el cît vor pofti. Pe măsură ce încruntatul recitator se apropia de ea, Audroné se ghemuia tot mai speriată deasupra claviaturii, deși adineauri ședea pe scaun foarte degajată, cu spatele rezemat de spetează — doar era gătită cu o rochie din șifon roz și cu o fundă enormă de aceeași culoare,

---

[1] „Vers din poezia „Din nou am colindat" de Pușkin („Versuri". E.P.L. 1964, traducere : Nina Cassian).

în mod evident închiriată de la fiică-sa în vîrstă de cinci ani.

Liongina încremeni în fotoliul ei, stoarsă de puteri. Aşadar, iată de ce zîmbise cu atîta nerușinare prezentatoarea, păpușa aceea cu chipul lipsit de expresie ! E cu putință oare să se încheie cu un eşec atit de stupid întregul proiect început de Igerman, încă din primăvară, apariția lui miraculoasă, scînteietorul foc de artificii de la miliție ? E cu putință oare ca totul să nu fie altceva decît autoreclamă, ademenire pentru creduli ? Nu, nu e posibil să se termine atît de lamentabil şi altceva dinlăuntrul ei, ceva ce nu era în stare să-şi clarifice pe deplin nici ea însăşi, deşi bănuia deja că neliniștea — care-i pătrundea adînc, tot mai adînc în suflet — nu avea legătură cu succesul sau insuccesul nu ştiu cui pe scenă, ci doar cu ea şi cu Aloyzas, chiar dacă în mod inexplicabil — nu ştia de ce şi nu ştia în ce fel anume — era cert, totuşi, că asta depindea şi de scena pe care în clipa de faţă îşi agita mîinile fără pic de har artistul venit în turneu.

Versurile sunau emoţionant, declamatorul suspina întristat şi cu toate acestea mîhnirea lui nu se potrivea cu întristarea firească, nealterată a lui Puşkin, nu se armoniza deloc cu duioasa reverie a lui Chopin, care picura de sub degetele lui Audroné... Căci ea, fiinţa aflată acum la pian, de obicei atît de superficială, cînta bine, or, tocmai dezacordul acesta dintre muzică şi cuvintele rostite sublinia odată în plus deznădejdea evidentă a simţămintelor ascunse ale Lionginei.

— Ăsta-i curaj demn de invidiat, te rog să mă crezi.

— Poftim ?

— Să tulburi în felul acesta memoria lui Puşkin !

Aloyzas bombănea aplecîndu-se la urechea ei, dar nu părea decepţionat. Dimpotrivă, aproape că nu reuşea să-şi ascundă satisfacţia.

Aş vrea eu să-l văd cît de curajos ar fi *dacă s-ar afla el* într-o asemenea situaţie, îl înfruntă în gînd Liongina şi se trase mai la o parte, pentru ca Aloyzas să nu-i deranjeze pieptănătura. Brusc, o săgetă o bănuială, care-i adună tot sîngele în obraji. De fapt, pe ea n-o interesa cîtuşi de puţin succesul actorului şi nici de versurile lui Puşkin nu-i prea păsa. Ea căuta în el, în acest insignifiant Ralph Igerman, trăsăturile reale sau doar născocite ale celuilalt — ale lui Rafael Huţuev-Namregi. Căuta ceva

real, autentic, ca de pildă urmele prafului de pe stînci rămas pe ghetele grosolane ale omului munților. Dar strălucirea pantofilor de lac ai actorului te orbea.

Și acesta îi dădea zor înainte. Înduioșare, dispreț, scrîșnetul dinților unui om chinuit de sete și neavînd posibilitatea să și-o potolească. Ultimul vers al poeziei „*De mine amintindu-și*" răsună pe buzele lui ca o amenințare pentru generațiile viitoare, a căror indiferență și ingratitudine deveniseră de pe acum insuportabile. În sala aproape goală răsunară cîteva aplauze — aplaudaseră, mai mult ca sigur în bătaie de joc, doi gură cască, niște strengari. Igerman își smuci gîtul, vrînd parcă să-și salveze capul de sub cuțitul invizibil al ghilotinei, fruntea și obrajii începură să-i strălucească, iar în colțul gurii, în stînga, se adună o picătură mare de transpirație. În clipele acestea, copleșit cum era de o chinuitoare tulburare, i-l amintea Lionginei într-o mai mare măsură pe acel Rafael Huțuev-Namregi al tinereții ei, decît semețul din zorii zilei, care-i uimise pe cei din jur cu năvalnica lui imaginație, bărbatul plin de sine și diabolic de încrezut. Mîna plină de cicatrici scoase din buzunarul fracului o batistă, recitatorul își șterse fața și încet, apatic, ca și cum nu-l mai interesa nimic — de vreme ce nu izbutise să captiveze sala cu manifestul lui Pușkin — începu : *Toamna.*

Acesta-i anotimpul ce-mi place ; primăvara
Mă supără dezghețul ; mă simt bolnav de dor,
De miros și noroaie... [1]

Se înăbușă, nu mai are aer ? O să mai facă o încercare-două și-apoi o să se dea bătut ? Glasul stins se înalță încet acum, aidoma unei mlădițe ce-și face loc răzbind cu greu printr-un sol pietros, notele patetice nu mai pretindeau cu atîta înverșunare atenția ascultătorilor, și totuși, chipul îmblînzit prin mari eforturi de voință și pumnii strînși, tremurînd de neastîmpăr, negau iubirea ipocrită pentru vremea urîtă de toamnă și gerurile iernii, și susțineau altceva : iubirea pentru soare, pentru arșița amiezelor, pentru chiparoșii a căror falnice siluete se înalță de-a lungul drumurilor. Igerman nega și totodată confirma, polemizînd în mod conștient cu poetul.

[1] Poezia „Toamna" (Pușkin — „Versuri", E.P.L., 1964. Traducere : *Ștefan Aug. Doinaș).*

— Ce bărbat cutezător, — şi Aloyzas făcu o strîmbătură — ar face mai bine să arunce cu pumnalele !

— Ce pumnale ? tresări Liongina.

Cînd aplauzele anemice încetară, Igerman îşi scoase din nou batista. Picătura de lîngă buze dispăruse, dar el îşi mai trecu odată batista peste colţul gurii. Ce vroia ? Să-şi atingă în clipele acestea cumplite faţa, pentru a-şi aminti lui însuşi cum arătase cîndva, mai demult ? Involuntar, mîna ei imită mişcarea mîinii artistului, atingîndu-şi şi ea faţa. Ce fac ? Şi, speriată, lăsă să-i cadă mîna pe unul din genunchi. Lui îi e rău, îi e foarte rău şi ea, în loc să-i sară în ajutor fără să stea la gînduri — aşa cum făcuse el odinioară în munţi — cînd gonea în salturi ca un cerb, fără să se teamă de întuneric, de pietrele alunecoase, de tufişurile ţepoase ca sîrma ghimpată, ce-l torturau ! — ea se ascunde ca o laşă în dosul coloanei... Dacă ar fi putut, dacă între ei doi nu s-ar fi aşternut acei şaptesprezece ani care i-au răpit dreptul să rîdă cînd e bucuroasă şi să geamă cînd o doare, i-ar fi strigat : hei, Rafael ! Aruncă cît colo batista, nu ştii că batista — e totuna cu steagul alb ?! Şi, parcă auzind avertizarea mută, Ralph Igerman băgă înapoi batista, însă cu o mînă nesigură, şovăitoare. Nu, el — nu e Rafael, căci pe obrazul lui stîng nu există mica potcoavă. Se vede că n-a fost decît o părere, el — nu e Rafael Namreği, deşi îi seamănă grozav, probabil aşa ar fi arătat Rafael după şaptesprezece ani : puţin mai greoi, dar încă bine făcut, foarte dotat şi naiv, nemanierat şi vulnerabil ca un copil. Ei bine, chiar dacă e aşa cum nu l-aş fi vrut eu (îndrăzneşti tu să vrei ceva, tu?), oricum, e cert că omul acesta iubeşte viaţa şi doreşte pătimaş, cu nerăbdare de copil : atenţie, consideraţie, glorie. Nici cînd recită din Puşkin nu se poate dezice de el însuşi, de jignirea ce i s-a adus şi totuşi succesul rîvnit de el rătăceşte fără ţintă cine ştie pe unde, ocolindu-i mîinile gata desfăcute pentru îmbrăţişare. Ah, de ce n-o fi recitînd altceva : *„Tu să nu cînţi în faţa mea, frumoaso, cîntările-ntristatei Gruzii“* — sau *„Har inutil, har neaşteptat, o, viaţă ! de ce mi-ai fost tu dată mie ?“* Versurile acestea l-ar fi adus mai aproape de soare, de chiparoşii, de munţii lui încinşi de arşiţă, şi-atunci glasul i-ar suna la unison cu al poetului, n-ar ţopăi alergînd prea repede, şi nici nu s-ar tîrî rămînînd prea în urmă şi bubuind ca o tobă.

Cînd pierdu orice speranţă că ar mai putea obţine ovaţii, Igerman îşi fixă privirea asupra micuţei insule de spectatori. Ca şi cum ar fi răsfoit în mare grabă o carte, ochii lui scotoceau primele rînduri. Căuta oare oglinda în care să vadă reflectîndu-se dimensiunile eşecului său, sau vreun detaliu care să-i explice prin ce anume se făcuse el vinovat ? Căuta, cuprins de o mare emoţie din pricina liniştii glaciale din jur, ca şi cum farfuria zburătoare nu-l aruncase pe Pămînt, ci pe o altă planetă, invadată de o teribilă dezolare şi de o neîncredere generală. Probabil, încercă să ghicească Liongina, tînjeşte după nişte ochi plini de căldură, după o minusculă scînteie pentru butoiul său de pulbere, căci e copleşit de inspiraţie şi devotat poeziei, arde de dorinţă să dăruiască tot ce-a adunat de-a lungul vieţii sale agitate, însă contactul cu publicul rebel — care nu-i iartă nici unul din rateurile sale, dar în schimb rămîne indiferent la tragerile ce nimeresc cu precizie ţinta — acest contact nu se stabileşte deloc. Ai fi zis că e un surdomut — cum surdomuţi erau şi ei toţi cei aflaţi în sală. Simţind apropierea privirii lui nesătule, Liongina se trase şi mai la o parte, pentru a rămîne complect ascunsă în spatele coloanei, deşi era puţin probabil ca el s-o mai recunoască — doar era îmbrăcată şi pieptănată altfel decît de dimineaţă. Şi, în fond, ce mă priveşte pe mine, se justifica ea, acum nu mai e ca altădată, publicul de astăzi nu se lasă tîrît la spectacole de valoare îndoielnică. Cei treizeci şi trei de spectatori n-au nici o vină că în sală nu sînt trei sute. Ei vor să le oferi calitate, asta-i tot ! Spectatorul are întotdeauna dreptate, aşa spunem de obicei noi, funcţionarii. Şi totuşi era penibil, aveai senzaţia că cineva adusese un orb pe care-l abandonase apoi, fără călăuză, în mijlocul unui oraş aglomerat.

Cum adică, filfizonul acesta încîntat de propria-i persoană, e doar un biet orb ? Liongina inspiră adînc şi simţi deodată că o gîdilă ceva în coşul pieptului, încercă să tuşească încetişor, ca să înlăture senzaţia neplăcută, însă nu reuşi — aerul îngrămădit înăuntru o apăsa şi din cauza asta începu s-o usture în gît — încă o clipă, şi are s-o pufnească rîsul, care va ţîşni în sus lovind lustra şi făcînd să zăngăne micuţele ornamente de cristal suspendate pe ea. Aloyzas îl asculta acum cu atenţie pe recitator şi nu observă că starea de spirit a soţiei sale se schimbase brusc.

Își dădu seama abia după ce o adiere lină, aproape imperceptibilă îi învolbură barba. În deschizătura îngustă a ușii laterale se legăna ușor perdeaua de pluș în spatele căreia licări pentru o clipă ceva albastru, iar rochia albastră a Lionginei nu se mai afla lîngă el. Nici lîngă el, nici în dosul coloanei. Își luase zborul pe nesimțite ca o păsărică, pe cînd el doar un pic dacă s-ar mișca ar zgudui tot șirul de scaune. Își imagină cum s-ar aținti toate privirele asupra lui — și mai ales cele furioase ale recitatorului — astfel că preț de un minut rămase nemișcat, leoarcă de transpirația care-i curgea șiroaie și sufocat de cravata legată prea strîns. Dacă mai zăbovești puțin, gata, o să fii țintuit locului de o voință străină și-atunci în orice parte o să apuci te vei izbi pretutindeni de bare de fier. De fapt, el se și află deja într-o cușcă — singur în cușcă — asta îi trece deseori prin minte, de fiecare dată cînd e printre oameni necunoscuți. Și, mă rog, cît ai de gînd să zaci aici, să casti gura ? Poate începi să și aplauzi ca să-ți bați joc de mitocanul, de ratatul ăsta ? Bagă de seamă, după o ispravă ca asta n-o să te mai poți mîngîia cu gîndul că n-ai avut nici un amestec. Și totuși, oricît ar părea de ciudat, el se simțea vinovat întrucîtva, chiar dacă nu încercase să-l deranjeze în vreun fel pe artist. Pentru că de fapt îi prevestise eșecul încă înainte de a-l vedea — asta din pricina intoleranței sale față de orice putea atenta, într-un fel sau altul, la Liongina, unica lui speranță, fărîma de căldură, mica rază de lumină în întunericul și absurditatea acestei lumi. Însă dorința ca Igerman să-și dezvăluie singur propria lipsă de talent pusese stăpînire pe întreaga sa ființă din clipa în care în gesturile și glasul acestuia îl recunoscuse pe Rafael. A privit-o pe Liongina și a înțeles : da, absolut sigur, acesta era flușturatecul Rafael ! Și chiar dacă nici n-a deschis gura, i-a cobit mereu să i se întîmple o nenorocire.

— În sfîrșit ! Acum cred că ești satisfăcut ! îl întîmpină Liongina clocotind de mînie.

Accesul de rîs, din pricina căruia i se urcase sîngele la cap, îi trecuse și acum era mai palidă ca de obicei. Își aștepta soțul învîrtindu-se nerăbdătoare de colo-colo prin fața panoului cu afișe, îmbibat de apă — vîntul zgîlțîia, scuturînd ca pe o cîrpă, un fragment dintr-un afiș : o mînă cu degetele pline de inele.

— Un recitator ca oricare altul. Aloyzas nu ținea ca vorbele lui să cadă ca niște picături de apă pe o piatră încinsă.

Pe Liongina o podidi din nou același rîs care-o gonise adineauri ca pe o nebună pe scară în jos, o îmbrîncise în stradă și o silise să se înfioare de o dulce satisfacție.

— Ha-ha, bărbățele ! Nu te mai preface, erai gata încă de la început să-l mănînci cu fulgi cu tot !

— Tu ai fost prima care n-ai mai suportat. Eu am ieșit după tine din spirit de solidaritate.

— Ce puteam să fac ? Ce, mă obligă cineva să stau la toate spectacolele numai pentru că sînt director ? Nu uita că eu sînt director comercial !

— Și eu ce sînt ? Soțul directorului comercial !

Aloyzas întinse mîna vrînd să-i mîngîie tandru umărul, pentru că era, într-adevăr, încinsă pînă la incandescență, ca piatra sau ca metalul scos din foc. Acum, după ce rămăsese pe scenă agintîndu-și neputincios mîinile, nefiind în stare să cîștige interesul unei săli aproape goale, Ralph Igerman nu mai prezenta nici un pericol. Și-apoi, era imposibil ca, dată fiind situația, să nu pălească și legenda despre acel... alt Rafael, ce se prăbușise peste viața lor ca o avalanșă din munți. Teribilul vuiet al pietrelor rostogolite amuțise, ploaia torențială culcase la pămînt norul de praf și dintr-o dată a devenit clar că, de fapt, nu muntele îi amenințase, ci un minuscul bulgăraș de tină desprins de pe povîrniș.

— Ce-i cu tine ?

Furioasă Liongina se feri de mîngîierea lui.

— În calitate de soț al directorului comercial, propun o acțiune culturală neplanificată. Hai să-l așteptăm, vrei ? Și să mergem toți trei la cafenea. Doar omul nu are nici o vină că nu-i un geniu.

— Nici tu nu ești un geniu !

Înțelese imediat că era prea devreme să-și sărbătorească victoria. Pericolul nu trecuse încă, suflul păcii deocamdată nu se simțea, dar înfrîngerea artistului aflat în turneu confirma odată în plus și în mod cu totul neașteptat un lugubru principiu al lui Aloyzas : de ce să mai năzuiești către ceva, dacă totul este zadarnic, dacă pe fiecare din noi îl pîndește eșecul ? Din păcate, însă, nu toți cei care au suferit un fiasco sînt dispuși să admită că ambițiile și speranțele lor s-au năruit.

— Nici nu pretind că aș fi.

— Aha, deja nu mai pretinzi ? Atunci n-o să te întreb nici eu cum îți merg treburile la școala tehnică.

— Ca să fiu sincer, prost. Dar am o scuză, una singură. Nu-mi doresc aplauze cu orice preț.

— Dar ce-ți dorești ?

— Retribuția lunară.

— Și lui i se asigură onorariul. Așa că nu te mai frămînta din pricina lui Igerman.

— Mă frămînt din pricină că tu nu ești deloc în apele tale.

— Și, mă rog, de unde anume ai tras concluzia asta, dragul meu ?

— Chiar și din acest glacial *dragul meu* pe care mi-l spui. Apoi din faptul că aruncîndu-mi cuvîntelul ăsta de îndoielnică tandrețe, nu mi-ai adresat nici măcar obișnuitul tău zîmbet automat și, în fine, din faptul că ai ieșit glonț din sală...

— Poftim, îți zîmbesc. Automat. Ești mulțumit ? Și printr-o mișcare repezită Liongina își apropie fața de el : încă acolo, în sală, în bătaia bubuitoare a tobei își luase ea rămas-bun de la un trecut care, de fapt, nu existase.

Aloyzas se dădu înapoi din fața chipului plin de încordare semănînd cu un pumn încleștat. Albeața lui ca de cretă amintea de masca de odinioară, la vederea căreia lui i se strîngea inima de milă și-l cuprindea dorința de a face ceva pentru ea, mă rog, orice, fie și doar să-i fiarbă un ceai, de pildă, cînd venea acasă atît de istovită. Dar acum, ce-ar putea face ?

— Să știi că propunerea mea rămîne valabilă. E pe aici prin apropiere o cafenea foarte agreabilă. Probabil după spectacol maestrul nu se va simți prea grozav. Ar fi o cruzime să-l lăsăm să rămînă singur.

Masca de pe chipul ei nici nu tresări.

— Și cum anume îți imaginezi tu toate astea ? Despre ce o să discutați ?

Aloyzas nu-și dorea cu ardoare să stea față în față cu Igerman, omul acesta cu pretenții și gesturi de ratat. Nu încape nici o îndoială că va începe să se lamenteze ca un învins, lăsînd lacrimile-i de bețiv să picure în paharul cu coniac și se va lăuda cu fel de fel de succese inventate. Va debita nimicuri amabile — despre menirea Lionginei ca administrator de înaltă ținută. Totuși, dacă e necesar...

— Din fericire s-a stricat vremea. Așa încît... Iată o temă excelentă de interes internațional !

— Îți bați joc, da ? Nici de astă dată chipul Lionginei nu tresări, vocea însă da.

— De ce crezi asta ? Vorbesc absolut serios, și cît se poate de sincer ! Imaginează-ți : tu și cu mine, absolut singuri într-un oraș străin... Or, pentru un artist al cărui spectacol n-a reușit, e și mai dramatic. Și-apoi, desigur, n-o să discutăm exclusiv despre vreme !

Aloyzas vorbea cu însuflețire, aproape cu voioșie, dar în fundul sufletului său mocnea părerea de rău. La un moment dat, cînd încă mai era în sală, îi trecuse prin minte că, într-un fel, el era de vină pentru eșecul artistului. Omul era gata să plîngă pe scenă din pricina neputinței, a jignirii — iar tu jubilai. Dacă dădea cu ochii de mutra ta ironică, s-ar fi fîstîcit și mai mult. Și cînd te gîndești că întotdeauna mi-am zis că eu n-aș fi în stare să jignesc pe cineva, dar uite că totuși... Urît, foarte urît am procedat amîndoi și în special eu. Pe ea, sărmana, mai poți s-o înțelegi, dar eu...

— Îți bați joc, da ?

— Nu trebuie să te superi, Lionge. Zău că sînt sincer... Necăjit din cauza bănuielilor ei, acum se îndoia și singur de intențiile sale caritabile.

— Nu de el — de mine îți bați joc !

Și fără a întoarce capul, se năpusti într-un colț întunecat, părăsind micul spațiu iluminat. Cîte unul sau cîte doi, spectatorii plecau fără să mai aștepte sfîrșitul spectacolului. Liongina avea mereu impresia că fuge de lîngă un om doborît la pămînt de o mașină, un om care-o imploră să-l ajute. Cel doborît nu e altul decît Igerman și nu-l doborîse altcineva, ci ea, răzbunîndu-se astfel în mod perfid pentru iluzia care mocnise ani lungi de zile înlăuntrul ei — cu toate pierderile suferite, cu toate situațiile disperate prin care trecuse, cu toată abrutizarea lăuntrică și docilitatea exterioară — iluzia care abia acum fusese nimicită de gesturile și exclamațiile lui teatrale.

Cînd se lovi de gîndul acesta chinuitor ca de un stîlp de felinar, se întoarse și privi în urma sa. Îl auzi pe Aloyzas gîfîind — nu era obișnuit să alerge — și se opri.

— Omul a eșuat din cauza mea, cum e posibil să nu pricepi asta ? Nu i-am asigurat o sală de spectacol ca lumea, asta e !

Despre adevărata ei culpă, însă, nu suflă o vorbă și asta nu numai pentru că începuse să-i pară rău de soțul care respira greu și se ținea cu mîna de inimă. Nici chiar în clipa aceasta ea nu credea încă pe deplin că de azi înainte nu se va mai întîmpla nimic miraculos în viața ei. Rațiunea dădea crezare acestui lucru, sentimentele însă nu. Ele mai fremătau încercînd să se elibereze de sub tutela apăsătoare a rațiunii. Chiar dacă acum nu mai cutezau să evadeze, să iasă la suprafață. Da, vor trebui să se obișnuiască cu lada de gunoi în locul abisurilor acoperite de bolta cerească. Ar fi o prostie să sapi pînă la fund, acum, după ce s-a scurs o întreagă eternitate care a schimbat totul și pe toți. Liongina călcă într-o băltoacă și strănută. Da, nu și-a pus cizmele, era cam frig pentru pelerina subțire și pantofiorii de gală. Mai strănută odată. Da, nu era rău să fi avut o șubuliță ; ce plăcută, ce sănătoasă căldură trebuie să fie în ea ! Și... să știi că o să dispară dacă mai alergi mult după himere ! Își impunea să se gîndească la obiectul acesta rîvnit, pentru a-și înăbuși alte gînduri, legate de o pierdere ce nu-și avea egal în viața ei. Dar, de fapt, e îngrozitor nu să pierzi, ci să înțelegi într-o bună zi că pierderea propriu-zisă e doar o plăsmuire, că acolo unde sperai să vezi un miracol scînteietor, nu licărește decît o înșelătoare luminiță rătăcitoare.

— E departe cafeneaua aceea a ta ? Văd că m-am ales cu un guturai. Ce rost are să ne frămîntăm pentru eșecuri nu știu cărui gură-cască ? Dar să știi, motănelule, că numai cu vin n-o să scapi. O să trebuiască să comanzi coniac.

Și ea îi dădu voie lui Aloyzas s-o ia la braț.

Încă de la intrare îi izbi în față fumul de tutun și bubuitul instrumentelor electronice. Aloyzas își netezi bine barba — n-au decît să-și etaleze bărbile înfoiate tinerii. De pe vremea cînd mai venea el pe aici, totul se schimbase de nenumărate ori : și interiorul, și muzica, și publicul. Pe vremuri se așeza la una din măsuțe cu adorabila R. Oare pe unde-o mai fi ea acum ? Zi mai bine pe unde ești tu, care îți puseseși în minte să uimești lumea ? Fum, numai și numai fum. Bagă de seamă, nu cumva în fumul ăsta să dispară și Lionge !

— Ce minunat e aici, nu-i așa, motănelule ?

De obicei *motánelul* îl făcea să se crispeze, acum însă îi plăcea să-l audă, ca o dovadă a celei mai mari afecțiuni. Atîta timp cît el mai e *motánelul*, nu se poate întîmpla nimic rău, nu se poate schimba existența lui iluzorie — cînd nici nu trăiește cu adevărat, nici nu moare — condamnat cum e la o permanentă așteptare. În nici un caz nu trebuie s-o piardă ! Să nu rămînă singur pentru totdeauna ! Dar nici să nu accepte un tribut mai mic, decît acel sărut de fiecare dimineață !..

În timp ce căutau un locșor mai retras, apăru ca din senin Anea. Veselă, cherchelită, cu gîtul ei lung cît un catarg de corabie.

— Încotro ați pornit-o ? Veniți la noi, haideți la noi ! și îi trase pe amîndoi spre fundul sălii în direcția unor măsuțe apropiate una de alta.

Aloyzas se proțăpi în loc și — nici un pas mai departe!

— Nu-i nimic de făcut. Al meu nu se lasă ademenit decît dacă-i legat fedeleș, zise Liongina nemulțumită de refuzul încăpățînat al soțului. Ia loc, Anea. Tu cu cine-ai venit ?

— Cu o bandă întreagă. Toți profesorii, plus colectivul de cursanți ! Și ea le făcu semn cu mîna celor de la măsuțele apropiate una de alta. Vin imediat ! le strigă. Știți, dăm examen.

— Aici... examen ? Aloyzas se zgîi nedumerit.

— Păi, unde în altă parte ar dori domniile voastre ? întrebă calmă Anea.

— Aici, la restaurant ? continuă el să se informeze, sperînd să-l susțină și Liongina. Ea însă își bătea joc de amîndoi.

— Pardon : la cafenea. Așa se numește localul. Majoritatea își dau examenul aici, și numai aici. Ce vrei, oamenii s-au perfecționat !

— Și... notele, notele tot aici se pun ?

— De ce atît de riguros ? Formalitățile legale se efectuează... mîine.

— Și ? Cum e ? Gata, l-ai dat ? întrebă Liongina veselă, fără să se mire de nimic.

— Aha, deci asta era, vreți să scăpați cît mai repede de mine ? îi răspunse Anea în același fel. Încă nu le-am dat pe toate. Ehei, nu vă descotorosiți voi de mine așa repede.

— Vai, Anea, se poate ?! De cînd eşti tu la noi, Aloyzas a înflorit ca un bujor.

— Vreţi, nu vreţi, eu tot o să mai rămîn. După ce scap de ultimul examen, probabil că...

— În acelaşi... mod ? Pe Aloyzas îl sufoca fumul, gălăgia, buna dispoziţie deşănţată din jur.

— Nu. Soţia examinatorului s-a înfipt ca o căpuşă în preaiubita ei jumătate. Aşa că trebuie să cărăm acasă lada cu coniac.

— Nu-l mai speria şi tu pe motănelul meu, zise Liongina cu seriozitate.

Aloyzas tuşi, fumul îl îneca. Liongina îşi trimitea rotocoalele cenuşiu-albastre exact în direcţia lui. Pînă acum nu fumase niciodată de faţă cu el, chiar dacă venea acasă cu hainele îmbibate de miros de tutun.

— Pe vremea mea aici nu era aşa... nu era şi gata ! Pe Aloyzas nu-l tăia capul unde ar putea el să se ascundă de discuţiile impertinente, de fumul impertinent.

— Păi, tot înainte ! De ce atîta uimire ? Ochii Anei scînteiară, nasul ei lung se încovoie, ca ciocul unei păsări de pradă.

Cei de la măsuţele apropiate una de alta îi strigau ceva şi îi făceau semne cu mîna. Mai agitat dintre toţi era un bătrînel rotofei cu părul scurt şi des ca o perie. Una-două el sărea în picioare şi-i tot arăta ce dor îi era de ea.

— Ăsta-i profesorul nostru. Mi-e aşa silă de labele lui stăruitoare, necuviincioase. Anea se întoarse şi îi trimise o bezea. Mi-a mînjit toată fusta cu grăsime pipăindu-mă pe sub masă. Ei, ce ziceţi, scumpi fraţiori şi surioare, veniţi la noi ? Eh, ce-o să-l mai pun eu pe porcul ăsta borţos să grohăie şi să mi se tîrască în patru labe la picioare !

— E cu neputinţă... aşa... — Aloyzas îşi agita mîinile, gonind fumul.

— Ei asta-i ! Ce, crezi că n-o să mi se supună ? Şi Anea îşi plimbă dintr-o parte în alta nasul hrăpăreţ. N-ar fi primul — s-au mai tîrît destui şi au mai grohăit destui.

— Nu te supăra, Anea, dar motănelul meu nu se simte bine de loc. Ţi-e rău, motănelule ?

Aloyzas se agăţă cu putere de cotul ce i se oferea cu amabilitate.

Telefonul suna fără încetare. Iar o solicită noctambulii pe Anea, care acuși o să sară din pat, o să flecărească puțin și — apoi din nou or să se cufunde cu toții în somn. Așa gîndea Liongina încercînd zadarnic să deslușească ceva prin întuneric. Un singur lucru era clar : încă nu se luminase de ziuă.

În camera de alături, Anea răsufla ușor, trăgînd cîte-un sforăit la intervale regulate, piciorul lui Aloyzas tresări și se încordă ca străbătut de curent electric. Scoțînd un geamăt abia auzit, Liongina coborî încet pe dușumea.

— Lon-gina ! Alo, dumneata ești, Lon-gina ? Te rog răspunde, Lon-gina Tadovna ! Glasul puternic și puțin răgușit se întrerupea pronunțînd cu dificultate prima silabă a numelui ei. Părea că ceva e gata să se sfarme, dacă nu chiar în receptor, atunci neapărat pe undeva pe cablu — atît de năvalnică era forța ce clocotea la celălalt capăt al firului. De ce n-ai venit la spectacolul meu ? Nu-i frumos, Lon-gina !

— Ba am venit, dar cred că nu m-ai observat. Totuși, dumitale nu ți se pare, tovarășe Igerman, că e cam tîrziu să telefonezi unor oameni aproape necunoscuți ?

— Dar eu îți telefonez dumitale, nu unor oameni aproape necunoscuți ! Haide, nu mai încerca să te eschivezi, Lon-gina ! N-ai venit în sală, Lon-gina !

— Probabil am făcut o mare greșeală că m-am dus...

— Nu-i adevărat, Lon-gina ! Nu-i adevărat ! Glasul lui Igerman o plesnea peste degetele care țineau strîns receptorul, peste creștet ! După întoarcerea acasă adormise tîrziu, tot așteptînd vreo reacție din partea lui — reproșuri, învinuiri — poate că în cenușa rece își va aprinde totuși licărirea o mică scînteie ? Te-am căutat tot timpul ! Mi-a rămas întipărit în minte fiecare chip aflat în sala pustie și rece ca gheața. Nu-i adevărat ! N-ai venit !

— Mă rog, dacă dumneata nu mă crezi... — Ar fi vrut să se justifice în vreun fel, ca și cum asta mai putea atenua eșecul lui și răspunderea ei. Bine, uite, o să-ți confirme soțul meu, pentru că am fost împreună acolo. Să-l chem la telefon ?

— Naiba să-i ia pe toți ! Iartă-mi grosolănia, Lon-gina ! N-am nevoie de soțul dumitale, ci de dumneata, numai de dumneata !

Însă nu glasul lui Igerman, suferința adîncă ce răzbea din el înlătură toate justificările — posibile și im-

posibile — ale Lionginei. Acum pînă şi ei i se părea că nu fuseseră în sală, că nu se necăjise din pricina insuccesului lui. Tot timpul n-a făcut decît să fugă de lîngă afişul ud, încercînd să se descotorosească de toate gîndurile legate de el. Încă din primăvară, de cînd începuseră a se înfiinţa pe biroul ei primele telegrame, ea fugise întruna de el.

— Uite, îţi dau o şansă ca să-ţi repari greşeala ! Şi deodată, satisfăcut de impresia produsă, izbucni în hohote de rîs, rîdea din toată puterea plămînilor săi. Eu te aştept. Te aştept la hotel ! Numărul camerei îl ştii. Şi să nu crezi cumva, Lon-gina, că glumesc ! Îţi las la dispoziţie o jumătate de oră.

Să se fi îmbătat de necaz că n-a avut parte de aplauze ? Avea dreptate Aloyzas, trebuiau să-i ridice puţin moralul după concert, nu să-l lase singur. Cîteva cuvinte cordiale, amabile, i-ar mai fi domolit mîhnirea. Indiferent dacă e un artist bun sau rău, noi eram obligaţi să-i întindem mîna. Chiar dacă din miracolul acela mistuit de înflăcărare, n-a mai rămas decît un tăciune fumegînd : din Rafael — Ralph...

— Te sfătuiesc, tovarăşe Igerman, să te culci şi să te odihneşti cum trebuie. Mîine totul are să ţi se pară altfel.

— Nu mîine, acum trebuie să vii — imediat ! Mă auzi, Lon-gina ? Trimit după dumneata un taxi gata achitat.

— Dumneata ştii cît e ceasul ? Nefiind în stare să respingă pretenţia lui absurdă, nu mai putea nici să se revolte cu adevărat, deşi invitaţia era de-a dreptul jignitoare. Te anunţ că ziua mea de lucru s-a terminat demult.

— Şi ziua mea, naiba s-o ia ! Dar ce ne pasă nouă de timp ? ! O să-ţi recit Puşkin, Lon-gina, dar altfel decît pentru cei cîţiva pensionari. Ba nu, Lermontov o să-ţi recit ! Poetul meu preferat e Lermontov !

— Bine, dar acuma culcă-te, tovarăşe Igerman şi odihneşte-te. Ne vedem mîine. Îi era milă de el, dar şi mai mult de ea, pentru că nu mai era capabilă de sentimente firești — să se supere, sau să ceară ceva în mod deschis ! — aşa cum făcea el, care deşi suferise un eşec, refuza să capituleze.

— Haide, nu te mai eschiva ! Eu nici dacă m-ar legăna maică-mea n-aş putea adormi, mai ales în noaptea

asta... nicăieri nu mi s-a întîmplat o ruşine atît de mare. La exploatarea petroliferă de la Tiumen, oamenii m-au ascultat stînd în ger, sub cerul liber şi au plecat încîntaţi. Mă crezi un impostor ? Îţi închipui că degeaba m-au făcut petrolist de onoare ?

— Mîine o să găsim noi o soluţie, tovarăşe Igerman. Invităm un public receptiv, umplem sala cu spectatori. Haide, că mor de somn, nu mai pot. Şi simulă un căscat, mirată ea însăşi cît de prost îşi joacă rolul.

— Minţi ! Iar spui minciuni ! Eu insist să vii. În caz contrar...

— Mă ameninţi ?

— Te înşeli ! Vreau doar să te înştiinţez ce fel de acţiuni voi fi nevoit să întreprind dacă...

— Spune drept, ai băut mult ?

— Da, sînt beat. Dar nu din pricina coniacului, Longina. Ori vii dumneata aici, ori... — În respiraţia lui zgomotoasă se năpusti vocea răguşită a unui saxofon şi rîsul cuiva. N-o fi singur în cameră ? Îşi bate joc de ea în compania unor beţivi ? — ...ori mă arunc pe geam !

— Ce glume mai sînt şi astea ? Simţi un fior în spate, dacă era undeva lîngă el, nu s-ar fi abţinut, i-ar fi ars impertinentului o palmă.

— Nici vorbă de glume, buna mea Lon-gina ! îi risipi Ralph Igerman bănuiala cu o voce voioasă şi tandră, de parcă nu el drăcuise adineauri. Căldura care-i amintea de glasul lui de odinioară o învălui, o îmbrăţişă cu putere şi o făcu să tresară. Oare m-a recunoscut ? Simţi cum o lasă puterile, cum i se moaie genunchii de slăbiciune. Prietena şi acompaniatorul meu, Audroné Kaetanovna, nu m-ar lăsa să mint acum cînd stau sus, urcat pe pervazul geamului. Hei, dumneata mă auzi ? Pot să-ţi spun pe rînd tot ce văd de aici, de la etajul cinci. Două „Jiguli" stînd nas în nas, un camion „Autosovtrans", un morman de plăci prefabricate pentru construcţii. Nu-i prea grozavă priveliştea. Geamul dă în curte.

— Igerman, nici dumneata nu eşti copil, şi nici eu. Cu glume din astea nu poţi obţine nimic. Vorbea răspicat, cu multă seriozitate, dar tînjea după clipa aceea în care glasul lui o înfăşase cu grijă şi o ridicase, purtînd-o parcă pe braţe puternice. Cu tot regretul, te anunţ că mîine va trebui să informez conducerea „Goskonţertului"

despre comportarea dumitale. Şi de azi înainte porţile oraşului nostru vor rămîne închise pentru dumneata.

Să mă fi recunoscut într-adevăr ? Mai pot eu oare să fiu recunoscută încă ? Chiar cînd cineva îşi dă foarte, foarte multă osteneală s-o facă ? Mă rog, n-are importanţă dacă e aşa, eforturile lui nu mai pot schimba nimic.

Nu mai există nici Rafael, nici eu. Nu există şi nici n-au existat vreodată. Există doar nişte tăciuni stinşi, cenuşă, atît...

— Mare scofală, ce să spun, teribil m-ai înfricoşat ! Pe mine nu mă interesează ce se va întîmpla mîine sau poimîine, dragă Lon-gina. S-ar putea ca mîine chiar, să nu mai existe nici un Ralph Igerman, înţelegi ce spun ? Să ştii că nu glumesc — deşi rîd, şi nu sînt beat — deşi beau ! Vorbeşte, te rog, cu devotata dumitale ajutoare Audroné. Ea pur şi simplu îmi smulge receptorul din mînă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, şefa, veniţi numaidecît !... Mi-e frică, şefa... O să se arunce... Are nişte ochi — o să se arunce... Vă trimit maşina cu micul Pegas, veniţi numaidecît ! În afară de dumneavoastră nimeni nu-l poate linişti !

— Acum te-ai lămurit, dragă Longina ? Igerman vorbea calm şi ironic, ai fi zis că înţelesese lituaniana. Aşadar, Longina, — nu se mai poticnea pronunţîndu-i numele — te aştept !

— Te rog, însă, nu mai face pe măscăriciul ! Dacă o să mai faci pe măscăriciul... — Şi puse receptorul în furcă.

— Iartă-mă motănelule, trebuie să mă îmbrac şi să fug.

În lumina veiozei ochii lui Aloyzas luceau metalic. Părea că din cauza privirii febrile vor începe să-i fumege — dintr-un moment în altul, — şuviţele de păr din barbă. Era convins dinainte că Liongina îi va vorbi cu nepăsare şi impertinenţă. Cam aşa, sau ceva pe aproape prevăzuse şi el, chiar dacă uneori se mai înşelase. De fapt, adevărul era altul : accepta să fie indus în eroare, sperînd că ea o să-şi slăbească puţin coarda vigilenţei, o să-şi reducă în parte statornicia preocupărilor administrative şi, în sfîrşit, mai spera că o să-i joace festa (fie şi numai o clipă) iscusinţa aceea care-i permitea să nu se trădeze niciodată şi să scape nevătămată din orice drăcovenie, aşa cum scapă barca manevrată cu dibăcie din îngrămădirea

blocurilor de gheață și din mugetele fluviului. Din pricina vuietului și a bubuitului prelung malurile fluviului se cutremură, proptită cu chiu cu vai, viața lor de-abia mai rezistă, nu-ți rămîne să faci altceva decît să aștepți izbitura ce va sfărîma, va face țăndări nu numai zidurile ci și fundamentul ei. Ce, gata ? S-a decis să sară din vreme de aici, astfel ca ruinele să mă îngroape doar pe mine ?

— Încotro ? mormăi, de parcă abia se trezise — în ochii lui însă nici urmă de somn.

— Doar ai auzit foarte bine, nu te mai preface. Igerman face pe măscăriciul.

— N-are decît. Ce, e treaba ta ?

— Și dacă vorbește serios ? Îți imaginezi ce consecințe vor fi ?

— L-a apucat, se vede, o criză de euforie alcoolică. Poftim, un artist de estradă șantajează, iar oamenii serioși...

— Indiferent ce ar fi acest Igerman... Realitatea este că un om stă suspendat pe pervazul unui geam de la etajul cinci, pricepi ?

— Pentru tine, toți sînt oameni. Cu excepția unuia singur, pe care nici nu-l observi.

— Să-ți fie rușine, Aloyzas. Plină de compasiune, Liongina se lipi toată de el. Poftim, se ține de mine ca un copil înspăimîntat de poala maică-si. Tu ești acasă, în patul tău, pe cînd acolo e un om care a suferit un fiasco și și-a pierdut echilibrul. Uite, nici n-o să apuci să aștepți ca lumea, că eu m-am și întors.

Aloyzas își coborî picioarele pe covoraș, un crac de la pantalonul de pijama i se ridicase în sus, dezgolindu-i coapsa lipsită de vigoare.

— Și dacă o să am o criză ? strecură el printre dinți, neîndrăznind s-o implore să nu-l lase singur.

Ce îngrozitor e cînd ea se furișează de lîngă el, se cocoață nu se știe pe unde și începe să se legene pe sîrma foarte subțire, fără să vadă ce se petrece jos și nebănuind măcar că tocmai de acolo e gata să țîșnească strigătul care o va trezi — da, brusc, o să plesnească sîrma ce vibrează de întinsă ce e, iar ea se va prăbuși jos, devenind din ce în ce mai grea, mai mare și transformîndu-se într-un mic punct strălucitor într-o femeie foarte fragilă. Dar și mai îngrozitor e cînd privind în jur nu vezi nici un fel de mulțime, nici o gură căscată larg și gata de

strigăt — te vezi doar pe tine și înțelegi că strigătul e gata să țîșnească dinlăuntrul tău, ba chiar simți cum acesta îți sfîșie plămînii și creierul...

— Nu mă mai speria, Aloyzas. Ea se așează lîngă el, deși în gînd alerga deja spre mașină.

— Ia-mi pulsul, hai, ia-mi-l ! Și îi întinse mîna, Liongina o strînse la încheietură, dar la început nu simți decît cum pulsează sîngele ei în vine și cum ticăie ceasul lui.

— E-n ordine, zise, deși pulsul lui într-adevăr alerga în trap dezordonat.

— Sînt convins că îndată ce-o să închizi ușa după tine...

— Anea e în camera de alături. Strig-o pe ea. Eu trebuie să plec, Aloyzas.

— N-am nevoie de Anea asta a ta... N-am nevoie ! Aloyzas se apăra din răsputeri de invizibila Anea.

— Nu mai face gălăgie. Cu ce te-a nemulțumit Anea ?

— E odioasă, odioasă ! Cum se poate ca ea și porcul acela... profesorul ?

— Dragul meu, gusturile... Aloyzas, sînt foarte grăbită. Din clipă în clipă trebuie să vină mașina să mă ia.

Liongina se îmbrăca zorită, trîntea cu zgomot sertarele dulapului. Își trase cu greu pe ea un furou nou, ca și cum acolo unde se ducea acum va trebui să se dezbrace. Apoi luă în primire fardurile. Aloyzas urmărea cu privirea cum Lionge, care încă adineaori, caldă și destinsă, răsufla încetișor lîngă el, se transformă în Liongina Hubertavičienė, directorul comercial al Agenției de impresariat artistic și devine uimitor de asemănătoare cu o altă femeie — pe care el o cunoscuse cîndva foarte bine, o mîngîiase și o iubise — cu adorabila R. Pentru ca asemănarea să fie perfectă, ar fi fost suficient ca Liongina să surîdă cu buzele vopsite și să gîngurească afectat :

— I love you !

Exact așa o să devină ea imediat, într-o secundă : o să-și aranjeze pieptănătura, o să-și potrivească în fața oglinzii taiorașul nou de tweed, iar în următoarea strălucire de eternitate, întorcîndu-se cu spatele la el și ridicîndu-și sus de tot căpșorul cu părul bine netezit, o să se preschimbe în gimnasta aeriană, cu mișcări de somnambulă și în schimb trăsăturile și formele ei specifice vor dispărea dizolvîndu-se în filfîirea scînteietoare a unui fluture metalic. Nu-i nimic, o accept și așa, gîndea cu febrilitate Aloyzas,

o accept și așa, deși frigul pe care îl răspîndește mă îngheață.

— Da, dragul meu, eu și la miezul nopții trebuie să arăt la fel ca în miez de zi. Uf, halal slujbușoară mai am, nimic de zis ! Și surîse cu un vag aer de vinovăție. Aloyzas stătea în spatele ei, cercetîndu-i bănuitor în oglindă chipul ce se schimba văzînd cu ochii.

— Da, da. Ești obligată să primești tot felul de oaspeți, să-i distrezi, ba chiar să le încălzești și așternutul dacă vreun escroc ar pretinde că îi este frig. N-ai avut prilejul ? N-are a face, trebuie să te obișnuiești și cu asta.

— Aloyzas, — glasul ei vibră — uită-te în oglindă cum arăți. Uită-te !

— De ce ? Știu și așa cum arăt : chel, gras, bătrîn. Un moliu, un trîndav, un parazit, nu-i așa ? Nu există nici un epitet, din cele mai dezgustătoare, pe care să nu-l merit. — Din pricina transpirației, fruntea cheală și pieptul gol îi străluceau. — Chiar și acum, cînd îți spun fără ocol tot adevărul despre mine, sînt vrednic de dispreț. Disprețuiește-mă, haide, disprețuiește-mă !

— Autocrtica... e un medicament eficace. Atîta doar : nu crezi că te-ai decis prea tîrziu să urmezi tratamentul ? Liongina aruncă o privire în jur căutîndu-și poșeta. Își zise : trebuie să am o înfățișare acceptabilă, în nici un caz să nu par speriată de amenințările lui Igerman. De altminteri, parcă m-a amenințat ? Sau, mă rog, am și uitat că m-a amenințat.

— Dar, la drept vorbind, de ce sînt eu... așa cum sînt ? La asta te-ai gîndit ? Și cu o smucitură, Aloyzas o întoarse pe Liongina cu fața spre el — auzi trosnetul încheieturii de la umăr și speriat îi dădu drumul, dar imediat o trase din nou lîngă el. Mă învîrteam ca o giruetă pe urmele vîntului schimbător. Vîntul acela erai tu ! Firea ta instabilă, preocupările tale neserioase, zdrăngăneala unei existențe lipsită de conținut ! Cît îți închipui că o să reziști, dacă toți te îmbrîncesc de colo-colo și trag mereu de tine ?

— Asta de unde-ai mai născocit-o ? După cîte știu, eu am fost nevoită să te opresc să nu dai de belea călcînd pe-alături cu drumul. Da, să te opresc. Ce, n-ai auzit ? Omul s-a urcat pe pervazul geamului... Haide, zău, să amînăm discuția pînă mîine.

— De dragul tău am făcut-o... Eu n-am nevoie de nimic... pentru tine... numai pentru tine... Așa cum ești tu... dacă ai fi... numai pentru tine... Lionge, nu pleca!

Cu bolboroseala lui, cu mîinile tremurătoare, cu respirația sacadată mirosind neplăcut, el încerca s-o rețină, deși înțelegea că nu procedează bărbățește, dimpotrivă — urît și nedemn. Doar știa că e obligată să se ducă la fața locului. Pentru că ea, Lionge — unica particulă plină de căldură din întreg Universul — este în același timp și funcționar administrativ, iar de răspundere, chiar dacă ziua de lucru a luat sfîrșit, nu are s-o scutească nimeni!

— Dă-mi drumul, Aloyzas, îmi faci vînătăi, spuse ea foarte calm, de parcă se vedea și pe ea și pe el de la distanță, și indiferența aceasta a ei rupse ultimul zăgaz.

— Vrei să-i placi lui, da?.. lui! țipă Aloyzas ascuțit, isteric, zgîlțîind-o ca pe o păpușă uriașă cu zîmbet artificial. Doar nu-s orb. L-am recunoscut imediat... pe vagabondul ăsta... pe seducătorul... pe pungașul ăsta blestemat, dracu să-l ia... La el alergi, la Ra-fa-el!...

Silabisi numele care-i era odios de parc-ar fi prins-o pe soția lui minținд cu neruşinare, deși înțelegea foarte bine că numele nu rezolva nimic — nici cel actual, Ralph, nici cel de odinioară — pentru că nu acest recitator ticălos ce se discreditase singur era vinovat de nenorocirea lui, ci munții, munții aceia lugubri care muriseră și au reînviat din nou, sau mai precis nu muriseră cu adevărat, pîndiseră doar prilejul de a evada din negurile de nepătruns ce le învăluie piscurile, pentru a i-o răpi din nou pe ea.

— Vino-ți în fire, Aloyzas. Doar știi foarte bine că între mine și el n-a fost nimic, niciodată. Buimăcită de suferința soțului, Liongina îi îngădui s-o învinuiască.

Aloyzas înțelese că a mers prea departe, dar nu se mai putea liniști. Avea impresia că cineva îi sugerează cuvinte cumplite, că stă lîngă el și i le îndeasă în gîtlej. Să fie oare același tip funest, respingător, care se ține scai de el ca un cîine afurisit? Și doar i-a interzis să mai vină, să șușotească, ba chiar să și respire acolo unde se află ea, Liongina!

— Fel de fel de vagabonzi, de mistificatori, de oratori buni de gură... Nu sînt în stare să recite ca lumea nici măcar un vers cît de mic, dar dau năvală cu toții în Parnas, la adăpătoare... Hei oameni ai artei, suverani ai idei-

lor... Vă salut și vă felicit pentru extraordinara voastră victorie !

— Pe tine însă, sînt sigură că nimeni n-ar putea să te felicite pentru vreo victorie ! Liongina se dădu la o parte și își aranjă puțin părul, de-ai fi zis că cel mai important lucru pentru ea acum este să aibă o înfățișare cît mai atrăgătoare.

— Știu și singur cum sînt — ți-am spus deja ! Te rog însă, nu uita un lucru, — și Aloyzas ridică un deget așa cum făcea Gertruda cînd își ieșea din fire — eu nu mi-am vîndut conștiința. Nici măcar un dram !

— Și vrei să spui că eu mi-am vîndut-o cu kilogramele ? Ei bine, ai dreptate, bărbățele. De zece ani încoace trăim amîndoi pe seama conștiinței mele. Un singur lucru nu înțeleg : de ce n-ai protestat mai demult ?

Pe buzele ei fardate se undui un surîs studiat, care nu exprima absolut nimic. Da, acum ea se afla la altitudini înalte, acolo unde și cuvintele și sentimentele sînt de gheață. Altminteri, dacă vorbele rostite ar fi făcut-o să sufere, le-ar mai fi pronunțat ea oare cu calmul acesta teribil ?

— Gata ? Ne-am lămurit ? Pot să plec ? Și Liongina își băgă umbrela pliantă în poșetă. Să știi că nu-mi plac scenele. În special în toiul nopții. E de-ajuns că la hotel mă așteaptă o scenă dezagreabilă.

— Uite ce e, eu întotdeauna am cedat în favoarea ta, acum însă — spun : nu ! Nu pleci nicăieri ! Știu că pe urmă o să-mi pară rău, însă îți spun hotărît : nu !

— Nu mă îndoiesc că o să-ți pară rău, Aloyzas...

— Sînt obligat să te reții înainte de a fi prea tîrziu ! Presimt că încă o noapte ca asta, încă un turneu de felul acesta și vei decide că nu mai ai absolut deloc nevoie de mine. Adevărat, eu sînt cel care nu pot trăi fără tine, Lionge, dar faci o mare greșeală. Pentru că știi tot atît de bine cum știu și eu, că ai nevoie de mine. Fie doar ca un balast, ca niște cătușe la picioare... Ha-ha !

— Ți-ai pierdut mințile și vrei să-ți urmez și eu exemplul ! Vino-ți în fire, Aloyzas. Dacă în viața mea există ceva autentic, nealterat, acestea sînt relațiile dintre noi. Ah, a venit mașina ! Liongina auzi claxonul „Volgăi". Acum nu se mai gîndea la Aloyzas.

O chema Rafael care, imprudent, călcase pe marginea prăpastiei și se rostogolea în abisul ei. Înainte de a-l

strivi întunericul şi singurătatea, el trebuia neapărat să vadă mica flacără a speranţei.

Acum delira tremurînd de frică şi de durerea coastelor zdrelite de pietre, fetişcana cea nechibzuită. Dar respiraţia ei precipitată se oprea în ceafa Lionginei Hubertavičienė, căreia nici prin minte nu-i trecea să alerge, cuprinsă de panică, în ajutorul nimănui. Închise poşeta, dar o deschise din nou, verifică dacă era acolo şi pieptenele. Nu putea să arate oricum, trebuia să fie de-a dreptul superbă, deşi era o oră atît de tîrzie. Fetişcana nu mai avu răbdare s-o aştepte şi, scoţînd un suspin, se năpusti înainte.

— Lionge, stai puţin dacă vrei să am încredere în cuvintele tale ! *Relaţiile* — e un termen respingător. Există un altul. Îl mai ţii minte, Lionge, sau l-ai uitat ?

O înşfăcă iarăşi de umeri ; eliberîndu-se din strînsoare, Liongina îi atinse faţa cu cotul.

— Aşa va să zică, aşa ? horcăi Aloyzas acoperindu-şi faţa cu palmele — alături, chiar lîngă el, micul omuleţ se cutremura de un rîs ostil şi făcea mare zarvă.

Aloyzas se smiorcăi multă vreme ştergîndu-şi nasul cu mîneca pijamalei. Nu-i curgea sînge, dar faţa îi ardea. Faţa lui chiar şi aşa buhavă, îmbătrînită şi năpădită de şuviţele încărunţite ale bărbii e unică prin originalitatea ei, ea îşi probează mîndria şi intransigenţa prin orice fibră oricît de mică, ea nu suportă nici cea mai neînsemnată violenţă, camuflată sau făţişă. Ah, sînt atît de singur, mai singur ca oricînd ! suspină el, deşi în odaie se mai afla cineva. Tipul acela nesuferit se foia în preajma lui.

— M-a lovit, m-a lovit şi a fugit, halal să-mi fie ! se tînguia Aloyzas, iar tipul, cuibărindu-se alături îi demonstra — prin întreaga sa înfăţişare veninoasă — ce se va întîmpla dacă Aloyzas o să-l lase să strige — zidurile se vor prăbuşi, bolta cerului se va despica, iar pămîntul se va sfărîma trosnind ca o coajă de ou goală pe dinăuntru !

De unde-ai apărut, făptură respingătoare şi mîrşavă ? În liniştea care-l înconjura, Aloyzas se lovi de propria-i umbră. Se lovi şi tot atunci uită de ea rămînînd în aşteptarea inevitabilului ce se apropia cu paşi gigantici. Îşi dădea seama foarte limpede că ar fi fost nemulţumit, dacă n-ar fi putut aştepta cu atîta îndîrjire şi exuberanţă, uitînd tot restul, pînă şi jignirea de moarte ce i se adusese adineauri. Acum nu-şi mai dorea ca Liongina să se răzgîn-

dească și, cu un aer vinovat, să vină înapoi. Doar o secundă, o fracțiune de secundă a așteptat casa părăsită întoarcerea ei, în vreme ce el se tînguia cuiva și totodată îi ierta toate păcatele. După aceea, chicoti răutăcios și își descleștă pumnii. Infamul omuleț care s-a aflat tot timpul lîngă el rămase cu gura căscată de nedumerire.

— Ce ți s-a întîmplat, Fiu al Pămîntului ?

Sus, în tavan, se lumină ecranul unui televizor și se auzi vocea melodioasă a Berkeley-anei.

— Nimic, m-a zgîriat o pisică, mormăi Aloyzas.

Ea îl auzi cu toate că plutea în altă galaxie.

— Ce înseamnă o pisică ? De ce n-ai tras în ea cu pistolul atomic pe care ți l-am dăruit la aniversarea ta ?

— M-a zgîriat și a fugit, șmechera.

— Ești rănit, Fiu al Pămîntului ? Așteaptă-mă ! Pieptul Berkeley-anei începu să freamăte. Văd cît de mult suferi. Traiectoria zborului meu a și atins Sistemul vostru solar. Atenție, mă catapultează un modul incandescent !

Timp și spațiu se contopiră laolaltă, modulul incandescent se apropie și, brusc, se mistui în întuneric. Aloyzas își pironi ochii asupra unui oval ce licărea și din care se revărsau sunete melodioase, asemănătoare limbii spaniole sau poate portugheze. Gîtul Berkeley-anei se întindea tot mai mult, devenea identic cu gîtul unei femei pămîntene — cu gîtul alb, catifelat al Anei — și nu se afla undeva departe, la mii de ani lumină, ci foarte aproape, chiar alături. Zveltă și caldă, femeia se lipea tot mai strîns de el, abandonîndu-se îmbrățișărilor lui, împreună cu halatul înflorat de pe ea. Nu era o zeitate asexuată, ci un trup suplu și viguros de femeie, căreia îi puteai pipăi și număra toate coastele.

Și, brusc, inevitabilul se produse. Anea ba țipa, ba rîdea, el însă n-a scos un sunet și cu toate acestea a auzit strigătul neîntrerupt ce sfîșia gura înspăimîntătorului omuleț, chircit înlăuntrul lui, și a văzut cum undeva în spațiu, se zvîrcolea, prăbușindu-se și devenind din ce în ce mai mare, un punct — un fluture metalic rănit...

— Ai făcut-o de oaie, Anea ! și Aloyzas o îndepărtă de lîngă el.

— Ba tu ai făcut-o de oaie, afurisitule ! Aloyzas îl căuta cu febrilitate pe perfidul instigator, pe complicele său.

Mai-mai să nu-l recunoască pe micul Pegas : şepcuţa îi alunecase pe o ureche, în ochi... scînteieri poznaşe, în colţul gurii... un trabuc. Maşina sărea ca o minge dintr-o parte în alta a străzii. Noroc că nu veneau altele din sens opus.

— Şi, mă rog, de cînd te pasionează trabucul ? îl ironiză Liongina, nefiind în stare să se abţină.

— Igerman ! Al naibii om, Igerman ăsta ! Cu, sau fără voie, el le bagă tuturor porcăria asta.

Lionginei nu-i era teamă că putea nimeri într-un stîlp pentru firele de troleibuz, sau în vreun automobil lăsat pe timpul nopţii în stradă. Pe-acolo pe unde acum gonea nebuneşte „Volga", pămîntul se legăna împreună cu tot ce prinsese în el rădăcină de-a lungul a şaptesprezece ani. Ani sterili, de care nimeni nu avea nevoie. Nu meritau altceva decît regretul că i-ai trăit... au fost nişte ani absurzi, la fel ca şi această goană nocturnă de care, firește, o să facă haz întreaga atenţie. Brusc, îşi aminti cît de penibil îl atinsese cu cotul pe Aloyzas. Oare ar fi fost în stare să-l lovească ? Nu, pentru nimic în lume !

— Hi-ho-ho ! necheză din răsputeri mînzeşte micul Pegas ţîşnind pe lîngă botul unui camion sub care se cutremura tot asfaltul.

Liongina fu proiectată direct în portieră. În urma botului înfricoşător de adineaori se tîra o remorcă, tot atît de impresionantă, încărcată cu plăci prefabricate de beton armat. Pe Liongina o pufni rîsul, mai zgomotos decît s-ar fi cuvenit într-o astfel de situaţie nu tocmai hazlie. Sînt beată şi eu, sînt beată — deşi n-am băut. Ba nu, te-ai ţicnit pur şi simplu ! În noaptea asta toată lumea a înnebunit !

— De azi înainte nu mai urc niciodată în maşina dumitale, strecură ea cu asprime printre dinţi, ceea ce înseamna : la Mažeikius o să te iau, dar în altă parte — să faci şi pe dracu-n patru — că tot n-o să mergi !

Cu totul pe neaşteptate, micul Pegas se indignă :

— Doar nu vă închipuiţi că eu am născocit raliurile astea. Igerman ăsta, naiba să-l ia ! Pe el să-l luaţi la întrebări !

Uşa de intrare a hotelului se deschise larg, înainte ca vreunul din ei să-i fi atins măcar mînerul. Portarul se clătina pe picioare şi sughiţa.

— La mister... mister Iger... Eger... Egerman ?

Din buzunarul vestonului său de uniformă ieşea în afară o sticlă de coniac.

În spatele despărţiturii cu geam, îi saluta prietenește mînuţa cu manichiură impecabilă a administratoarei.

— Musafirii tovarăşului Ig-ger-ma-an ? Po-of-ţi, poo-of-ţi !

Îngrijitoarea de la etaj se învelise cu nişte ziare şi aţipise pe canapea. De sub ziare răsăreau ţepene nişte picioare groase ca butucii şi o claie de păr vopsit galben ca paiul.

— Pe toţi i-a îmbătat Igerman ?

— Îhî, e plin de gologani ! confirmă micul Pegas cu un respect sfielnic. Cred că omuleţii cosmici l-au umplut de bani, asta mai mult ca sigur.

Ralph Igerman stătea exact în pătratul geamului, de-ai fi zis că e gata să smulgă rama de la locul ei şi să se arunce jos împreună cu ea. Ar fi fost suficient să se lase puţin de tot pe spate, sau să facă vreo altă mişcare imprudentă, pentru a se prăbuşi în întuneric, în noaptea străpunsă ici-colo doar de luminiţe tematoare. Ochii lui pironiţi asupra uşii ardeau, faţa îi strălucea aidoma unui ogor arat pe care o binecuvîntată ploicică îl stropise chiar atunci. Venea dinspre el un miros puternic de transpiraţie şi de mînie. Audroné, cu chipul de o paloare cadaverică — din pricina şampaniei şi a emoţiilor — imobilizase, într-o încleştare spasmodică, un picior al lui Igerman.

— Slavă domnului, şefa ! Cînd o văzu pe Liongina, Audroné izbucni în plîns, dădu drumul pantofului de lac şi, sleită de puteri, se aşeză pe podea.

— Scoală, vaco ! şi un uriaş cu o chică arămie încîlcită, ajuns dintr-un salt lîngă ea, ridică pumnii.

Liongina îl recunoscu pe Jeronimas S., colocatarul Audronéi. Jucase cîndva rolul lui Petras Kurmeli sau Topyli [1] — nimeni nu mai ţinea minte exact pe cine şi unde anume jucase — iar acum poza în geniu neînţeles şi trăia pe spinarea unora ca Audroné. Un bărbat solid şi nu prea înalt, purtînd un sacou modern de catifea — matematician şi iubitor al sportului hipic — îl împinse într-un colţ pe Jeronimas, care începu să înjure birjăreşte.

[1] Personajele din povestirile lui *Žemaitijos*, clasic al literaturii lituaniene.

— Dați-mi să beau ceva, mor de frică ! scînci jalnic Audroné și bărbatul cu veston de catifea, serviabil, îi turnă în gură un pahar.

— Dormi, sărăcuța de tine, destul te-ai chinuit, sărăcuța de tine, dormi, rosti el cu smerenie molitva peste ochișorii ce se închideau fericiți.

În cele două camere ale categoriei lux fumul stăruia ca deasupra unei gropi cu gunoi căruia i se dăduse foc. Din norii deși ai fumului de trabucuri ieșeau la suprafață în mod dezordonat și fără nici o legătură între ele, fel de fel de haine, instrumente muzicale, chipuri cunoscute și necunoscute, toate atrase laolaltă de un magnet puternic în aceeași grămadă comună. În acest furnicar, în afara matematicianului-jocheu și a ex-artistului Jeronimas, Liongina îl mai recunoscu — discutînd cu un aer plin de importanță — pe un profesor de fizică, poate unicul fizician din Europa răsăriteană, care încă mai purta galoși. Prin camere se foiau de colo-colo scoțînd țipete stridente și cîteva fete de la restaurant — niște grații cu păr blond de vîrstă incertă — tîrîte aici împreună cu orchestranții și instrumentele lor.

— Te rog, maestre, poți începe. Am venit special pentru fantasticul dumitale număr de iluzionism ! Liongina se așează și strecură încetișor sub capul lui Audroné vestonul făcut ghem al cuiva. E un public suficient de numeros, nu-i așa ? De ce să-l lași să aștepte ?

— Ți-ai și găsit prostul ! Nu, nu, de astă dată n-o să mă mai tîrăști de căpăstru în bazinul cu crocodili ca pe o mîrțoagă prăpădită ! Cîte nu mi-a fost dat să văd acolo ? ! Pe cînd aici am un avantaj, sîntem totuși la etajul cinci. Fața lui Ralph Igerman strălucea ca luminată de reflectoare. Dar, de vreme ce dumneata ești aici, Longina, Longina Tadovna, pe cer scînteiază din nou stelele și în suflet a pogorît din nou primăvara ! Hei, să vină aici toată lumea ! Dar zadarnic încercă el să-i adune la un loc pe participanții la ospăț răspîndiți care încotro. Propun să ridicăm paharul în cinstea frumoasei invitate !

— Bravo ! Ura ! Valio [1] ! răsună un cor dezordonat — se striga și de la masă și de sub masă, ba chiar și din baie, de unde, ușa fiind deschisă, se auzea cineva bălăcindu-se.

— Liniște ! răcni Igerman. Behăiți ca o turmă de oi !

[1] Ura ! (lb. lituaniană).

— Nu-i mustra pe ei, dumneata meriți mustrările. Și termină odată să faci pe măscăriciul, Ralph Igerman ! Te porți ca un copil. Ba, nu te supăra, încă și mai rău : ca un ciubucar extravagant. Ei, firește, e mai ușor să organizezi orgii... decît să reciți cum se cuvine versuri.

Liongina își impuse să spună dintr-o răsuflare cuvintele acestea cumplite, le pronunțase deslușit și tare ca să le audă cu toții, dar mai ales ca să creadă ea însăși în ele. Cînd a intrat în apartament era plină de curaj, vorbise cu și mai mult curaj și cu toate acestea avea senzația că a căzut în noroi. O jignise nu atît banda bețivanilor de aici și gălăgia lor, cît mai ales atitudinea lui Igerman, osanalele lui banale ce murdăriseră — întocmai ca o cîrpă de șters podelele — amintirile îngropate adînc în sufletul ei, amintiri care încă nu muriseră și pe care, în mod inexplicabil, le tăinuise ani lungi de zile, nu numai de Aloyzas ci și de ea însăși. Nu, nu e esențial faptul că eu, tu, sau el nu mai sîntem așa cum am fost cîndva, sau așa cum credeam că sîntem. Liongina nu știa ce anume este esențial, bănuia însă că există ceva deosebit de important pe care îl regreta mai mult decît trăsăturile schimbate ale chipului sau ale caracterului, și decît viața a doi-trei oameni care, alunecînd, s-au prăbușit de pe munte.

— Vrei să-i trimit la mama dracului pe toți ? Pe toți, unul să nu rămînă, vrei ? Cu degetele rășchirate, Igerman își ciufulea chica rărită și se foia bătînd pasul pe loc, neștiind cum să-i intre în voie musafirei.

— Mai bine trimite-mă la mama dracului pe mine !

Oare pentru groapa asta cu gunoi fumegînd, pentru fericirea îndoielnică de a-l privi cu propriii ochi pe tipul acesta decăzut, îi aruncase lui Aloyzas cuvinte atît de jignitoare ? Ba mai mult, era cît pe ce să-l și pălmuiască. Sau poate îl și pălmuise ? Căci nu-și mai aducea aminte cum anume ieșise din casă năpustindu-se ca vîntul.

Se întoarse, vrînd să plece. Dar Igerman o așează cu de-a sila într-un fotoliu, oferit imediat cu amabilitate de cineva.

Proasto, prostuțo, își zise surîzînd întristată, mulțumește-i lui Dumnezeu că n-a început să se vaite și să se plîngă de soarta sa. Nici nu bănuiește sărmanul cît curaj îți insuflă prin felul cum se comportă. Da, da — îți in-

suflă încredere în propriile forţe, te îmbărbătează. Pentru că altfel, cu inima sfîşiată de plînsetele lui, fie şi clovneresti, cine ştie ce-ai fi fost în stare să-i arunci în obraz ! ? Şi, cu toate acestea, o rodea dezamăgirea, simţea că o ustură gîtul.

— Să inviţi o femeie la o petrecere atît de desfrînată ? Nu-i deloc cavaleresc, dimpotrivă, e de-a dreptul josnic.

— Ei asta-i ! Ai pretenţii la bunele maniere ? Dumneata ? — Strălucirea de pe chipul lui Igerman se risipi îmbătrînindu-l, în jurul ochilor lui se adunară nenumărate riduri. — Dar dumneata, cum ai procedat cu mine ? M-ai azvîrlit pradă fiarelor, ca pe un stîrv... Şi fiarele m-au sfîşiat în bucăţi !

— Exagerezi, maestre.

— Şi nu-mi mai spune maestre ! Şi el scrîşni din dinţi.

— Vino-ţi în fire, doar ştii şi dumneata că ţi s-a oferit cea mai bună sală din oraş !

— Exact, măturată, tocmai bună pentru dans ! Petroliştii, dacă vrei să ştii, m-au purtat pe braţe.

— Aşadar, se cuvenea s-o facem şi noi ?

— Destul cu sarcasmele, tovarăşă Lon-gina ! Ştii unde se întîmpla asta ? La sondele de ţiţei, în tundra pustie, în ţinuturile îngheţului veşnic, unde nici ciorile nu-şi fac cuib. Acolo, — oare ai cunoştinţă de asta ? — metalul se sfarmă din pricina gerului, iar inima omului — de singurătate şi de dor. Căci oamenii au venit acolo din văi însorite, din cîmpii pline de verdeaţă, din grădini înfloritoare. Or, omul viu nu se îndestulează numai cu rubla şi carnea alterată din conserve, vrea şi hrană pentru spirit. Pentru ei, urcat pe o estacadă de foraj, am recitat din Puşkin. Puşkin şi Lermontov !

— Haide, amice, dă-i drumul cu Lermontov ! zise, apropiindu-se dintr-un salt de el, un tînăr tuns chilug, isteţ în aparenţă, în realitate, însă, un impertinent notoriu. Avea o faţă micuţă — măr păduret stafidit — motiv pentru care, probabil, îl porecliseră Valka Iablociko [1]. Vrei să te acompaniez eu la ghitară ?

— Măgarule ! Să nu cutezi să mînjeşti cu limba ta spurcată nici măcar numele lui Lermontov ! zbieră Iger-

[1] Merişor, măr mic (lb. rusă).

man pălind de furie și Valka Iablociko o zbughi de acolo făcîndu-se nevăzut după spinarea lată a prietenului său, Jeronimas.

— Votez pentru Lermontov fără ghitară, declară fizicianul.

— Da' cine-i Lermonțov ăsta, mă rog ? Compune texte ? gînguri una dintre fete.

— Toanto, a scris „Un erou al timpului nostru" și „Așa s-a călit oțelul" [1], preciză cu aplomb vocea de bas a lui Jeronimas.

— Potoliți-vă odată, lepădăturilor ! Sau vreți să vă astup eu gura ? Igerman își ridică încet de tot mîinile și pumnii lui plini de arsuri, de cicatrici și pete, ieșind la lumină, îi obligară pe cei de față să amuțească.

Mîhnitul Demon, singuratic,
Peste pămînt zbura tăcut,
Și fruntea lui ca de jăratic [2]...

Igerman începu să recite din „Demonul". Nu recita totul la rînd, strofă cu strofă, ci desprindea doar cîte o bucățică, se cățăra pe povîrnișul abrupt și plin de măreție al poemului, oprindu-se în răstimpuri și întrebîndu-se mereu, cuprins de îndoială, dacă va fi în stare să ajungă pînă sus, pe culme. Vocea nu-i mai bubuia ca acolo, în sală, ci prudent, pe pipăite, urca pe cărările primejdioase, luptînd cu pietrele alunecoase ale grohotișurilor, cu teama că se va rostogoli în jos, ba chiar luptînd cu însuși viața — zbuciumată, ratată, ce apucase să colinde prin nenumărate înfrîngeri răzlețe, lăsînd pretutindeni în urma ei o murdărie de nedescris — da, cu viața care de altminteri se asemăna foarte mult cu propria-i viață. Și totuși, el se afla acum în munții săi, era înconjurat de stînci amenințătoare, posomorîte și simțea în nări, clipă de clipă, mireasma pămîntului. După cîte o strofă apăsătoare — plină de îndoieli și suferință — brusc, țîșnea

---

[1] În realitate romanul „Așa s-a călit oțelul" aparține scriitorului sovietic N. A. Ostrovski 1904—1936.

[2] Traducerea poemului : George Lesnea (Lermontov — „Versuri", E.P.L. 1964).

de undeva şi începea să alerge pe culmile ciclopicilor coloşi, o mică şi poznaşă rază de ironie, atît de neaşteptată, că Liongina trebuia să-şi ţină respiraţia.

Şi multe, multe... dar ce-a fost
Nu mai putea şi n-avea rost
În voie să-şi aducă-aminte !

Nici atunci cînd se poticni în mijlocul frazei, ajungînd în acel celebru loc în care... „Kazbekul în omături, ca diamantul scînteiază...", iar prin trecătoarea „Darialului luminos..." „Terekul urlă...", vocea lui Igerman nu începu să bubuie şi să vuiască, cu toate că măturase deja şi îndepărtase din ea toate impurităţile, astfel că nimic n-ar mai fi împiedicat-o să se avînte în galop. Nu, vocea lui îşi concentra forţele, păstrîndu-le pentru clipa cînd va apare Tamara, care nu bănuia nimic nici despre existenţa Demonului, nici despre întîmplările propriului său destin şi cu atît mai mult despre avertismentul desprins din acest destin şi rămas să licărească de-a pururi peste veacuri — acel cumplit avertisment adresat neamului omenesc, ce cutează a năzui la stăpînirea boltei cerului.

— Mai tare ! Nu se aude nimic ! se năpusti în liniştea deplină din jur glasul dogit al lui Jeronimas.

— Gura, lepădătură ! îl repezi şoapta unuia dintre instrumentişti.

...Sălbatică şi minunată
Era divina lume, toată...

Părea că Igerman vedea aievea acea lume, aici, în fumul şi veselia murdară din jur, în eleganţa îndoielnică a apartamentului de lux cu draperiile lui arse de ţigări. O vedea şi pe ea, pe Liongina, aşa cum fusese cîndva foarte demult — cînd încă nu se ascundea în dosul zîmbetelor şi a cuvintelor afectate şi lipsite de viaţă — vedea forţa teribilă a spaimei din propria-i voce, spaima ce i-o stîrnea lupta sa înverşunată cu tot balastul de fapte trecătoare şi compromisuri adunate de-a lungul a zeci de ani.

— Mi s-a uscat gîtul, rosti el pe neaşteptate, oprindu-se şi dezlipindu-se de perete.

Spatele fracului îi era de sus pînă jos alb de var. Micul Pegas sări să i-l curăţe.

— Piei din ochii mei ! Bem un pahar, Longina da ? După ce-l goni pe micul Pegas, Igerman turnă în două pahare — ei și lui. Ah, Lon-gina, Lon-gina ! Dumneata plîngi... ai remușcări ? Pentru ce, o, Dumnezeule, pentru ce ?

— Ți se pare dumitale, Igerman ! Și, furioasă, ea își trecu mîna peste ochii umeziți, încercînd să gonească vocea stranie, fascinantă a acestui om. Pînă și vulgaritatea și egoismul lui o fermecau. — Mi s-au iritat ochii de la fumul țigărilor de foi. Spune-mi, de ce fumezi mizerii din astea ? Vrei oare să-ți urci prețul ? Văd că și așa te pricepi să nu rămîi în pierdere, să nu te vinzi prea ieftin.

— Nu pot să sufăr țigările de foi, ca și dumneata de altfel. Ei — mi le cer ! Și Igerman își repezi mîna în direcția musafirilor săi. Ei îmi pretind să-i uimesc mereu cu cîte ceva, ca un Ali Baba din „O mie și una de nopți". Peste un ceas o să fiu nevoit probabil să înghit chiar și flăcări pentru ca banda să nu se împrăștie.

— Păstrează-ți scamatoriile pentru scenă.

— Crezi că la voi am făcut scamatorii ! Pe mult lăudata voastră scenă am recitat Pușkin. Dar dumneata n-ai cum să știi asta ! Pentru că nici măcar n-ai pus piciorul acolo !

— Eu am un loc preferat. Ți-am mai spus-o. Dar dumneata nu asculți pe nimeni, cu excepția propriei persoane.

— Atunci cum se face că nu te-am observat, deși te-am căutat tot timpul ? Dacă aș fi descoperit acolo ochii dumitale, Lon-gina... lacrimile din ochii dumitale — fie și din cauza țigărilor de foi, sau a guturaiului, ha-ha ! — oare mi-aș fi pierdut eu curajul ? Dar.... ce să-i faci... e scump oul la sărbătoarea Paștelui... Spune-mi, și-acum, după ce m-ai auzit recitînd din Lermontov, care-i preferatul meu, tot te mai îndoiești că puteam să turui și din Pușkin la fel de bine ? După cîte văd, nu te îndoiești deloc !

— Înfumurarea dumitale n-are limită, Ralph Igerman. Cum ai văzut că nu ți-a reușit spectacolul, dumneata, gata, fără să șovăi o clipă, te-ai și pus pe treabă, ai ridicat în picioare tot orașul... ai îmbătat-o pe biata Audroné, ai trezit în puterea nopții conducerea Agenției

de impresariat artistic. Haideți, veniți cu toții, să-l consolați pe nefericit ! Și asta în timp ce dumneata ești plătit pentru fiecare spectacol. Fă bine deci și achită-te prin muncă cinstită pentru banii primiți, iar pe ceilalți lasă-i să se odihnească după sfînta lor zi de muncă.

— Vrei să mă expediezi din nou pe pervaz ? bombăni el posac.

— Dacă îți place mai mult pervazul decît scena... — și ea înălță din umeri.

— Asta-i înțepătură de tăun ! Iar eu, sărman pribeag, mă mîngîiam cu gîndul : asta zic și eu femeie, ăsta zic și eu suflet minunat ! De-ar fi să cauți cu toate radarele din lume, n-o să găsești una ca ea. Și-a luat zborul pe nesimțite, ca pasărea țîșnită de sub picior, o clipă doar te-a fermecat, ți-a luat ochii și s-a ascuns din nou — poftim de-i mai pune sare pe coadă ! De dumneata, de dumneata vorbesc, Longina Tadovna ! Și cînd mă gîndesc... mi se păruse că semeni cu o femeie pe care am întîlnit-o în anii tinereții. Numele i l-am uitat — au trecut atîția ani ! — numele și glasul. Nu, cu neputință ! Și își agită mîinile alungînd fantoma anilor de demult. Cea de atunci — astăzi nu și-ar fi bătut joc de un om nefericit. Poate că a îmbătrînit, are riduri, e urîtă, dar nu e așa, hotărît nu...

— Nu știu despre cine vorbești dumneata, tovarășe Igerman, și ce fel de femei îți plac. Îmi închipui că ai cunoscut destule. Mă îndoiesc însă dacă faptul că mă compari cu una dintre ele mă onorează.

— Pentru Dumnezeu, nu mă mai mustrului ca orice lady bătrînă și neputincioasă !

— Atunci poate-mi spui singur cum dorești să mă port cu dumneata ?

Cu o mînă lipsită de energie — trupul îi era moleșit de parcă o lovise cineva în moalele capului — Liongina se străduia să alunge fumul trabucurilor. Dar bolovanul albăstrui și rău mirositor nu se risipea, nici măcar nu s-a clintit din loc, de ziceai că-i turnat din metal. Masa aceasta metalică o strivea, o strivea tavanul foarte jos, sticlele pline și goale, chicotitul de prin colțuri. O chinuia în egală măsură și propriul înveliș — deosebit de strălucitor —

ce adăpostea făptura fragilă și uitată de toți care, auzind cuvintele neghioabe ale acestui imbecil, începu să palpite înlăuntrul ei, să scoată din cînd în cînd țipete stridente, jalnice, cerînd să fie eliberată din captivitate. Așadar, nevolnica făptură trebuie neapărat îmbrîncită și mai în adînc, acolo de unde nu se mai aud chemările și rugile fierbinți — fără îndoială ipocrite — iar dacă exaltarea lui e totuși sinceră, ai un motiv în plus să-ți astupi urechile și să zîmbești cu zîmbetul acela afectat, atoateînțelegător, șiret și amabil totodată.

— Faptul că declami acceptabil „Demonul" nu-ți dă dreptul să privești lumea de sus. S-ar fi cuvenit să ai o atitudine autocritică și să recunoști că noi am dovedit față de dumneata incomparabil mai multă bunăvoință decît ai fi meritat-o ! Liongina îi vorbea jignitor și făptura miloasă dinlăuntrul ei suspina din cauza jignirilor și a durerii — e oare cu putință ca, într-adevăr, să nu fi rămas în ea absolut nimic din tinerețea trecută sau doar născocită, ori să fi rămas un nimic atît de deplin, încît să arate acum de nerecunoscut ? — În loc să-ți reziliem contractul pentru că ai întîrziat să te prezinți, noi ți-am pus la dispoziție o sală. Una dintre cele mai bune săli din oraș. De acustica ei nu s-au plîns nici artiștii veniți în turneu din străinătate.

— Pe dracu, n-am eu nevoie de acustica voastră ? Asta-i acustica mea !

Și se izbi cu pumnul în pieptul care dudui, punînd atîta vulgaritate și trufie în gestul său, încît Liongina se înfioră. Halal individ, nimic de zis ! Nici urmă de rafinament. Ce vrei — actor de bilci ! De fapt, la ce te poți aștepta de la un clovn de duzină ? La nimic. Ei bine, da, sînt mulțumită de viața pe care o duc ! Și n-am nevoie de nimic altceva. Ar trebui totuși să-i fii recunoscătoare că nu se plînge de soarta lui și nu apelează la îngăduința ta, lăsîndu-se purtat pe panta îndepărtatelor amintiri, pînă la care — ai văzut doar — era gata-gata să ajungă. Iar patosul acesta de comediant — ce mană cerească ! — o să te ajute s-o scoți definitiv la capăt și cu nemîngîiata făptură ce nu mai isprăvește cu bocitul, făptura aceea pe care nimeni nu vrea s-o ia în seamă și să-i spună pe nume.

— Ah, am uitat că viața dumitale se conduce după alte legi fizice decît a noastră, a muritorilor de rînd. Doar ai ajuns la noi purtat de o farfurie zburătoare, nu-i așa ?

— Și ce anume nu-ți place la farfuria asta ? Că e obiect zburător neidentificat ? E oare contraindicat faptul că, încercînd să dezlege enigma, creierul dumitale anchilozat se va pune puțin în mișcare ? Igerman coborî vocea, își îndreptă spatele și-i aruncă Lionginei o privire de sus, ca și cum n-ar fi fost altceva decît o furnică zorind pe cine știe ce cărăruie. — Lumea e plină de taine, de speranțe, de dorințe, Lon-gina, să fi uitat oare lucrul acesta ?

— Oamenii înțelepți... — Liongina încercă să-i riposteze, dar își dădu seama că o va face în mod stupid — altfel decît era obișnuită să reacționeze — și de aceea tăcu. Înciudată pentru lipsa sa de abilitate, sorbi din coniac.

— Care sînt, mă rog, acești oameni înțelepți ? Haide, arată-mi-i și mie ! Niște pietre năpădite de mușchi, lașii cărora le tremură fără încetare genunchii, tîrgoveții purtîndu-și în spate cochilia călduță de melc, sau neputincioșii pe care, chipurile, i-a dezamăgit totul pentru că la timpul potrivit n-au avut curajul să-și măsoare puterile — o, nu, nu cu furtunile, nici vorbă de așa ceva ! — cu curentul din propria sufragerie. Să fie oare omul condamnat numai la pijama și papuci de casă, la năucirea minții cu nesfîrșitele absurdități debitate la televizor ? Ar fi al naibii de plictisitoare viața dacă farmecul întregii lumi s-ar reduce doar la tabla înmulțirii, la cibernetică și altele de felul acesta, care sînt, evident, lucruri necesare, asta n-o contestă nimeni !

— Și totuși, e interesant de știut, cum anume ai zburat ? Sînt o femeie practică și aș vrea să știu cît te-a costat călătoria. Probabil că n-a fost o plăcere prea ieftină ! Liongina ar fi vrut să-l umilească, dar simțea că nu va izbuti.

— M-a costat destul ! E-hei, ce m-a mai costat ! Dar nu regret ! De altminteri trebuie să-ți spun că astronauții de pe Orion nu știu ce înseamnă plată în interpretarea pe care o dăm noi acestui cuvînt. Aurul, banii sînt pentru ei o materie lipsită de orice valoare. Iartă-mă că ți-o spun, Longina Tadovna, scaunul closetului de pe nava lor

era încrustat cu pietre prețioase. De acolo am desprins și eu cîteva briliante — nu te-a informat încă pînă acum micul Pegas despre asta ? — cîteva briliante cu care hrănesc toată gașca asta de șacali, ha-ha !

Satisfăcut de răspunsul său, Rlaph Igerman izbucni în hohote de rîs, obrajii lui, deveniți vineții din cauza țepilor aspri nebărbieriți, tremurau, îi tremurau pieptul încordat din răsputeri și burtica ce se bomba pe deasupra curelei, dar în fața ochilor Lionginei, în pofida voinței și dorinței sale, apăru Rafael Huțuev-Namregi — tînăr și bine făcut, cu ochi arzători și cu un cîntec de o mare gingășie desprinzîndu-i-se de pe buze.

— În cazul acesta, de ce n-ai rămas acolo, pe farfuria aceea ? spuse în șoaptă Liongina.

— Te interesează cu adevărat sau vrei doar să-ți iei revanșa ? O privi încruntat pe sub sprîncene, bănuind că vrea să-i joace o festă. N-am rămas dintr-un singur motiv.

— Ce motiv ?

— Ți-am mai vorbit despre asta la miliție sau cînd ne întorceam de la miliție, căreia de fapt mă adresasem pentru că nu aveam nici un adăpost. Dar se vede că ai uitat, Longina. Omuleții de pe Orion nu cunosc dragostea.

— Ce interesant, hi-hi ! scoase un țipăt strident una dintre blondele de la restaurant.

— Nu e deloc o variantă neconvenabilă. Înseamnă că soțiile și amantele lor nu sînt amenințate de avorturi ! sări altă blondă.

— Sst, gura, frumoaselor ! se răsti nepoliticos Igerman. Nu vă spuneam vouă asta. Mîncați și beți sănătoase, dar, vă rog, nu vă băgați în discuția noastră. Dragostea m-a reținut pe Pămînt, da, Longina, dragostea.

— Și dumneata oare crezi cu adevărat în dragoste ? Dumneata, un... om atît de uzat, de obosit... — puțin a lipsit să nu spună un *„individ"*.

Temîndu-se de o admonestare plină de mînie, Liongina îi trecu paharul său micului Pegas, iar acesta, neatent, vărsă pe degetele ei o parte din conținut.

— Ai dreptate, Longina. Sînt uzat, obosit. Pe unde n-am hălăduit, ce n-am făcut, fel de fel de năzbîtii — chiar și în cap am umblat — la cîte uși străine n-am bătut ! Igerman dădu o nuanță tragică vocii sale și își

întinse mîinile acoperite de cicatrici şi arse de flăcări sau substanţe chimice. Am dat uitării ţinutul în care m-am născut. Căci fiecare din noi ne naştem undeva, nu-i aşa ? Am trecut o dată pe-acolo, dar n-am mai putut recunoaşte nimic. Peste tot conducte, halde conice, vagoneţi... Cascada Namregi a fost băgată într-o conductă, oamenii munţilor de pe la noi s-au transformat în mineri. Şi-atunci, în loc să-mi pun o tichie de clovn, m-am împopoţonat şi eu cu un pseudonim care atrage oamenii creduli întocmai ca numele unui maestru de peste hotare, nu-i aşa ? Soarta m-a azvîrlit de colo-colo şi m-a schilodit, nu încape vorbă, dar crede-mă, Longina, n-a fost zi din viaţa mea să nu tînjesc după dragoste, să nu sper că pînă la urmă am să întîlnesc femeia...

— Bea, Igerman, ca să-ţi fie somnul mai dulce. Altfel, mai ştii, ai să începi să te lauzi cu aventurile dumitale amoroase ? ! Mai bine bea !

Îl îndemna să bea, mirîndu-se ea însăşi de comportarea sa, ce nu se deosebea prin nimic de comportarea bandei pestriţe din jur. În larma asta stîrnită de voci fără număr, rîs de cheflii şi zăngănit de pahare, toţi discutau cu toţi. Jeronimas se străduia s-o învioreze cu coniac pe Audroné, care dormea liniştită.

— Picură-i în ureche, în ureche ! Să vezi, o să sară ca arsă ! îl îndemna cu perfidie Valka Iablociko, care nu încăpea îndoială că ar fi procedat exact aşa.

— Aventuri ? Firește că au fost, cum să nu fi fost cînd am pribegit toată viaţa, rătăcind de colo-colo prin ţara asta atît de imensă ! Dar dragoste, crede-mă, Longina... Pe nimeni n-am iubit pînă acum, chiar dacă mi-am pierdut capul de zeci de ori. Doar ieri, cînd am aterizat cu farfuria zburătoare aici, în oraşul acesta străvechi şi-atît de minunat, am văzut o femeie care...

— Audroné ? Doarme... aşa că nu te poate auzi.

— Ah, Longina Tadovna, Lon-gina. Mai bine ia un cuţit şi împlîntă-mi-l în piept !

— Regret, cu cuţilele de la restaurant nu poţi tăia nici măcar un măr.

— M-ai salvat aşadar, ca să mă distrugi din nou ? Dacă nu erai dumneata, m-aş fi aruncat de-aici cu capul în jos, pe cuvînt de onoare ! De ce eşti atît de crudă ?

— Nu-s deloc crudă, Igerman. Dimpotrivă, vreau să organizez pentru dumneata un spectacol grandios. La clubul şefilor noştri. Să ştii că la noi în provincie e un public admirabil. Răbdător, plin de încredere, şi nici pe departe atît de răsfăţat ca aici. Aşa că succesul dumitale va fi asigurat.

— Mergi şi dumneata cu mine ?

— Simţi neapărat nevoia să fiu martora triumfului dumitale ? Cred că e timpul să plec şi eu acasă. Soţul meu probabil e îngrijorat. Şi, de fapt, ar fi cazul să te odihneşti şi dumneata. Alungă-i de aici pe toţi. Pe Audrone o luăm cu noi, pentru că pe ea o aşteaptă copilaşii.

— Mergi şi dumneata cu mine ? Spune, mergi sau nu ?

— Bine, bine... lasă că detaliile le analizăm mîine.

— Nu mă mai duce cu vorba. Doar nu-s copil !

Cu totul pe neaşteptate, Igerman o prinse în braţe şi o învîrti pînă ce ameţi şi i se tulbură privirea. Totul se rotea cu ea : pereţii, televizorul, flautul — în care cineva turna vin — licăreau în răstimpuri geamurile aburite, brăzdate de picăturile ce se scurgeau în jos, se învîrtea hotelul şi se învîrtea întreaga lume parcă presimţind că dintr-o clipă în alta — învingînd atracţia terestră — omul acesta nesupus uitării se va înălţa în spaţiu, deasupra imensităţii timpului şi a distanţelor, după care va încremeni în haosul stelar şi va rămîne să scînteieze de acolo, trimiţîndu-şi din înalturi lumina.

— Dă-mi drumul ! Ia-ţi labele murdare de pe mine ! Liongina scotea ţipete stridente de groază proptindu-şi pumnii în pieptul puternic al lui Igerman, deşi nu ardea de dorinţa să se elibereze, dimpotrivă, ar fi vrut ca labele astea înspăimîntătoare să n-o lase din strînsoarea lor, să strivească înlăuntrul ei tot ce se împotrivea fascinantei fantasme ce-o atrăgea irezistibil, şi care, din clipă în clipă, acolo, în noaptea neagră a uitării, putea izbucni în flăcări.

— O să te îmbrace în aur ! Ce te mai împotriveşti atîta ? îi strigă în ureche Valka Iablociko.

— Marş de-aici, ticălosule ! Şterge-o cît îţi spun cu binişorul, că de nu — te dau de-a dura pe scări ! urlă Igerman. O aşează cu grijă pe Liongina în fotoliu şi dintr-un salt fu lîngă şmecherul tuns chilug.

— Nu-l bate, te rog, îl imploră Liongina.

— E un sfat înțelept. În mîna lui Valka luci ceva metalic. Ascunzînd cuțitul, el băgă mîna în buzunarul de la pantaloni. — Nu vă neliniștiți, doamnelor și domnilor, nu folosesc prea des cuțitașul ăsta.

— Las' că nici mîinile mele nu-s obișnuite să aștepte ! Fără să se sperie de cuțit, Igerman îl înșfăcă de guler pe Valka Iablociko, îl ridică sus de-asupra dușumelei, apoi — mai ducîndu-l pe sus, mai tirîndu-l — îl cără pînă la ușă. Deschise larg ambele canaturi și-l azvîrli cît colo pe derbedeul ce se împleticea pe picioare.

— O să-ți pară rău, tuciuriule ! Vai, cît de rău o să-ți mai pară ! răsună de pe coridor.

Clătinîndu-se, se apropie de Igerman... Jeronimas, care scoase un geamăt, pregătindu-se parcă să izbucnească în plîns :

— Ce se petrece aici, fraților ? Gazda își ia la bătaie musafirii ?

— Tu ești — actor ? În cazul ăsta n-o să te pocnesc, dar dacă-l mănînc pielea pe careva, îi stau la dispoziție !

Ochii lui Igerman aruncau fulgere, pumnii încleștați și fața lui transpirată, năpădită de o tinerească și nestăpînită îndîrjire, iradiau forță. Pentru o clipă Lionginei i se păru că în fața ei se află, stînd cu mîinile în șold, nu un oarecare Ralph Igerman, ci Rafael Huțuev-Namregi, personificare a mîndriei și a mîniei. Simți că puterile o părăsesc și se făcu mică, mică de tot, în timp ce el crescu dintr-odată, iar capul i se înălță acum și mai sus.

— Te rog să mă ierți, Longina Tadovna. Am fost nevoit să-i dau o lecție tînărului. Nu e singurul din viața mea pe care am avut prilejul să-l instruiesc. Unii devin după aceea ei înșiși adevărați profesori, ha-ha ! Din nou se lăuda, teribil îi mai plăcea să se laude și asta era insuportabil.

În timp ce ea se amuza în societatea aceea bizară, înjghebată probabil în restaurantul hotelului, afară ninsese și zăpada se așternuse pe străzile orașului. Trotuarele se desfășurau în fața ochilor curate, neatinse, ea era unica făptură ce imprima pe covorul lor pufos și delicat urme urîte, întunecate. În imperiile de întuneric din jur, cu umbrele lor tot mai palide acum la revărsatul zorilor,

avea senzația că e o instigatoare la năruirea liniștii — doar murdărește tot ce atinge ! — nedemnă de albul acesta foșnitor, de puritatea aceasta sfielnică ce făgăduia un nou început. Da, în timp ce căuta să-l țină în frîu pe Igerman, se schimbase ceva, se schimbase atît în sufletul ei cît și în destinul celor ce-i erau apropiați. Ba nu, nu s-a întîmplat nimic — căuta ea să se convingă pe sine — absolut nimic, e foarte adevărat că m-am lăsat, pentru o clipă, atrasă de o vrajă amăgitoare, acum însă am reintrat din nou în făgașul meu obișnuit. Firește, dacă îl voi mai găsi nerăvășit. La gîndul acesta îi veni să rîdă. Liongina se opri din mers și respirînd cu nesaț aerul proaspăt și rece se porni să rîdă în hohote, pînă cînd se sperie singură de rîsul său penibil. Mai auzea și acum, obsedantă, larma petrecerii, avea impresia că ține strîns lipită de ureche o imensă scoică, — aveau și ei cîndva acasă una asemănătoare ! — și deodată aproape că o copleși frica, un fel de spaimă primitivă că e beată. Oare, în realitate, se dusese acolo pentru că trebuia să silească un om să coboare de pe pervazul geamului ? Acum, după ce evadase din aerul înăbușitor, îmbibat de alcool și fum de tutun, motivul vizitei sale nocturne — teama că, fără s-o mai aștepte, Ralph Igerman, o să se arunce de la etajul cinci ! — se risipi ca o născocire naivă, puerilă. Ehei, nu pentru el ți-ai făcut tu apariția în apartamentul de lux al hotelului — pentru tine ! Pentru mine ? Uf, cum de n-a început încă să ți se facă greață de propria-ți persoană ? Visai să te reîntorci la tine însăți, ai ? Dar oare poți sili o mumie să revină la viață ? Tot ce se referă la ea, absolut totul e cunoscut — compoziția chimică a tegumentelor, coxartroza de care a suferit cu mii de ani în urmă — dar ia încearcă s-o învii, poți ? Și cu toate acestea, scînteierea zăpezii albe, imaculate, care a însoțit-o pe drumul de întoarcere acasă, a impresionat-o, iar după aceea scîrțîitul ușii i-a străpuns dureros tot trupul — i-a deschis Anea și nu Aloyzas, deși aceasta era o obligație a lui liber consimțită, dovada permanentă că, totuși, pămîntul se învîrtește.

— Șșșt, încet, porumbițo ! Încet, să nu-l trezești pe Aloyzas. Vai, ce duhnești ! Ca un tăciune. Ce-ai fumat ? o iscodi Anea.

— Trabuc, draga mea.

— Oho, da' știu că ai succes ! Duhnești... dar foarte șic ! Și ce-ai băut ?

— Șampanie și coniac.

— Trebuia să începi cu coniacul. Mai încet... Aloyzas nu vroia deloc să adoarmă. A trebuit să-l legăn ca pe un copilaș. Uite, dacă te interesează părerea mea... Să știi, necesitățile de felul acesta trebuiesc rezolvate pe ascuns. De ce să-i atîți pe bărbați, să stîrnești fiara din ei ?

— Ce fel de necesități, draga mea ?

— Sexuale. Ce, te scandalizează ? Orice femeie, pînă și cea mai cumsecade se întîmplă ca o dată, de două ori, să calce și ea alăturea cu drumul. Însă cel mai bine e s-o facă pe tăcute, în taină, fără să se afișeze ! Abia am reușit să-l liniștesc.

— Îți mulțumesc, Anea. Știam.

— Ce știai ? Nu pricep.

— Că tu ai să poți să-l liniștești.

— N-a fost deloc ușor. Nu-mi spunea Anea, ci... Stai puțin, nu-mi aduc aminte cum îmi spunea. Parcă Liliana ?

— Berkeley-ana.

— Aa, va să zică tu știi totul ? Și... n-o face pentru prima dată ? Păcat ! Eu eram mîndră că făcusem, chipurile, o faptă eroică. Crede-mă, n-a fost deloc ușor.

— Și mie mi-a fost greu, Anea. Imaginează-ți, un om vroia să se sinucidă.

— Nu mai spune ! Vai, ce ți-e și cu bărbații ăștia neputincioși din ziua de azi ! N-aveam de gînd să-ți spun, dar, mă rog, să știi că și bărbatu-tău bîiguia ceva despre moartea cuiva.

— Cred însă că tu l-ai liniștit, nu-i așa ?

— Eh, în cele din urmă miorlăia ca un pisoi.

— Încă odată, îți mulțumesc, draga mea.

— N-ai pentru ce. Am făcut-o din solidaritate. Noi, femeile...

— Bine, și acum, din solidaritate — să facem nănică ! Abia mă mai țin pe picioare.

— Ooo, dar discuția noastră e-așa de sinceră, că mi-ar părea rău s-o întrerupem. Altădată nu știu dacă vom mai avea ocazia.

— Nu vom mai avea. Chiar de mîine începem reparația apartamentului.

— Oho-ho-ho ! Atunci îți spun fără să aștept altă ocazie.

— Sper că nu ai de gînd să-mi comunici că l-ai liniștit pe Aloyzas în pat ? ! Glasul Lionginei răbufni surd, ca un vas de sticlă plin, cioburile se risipiră fără zgomot. Noapte bună, draga mea.

— Nu, stai puțin ! Și Anea o reținu cu o mișcare bruscă, autoritară a mîinii. — Încă n-am vorbit despre Vanguté.

— Care Vanguté ?

— Ei haide, nu te mai preface. Despre Vanguté, care n-avea seamăn pe lume. *Da' de ce e cerul albastru — nu galben ? Hai să-l vopsim în galben !*

Ah, Dumnezeule, Vanguté !... Un vis... Plăsmuit în taină, neștiut de nimeni din lumea asta și rămas neîmplinit. Strigăt înăbușit înlăuntrul meu. Cel din urmă prag pe care l-am trecut călcîndu-mi în picioare puritatea. Acum vezi și tu, fetițo, cît de deznădăjduit de absurdă ar fi fost împotrivirea ta. Abia de te-ai clătinat puțin pe picioare și gata ! ți s-a și zvîrlit sub nas nota de plată. Vanguté, o Doamne ! Și bagă de seamă, aceasta e prima, nu însă și ultima. O să înceapă să curgă și celelalte. Pentru expedierea de acasă a bunicii Prudencija trimisă să moară printre străini... pentru mama Ligija, care a avut aceeași soartă... pentru tatăl Tadas, care a trebuit să-și afle căldura și uitarea de sine lîngă butoiul de bere... pentru șeful acela căruia doar din calcul îi oblojeai mustrările de conștiință... pentru contabila pe care o toci fără cuțit... pentru Leonas B., de slăbiciunea căreia te folosești și-acum, fără să rupi firul speranțelor lui zadarnice... Nu, nu se mai poate, n-ai cum să cotești din drumul tău, chiar dacă acesta nu duce nicăieri !.. Hai, zîmbește-i Aniceței-Anei cu superbul și fermecătorul tău zîmbet.

— Ia stai puțin... Vanguté ? Parcă-mi amintesc ceva... Era nepoata ta, nu-i așa ?

— Nu nepoată, era fiică.

— Serios, fiică ?

— Doar știai asta, știai ! Hai, nu te mai preface.

— Nu țin minte.

— Știai ! Vă mințisem pe toți că Vanguté e copilul fratelui meu. Ea nu avea tată. Fratele a înfiat-o, și fetița

îi spunea mamă... cumnatei mele. Iar tu știai, ai înțeles totul din privirea, din glasul meu. Și ai îndrăgit-o fără s-o fi văzut vreodată. Căci fiind și nefiind a mea, Vanguté, le aparținea tuturor și deci și ție. După operație nu mai puteai avea copii, dar ți-i doreai nespus...

— Se prea poate să-i fi dorit. Nu-mi amintesc...

— Erai de-a dreptul nebună după copii ! Nu mai puteai de admirație pentru Vanguté, pe care n-o cunoșteai, dar mă puneai să-ți vorbesc la nesfîrșit despre ea. Întotdeauna aceleași lucruri. Cînd nu aveam expresii noi de-ale ei — *Da' ce nume de familie are țințarul ?* — le născoceam singură. Da, din cauza lui Vanguté te-ai împrietenit cu mine !

— Da, parcă-mi amintesc și eu ceva vag despre asta. Dar de altfel, chiar dacă a fost ceva, acum nu mai are nici o importanță.

— Lasă-mă să termin, vreau să termin ce am de spus. Cînd a căzut pe capul meu nenorocirea aceea înspăimîntătoare, cînd a călcat-o mașina pe Vanguté — cumnatămea nu avea deloc grijă de ea : să îmbraci, să încalți, să hrănești un copil srtăin ! — ai fugit de mine, de parc-aș fi fost ciumată. Nici la înmormîntare n-ai venit. Or, cînd e vorba de un necaz ca ăsta, cea dintîi datorie a unei prietene e să fie alături... Oameni pe care abia dacă-i știam din vedere au venit cu flori. Alții, complect necunoscuți, își scoteau pălăriile... Tu de ce-ai fost atît de crudă ? De ce ? Asta n-am fost în stare să înțeleg și nici pînă în ziua de azi nu înțeleg.

— Nici eu însămi nu înțeleg.

— Dacă te-ai fi purtat atunci altfel cu mine... dacă ai fi fost alături cînd o jeleam pe Vanguté și m-ai fi ajutat s-o așez în sicriu... Cine știe ? Poate nu ajungeam azi să fiu o cățea ! Pentru că sînt o cățea, Lionge ! O cățea. Și tu tot o cățea ești. Chiar dacă te prefaci a fi o femeie de treabă și familistă virtuoasă, chiar dacă te-ai cocoțat foarte sus pe scară ierarhică. De ce taci ?

— Tac, pentru că tocmai probez o șubuliță nouă.

— Ce fel ?

— De cățea.

— Ohoho și încă de cinci ori ohoho ! Trebuie să recunosc, mai am mult pînă să te ajung din urmă, Lionge.

Anea îi aruncă o privire uimită, fără a-şi ascunde admiraţia. Nu vrei să amîni reparaţia apartamentului ? Poate ne împrietenim din nou ca altădată.

— Reparaţia trebuia făcută demult. Îţi închipui cumva, Anea, că eu n-am cu ce să mă justific ? Pe atunci duceam în spinare o povară insuportabil de grea : pe de o parte Aloyzas, care-i atît de neajutorat, pe de alta mama paralizată. Credeam că n-am să rezist, că o să mă frîng ca un firicel de iarbă. Iată de ce nu aveam dreptul să mai adaug la povara mea încă un pietroi : doliul tău. Liongina tăcu o vreme şi trase adînc aer în piept. — Nu, să nu crezi nici una din justificările mele, Anea ! Mă mint eu însămi. De fapt nu mai puteam suporta să te văd în faţa ochilor, asta e ! Pentru că de moartea Vangutéi te-ai făcut vinovată tu, nu cumnata ta cea rea ! Să ai o fetiţă ca ea, o rază de lumină ca ea şi s-o bagi pe gît unor oameni străini, ruşinîndu-te că-i a ta ! Impresia mea a fost că i-ai dorit moartea, pentru a ucide în mine cea din urmă bucurie cinstită, autentică...

— Eşti nebună, Lionge...

— Exact, eram ca şi nebună. Asta însă nu înseamnă că pot fi absolvită de vina de a nu fi venit la înmormîntarea Vangutéi. Să ştii că simţămîntul acesta de vină m-a ros fără încetare. Ca o boală incurabilă pe care o tăinuieşti. Şi, mă rog, o să crezi sau nu, dar vreau să-ţi spun, Anea. că numai acesta-i motivul care te-a adus în casa mea. Doar nu-ţi închipui că abia de azi am început să adun la un loc cioburile vieţii mele. Pentru că, dacă stai să te gîndeşti bine, ce rămîne din toate ? Putea fi oare altfel ? Ce rost au toate suferinţele, pierderile, mîrşăviile ?

— Hobby-ul acesta al tău nu interesează pe nimeni ! Pe mine, dacă vrei să ştii, m-a adus aici dorinţa de a mă răzbuna, de a te face să suferi. Să suferi în asemenea hal, încît să te zvîrcoleşti muşcînd pămîntul, aşa cum mă zvîrcoleam eu atunci...

— Îţi mulţumesc ! Dar află că nu tu — eu însămi m-am răzbunat pe mine. De azi înainte, reţine, n-o să mai suport nici o venire a ta în casa mea. Să fiu în locul tău, m-aş muta imediat.

Şi se surprinse gîndind : e pentru prima dată, de mulţi ani încoace, că am vorbit omeneşte cu cineva, ca şi cum

m-aș fi aflat într-un loc deschis, bătut de toate vînturile, unde nu ai cum să te ascunzi, pentru că totul se vede ca-n palmă. Ah, de ce oare la început de drum, cînd ai nevoie în mod special de limpezime, de repere precise și de prietenie, adesea îți închid orizontul hățișuri de nestrăbătut ?

— O să mă mut cînd încep să meargă troleibuzele. Peste o oră.

— Exclus. Să știi că doar pînă în clipa asta m-a călăuzit rațiunea lucidă. Iar aceasta nu este inepuizabilă. Așa încît, Anea, fă bine și ia-ți tălpășița fără întîrziere. Chiar acum !

Și ea intră în dormitor.

Cînd Liongina s-a întins în pat lîngă el, Aloyzas nici nu s-a clintit. Părea că nu doarme, deși avea pleoapele bine închise. Mare și greoi, se lipea de perete ca nu cumva să-l atingă șoldul ei, respirația ei, perspicacitatea ei necruțătoare. Perna mirosea a transpirație de bărbat și a șampon de damă. Șamponul de bere folosit de Anea pentru spălatul frumosului ei păr. Brusc, pereții începură să se clatine și unul din papucii lui Aloyzas — un papuc imens — fu proiectat undeva sus, în tavan. Liongina se simți înhățată cu brutalitate și azvîrlită pe cărbunii încinși ai unui rug — focul acestuia mai ardea încă... Era gata să înceapă să strige că i se scrumesc unghiile și părul, că n-o să suporte durerea, că o să-și iasă din minți, dar constată că papucul se afla din nou la locul lui și pereții încetaseră să se mai clatine. Acum regreta din toată inima că nu luase foc, pentru ca mirosul dezgustător al părului și al unghiilor arse să înăbușe mirosul celeilalte, miros care cu timpul avea s-o sufoce, chiar dacă cealaltă nu se va mai afla aici.

Eu sînt vinovată, numai eu. O cuprinse mila — pentru ea și pentru Aloyzas — și Liongina mîngîie umărul soțului. El însă nu se mișcă, nu se bucură de îngăduința arătată — dimpotrivă, se crispă și mai mult — eforturile lui de a se ghemui, de a deveni mic, străveziu, fără volum, invizibil și imperceptibil, o determinară să-și retragă mîna. O vreme își privi palma. Armă cu care puteai bate, plesni, distruge. Își imagină că îl ciomăgește cu

îmblăciul acesta pe Aloyzas, care nu izbutea deloc să se ghemuiască. Tresări cînd el scoase un geamăt. Gemea în somn. Aşadar dormea, dormea cu adevărat cînd ea se aşezase lîngă el, dormea cînd ea se culcase strivită de cruzimea vieţii şi pîrjolită pe cărbunii încinşi ai rugului. În întunericul din dormitor plîngea cu sughiţuri un prunc, se cuibărise în mod neverosimil în trupul greoi, moleşit şi epuizat al lui Aloyzas şi plîngea. Mai auzise ea cîndva scîncetul aceluiaşi prunc, răzbind prin bubuitul prelung al roţilor de tren ce le făgăduia viitorul. Aloyzas se ferea de o contralovitură. Se retrăgea ascunzîndu-se în vechea ofensă, ca şi cum văzuse sub un strat subţire de zăpadă chipul ei schimonosit de mînie şi suferinţă.

Zăpada atenua întunericul. Era deja timpul să se scoale şi ea, la fel ca ieri şi ca în orice altă dimineaţă. Trupurile lor se îndepărtau unul de celălalt pentru a nu se atinge cumva. Tot astfel se îndepărtau şi privirile şi gîndurile lor. Din cînd în cînd însă, distanţa dintre ei se reducea în mod riscant şi-atunci ea putea vedea desluşit cum, înconjurate de barba ciufulită, buzele lui tremurau, la fel ca la o sălbăticiune înspăimîntată.

În vreme ce-şi aduna în mare grabă lucrurile — uitase ce şi pe unde aruncase noaptea — Aloyzas se învîrtea în jurul ei încercînd să se apropie. Dar camerele erau prea mari, aveau prea multe colţuri şi ea scăpa cu uşurinţă din laţul remuşcărilor şi al duioasei lui afecţiuni. Se prefăcea că nu observă cu cîtă deznădejde îi cere el ajutorul, cum se clatină pe picioarele lui trupul voluminos care-şi pierduse echilibrul. În cele din urmă, renunţînd la speranţa că o să-i poată atrage atenţia, Aloyzas o lăsă în pace. Odată cu el, tîrîndu-se în urma sa se îndepărta şi strigătul lui de spovedanie şi de remuşcare. Liongina îşi ţinea palmele strîns lipite de urechi pentru a nu-l mai auzi.

Nu, nu se întîmplase nimic deosebit. Absolut nimic! Cîteva mişcări îndemînatice ale mîinilor şi obrajii — palizi, pleoştiţi — vor semăna din nou cu nişte mere rumene. Apoi, o stăruitoare manipulare, de asemeni mecanică şi cearcănele negre din jurul ochilor — pe care i le pirogravase mîhnirea — vor dispare sub stratul optimist de fard verde. Dar nu se grăbea s-o facă fiindu-i parcă silă să

intre în strălucitorul înveliș cotidian și să-și pună harnașamentul incomod ce emite de obicei scîrțîieli încurajatoare. Făptura palidă și ciufulită care-o privea din oglindă, era mult mai pe placul Lionginei. Ei bine, da, una ca ea ar fi fost în stare să-și arate colții la nevoie, sau să rostească vreo vorbă necuviincioasă, dar în nici un caz nu s-ar fi apucat să mintă. Și deodată auzi o înjurătură cumplită rostită cu glasul ei și încă multe altele, pe care nu le strigase în urma Anei și a lui Aloyzas. Făptura veninoasă și neglijentă i-o amintea pe cea care nu se afla aici, pe cea de a cărei respirație precipitată o despărțeau șaptesprezece ani — pînă și în gînd ți-e teamă s-o spui ! — șaptesprezece ani nesfîrșit de lungi. Și ea începu să-și plimbe degetul pe ovalul chipului din oglindă, încercînd parcă să mai rețină un timp imaginea fragilă ce se și mistuise în cețuri a fetiței de-acolo. Aiureli, prostii ! Cealaltă — cea delicată, cu contururi abia schițate — nu existase niciciînd ! Există doar aceasta — iat-o, ființa plină de hotărîre, mereu neînduplecată, ce nu poate fi răpusă.

Și Liongina începu să-și maseze cu îndemînare fața și gîtul, devenind din nou Liongina Hubertavičienė, directorul comercial al Agenției de impresariat artistic.

Florile, viu colorate, se vedeau și miroseau de la distanță. În fața ușii de la cabinetul Lionginei Hubertavičienė se afla un coș cu trandafiri roșii. Fără nici o carte de vizită. Bineînțeles, Ralph Igerman ! Cine altul, dacă nu el, ar fi putut căra tufa asta, coșul acesta enorm ?

Liongina așează trandafirii pe măsuța din biroul său pentru vizitatori. Lasă-i să se veștejească aici. Nu-i duc acasă. Acțiunea, așa cum era și de așteptat, se desfășoară deci după un scenariu banal. Simularea unei încercări de sinucidere, un ospăț de o abundență împărătească, iar dimineața — cînd vraja nopții pălește și ți se face greață amintindu-ți de petrecerea din ajun — un morman de trandafiri costisitori. Povestea nu s-a terminat, fetițo, iată-te eroina unei istorii pe care nu ți-ai dorit-o ! În spațiile nemărginite ale bolții cerești se înghesuie misterioase farfurii zburătoare, iar diverși trubaduri-igermani,

transportați de acestea, cutreieră pămîntul în lung și-n lat, mistuiți de dor și turmentați de dragoste ! Pun pariu pe șubulița din blană de vulpe — pe care n-o am — că dintr-o clipă în alta o să apară în goana mare trubadurul meu să-și primească avansul.

După ce citi corespondența și rezolvă problemele urgente — printre care și viitoarea apariție a lui Igerman la clubul șefilor — Liongina dădu o fugă la Ministerul de finanțe. Fusese chemată în legătură cu pianul de concert din R.F.G. Argumentele ei au fost respinse cu ajutorul singurului, al unicului cuvînt pronunțat cu pioasă emoție : *Valuta*. Pînă la urmă s-a săturat și ea să tot zîmbească și să demonstreze că au nevoie de un pian întreg — nu doar de o jumătate de pian.

— Din partea noastră n-aveți decît să cumpărați chiar și unul jumătate, glumeau cu frumoasa femeie sacerdoții măriei-sale Valuta. — V-am propus noi, oare, să cumpărați doar o jumătate de pian ?

— Bine, dar dumneavoastră alocați doar jumătate din suma necesară.

— Asta e valută, stimată tovarășă. Va-lu-tă !

— Pe mine nu mă interesează toate astea ! Și începu s-o facă pe fetița naivă care nu pricepe nimic în probleme de schimb comercial internațional. — Să știți că am să vin și am să tot vin aici, pînă cînd o să vă plictisiți de mine.

— Consilierii mei atîta așteaptă, interveni unul dintre bărbații aflați acolo, care tăcuse pînă atunci — avea fața obosită și niște mîini mari, greoaie — era chiar ministrul. Nu am nimic împotrivă să vă văd mai des, tovarășă Hubertavičienė, dar n-avem încotro, trebuie neapărat să vă dăm și pentru cealaltă jumătate.

— N-am să uit niciodată bunătatea inimii dumneavoastră. Fraza aceasta, ce nu mai era a unui administrator stăruitor, ci a unei păstorițe naive, rătăcită cu totul întîmplător prin capitală !, precum și o mică reverență, i-au dezarmat definitiv pe necruțătorii sacerdoți ai valutei. Aveau acum senzația penibilă că au scos banii din propriul lor buzunar și i-au oferit pentru ca, în schimb, frumoasa femeie să le zîmbească fericită.

În drum spre Agenție, Liongina încerca să-și imagineze în ce fel îi va comunica noutatea aceasta conducătorului artistic ! Victorie ! Victoria e de partea noastră ! Vă felicit, maestre ! Zîmbetul va fi același, ca la finanțe firește, dar reverența mai adîncă. Șefii, chiar și cei mai cumsecade dintre ei, nu suportă aroganța subalternilor. Ducea vestea cea bună ridicînd-o sus, sus de tot, ca pe o torță, și repeta din cînd în cînd micul ei discurs, pentru ca nu cumva să uite de ce se bucură atît. Vă felicit, maestre ! Iar dumneavoastră felicitați-mă pe mine. Victorie !

Leonas B. nu se afla în cabinetul său. Zîmbetul ei o străpunse pe secretară, o junică roșcată, cu mutra veșnic indispusă.

— Cum vine, mă anunțați imediat. E o problemă foarte importantă !

Secretara se făcu mică, mică de tot.

Și doar i-am zîmbit — de ce s-o fi speriat așa ? Liongina trase cu coada ochiului spre geamul dulapului și încremeni. Doamne, ce zîmbet, parcă aș fi gata să mă reped și s-o muște de nas ! Ce s-ar fi întîmplat dacă-l găseam în cabinetul lui pe Leonas B. ? Cîteva clipe rămase pe loc leoarcă de transpirație. Fantastic ! Un pian de concert ! De la cea mai bună și cea mai veche firmă din Germania occidentală ! S-a împlinit anul de cînd ne luptăm, ne străduim să convingem, ne milogim... pe mine cel puțin, mă doare gura...

— Am reușit să obținem un pian de concert. Îți dai seama dumneata ce înseamnă asta ? Asta-i aur curat, valută !

Roșcata o privea de parc-ar fi văzut un șarpe boa gata s-o înghită.

— Ah, numai de n-aș uita. Să repet și să repet mereu. Un pian de concert de cea mai bună calitate ! Singurul din Vilnius și unul dintre cele cinci existente în întreaga țară ! Toată lumea o să invidieze Agenția noastră de impresariat artistic ! Toată lumea, fără excepție !

În vreme ce, țăcănind cu tocurile pantofilor, se îndrepta spre cabinetul său, Liongina începu din nou să zîmbească amabil.

Contrar calculelor sale, Igerman n-o aştepta. Păcat, intenţionase să-i servească o lecţie care i-ar fi produs un şoc teribil. În locul artistului însă, în faţa cabinetului se plimba încolo şi încoace, tîrîndu-şi cu greu trupul, Aloyzas. Chipul lui crispat, de parcă ar fi ţinut în mînă haltere sau cine ştie ce alte greutăţi incomode, era o dovadă evidentă că de-a lungul celor cîteva ore nu se schimbase nimic. Ba nu, nu-i adevărat, se schimbase. Aloyzas e deosebit de demoralizat, povara e peste puterile lui şi aceasta devine din clipă în clipă tot mai grea şi mai grea. Lui nu-i plăcea să vină la Agenţie, tot ceea ce era aici, tot ce atesta funcţia importantă a soţiei — cabinetul luxos, telefoanele, plecăciunile subalternilor — totul îl enerva. Iar cînd, datorită vreunei necesităţi imperioase, venea totuşi, îşi dădea toată silinţa să nu se adreseze nimănui, să nu atingă nimic, să nu lase nici un fel de urme. Avea senzaţia că pînă şi ecoul paşilor săi, ori de cîte ori intră în cabinetul ei, răsună, sub tavanele sculptate, ca un reproş. Judecînd după înfăţişarea lui de acum, Liongina pricepu imediat : chiar de la prima salvă verbală avea să transporte greutatea celor comise de el — în spatele ei.

— Iată-mă, am venit aici ! Nu ţi se pare ciudat că am venit aici ?

Se grăbise din răsputeri să ajungă la ea, la ea cea nefericită şi umilită — ca dealtfel şi el însuşi — şi cînd colo, poftim, dumneaei străluceşte ca o monedă jubiliară. Cîteva clipe reînvie în memoria lui adorabila R., pentru a cîta oară în ultimul timp ? Le compară pe cele două şi rămase uluit. Iar Liongina profită de uimirea lui.

— Scuză-mă că te-am făcut să aştepţi. Am fost plecată la Ministerul de Finanţe.

— De ce ? făcu el nedumerit.

— M-am luptat ! Printr-un efort, izbuti să-şi transforme zîmbetul victorios într-unul mai tandru şi îşi luă soţul de braţ. — Nu-i deloc uşor să le smulgi celor de la finanţe sacul cu valută.

— Valută ? Ce valută ? Nu pricepea deloc cum poate ea să vorbească despre probleme de serviciu, cînd pe el îl mistuia o durere cumplită şi cînd n-avea idee unde şi cum să-şi ascundă trupul, să-şi tăinuiască respiraţia. Ştii că Anea... n-o să mai stea la noi !

— Imaginează-ți, dumnealor aveau intenția să-mi bage pe gît doar jumătate din pianul de concert ! continua Liongina cu ale sale, rîzînd și strîngîndu-i cotul. Dar nu le-a mers ! Le-am stors eu și cealaltă jumătate.

— Tu auzi ce-ți spun ? Aloyzas încercă să-și smucească brațul din mîna ei, modul ocrotitor în care i-l strîngea îi era de-a dreptul penibil. — Spuneam că Anea... Anea...

— Știu, știu. Și, fără a-l elibera, deschise larg ușa cabinetului său. Da, știu, pentru că noi începem reparația apartamentului !

— Ce fel de reparație ? Ce tot spui acolo ? Felul lui de a vorbi cu vocea întretăiată se transformă într-un soi de șuierat.

— Ar fi cazul să mă feliciți ! Să știi că nu cumpărăm un fleac oarecare, ci un pian de concert. De la o veche și cunoscută firmă din Germania occidentală. Pe valută. Trebuia o sumă frumușică și dacă nu eram eu... Vai, dar pur și simplu nu pricep cum a fost posibil, motănelule, să uiți că ne-am înțeles în privința reparației ?

— Eu am uitat ? l-a speriat evident și memoria slăbită, dar mai ales petele de var și căratul mobilei care din cauza acestor pete va trebui acoperită cu ceva. Cînd auzea fie și numai unele aluzii la un apropiat haos de acesta, pur și simplu se îmbolnăvea.

— Nu ții minte că a venit omul cu niște modele de tapete ? Ți-a plăcut atunci un cafeniu deschis, cu romburi mari alternate de altele micuțe.

— Mie mi-a plăcut ? Mie ? — Deci să nu mai rămînă în casă nici un colțișor liniștit, în care măcar din cînd în cînd să te ascunzi ca să te vaiți încetișor ?

— Dacă tu nu vrei...

— De ce eu, ce amestec am eu ? Tu ai născocit chestia cu reparația — tu s-o faci. Și să nu contezi pe mine, să știi că nici prin gînd nu-mi trece să te ajut, un deget n-am să mișc ! Aloyzas începu deodată să țipe strident. Da, acum e furios pe sine — că s-a ambalat în discuția cu reparația în loc să-i plaseze încă de la început că se culcase cu Anea.

— Să știi, Aloyzas, că aici e o acustică perfectă, ca pe vremuri. Așa că nu e cazul să-ți soliciți prea mult coar-

dele vocale. Liongina ridică receptorul și începu să rîdă înăbușit, îndepărtînd astfel dinlăuntrul său alt glas și alte cuvinte. — Scoate-ți haina și ia loc cîteva clipe să bem o cafea.

El se trînti greoi în fotoliu. Genunchii îi ajungeau pînă la barba care-i tremura din pricina respirației dezordonate.

— Nu vreau cafea.

— Eu însă vreau ! și Liongina o sună pe secretară. Zahăr nu mai avem ? Nu-i nimic, merge și fără zahăr. Iartă-mă puțin, îi aruncă ea lui Aloyzas și, punînd receptorul în furcă, se adînci în citirea unei hîrtii. E ceva urgent. Ah, nu mai pot, îmi joacă totul în fața ochilor. Doar știi și tu că n-am dormit.

— Tu ești vinovată ! Tu, tu, tu ! Aloyzas prinse imediat firicelul care, în mod intenționat sau doar întîmplător, scăpase din mîna ei. Pentru că nopțile sînt făcute pentru dormit, da, da ! Dacă nu fugeai la ăla... al tău... — Da, avea neapărată nevoie să se agațe de ceva care să confirme legătura ei cu artistul în turneu și tocmai atunci, privirea lui absentă dădu peste coșul cu trandafiri purpurii. — Sînt de la el ? De la geniul acela neînțeles ? Nu-i de mirare, aventurierii dubioși — sînt slăbiciunea ta ! Furia stîrnită de amintiri îl proiectă în cu totul altă direcție decît cea pentru care era pregătit, că doar nu alergase aici într-un suflet ca să acuze, ci dimpotrivă, ca să depună la picioarele ei infidelitatea sa și să-i ceară umil iertare. — Era cît pe ce să mă părăsești la cîteva zile după nuntă pentru o pușlama cu chica neagră ! Ce, nu-i adevărat ? Ți-ai ieșit complet din minți, te-ai îndrăgostit pătimaș de un oarecare Gabriel, pardon, Rafael ! Ra-fa-el — fac vreo confuzie ? Taci ? Nu vrei să mă ajuți să mă lămuresc, nu-i așa ? Se vede că nu l-ai uitat nici pînă acum de vreme ce după șaptesprezece ani i-ai organizat un turneu !

— Mă rog, fie, ai dreptate, dar spune-mi, Aloyzas, merită oare să răscolești un trecut atît de îndepărtat ? Înlăuntrul Lionginei totul încremeni de groază — dintr-o clipă în alta are să se spulbere acel ceva, care mai dăinuia încă în viața ei ! — și cu toate acestea, zîmbetul ar-

tificial adus de la minister, zîmbetul adecvat pentru tratative, compromisuri și victorii, stărui mai departe pe chipul ei. — Cît despre flori, degeaba te legi de ele. E doar gestul unui gentleman. Atît ! Pesemne Ralph Igerman se jenează de scandalul nocturn pe care l-a provocat. Asta-i o formă de a-ți prezenta scuzele, dragul meu.

— Formă, formă... Dacă nu era forma asta a ta și această așa-zisă activitate a ta — Aloyzas aruncă o privire plină de ură tavanului cu ornamente sculptate și mobilei stil — nu s-ar fi întîmplat nimic... Nimic !

— Nici nu s-a întîmplat nimic, dragul meu ! Uite, a sosit și cafeaua. Liongina se ridică și o porni spre ușă în întîmpinarea secretarei. Intră o fată tînără cu părul blond, ducînd pe o tavă un mic ceainic de ceramică și niște ceșcuțe la fel cu acesta.

— După cum ți-am spus deja... Anea... Anea a plecat... Tu ce crezi, de ce a plecat ?

— Eu am rugat-o să elibereze camera. La noi începe reparația. Asta-i hotărîrea mea de neclintit, Aloyzas ! Liongina surprinse pe chipul durduliu al secretarei o expresie de teamă și nedumerire. Îți mulțumesc, Maryté, poți pleca.

— Pe dumneata te cheamă Maryté ? Stai puțin, Maryté. Nu asculta ce spune soția mea ! Aloyzas se smulse din îmbrățișarea fotoliului și se năpusti s-o rețină pe fată. Maryté n-o să plece nicăieri de-aici !

Tînăra se dădu puțin îndărăt, ridicînd drept pavăză tava.

— Să fie martoră... Vreau să spun totul de față cu martori !... Trebuie să audă cu toții... Maryté, cheamă toată lumea aici !

— Îți mulțumesc pentru cafea și reține : nici un fel de ședințe ! Și Liongina îi deschise secretarei ușa. Soțul meu este grozav de tulburat. Adineauri, pe stradă, era gata să nimerească sub o mașină.

— De unde... știi ? Și Aloyzas își holbă ochii înroșiți, brăzdați de vinișoare roșii. Într-adevăr, nu observase pericolul : văzu la un moment dat un taxi care oprise nu se știe de ce de-a curmezișul străzii, iar taximetristul

— stînd cu portiera întredeschisă — îl înjura şi-l ameninţa cu pumnul.

— Uite că ştiu, eu ştiu totul ! Liongina îşi înăbuşi un suspin — i se păru că acolo, în coşul pieptului e o făptură vie, care tocmai în clipa aceasta se furişează afară — şi auzi un fel de trosnet în gîtlej. — Eşti foarte neatent. Mergi pe stradă şi vorbeşti singur... Altădată să nu mai caşti gura. Asta ar putea să ne coste mult prea scump pe amîndoi !

Trebuie cu orice preţ să nu-i permită să mărturisească, să nu-l lase să deşerte conţinutul găleţii de gunoi... Lui, firește, o să-i fie mai uşor, mult mai uşor după ce îşi va vi spălat cu lacrimi de căinţă noroiul care l-a năclăit. Dar mie ? El începuse să aibă remuşcări încă de cînd dormea cufundat în nirvana prunciei. Dar eu, cum o să mai pot trăi după ce voi fi plină din cap pînă în picioare de lături ? Şi Liongina revăzu trecîndu-i în goană prin minte — parcă anume concentrată în cîteva clipe — întreaga ei viaţă. Una din aceste clipe dispăruse undeva în trecut, alta — o mai pîndea încă rînjindu-şi colţii. Cu mulţi ani în urmă, tînără şi fără experienţă fiind, îşi pierduse capul. Nu ştie nici ea care a fost motivul — munţii sau tînărul muntean, omul munţilor. Se înflăcărase atît de tare încît puţin a lipsit să nu se facă scrum şi, totuşi, a reuşit să se stăpînească. De unde a avut atîta putere ? Doar era aproape degerată, îşi pierduse aproape complect cunoştinţa şi în jurul ei nu se aflau decît pietre învăpăiate de soarele dogoritor. Cine era ea, a cui era şi de unde venise nu mai ştia, dragostea pătimaşă îi întunecase mintea, o doborîse la pămînt şi, totuşi, a fost în stare să înţeleagă că dacă ar mai face orbeşte un singur pas, unul cît de mic, l-ar distruge pe Aloyzas. O fată naivă, neştiutoare, ce nu cunoştea viaţa, rămăsese neclintită în picioare atunci cînd pămîntul de sub ea se zbuciuma cutremurîndu-se, pe cînd el... Nu, nu trebuie să-i permită lui Aloyzas... nu trebuie să-l lase să mărturisească... să-i povestească cum el şi Anea... În fond, lucrul cel mai înspăimîntător nu este că s-a culcat cu altă femeie, chiar dacă şi asta e destul de îngrozitor şi respingător. Lucrul cel mai înspăimîntător este că din nou, ca şi atunci în vremuri

aproape preistorice, întreaga povară e aruncată în spatele ei — nu a lui. Ei i se dă posibilitatea să decidă, ea e silită să opteze, ea — nu el. Oh, oameni buni, cum aș mai putea eu oare să trăiesc cu Aloyzas, dacă în loc să-mi fie milă de el, aș începe să-l disprețuiesc ? Pentru că așa cum e acum : gras, cu obiceiuri retrograde, bătrîn — da, bătrîn ! — el a făcut ceea ce nu și-a îngăduit să facă o fetiță de optsprezece ani peste măsură de exaltată, pentru ca imediat, biciuit de durere și mustrări de conștiință, să alerge aici și să le treacă pe toate asupra ei... Asupra aceleiași fetițe nechibzuite — care în curînd împlinește treizeci și șapte de ani — și a cărei coloană vertebrală, nemaiavînd flexibilitatea de altădată, ar putea să nu mai reziste unei noi lovituri. Viața a deposedat-o de multe — nu numai de credința în minuni, ci și de onestitatea lipsită de compromisuri ! — și cu toate acestea ea a știut întotdeauna ce face și n-a încercat niciodată să fugă de răspundere. De aceea nu are motive să se disprețuiască, chiar dacă uneori se urăște pe sine. Și atunci, și acum — în toate vremurile ! — important este să te oprești la o anumită limită, deși multe din cele ce-ți aparțin sînt deja murdărite, pîngărite, amanetate, sau vîndute chiar. Și totuși, încleștîndu-ți dinții, trebuie să găsești ceva de care să te rezemi, fără să speri în clipa respectivă la nimic, fără să scontezi pe nici un profit, pe nici o consolare, nu-i așa că trebuie s-o faci ?

Nu, n-o să-i dea voie lui Aloyzas să-i mărturisească, cum el... cu Anea.

— Ah, am uitat cu desăvîrșire. Mă așteaptă directorul. Alerg să-i raportez despre victoria noastră că vom căpăta un minunat pian de concert ! Și se ridică cu greu — de alergat nici vorbă, firește — cu chiu cu vai, însă, o să izbutească ea să se tîrască totuși pînă acolo. — Și ai grijă, te rog, fii mai atent pe stradă... motănelule !

Aloyzas ieșise din birou clătinîndu-se, sprijinindu-se de pereți. Acum în fața lui se întindea piața — pustie, aidoma unei scene gata să devină loc de acțiune pentru o nouă tragedie sau tragicomedie umană. Din cerul albastru cad rare boabe de măzăriche. Cînd soarele își anină

raza în vîrful săgeții turnului, în înalt se aprinde un punct luminos. Atunci, în azurul fără de pată scînteiază o aşchie de tinichea strălucitoare. Din nou ea ? Din nou gimnasta aeriană ? Da, se leagănă pe o sîrmă invizibilă şi uneori e străpunsă de cîte o rază de soare. Dar ea nu numai că se leagănă, ea sare în sus şi face tumbe, ba chiar se aşază şi în cap — pe căpşorul micuţ cu părul pieptănat lins — iar picioarele ei ţin... un pian de concert... lustruit cu un lac roşu orbitor de lucios, pianul nu se ştie de unde a apărut acolo. Hei, ascultă, fii mai atentă ! Ştii doar că omuleţul acela furios, clocotind de ură şi gelozie, a mai strigat odată, şi că atunci, supusă atracţiei terestre, ai căzut de la înălţime. Urma să-ţi zdrobeşti trupul, să te transformi într-o grămăjoară de pulbere, într-o floare funerară de tinichea. Sau ai simulat doar că eşti gata să cazi, iar în realitate te-ai avîntat în zbor şi mai înalt, pentru ca să faci acum tumbe din nou ? Sau poate că nimeni nici n-a strigat ? Poate că omuleţul acesta respingător, care stă ghemuit înlăuntrul meu, nu s-a încumetat să-şi deschidă botul ? Ba nu, a urlat din răsputeri, a strigat, şi acum mă doare tot trupul, muşchii şi creierul din pricina strigătului lui. Ţipa, se văicărea, dar gelozia şi răzbunarea sînt mult prea neputincioase pentru a face să dispară depărtarea ce ne desparte pe noi doi. Cînd urmăreşti zborul în spaţiu al unui fluture de argint, uluitoarele lui piruete, ţi se opreşte respiraţia. E un spectacol frumos, excepţional de frumos ! Aşadar, fă tumbe, pluteşte în văzduh, draga mea, iar eu îţi voi urmări zborul cu veneraţie şi recunoştinţă... şi mai ales în tăcere, în deplină tăcere.

Între timp, Liongina Hubertavičienė privea de la fereastră cum se îndepărta Aloyzas. O dureau maxilarele din cauza zîmbetului spasmodic. A zîmbi — e şi asta o muncă, o muncă istovitoare. Bietul Aloyzas. Biată Lionge. Bieţii de ei. Deodată îi pătrunse în urechi un ţiuit subţire, de-ai fi zis că cineva atinsese o coardă întinsă la maximum — şi undeva, în interiorul craniului plesni ceva, se rupse. Ar fi mai cuminte să mă aşez, îşi zise Liongina şi porni spre masa de lucru, dar capul i se învîrtea ca după o explozie şi picioarele n-o mai ţineau, avea senzaţia

că e beată şi gata să se prăbuşească. Masa se îndepărta, a trebuit să se prindă zdravăn cu mîinile pentru ca aceasta să nu-i facă vînt cine ştie unde şi-apoi, cabrîndu-se, s-o izbească peste capul care-i vuia. La un moment dat, în ţiuitul strident, ce nu mai contenea, se năpusti soneria telefonului.

— Ai reuşit să obţii şi cealaltă jumătate de pian ? Te felicit !

Liongina tăcea. Leonas B. avu impresia că fusese zgîrcit cu complimentele.

— Te felicit ! Te felicit ! E o mare victorie ! Ce ne-am fi făcut noi fără dumneata, Liongina ? Eu unul n-aş putea suporta să rămîn nici măcar o singură zi fără dumneata !...

— Eh, nimicuri... Astea-s nimicuri... — răspunse ea strecurînd vorbele printre dinţi.

— Înţeleg, înţeleg. Te-au stors de puteri birocraţii aceia ! Acum stai liniştită, odihneşte-te ! Printre altele, pot să-ţi spun că şi eu am pentru dumneata o noutate, care nu e deloc neglijabilă. Şubuliţa din blană de vulpe — îţi aminteşti ? — pînă în prezent nu i-a fost dată încă nimănui. Şi-ţi comunic confidenţial : există o speranţă ! Acum însă odihneşte-te, haide, odihneşte-te...

— Vă e rău ? Să vă aduc puţină apă, tovarăşă director ?

Deasupra Lionginei se aplecă o coloană masivă — contabila şefă. Ce, gata ? Jubilează deja că îşi vede şefa răpusă, da ? Totuşi, pe chipul ei încruntat se citeşte uimire şi compasiune. Brusc, ţiuiutul strident se transformă în nişte rezonanţe îndepărtate ce nu-i mai vibrează în cap, ci pretutindeni : în trup, în mîini, în picioare.

— Ptiu, ce mult s-a fumat aici ! Liongina îşi agită de cîteva ori mîna prin faţa ochilor, deşi în cabinet nu era nici urmă de fum. Mîna şi-o simţea ca de plumb. Te pomeneşti că o aşteaptă soarta mamei ? Nu, nu, nu ! Pereţii nu se mai clatină. Îşi desprinse trupul de tăblia mesei — picioarele acesteia erau acum bine fixate pe duşumea.

Și chiar dacă o așteaptă — asta nu va fi prea curînd. Căci sînt rezistentă, puternică. La fel ca furnica ce cară firul de pai de cîteva ori mai greu decît ea. Iar cînd o să mă înfășor în șubulița din blană de vulpe, o să devin și mai puternică. Da, mai puternică !... — Ce doriți ? Să semnez ceva ?

— Ne cere bani numerar, tovarășă director.

— Cine ?

— El. Și întrebă din nou, pe un ton sumbru dar plin de compătimire totodată. — Nu cumva vă e rău ? Sigur nu ?

— Cine — el ?

Contabila trase cu coada ochiului întîi la trandafiri, apoi își mută privirea pe chipul de o paloare cadaverică al Lionginei.

— Păi, ăsta... Egerman.

— Igerman, stimată tovarășă. Dați-i omului așa cum dorește el.

— Dar cere foarte mult. Și privirea ei aruncă iarăși o punte de legătură între coșul cu flori și directoarea suspect de atentă față de artistul aflat în turneu.

— Cît ?

— O sută cincizeci.

— Dați-i banii. Liongina se lăsă în fotoliu și își încleștă cu putere mîinile pe brațele acestuia. În orice caz, e mult mai ușor să șezi decît să stai în picioare. Și simțea cum sîngele îi revine în obraji, cum încep să i se încălzească membrele. Dar ce-a fost cu mine ? Am leșinat ca o cuconiță rîzgîiată. Pentru că, de fapt, nu s-a întîmplat nimic deosebit. Exact, o rugasem pe Anea să se mute din apartament — dat fiind că la noi începe reparația, atît, ah da... și s-a prezentat Aloyzas cu obiecțiile lui...

— Nu credeți că ar fi bine să dau o fugă după niște medicamente, tovarășă director ? Dar picioarele groase, pline de vene noduroase ale contabilei nu se clintiră din loc. — Am picături pentru inimă, dacă aveți nevoie.

— Spune-mi, după părerea dumitale, cît să fi costat florile astea ? Şi Liongina făcu o mişcare cu capul în direcţia coşului.

— De, luate prin virament, au un preţ, — la piaţă, altul.

— La piaţă. E clar că-s luate de-acolo. Deci, cît ?

— Păi, cam şaptezeci de rublişoare, nu mai puţin.

— Bine. Daţi-i lui Igerman cei o sută cincizeci de ruble, plus şaptezeci. Pe care-i reţineţi din salariul meu.

— E foarte frumos din partea dumneavoastră, dar înseamnă că la salariu n-o să vă mai rămînă decît nişte copeici acolo.

— Nu-mi purta dumneata de grijă.

— Mă rog, cum doriţi dumneavoastră !

Contabila ieşi trîntind uşa şi Liongina îşi aprinse o ţigară. Fumă cu nesaţ trăgînd fumul adînc în piept, pentru ca amăreala puternică a acestuia să i se răspîndească în tot trupul. Eh, rău ai mai ajuns, Lionge, dacă pînă şi duşmanilor le e milă de tine. Ia uită-te puţin în oglindă. Nu, nu, lasă, nu acum, altă dată !

— Refuză să încaseze două sute douăzeci, — obrajii congestionaţi ai contabilei apărură din nou în uşa întredeschisă.

— De ce ?

— Strigă, înjură, zice că n-are nevoie de pomană !

— Dar dumneata i-ai spus că restul sînt pentru trandafiri ?

— Vai, tovarăşă director, drept cine mă luaţi ?

— Spune-i direct şi cît se poate de lămurit treaba asta.

— Ce să-i spun ?

— Ce-ai auzit. Şi nu mă mai plictisi pe ziua de azi.

În timp ce contabila mai bătea pasul pe loc în faţa uşii — cine ştie, poate se răzgîndeşte directoarea ? — se strecură în cabinet cu faţa buhăită după beţia din noaptea trecută, micul Pegas.

— Tu ai cărat florile ? Liongina nu-i dădu voie să-i sărute mîna.

— Domnul Dumnezeu mi-e martor că nu ! El singur le-a adus.

— Nu minți ?

— El singur. A venit pe jos cărînd coșul. N-a dormit, nu s-a odihnit deloc, arată groaznic. Nu știu unde o fi găsit frumusețea asta de trandafiri...

— Unde ? făcu ea cu ironie și tărăgănat. În farfuria zburătoare, deșteptule.

— Tot ce se poate, și micul Pegas încuviință cu capul. După toate cele petrecute ieri, nimic nu mă mai miră. Faptele vorbesc de la sine.

Faptele sînt bine înfipte în buzunarul de la piept al hainei sale : trei trabucuri dolofane.

— Dar lui Audroné a noastră, cum îi mai merge ? Ce anume vorbesc faptele despre Audroné ?

— Zace în culcușul ei. Intoxicație cu alcool. Ea, sărmana, nu suportă coniacul și ăștia au adăpat-o ca pe un cal. Oh, cred că o s-o jupoaie Jeronimas... Vă spun cinstit că și eu în locul lui...

— Brută.

— Jeronimas ? Asta spun și eu că-i o brută.

— Nu interesează pe nimeni ce spui tu. Acum cine o să mai plece la spectacolul șefilor ? Cine o să-l acompanieze pe Igerman ?

— Să mergem noi acolo, măicuță-șefă, ce ziceți ? Facem o plimbare pe cinste ! Îmi umplu rezervorul și gonesc fie și pînă la capătul pămîntului. Ca vîntul ! Ne mai distrăm și noi puțin.

— Și, adică, n-o să mai ai nici o pretenție la Mažeikius?

— După aceea, măicuță-șefă, Mažeikius, după aceea ! Asta-i o ocazie rară — ne facem puțin de cap și ne mai amuzăm și noi, de, ca oamenii.

— Bine. O să plecăm toți cinci. Dar pînă atunci, nici măcar un strop, ai înțeles ? Bagă de seamă !

— Vai de mine, se poate, cînd transport o asemenea comoară, niște oameni atît de scumpi !

— Piei din ochii mei !

Acum e rîndul lui Igerman. Să intre ! Acesta dădu buzna înăuntru — purta un cojocel din piele argăsită descheiat de sus pînă jos şi cizme din blană întoarsă de ren. Era roşu şi congestionat la faţă de mînie. Obrajii şi fruntea îi ardeau ca şi cum venise pînă acolo alergînd pe un ger de patruzeci de grade. Între timp însă zăpada de pe străzi se topea, scurgîndu-se în mici pîrîiaşe prin grătarele de canalizare. Degetele musafirului strîngeau ca nişte cleşti un pachet de bancnote roşii şi foşnitoare.

— Ce vreţi să-mi băgaţi pe gît, Longina Tadovna ? Intrînd, Igerman nu salutase.

— Fii te rog amabil şi ia loc.

— Să lăsăm amabilităţile pentru mai tîrziu ! Şi cu o mînă brăzdată de cicatrici, ce semănau cu urmele unor crengi tăiate, numără şi îi azvîrli pe masă cîteva hîrtii. Ce vrea să însemne ăst gest nobil din partea majestăţii-voastre ? De ce i-aţi dat dispoziţie contabilei, mahalagioaicei ăsteia, să-mi toarne atîta bănet ? Eu n-am cerut nimic în plus !

— Bine, dar noi îţi datorăm.

— Îmi permiteţi să întreb, pentru ce ?

— O sută cincizeci — avansul pentru spectacole. Uneori, plătim şi în numerar, în mod obişnuit însă numai prin virament. Şi şaptezeci pentru coş. Nu spuse nici un cuvînt despre trandafirii care, desfăcuţi acum, îşi revărsau scînteierile. — La contabilitate nu ţi s-a spus nimic ?

Cît despre femeie, mahalagioaica cum i-a spus el — uite că e mai bună, mai delicată decît bănuiam eu că este. O să-i cer scuze... Îmi închipui ce-o să se mai mire !

— Dumneata vorbeşti serios ? Igerman se propti cu palmele în biroul ei de parcă ar fi avut de gînd să-l răstoarne cu fotoliu cu tot. Se aplecă mult deasupra ei, pentru a-i surprinde privirea ochilor reci, aţintiţi asupra lui.

— Scamatoriile le poţi face oriunde în altă parte, Igerman, aici nu vei avea succes cu ele. Astăzi urmează să plecăm cu dumneata la şefii noştri. O să fie un auditoriu

muncitoresc, dar foarte exigent. Te sfătuiesc deci să-ţi vii în fire şi să mai repeţi puţin.

— Dumneata, îndrăzneşti ? După ce m-ai jignit... de moarte ? După ce mi-ai mînjit toată faţa... nu ştiu cum să spun... cu balegă ? Îndrăzneşti să-mi dai sfaturi ? Tremura din tot trupul, degetele lui îndoiau pur şi simplu tăblia mesei de scris, aveai impresia că o s-o smulgă de la locul ei împreună cu teancurile de hîrtii, călimara decorativă, telefoanele, iar pe Liongina, dacă ar cuteza să riposteze în vreun fel, are s-o strivească. — Iar eu mă gîndeam... asta zic şi eu femeie, o femeie ca ea... — Nu se mai bilbîia ca în tinereţe, însă şirul vorbelor i se frîngea, se fărîmiţa ca sticla care se taie prost. — Mă gîndeam... o femeie ca ea... de-ai cutreiera lumea întreagă... n-o să găseşti... Da, mi s-a năzărit... că e ea... aceeaşi... cea întîlnită cu mulţi ani în urmă... în munţi... şi dispărută... Dispărută? Dar este oare cu putinţă să dispară fără urmă... bunătatea binele... şi să propăşească... numai răutatea, răul... este cu putinţă ? Iat-o, ea e... mi-am zis... acum se află sub vraja unui duh rău, orbită de scînteierea unor paiete fără valoare... rosteşte-i numele şi ea... o să tresară... o să se trezească din vraja năprasnică... şi o să-ţi răspundă... Longina... Ei, Lon-gina !... Lon-gina !

— Aud, doar nu-s surdă. Şi ea se depărtă atît cît îi permitea spătarul fotoliului, pentru ca să n-o dogorească răsuflarea fierbinte, în care mai stăruia încă mirosul băuturii din ajun. — Starea dumitale de euforie alcoolică mă lasă rece, aşa că, încetează, te rog ! Cred că şi eu am cunoscut... da, am cunoscut un tînăr care aducea puţin cu dumneata. Dar oare semăna tînărul de-atunci cu actorul de bîlci, care transformă în circ nu numai scena, ci şi viaţa ? Cu o mînă oferi un coş cu trandafiri, iar pe cealaltă o întinzi să-ţi primeşti avansul, recompensa.

— Sînt banii mei ! Nu i-am furat... I-am agonisit prin muncă... doar i-am agonisit, nu-i aşa ? Mă rog, fie cum zici dumneata... făcînd circ. N-am invidiat niciodată... maimuţele dresate de la estradă, sau... şarlatanii care pupă microfonul... Eu... sînt un om viu... în orice clipă vreau să

simt... freamătul vieții... Focul este foc... apa este apă... Cuvîntul — de asemenea... Cînd spun :

Spargeți zidul închisorii !
Luminoase zări mă cheamă.
Dați-mi fata cu ochi negri
Calul meu cu neagră coamă. [1]

sînt gata să-mi dau viața, să mor pentru această clipă... Să mor de zece ori !... Rîzi de mine, îți bați joc, nu-i așa ? Spune-mi, întotdeauna îți bați joc așa ?

Singur, fără alinare
Zidurile greu m-apasă ;
Într-un colț o luminare
Abia arde, fumegoasă ; [2]

Și-acum... o să rîzi ? Tot eu sînt și acesta... Nu-i așa că sînt tot eu ? De ce taci, răspunde !..

Liongina nu mai avea unde să se retragă, decît dacă s-ar fi mutat cu fotoliu cu tot. Avea senzația că fusese legată și suspendată deasupra unui rug ale cărui flăcări — cînd mai potolite, cînd, dimpotrivă, puternice — îi lingeau trupul cu limbile lor de foc. Își mijise tare de tot ochii, să nu-i ardă văpaia și repeta mereu în gînd : ține minte : ești Hubertavičiené, nu ești Lon-gina, ești Hubertavičiené ! De la apariția lui Igerman eul ei s-a dedublat — cineva descoperise într-un subsol întunecos și ticsit de vechituri chipul ei de odinioară și îl scosese la lumină. Iar ea, în vreme ce îndepărta de pe acesta pînza de păianjen a uitării, începu să nu se mai încreadă în judecata lucidă a celei care era Hubertavičiené, și mai ales refuza să se încreadă în simțămintele reînviate ale Lionginei. Pentru ea, Igerman încetase de a mai fi un erou, el nu mai flutura acum un stindard de luptă ci mai curînd — un steguleț de turist. Și cu toate acestea, puternicul torent al rîului de munte, presărat cu paiete fără valoare, continua să vuiască.

— În orice caz, monoloagele dumitale ar fi mai nimerite pe scenă. Îi veni neînchipuit de greu să rostească

---

[1], [2] „Captivul" de Lermontov („Versuri", E.P.L. 1964. Traducere : Al. Philippide).

aceste cîteva cuvinte. Şi îi mulţumi în gînd lui Lionge Hubertavičienė, care-i sărise la timp în ajutor.

— La naiba... cu scena ! Ştii dumneata unde am declamat eu ? Acum se contopiseră laolaltă, erau una — siguranţa de sine şi o cumplită suferinţă. Aseară te-ai arătat uimită văzîndu-mi mîinile... El îşi desprinse de pe tăblia mesei degetele aidoma unor cleşti de rac, le strînse pumn, iar pumnii şi-i azvîrli pe birou ca pe nişte bușteni — poftim, retează-mi-le, poceşte-le şi dumneata ! Ştii de unde sînt petele, cicatricile ?... Sînt urmele unei ticăloşii... a unei crîncene ticăloşii.... După un spectacol dat într-o aşezare din taiga... m-am dus să vînez, nu de unul singur... cu cîţiva tovarăşi de chef... După ce au supt şi-au tot supt din spirtul meu, aceştia mi-au propus... chipurile, să mergem în taiga... Eu îndată ce am dat de urma unei fiare, m-am luat după ea... ceilalţi însă s-au înţeles între ei şi au plecat înapoi, să sugă mai departe spirtul... Cînd mi-am dat seama că au dispărut... am început să strig... să trag cu arma de vînătoare... Dacă se rătăciseră şi aşteptau să le sar în ajutor ? Da de unde... Şi-au pus în gînd, vedeţi dumneavoastră, să facă o glumă... aşa au explicat după aceea... iar eu... am rămas paisprezece zile şi paisprezece nopţi singur în taiga... fără gloanţe... fără hrană... Mă crezi ? Încălţămintea mi se făcuse ferfeniţă... A trebuit să-mi bag picioarele în mănuşile cu un deget... Cu greu am reuşit să mă salvez de un urs hoinar... de nişte lupi... Dar mai înspăimîntător din toate n-a fost nici foamea şi nici frigul... Singurătatea ! Poţi să plesneşti, să-ţi ieşi din minţi, nimeni... n-are să te caute... Omenirea asta, care e aşa de uriaşă... bărbaţi, femei... albi, galbeni, negri... Toţi născuţi din cîte o mamă... Şi nimeni, nimeni !.. Iată de ce mîinile mele... ca şi picioarele de altfel.... Să mă descalţ ?

— Nu, te rog, nu-i nevoie. Şi Hubertavičienė îşi ridică palmele — drept pavăză.

— M-a salvat un helicopter... Observaseră de sus o haită de lupi... fiarele erau adunate în jurul unui stîrv... care eram eu... mai mult mort decît viu... Nemernicii aceia urmau să fie judecaţi... I-am iertat — nu sînt răzbunător din fire... A început să-mi fie milă de soţiile, de copiii lor...

Parcă pedeapsa legală poate compensa o jignire ? M-au jignit cumplit... pînă-n adîncul sufletului...

— E oare cu putinţă să fi făcut nişte oameni aşa ceva ? îşi exprimă îndoiala Hubertavičiené, pe care în general mîrşăvia oamenilor o mira rar, mult prea rar.

— De ce te holbezi aşa ?... Doar şi dumneata... mi-ai aruncat în obraz bani... pentru un gest pornit din inimă... Crezi că nu m-ai jignit ?... Pînă în adîncul sufletului... la fel ca şi ceilalţi... da, ca şi ceilalţi !...

— Păi, se compară ?! sări furioasă Hubertavičiené, în timp ce Liongina se ghemuise toată, astfel că nu mai auzi nimic în afara bătăilor propriei inimi. Totuşi, cred că ar trebui să-ţi păstrezi monoloagele pentru scenă. Aştăzi o să mergem la nişte spectatori admirabili. Lor să le povesteşti aventurile dumitale teribile din taiga. Şi nu încerca să strîmbi din nas — la clubul şefilor noştri se produc pe scenă cei mai celebri dintre maeştri.

— Aventuri ? Va să zică eu ţi-am povestit aventuri ? Nu, cu dumneata n-o să merg... nicăieri n-o să merg... nicăieri ! Ascultă... eşti o femeie rea... în aparenţă semeni... cu femeia... pe care... am căutat-o toată viaţa ! Dar dumneata nu eşti demnă... de ea... Rămîi aici în... colivia asta frumoasă... Cît despre mine, o să declam... unde şi cui... o să vreau. O să-mi aleg singur auditoriul... Puşkin... Lermontov le sînt dragi tuturor... tuturor popoarelor... Oamenii ascultă... şi-mi mulţumesc... oamenii simpli, nu snobii... Lor nu le e silă de mine... de mîinile mele... Pe dumneata, mîinile mele te dezgustă... nu florile... nu-i aşa ? Eh... Lon-gina ! Rămîi cu bine. De-acum înainte... noi doi... n-o să ne mai vedem niciodată !

— Vrei să-ţi iei zborul fără îndoială, tot cu farfuria zburătoare, nu-i aşa ? îi mai expedie o săgeată Hubertavičiené.

Ralph Igerman azvîrli pe masă banii pe care îi mai strîngea încă adineauri în pumnul său şi ieşi alergînd din cabinet, fără a întoarce capul.

— Va să zică, asta-i tot. Şi, istovită, Liongina Hubertavičiené îşi acoperi ochii cu palmele. Rugul nu mai ardea cu vîlvătăi, limbile flăcărilor se micşoraseră, lăsînd în urma

lor doar scrum. Totul era acum presărat cu scrum cenuşiu. Ah, da, o să am o şubuliţă...

Nu-şi putea da seama deloc unde se află — ceea ce era în jur nu părea a fi nici grădină, nici pădure. Printre merii bătrîni şi prunii uscaţi, printre grămezile de turbă aduse probabil de multă vreme acolo, dar neîmprăştiate pe sol şi năpădite acum de bălării, se înălţau cîţiva brăduţi. Ceva mai departe, o construcţie gîrbovită — o casă ce nu semăna nici cu casele de ţară, nici cu cele de la oraş — şi care, dacă n-ar fi avut fereastra mare, dintr-o singură sticlă, şi fără cercevele, tăiată de-a lungul faţadei, putea fi socotită o străveche *peatistenka*[1]. Aloyzas nu se îndoia că a mai fost pe aici, posibil chiar să fi locuit aici, dar cînd ? — nu-şi amintea. Lucrul cel mai uimitor era că pe acoperiş se legăna un mic mesteacăn, iar altul identic, îşi fremăta frunzişul, înfipt fiind în acoperişul putred al altei construcţii, cu destinaţie incertă — magazie sau grajd. În jur — nici ţipenie, nu avea pe cine întreba unde nimerise aşa, pe neaşteptate, şi mai ales pentru ce. Un singur gînd, cam nedesluşit, îi apărea din cînd în cînd în memorie : avea nevoie de ceva, avea nevoie de ceva foarte serios, şi nevoia aceasta fusese atît de imperioasă, încît a trebuit să lase totul şi s-o pornească peste cîmpuri. Transpiraţia îi curgea şiroaie, dar el se cocoţa prin carierele părăsite, ocolea uneori mici lacuri cu luciri sumbre, alteori bălţi şi mlaştini, pînă cînd ajunse la conac. Da, fără îndoială e un conac acesta, s-a bucurat el dîndu-şi seama imediat, dar discul uzat al memoriei, de pe care nu-şi mai lua zborul nici un motiv cunoscut, îl exaspera. Dacă pe neaşteptate s-ar înfăţişa stăpînul domeniului şi l-ar întreba ce caută aici, nu i-ar putea răspunde. Îşi rotea ochii de jur împrejur şi în acelaşi timp apăsa cu gheata un bulgăre de pămînt ce nu vroia deloc să se sfarme, deşi înăuntrul lui, în pămîntul îngheţat, se afla o mică minge albastră — una din rotunjimile ei era vizibilă. Mica minge îi era cunoscută, poate cîndva o aruncase şi o prinsese chiar

[1] Izbă mare, cu cinci pereţi, despărţită în două de un zid de sprijin.

el, şi dacă acum ar lua-o în mînă, foarte posibil, că totul s-ar putea lămuri, dar îl obseda altceva : cum anume, în ce fel se rostogolise mingea aici şi de ce încremenise în pămîntul îngheţat ? În clipa aceea ajunse pînă la el un fornăit zgomotos, discul din cap începu să se învîrtă mai repede şi vălul cenuşiu se ridică puţin. Iar el îşi aduse aminte de ce plecase din oraş. Avea neapărată nevoie de cai ! Poftim, era mort de oboseală de cînd tot caută cai şi cînd colo, undeva aici, foarte aproape, fornăie un cal şi se aude scîrţîit de ştreanguri. Aloyzas o porni încetişor în direcţia din care veneau zgomotele şi mirosul de cal. Curînd se trezi într-o grădină de zarzavat, care avea o culoare roşcată din pricina verdeţurilor şi a tulpinilor de plante veştede, a cartofilor nedezgropaţi din pămînt, precum şi a pelinului şi lobodei, ce acoperiseră în întregime gardul. Dar iată şi calul, şi încă nu unul, ci o pereche înhămată la un car mortuar. Însă vai, doamne, ce mîrţoage jalnice : cu coastele supte, cu coamele pline de scaieţi, cu nişte ochi urduroşi şi bătrîni care e puţin probabil să vadă făgaşul drumului. Pielea ambilor cai era numai plăgi umflate, iar năsălia tremura de încordare, deşi nu se afla nimic pe ea. Nici carul mortuar nu arăta mai grozav, de fapt nu era propriu-zis un car sau o căruţă, ci doar două scînduri mînjite de bălegar, aşezate pe osiile de deasupra roţilor, iar lîngă car, ţinînd într-o mînă hăţurile, şi cu cealaltă scărpinînd în răstimpuri crupele căluţilor — ascuţite ca brăzdarele — bătea pasul pe loc un om. Era chior, avea faţa plină de vînătăi iar pe trup îi atîrnau zdrenţe murdare. Găvanul ochiului lipsă părea să vadă ceva şi îi făcea semn lui Aloyzas, ca unui cunoscut : chipurile, apropie-te.

— Nu, nu ! Aloyzas începu să-şi agite mîinile şi o rupse la fugă neţinînd seama de drum, gonind cît mai departe de scîrboasele mîrţoage, de căruţa duhnind a bălegar şi de omul chior care, — o, cum e cu putinţă ? — nu trebuia să se afle acolo. Lucrul acesta, în mod inexplicabil, era pentru el foarte limpede : e imposibil să fie aici chiorul, deşi nu încape nici o îndoială că palmele cu pielea înăsprită, ce nu mai pot fi spălate de murdărie, palmele

acestea care strîng hăţurile, nu sînt ale altcuiva — îi aparţin lui.

Croindu-şi drum prin desişul prunilor degeraţi — ţepii lor se agăţau rupîndu-i barba şi hainele — Aloyzas alergă, pînă cînd în cele din urmă ieşi pe o mirişte de secară îngrijit cosită, de-a lungul căreia se unduia un drum de ţară, uscat şi plin de praf, avînd toate gropile nivelate, astupate cu pietriş. Mergînd înainte pe drumul acesta, dădu peste un gard cochet, vopsit într-un galben viu, prin şipcile căruia licăreau nişte trandafiri, dar— ciudat ! — aceştia erau fără miros, iar de cealaltă parte a gardului alţi cai îşi agitau capetele făcînd hamurile să scîrţîie. Tocmai de astfel de cai avea el nevoie, iată după ce fel de cai plecase ! Şi nu era acolo doar unul sau o pereche — ci o troică, trei cai înhămaţi alături, negri ca pana corbului, bine hrăniţi, a căror coaste, crupe şi coame străluceau în bătaia soarelui, ca şi hamurile cu plăcuţele lor scînteietoare de tablă aurie. Exact, de ei am nevoie, repeta el întruna, ferindu-se puţin de caii ce scurmau pămîntul cu copitele, însă micile şănţuleţe de pe discul memoriei lui se astupaseră acum cu desăvîrşire, astfel că Aloyzas nu înţelegea — să-l fi tăiat şi n-ar fi înţeles — de ce îi trebuiesc caii. Pe lăturaş îl ţinea de frîu chiorul, care nu se ştie în ce mod apăruse aici înaintea lui Aloyzas. Acum nu mai era în zdrenţe, purta o pălărie neagră şi un frumos gheroc tot negru, ca şi cum era gata să meargă la sinagogă sau la vreo altă solemnitate, iar găvanul nevăzător îi făcu din nou un semn prietenesc : zi, dragul meu, ce-ţi trebuie. Pentru Aloyzas deveni clar dintr-o dată că frumoşii cai negri, hamurile sărbătoreşti de mare galâ îi trebuiesc pentru a o conduce la locul de veşnică odihnă pe Gertruda, încă neînmormîntată. Da, e încă şi acum neînmormîntată, dovadă că aşa e — faptul că încă nu are monument funerar. Îndată ce-şi aminti de Gertruda, o şi văzu stînd în picioare printre cactuşi. Acum se lămuri de ce trandafirii nu aveau miros — nu erau trandafiri, ci cactuşi, şi fiecare din ei îşi avîntase în sus cîte o imensă floare roşie. Gertruda, fără să se teamă de ţepi, se aplecase deasupra unuia din ei, pipernicit şi noduros, care nu înflorise, şi îi şopti ceva. Îl certa oare pe el, pe Aloyzas, că lăsase în paragină vechiul conac ca să-l năpădească bălăriile ? — Dar conacul nu-i

al meu, se pregătea el să riposteze, cînd îşi dădu seama că, de fapt, îl preocupa mult mai mult o conjunctură ciudată : el caută cai pentru înmormîntarea fastuoasă a sorei sale şi cînd colo, poftim, dînsa e vie ! Gertruda îşi ridică din nou capul, ca şi cum, fără să se aştepte, observase ceva. După aceea, amîndoi — evreul cu un singur ochi, împuşcat de fascişti la carieră, dar viu, şi Gertruda, care pierise sub roţile troleibuzului, vie şi ea — pînă şi mustăcioara de pe buza superioară i se învolbura din pricina respiraţiei ! — îl priveau ţintă pe el, de parcă undeva în spatele lui ar mai fi stat cineva. El întoarse capul — nu, nu era nimeni, absolut nimeni, în afara lui, doar umbra lui neagră tremura în răstimpuri pe cărarea albită de praf — şi-atunci, de ce îl străpungeau cu privirea cei doi ? Brusc, alături de soră-sa şi de chior începu să se înalţe şi un al treilea, degetele lui slabe ţineau o batistă albă, toată numai pete de fragi. Mirat, Aloyzas îşi recunoscu tatăl, deşi îi uitase chipul, ba mai mult, nu-şi mai amintea nimic despre degete şi batistă. Citeşitrei îl priveau ţintă cu mare atenţie şi deodată Aloyzas sări ca ars — ah, de caii aceştia are nevoie pentru propria sa înmormîntare, care va avea loc foarte curînd, poate chiar imediat, deşi el n-a murit, pe cită vreme ei au murit, cu siguranţă că au murit şi nu mai au nevoie de nimic, nici măcar de umbre ! Copleşit de groază, îşi adună toate forţele şi o luă la goană, îndepărtîndu-se în salturi. Pe cărare se ridicară nori de praf, ce acoperiră totul : pe sora lui, pe omul cu un ochi şi pe tatăl său ; dispăru şi gardul galben şi cactuşii, doar caii mai alergau în urma lui — auzea din ce în ce mai tare în spatele său zgomotul copitelor. Deşi Aloyzas fugea cît îl ţineau puterile, distanţa dintre el şi troică se micşora întruna. Acum se auzea nu numai tropotul copitelor, ci şi huruitul roţilor, scîrţiitul arcurilor, zgomotul hamurilor de pe cai. Cupeul era tot mai aproape, avea chiar impresia că răsuflarea fierbinte a cailor îi ciufuleşte deja părul ridicat măciucă pe cap. Aloyzas căzu, dar imediat sări în sus. Inima îi bătea să se spargă, ochii, larg deschişi, nu mai vedeau nimic. O, dar e acasă, acasă în patul său. A fost vis ? A fost doar un vis ? Ar fi vrut să izbucnească în rîs, uşurat că toate spaimele s-au mistuit în negurile visului, dar nu-şi putea stoarce din gît nici un su-

net. Stătea încremenit, simțind cum îi zvîcnește sîngele în tîmple și asculta cu atenție — oare nu vor începe să tropăie din nou neîndurătoarele copite ? Va să zică — asta-i tot ? N-o să mai urmeze nimic altceva, n-o să mai am timp să fac nimic, trebuie să stau și să aștept atelajul negru ? Caii sînt ai mei... caii mei negri, îl fulgeră gîndul plin de mîhnire, deși pricepuse deja că ațipise după masă, iar în camera vecină bocăneau și făceau zgomot zugravii. Da, caii mei negri ca pana corbului se află deja foarte aproape !..

Murdară și ciufulită — în apartament reparațiile erau în toi — Liongina se strecură la telefon. Era maiorul de miliție, recunoscu vocea stridentă ce-i sfredelea urechea.

— Vă rog să mă scuzați, tovarășă director, e o problemă importantă. Iar e vorba de artistul dumneavoastră aflat în turneu !

— Turneul s-a terminat demult. Acum nu mai răspundem noi pentru ei. Făcu o pauză și întrebă cu nepăsare : Dar ce s-a mai întîmplat ?

— Multe ! Încep prin a vă spune doar că în prezent el se află la spital.

— A fost obligat cumva să facă un tratament de dezalcolizare ? Era de așteptat.

— Nu vă grăbiți, tovarășă director, nu mi-o retezați așa scurt. După cum probabil știți, Igerman s-a deplasat pe la cîteva uzine și sovhozuri. Cu poiezioare, povestioare. Într-unul din magazinele de pe șosea a tras la măsea împreună cu niște tipi. Au băut, s-au luat la ceartă pentru ceva și, drept urmare, Igerman s-a năpustit în stradă numai cu ce era pe el .Ceilalți au alergat după dînsul luînd cu ei cojocelul din piele argăsită. Pe el, însă, parcă îl înghițise pămîntul. Ei, și-atunci băieții au crezut că, oprind vreun camion, omul plecase, și s-au întors să-și termine băutura. Igerman însă fugise doar pînă undeva prin apropiere și se băgase într-un stog de paie. Dimineața l-au găsit acolo îngrijitorii de vite.

— Nu pricep ce amestec are aici miliția.

— Vai, cum se poate, tovarășă director ! În plină iarnă, un om sumar îmbrăcat, sau poate complet dezbrăcat...

Delira ceva într-o limbă neînțeleasă și nu permitea nimănui să-l ducă undeva la căldură. Mașina miliției l-a transportat la spital.

— La spital ?

— Da, pneumonie — nu era de glumit ! Viața cetățeanului Igerman atîrna de un fir de păr. Dar în prezent, sănătatea lui se restabilește...

— Vă mulțumesc pentru informații. Dar eu cu ce v-aș putea fi de folos ?

— Asta vroiam tocmai să vă spun, și-a amintit de dumneavoastră... Poate, zic eu, n-ar fi rău să-i faceți o vizită?

— Bine, o să-i fac o vizită. Cu toate că, așa cum v-am mai spus, turneul s-a terminat demult.

Cînd se duse împreună cu Audroné la spital — Audroné luase o pungă cu portocale — Igerman nu se afla în salonul său. Înșelînd vigilența infirmierei de serviciu, ieșise afară pe un geam de la etajul doi. Altceva nu reuși să lămurească nimeni, nici chiar miliția, sosită imediat la fața locului. Cele două vizitatoare stătură de vorbă cu infirmiera, cu un plutonier de miliție și tocmai se pregăteau să plece, cînd se rostogoli pe deasupra acoperișurilor un bubuit prelung, ca și cum ar fi trecut în zbor razant un avion supersonic. Acoperișurile blocurilor începură să vibreze, geamurile de la toate etajele să zăngănească, deși nimeni nu văzuse nici un fel de avion. Ochii lui Audroné se deschiseră larg de tot, iluminați de scînteierea unei duioase nostalgii, ea își dădu capul pe spate și strigă :

— Farfuria ! Farfuria zburătoare de pe Orion ! Cum a venit, așa a și plecat ! Ați văzut ?

— Ce Orion ? Ce farfurie ? și Liongina se stăpîni cu greu să nu pălmuiască buzele pline de nesăbuință ale fetei.

Își mai auzea încă glasul mînios cînd, deodată, în fața ochilor ei țîșni o puternică strălucire, pereții, casele, orașul, se dădură în lături și undeva departe, foarte departe, pînă unde nu ajungea privirea lui Audroné — ci doar a ei — pămîntul se cutremură, își arcui spinarea, însă nu doar într-o singură cocoașă, ci într-un nesfîrșit lanț de ridicături.

Era ca și cum la orizont se ivise o caravană de cămile, și ridicăturile acestea, legănîndu-se domol și înălțîndu-se întîi încetișor, apoi tot mai repede, începură să-i alerge în întîmpinare, înainte de a deveni un zid compact, elastic și amenințător, care, pe neașteptate, zguduit de o putere nepămînteană, se burzului, se cabră și acoperi cerul, retezînd tot ce nu erau munți, piscuri, zbor...

Liongina vedea din nou munții, munții tinereții sale.

CUPRINS

Partea întîi
ROMANTICĂ 5
Partea a doua
DRAMATICĂ 171
Partea a treia
TRAGICOMICĂ 507